

DMT

DUHOVNA MOLEKULA

REVOLUCIONARNO
ISTRAŽIVANJE
JEDNOG
LIJEČNIKA O
BIOLOGIJI STANJA
NA RUBU SMRTI
I MISTIČNIH
ISKUSTAVA

DR. MED.
RICK
STRASSMAN

DMT

Duhovna molekula

Revolucionarno istraživanje jednog liječnika
o biologiji stanja na rubu smrti i mističnih
iskustava

Dr. med. Rick Strassman

*Nedostaje nam maše da
naslutimo što sve propuštamo.*

Jean Toomer¹

Sadržaj

Zahvale	xi
Uvod	xv
Prolog: Prve seanse	3
I. dio: Građevnu blokovi	
1 • Psihodelične droge: znanost i društvo	23
2 • Što je DMT?	43
3 • Epifiza: upoznajte duhovnu žlijezdu	57
4 • Psihodelična epifiza	68
II. dio: Začecé i početak	
5 • 89-001	89
6 • Labirint	99
III dio: Dispozicija, okruženje i DMT	
7 • Biti volonter	121
8 • Ubrizgani DMT	135
9 • Pod utjecajem	142
IV.dio:Seanse	
10 • Uvod u izvještaje	153
11 • Osjećanje i razmišljanje	156
12 • Nevidljivi svjetovi	176
13 • Kontakt kroz veo: 1	184
14 • Kontakt kroz veo: 2	201

15 • Smrt i umiranje	218
16 • Mistična stanja	231
17 • Bol i strah	245

V. dio: Pauza

18 • Ako i jest tako, pa što?	265
19 • Poteškoće	277
20 • Kako stadoh na sveti žulj	293

VI. dio: Što je moglo i što može biti?

21 • DMT: duhovna molekula	309
22 • Budućnost istraživanja psihodelika	327

Epilog	341
Bilješke	345
O autoru	359

Zahvale

Mnogi su kolege, odbori i agencije pomogli u svim fazama ovog istraživanja. Neki od njih zaslužuju da ih se posebno spomene. Pokojni dr. Daniel X. Freedman s Katedre za psihijatriju sveučilišta UCLA zalagao se za ove projekte na svim razinama i pomogao da dobijem prva financijska sredstva, što je bilo od presudne važnosti. Osoblje u američkoj Državnoj upravi za hranu i lijekove i Upravi za suzbijanje droga bilo je izuzetno fleksibilno i puno razumijevanja s obzirom na neuobičajene okolnosti istraživanja. Dr. sc. Clifford Quails, biostatističar Sveučilišta New Mexico, proveo je mnoge sate, dane i tjedne u obradi brojeva u Istraživačkom centru, u svom i mom domu. Dr. sc. David Nichols, sa Sveučilišta Purdue, stvarao je DMT bez kojeg se istraživanje nikada ne bi moglo provesti.

U svakom trenutku Medicinski fakultet Sveučilišta New Mexico pružao mi je u radu akademsku, fizičku i administrativnu podršku. Dr. Walter Winslow, pročelnik Katedre za psihijatriju, dao mi je veliku slobodu djelovanja kao jednom od njegovih tada malobrojnih istraživača znanstvenika. Dr. Samuel Keith nastavio mi je pružati iznimnu administrativnu i akademsku pomoć te savjete nakon što je dr. Winslow otišao u mirovinu. Dr. Alan Frank, predsjednik sveučilišnog Odbora

za etiku istraživanja na ljudima, rješavao je moje zahtjeve dosljedno i nepristrano.

Općem kliničkom istraživačkom centru Sveučilišta New Mexico dugujem zahvalnost na desetljeću pomoći u svim mojim istraživanjima: melatonina, DMT-a i psilocibina. Dr. Jonathan Lisansky, kolega iz Centra za psihijatriju i istraživanja Sveučilišta New Mexico, upoznao me s pokojnim dr. Glennom Peakeom, znanstvenim direktorom Općeg kliničkog istraživačkog centra. Zajedno su me nagovorili da 1984. odem u Albuquerque. Dr. Philip Eaton uspješno je preuzeo upravljanje Općim kliničkim istraživačkim centrom poslije iznenadne smrti dr. Peakea i jedva da je okom trepnuo kad sam rekao da sam odlučio proučavati psihodelične droge. Dr. David Schade, Joy McLeod i Alberta Bland pomagali su mi tijekom godina vještom laboratorijskom podrškom. Lori Sloane iz Računalnog centra održavala je sve strojeve maksimalno djelotvornima, naizgled zapanjujućom lakoćom, i naučila me koristiti programe za čije bi mi razumijevanje inače bile potrebne godine.

Najljepša hvala bolničkom i ambulantnom medicinskom osoblju, kao i kuhinjskom i administrativnom, posebno Kathy Legoza i Irene Williams. Viša medicinska sestra Laura Berg i medicinska sestra Cindy Geist pružale su junačku, veselu i discipliniranu podršku tijekom svih istraživanja. Medicinska sestra Katy Brazis također je svojim vještinama doprinijela prvim psihijatrijskim intervjuima.

Velikodušna istraživačka potpora Zaklade škotskog obreda za istraživanje shizofrenije pomogla je da utvrdim znanstvenu vrijednost najranijih faza projekta DMT. Kasnije je obilnija potpora istraživanjima DMT-a i psilocibina stigla od Nacionalnog instituta za zloupotrebu droga, odjela američkih Nacionalnih instituta za zdravlje.¹

Pri pisanju ove knjige John Barlow i Zaklada Rexx kao i Andrew Stone pružili su presudnu prvu financijsku injekciju, a kasnija potpora Zaklade Barnhart omogućila projektu da se zahukta. Rick Doblin, iz Multidisciplinarnog udruženja za psihodelična istraživanja ljubazno nam je i velikodušno dodijelio Stoneovu i Barnhartovu potporu. Ned Naumes iz Zaklade Barnhart te Sylvia Thiessen i Carla Higdon iz Multidisciplinarnog udruženja za psihodelična istraživanja vješto su koordinirali prijenos novca od potpora.

Prijatelji, kolege, studenti, učitelji i mentori svojim su idejama i podrškom tijekom godina doprinijeli ovom projektu: Ralph Abraham, Debra Asis, Alan Badiner, Kay Blacker, Jill i Lewis Carlino, Ram Dass, David Deutsch, Norman Don, Betty Eisner, Dorothy i James Fadiman, Robert Forte, Shefa Gold, Alex Grey, Charles Grob, Stan Grof, John Halpern, Diane Haug, Mark Galanter, Mark Geyer, Chris Gillin, George Greer, Abram Hoffer, Carol i Rodney Houghton, Daniel Hoyer, Oscar Janiger, David Janowsky, Karl Jansen, Sheperd Jenks, Robert Jesse, Robert Kellner, Herbert Kleber, Tad Lepman, Nancy Lethcoe, Paul Lord, David Lorimer, Luis Eduardo Luna, John Mack, Dennis i Terence McKenna, Herbert Meltzer, David Metcalf, Ralph Metzner, Nancy Morrison, Ethan Nadelmann, Ken Nathanson, Steven Nickeson, Oz, Bernd Michael Pohlman, Karl Pribram, Jill Puree, Rupert Sheldrake, Alexander i Ann Shulgin, Daniel Siebert, Wayne Silby, Zachary Solomon, Myron Stolaroff, Juraj i Šonja Styk, Steven Szara, Charles Tart, Requa Tolbert, Tarthang Tulku, Joe Tupin, Eberhard Uhlenhuth, Andrew Weil, Samuel Widmer i Leo Zeff. Moja bivša supruga Marion Cragg bila je uz mene i pomagala u istraživanju tijekom svih preokreta, pružajući vrijedne savjete i preporuke.

Više ljudi dodatno je pročitalo dijelove ili čitav rukopis, te su dali slobodne i korisne komentare radne verzije, među kojima su: Robert Barnhart, Rick Doblin, Rosetta Maranos, Tony Milosz, Norm Smookler, Andrew Stone, Robert Weisz i Bernard Xolotl.

Najljepša hvala Danielu Perrineu što je izradio najbolje moguće računalne slike molekularnih struktura iz knjige. Alexu Greyu veliko priznanje za sliku na naslovnoj stranici, kao i za to što me doveo u Inner Traditions gdje se Jonu Grahamu svidjelo što sam predložio. Rowan Jacobsen bio je sve što jedan urednik može biti, pa i više od toga. Nenadmašna redakтура Nancy Ringer unijela je u tekst brojna poboljšanja.

Zahvalan sam pokojnom glavaru zajednice zen budista, kao i samostanskim i laičkim zajednicama na njihovom učenju, vodstvu i snažnom modelu mističkog pragmatizma.

Najdublje se zahvaljujem mojoj obitelji, jer bez roditelja Alvina i Charlotte Strassman, moga brata Marca Strassmana i sestre Hanne Dettman ništa od ovoga ne bi bilo moguće.

I, naposljetku, čestitam, klanjam se i divim dobrovoljcima. Njihova hrabrost da putuju na krilima duhovne molekule, povjerenje da istraživački tim pazi na njihova tijela i umove dok oni idu naprijed te njihova ljubaznost u krajnje asketskoj i nezamislivo strogoj okolini s obzirom na uzimanje psihodeličnih droga služit će kao nadahnuće generacijama drugih tragalaca.

UVOD

Prva novija istraživanja u Sjedinjenim Državama, nakon praznine od dvadeset godina, o učincima psihodeličnih droga (ili halucinogena) na ljude počela su 1990. godine. Ta su istraživanja ispitala učinke N,N-dimetiltriptamina, ili DMT-a, izrazitog i jakog psihodelika brzog djelovanja. Tijekom pet godina koliko je trajao projekt dao sam oko četiri stotine doza DMT-a dobrovoljcima kojih je bilo šezdesetak. Istraživanje se odvijalo na Medicinskom fakultetu Sveučilišta New Mexico u Albuquerqueu gdje sam bio stalni izvanredni profesor psihijatrije.

DMT me privukao zato što je prisutan u tijelima svih nas. Vjerovao sam da je izvor DMT-a zagonetna žlijezda epifiza, sićušan organ smješten u središtu mozga. Današnja medicina nedovoljno poznaje ulogu te male žlijezde koja ima bogatu „metafizičku" povijest. Descartes je, primjerice, vjerovao da je epifiza "sjedište duše", a i zapadne i istočne mističke tradicije smještaju naš najviši duhovni centar u okvire njezinih granica. Stoga sam se pitao nije li povišeno stvaranje DMT-a u epifizi odgovorno za „psihodelična" stanja koja se javljaju prirodno? Takva stanja mogla bi uključivati rođenje, smrt i iskustva na rubu smrti, psihoze te mistična iskustva. Tek kasnije, kad su istraživanja već poodmakla, počeo sam razmatrati ulogu DMT-a u iskustvima „izvanzemaljskih otmica".

Projekt DMT temeljio se na najnovijim dostignućima znanosti o mozgu, posebno o psihofarmakologiji serotonina. Međutim, moja iskustva koja sam stekao kroz desetljeća dugu povezanost sa samostanom za razvoj i usavršavanje zenbudističkog nauka snažno su utjecala na način na koji smo pripremali ljude i nadzirali ih tijekom seansi s drogama.

DMT: Duhovna molekula iznosi dosadašnja znanja o psihodeličnim drogama općenito, a posebno o DMT-u. Zatim prati projekt istraživanja DMT-a od samih početaka, kroz labirint komisija i revizijskih odbora do konačne provedbe.

Iako smo svi vjerovali u potencijalno korisna svojstva psihodeličnih lijekova, studije nisu bile zamišljene kao terapijske pa su naši istraživački subjekti bili zdravi dobrovoljci. Projekt je dao obilje bioloških i psiholoških podataka koje sam velikim dijelom već objavio u znanstvenoj literaturi. Nasuprot tome, nisam napisao gotovo ništa o pričama dobrovoljaca. Nadam se da će mnogi izvaci iz preko tisuću stranica mojih bilješki koje sam ovdje unio dati uvid u iznimne emocionalne, psihološke i duhovne učinke tog kemijskog spoja.

Problemi unutar i izvan istraživačke okoline 1995. godine doveli su ta istraživanja do njihova kraja. Usprkos teškoćama na koje smo nailazili optimističan sam s obzirom na moguće koristi od kontrolirane upotrebe psihodeličnih lijekova. Na temelju onoga što smo naučili iz istraživanja u Nevv Mexicu nudim cjelovitu viziju uloge DMT-a u našim životima i zaključujem prijedlogom plana istraživanja i optimalnih uvjeta za budući rad s DMT-em te sličnim drogama.

Pokojni Willis Harman bio je jedan od najbritkijih umova na području psihodeličnih istraživanja. Na početku svoje karijere on i njegovi suradnici davali su LSD znanstvenicima u nastojanju da unaprijede njihove vještine rješavanja problema. Otkrili su da LSD pokazuje jak pozitivan učinak na kreativnost. To granično istraživanje ostaje prvi i jedini znanstveni projekt o upotrebi psihodelika za poboljšanje kreativnog procesa. Kada sam trideset godina kasnije (1994.) upoznao Willisa, on je bio predsjednik Instituta noetičkih znanosti, organizacije koju je osnovao Edgar Mitchell, šesti čovjek koji je hodao Mjesecom. Mistično iskustvo koje je imao pri pogledu na Zemlju za vrijeme povratka nadahnulo ga je

da proučava pojave izvan dohvata tradicionalnih znanosti koje bi, ipak, mogle doprinijeti široj primjeni znanstvene metode.

Jednog dana za vrijeme duge šetnje duž središnjeg kalifornijskog obalnog lanca Willis je odlučno rekao: „Bilo bi vrijeme da konačno proširimo raspravu o psihodelicima." Kao odgovor na njegov zahtjev u ovu sam knjigu uključio vrlo spekulativne ideje i osobne motive za to istraživanje.

Takav pristup nikoga neće zadovoljiti u potpunosti. Velika je suprotnost između onoga što znamo intelektualno ili čak intuitivno te onoga što možemo iskusiti pomoću DMT-a. Kao što je jedan od naših dobrovoljaca uzviknuo nakon prve seanse s visokom dozom: „Super! Ovako nešto nikada nisam doživio!" Ili kao što je rekao Dogen, japanski učitelj budizma iz 13. stoljeća: „Istina uvijek mora biti takva da nas uznemiri."

Entuzijastima kulture psihodeličnih droga možda se neće svidjeti moj zaključak: sam po sebi, DMT nema korisnih učinaka. Međutim, vrlo je važan kontekst u kojem ga ljudi uzimaju. Zagovornici veće kontrole nad drogama mogli bi osuditi ono što će im zvučati kao ohrabrenje za uzimanje psihodeličnih droga i veličanje iskustava s DMT-em. Sljedbenici i glasnogovornici tradicionalnih religija mogli bi odbaciti sugestiju da se pomoću droga može pristupiti duhovnim stanjima, te dobiti mistične informacije. Oni koji su preživjeli „izvanzemaljske otmice" i njihovi pobornici mogli bi moju sugestiju protumačiti na način daje DMT najuže povezan s tim događajima kao izazov „realnosti" njihovih iskustava. Protivnici i zagovornici prava na pobačaj mogli bi pronaći zamjerke mojoj pretpostavci da oslobađanje DMT-a iz epifize četrdeset i deveti dan nakon začeća označava ulazak duha u fetus. Istraživači mozga mogli bi prigovoriti mišljenju da DMT utječe na sposobnost mozga da *prima* informacije, a ne samo da stvara te opažaje. Također bi mogli odbaciti pretpostavku da DMT *može omogućiti našim mozgovima da opažaju tamnu materiju ili paralelne svemire*, razine postojanja naseljene svjesnim entitetima.

Međutim, kad ne bih opisao sve ideje u osnovi proučavanja DMT-a i čitav raspon iskustava naših dobrovoljaca, ne bih ispričao cijelu priču. A da nema radikalnih prijedloga koje iznosim u pokušaju da objasnim seanse dobrovoljaca, *DMT: Duhovna molekula* mogla bi, u najboljem

slučaju, imati slab učinak na područje rasprave o psihodeličnim tvarima; u najgorem, knjiga bi to polje suzila. Niti bih bio iskren kad ne bih podijelio vlastite spekulacije i teorije koje se temelje na desetljećima proučavanja i slušanja stotina seansi s DMT-em. Zbog toga sam to uradio. To je ono što se dogodilo. Ovo je ono što o tome mislim.

Za nas je izuzetno važno da razumijemo svijest. Jednako je tako važno da smjestimo psihodelične droge općenito, a posebice DMT, u osobnu i kulturnu matricu u kojoj činimo najviše dobra a najmanje štete. U tako široko otvorenom području istraživanja najbolje je ne odbaciti nijednu ideju dok zaista ne dokažemo da je pogrešna. Upravo sam u interesu širenja rasprave o psihodeličnim drogama napisao ovu knjigu.

DMT:
Duhovna
molekula

Prolog:

Prve seanse

Jednog prosinačkog jutra 1990. dao sam Philipu i Nilsu injekciju velike doze DMT-a intravenozno. Njih su dvojica bili prvi u istraživanju koji su primili DMT i pomagali mi da odredim optimalnu dozu i način injektiranja. Oni su bili naši „ljudski pokusni kunići“.

Dva tjedna ranije Philipu sam bio dao prvu dozu DMT-a. Kako ću opisati, intramuskularna injekcija u rame nije dala zadovoljavajući rezultat. Nakon toga smo se odlučili na unos intravenozno, pa je Nils tjedan dana kasnije primio drogu prvi put na taj način. Njegova je reakcija pokazala da je doza koju smo mu bili dali preniska. Zato će Philip i Nils danas primiti bitno veće doze intravenoznog DMT-a.

Bilo je teško povjerovati da stvarno dajemo DMT ljudima, dobrovoljcima. Dvogodišnji proces za dobivanje dozvole i sredstava koji mi se činio beskrajan stigao je napokon kraju. Ostvarenje cilja činilo se manje mogućim od neprestane borbe da se do njega uopće dode.

I Philip i Nils imali su ranija iskustva s DMT-em, što mi je bilo drago. Otprilike godinu dana prije početka našeg istraživanja bili su prisutni na obredu u kojem je peruanski narodni liječnik svim sudionicima dao *ayahuasca*, legendarni čaj koji sadrži DMT. Njih dvojica bili su oduševljeni tim oralno aktivnim oblikom DMT-a i rado su sljedeći dan probali pušiti

čisti DMT, kad ga je bio donio jedan od sudionika radionice. Htjeli su osjetiti njegovo djelovanje na neposredniji i intenzivniji način nego kad bi ga uzeli u obliku čaja.

Iskustva Philipa i Nilsa s pušenjem DMT-a bila su tipična: iznenađujuće brzo javljanje učinaka, kaleidoskopske vizualne halucinacije i odvajanje svijesti od fizičkog tijela. I, što je vrlo neobično, bio je prisutan osjećaj „nekog drugog“ mjesta unutar halucinacijskog svijeta u kojeg su mogli ući zahvaljujući tom izvanrednom psihodeličnom spoju.

Iskustvo koje su prethodno imali s DMT-em bio je vrlo važan faktor kad smo ih birali za prve dobrovoljce. Philipu i Nilsu bili su poznati učinci DMT-a. I još značajnije, bili su upoznati s učincima pušenja te droge, što im je poslužilo kao mjerilo adekvatnosti s obzirom na dvije različite metode unosa koje sam uzeo u obzir - intramuskularne (IM) ili intravenozne (IV), za izazivanje punih učinaka koji se javljaju prilikom pušenja. Budući da rekreativni korisnici obično DMT uzimaju pušenjem, želio sam da učinak bude koliko je moguće sličniji onome koji se javlja kad se uzima na taj način.

Toga dana kad je Philip primio prvu dozu DMT-a intramuskularno, već sam razmišljao unaprijed. Možda bi intramuskularna metoda mogla biti prespora i preblaga u usporedbi s pušenjem droge? Prema onome što sam ranije bio pročitao o intramuskularnom DMT-u znao sam da je potrebno vrijeme do jedne minute da počne djelovati, što je znatno duže nego kad se puši. Međutim, budući da su svi osim jednog dotad objavljenog rada o istraživanjima DMT-a na ljudima izvještavali o intramuskularnoj primjeni, bio sam prisiljen početi na taj način. Iz te starije literature moglo se zaključiti da će doza koju sam namjeravao dati Philipu - 1 miligram po kilogramu (mg/kg), dakle oko 75 mg - vjerojatno biti umjereno visoka.

Kad je počeo sudjelovati u našim istraživanjima Philip je imao četrdeset i pet godina. Nosio je naočale i bradu, bio je srednje građe i visine. Bio je međunarodno poznat klinički psiholog, psihoterapeut i voditelj radionica. Na riječima je bio blag ali izravan, a kod prijatelja i klijenata izazivao je duboku naklonost.

U to vrijeme Philip je ulazio u proces razvoda koji će postati posebno dug i težak. Život mu je bio obilježen brojnim dubokim promjenama,

gubicima i dobicima, a činilo se da jednakom smirenošću prima i dobro i zlo. Volio je govoriti da bi naslov njegovog bestselera o samopomoći mogao biti *Kako preživjeti život*.

Bilo je prošlo barem pet godina otkako sam zadnji put nekome dao bilo kakvu injekciju intramuskularno i bio sam nervozan zbog prve doze DMT-a na taj način. Što ako promašim? Posljednji put kad sam dao neku takvu injekciju vjerojatno je to bio antipsihotični lijek, haloperidol, nekom uznemirenom pacijentu s psihozom. Tim bi pacijentima često prije toga osoblje s psihijatrije ili policajci zavezali ruke i noge kako bi bili sigurni da njihovo dezorganizirano i uplašeno ponašanje neće završiti nasiljem. Time su ujedno ruke pacijenta bile u razmjerno stabilnom položaju za moju injekciju.

Pokušavao sam prizvati samopouzdanje s kojim sam nekada davao injekcije intramuskularno, budući da sam u prošlosti to učinio stotine puta. Tajna je bila u tome da injekciju treba zamisliti kao strelicu pikada. Na medicinskom fakultetu su nas učili da se pravimo kao da bacamo strelicu u zaokruženi deltoidni mišić ramena ili u *gluteus maximus*, mišić stražnjice. Jedan gladak pokret, uz ublažavanje pritiska čim igla prodre kroz kožu u mišić, obično je davao izvrsne rezultate. Vježbali smo ga na grejpovima.

Philip, međutim, nije bio ni grejp ni akutno psihotičan pacijent doveden na prisilno smirivanje. Bio je profesionalni kolega, prijatelj i dobrovoljac u istraživanju, ravnopravan meni i mojim pomoćnicima. On je trebao biti izviđač. Cindy, naša medicinska sestra i ja trebali smo ostati u „baznom logoru“ da, po njegovu povratku, čujemo gdje je bio.

Vježbajući svoju tehniku po zraku prošao sam hodnikom do Philipove sobe.

Philip je ležao u krevetu. Njegova nova djevojka Robin sjedila je u blizini. Na ruci je imao labavo omotan tlakomjer. Tijekom seanse često smo mu mjerili puls i krvni tlak.

Objasnio sam što će se dogoditi: „Obrisat ću ti rame alkoholom. Uzmi vremena koliko ti treba da se pripremiš. Zatim ću te ubosti u rame, provjeriti da nisam u žili, a onda stisnuti injekciju. Moglo bi zaboljeti, a možda i neće. Zapravo, ne znam. Trebao bi nešto osjetiti za minutu ili manje, ali nisam siguran što će to biti. Ti si prvi.“

Philip je na trenutak sklopio oči pripremajući se za odlazak u nepoznati teritorij, svjetove koje će opažati samo on, dok mi ostajemo brinuti se o njegovim životnim funkcijama. Još jednom se nakratko zagledao u nas široko otvorenim očima, ponovno ih sklopio, duboko udahnuo i potom izdišući rekao: „Spreman sam.”

Davanje injekcije prošlo je glatko.

Nakon malo više od jedne minute Philip je otvorio oči i počeo duboko disati. Izgledao je kao da je u izmijenjenom stanju svijesti. Zjenice su mu bile široke, a crte lica smekšane. Počeo je stenjati, a zatim sklopio oči dok ga je Robin držala za ruku. Ležao je izuzetno mirno i tiho, sklopljenih očiju. Što se događalo? Je li bio dobro? Krvni tlak i srčani ritam izgledali su u redu, ali što je s umom? Jesmo li ga predozirali? Je li uopće išta osjećao?

Otprilike 25 minuta nakon injekcije Philip je otvorio oči i pogledao Robin. Smiješeći se, rekao je:

Mogao sam postići više.

Svi smo odahnuli s olakšanjem.

Petnaest minuta kasnije, oko 40 minuta nakon injekcije, Philip je počeo govoriti sporo i zastajkujući.

Ni u jednom trenutku nisam izgubio dodir s tijelom. U usporedbi s pušenjem DMT-a, vizualni doživljaji bili su manje intenzivni, boje nisu bile tako duboke, a geometrijski uzorci nisu se kretali tako brzo.

Potražio je moju ruku kao utjehu. Dlanovi su mi bili vlažni od nervoze i dobroćudno se nasmijao mojoj tjeskobi koja je očigledno bila veća od njegove!

Ustajući da ode na nuždu, Philip se tresao. Popio je malo soka od grožđa, pojeo malo jogurta i ispunio tablicu za ocjenjivanje. Osjećao se „odsutan”, nejasnog uma i nespretno, dok smo hodali do druge zgrade gdje sam imao nekog posla i natrag. Bilo je važno biti uz njega, promatrati kako će funkcionirati sljedećih nekoliko sati. Tri sata poslije injekcije Philip je izgledao dovoljno dobro da ga Robin može odvesti kući. Pozdravili smo se na parkiralištu bolnice, a ja sam mu rekao da te večeri može očekivati poziv.

Kad smo se poslije čuli Philip mi je rekao da je nakon bolnice s Robin otišao na ručak. Odmah je postao budniji i više usredotočen. Pri

povratku kući osjećao se euforično, a boje su mu izgledale življe kamo god bi pogledao. Zvučao je prilično sretno.

Nekoliko dana kasnije poslao mi je pismeni izvještaj. Najvažniji je bio njegov završni komentar:

Očekivao sam da ću skočiti na višu razinu, da ću napustiti tijelo i ego-svijest, skočiti u svemirski prostor. To se, međutim, nije dogodilo.

Taj prag koji je Philip spomenuo ono je što danas zovemo „psihodelični prag“ DMT-a. Prelazite ga kada dode do odvajanja svijesti od tijela a psihodelični efekti potpuno nadomjeste normalne sadržaje uma. Prisutan je osjećaj divljenja ili strahopoštovanja te neupitna sigurnost u stvarnost iskustva. Do toga očigledno nije došlo od 1 mg/kg intramuskularnog DMT-a.

Bilo je divno imati Philipa u ulozi istraživača: psihološki zreo i stabilan, upoznat s učincima psihodeličnih droga općenito, a posebno DMT-a. Mogao je dati jasne, razumljive usporedbe različitih droga i različitih načina njihova uzimanja. Njegov slučaj bio je snažna potvrda ispravnosti odluke da radimo samo s iskusnim korisnicima psihodeličnih droga.

Philipov izvještaj nije ostavio mjesta sumnji da učinci intramuskularnog DMT-a zaostaju za onima koji se javljaju pri pušenju. Razmišljao sam da li dati veću dozu. Međutim, čak i ako bi se razvili maksimalni učinci, sumnjao sam da bi tim načinom ikada mogli izazvati „groznicu“ koja je još jedno od tipičnih obilježja pušenja DMT-a. Tijekom te „groznice“ koja se obično javlja u prvih 15 do 30 sekundi nakon pušenja prijelaz iz normalne svijesti u intenzivnu psihodeličnu stvarnost odvija se uzbudljivom brzinom. To je taj učinak „nuklearnog topa“ koji je korisnicima tako zastrašujuće privlačan. Definitivno nam je trebao način na koji ćemo DMT brže unijeti u organizam.

Većina rekreativnih korisnika DMT-a puši ga u luli, poprskanog po marihuani ili nekoj nepsihoaktivnoj biljci. Takva metoda unosa DMT-a u tijelo nije idealna. Droga se često zapali, što smeta kada pokušavate udahnuti što je moguće više dima. Miris zapaljenog DMT-a izaziva jaku mučninu, poput smrada zapaljene plastike. Dok droga počinje djelovati i soba izgleda kao da se raspada na krhotine kristala, a za njom i tijelo, postaje gotovo nemoguće znati udišete li ili izdišete. Zamislite sebe kako u tom stanju omamljenosti pokušavate udahnuti što je moguće više te zapaljene smrdljive kapljice kemikalije!

Najbrži je i najdjelotvorniji način unosa DMT-a injekcijom. Djelovanje intramuskularnih injekcija ovisi o razmjerno ograničenom protoku krvi mišićima, i to je najsporiji tip injekcije. Droga se također može davati pod kožu tj. subkutano, gdje nešto obilniji protok krvi omogućava bržu premda obično bolnu metodu. Najbolja je metoda ubrizgavanje u venu. Iz mjesta uboda intravenozne injekcije krv bogata drogom vraća se u srce, odlazi u pluća odakle se opet vraća u srce te potom odlazi u ostali dio tijela te mozak. Vrijeme trajanja cijelog procesa, ono što fiziolozi zovu „vrijeme od ruke do jezika“, obično je oko 16 sekundi.¹

Posavjetovao sam se s kolegom dr. sc. Davidom Nicholom sa Sveučilišta Purdue u Indiani koji je proizveo DMT. Složio se da bih trebao prijeći na unos intravenozno. Razmišljajući o zajedničkom nemiru zbog te promjene plana, suho je dodao: „Drago mi je što je to tvoja odluka, a ne moja.“

Bilo je vrijeme da se posavjetujem s dr. W., liječnikom iz američke Državne uprave za hranu i lijekove (U.S. Food and Drug Administration - FDA) koji je sada nadzirao provedbu, nakon što je pomogao da projekt prođe kroz dvogodišnji proces zakonske regulative. Kad sam zatražio njegovo mišljenje nasmijao se i rekao: „Vi ste jedini istraživač na svijetu koji daje DMT. Vi ste stručnjak, na Vama je da odlučite.“

Bio je u pravu, ali ja sam bio nervozan zbog tako brzog ulaska u ta neistražena područja, i to nakon što smo dali tek jednu dozu DMT-a. Postojao je samo još jedan ranije objavljen izvještaj u kojem je bilo opisano davanje DMT-a intravenozno, ali tu se radilo o psihijatrijskim pacijentima a ne o normalnim dobrovoljcima.² U tom projektu iz pedesetih proučavano je nekoliko teško oboljelih pacijenata sa shizofrenijom od kojih većina nije bila u stanju izvijestiti nešto o svojim iskustvima. Čak se puls jedne nesretne žene nakratko nije mogao napipati nakon što je primila DMT intravenozno. Imajući u vidu taj izvještaj, bio sam vrlo oprezan s obzirom na srčane funkcije svih potencijalnih dobrovoljaca.³

Dr. W. mi je predložio da pri prelasku na intravenozan način pokušam s otprilike jednom petinom intramuskularne doze. „To će Vam vjerojatno dati nižu razinu DMT-a u krvi i mozgu od onih koje ste postigli intramuskularno, a i trebali biste imati malo manevarskog prostora“, rekao je. „Na taj način vjerojatno nikoga nećete predozirati.“

U našem slučaju, to je značilo prilagođavanje intramuskularne doze od 1 mg/kg na 0,2 mg/kg intravenoznog DMT-a.

Philip i Nils rado su se javili kao dobrovoljci za tu novu i neispitanu fazu istraživanja: utvrđivanje zadovoljavajuće doze intravenoznog DMT-a kod normalnih dobrovoljaca. Budući da su obojica prije toga pušili DMT imali smo mogućnost izravno usporediti učinke primjene droge intravenozno u odnosu na pušenje. Osim toga, u Philipovom slučaju mogli smo usporediti intravenoznu s intramuskularnom primjenom.

Kad je počeo surađivati na našim istraživanjima Nils je imao trideset i šest godina. U mladosti bio se javio u vojsku u želji da se specijalizira za eksplozive. Međutim, ubrzo je shvatio da mu vojska ne odgovara, pa se prijavio za rani otpust na temelju psiholoških razloga. Slučajno je Philip bio psiholog koji je na Nilsu radio tu procjenu, nakon čega su ostali prijatelji.

Nils se strastveno zanimao za droge koje djeluju na svijest i uvijek je tragao za zanemarenim biljnim ili životinjskim proizvodima koji bi mogli izazvati takve učinke. Napisao je nekoliko popularnih brošura, među kojima jednu u kojoj je objavio svoje otkriće psihodeličnih svojstava otrova žabe krastače iz pustinje Sonora. Taj otrov sadrži visoke razine 5-metoksi-DMT-a, spoja vrlo sličnog DMT-u. Kad se puši, taj proizvod od krastače prilično je impresivan.

Nils je bio visok i mršav tip, šarmantan i zabavan u društvu. Uzeo je LSD mnogo puta i „prestao brojati nakon sto i pedesete doze". Kad je prvi put pušio DMT, u Philipovoj kući godinu ranije, bio je duboko dirnut. Rekao je:

Izazvao je jake telepatske dojmove, stvorivši mentalne veze s ljudima oko mene. Bilo je zbunjujuće i dojmljivo. Jako sam se uzbudio kad mi se obratio unutarnji glas. Moja mi se intuicija izravno obraćala. To je bilo najintenzivnije iskustvo moga života. Želim to ponoviti. Vidio sam drukčiji svemir s prugama svijetlih boja. Trip je bio tako snažan da nisam mogao podići ruke. To je mentalna Meka, izvanredna referentna točka za sve druge psihodelike. Ljudi oko mene izgledali su kao vanzemaljski svemirski kukci. Shvatio sam da su svi oni također dio toga.

Nils je primio 0,2 mg/kg DMT-a intravenozno otprilike tjedan dana nakon što je Philip primio prvu intramuskularnu dozu. Osjećao sam se slično kao i kad je trebalo dati Philipu injekciju; premda je taj dan doista bio prekretnica, izgledalo je kao da se radi o vježbi, o probi za pravu stvar. Bilo je vrlo vjerojatno da ćemo ići na veću dozu.

Na dan Nilsove seanse s 0,2 mg/kg našao sam ga kako leži na bolničkom krevetu u sobi, u Istraživačkom centru, u njegovoj poznatoj vojnoj vreći za spavanje. Nosio bi tu vreću sa sobom kamo god da je putovao, i doslovno i figurativno: kad bi išao cestom ili bio na *tripu* od psihodelične droge.

Cindy i ja sjeli smo svaki s jedne strane uz Nilsa. Ukratko sam mu rekao što može očekivati. Kimnuo mi je da počnem.

Kad je injekcija bila napola istisnuta, Nils je rekao:

Da, osjećam okus.

Pokazalo se da je Nils jedan od rijetkih dobrovoljaca koji su mogli osjetiti okus intravenoznog DMT-a dok bi im krv bogata drogom kolala ustima i jezikom na putu do mozga. Okus je bio metalan, pomalo gorak.

Pomislio sam: „To je bilo prilično brzo.”

Moje bilješke o učincima te doze intravenoznog DMT-a na Nilsa prilično su nepotpune. Moguće je da je razlog u njegovoj šutljivoj prirodi ili to što nitko od nas nije bio previše impresioniran intenzitetom tog iskustva. Međutim, ipak je komentirao da su 0,2 mg/kg „možda jedna trećina do jedna četvrtina” pune doze u usporedbi s njegovim iskustvom pušenja DMT-a. Vjerojatno pomalo previše ohrabren time što su ove prve dvije seanse - Philipova intramuskularno i Nilsova intravenozno - prošle tako lako, odlučio sam odmah utrostručiti intravenoznu dozu za Nilsa: s 0,2 na 0,6 mg/kg.

Moje samopouzdanje bilo je preuranjeno. Gledajući unatrag, oprezniji korak kao što je udvostručenje na 0,4 mg/kg doze bio bi razumniji. Srećom, nisam odmah povišao na 0,8 mg/kg, što bi se dogodilo da sam poslušao Nilsovu procjenu da je 0,2 mg/kg četvrtina pune doze.

Tog jutra Philip i Nils trebali su primiti po 0,6 mg/kg DMT-a intravenozno.

U Albuquerqueu dan je bio sunčan, hladan i vjetrovit i bilo mi je drago što radim u zatvorenom prostoru. Ušao sam u Nilsovu sobu u Istraživačkom centru. Ležao je u svojoj vreći za spavanje čekajući prvu dozu od 0,6 mg/kg. Cindy mu je već ranije stavila malu iglu u venu na podlaktici kroz koju ću mu ubrizgati otopinu DMT-a izravno u krv. Sjedila mu je s desne, a ja s lijeve strane gdje mu je cjevčica intravenozne linije visjela s ruke. I Philip je bio tamo; on je, prema rasporedu, trebao primiti iednaku dozu kasnije toga jutra, ako s Nilsom sve prođe dobro. Sjedio ie do uznožja kreveta, znatiželjan da vidi što će Nils iskusiti, spreman da svima pruži moralnu potporu. Nismo ni slutili da će nam trebati i njegova fizička podrška.

Otopinu DMT-a ubrizgao sam Nilsu nešto brže nego prethodnu dozu od 0,2 mg/kg - za trideset sekundi umjesto jednu minutu. Mislio sam da bi brža injekcija mogla utjecati na manje razrjeđivanje DMT-a u krvotoku. To bi onda dovelo do više maksimalne razine DMT-a u krvi, a time i u mozgu. Nakon dovršenog ubrizgavanja Nils je uzbuđeno rekao:

Osjećam okus... Evo ga!

Odmah nakon što je to izlanuo, počeo se bacakati i okretati u vreći za spavanje. Zatim se iznenada uspravio u sjedeći položaj i povikao:

Povratit ću!

Zurio je u nas, zapanjeno i nesigurno. Cindy i ja smo se pogledali shvativši da nemamo ništa u što bi mogao povratiti. Nismo bili predviđjeli da bi naši pokusni subjekti mogli imati potrebu za povraćanjem. Mumljao je:

Ali nisam ništa doručkovao... pa nemam što povratiti.

Nils se uznemirio i navukao jastuk i vreću za spavanje preko lica. Skupio se u fetalni položaj dalje od nas i aparata za mjerenje tlaka, iskrivivši pri tom cjevčice. Nismo mogli dobiti očitavanje ni nakon dvije ili pet minuta, a znali smo da će mu krvni tlak i puls tada biti na najvišim i potencijalno najopasnijim razinama. Pokušao se iskoprcati iz kreveta besciljno mašući rukama i nogama, ali radilo se o povelikoj masi udova čovjeka visokog 193 cm. Ruke su mu bile hladne i ljepljive dok smo ga Cindy, Philip i ja zajedničkim snagama smještali natrag na krevet koji se sad činio premalen. Nakon 6 minuta povratio je u labor koji smo našli u zahodu. Budući da je morao sjesti kako bi to učinio, uspjeli smo ga vratiti u normalan položaj na krevetu, pa smo dobili očitavanja krvnog

tlaka i srčanog ritma. U tom trenutku, 10 minuta poslije injekcije, njegova očitavanja bila su iznenađujuće normalna.

Dodirnuo je Cindy za ruku i vestu. Činilo se da će je pomilovati po kosi, ali kao da je odmah zaboravio što je želio učiniti. Nakon toga se zagledao u mene, govoreći:

Sad trebam gledati u tebe, a ne u Philipa ili Cindy.

Trudio sam se svim silama da izgledam mirno uzvraćajući na njegovo zurenje, tiho u sebi moleći da on bude dobro. U 19. minuti postavio se na laktove i nasmijao. Izgledao je vrlo „drogirano“ - širokih zjenica, cerio se i nepovezano mumljao.

Naposljetku je rekao:

Mislim da je najbolja visoka doza između 0,2 i 0,6.

Svi smo se nasmijali, a napetost u sobi donekle je popustila. Nils je još uvijek bio pri sebi, bar u tom trenutku.

Nastavio je:

Bio je pokret Jastva. Razočaran sam što završava. To je bila fešta od boja. Poznati osjećaj. Da, vratio sam se. „Oni“ su bili tamo i prepoznali smo se.

Upitao sam: „Tko“?

Netko, ili stvar koja bi se takvom mogla opisati.

Činilo se da je još uvijek prilično pod utjecajem. Nisam želio vršiti pritisak.

Zatresao je glavom i dodao:

Spuštanje s vrhunca djelovanja bilo je vrlo šareno, ali dosadno u usporedbi s vrhuncem. Na vrhuncu sam znao da sam se vratio tamo gdje sam bio kad sam pušio prošle godine. Odlazeći odande, osjećao sam se usamljeno.

Mislio sam da mi je jako pozlilo. Osjećao sam kao da lebdite oko mene, kao da umirem, a vi me svi pokušavate oživjeti. Nadao sam se da je sve u redu. Samo sam pokušavao dokučiti ono što se događalo unutar.

Zastao je, a zatim zaključio:

Umoran sam. Volio bih zadrijemati, ali mi se zapravo ne spava.

Nils nije imao puno više za reći, osim da je gladan kao vuk jer je - pametno - preskočio doručak. Jeo je s velikim tekom, ujedno ispunjavajući tablicu za ocjenjivanje. Dakle, čak je i Nils smatrao da je 0,6 mg/kg „previše“!

Proveo sam nekoliko minuta u sobi za odmor medicinskih sestara razmišljajući o tome što smo upravo vidjeli. S kardiološke točke gledišta, Nilsov krvni tlak i srčani ritam porasli su tek umjereno, premda smo propustili očitavanja u vrijeme kad su, pretpostavljeno, bili na vrhuncu. Stoga se činilo da 0,6 mg/kg DMT-a intravenozno vjerojatno ne bi trebalo izazvati tjelesna oštećenja. Međutim, nisam bio siguran je li Nilsov izvještaj bio tako štur zato što se nije mogao sjetiti što se događalo ili zbog njegova stila da zadrži za sebe većinu onoga što bi se odigralo.

U svakom slučaju, bilo je očito da smo probili „psihodelični prag“. Naglost i intenzitet djelovanja supstance, nesporna priroda doživljaja, osjećaj naseljenosti koji je opisao Nils - sve je to govorilo u prilog „punog“ DMT *tripa*. Ali, jesmo li otišli predaleko iza psihodelične barijere? Nils je za sebe tvrdio da je „tvrd orah“, zahtijevajući veće doze nego većina, kako bi postigao usporedive razine izmijenjene percepcije od iste droge. Kako će se provesti Philip?

Philip i ja hodali smo niz osvijetljen hodnik Istraživačkog centra. U blizini sestrinske sobe sreli smo Nilsa koji je tražio još hrane. Osjećao se odlično. Bilo je ohrabrujuće vidjeti koliko dobro izgleda tako brzo nakon zastrašujućeg skoka sa psihičke litice.

Upitao sam Philipa: „Jesi li siguran da želiš istu dozu?“

„Da“, odgovorio je bez imalo oklijevanja. Ja nisam bio tako siguran.

Da je Philip odbio proći iskustvo slično Nilsovom, moja bi tjeskoba postala podnošljivija. Možda bi se zadovoljio s 0,5 ili 0,4 mg/kg. To bi bilo prilično jednostavno izvesti: mogao sam, jednostavno, stati prije nego što do kraja ispraznim injekciju otopine DMT-a. Naime, iako sam smatrao da je 0,6 mg/kg najvjerojatnije fizički bezopasno, potencijalno razorni mentalni učinci bili su nam još dramatičnije pred očima negoli prije Nilsove seanse. No, Philip nije želio dopustiti da ga nadmaši njegov prijatelj i kolega „psihonaut“. Bio je spreman za *svoju* dozu od 0,6 mg/kg. Ta sklonost naših dobrovoljaca da ustraju čak i pred mogućnošću katastrofalnog psihodeličnog iskustva bila je vrlo izražena. Najuočljivija je bila prilikom ispitivanja tolerancije, što smo proveli sljedeće, 1991. godine kada su dobrovoljci primili četiri velike doze DMT-a u razmacima od samo trideset minuta. Nijedan dobrovoljac, koliko god daje bio iscrpljen, nije odbio tu četvrtu i posljednju visoku dozu DMT-a.

Philipova želja da dobije istu dozu kao Nils suočila me sa znanstvenom, osobnom i etičkom dilemom. Školovanje i praksa naučili su me da se ne treba ustručavati od prepisivanja ponešto previsokih doza lijekova, ako okolnosti to zahtijevaju. Na primjer, vrlo visoke doze mogu biti nužne za punu terapijsku reakciju kod pacijenata koji inače ne reagiraju na tretman. Osim toga, bilo je važno saznati što više o toksičnim učincima kako bismo bili u stanju brzo ih prepoznati pod raznim okolnostima. Taj je aspekt još važniji kod proučavanja nove eksperimentalne droge.

U granicama mojih ovlasti i odgovornosti kao glavnog istraživača projekta bilo je da Philipu kažem kako ne želim da ponovi Nilsovo iskustvo s 0,6 mg/kg DMT-a. Međutim, Nils je sad izgledao dobro. Što je najvažnije, bio je prva i jedina osoba koja je dobila tu dozu. Planirao sam provesti dvije seanse s 0,6 mg/kg tog jutra kako bih mogao utvrditi izaziva li ta doza slične reakcije kod dvije različite osobe.

Philip mi je bio drag i iskreno je želio svoju dozu od 0,6 mg/kg. Ali koliku je ulogu igralo naše prijateljstvo? Nisam htio postupiti kako je zahtijevao samo zato da ne ugrozim naš odnos, a želio sam da njegovo sudjelovanje u toj ranoj fazi istraživanja bude vrijedno njegova truda. On nam je, na neki način, „činio uslugu“. Philip je živio daleko od Albuquerquea i tražiti od njega da se vrati još jednom kako bi dobio 0,6 mg/kg, ako se pokaže da 0,4 ili 0,5 nisu dovoljno visoke doze, značilo bi gnjaviti ga. Postojali su mnogi oprečni prioriteti. Nadao sam se da sam donio ispravnu odluku pristavši da Philipu dam 0,6 mg/kg.

Ulazeći u sobu, Philip i ja pozdravili smo Cindy i Robin, Philipovu djevojku, koje su nas već čekale. On se udobno smjestio na krevetu. Trebala je početi još jedna seansa s 0,6 mg/kg intravenoznog DMT-a.

Philipova obična i sterilna soba imala je na podu sjajno ulašten linoleum, zidove ružičaste poput lososa, a iza kreveta su izlazile cjevčice za kisik, izlučevine i vodu. Sam je ljepljivom trakom zalijepio poster *Avalokitesvare*, tisućurukog budističkog sveca suosjećanja, na vanjsku stranu zatvorenih drvenih vrata od zahoda koja su bila nasuprot krevetu. Sa stropa je visio televizor s priključenim spletom kablova, okrenut nadolje prema mehaniziranom uskom krevetu prekrivenim tankim bolničkim plahtama. Klima-uredaj je glasno brujaao. Ležao je u krevetu smjestivši se najudobnije što je mogao.

Cindy mu je glatko i vješto ugurala iglu intravenozne linije u venu na podlaktici. Na istoj mu je ruci bio omotan tlakomjer, a u drugu ubodena š:ra introvenozna linija kojom smo mogli uzimati krv kako bismo mjerili koncentracije DMT-a nakon unosa. Na tu je liniju bila spojena prozirna plastična vrećica iz koje je kapala sterilna otopina soli u venu da ne bi došlo do zgrušavanja u cjevčici za uzimanje krvi. Cindy i ja sjeli smo na suprotne strane uz Philipa, nesigurni što da očekujemo s obzirom na Nilsovu prethodnu reakciju. Robin je sjedila niže, do uznožja kreveta.

Philip, još uvijek pod dojmom Nilsove uznemirujuće seanse od prije samo jednog sata, nije se trebao puno pripremati. Znao je što može očekivati od nas dok bude ležao pod utjecajem droge. Znao je da ćemo mu odmah pomoći bude li izgledalo da je pomoć potrebna. Poželjeli smo mu sreću. Sklopio je oči, legao, nekoliko puta duboko udahnuo i rekao: "Spreman sam."

Gledao sam kazaljku za sekunde na zidnom satu, čekajući da dode na "6" kako bih mogao tempirati ubrizgavanje na trideset sekundi tako da završim kada kazaljka dode na „12“, što bi predstavljalo „nulto vrijeme“ Bilo je blizu deset sati ujutro.

Baš kad sam ugurao iglu injekcije u Philipovu liniju, ali prije nego što sam pritisnuo klip i ispraznio otopinu DMT-a u Philipovu venu, začulo se glasno, uporno kucanje na vrata. Digao sam pogled, zastao, izvukao iglu iz linije, nataknuo kapicu i odložio je na noćni ormarić pored Philipovog kreveta.

Pred vratima je stajao voditelj laboratorija Istraživačkog centra. Izašao sam u hodnik kako se razgovor ne bi čuo u sobi. Rekao da su uzorci krvi za analizu DMT-a bili uzeti neispravno i da treba promijeniti način na koji to radimo. Rekao sam da ćemo tehniku prilagoditi.

Vratio sam se u Philipovu sobu i ponovno sjeo na stolac kraj kreveta. Činilo se da nije bio svjestan prekida jer se već bio počeo okretati svojoj nutrini i opuštati se, za što smo utvrdili da je najjednostavniji ulazak u carstva DMT-a. Za njega je putovanje već počelo.

Ispričao sam se na prekidu i, u pokušaju da popravim raspoloženje, rekao: „Gdje smo ono stali?“ Philip je odgovorio samo gundanjem; otvorio je oči, kimnuo mi da nastavim i ponovno ih sklopio. Skinuo sam kapicu sa šprice i iznova gurnuo iglu u intravenoznu cjevčicu. Cindy je kimnula da je i ona spremna.

Rekao sam: „U redu, evo DMT-a!"

Počeo sam polako i pažljivo ubrizgavati 0,6 mg/kg DMT-a u Philipovu venu.

Na pola ubrizgavanja Philipu je u grlu zastao dah, zvučeći kao kašalj koji nije do kraja izašao. Ubrzo smo naučili da nas je svaki put kad bi osobi zastao dah u grlu nakon injekcije s visokom dozom očekivala divlja vožnja.

Tiho sam Philipu dao do znanja: „Sve je unutra."

Dvadeset i pet sekundi nakon injekcije počeo je stenjati:

Volim, volim...

Krvni pritisak mu je umjereno porastao, ali je srčani ritam skočio na 140 otkucaja u minuti, sa 65 koliko je imao tijekom odmaranja. To ubrzanje pulsa odgovara onom koje bi se moglo javiti nakon tri ili četiri trčanja uza stube. Ali u ovom slučaju, Philip se nije pomaknuo ni centimetar.

Nakon jedne minute Philip je sjeo gledajući u Cindy i mene razrogačenim očima. Zjenice su mu bile jako raširene, pokreti automatski, isprekidani, kao u lutke na koncu. Činilo se da u Philipovim postupcima „nema nikoga doma".

Nagnuo se prema Robin i pogladio joj kosu:

Volim, volim...

Dakle, već drugi put tog jutra: dobrovoljca pod utjecajem DMT-a privukla je ženska kosa. Nilsa Cindyina, Philipa Robinina. Možda je kosa bila najsnažnija slika žive organske poznate stvarnosti nadohvat ruke pri pogledu na turobnu bolničku sobu u takvom visoko psihodeličnom stanju.

Na naše olakšanje, opet je legao na krevet a da ga nismo potaknuli niti mu pomogli. Koža mu je bila hladna i vlažna kao i Nilsova. Tijelo mu je bilo u klasičnoj „borba ili bijeg" reakciji: krvni tlak i srčani ritam bili su visoki, krv se povukla iz kože dublje u vitalne unutarnje organe a da cijelo vrijeme nije vršio gotovo nikakvu fizičku aktivnost. Bilo je teško Philipu uzeti krv: visoka razina hormona stresa uzrokovala je stezanje sićušnih mišića oko vena, smanjujući tako nepotreban dotok krvi u kožu.

Nakon deset minuta Philip je počeo uzdisati:

Kako divno, kako divno!

Suze su mu počele curiti niz obraze.

Dakle, to je bilo ono što biste nazvali transcendentnim iskustvom. Umro sam i otišao u raj.

Trideset minuta nakon injekcije puls i krvni tlak bili su normalni.

Letio sam beskrajem. Nije bilo relativnog prostora ili veličine.

Upitao sam: „Što si osjetio kad ti je dah zastao u grlu?"

Osjetio sam hladnoću i stiskanje u grlu. To me uplašilo. Pomislio sam da ću možda prestati disati. U djeliću sekunde sam pomislio: „Pusti, predaj se pusti!", a onda je navala droge odnijela i to.

„Sjećaš li se da si sjeo i milovao Robin po kosi?"

Što sam radio?

Četrdeset i pet minuta nakon injekcije, dok je pio čaj i nije više osjećao nikakav utjecaj droge, Philip se nije mogao sjetiti da se uspravio u sjedeći položaj, gledao u nas ili dodirnuo Robin. Ubrzo potom izgledao je opušteno, a mi smo bili uvjereni da se Robin može dalje brinuti o njemu.

Philip i ja razgovarali smo sljedeće večeri. Osjećao se malo umorno, ali je spavao vrlo dobro. Sanjao je „zanimljivije nego obično", iako ništa posebno bizarno. Usprkos tome, nije se mogao sjetiti nijednog sna. Narednog dana odradio je punih deset sati, premda „ne punom parom". Međutim, kako je rekao: „Nitko, osim mene, nije primijetio da sam umoran."

Začudo, to je sve što imam od bilješki s te seanse i od izvještaja sljedećeg dana. Upadljivo se razlikuju od Philipovih, obično prilično nečitih opisa seansi s drogama. Možda je sama činjenica da je sigurno preživio jutro bila najvažnija informacija koju smo trebali doznati.

Navečer, vozeći se kući u brda izvan Albuquerquea, iskoristio sam vrijeme za razmišljanje o događajima toga dana. Drago mi je što su i Nils i Philip izašli živi i zdravi iz svojih susreta s 0,6 mg/kg intravenoznog DMT-a. Međutim, nisam saznao mnogo o tome kakva su stvarno bila njihova iskustva. Njihovi su izvještaji bili iznimno kratki i lišeni pojedinosti.

Zašto su izvještaji bili tako šturi?

Jedna od mogućnosti bilo je „pamćenje specifično za stanje". To se odnosi na fenomen pri kojem je moguće jasno prisjetiti se događanja koje je proživljeno u izmijenjenoj svijesti tek nakon što se ponovno ude u to stanje, ali ne i u normalnom stanju svijesti. Događa se to pod utjecajem

tvori kao što su alkohol, marihuana ili lijekova na recept poput sedativa Valiuma, Xanaxa ili barbiturata. Javlja se također u izmijenjenom stanju svijesti koje nije izazvano drogama, poput hipnoze ili snova. U slučaju Philipa i Nilsa to bi objašnjenje bilo vjerojatno da su se kasnije mogli sjetiti nešto više sa seansi s 0,6 mg/kg dok su radili s nižim, lakše podnošljivim dozama DMT-a. Međutim, to se kasnije tijekom projekta nije dogodilo ni kod jednog od njih.

Druga je mogućnost da su Nils i Philip pretrpjeli kratak delirij, „akutni organski moždani sindrom" ili „akutno konfuzno stanje". *Delirium* potječe od latinskog *de*, što znači „od" ili „iz", i *lira*, „brazda"; doslovno, „izlazak iz brazde" ili „izvan nje". Delirium se može javiti zbog fizičkih faktora kao što su groznica, ozljeda glave, nedostatak kisika ili niska razina šećera u krvi. Osim toga, stanje delirija može izazvati i duboko traumatično psihološko iskustvo kao što se događa kod osoba koje su preživjele tešku traumu ili nesreće.

Nisam bio siguran u kojoj je mjeri „psihološka trauma" doprinijela Nilsovoj i Philipovoj smetenosti u seansama s DMT-em, odnosno njihovoj nesposobnosti da ih se u potpunosti prisjete. Koliki je dio toga bila psihološka reakcija na učinke droge, a ne izravan učinak same droge? Naime, uspinjanje na ljestve kako bi se mogao vidjeti neki nezamislivo šokantan prizor može gurnuti osobu u delirično ili konfuzno stanje, ali za to nisu odgovorne ljestve nego pogled koji se s njih pruža. Je li to što su Nils i Philip vidjeli bilo toliko bizarno, toliko neshvatljivo, toliko krajnje neočekivano da su se njihovi umovi jednostavno isključili kako bi ih poštedjeli od jasnog pogleda na ono što je ondje bilo? Možda je bilo bolje zaboraviti.

U svakom slučaju, bilo da se radilo o previše droge ili previše iskustva, što god da je 0,6 mg/kg intravenoznog DMT-a učinilo ovimiskusnim veteranima psihodeličnih droga, moglo se svesti na - „Previše". Kao što je Philip kasnije rekao:

To je bila kozmička let-lampa, oluja boja, zbunjujuća, kao da sam bačen s palube u oluju i vrtio se bez kontrole, nošen amo-tamo poput plutenog čepa.

Ponovno sam nazvao Davea Nicholisa da raspravimo o dozi DMT-a. Kolika bi trebala biti niža „visoka“ doza? Smanjenje na 0,5 mg/kg značilo bi sniženje doze za samo jednu šestinu, dok bi 0,4 mg/kg bilo za punu trećinu manje. Kolebali smo se između jedne i druge mogućnosti. Sjedne strane, htio sam biti siguran da će visoka doza izazvati pun učinak, a s druge nisam želio psihološki traumatizirati naše dobrovoljce. Osjećao sam se pomalo nesigurno nakon događaja s Philipom i Nilsom toga dana.

"Kao prvo, nemoj nauditi!" - najvažnija je izreka u medicini općenito, :im više ako se radi o istraživanju na ljudima. Stvoriti skupinu psihološki oštećenih dobrovoljaca nije dolazilo u obzir. Raspravljajući o učincima Philipove i Nilsove seanse s 0,6 mg/kg, odlučili smo da će 0,4 mg/kg biti najviša doza DMT-a za istraživanje.

Nekoliko dana kasnije nazvao sam dr. Stephena Szaru, pionira DMT-a, zbog razgovora u vezi s doziranjem. Dr. Szara je otkrio psihodelična svojstva DMT-a ubrizgavši ga sebi u svom laboratoriju u Budimpešti u Mađarskoj sredinom 50-ih. (Tijekom prvih faza istraživanja psihodeličnih spojeva na ljudima bilo je uobičajeno da sami istraživači „idu prvi“) On je upravo zaokruživao dugu i zapaženu karijeru u američkom Nacionalnom institutu za zloupotrebu droga u Washingtonu D.C.

Upitao sam ga: „Jeste li dobrovoljcima ikada dali previše DMT-a?“

Dr. Szara je, razmislivši trenutak, odgovorio ugladenim istočno-europskim naglaskom: „Da. Nisu se mogli ničega sjetiti. Nisu se mogli sjetiti iskustva. Jedino što im je ostalo bio je osjećaj da se dogodilo nešto zastrašujuće. Zaključili smo da ne treba davati tako velike doze.“

Zapanjujuće je koliko se tema na koje ćemo naići tijekom sljedećih pet godina pojavilo tog prosinačkog jutra kad sam Philipu i Nilsu dao doze od 0,6 mg/kg intravenoznog DMT-a. Čuli smo za iskustva na rubu smrti i duhovna iskustva, kao i za kontakt s „njima“ u DMT carstvima. U sebi sam osjećao sukob po pitanju prioriteta glede prijateljstva i ciljeva istraživanja. Nedostaci bolničkog okruženja i medicinskog modela brzo su postali očigledni. Svijest o potencijalu punih psihodeličnih doza da izazovu negativne reakcije utjecala je na to da ih ne primjenjujemo. Postojala je raširena mreža kolega koji su na razne načine surađivali na projektu. Sve je to u ovom ili onom obliku bilo prisutno u Philipovoj i Nilsovoj seansi s 0,6 mg/kg intravenoznog DMT-a.

Okrenimo se sada pozadini ovog istraživanja, golemoj količini znanja o psihodeličnim drogama kojim raspolažemo te načinu na koji su znanost i društvo koristili te informacije. Tada ćemo moći razumjeti jedinstvenu ulogu koju DMT ima u našim tijelima, kao i zapanjujuće funkcije koje bi mogao imati u našim životima.

• I. dio •

**Građevni
blokovi**

Psihodelične droge: Znanost i društvo

Povijest upotrebe biljaka, gljiva i životinja zbog psihodeličnih efekata koje izazivaju kod čovjeka daleko je starija od pisane povijesti i vjerojatno prethodi pojavi današnje ljudske vrste. Ronald Siegel i Terence McKenna, primjerice, mišljenja su da su naši majmunoliki preci oponašali druge životinje jedući tvari koje su izazivale neobično ponašanje. Na taj način otkrili su prve supstance koje mijenjaju um.

Sve je više fizičkih dokaza da su mnoge drevne kulture koristile psihodelične tvari zbog njihovog djelovanja na svijest. U Africi arheolozi su otkrili drevne slike gljiva koje niču iz ljudskog tijela, a nedavna otkrića prapovijesne sjevernoeuropske umjetnosti na kamenu snažno ukazuju na utjecaj psihodelički izmijenjene svijesti.

Neki autori iznijeli su teoriju da se jezik razvio iz zamjećivanja koje je bilo pojačano psihodeličnim sredstvima, te stvaranja asocijacija sa zvukovima iz grla ranih hominida. Drugi sugeriraju da su psihodelična stanja tvorila osnovu najranije svijesti ljudi o religijskim iskustvima.

Psihodelične droge omogućuju vizije, ekstatična stanja i uzlete mašte, što im je osiguralo važnu ulogu u brojnim drevnim kulturama. Antropološko istraživanje kroz stotine godina pokazalo je da su ta društva

koristila psihodelična sredstva za održavanje društvene solidarnosti, kao pomoć pri liječenju i za poticanje umjetničke i duhovne kreativnosti.

Starosjedilačke kulture Novog svijeta koristile su, i još uvijek koriste, širok raspon biljaka i gljiva koje utječu na svijest. Većina onoga što znamo o psihodelicima rezultat je istraživanja spojeva koji su po prvi put pronađeni u tvarima zapadne hemisfere: DMT-a, psilocibina, meskalina i nekoliko tvari sličnih LSD-u.

Rasprostranjenost uporabe psihodeličnih biljaka među stanovnicima Novoga svijeta iznenadila je i uznemirila europske doseljenike. Njihova reakcija mogla je biti rezultat razmjernog manjka psihodeličnih biljaka i gljiva u Europi. Podjednako važno bilo je povezivanje psihodeličnih tvari s vješticaštvom. Crkva je djelotvorno suzbijala informacije o korištenju tih tvari kako u Starom tako i u Novom svijetu, a nositelje i korisnike znanja progonila. Tek smo u posljednjih pedeset godina shvatili da uporaba čarobnih gljiva među meksičkim Indijancima nije potpuno iščezla u 16. stoljeću.

U Europi je vladalo slabo zanimanje za psihodelične biljke sve do kraja 19. stoljeća. Neki autori opisali su vlastite „psihodelične“ reakcije na opijum i hašiš, no količine potrebne za izazivanje psihodeličnih učinaka bile su nezgodne za uzimanje, pretjerane ili opasne. Situacija se počela mijenjati s otkrićem meskalina u *pejotlu*, američkom kaktusu.

Njemački su kemičari izolirali meskalin iz pejotla 90-ih godina 19. stoljeća. Istraživači s darom književnog izražavanja hvalili su njegove učinke i sposobnost da otvori kapije „umjetnoga raja“. Međutim, medicinsko i psihijatrijsko zanimanje za meskalin bilo je iznenađujuće suzdržano, a do kraja 30-ih godina prošlog stoljeća istraživači su objavili tek ograničen broj radova. Kod uzimanja meskalina često se javljaju neugodna mučnina i povraćanje, što može biti razlog za nedostatak zanimanja za njega. Drugi razlog smanjenog oduševljenja meskalinom mogao bi biti taj što nije bilo znanstvenog ili medicinskog konteksta unutar kojeg bi se njegovi učinci mogli razumjeti. U psihijatriji je prevladavajuća teorija tog vremena bila frejdovska psihoanaliza. Dok su samog Freuda snažno privlačile droge koje djeluju na um, njegovi studenti nisu bili toliko zainteresirani. Osim toga, Freud nije vjerovao religiji i smatrao je da su duhovna ili religiozna iskustva obrana od djetinjastih strahova i želja. Takav stav, za pretpostaviti je, nije previše poticao želju za istraživanjem

meskalina s njegovim obilježjima indijanske duhovnosti. Tada je došlo do revolucionarne pojave LSD-a.

Švicarski kemičar Albert Hofmann 1938. godine radio je sa snijeti, gljivicom koja raste na raži, u odjelu za prirodne proizvode Sandoz Laboratoriesa koji je već tada bio velika farmaceutska tvrtka. Nadao se da će otkriti lijek koji bi mogao zaustaviti krvarenje maternice poslije poroda. Jedan od spojeva na bazi snijeti bio je LSD-25 ili dietilamid jsergične kiseline. Kako nije imao značajnijeg učinka na maternice u laboratorijskih životinja, Hofmann ga je odložio po strani. Pet godina kasnije „neobičan predosjećaj“ potaknuo je Hofmanna da ponovno prouči LSD te je slučajno otkrio njegova jaka psihodelična svojstva.

Zapanjujuće u vezi s LSD-em bilo je to što je izazivao psihodelične efekte pri dozama od *milijuntih* dijelova grama, što je značilo da je preko tisuću puta jači od meskalina. Ustvari, Hofmann se zamalo predozirao količinom koju je smatrao premalom da bi mogla djelovati na svijest: četvrtinom miligrama. Hoffman i njegovi švicarski suradnici početkom 40-ih brzo su objavili svoja otkrića. Zbog snažno izmijenjenog stanja svijesti koje je izazivao LSD i tradicionalnog psihijatrijskog konteksta u kojem su ga istraživači proučavali, znanstvenici su odlučili naglasiti njegovo svojstvo „oponašanja psihoze”.¹

Godine poslije Drugog svjetskog rata za psihijatriju su bile uzbudljive. Osim LSD-a znanstvenici su otkrili i „antipsihotična svojstva“ klorpromazina ili Torazina koji je teškim psihičkim bolesnicima omogućavao oporavak u tolikoj mjeri da su iz umobolnica izlazili u dotad neviđenom broju. Taj i drugi antipsihotični lijekovi napokon su omogućili liječnicima da postignu napredak u liječenju nekih bolesti koje nas najteže onesposobljuju.

Tih je godina rođeno moderno područje „biološke psihijatrije”. Ta je disciplina, koja proučava odnos između ljudskog uma i spojeva u mozgu, bila plod tog čudnog para: LSD-a i Torazina. A serotonin je bio ženidbeni posrednik.

Godine 1948. znanstvenici su otkrili daje serotonin, nošen krvotokom, odgovoran za stiskanje mišića oko vena i arterija. To je bilo od ključne važnosti za razumijevanje načina kontrole procesa krvarenja. Naziv za serotonin poteklo je od latinskog *sero* - 'krv' te *tonin* - stezanje'.

Nekoliko godina kasnije, sredinom 50-ih, istraživači su otkrili serotonin u mozgu laboratorijskih životinja. Kasniji eksperimenti ukazali su na njegovu točnu lokalizaciju i njegove učinke na električne i kemijske funkcije pojedinačnih živčanih stanica. Lijekovi ili kirurški zahvati koji su modificirali područja životinjskog mozga bogata serotoninom duboko su mijenjali seksualno i agresivno ponašanje, kao i spavanje, budnost te raznolik spektar osnovnih bioloških funkcija. Prisutnost i uloga serotonina u mozgu i u ponašanju životinja potvrdili su njegovu ulogu prvog poznatog neurotransmitera.²

Istodobno, znanstvenici su dokazali da su molekule LSD-a i serotonina međusobno vrlo slične. Zatim su pokazali da se LSD i serotonin natječu za mnoga od istih mjesta u mozgu. U nekim je eksperimentalnim situacijama LSD blokirao djelovanje serotonina, u drugima je ta psihodelična droga oponašala djelovanje serotonina.

Takva otkrića LSD su učinila najmoćnijim raspoloživim sredstvom za razumijevanje odnosa mozga i uma. Ako su LSD-ova izvanredna osjetilna i emocionalna svojstva bila rezultat mijenjanja funkcije moždanog serotonina na specifične i razumljive načine, moglo bi biti moguće „kemijski secirati“ određene mentalne funkcije na njihove osnovne fiziološke komponente. Druge psihoaktivne droge sa slično izraženim učinkom na različite neurotransmitere mogle bi dovesti do dekodiranja raznih svjesnih iskustava na njihove temeljne kemijske mehanizme.

Deseci istraživača diljem svijeta davali su zapanjujući spektar psihodeličnih droga tisućama zdravih dobrovoljaca i psihijatrijskih pacijenata. Duže od dva desetljeća takva je nastojanja podupiralo velikodušno vladino i privatno financiranje. Istraživači su objavljivali stotine radova i desetke knjiga. Brojne međunarodne konferencije, sastanci i simpoziji raspravljali su o najnovijim otkrićima u istraživanju psihodeličnih droga na ljudima.³

Sandoz Laboratories opskrbljivao je istraživače LSD-om kako bi kod normalnih dobrovoljaca mogli izazivati kratka psihotična stanja. Znanstvenici su se nadali da bi takvi eksperimenti mogli rasvijetliti prirodne psihotične poremećaje poput shizofrenije.

Sandoz je također preporučivao davanje LSD-a stažistima na odjelima psihijatrije kako bi im se pomoglo da razviju osjećaj empatije prema svojim psihotičnim pacijentima. Mladi su liječnici bili zadivljeni

tim privremenim susretom s ludilom. Grub susret s vlastitim, dotad neosvijještenim sjećanjima i osjećajima naveo je te psihijatre da vjeruju kako bi svojstva tih tvari koja proširuju um mogla unaprijediti psihoterapiju.

Brojne su istraživačke publikacije sugerirale da su uobičajeni mehanizmi terapije razgovorom daleko djelotvorniji uz dodatak psihodelične droge. Deseci znanstvenih članaka opisivali su iznimne uspjehe u pomaganju dotad neizlječivim pacijentima koji su bolovali od opsesija i prisila, posttraumatskog stresa, poremećaja prehrane, tjeskobe, depresije, alkoholizma i ovisnosti o heroinu.

Brzi uspjesi što su ih opisivali istraživači koji su primjenjivali "psihoterapiju psihodelicima" ohrabрили su i druge da krenu proučavati korisne učinke tih droga na očajnim i bolovima izmučenim, smrtno bolesnim pacijentima. Iako nije bilo većeg učinka na same bolesti, psihoterapija psihodelicima imala je upadljive psihološke učinke. Depresija je nestajala, potreba za analgeticima drastično je opadala, a prihvaćanje bolesti i njezine prognoze među pacijentima primjetno se popravljalo. Osim toga, činilo se da su pacijenti i njihove obitelji bili u stanju rješavati duboka i emocijama nabijena pitanja na načine koji nikada prije nisu bili mogući. Naglo ubrzanje psihološkog rasta do kojeg je dovelo to novo liječenje izgledalo je vrlo obećavajuće u slučajevima gdje je vrijeme bilo od presudne važnosti. Neki su terapeuti vjerovali da su preobražujuća, mistična ili duhovna iskustva bila odgovorna za mnoge od tih „čudesnih“ reakcija na psihoterapiju psihodelicima.⁴

Povrh toga, ubrzo je postalo očigledno da su iskustva, koja su opisali dobrovoljci pod dubokim utjecajem psihodelika, bila izuzetno slična iskustvima praktikanata tradicionalne istočnjačke meditacije. Preklapanje promjena svijesti izazvanih psihodeličnim drogama i onih izazvanih meditacijom privuklo je pozornost pisaca izvan akademskih krugova, pa i engleskog romanopisca i religijskog filozofa Aldousa Huxleya. On je prošao vlastita izuzetno pozitivna iskustva s meskalinom i LSD-em pod budnim okom kanadskog psihijatra Humphreya Osmonda, koji ga je 50-ih posjetio u Los Angelesu. Huxley je ubrzo potom pisao o svojim seansama s drogama, te o razmišljanjima na koja su ga nadahnule. Njegovi radovi o prirodi i vrijednosti psihodeličnih iskustava bili su dojmljivi i elokventni, potičući mnoge da pokušaju postići - a istraživače da pokušaju izazvati - duhovno prosvjetljenje pomoću psihodeličnih droga. Usprkos činjenici

da su njegove ideje potaknule masovni pokret eksperimentiranja s psihođelicima, Huxley je bio nepokolebljiv zagovornik teorije da bi trebali biti dostupni samo elitnoj grupi intelektualaca i umjetnika. Nije vjerovao da je prosječan muškarac ili žena u stanju koristiti psihodelike na najsigurniji i najproduktivniji način.⁵

Međutim, studije na smrtno bolesnim pacijentima i rasprave o sličnostima između učinaka psihodeličnih droga i mističnih iskustava dovele su religiju i znanost u nelagodnu vezu. Istraživanje se sve više udaljavalo od izvornog Sandozovog plana.

Stvari je dodatno zakomplicirao „bijeg“ LSD-a iz laboratorija tijekom šezdesetih. Izvještaji o hitnoj pomoći, samoubojstvima, ubojstvima, urođenim defektima i oštećenim kromosomima punili su medije. Dr. sc. Timothy Leary i istraživački tim Harvardskog sveučilišta napustili su načela znanstvenog istraživanja, što je dobilo velik publicitet i, naposljetku, dovelo do njihovog otpuštanja. Ti događaji učvrstili su rastuću sumnju da su čak i znanstvenici izgubili kontrolu nad tim moćnim psihoaktivnim drogama.⁶

Mediji su preuveličavali i naglašavali negativne tjelesne i psihološke učinke psihodeličnih droga. Neki od tih izvještaja bili su rezultat manjkavog istraživanja, drugi su jednostavno bili izmišljeni. Kasnije publikacije oslobodile su psihodelike optužbi za ozbiljnu toksičnost uključujući oštećivanje kromosoma. Međutim, te su dugoročne studije dobile daleko manji publicitet nego prvotni štetni izvještaji.

Radovi u psihijatrijskoj literaturi s opisima „loših *tripova*“, ili nepovoljnih psiholoških reakcija na psihodelike također su bili brojniji, ali slično ograničeni. Kako bih proučio ta pitanja u svojoj studiji pročitao sam sve radove koji opisuju spomenute negativne učinke te objavio rezultate. Bilo je jasno da su u kontroliranom istraživačkom okruženju psihijatrijske komplikacije bile izuzetno rijetke, kako kod normalnih dobrovoljaca tako i kod psihijatrijskih pacijenata. Međutim, kad bi psihički bolesni ili nestabilni pojedinci uzimali nečiste ili nepoznate psihodelike, u kombinaciji s alkoholom i drugim drogama, i to u nekontroliranom okruženju i uz neodgovarajući nadzor, javljali su se problemi.⁷

Kao odgovor na strah javnosti od nekontrolirane uporabe LSD-a, te usprkos prigovorima gotovo svih istraživača na tom polju, Kongres Sjedinjenih Država 1970. usvojio je zakon po kojem su LSD i drugi

psihodelici postali ilegalni. Vlada je od znanstvenika zahtijevala da vrate svoje droge, papirologija za dobivanje i čuvanje novih pošiljki psihodelika za potrebe istraživanja postala je vremenski zahtjevno i zbunjujuće opterećenje; nije bilo mnogo nade za buduće projekte. Novac za istraživanja je presušio, a istraživači su prekinuli svoje eksperimente.

Stupanjem na snagu novih zakona o drogama zanimanje za istraživanje psihodelika na ljudima zamrlo je gotovo jednako brzo kao što se ranije pojavilo. Činilo se kao da su psihodelične droge postale „ne-otkrivene”.

Imajući u vidu intenzivan tempo istraživanja psihodelika na ljudima od prije samo trideset godina, začuđujuće je koliko se u današnjim sastavnim programima medicine i psihijatrije malo o njima uči. Psihodelici su bili glavno područje razvoja u psihijatriji više od dvadeset godina. Danas mladi liječnici i psihijatri o tome gotovo da ne znaju ništa.

U vrijeme kad sam bio student medicine sredinom 70-ih, manje od deset godina nakon promjene zakona o drogama, psihodelici su bili tema svega dvaju predavanja tijekom četverogodišnjeg studija. Čak je i to vjerojatno bilo više informacija od onoga što su studenti dobivali na većini ostalih medicinskih fakulteta jer je na Medicinskom koledžu "Albert Einstein" u New Yorku, gdje sam studirao, postojala skupina istraživača koja je radila na životinjama. Sredinom 90-ih održao sam seminar o istraživanju psihodeličnih droga starijim stažistima psihijatrije na Sveučilištu New Mexico, vjerojatno jedino takve vrste u zemlji tijekom više desetljeća.

Nedostatak akademskog zanimanja za psihodelike mogao je djelomično biti posljedica nedostatka bilo kakvog tekućeg istraživanja na ljudima. Međutim, uobičajeno je da budući liječnici tijekom školovanja uče o nekad popularnim teorijama i tehnikama, čak i ako se više ne preporučuju. No, čini se da su psihodelične droge nestale iz svakog psihijatrijskog razgovora.

Većina novih teorija, tehnika i lijekova na polju kliničke psihijatrije slijedi predvidljiv tijek evolucije dok se uvode, testiraju i usavršavaju za daljnju primjenu. Stoga nije bilo nimalo iznenađujuće što su se prilikom prikupljanja podataka za vrijeme prvog vala istraživanja psihodelika na ljudima počeli javljati oprečni rezultati. Kao što se moglo

i očekivati, splasnulo je oduševljenje za tvrdnje da bi psihodelici mogli iznjedriti „model psihoze” ili „lijeckove” u tvrdokornim psihoterapijskim slučajevima. Prirodan je proces u psihijatrijskom istraživanju da znanstvenici usavršavaju istraživačka pitanja, metode i primjene, a to se u sferi prihodeličnih droga nikada nije dogodilo. Proučavanje psihodelika prošlo je kroz vrlo neprirodan razvoj. Počeli su kao „čudesni lijekovi”, pretvorili se u „*horror-droge*”, a onda nestali.

Vjerujem da studenti medicine i stažisti psihijatrije na tu temu uče tako malo ne zato što su istraživanja *prestala*, nego zbog *načina* na koji su prestala. Taj proces duboko je demoralizirao akademsku psihijatriju koja je potom psihodeličnim drogama okrenula leđa.

Istraživanje psihodelika bilo je neugodno i ponižavajuće poglavlje u životima mnogih najistaknutijih znanstvenika toga područja. To su bili najbolji i najnadareniji psihijatri svoje generacije. Mnogi od današnjih najuglednijih sjevernoameričkih i europskih psihijatrijskih istraživača, kako sa sveučilišta tako i u industriji, danas voditelji važnih katedri na sveučilištima i predsjednici nacionalnih psihijatrijskih organizacija, započeli su svoje profesionalne živote istražujući psihodelične droge. Najutjecajniji ljudi profesije otkrili su da znanost, podaci i razum ne mogu obraniti njihova istraživanja od represivnih mjera zakona, koje su nastale pod utjecajem javnog mnijenja, emocija i medija.

Kad su ti zakoni usvojeni, vladina administracija i agencije za dodjeljivanje potpora brzo su povukli dozvole, novac i droge. Psihodelične droge, koje su istraživači smatrali jedinstvenim ključevima za mentalne bolesti i koje su pokrenule desetke karijera, postale su strašne i omražene.

Drugi je problem bio da su psihodelici postali neugodan uzrok svađa čak unutar same psihijatrijske zajednice. Psihijatri koji su se oslanjali na biologiju nisu imali strpljenja za kolege koji su „otkrili vjeru” i hvalili duhovne efekte tih droga. Smatrali su da su njihove kolege orijentirani isključivo na mozak, ograničeni i kruti. Psihijatrija nikada nije bila previše otvorena za duhovna pitanja i na tom je polju nastala čitava nova grana koja će osporavati rezultate psihodeličnih istraživanja: „transpersonalno” područje teorije i prakse. Tako su barem neki istraživači psihodelika mogli tiho odahnuti što se više ne moraju suočavati sa složenim,

proturječnim i zbunjujućim učincima koje su te droge uzrokovale kod njihovih pacijenata, njihovih kolega i njih samih.

Zašto bi itko želio predavati o tom neugodnom poglavlju akademske psihijatrije pred dvoranom ispunjenom s dvije stotine oštroumnih studenata medicine? Ta rana skupina istraživača psihodelika bila je uglavnom sastavljena od profesionalnih znanstvenika, a ne od fanatika.

Bili su to dovoljno mudri ljudi da se ne upuštaju u javnu kritiku ponašanja kolega i dobrotvora. Bolje je živjeti i učiti.⁸

Nakon što smo se osvrnuli na važne činjenice o psihodeličnim drogama u prošlosti, pogledat ćemo na koji način djeluju.

Psihodelici izazivaju učinke kompleksnim spajanjem triju faktora: *dispozicije, okruženja i droge*.

Dispozicija je naš vlastiti ustroj, kako dugoročan tako i trenutni. To je naša prošlost, sadašnjost i potencijalna budućnost; naše sklonosti, ideje, navike i osjećaji. Dispozicija ujedno uključuje naše tijelo i mozak.

Psihodelično iskustvo ovisi također o *okruženju*: o tome tko ili što jestt ili nije u našoj neposrednoj blizini; o okolišu u kojem se nalazimo, rilo prirodnom ili urbanom, otvorenom ili zatvorenom; o kvaliteti zraka i ambijentalnih zvukova oko nas i slično. U okruženju ulogu ima i *dispozicija* onoga tko je s nama dok uzimamo drogu: je li to prijatelj ili neznatnac, opušten ili napet, vodič koji daje podršku ili znanstvenik koji istražuje.

Zatim, tu je i *droga*.

Prije svega, kako ćemo je zvati? Čak se ni istraživači međusobno ne slažu oko tog ključnog pitanja. Neki i ne koriste riječ *droga* nego iaiu prednost nazivima *molekula, spoj, sredstvo, supstancija, lijek* ili *sakrament*.

Ako i pristanemo zvati je drogom, pogledajte samo koliko različitih imena ima: *halucinogen* (izaziva halucinacije), *enteogen* (stvara božansko), *mistikomimetik* (oponaša mistična stanja), *oneirogen* (izaziva snove), *fanerotim* (izaziva vidljive osjećaje), *fantastikant* (potiče maštu), *psihodisleptik* (remeti um), *psihotomimetik* i *psihotogen* (oponaša, odnosno, izaziva psihoze) te *psihotoksin* i *shizotoksin* (otrov koji uzrokuje psihozu, odnosno, shizofreniju).

Nije nevažno obratiti pozornost na naziv. Kad bi se svi slagali oko toga što psihodelik jest ili što čini zasigurno ne bi postojalo toliko riječi za istu drogu. Mnoštvo naziva odraz je duboko ukorijenjene i aktualne rasprave o psihodeličnim drogama i njihovim učincima.

Znanstvenici rijetko priznaju da je važno kako nazivaju psihodelike, iako znaju koliko snažno očekivanja utječu na djelovanje lijeka. Svi studenti psihologije to nauče još na uvodnim predavanjima iz pregleda rubnih istraživanja koja su objavljena 60-ih. U tim je eksperimentima dobrovoljcima ubrizgavan adrenalin, hormon „borbe ili bijega“, uz različita očekivanja. Kod dobrovoljaca kojima je rečeno da primaju sedativ adrenalin je izazvao mirno, opušteno stanje. Ako im je bilo rečeno da eksperimentalni lijek djeluje stimulativno dobrovoljci su osjećali uobičajenu tjeskobu i energiju.⁹

Stoga naziv lijeka kojeg uzimamo ili dajemo utječe na očekivanje kako će djelovati. To također mijenja učinke kao i način na koji ih tumačimo i kako ih prihvaćamo. Ni kod jednog drugog lijeka naziv nema tako moćno djelovanje na reakcije kao kod psihodelika, a to je zato što snažno povećavaju sugestibilnost.

S obzirom na to kako zovemo psihodelike, nazivi koje koristimo za ljude uključene u njihovu uporabu također utječu na dispoziciju i okruženje, a time i na reakciju na drogu. Kad uzimamo drogu, jesmo li *istraživački subjekti* ili *dobrovoljci*? *Klijenti* ili *misnici*? Kad je dajemo, jesmo li *vodiči*, *pazitelji* ili *istraživači*? *Šamani* ili *znanstvenici*?

Pokušajte izvesti ovu mentalnu vježbu: razmislite kako biste se mogli veseliti danu kada ćete kao „istraživački subjekt“ biti pod utjecajem „psihotomimetičkog sredstva“. Zatim razmislite kako biste se osjećali u ulozi „misnika“ u „obredu“ koji uključuje „enteogeni sakrament“? Kako bi ti različiti konteksti utjecali na vaše tumačenje halucinacija i intenzivnih promjena raspoloženja koje stvara droga? Biste li „poludjeli“ ili biste imali „iskustvo prosvjetljenja“?

Da dajete psihodelike, kakve tipove ponašanja biste očekivali kod istraživačkog subjekta, a kakve biste zanemarili? To bi u velikoj mjeri ovisilo o tome dajete li „shizotoksin“ ili „fantastikant“. Mogli biste ohrabrivati „izvantjelesno iskustvo“ u „šamanističkom“ kontekstu, ali i prekinuti iste efekte davanjem antipsihotičnog protulijeka u „psihotomimetičkom“ kontekstu.¹⁰

Najčešći medicinski naziv za psihodelične droge je *halucinogen* a naglašava opazajne, uglavnom vizualne učinke tih droga. Međutim, iako su opazajni efekti psihodelika uobičajeni, to nisu jedini efekti niti nužno najcjenjeniji. Vizije bi, u stvari, mogle biti samo odvlačenje pozornosti od traženijih iskustva kao što su snažna euforija, duboki intelektualni ili duhovni uvidi te nestajanje fizičkih granica tijela.

Meni je draži naziv *psihodelik* od *halucinogen* jer opisuje um. Psihodelici otkrivaju što vam je u umu i na umu, one podsvjesne misli i osjećaje koji su skriveni, zataškani, zaboravljeni, izvan dosega, možda čak potpuno neočekivani, ali usprkos tome neizbježno prisutni. Ovisno o dispoziciji i okruženju, ista droga u jednakoj dozi kod iste osobe može izazvati potpuno različite reakcije. Jedan dan neće se dogoditi gotovo ništa, drugog ćete dana poletjeti do neba puni ekstatičnih otkrića i uvida, a sljedeći put ćete se boriti sa strašnom noćnom morom. Tim je svojstvima prikladna općenita narav *psihodelika*, što je naziv dovoljno širok za različita tumačenja.

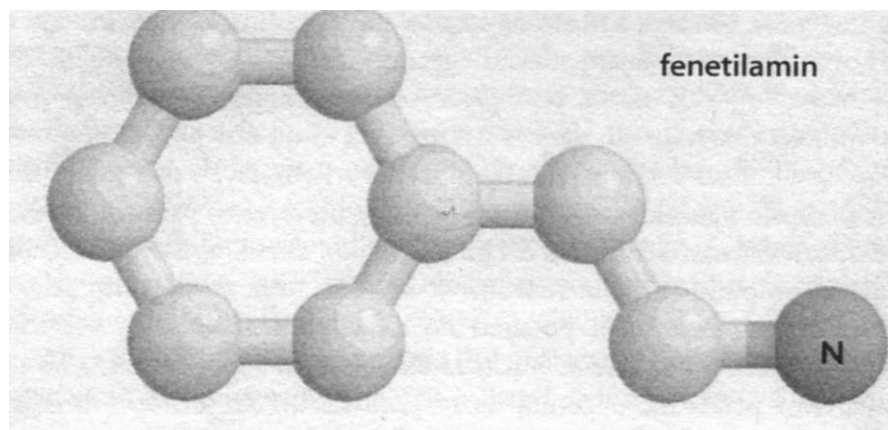
Izraz *psihodeličan* dobio je vlastiti kulturni i jezični život. Može se odnositi na određeni stil umjetnosti, odijevanja ili čak na posebno intenzivan sklop okolnosti. Kad se radi o racionalnoj raspravi o drogama, *psihodeličan* ujedno budi snažne emocije povezane sa šezdesetima i sukobe oko političkih i socioloških pitanja. Kad čujemo naziv „psihodelik“ mnogima od nas pada na pamet „kontrakultura“, „buntovno“, „liberalno“ ili „ljevičarsko“. Unatoč tomu, riskirat ću i koristiti ga u ovoj knjizi jer smatram da je to najbolji naziv. Nadam se da neću uvrijediti nikoga tko tu riječ smatra neugodnom.

Bez obzira kako ih nazivali, većina nas se slaže da su psihodelične droge fizičke, kemijske tvari. Na toj elementarnoj razini možemo početi razumijevati što su i što te droge čine.

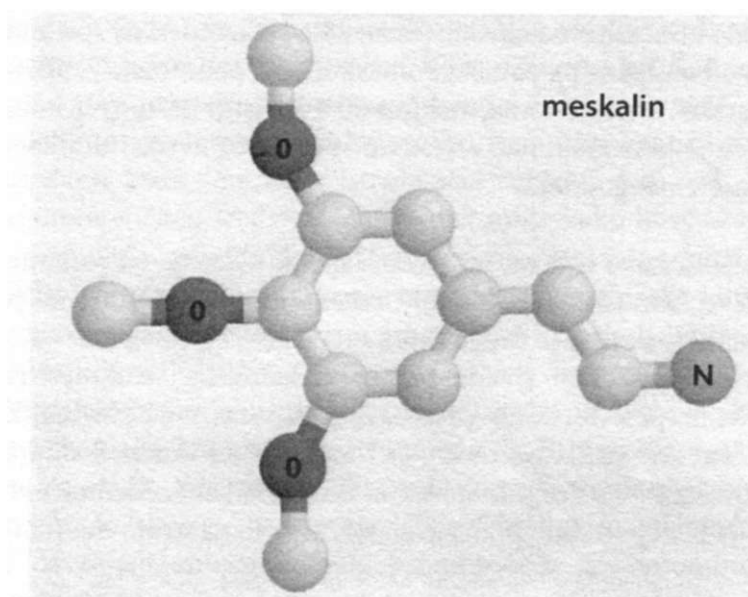
Skice uz opise koji slijede prikazuju kemijsku strukturu raznih psihodeličnih spojeva. Kugle predstavljaju atome, najčešće ugljik koji nije označen. „N“ označava dušik, „P“ fosfor, a „O“ kisik. Brojni atomi vodika povezani su s drugim atomima u molekulama. Međutim, toliko su brojni da bi nepotrebno pretrpavali skice, pa ih na ovom mjestu nisam uključio.

Postoje dvije glavne kemijske porodice psihodeličnih droga: fenetilamini i triptamini.¹¹

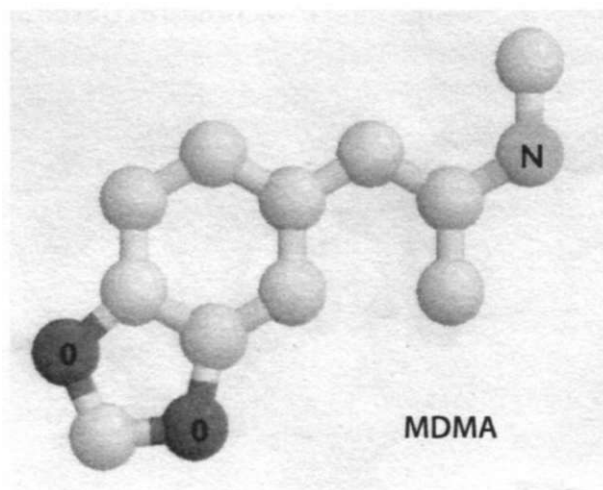
Fenetilamini su izgrađeni oko „matičnog spoja“ fenetilamina.

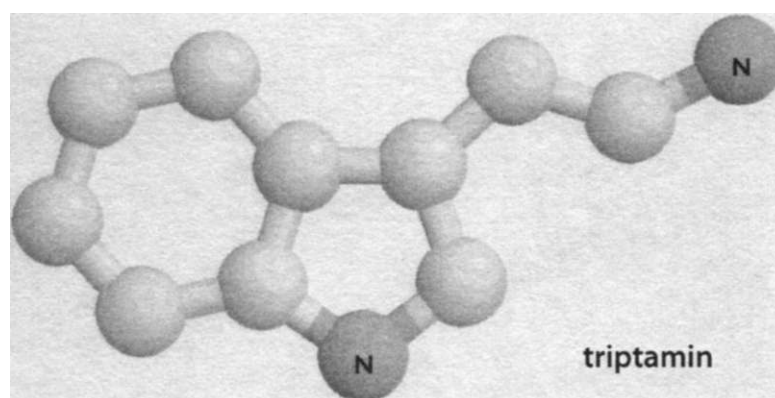
Najpoznatiji fenetilamin je meskalin koji se dobiva iz kaktusa peyotla, s američkog jugozapada.

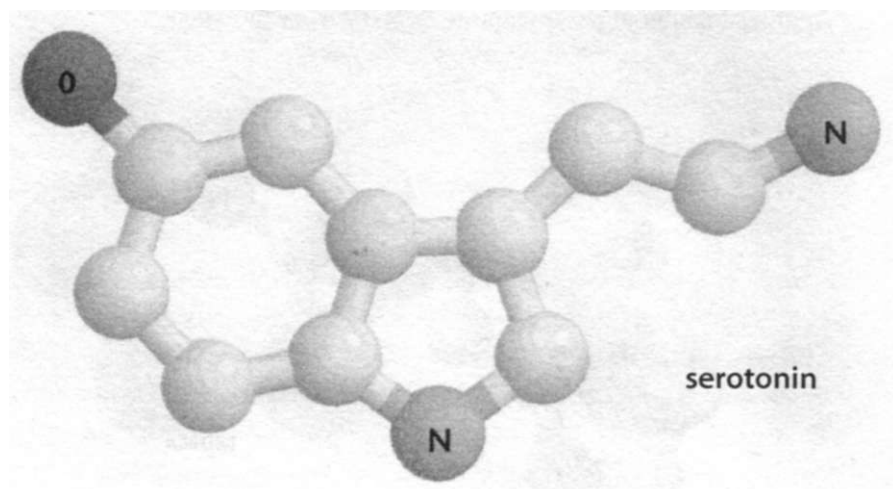
Još jedan poznati fenetilamin je MDMA ili *ecstasy*.

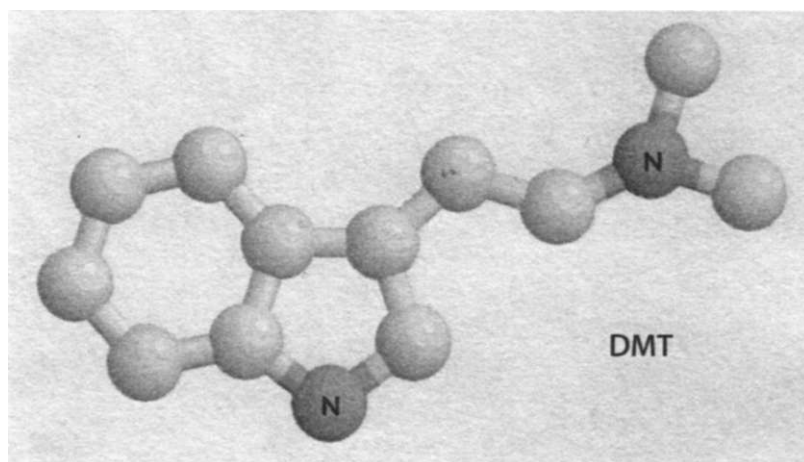
Druga glavna kemijska porodica psihodeličnih droga su triptamini. Svi imaju jezgru - ili osnovni građevni blok - od triptamina. Triptamin je derivat triptofana, aminokiseline prisutne u našoj prehrani.

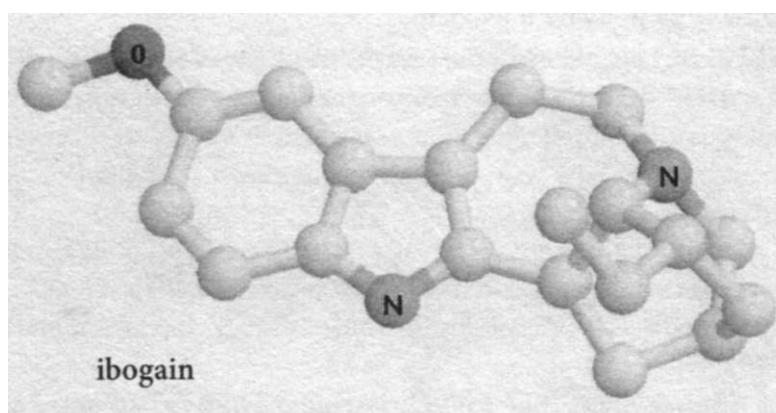
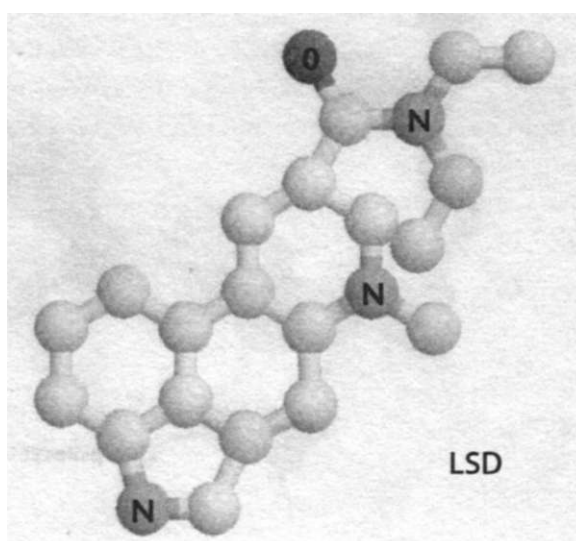
Serotonin je triptamin - točnije, 5-hidroksi-triptamin - ali nije psihodelik. Sadrži jedan atom kisika više od triptamina.

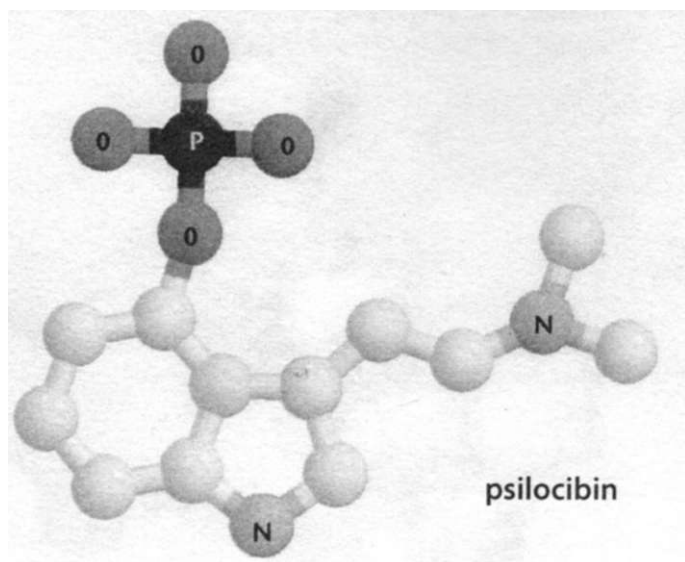
DMT je također triptamin i ujedno najjednostavniji psihodelik. Jednostavno, molekuli triptamina dodate dvije metilne skupine i rezultat je „di-metil-triptamin” - DMT.¹²

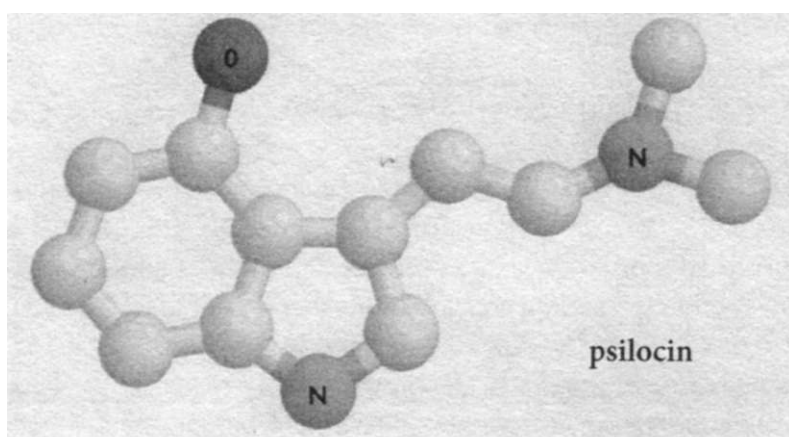
Predak" svih modernih psihodelika - LSD - sadrži triptaminsku jezgru, kao što je sadrži i ibogain, afrički psihodelik s razvikanim svojstvom suzbijanja ovisnosti.

Jedan od najpoznatijih triptaminskih psihodelika je psilocibin, aktivni sastojak „čarobnih gljiva“.

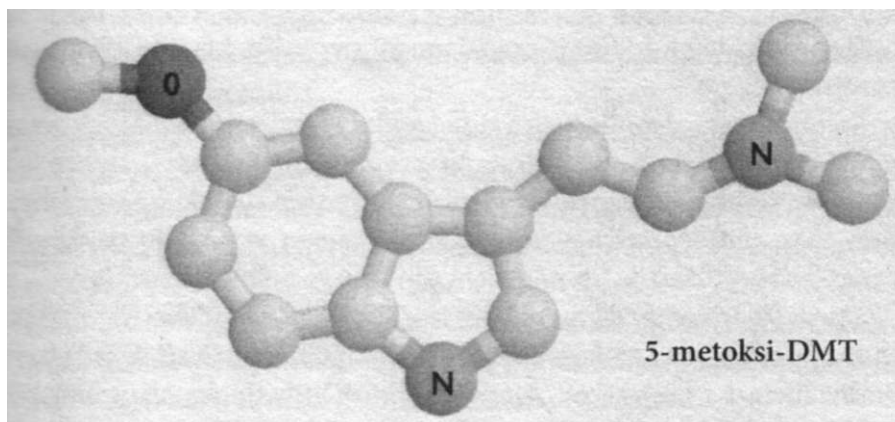

Kad se te gljive nadu u probavi, tijelo uklanja atom fosfora iz psilocibina te ga pretvara u psilocin.

Psilocin se od DMT-a razlikuje samo po jednom atomu kisika. Psilocibin/psilocin volim smatrati „oralno aktivnim DMT-em“.

Još jedan važan triptamin je 5-metoksi-DMT ili 5-MeO-DMT. Od DMT-a se razlikuje po samo jednoj dodatnoj metil-skupini i jednom itomu kisika.

Mnoge biljke, gljive i životinje koje sadrže DMT također sadrže 5-MeO-DMT. Kao i kod DMT-a, oni koji koriste 5-MeO-DMT obično ga puše.¹³

Osim određene kemijske *strukture* psihodelici imaju i svoju *aktivnost*. Tu kemija postaje *farmakologija*, proučavanje djelovanja lijekova.

Jedan od načina da se opiše aktivnost psihodelika je brzina njihovog djelovanja i dužina njegova trajanja.

Učinci DMT-a i 5-MeO-DMT-a javljaju se izvanredno brzo i traju kratko. Mi smo DMT davali kroz venu, intravenozno, i u tom bi ga slučaju dobrovoljci počeli osjećati poslije nekoliko otkucaja srca. Pod najjačim utjecajem bili su nakon 1 do 2 minute, a po isteku 20 do 30 minuta bili su „opet normalni“.

LSD, meskalin i ibogain djeluju dugotrajnije. Učinci počinju 30 do 60 minuta nakon što ih se proguta. Učinci LSD-a i meskalina mogu trajati do 12, a ibogaina do 24 sata. Učinci psilocibina nešto su kraći: javljaju se unutar 30 minuta i traju 4 do 6 sati.

Još jedan temeljan aspekt farmakologije je „mehanizam djelovanja“ ili način na koji droge utječu na aktivnost mozga. Ključno je to pitanje jer upravo mijenjanjem moždanih funkcija psihodelici mijenjaju svijest.

Najraniji psihofarmakološki eksperimenti na ljudima i životinjama sugerirali su da LSD, meskalin, DMT i druge psihodelične droge prvenstveno djeluju na serotoniniski sustav mozga. Istraživanja na životinjama, za razliku od onih na ljudima, nastavljena su tijekom posljednjih trideset godina i pouzdano su potvrdila ključnu ulogu tog neurotransmitera.

Serotonin već desetljećima vlada kao kralj neurotransmitera i nema mnogo naznaka da bi se to moglo promijeniti. Svi novi, sigurniji i djelotvorniji antipsihotični lijekovi imaju jedinstvene učinke na serotonin. Osim toga, antidepresivi nove generacije, među kojima je najslavniji Prozac, na specifičan način mijenjaju funkciju tog neurotransmitera.

Danas vjerujemo da u nekim slučajevima psihodelici oponašaju djelovanje serotoninina, dok ga u drugima blokiraju. Istraživači se sada bave utvrđivanjem na koje se od dvadesetak različitih tipova serotoniniskih receptora vežu psihodelici. Ta se višestruka mjesta spajanja za serotonin nalaze u visokim koncentracijama na živčanim stanicama, u područjima mozga koja reguliraju brojne važne psihološke i tjelesne procese: kardiovaskularni i hormonski sustav, tjelesnu temperaturu, kao i kontrolu spavanja, hranjenja, raspoloženja, opažanja i motorike.

Sad kad smo razmotrili što psihodelici „jesu“ i što „rade“ u svijetu objektivnih i mjerljivih podataka, usmjerimo pozornost na način kako ih *osjećamo*, budući da njihove efekte možemo opažati samo u umu.

Važno je prisjetiti se da iako o farmakologiji psihodelika znamo vrlo mnogo, gotovo ništa ne znamo o tome kako se promjene u kemiji mozga *izravno* odnose na subjektivna, odnosno unutarnja iskustva. To u jednakoj mjeri vrijedi kako za psihodelike tako i za Prozac. Još smo, naime, daleko od toga da razumijemo način na koji se aktiviranje određenih receptora serotoninina prevodi u novu misao ili emociju. Mi ne „osjećamo“ blokiranje receptora serotoninina; umjesto toga, osjećamo se ekstatično. Ne „vidimo“ aktivaciju frontalnog režnja; umjesto toga, opažamo anđele ili demone.

Nemoguće je točno predvidjeti što će se dogoditi nakon što se uzme psihodelična droga. Usprkos tome, dat ćemo općenit prikaz subjektivnih

efekata jer moramo dobiti predodžbu o „tipičnoj“ reakciji. Možemo to učiniti uzimanjem prosjeka svih naših vlastitih i tuđih iskustava, svih "tripova" kojima smo bili svjedoci. (Pod *tripom* podrazumijevam pune efekte tipične psihodelične droge poput LSD-a, meskalina, psilocibina ili DMT-a. *Trip* je teško definirati, ali točno znamo kada ga imamo!)

Sljedeći opisi ne vrijede za „blage“ psihodelike kao što su MDMA ili marihuana uobičajene jakosti, niti opisuju reakcije na niske doze psihodelika kod kojih su učinci slični učincima drugih nepsihodeličnih droga poput amfetamina.

Psihodelici utječu na sve naše mentalne funkcije: opažanje, emocije, razmišljanje, svjesnost o tijelu i osjećaj jastva.

Opažajni ili osjetilni efekti često su, ali ne i uvijek, najvažniji. Objekti u našem vidnom polju čine se svjetlijima ili tamnijima, većima ili manjima naizgled, mijenjaju oblik i rastapaju se. Otvoreni ili zatvoreni očiju vidimo stvari koje nemaju mnogo veze s vanjskim svijetom: vrtložne, šarene, geometrijske uzorke oblaka ili potpuno formirane slike živih i neživih objekata u raznim stanjima kretanja i aktivnosti.

Zvukovi su tiši ili glasniji, oštrij ili blaži. Čujemo nove ritmove u vjetru. U dotad tihom okolišu javlja se pjevanje ili mehanički zvukovi.

Koža je osjetljivija ili manje osjetljiva na dodir. Osjetila okusa i mirisa postaju oštija ili manje oštra.

Emocije nabujaju ili presuše. Tjeskoba ili strah, uroda ili opuštenost - svi osjećaji jačaju ili slabe, nesnosno su jaki ili frustrirajuće odsutni. U krajnjim slučajevima možemo osjetiti užas ili ushićenje. U isto vrijeme mogu postojati dva suprotna osjećaja. Emocionalna previranja postaju bolnija ili može doći do novog emocionalnog prihvatanja. Počinjemo više uvažavati osjećaje drugih ili nas za njih više uopće nije briga.

Naši misaoni procesi postaju ubrzani ili usporeni. Misli postaju zbrkanije ili jasnije. Možemo primijetiti odsutnost misli ili pak postaje nemoguće obuzdati bujicu novih ideja. Javljaju se novi uvidi u vezi s problemima ili postajemo beznažno zaglavljeni u mentalnoj kolotečini. Značenje stvari postaje važnije od njih samih. Vrijeme se urušava: dva sata prođu dok trepneš okom. Ili se širi: minuta sadrži beskrajan niz osjećaja i ideja.

Naša su tijela topla ili hladna, teška ili laka; udovi rastu ili se skupljaju; krećemo se gore ili dolje kroz prostor. Osjećamo da tijelo više ne postoji ili da su se um i tijelo razdvojili.

Osjećamo veću ili manju kontrolu nad svojim „jastvom“. Osjećamo kako drugi utječu na naš um ili tijelo na načine koji su blagotvorni ili zastrašujući. Budućnost nam stoji na raspolaganju ili je sudbina sve odredila i nema smisla bilo što pokušavati.

Psihodelici utječu na svaki aspekt naše svijesti. Upravo je ta jedinstvena svijest ono po čemu se čovjek kao vrsta izdvaja od svih drugih, a to nam daje pristup onome što smatramo uzvišenim, božanskim. Možda je to još jedan razlog zašto psihodelici istodobno zastrašuju i nadahnjuju: savijaju i rastežu osnovne stupove našeg ljudskog identiteta - glavna obilježja i strukturu.

To su psihodelične droge. Postoji složen i bogat kontekst za njihovo proučavanje, što je perspektiva koje su svjesni tek malobrojni. To nisu nove tvari, o njima imamo ogromno znanje. One su otvorile suvremenu eru biološke psihijatrije, a njihova je vrlo razgllašena zlouporaba prerano okončala jedan izvanredno bogat pothvat istraživanja na ljudima.

U toj sam uzburkanoj matrici sukoba, podvojenosti i oprečja tražio čvrsto tlo i jasan vidik kako bih formulirao vlastiti plan istraživanja. Gdje bih mogao naći oslonac? U kojem bih smjeru trebao tražiti? Trebao mi je ključ kojim bih mogao otključati bravu koja je istraživanje psihodelika držala pokopanima.

Iz te prave močvare izdigla se jedna mala opskurna molekula: DMT. Nisam mogao ignorirati njezin poziv, premda nisam imao ideju kako do nje doći. Isto tako, kad sam je pronašao nisam mogao pretpostaviti kamo će me odvesti.

Što je DMT?

N, N-dimetiltriptamin ili DMT izniman je glavni lik ove knjige. Iako kemijski jednostavna, ta „duhovna“ molekula omogućuje našoj svijesti pristup krajnje zadivljujućim i neočekivanim vizijama, mislima i osjećajima. Širom otvara vrata svjetovima koje ne možemo ni zamisliti.

DMT postoji u tijelima svih nas i javlja se u čitavom biljnom i životinjskom carstvu. Prisutan je kao normalan sastavni dio kod ljudi i drugih sisavaca, morskih životinja, trava i mahunarki, krastača i žaba, gljiva i plijesni, kori, cvjetovima i korijenju.

Alexander Shulgin, alkemičar psihodelika, u svojoj je knjizi *TIHKAL: Tryptamines I Have Known and Loved* cijelo jedno poglavlje posvetio DMT-u. Poglavlje je prikladno naslovio „DMT je posvuda“ i ustvrdio: „DMT je... u ovom svijetu ovdje, u onom stablu ondje i u onim životinjama tamo. Najjednostavnije rečeno, nalazi se gotovo svugdje kamo pogledate.“ Zaista, toliko je čest da bismo trebali izvještavati o tome gdje se DMT *ne* nalazi, a ne gdje *jest* prisutan.¹

¹ ...Triptamini koje sam upoznao i zavolio; autor je od početnih slova riječi iz naslova (*Tryptamines I Have Known And Loved*) dobio naziv koji podsjeća na neko egzotično žensko ime - Tihkal - duhovito uspoređujući snagu svoje ljubavi prema triptaminima s romantičnom ljubavlju prema ženi. (op. prev.)

Biljke Latinske Amerike najviše obiluju DMT-em. Tamošnji ljudi znaju za njegova zadivljujuća svojstva već desecima tisuća godina. Međutim, tek smo u posljednjih 150 godina stekli određen uvid u drevne odnose DMT-a s našom vrstom.

Sredinom 19. stoljeća istraživači Amazone, posebno Englez Richard Spruce i Nijemac Alexander von Humboldt, počeli su opisivati učinke egzotičnih psihoaktivnih prašaka za šmrkanje i biljnih napitaka koje pripremaju urodenička plemena. U 20. stoljeću američki botaničar Richard Schultes nastavio je s tim opasnim ali uzbudljivim pravcem terenskog rada. Posebno su zapanjujući bili učinci i način uzimanja psihoaktivnih prašaka za udisanje.

Urodenička plemena Latinske Amerike i dalje koriste te praške, a dali su im mnoga imena kao *yopo*, *epena* i *juretna*. Uzimaju goleme doze, ponekad tridesetak grama ili više. Jedna od dramatičnih tehnika jest kad jedan partner velikom snagom upuše praškastu smjesu kroz puhaljku ili lulu drugom partneru u nos. Energija udara može biti dovoljna da primaoca obori na tlo.

Spruce i von Humboldt u izvještajima kažu da bi ti psihodelični prašci istog trenutka urodenike onesposobili. Međutim, nijedan nije otišao tako daleko da sam isproba njihovo djelovanje. Bilo im je dovoljno gledati omamljene Indijance kako se tresu, povraćaju i nepovezano brbljaju. Ti su rani istraživači čuli priče o fantastičnim vizijama, „izvantjelesnim putovanjima“, predviđanju budućnosti, pronalaženju izgubljenih predmeta i kontaktima s mrtvim precima ili drugim netjelesnim bićima.

Druga jedna biljna smjesa koja se konzumira u obliku napitka izaziva slične efekte uz nešto sporije djelovanje. Taj je napitak također imao nekoliko imena kao što su *ayahuasca* i *yage*. Piće je to koje je nadahnulo brojna umjetnička djela na stijenama i slikarije po zidovima domorodačkih koliba koje bismo danas nazvali „psihodeličnom“ umjetnošću.

Spruce i von Humboldt donijeli su uzorke tih psihodeličnih biljaka iz Novog svijeta kući, u Europu. Tamo su biljke desetljećima ležale nedirnite budući da nije bilo ni zanimanja ni tehnologije za daljnju analizu njihovog kemijskog sastava ili djelovanja.

Dok su psihodelične biljke propadale u arhivima prirodoslovnih muzeja kanadski kemičar R. Manske u jednom je nevezanom istraživanju sintetizirao novu drogu N, N-dimetiltriptamin ili DMT. Kao što je opisao

u znanstvenom članku iz 1931. napravio je nekoliko spojeva kemijski modificirajući triptamin. Zanimao se za te spojeve zato što su se javljali u jednoj otrovnoj sjevernoameričkoj biljci zvanoj kalikantus. Među njima je bio i DMT.²

Koliko je poznato, Manske je sintetizirao DMT, zabilježio njegovu strukturu, a zatim ga odložio u neki kut laboratorija gdje je na miru skupljao prašinu. Još se nije znalo da DMT postoji u biljkama koje djeluju na um, da ima psihodelična svojstva niti da je prisutan u ljudskom tijelu. U znanstvenim krugovima još je desetljećima vladalo slabo zanimanje za psihodelike, sve do poslije Drugog svjetskog rata.

Početak pedesetih godina otkriće LSD-a i serotonina poljuljalo je mirne temelje frejdovske psihijatrije i otvorilo put novom svijetu neuroznanosti. U rastućem krugu znanstvenika koji su se nazivali „psihofarmakolozima“ vladala je velika znatiželja u vezi s psihodeličnim drogama. Kemičari su počeli ispitivati koru, listove i sjemenke biljaka - koje su stotinu godina ranije prvi put opisane kao psihodelične - u potrazi za njihovim aktivnim sastojcima. Bilo je logično usredotočiti se na obitelj triptamina budući da su i serotonin i LSD - triptamini.

Uspjeh je uslijedio nedugo zatim. O. Goncalves je 1946. godine izolirao DMT iz jednog južnoameričkog stabla koje se koristilo za psihodelične praške, a svoja je otkrića objavio na španjolskom. M. S. Fish, N. M. Johnson i E. C. Horning objavili su 1955. prvi rad na engleskom jeziku u kojem se opisuje prisutnost DMT-a u još jednom vrlo srodnom stablu od kojeg se dobiva psihodelični prašak. Međutim, iako su znali da je DMT sastojak biljaka koje izazivaju psihodelične efekte, znanstvenici nisu znali je li sam DMT psihoaktivan.³

Mađarski kemičar i psihijatar Stephen Szara saznao je pedesetih godina za snažne psihoaktivne učinke LSD-a i meskalina. Naručio je određenu količinu LSD-a od Sandoz Laboratoriesa kako bi mogao početi vlastito istraživanje kemije svijesti. Budući da je Szara živio iza željezne zavjese, švicarska farmaceutska kompanija nije bila spremna riskirati da njihov moćni LSD padne u ruke komunista, pa je zahtjev odbila. On se, međutim, nije dao pokolebati. Proučio je nove radove u kojima se opisuje prisutnost DMT-a u amazonskim psihodeličnim prašcima za udisanje, a onda je 1955. u svom laboratoriju u Budimpešti sintetizirao nešto DMT-a.

Szara je oralno uzimao sve veće doze DMT-a, ali nije ništa osjetio. Pokušao je uzeti čitav gram, što je stotinama tisuća puta više od aktivne doze LSD-a. Pitao se ne sprječava li nešto u njegovom probavnom sustavu djelovanje oralnog DMT-a? Možda ga je trebalo unijeti injekcijom. Njegovu je slutnju kasnije potvrdilo otkriće da u crijevima postoji mehanizam koji razgrađuje oralni DMT čim ga progutamo: mehanizam koji su južnoamerički domoroci uspjeli zaobići još prije više tisuća godina.

U pionirskom duhu Szara je 1956. sebi dao intramuskularnu injekciju DMT-a. Upotrijebio je oko pola količine za koju danas znamo da je „puna“ doza:

Nakon tri ili četiri minute počeo sam doživljavati vizualne senzacije vrlo slične onome što sam pročitao u Hofmannovim [o LSD-u] i Huxleyevim [o meskalinu] opisima.... Postao sam vrlo, vrlo uzbuđen. Bilo je očigledno da je u tome tajna.⁴

Nakon što je kasnije udvostručio dozu, imao je za reći sljedeće:

Pojavili su se [fizički] simptomi kao što su trnci, drhtavica, blaga mučnina, [širenje zjenica]. Kroni tlak se povećao, a rad srca ubrzao. Istovremeno, pojavili su se eidetički fenomeni [„otisci“ ili „tragovi“ vizualno opaženih objekata], optičke iluzije, pseudohalucinacije, a kasnije i prave halucinacije. Halucinacije su se sastojale od pokretnih, blistavo obojenih istočnjačkih motiva, a zatim sam vidio prekrasne prizore koji su se mijenjali velikom brzinom. Lica ljudi izgledala su mi kao maske. Moje emocionalno stanje povremeno je dostizalo stanje euforije. Svijest mi je bila potpuno ispunjena halucinacijama, a pažnja čvrsto uz njih vezana; zbog toga nisam bio o stanju reći ništa o događajima oko mene. Poslije 45 minuta do jednog sata simptomi su nestali, a ja sam bio u stanju opisati što se dogodilo.⁵

Szara je ubrzo skupio trideset dobrovoljaca, uglavnom mladih mađarskih kolega liječnika. Svi su primili pune doze psihodelika.⁶

Jedan od tih liječnika, muškarac, izvijestio je:

Čitav svijet je blistav.... Cijela soba puna duhova. Izaziva mi vrtoglavicu. ... Sad je previše!... Osjećam se doista kao da letim.... Imamo osjećaj da je ovo iznad svega, iznad zemlje.

Utješno je znati da sam opet natrag na zemlji. ... Sve ima duhovan prizvuk, ali je tako stvarno.... Osjećam da sam sletio....

Jedna liječnica je rekla:

Kako je sve jednostavno!... Preda mnom su dva tiha, suncem obasjana boga. ... Mislim da mi izražavaju dobrodošlicu u taj novi svijet. Prisutna je duboka tišina, kao u pustinji.... Konačno sam kod kuće.... Opasna igra. Bilo bi tako lako ne vratiti se. Blago sam svjesna da sam liječnica, ali to nije važno. Obiteljske veze, studije, planovi i uspomene jako su daleko od mene. Samo je ovaj svijet važan. Slobodna sam i potpuno sama.

Zapadni je svijet otkrio DMT, a DMT je ušao u njegovu svijest.

Usprkos povremenim lošim *tripovima* svojih dobrovoljaca, Szari se svidio DMT kratkog djelovanja. Bio je razmjerno jednostavan za upotrebu, potpuno psihodeličan, a eksperimenti su se mogli provesti u svega nekoliko sati. Nakon što je potkraj pedesetih pobjegao iz Mađarske ponijevši svoju zalihu DMT-a, upoznao je kolegu iz Berlina koji ga je uključio u jedno istraživanje LSD-a. Szara je naposljetku bio u prilici isprobati taj slavni psihodelik. Premda su mu učinci bili zanimljivi, trajanje od dvanaest sati smatrao je predugim.

Emigriravši u SAD, Szara je u istraživanjima i dalje najveću pozornost posvećivao DMT-u. Bio mu je od koristi na njegovom novom poslu u Nacionalnim institutima za zdravlje u Bethesdi u Marylandu, gdje je radio duže od tri desetljeća. Bio je direktor pretkliničkog istraživanja u Nacionalnom institutu za zloupotrebu droga cijeli niz godina prije nego što je 1991. otišao u mirovinu.

Druge skupine potvrdile su i proširile otkriće Szare da je DMT, kako bi djelovao, potrebno unijeti injekcijom. Međutim, iznenađujuće je koliko su drugi istraživači, osim Szare, iznijeli malo detaljnih informacija o njegovim psihološkim svojstvima.

Na primjer, nakon što je Szara napustio Mađarsku, njegov stari laboratorij izvijestio je samo da je DMT kod normalnih dobrovoljaca izazivao „[psihotično] stanje... kojim prevladavaju halucinacije u boji, gubitak realnog osjećaja vremena i prostora, euforija, određena priviđenja i, ponekad, tjeskoba te zamagljenje svijesti."

Jedan od najmarljivijih američkih centara za istraživanja psihodelika na ljudima bila je Bolnica javnog zdravstva u Lexingtonu u Kentuckyju.

Tamo su ljudi koji su služili zatvorske kazne zbog kršenja zakona o narkoticima primali desetke psihoaktivnih droga, u nadi da će im sudjelovanje u istraživanjima omogućiti bolji tretman. Međutim, u tim se studijama o djelovanju DMT-a može naći samo to da se „psihički učinci sastoje od tjeskobe, halucinacija (obično, vizualnih) i iskrivljene percepcije.”⁸

Još manje otkrivaju istraživanja američkog Nacionalnog instituta za mentalno zdravlje. Tamo su od skupine istraživačkih subjekata s iskustvom u korištenju psihodelika tražili da sami brojčano ocijene koliko su bili euforični pri punoj dozi DMT-a. Autori ipak primjećuju da je većina tih iskusnih dobrovoljaca osjetila „veću euforiju nego ikad prije”.⁹

„Psihodelična subkultura” otkrila je DMT vrlo brzo nakon istraživačke zajednice, a prvi izvještaji o njegovom djelovanju priskrbili su mu naziv „droga strave”. William Burroughs, autor knjige *Goli ručak* (*The Naked Lunch*), bio je među prvim korisnicima DMT-a na terenu. Iskustva Burroughsa i njegovih britanskih kolega s DMT-em bila su neugodna. Leary prenosi Burroughsovu priču o psihijatru i njegovom prijatelju koji su sebi ubrizgali DMT u nekom stanu u Londonu. Prijatelj je počeo paničariti, a psihijatru se učinilo da se pretvara u „previjajućeg, migoljećeg gmaza”. „Doktorova dilema: gdje dati intravenoznu injekciju [protulijeka] orijentalno-marsovske zmiji koja se izvija?”¹⁰ To je vrlo dobar primjer kako djeluje snaga negativne dispozicije i okruženja: dvije osobe pod utjecajem ubrizganog DMT-a u zapuštenom stanu istodobno, a jedna je odgovorna za drugu. Droga „užasa”, itekako.

Bilo je teško osloboditi DMT zastrašujuće reputacije, čak i nakon što je Leary, nešto kasnije, pozitivno opisao njegove učinke. DMT je ipak postigao određenu popularnost među onima koji su cijenili njegovo kratko djelovanje. Neki odvažni pojedinci smatrali su da je moguće uzeti DMT za vrijeme ručka, pa je tako stekao dvojben naziv „trip poslovnih ljudi”.

Usprkos činjenici što su Szara i drugi neprekidno objavljivali istraživačke radove o DMT-u, uglavnom je ostao farmakološki kuriozitet: intenzivan, kratkotrajan i prisutan u biljkama. Očigledno, LSD je bio u prednosti pred DMT-em s obzirom na dojam koji je ostavljao na psihijatrijsku istraživačku zajednicu. Sve se, međutim, promijenilo kad

su istraživači pronašli DMT u mozgu miševa i štakora, a onda otkrili i način na koji njihova tijela stvaraju taj moćan psihodelik.

Postoji li DMT i u *ljudskom* tijelu? Činilo se vjerojatnim jer su znanstvenici u uzorcima tkiva ljudskih pluća otkrili enzime koji stvaraju DMT, dok su tragali za tim istim enzimima kod životinja.

Trka je počela. Istraživački tim iz Njemačke objavio je 1965. godine rad u najuglednijem britanskom znanstvenom časopisu *Nature*, izvješćujući da su izolirali DMT iz ljudske krvi. Nobelovac Julius Axelrod iz američkih Nacionalnih instituta za zdravlje izvijestio je 1972. da ga je otkrio u ljudskom moždanom tkivu. Dodatna istraživanja pokazala su da se DMT također može naći u ljudskoj mokraći, kao i u cerebrospinalnoj tekućini u kojoj pliva mozak. Nije prošlo dugo a znanstvenici su otkrili putove, slične onima u nižih životinja, kojima ljudsko tijelo stvara DMT. Tako je DMT postao prvi ljudski *endogeni* psihodelik.¹²

Endogen znači da se spoj stvara u tijelu - *endo* znači 'unutar' i *gen* - stvoren' ili 'nastao'. Endogeni DMT je, dakle, DMT stvoren u tijelu. Postoje drugi endogeni spojevi s kojima smo se tijekom godina upoznali. Na primjer, endogeni morfinu slični spojevi su *endorfini*.

Međutim, otkriće DMT-a u ljudskom tijelu izazvalo je bitno manju pompu od otkrića endorfina. Kao što ćemo vidjeti kasnije u ovom poglavlju, negativno raspoloženje prema psihodeličnim drogama koje se u to vrijeme proširilo zemljom okrenulo je istraživače *protiv* istraživanja endogenog DMT-a. Nasuprot tome, znanstvenici koji su otkrili endorfin dobili su Nobelove nagrade.

Ključno pitanje koje se nakon toga samo po sebi javilo bilo je: „Što DMT radi u našim tijelima?”

Odgovor psihijatrije glasio je: „Možda uzrokuje mentalne bolesti.”

Odgovor je bio razumljiv s obzirom na zadatak psihijatrije da razumije i liječi teške psihičke bolesti. Međutim, time su ispušteni iz vida svi ostali mogući znanstveno valjani odgovori. Ograničivši se na istraživanje uloge DMT-a u psihozama, znanstvenici su propustili jedinstvenu priliku da prodru dublje u zagonetke svijesti.

Znanstvenici su vjerovali da LSD i drugi „psihotomimetici” izazivaju kratkotrajan „model psihoze” kod normalnih dobrovoljaca. Smatrali su da bi otkrivanjem „endogenog psihotomimetika” uzroci teških mentalnih bolesti i potencijalni lijekovi mogli biti nadohvat ruke. Kao prvi poznati

endogeni psihotomimetik, DMT je dao naslutiti da bi potraga mogla biti okončana. Na primjer, bilo je moguće dati DMT normalnim dobrovoljcima kako bi se izazvala psihoza i s vremenom razviti nove lijekove kako bi se blokiralo djelovanje DMT-a. Nakon toga bi se psihijatrijskim pacijentima davao taj „anti-DMT“. Ako je psihozu kod pacijenta izazivao višak prirodno proizvedenog DMT-a, taj anti-DMT imao bi antipsihotično djelovanje.

Istraživanja DMT-a tek su se počela zahuktavati kad je 1970. Kongres usvojio odluku kojom je DMT i druge psihodelike svrstao u strogo ograničenu legalnu kategoriju. Postalo je gotovo nemoguće pokrenuti bilo kakva nova istraživanja DMT-a na ljudima. Nedugo zatim, 1976. godine rad koji su objavili znanstvenici s američkog Nacionalnog instituta za mentalno zdravlje zazvonio je o mrtvačka zvona istraživanjima DMT-a na ljudima. Autori su bili vrhunski istraživači, a neki među njima dali su DMT ljudima. Ispravno su zaključili da su dokazi koji DMT povezuju sa shizofrenijom kompleksni i nesigurni. Međutim, umjesto da predlože usavršena i opreznija istraživanja područja oko kojih postoji neslaganje, autori su zaključili:

Poput svake dobre znanstvene teorije, DMT model shizofrenije zaživjet će ili umrijeti, naposljetku, zbog podataka koje heuristički stvara. Nadamo se da će, u dogledno vrijeme, predstojeći podaci toj teoriji dati ili novu životnu snagu ili dostojan ukop.¹³

Do „dostojnog ukopa“ ubrzo je i došlo. Unutar jedne ili dvije godine objavljeni su posljednji radovi o istraživanju DMT-a na ljudima. Malobrojni su ga znanstvenici ispratili u suzama.

Jesu li DMT živog pokopali oni čije su karijere i ugled bili ugroženi kontroverznim područjem istraživanja? Polje DMT-psihoze nije bilo ništa drukčije od bilo kojeg drugog istraživačkog nastojanja biološke psihijatrije u proučavanju kompleksnih i nesigurnih odnosa uma i mozga. Izgleda daje poticaj da se ono napusti u jednakoj mjeri bio politički koliko i znanstveno motiviran.

Općenito govoreći, postojala su dva tipa studija koje su istraživale teoriju DMT-psihoze. Jedne su uspoređivale razine DMT-a u krvi između bolesnih pacijenata i normalnih dobrovoljaca. Drugi koncept studija

uspoređivao je subjektivne učinke psihodeličnih droga s onima kod psihotičnih stanja koja se javljaju prirodno. Tim Nacionalnog instituta za mentalno zdravlje koji je odbacio teoriju o vezi DMT-a i psihoza - što je dovelo do kraja istraživanja DMT-a na ljudima - kritizirao je oba pristupa. Oni su ukazali na nedostatak dosljednih razlika između razina DMT-a u krvi normalnih dobrovoljaca i psihotičnih pacijenata. Osim toga, odbacili su tvrdnje da su učinci DMT-a i simptomi shizofrenije pokazali dovoljno sličnosti da bi opravdali dodatna istraživanja.

Pogledajmo ponajprije podatke o razinama u krvi. Praktično sva istraživanja DMT-a mjerila su njegovu koncentraciju u krvi uzetoj iz vena na podlaktici. Ipak, čini se nerazumnim očekivati da će te razine precizno odražavati funkciju DMT-a u izvanredno malim, visoko specijaliziranim određenim područjima mozga. Još manje vjerojatno bilo bi otkrivanje bliskog odnosa između razina u krvi i djelovanja na mozak u slučaju da DMT nastaje u samom mozgu.

Taj problem priznaju svi znanstvenici, čak i kad se radi o dobro poznatim spojevima iz mozga kao što je serotonin. Deseci studija nisu uspjeli uvjerljivo povezati razine serotonina u krvi iz podlaktice s psihijatrijskim dijagnozama kod kojih bi razina serotonina u mozgu trebala biti abnormalna. Zbog toga nije bilo vjerojatno da bi se korištenjem razina DMT-a u krvi mogli izvući bilo kakvi stvarni zaključci u vezi s razlikama između normalnih i psihotičnih osoba. Ako psihijatrijski istraživači zahtijevaju takve podatke za sve spojeve u mozgu, što je sa zahtjevom da se serotonin pokopa?

Ukoliko bismo tražili poveznice između shizofrenije i utjecaja DMT-a stvari postaju još nejasnije. Shizofrenija je neobično složen sindrom. Postoji nekoliko oblika kao što je „paranoidna“, „dezorganizirana“ i „nediferencirana“. Postoje i mnoge faze kao što su „rana“, „akutna“, „kasna“ i „kronična“. Postoje čak i „prodromalni“ simptomi koji se javljaju prije nego što bolest postane dovoljno ozbiljna da se može dijagnosticirati. Uz to, simptomi shizofrenije razvijaju se mjesecima i godinama, a osobe prilagođavaju svoje ponašanje kako bi se mogle nositi sa svojim neobičnim iskustvima. Te prilagodbe opet stvaraju nove simptome i ponašanja.

Očekivati da jedna droga jednokratno dana normalnoj osobi može oponašati shizofreniju nije razumno. Danas nitko ne tvrdi da je to moguće. Već je u to vrijeme postojao konsenzus da se sindromi opijenosti

psihodeličnim drogama i shizofrenije u značajnoj mjeri preklapaju. Halucinacije i druga iskrivljenja percepcije, izmijenjeni misaoni procesi, ekstremne i brze promjene raspoloženja, poremećaji u osjećaju tjelesnog i osobnog identiteta - sve se to može javiti u *nekim* slučajevima shizofrenije i psihodeličnih stanja.

U psihijatriji uvijek postoje sličnosti i razlike između bolesti koje nastojimo razumjeti i modela koje koristimo za njihovo proučavanje. Uvijek smo u potrazi za boljim modelima ali koristimo one koje imamo, uzimajući u obzir njihove nedostatke. Tvrdnja skupine s Instituta za mentalno zdravlje da učinci DMT-a ne stvaraju „valjano“ psihotično stanje nije bila u skladu s prihvaćenom psihijatrijskom istraživačkom teorijom, praksom ili podacima.¹⁴

Ako je znanstvena osnova za prekid istraživanja DMT-a na ljudima bila tako mršava, zašto su onda istraživanja prekinuta? Koje je bilo značenje iza retorike o „životu i smrti“, „novoj životnoj snazi“ i „dostojnom ukopu“? Podaci su vapili za dodatnim pojašnjenjem. Umjesto toga, ti su se federalni znanstvenici udaljili od jednog izvanredno obećavajućeg polja i potaknuli druge da učine isto.

DMT je bio na pogrešnom mjestu u pogrešno vrijeme. Racionalno istraživanje njegove uloge pomela je u stranu antipsihodelična srdžba koja se pojavila zbog nekontrolirane uporabe kao i zlouporabe tih droga. Taj potez u cilju ograničavanja dostupnosti psihodeličnih droga (kao odgovor na raširene strahove u vezi s javnim zdravljem) pogodio je istraživanje DMT-a na isti način na koji je pogodio istraživanje LSD-a i drugih psihodelika. Politički razlozi prevladali su nad znanstvenim načelima.¹⁵

Zaglavljani u živom pijesku dokazivanja njegove uloge u shizofreniji, te pregaženi stamedom antipsihodeličnog raspoloženja, nitko od istraživača DMT-a nije se usudio nastaviti postavljati najočiglednija i najhitnija pitanja kojima se prvi krug istraživanja na ljudima nije uspio pozabaviti. To je bila zagonetka koju nisam mogao ignorirati:

„Što DMT radi u našim tijelima?“

DMT je najjednostavniji triptaminski psihodelik. U usporedbi s drugim molekulama, DMT je prilično malen. Njegova težina je 188 „molekularnih jedinica“, što znači da nije značajno veći od glukoze,

najjednostavnijeg šećera u našim tijelima, koja je teška 180 jedinica i samo deset puta teža od molekule vode čija je težina 18. Za usporedbu, težina LSD-a je 323, a meskalina 211.¹⁶

DMT je vrlo srodan serotoninu, neurotransmitteru na kojeg psihodelici djeluju na više načina. Farmakologija DMT-a slična je onoj u drugih dobro poznatih psihodelika. Djeluje na receptore za serotonin na približno jednak način kao i LSD, psilocibin i meskalin. Receptori serotonina rasprostranjeni su širom tijela i mogu se naći u krvnim žilama, mišićima, žlijezdama i koži.

Međutim, mozak je mjesto gdje DMT izaziva najzanimljivije učinke. Mjesta bogata tim receptorima serotonina koji su osjetljivi na DMT ondje su povezana s raspoloženjem, opažanjem i razmišljanjem. Premda mozak sprječava pristup većini droga i kemikalija, posebno je i izvanredno sklon DMT-u. Nije pretjerano reći da je mozak „gladan“ serotonina.

Mozak je vrlo osjetljiv organ, posebno na toksine i metaboličke neravnoteže. Njegova gotovo neprobojna zaštita, krvno-moždana barijera, sprječava da neželjene tvari iz krvi kroz kapilarne stijenke prijeđu u tkivo mozga. Ta obrana zadržava čak složene ugljikohidrate i masti koje ostala tkiva koriste za energiju. Mozak, umjesto toga, troši isključivo najčišći oblik goriva: jednostavni šećer, odnosno glukozu.

Međutim, nekoliko neophodnih molekula prolazi kroz krvno-moždanu barijeru „aktivnim transportom“. Nosači prenose male specijalizirane molekule u mozak, što je proces koji zahtijeva značajnu količinu dragocjene energije. U većini slučajeva očigledno je zašto mozak aktivno prebacuje određene spojeve na svoje sveto tlo. Primjerice, dopušten je ulaz aminokiselinama koje su potrebne za održavanje bjelančevina mozga.

Prije dvadeset i pet godina japanski znanstvenici otkrili su da mozak aktivno prenosi DMT kroz krvno-moždanu barijeru u svoja tkiva. Ne znam da postoji ijedna druga droga prema kojoj se mozak odnosi s takvom revnošću. To je iznenađujuća činjenica koju bismo trebali imati na umu dok razmišljamo o tome kako su biološki psihijatri spremno odbacili mogućnost da DMT igra vitalnu ulogu u našim životima. Kad bi DMT bio samo beznačajan, nebitan nusprodukt našeg metabolizma, zašto bi mozak poduzimao dodatni napor da ga uvuče unutar svojih granica?¹⁷

Nakon što tijelo proizvede ili primi u sebe DMT, određeni enzimi za nekoliko ga sekundi razgrade. Ti enzimi, koji se zovu monoamin oksidaze (MAO), javljaju se u visokim koncentracijama u krvi, jetri, želucu, mozgu i crijevima. Raširena prisutnost MAO-a razlog je zašto su učinci DMT-a tako kratkotrajni. Gdje god i kad god da se pojavi, tijelo vodi brigu o tome da se brzo iskoristi.¹⁸

Na neki način, DMT je „hrana za mozak” spram koje se mozak odnosi na sličan način kao prema glukozi, svom dragocjenom izvoru goriva. Dio je sustava „brzog prometa”: brzo ulazi, brzo se iskorištava. Mozak aktivno prenosi DMT kroz svoj sustav obrane i jednako ga brzo razgrađuje. Čini se kao da je DMT neophodan za održanje normalne funkcije mozga. Tek kad razine postanu previsoke za „normalno” funkcioniranje, počinjemo proživljavati neuobičajena iskustva.

Sad kad smo napravili pregled povijesti i znanosti u pozadini DMT-a vratimo se na najhitnije pitanje na koje još nitko nije dao zadovoljavajući odgovor: „Što DMT radi u našim tijelima?” Preciznije, zapitajmo se: „Zašto stvaramo DMT u našim tijelima?”

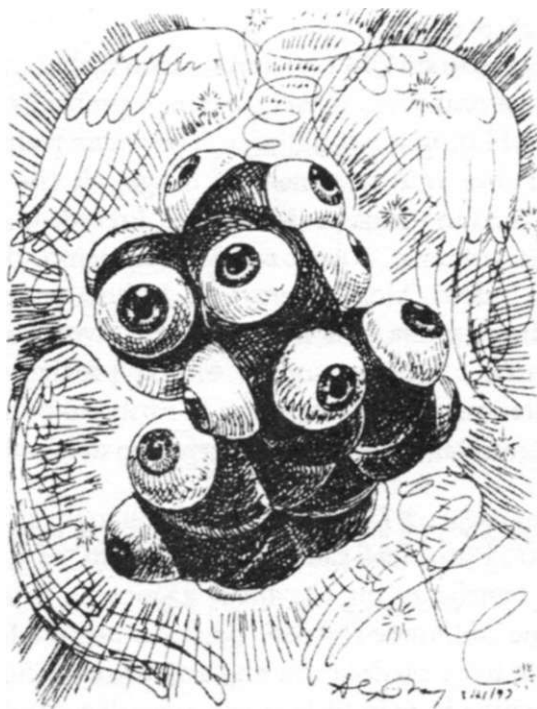
Moj je odgovor: „*Zato što je to duhovna molekula.*”

Što je, dakle, duhovna molekula? Što čini i kako bi to trebala činiti? Zašto je DMT glavni kandidat?

Vizionarski umjetnik Alex Grey skicirao je nadahnjujuće viđenje molekule DMT-a. Alexova umjetnost pomogla mi je da počnem razmišljati o tim pitanjima puno jasnije. Pažljivo pogledajmo crtež i razmislimo o tome kako odražava neophodna svojstva jednog takvog spoja.

Duhovna molekula mora izazivati, uz razumnu pouzdanost, određena psihološka stanja koja smatramo „duhovnima”. To su osjećaji izvanredne radosti, bezvremenosti i sigurnosti da je to što proživljavamo „stvarnije od stvarnog”. Takva tvar može nas dovesti do prihvatanja koegzistencije suprotnosti kao što su život i smrt, dobro i zlo; do znanja da svijest nastavlja postojati i nakon smrti, dubokog razumijevanja temeljnog jedinstva svih pojava; i osjećaja da mudrost ili ljubav prožimaju sve što postoji.

Duhovna molekula također nas vodi do duhovnih sfera. Ti su svjetovi obično nevidljivi našem oku i instrumentima i ne možemo im pristupiti koristeći normalno stanje svijesti. Međutim, jednako vjerojatna teoriji da ti svjetovi postoje „samo u našem umu” jest i teorija da su oni, u stvari,

„izvan" nas i samostalni. Ako jednostavno promijenimo sposobnosti primanja našeg mozga, možemo ih opažati i biti u interakciji.

Nadalje, imajmo na umu da duhovna molekula nije duhovna sama po sebi. Ona je oruđe ili nosač. Zamislimo je kao tegljač, kola, izviđača na konju, nešto za što možemo prikačiti našu svijest. Ona nas odvlači u svjetove koji su samo njoj poznati. Moramo se čvrsto držati i biti na oprezu, jer duhovne sfere uključuju i raj i pakao, i fantaziju i noćne more. Iako se može činiti da je uloga duhovne molekule anđeoska, nema jamstva da nas neće odvesti u demonsko.

Zašto je DMT tako privlačan kandidat za duhovnu molekulu?

Njegovi učinci izuzetno su i potpuno psihodelični. Pročitali smo neke najranije izvještaje o tim svojstvima od subjekata prvih kliničkih istraživanja iz pedesetih i šezdesetih koji ništa nisu slutili te su bili potpuno nepripremljeni. Mnogo više o tome koliko su stvarno začuđujući

i neshvatljivi učinci DMT-a saznat ćemo od naših vrlo iskusnih i dobro pripremljenih dobrovoljaca.

Jednako je važno to što DMT postoji u našim tijelima. Mi ga prirodno stvaramo. Naš ga mozak traži, uvlači i spremno probavlja. Kao endogeni psihodelik, DMT bi mogao biti uključen u prirodna psihodelična stanja koja nemaju nikakve veze s uzimanjem droga, ali čije su sličnosti sa stanjima koja su izazvana drogom zapanjujuće. Premda ta stanja, svakako, mogu obuhvaćati psihozu, u našu raspravu moramo uključiti i stanja izvan mentalnih bolesti. Možda upravo na krilima endogenog DMT-a proživljavamo druga stanja uma koja mijenjaju život, koja su povezana s rođenjem, smrću i bliskom smrću, možda proživljavamo iskustvo kontakata s entitetima ili vanzemalcima te mističnu odnosno duhovnu svijest. Kasnije ćemo takva stanja istražiti mnogo detaljnije.

U ovom poglavlju o DMT-u smo naučili ono što bi potpadalo pod pitanje „što“. Pozornost sada treba usmjeriti na „kako“ i „gdje“. Pripremili smo temelje za predstavljanje zagonetne žlijezde epifize. U ulozi potencijalne „duhovne žlijezde“, odnosno proizvođača endogenog DMT-a, epifiza je tema sljedeća dva poglavlja. Krenut ćemo istraživati i okolnosti pod kojima bi naša tijela mogla stvarati psihodelične količine DMT-a.

3.

Epifiza: Upoznajte duhovnu žlijezdu

Jedna od mojih najdubljih motivacija za istraživanje DMT-a bila je potraga za biološkom osnovom duhovnog iskustva. Velik dio onoga što sam tijekom godina naučio tjeralo me da se zapitam je li epifiza stvarala DMT za vrijeme mističnih stanja i drugih psihodeliji sličnih iskustava koja se prirodno javljaju. Do tih ideja došao sam prije početka istraživanja u Novom Meksiku. U 21. poglavlju opširnije ću izložiti te hipoteze kako bih uvrstio ono što smo otkrili tijekom eksperimenata.

U ovom poglavlju izložit ću pregled onoga što znamo o epifizi, a u sljedećem ću te podatke obrazložiti i navesti uvjete u kojima bi epifiza, u ulozi moguće duhovne žlijezde, mogla stvarati psihoaktivne količine endogenog DMT-a.

Kao student Sveučilišta Stanford ranih sedamdesetih proveo sam laboratorijska istraživanja razvoja živčanog sustava u kokošjem fetusu. Zanimalo me kako jedna jedina oplođena stanica može stvoriti potpuno odrastao organizam koji funkcionira. Bilo je to uzbudljivo polje istraživanja i želio sam provjeriti koliko mi se sviđa laboratorijska znanost.

Manje plemenita motivacija bila je što sam vjerovao da će mi istraživačka izborna nastava povećati izgleda da se upišem u medicinsku školu.

Usprkos strasti prema tom istraživanju osjećao sam krivnju zbog ubijanja kokošjih fetusa. Imao sam noćne more o kokošima koje su me progonile kroz mutne i prijetee krajolike. U tim bih se snovima spasio penjući se na majčinu perilicu za rublje!

Istovremeno, sve je ukazivalo na to da mi laboratorijska znanost neće pružiti priliku da proučim pitanja koja su me sve više fascinirala. Dok sam bio na Stanfordu pohađao sam predavanja o snu i snovima, hipnozi, psihologiji svijesti, fiziološkoj psihologiji i budizmu - u to doba najnaprednije gradivo na kalifornijskim sveučilištima.

U želji da posložim stvari otišao sam u studentsku zdravstvenu službu i popričao s jednim psihijatrom. Preporučio mi je da se upoznam s dr. sc. Jamesom Fadimanom, psihologom koji je radio na Strojarskom fakultetu Sveučilišta u Stanfordu.

Nazvao sam Jimovu tajnicu, dogovorio s njim sastanak, te dobio zbunjjuće upute kako da dodem do „strojarskog kuta“ Sveučilišta. Nakon što sam pronašao put uz nekoliko pogrešnih skretanja i slijepih ulica, našao sam i Jimov ured. Sjedio je leđima uz prozor, a sunce je obasjavalo sobu. Zbog odbljeska nisam ga mogao jasno vidjeti. Efekt aureole oko njegove glave pojačavao je moju ionako nemalu uznemirenost. Znao sam da će to biti važan sastanak.

Kako bih ublažio nervozu započeo sam razgovor i upitao ga što on, psiholog, radi na Strojarskom fakultetu. Tiho se nasmijao i odgovorio: „Učim strojare kako da razmišljaju. Oni su pametni, u to nema sumnje, ali znaju li zaista inovativno rješavati probleme? Kako pristupaju stvaralačkom procesu? Pomažem im da sagledaju situaciju iz različitih perspektiva.“

Nisam mogao znati da je u obližnjem istraživačkom institutu Jim radio s Willisom Harmanom koji je davao psihodelične droge u pokušaju da poboljša kreativnost. Objavljeni rezultati toga rada, stari preko trideset godina, jedini su takvi podaci u literaturi i pokazali su golem potencijal za poticanje stvaralačkog procesa. Pitam se koliko je studenata strojarstva sa Stanforda upravo on nadgledao u tim studijama!¹

Jim se nagnuo naprijed, a zaslepljujuće sunce blještalo mi je sada ravno u oči. Upitao je: „A, što Vi radite ovdje?“

Odgovorio sam mu. Moje ideje bile su slabo osmišljene. Fascinirali su me psihodelici. Upravo sam bio počeo prakticirati transcendentalnu meditaciju. Seminarski rad vodio me u neka vrlo zanimljiva područja. Kao da se kroz sve to provlači zajednička nit, ali što je to? Gdje sam trebao potražiti objedinjujući faktor?

Jim se zavalio u naslonjač i zamišljeno gledao, ili se bar tako činilo, lice mu se gotovo nije vidjelo zbog sunčevog svjetla iza njega. „Morate proučiti epifizu“, naposljetku je rekao. „Moja supruga Dorothy snima filim o iskustvima unutarnje svjetlosti koju opisuju mistici. Epifiza je privlači kao metafizički izvor te svjetlosti: kruna postignuća u mnogim Tradicijama. Možda tu svjetlost u našim glavama stvara upravo ona.“

„Kako se piše epifiza?“ - upitao sam, pišući bilješke.

Još malo smo čavrljali o mojim planovima poslije diplome. Naš kratki sastanak je završio.

U skladu s Jimovim savjetom počeo sam istraživati o epifizi, sićušnom organu smještenom usred mozga. Te školske godine u sklopu nastave napisao sam nekoliko radova kao širi okvir za teorije koje sam razvio kasnije.²

Zapadna i istočna mistična tradicija obiluju opisima o zaslepljujućoj, blistavoj bijeloj svjetlosti koja prati duboke duhovne spoznaje. To „prosvjetljenje“ obično je rezultat napredovanja svijesti kroz razne razine duhovnog, psihološkog i etičkog razvoja. Sve mistične tradicije opisuju taj proces i njegove faze.

U judaizmu, na primjer, svijest se kreće kroz *sefirote*, kabalističke centre duhovnog razvoja među kojima je najviši *Keter* odnosno Kruna. U istočnjačkoj ajurvedskoj tradiciji ti se centri zovu *čakre*, a kretanje energije kroz njih prati se određenim iskustvima na sličan način. Najviša čakra također se zove Kruna ili Lotos s tisuću latica. U obje tradicije ta je krunska *sefira* ili *čakra* smještena u središtu i na vrhu lubanje, što anatomske odgovara čovjekovoj žlijezdi epifizi.³

Za epifizu, tjelesnu žlijezdu, prvi smo put doznali iz djela Herofila, grčkog liječnika iz 3. st. pr. Kr., u doba Aleksandra Velikog. Naziv potječe od latinskog *pineus*, a odnosi se na bor, *pinus*. Taj mali organ je *piniformari*, znači da ima oblik borovog češera i nije veći od nokta na malom prstu.

Epifiza je jedinstvena po tome što je u mozgu samo jedna. Svi drugi dijelovi mozga su u paru, nalaze se i u lijevoj i u desnoj polutki. Na primjer, postoji lijevi i desni čeonni režanj, lijevi i desni sljepoočni režanj. Kao jedini organ koji nije paran, duboko u mozgu, epifiza je ostala anatomska kuriozitet gotovo dvije tisuće godina. Na Zapadu nitko nije imao pojma koja bi mogla biti njezina uloga.

Zanimanje za epifizu poraslo je nakon što je privukla pažnju Renea Descartesa. Tom francuskom filozofu i matematičaru iz 17. stoljeća koji je izjavio „Mislim, dakle, jesam!“ trebalo je ishodište tih misli. Introspekcija mu je pokazala da se može misliti samo jedna misao odjednom. Na kojem bi mjestu u mozgu mogle nastajati te pojedinačne, same misli? Descartes je iznio mišljenje da misli nastaju u epifizi, jedinom jednostrukom organu mozga. Osim toga, Descartes je vjerovao da položaj epifize neposredno iznad jednog od ključnih kanala cerebrospinalne tekućine čini tu funkciju još vjerojatnijom.

Ventrikuli, šuplje komore duboko u mozgu, stvaraju cerebrospinalnu tekućinu. Ta bistra, slankasta, bjelanjčevinama bogata tekućina omogućuje mozgu izolaciju, štiteći ga od naglih trzaja i udaraca. Također donosi hranjive tvari i odnosi otpadne produkte iz dubokih tkiva mozga.

U Descartesovo vrijeme rast i opadanje razine cerebrospinalne tekućine u ventrikulima činili su se savršeno u skladu s kretanjem misli. Ako epifiza „luči“ misli u cerebrospinalnu tekućinu, na koji prikladniji način „tok svijesti“ može stići do ostalih dijelova mozga?⁴

Descartes je bio i duboko duhovan. Vjerovao je da je mišljenje ili ljudska mašta, u osnovi, duhovni fenomen kojeg omogućuje naša božanska priroda, ono što nam je zajedničko s Bogom. Misli su izraz i dokaz postojanja duše. Descartes je vjerovao da epifiza igra nezamjenjivu ulogu u izražavanju duše:

Iako je duša ujedinjena s cijelim tijelom, postoji jedan dio tijela [epifiza] u kojem ona vrši svoju funkciju više nego drugdje. ... [Epifiza] tako visi između kanala koji sadrže animalne duhove [koji upravljaju razumom i prenose osjećaj i pokret] da je oni mogu pomicati...; i prenosi to kretanje na dušu.... I obratno, tjelesni stroj tako je ustrojen da svaki put kada duša ili bilo koji drugi uzrok pomakne žlijezdu na ovu ili na onu stranu, ona gura animalne duhove koji je okružuju u pore mozga.⁵

Descartes je, dakle, smatrao daje epifiza na neki način „sjedište duše”, posrednik između duhovnog i fizičkog. Tamo se susreću tijelo i duh djelujući jedno na drugo, a utjecaji se šire u oba smjera.

Koliko je Descartes bio blizu istini? Što danas znamo o biologiji epifize? Možemo li tu biologiju povezati s prirodom duha?

Epifiza evolucijski starijih životinja kao što su gušteri i vodozemci zove se još i „treće” oko. Baš kao i dva oka koja vide, treće posjeduje leću, rožnicu i mrežnicu. Osjetljivo je na svjetlost i pomaže u reguliranju tjelesne temperature i boje kože, što su dvije funkcije od temeljne važnosti za preživljavanje, usko povezane sa svjetlom u okolišu. Melatonin, glavni hormon epifize, prisutan je u primitivnim epifizama.

Kako su se životinje uspinjale po evolucijskim ljestvama, epifiza se povlačila u unutrašnjost, dublje u mozak i bila sve skrivenija i udaljenija od vanjskih utjecaja. Premda se kod ptica epifiza više ne nalazi na vrhu lubanje ostala je osjetljiva na vanjsko svjetlo zbog kostiju koje su tanke poput papira. Kod sisavaca, uključujući ljude, epifiza je uvučena dublje u mračnu unutrašnjost mozga i nije izravno osjetljiva na svjetlost, barem ne kod odraslih ljudi.⁶ Zanimljivo je spekulirati o tome da epifiza, što više preuzima „duhovnu” ulogu, treba to veću zaštitu od okruženja koju pruža takav dubok smještaj u lubanji.

Epifiza čovjeka postaje vidljiva kod fetusa sedam tjedana ili četrdeset i devet dana nakon začeća. Bilo mi je posebno zanimljivo otkriće da je to gotovo isti onaj trenutak kad se mogu uočiti prvi znakovi muškog ili ženskog spola. Prije toga, spol fetusa je neodređen, nije poznat. Tako se epifiza i najvažnija diferencijacija ljudskog roda - muški i ženski spol - javljaju u isto vrijeme.

Zapravo, epifiza nije dio ljudskog mozga. Razvija se iz specijaliziranih tkiva na svodu usta fetusa. Odatle se pomiče u središte mozga i tamo, izgleda, zauzima najbolje mjesto u kući.

Već smo spomenuli da se epifiza nalazi blizu kanala cerebrospinalne tekućine, što njezinim izlučinama omogućuje lagan pristup najdubljim dijelovima mozga. Osim toga, smještena je u strateškoj blizini ključnih emocionalnih i osjetilnih moždanih centara.

Ti osjetilni ili opažajni centri zovu se vizualni i auditivni *kolikuli*, kvržice specijaliziranog moždanog tkiva. To su relejne stanice za prijenos

podataka iz osjetila do mjesta u mozgu uključenih u njihovo zapažanje i tumačenje. Dakle, električni i kemijski impulsi koji nastaju u očima i ušima moraju proći kroz kolikule prije nego što ih doživimo u umu kao prizore i zvukove. Epifiza je obješena izravno iznad tih kolikula, odvojena samo uskim kanalom cerebrospinalne tekućine. Sve što epifiza izlučuje u tu tekućinu istog trenutka stiže do kolikula.

Istodobno, sićušnu epifizu okružuje limbički ili „emocionalni” mozak. Limbički „sustav” je skup moždanih struktura koje imaju veliku ulogu u doživljavanju osjećaja kao što su radost, bijes, strah, tjeskoba i uroda. Tako epifiza također ima izravan pristup emocionalnim centrima mozga.

Fiziolozi su godinama smatrali da je epifiza kod sisavaca ekvivalent „moždanog slijepog crijeva”. Bila je rezidualni, rudimentarni organ, zaostatak iz naših ranih gmazovskih dana, bez neke svrsishodne uloge (kako se tada mislilo). To se promijenilo 1958. godine kad je američki dermatolog Aaron Lerner otkrio melatonin. To, kao i druga srodna otkrića, pokrenuli su ono što bi se moglo nazvati erom „melatoninske hipoteze o ulozi epifize”.

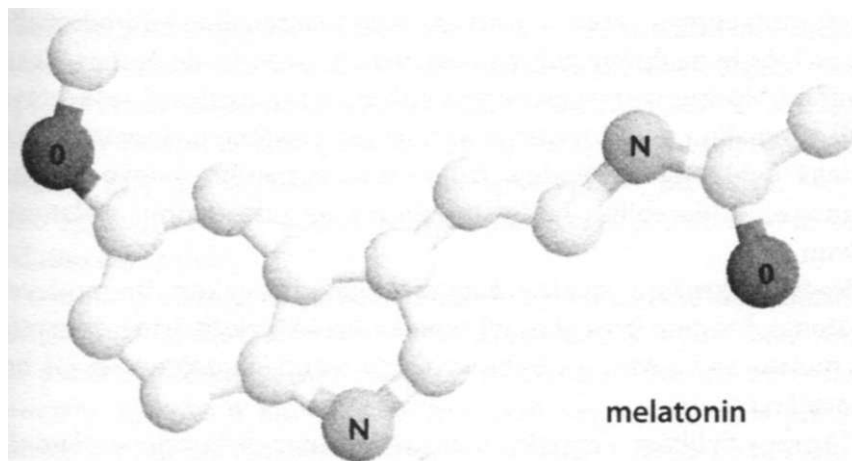
Lerner je zanimao *vitiligo*, kožni poremećaj pri kojem se po tijelu javljaju depigmentirana ili bijela područja na koži. U jednoj studiji iz 1917. primijećeno je da je ekstrakt kravlje epifize posvijetlio kožu žabe. Lerner je smatrao da bi epifiza mogla biti povezana s vitiligom. Samljeo je preko dvanaest tisuća kravljih epifiza i, naposljetku, pronašao spoj koji uzrokuje izbjeljivanje kože. Nazvao ga je *melatonin* zato što je ovaj izbjeljivao kožu skupljajući tamni pigment u posebne stanice: *melas* - crn' i *tonin* - skupljati' ili stiskati'. (Usprkos cjelokupnom Lernerovom radu, danas nemamo mnogo dokaza da melatonin igra neku važniju ulogu kod vitiliga.)⁷

U isto vrijeme, znanstvenici su manipulirali ciklusima svjetla i mraka kako bi bolje razumjeli utjecaj svjetlosti na razmnožavanje, što je prilično važno pitanje kad se uzme u obzir ekonomska vrijednost dobro tempiranog razmnožavanja životinja za stočarsku industriju. Otkrili su da je neprekidna tama, s jedne strane, blokirala reproduktivnu funkciju i dovela do skupljanja spolnih organa stimulirajući rast epifize i stvaranje melatonina. S druge strane, neprekidna svjetlost skupljala je epifizu,

snižavala razinu melatonina i pojačavala seksualnu funkciju. Koristeći te eksperimentalne rezultate, znanstvenici su zaključili da je melatonin iz epifize ključan faktor u čijoj prisutnosti reproduktivna funkcija slabi, a kad ga nema, ona buja. Jednostavno rečeno, melatonin posjeduje jak antireproduktivan učinak.⁸

Sada kada je epifiza ostala bez dijela svoje zagonetnosti postavilo se pitanje u kakvoj je vezi melatonin s navodnim *duhovnim* svojstvima te žlijezde? Bio sam duboko uvjeren da negdje u mozgu postoji duhovna molekula koja pokreće ili podržava mistična i druga prirodna izmijenjena stanja svijesti. Moja prva pretpostavka bila je da je melatonin, iz epifize, ta „duhovna molekula“, kemijski prevoditelj preko kojeg se tijelo i duh susreću i komuniciraju. Ako je melatonin imao duboka psihodelična svojstva, moja potraga za sredstvom pomoću kojeg epifiza utječe na naše duhovne živote bila je okončana.

Puno ime melatonina je N-acetil-5-metoksi-triptamin. Iz njegova imena i strukture vidimo da, poput DMT-a i 5-metoksi-DMT-a, melatonin spada u triptamine.

Dobro nam je poznato kako tijelo regulira stvaranje melatonina. To je „hormon tame“. Stvaranje melatonina prekida svjetlost, kako danja tako i umjetna tijekom noćnih sati. Što duže traje noćna tama, to se više melatonina stvara. Što je duži dan, manje je melatonina. Osim toga što pokazuju je li dan ili noć, obrasci stvaranja melatonina također obavještavaju životinju o tome koje je doba godine. Ti dugotrajniji učinci melatonina pomažu u pripremanju za odgovarajuće sezonske reakcije - trudnoću u proljeće ili jesen, zimski san tijekom zime ili gubitak sala tijekom ljeta.

Noradrenalin i adrenalin (ili norepinefrin i epinefrin) dva su neurotransmitera koji pokreću sintezu melatonina u epifizi. Izravno u epifizu ih otpuštaju živčane stanice koje je gotovo dodiruju. Neurotransmiteri se vezuju za specijalizirane receptore koji zatim pokreću kemijski proces stvaranja melatonina.

Nadbubrežne žlijezde također stvaraju adrenalin i noradrenalin i ispuštaju ih u krvotok kao reakciju na stres. To su ključni faktori u reakciji tijela na opasnost: u odgovoru tipa „borba ili bijeg“. Međutim, samo adrenalin i noradrenalin koje otpuštaju obližnji živčani završeci epifize, a ne nadbubrežne žlijezde, imaju utjecaj na funkciju epifize.

To nije ono što bismo očekivali. Budući da epifiza ne potječe od moždanog tkiva, nalazi se izvan krvno-moždane barijere i trebala bi reagirati na kemikalije i droge u krvi. Unatoč tome, tijelo odlučno i žestoko štiti epifizu. Stresom izazvane navale adrenalina i noradrenalina koji se luče iz nadbubrežnih žlijezda nikada ne stižu do epifize. Sustav osiguranja epifize, sastavljen od živčanih stanica „usisivača“, jednostavno očisti adrenalin i noradrenalin iz krvi na nevjerojatno djelotvoran način. Nimalo, dakle, ne iznenađuje što se tom barijerom gotovo potpuno onemogućuje da epifiza bude stimulirana na proizvodnju melatonina tijekom dana.

Epifizu okružuju sićušne kapilare tako da, nakon što proizvede melatonin, hormon brzo ulazi u krvotok i širi se tijelom. Isto tako, epifiza luči melatonin izravno u cerebrospinalnu tekućinu, gdje može još brže djelovati na mozak.

Usprkos velikom napretku u razumijevanju djelovanja melatonina kod životinja njegova funkcija u ljudi nije jasna. Velik se trud ulaže da se pronađe odgovor na pitanje ima li melatonin jednako djelovanje na

reproduktivnu funkciju kod ljudi kao i kod drugih sisavaca. Razine melatonina dramatično padaju u pubertetu. Neki istraživači smatraju da to omogućuje spolnim organima da se oslobode od ograničenja epifize i tako počnu funkcionirati na zreo način. No, i dalje nam izmiču konačni dokazi. Isto tako, nije znanstveno utvrđeno da melatonin igra ulogu u problemima poslije dugih avionskih letova, zimskoj depresiji, spavanju, raku ili starenju.⁹

Da bismo neku kemikaliju okvalificirali kao duhovnu molekulu mora imati barem psihodelična svojstva. Da li upadljiva kemijska sličnost melatonina s DMT-em i 5-metoksi-DMT-em znači i to da je izrazito psihoaktivan?

Neke rane studije sugerirale su da melatonin ima svojstvo djelovanja na svijest. Na primjer, činilo se da davanje visokih doza prije odlaska na spavanje izaziva živopisne snove. No, teško je protumačiti te stare studije. Nije se tragalo za psihodeličnim učincima melatonina niti se nastojalo izmjeriti ga. Imao sam samo jedan način da utvrdim je li melatonin psihodeličan: da ga dam ljudima, dobrovoljcima.

Završivši specijalistički staž na psihijatriji, bio sam godinu dana u Fairbanksu na Aljasci gdje sam radio u lokalnom centru za mentalno zdravlje. Iskustvo na Arktiku omogućilo mi je upoznavanje s novim poljem „zimske depresije“, sindromom koji je oživio zanimanje biologije za epifizu i melatonin kod čovjeka. Istraživanja njihove uloge u zimskoj depresiji obećavala su da će nam pomoći razumjeti i liječiti široku lepezu sezonskih sindroma kod ljudi. Ta zapanjujuća slučajnost pružila mi je kontekst za početak istraživanja zagonetke epifize. Međutim, bio sam slabo upoznat s istraživanjima na ljudima, pa sam potražio načine da se dodatno obrazujem.

Odselio sam u San Diego kako bih godinu dana sudjelovao u kliničkom psihofarmakološkom istraživanju na Sveučilištu u Kaliforniji. Naučio sam pisati znanstvene zahtjeve za potporu, planirati eksperimente i davati ispitivane lijekove u kliničkoj sredini. Ispunjavao sam skale procjene, uzimao krv i druge biološke uzorke, te analizirao i zapisivao podatke.

Došavši nakon kolege dr. Jonathana Lisanskog u Albuquerque, počeo sam raditi pod vodstvom dr. Glenna Peakea, pedijatrijskog endokrinologa.

Glenn je bio znanstveni direktor Općeg kliničkog istraživačkog centra Sveučilišta New Mexico, izvanredne istraživačke ustanove koju su financirali američki Nacionalni instituti za zdravlje. Glenn, Jonathan i ja proveli smo opsežno trogodišnje istraživanje učinaka melatonina kod normalnih ljudi dobrovoljaca. Odatle je proistekla prva i zasad jedina dokumentirana uloga melatonina u ljudskoj fiziologiji: melatonin doprinosi ranojutarnjem padu tjelesne temperature.

Mnoge čovjekove biološke funkcije imaju dnevni ritam. Jedna od vitalnih funkcija je tjelesna temperatura koja naglo pada u tri sata ujutro. To je ujedno vrijeme kad su razine melatonina najviše.

Proučavali smo devetnaest muškaraca dobrovoljaca koji su bili budni cijelu noć pod svjetlom dovoljno jakim da potpuno spriječi stvaranje melatonina. Pad tjelesne temperature nije bio ni približno velik kao što je to inače slučaj kod muškaraca, pa smo se pitali je li za to odgovoran nedostatak melatonina.

Naknadno davanje melatonina dobrovoljcima izazivalo je tipičan pad tjelesne temperature. Na temelju tih rezultata iznijeli smo mišljenje da melatonin ima važnu ulogu u ranojutarnjem padu temperature koji se javlja kod svih nas.¹⁰

Najvažniji su mi bili rezultati nekoliko skala procjene koje su mjerile psihološka svojstva melatonina. Radovi koje sam pročitao naveli su me da od tog produkta epifize očekujem jaka psihoaktivna svojstva. Međutim, utvrdili smo da melatonin izaziva tek smirenje i opuštanje.

Bio sam razočaran nedostatkom značajnijih psihoaktivnih učinaka melatonina. Zato mi je bilo teško prikriti uzbuđenje kad su me pred svršetak tog projekta kasno jedne noći nazvali iz istraživačkog odjela da mi kažu kako je jedan dobrovoljac pogreškom primio oko deset puta veću dozu melatonina od normalne. To je moglo biti vrlo zanimljivo. Ako su niske doze melatonina imale tako blago djelovanje, ta je nezgoda mogla udahnuti malo života u moju potragu za njegovim psihološkim svojstvima.

Pomno sam slušao dok mi je odjelna sestra opisivala kako je osoblje pogrešno izračunalo dozu melatonina. Činilo se da se radi o nenamjernoj pogrešci. K tome, srčani ritam i krvni tlak ispitanika bili su dobri. Moju je pozornost, međutim, najviše zaokupljalo stanje njegova uma.

„Kako mu je?" pitao sam.

„Pa" - zijevnula je - „užasno mi je naporno održavati ga budnim da ropy tablice za ocjenjivanje. Jedva-jedvice drži otvorene oči."

„Možda halucinira ili tako nešto?" - upitao sam nadobudno.

„Nije Vam se toliko posrećilo, dr. Strassman" - odgovorila mi je uz smijeh.

„Ne, ne, drago mi je da je dobro" - odvratio sam, brzo se vrativši profesionalnijem tonu.

Više od bilo kojeg drugog, taj me događaj uvjerio da melatonin nije psihodeličan. Međutim, ono što sam pročitao i dalje me držalo u uvjerenju da je epifiza glavno mjesto na kojem treba tražiti duhovnu molekulu. Okrenimo se tim informacijama i zamislima koje su se razvile dok sam o njima razmišljao. Pri tom ćemo razmotriti ulogu epifize u stvaranju DMT-a.

4

Psihodelična epifiza

Prije nego što sam počeo istraživati melatonin literatura koju sam proučio ukazivala je da se možda ne radi o duhovnoj molekuli. Pitao sam se stvarali epifiza druge spojeve koji imaju psihodelična svojstva. Na početku karijere i daleko prije nego što sam počeo planirati projekt s DMT-em brzo sam otkrio koliko te ideje mogu biti kontroverzne.

Godinu 1982. uzeo sam kao godinu obuke u okviru kliničkog psihofarmakološkog istraživanja na Kalifornijskom sveučilištu u San Diegu. Iako sam se najviše usredotočio na odnos štitne žlijezde i raspoloženja, proučavao sam i sve što sam mogao o epifizi.

Jedan od mojih učitelja bio je dr. K., autoritet na području bioloških ritmova, melatonina i sna. Poslije pola godine obuke odlučio sam podijeliti s njim neke svoje nove zamisli o psihodeličnoj ulozi epifize. Hodali smo niz jedan od brojnih hodnika Bolnice Ministarstva veterana u San Diegu. Razgovarali smo opširno o svemu i svačemu. U trenutku pauze odlučio sam iskušati sreću.

„Smatrate li" - upitao sam - „da bi epifiza mogla stvarati neke psihodelične spojeve? Čini se da ima prave sastojke. Možda na neki način utječe na spontana stanja psihodeličnog tipa: psihozu, na primjer." Ustručavao sam se ići dublje i izbjegavao spomenuti svoje kontroverzne

ideje o epifizi tj. da igra ulogu u pomalo egzotičnim stanjima kao što su mistična i iskustva na rubu smrti.

Dr. K. naglo je stao okrenuvši se na petama. Nabrao je obrve i napeto se zagledao u mene kroz naočale. U očima mu se vidjela jasna prijetnja. „Uups!“ pomislio sam.

„Da Vam nešto kažem, Rick“ - rekao je vrlo sporo i odlučno. *„Epifiza nema nikakve veze s psihodeličnim drogama“*

To je bilo posljednji put te godine da sam bilo kome spomenuo riječi *epifiza* i *psihodelično* u istom dahu.

Usprkos tome, nastavio sam proučavati literaturu i počeo razvijati neke od teorija koje iznosim u ovoj knjizi. Daljnje proučavanje radova drugih znanstvenika i rezultati mojih kasnijih istraživanja o melatoninu povećavali su bazu dokaza na koju sam se oslanjao pri formuliranju sljedećih prijedloga.

Te hipoteze nisu dokazane, ali su izvedene iz znanstveno valjanih podataka u kombinaciji s duhovnim i religijskim zapažanjima i učenjima. Mnoge od tih ideja mogu se provjeriti uz primjenu raspoloživih sredstava i metoda. Implikacije tih teorija duboke su i uznemirujuće, no ujedno stvaraju kontekst nade i obećanja.

Najopćenitija je hipoteza da epifiza stvara psihodelične količine DMT-a u posebnim trenucima života. Stvaranje DMT-a u epifizi fizičko je očitovanje nematerijalnog, odnosno energijskog procesa. Evo konkretnih primjera ove pojave:

Kad pojedinačna životna sila ulazi u naše fetalno tijelo, u trenutku kad stvarno postajemo ljudi, prolazi kroz epifizu i izaziva prvobitnu bujicu DMT-a.

Kasnije, prilikom poroda, epifiza oslobađa nove količine DMT-a.

Kod nekih od nas DMT iz epifize utječe na ključna iskustva duboke meditacije, psihoze i stanja na rubu smrti.

Dok umiremo životna sila napušta tijelo kroz epifizu, oslobađajući još jednu bujicu te psihodelične duhovne molekule.

Epifiza sadrži potrebne građevne blokove za stvaranje DMT-a. Primjerice, sadrži veće razine serotonina nego bilo koji drugi dio tijela, a serotonin je ključni preteča melatonina koji se u njoj stvara. Epifiza

također ima sposobnost pretvaranja serotonina u triptamin, što je pak presudni korak u stvaranju DMT-a.

Jedinstveni enzimi koji pretvaraju serotonin, melatonin ili triptamin u psihodelične spojeve prisutni su u epifizi u izvanredno velikim količinama. Ti enzimi, *metiltransferaze*, priključuju metilnu skupinu - odnosno, jedan ugljik i tri vodika - na druge molekule, te ih tako *metiliraju*. Jednostavno rečeno, ako dvaput metilirate triptamin, imate di-metil-triptamin ili DMT. Budući da sadrži visoke razine neophodnih enzima i preteča, epifiza je najlogičnije mjesto za proizvodnju DMT-a. Iznenaduje da nitko nije tražio DMT u epifizi.

Epifiza, k tomu, stvara druge potencijalno psihoaktivne tvari tzv. beta-karboline. Ti spojevi inhibiraju razgradnju DMT-a od strane monoamin oksidaza(MAO) u tijelu. Jedan od najdojmljivijih primjera djelovanja beta-karbolina je *ayahuasca*. Kod pripreme tog amazonskog napitka određene biljke koje sadrže beta-karboline kombiniraju se s drugim biljkama koje sadrže DMT, što omogućuje DMT-u da postane oralno aktivan. Kad ne bi bilo beta-karbolina, MAO bi u crijevima velikom brzinom uništio taj progutani DMT, pa ne bi imao nikakav učinak na naš um.

Nije pouzdano utvrđeno jesu li beta karbolini sami po sebi psihodelični. Međutim, osjetno pojačavaju učinke DMT-a. Tako je moguće da epifiza stvara i DMT i spojeve koji pojačavaju i produžuju njegovo djelovanje.

Pod kojim bi okolnostima epifiza mogla stvarati DMT umjesto minimalno psihoaktivnog melatonina? Da bi se to dogodilo mora doći do zaobilaženja jednog ili više od sljedećih ograničenja koja u normalnim okolnostima sprječavaju stvaranje DMT-a u epifizi:

- *staničnog zaštitnog sustava* oko epifize
- prisutnosti *protu-DMT* tvari u epifizi
- niske aktivnosti enzima *metiltransferaza* koji stvaraju DMT i
- djelotvornosti enzima *monoamin oksidaza* koji razgrađuju DMT

Vodeće načelo prvog vala istraživanja DMT-a na ljudima bilo je uspoređivanje DMT-a i shizofrenih stanja. To je, dakle, bio kontekst u kojem su znanstvenici proučavali ta četiri različita elementa ljudskog

sustava DMT-a. Iz tih istraživanja psihoza možemo izvući podatke koji podržavaju moju hipotezu o načinu na koji bi epifiza mogla stvarati DMT.

Stoga, odnos između DMT-a i psihoze naglašavam ne zato što bih smatrao da je to jedina uloga endogenog DMT-a, nego zato što je psihoza jedino prirodno izmijenjeno stanje svijesti za koje imamo bilo kakve stvarne podatke. Vjerujem da druga „spontana psihodelična“ stanja, kao što su iskustva na rubu smrti i duhovna iskustva, također imaju sličan odnos s endogenim DMT-em. Međutim, takva istraživanja još nisu provedena.¹

Vjerojatno je glavni faktor u obuzdavanju pretjeranog stvaranja DMT-a u epifizi izuzetno djelotvoran sustav zaštite epifize, o čemu smo govorili u prethodnom poglavlju. Najpoznatiji primjer te zaštite su poteškoće na koje nailazimo kad pokušavamo poticati stvaranje melatonina tijekom dana.

Adrenalin i noradrenalin su neurotransmiteri koji pobuđuju noćno stvaranje melatonina, a zajedničkim imenom zovemo ih *katekolamini*. Živčane stanice koje gotovo dodiruju epifizu oslobađaju te katekolamine koji aktiviraju određene receptore na tkivu epifize i tako pokreću sintezu melatonina.

Nadbubrežne žlijezde također proizvode adrenalin i noradrenalin te ih oslobađaju u krvotok kao reakciju na stres. Međutim, kad se katekolamini iz nadbubrežne žlijezde krvotokom približe epifizi, živčane stanice oko epifize odmah ih vezuju i odstranjuju. Zato okolnosti u kojima dolazi do oslobađanja katekolamina iz nadbubrežnih žlijezda, kao što se događa prilikom stresa ili za vrijeme vježbanja, ne stimuliraju stvaranje melatonina tijekom dana.

Proveli smo istraživanje koje je to prilično jasno pokazalo. Vrhunski sportaši istrčali su maraton na velikoj nadmorskoj visini, većim dijelom iznad 3000 metara nadmorske visine. Izmjerali smo razine melatonina prije i poslije utrke. Za mnoge trkače to je bilo zamalo iskustvo na rubu smrti. Ipak, razine melatonina kod tih sportaša porasle su samo do razina koje se mogu izmjeriti noću za vrijeme normalnog spavanja, što bi se teško moglo nazvati eksplozijom moždane kemije! Ipak, uspjeli smo utvrditi da je moguće zaobići obrambeni štit epifize ukoliko je stres dovoljno jak.:

Neuroznanstvenici vjeruju da ta barijera prema aktivaciji epifize postoji zato što bi za životinju bilo problematično da okoliš doživljava kao „mračan“ za vrijeme dana. Budući da epifiza normalno oslobađa melatonin isključivo noću, oslobađanje melatonina tijekom dana stvaralo bi osjećaj tame u „pogrešno“ vrijeme, a životinja bi bila dezorijentirana.

Ipak, takvo je objašnjenje neuvjerljivo. Lučenje melatonina tijekom dana teško bi moglo biti dovoljno „opasno“ da zaslužuje tako kompleksan i djelotvoran zaštitni sustav. Učinci melatonina nisu trenutni, potrebno im je više sati ili dana kako bi se materijalizirali. Osim toga, danje svjetlo gotovo trenutno suzbija stvaranje melatonina gotovo na nulu, vraćajući sustav na polaznu vrijednost prije nego se dogode bilo kakvi nutarnji poremećaji.

Međutim, razmislimo o tome što bi se moglo dogoditi kad bi stres mogao lako potaknuti epifizu na stvaranje DMT-a umjesto melatonina. DMT onesposobljava tijelo za kretanje i izaziva navalu neočekivanih vizualnih i emocionalnih slika koje čovjeka zaokupljuju. Nesumnjivo, česta oslobađanja velikih količina DMT-a bila bi za životinju puno opasnija od oslobađanja melatonina.

Možda do stvaranja melatonina tijekom dana dolazi teže zbog toga što je bilo kakvo probijanje obrambenog sustava epifize nedopustivo. Epifiza podiže barijeru prema prejakom stresu, što jednako štiti sve iza nje. Jedan od sklopova okolnosti u kojima bi se mogao stvarati DMT u epifizi je onaj kad je oslobađanje katekolamina izazvano stresom jednostavno prejako za njen sustav zaštite.

Isto tako, moguće je da sustav zaštite epifize kod psihotičnih osoba ne funkcionira normalno. Postoje uvjerljivi posredni podaci koji idu u prilog toj ideji. Stres pogoršava halucinacije i priviđenja kod psihotičnih pacijenata. Razine DMT-a u tih pacijenata povezane su s razinom psihoze: što su simptomi jači, to je razina DMT-a viša. Poznato nam je da je DMT također povišen kod životinja izloženih stresu. Učestalije razine katekolamina izazvane stresom mogu srušiti slab sustav zaštite epifize kod psihoze, stvarajući tako previše DMT-a koji zatim izaziva ili pogoršava simptome kod psihotičnih pacijenata.³ Još jedan čimbenik, koji inače štiti tijelo od stvaranja psihodeličnih količina DMT-a, počiva u samoj epifizi. Dokazano je da posebna vrsta male bjelančevine, prvi put otkrivene u krvi, ometa aktivnost enzima koji stvaraju DMT. Epifiza sadrži prilično visoke

razine te bjelančevine, neku vrstu „anti-DMT-a“. Kad bi nešto blokiralo taj inhibitor, stvaranje DMT-a bilo bi vjerojatnije. Postoji li bolje mjesto za nakupljanje anti-DMT-a koji sprječava prekomjerno stvaranje DMT-a, potencijalno opasnog, od onog na kojem se upravo stvara - u epifizi?

Podaci iz istraživanja psihoze potkrjepljuju tu tvrdnju. U sklopu jednog eksperimentalnog liječenja provedenog šezdesetih godina, osobe oboljele od shizofrenije primale su ekstrakte epifize. Njihovi su se simptomi znatno popravili. Objašnjenje za to otkriće bilo je da ekstrakti epifize pacijentima pružaju dodatnu dozu anti-DMT-a koji je nedostajao u njihovim epifizama. Stoga su bili sposobniji za borbu s patološki visokim razinama DMT-a, a psihotični simptomi su se popravili.⁴

Druge dvije moguće kočnice za stvaranje DMT-a u epifizi povezane su s enzimima: onima koji stvaraju i onima koji razgrađuju duhovnu molekulu u tijelu.

Istraživači su utvrdili da su enzimi metiltransferaze koji stvaraju DMT aktivniji kod shizofrenije nego u normalnim uvjetima. To bi povećalo stvaranje DMT-a. Znanstvenici su uzrok ove abnormalne funkcije enzima tražili u mnogim tkivima, ali, nažalost, nisu proučili i epifizu.⁵

I, naposljetku, ukoliko je oštećen sustav monoamin oksidaza koji u normalnim okolnostima razara DMT, u tijelu bi se moglo zadržavati više DMT-a i izazivati „psihodelične“ psihotične simptome. Monoamin oksidaze kod shizofreničara su slabije djelotvorne nego kod zdravih dobrovoljaca, pa je moguće da shizofreničari DMT u organizmu ne neutraliziraju dovoljno brzo. To bi kao rezultat imalo previsoke razine DMT-a za normalno funkcioniranje uma. Iako su istraživači proučavali aktivnost monoamin oksidaza u nekoliko ljudskih tkiva, nisu, nažalost, proučili njihovu aktivnost u epifizi kod shizofrenije.

Razmotrimo sada manje patološka ali podjednako česta i prirodna, izmijenjena stanja svijesti u kojima bi DMT mogao imati ulogu, jedno od tih stanja je svijest tijekom sanjanja.

Vrijeme kada najčešće sanjamo ujedno je vrijeme kad su razine melatonina najviše, oko tri sata ujutro. Budući da melatonin sam po sebi ima tako blage psihološke efekte, to ukazuje na moguću ulogu još nekog spoja iz epifize čije su razine približne razinama melatonina. DMT je mogući kandidat za takvu supstancu. Međutim, nitko nije istražio 24-

satni ritam DMT-a kod normalnih dobrovoljaca u pokušaju da se poveže razina DMT-a te intenzitet ili učestalost snova.

Dr. sc. Jace Callaway iznosi hipotezu da bi beta-karbolini, dobiveni iz epifize, mogli utjecati na snove. Iako su nesigurni psihološki učinci beta-karbolina bacili određenu sumnju na tu hipotezu, beta-karbolini iz epifize svakako bi mogli, zahvaljujući sposobnosti da intenziviraju djelovanje DMT-a, neizravno poticati nastanak snova.⁶

Meditacija ili molitva također mogu izazvati duboko izmijenjena stanja svijesti. Ta mistična ili duhovna iskustva mogla bi se zasnivati na proizvodnji DMT-a u epifizi.

Sve duhovne discipline donose prilično psihodelične priče o preobražujućim iskustvima, koja predstavljaju još jedan motiv za njihovo prakticiranje. Zasljepljujuća bijela svjetlost, susreti s demonskim i anđeoskim bićima, ushit, bezvremenost, rajski zvuci, osjećaj da smo umrli i ponovno se rodili, kontakt s moćnom prisutnošću ispunjenom ljubavlju koja je osnova čitave stvarnosti - iskustva su zajednička svim vjerama. I ujedno su tipična za puno psihodelično iskustvo s DMT-em.

Kako bi meditacija mogla izazvati reakciju DMT-a iz epifize?

Neke meditacijske discipline dovode do finog ugađanja pozornosti i svijesti. Na primjer, usredotočenost na disanje. Električna aktivnost mozga mjerena encefalogramom odražava tu sinkronizaciju tj. objedinjavanje moždane aktivnosti. Mnoge su studije izvijestile da iskusni meditant stvaraju uzorke moždanih valova koji su sporiji i bolje organizirani od onih svakodnevne svijesti. Što je meditacija „dublja“, valovi su sporiji i jači.

Druge tehnike dopunjuju te vježbe pozornosti metodama kao što je pjevanje. Te pjesme, korištenjem riječi iz drevnih jezika s navodno jedinstvenim duhovnim svojstvima, mogu dovesti do dubokih psiholoških efekata. Vježbe vizualizacije pri kojima osoba u umu stvara sve kompleksnije i dinamičnije slike također mogu dovesti do blaženih i uzvišenih stanja uma.

U tim se stanjima može doživjeti iskustvo jedne dinamične a ipak nepokretne kvalitete, poput nepomičnog vala u rijeci. Čini se kao da se val uopće ne miče, dok voda oko njega brzo teče. U stvari, tekuća je voda ta koja stvara val, a valovi daju jedinstveni ton odnosno zvuk.

Takve valne pojave, stvarajući određeni ton ili zvuk koji je povezan s njihovom frekvencijom, formiraju široka i raspršena polja utjecaja. Objekti unutar tih polja vibriraju simpatetički, odnosno, na istoj frekvenciji, što je pojava koja se zove *rezonancija*.

Primjer snažnog djelovanja rezonancije je kada čaša prsne od određenog tona, iako zvuk nije bio posebno glasan. Čaša simpatetički vibrira, rezonira, na istoj frekvenciji kao zvuk koji je okružuje. Određeni tonovi mogu stvoriti neizdrživ pritisak unutar jedinstvene strukture čaše, te ona puca.

Slično tome, meditacijske tehnike mogu pomoću zvuka, prizora ili uma stvoriti određene valne uzorke čija polja izazivaju rezonanciju u mozgu. Tisućljeća ljudskih pokušaja i pogrešaka utvrdila su da određene »svete" riječi, vizualne slike i mentalne vježbe izazivaju posebno poželjne učinke. Takvi učinci mogu se javljati zbog specifičnih polja koja te slike i vježbe stvaraju u mozgu. Ta polja uzrokuju da mnogi sustavi vibriraju i pulsiraju na određenim frekvencijama. Možemo osjetiti kako naš um i tijelo rezoniraju s tim duhovnim vježbama. Naravno, i epifiza bruji na istim frekvencijama.

U epifizi se može javiti proces rezonancije sličan onom kod čaše koja puca, premda ne toliko razoran. Epifiza počinje „vibrirati" na frekvencijama koje slabe njezine višestruke barijere spram stvaranja DMT-a: epifizin stanični štit, zatim razine enzima i količine anti-DMT-a. Konačan rezultat je psihodelična bujica epifizine duhovne molekule, što rezultira subjektivnim stanjima mistične svijesti.⁷

Dosad smo razmatrali situacije koje nisu opasne po život - psihozu i duhovna iskustva. Sad bismo se mogli posvetiti dramatičnijim primjerima - rođenju, iskustvu na rubu smrti i samoj smrti - iskustvima koja su gotovo uvijek praćena psihodeličnim subjektivnim stvarnostima.

Nije pretjerano reći da su rođenje, iskustvo na rubu smrti i smrt iznimno „stresni" događaji. Životna sila čini sve što može da podrži svoje prebivalište koje se bori za opstanak. U tim se situacijama oslobađa ogromna količina hormona stresa zajedno s katekolaminima: adrenalinom i noradrenalinom koji stimuliraju epifizu.

Krenimo od procesa rođenja. Iskustvo rađanja izuzetno je psihodelično za majku koja nije pod anestezijom. A koliko je tek psihodelično za

novorođenče! Poznato nam je da je DMT prisutan u životinjama koje su rođene u laboratoriju. Nemamo razloga vjerovati da se isto tako ne nalazi i u novorođenčadi čovjeka. Međutim, dosad još nitko nikada nije tražio DMT u novorođenčadi ili majkama za vrijeme poroda.

Normalan vaginalni porod izaziva oslobađanje ogromnih količina katekolamina. Golema bujica tih hormona stresa, koja zapljuskuje epifize majke i fetusa, mogla bi biti dovoljna da zaobiđe obrambeni sustav epifize i pokrene oslobađanje DMT-a. Ukoliko je majka pod anestezijom stvaranje katekolamina je smanjeno, a najmanje je pri porodu carskim rezom. Zbog toga te dvije situacije mogu imati za posljedicu slabije ili nikakvo oslobađanje DMT-a iz epifiza majke i djeteta.

Visokom razinom DMT-a pri porodu može se objasniti određen dio konvencionalnih spoznaja pri psihoterapiji psihodelicima. Prema dr. Stanislavu Grofu, najiskusnijem stručnjaku na tom području i psihoterapeutu koji je istraživao utjecaj LSD-a na ljudsku psihi, velik dio događanja na seansama terapije psihodelicima ponovno je proživljavanje procesa rađanja. On je utvrdio da su osobe rođene carskim rezom pri terapiji psihodelicima manje sposobne otpuštati potisnute emocije od osoba rođenih vaginalnim putem. Prisutnost psihodeličnih razina DMT-a kod normalnog poroda, kao i neodgovarajućih količina prilikom poroda carskim rezom (zbog preslabog oslobađanja DMT-a izazvanog djelovanjem hormona stresa), mogli bi objasniti ovo otkriće.⁸

Možda nam, da bismo kao odrasle osobe u potpunosti mogli „otпустiti“ bilo koje snažno emocionalno iskustvo, treba početni položaj kao što je npr. sigurno i bezopasno razrješenje naše prve prirodne „seanse s visokom dozom DMT-a“ koja prati proces rađanja. U suprotnom, izlaganje takvim neobičnim i neočekivanim stanjima kasnije nas gura u potpuno nepoznata iskustava koja dezorijentiraju i plaše. Nedostaju nam pouzdani podaci o takvim iskustvima koja završavaju uspješno.

Snažne navale hormona stresa također su karakteristične za iskustvo na rubu smrti (INRS). Velik dio literature na tu temu opisuje ga kao mistično, psihodelično i vrlo dojmljivo. To bi također mogao biti trenutak kada su zaštitni mehanizmi epifize preplavljeni, te se pokreću inače neaktivni putovi proizvodnje DMT-a.

O fiziologiji smrti znamo vrlo malo. Što se događa s našim tijelom, mozgom i umom dok umiremo? Koliko dugo taj proces traje? Završava

li kad prestanemo disati? Postoji li razlog radi kojeg nas mnoge tradicije savjetuju kada treba prenijeti ili sahraniti umrlog? Zašto su zabrinuti oko uznemiravanja preostale svijesti? Zbog toga treba razmotriti i učinke raspadanja tkiva epifize na našu svijest, kako nadomak tako i poslije smrti.

Tkivo epifize umiruće ili nedugo umrle osobe može stvarati DMT još nekoliko sati, a možda i duže, što bi moglo utjecati na svijest koja se zadržala. Iako su očitavanja „mrtvog“ mozga „ravna“, tko zna kakvo je naše unutarnje mentalno stanje u tom trenutku?

Kako bih započeo testirati hipotezu da raspadajuće tkivo epifize stvara psihodelične spojeve prije mnogo godina prikupio sam epifize desetak ljudskih leševa kojima sam imao pristup u lokalnoj mrtvačnici. Poslao sam ih u drugi laboratorij na mjerenje DMT-a. Nažalost, mozgovi nisu bili „svježije zamrznuti“, odnosno uklonjeni odmah nakon smrti i pohranjeni u tekući dušik. Takvo trenutno duboko smrzavanje zaustavlja razgradnju tkiva, tako da u tim epifizama nismo pronašli DMT, a ako ga je i bilo moguće je da je kašnjenje u obradi tkiva - u nekim slučajevima i po nekoliko dana - dovelo do toga da je nestao prije analize.

I, naposljetku, psihodelične droge mogu utjecati na epifizu i koristiti nju i stvaranje DMT-a kao posrednika u svom djelovanju.

Na epifizama postoje receptori LSD-a, a meskalin podiže razinu serotonina u epifizama. Beta-karbolini ubrzavaju stvaranje melatonina, osim što imaju svojstvo da pojačavaju i produžuju djelovanje DMT-a, kako smo već opisali. A DMT je najjači od nekoliko psihodelika koji stimuliraju proizvodnju melatonina u epifizama.

Poticanje DMT-a da stvara vlastite potencijalne građevne blokove, slično je procesu potpaljivanja u kojem mala šibica može zapaliti ogroman kriješ. Šibica prvo zapali papir koji potom zapali triješće, koje zapali grančice da bi se konačno rasplamsala divlja vatra. Slično tome, razne spomenute okolnosti koje mogu dovesti do stvaranja endogenog DMT-a mogu početi sa samo malo novoformiranog materijala. Ta bi stanja mogla pokrenuti proces stvaranja većih količina na način da se podignu razine neophodnih preteča. I, naposljetku, postiže se „točka zapaljenja“ za punu psihodeličnu eksploziju DMT-a iz epifize. Ta psihodelična „vatra“ ugasi se sama od sebe nakon što završi svoj tijek i potroši zalihu sirovina.

Ova „DMT hipoteza o ulozi epifize“ omogućuje nam da riješimo nekoliko preostalih pitanja na koja melatoninska hipoteza o ulozi epifize ne daje odgovor.

Jedno od tih pitanja sam već raspravio: zašto epifiza posjeduje tako snažan obrambeni mehanizam protiv stresa? Melatoninska hipoteza ne nudi zadovoljavajući odgovor. Međutim, DMT hipoteza pruža puno prihvatljivije objašnjenje. Tijelo brani epifizu tako beskompromisno kako ne bismo bili onesposobljeni svakodnevnim stresom oslobađanja psihodeličnih razina DMT-a.

Još jedna zagonетка koju melatoninska hipoteza ne rješava odnosi se na jedinstven položaj epifize. Ona čak nije ni izgrađena od moždanog tkiva. Umjesto toga, nastaje od specijaliziranih stanica sa svoda usne šupljine fetusa. Zašto se kod svakog od nas seli do središta mozga?

Sa svog jedinstvenog visokog položaja epifiza gotovo dodiruje vidne i slušne osjetilne relejne stanice. Okružuju je emocionalni centri limbičkog sustava, a položaj joj omogućuje trenutno lučenje njezinih produkata izravno u cerebrospinalnu tekućinu.

Tradicionalno se smatra da je položaj epifize takav kako bi ona mogla najbolje reagirati na uvjete osvjetljenja. Ipak, put od očiju do epifize neobično je zavojit. Živci koji vode iz očiju do epifize izlaze, zapravo, iz glave te idu zaobilaznim putem kroz vrat prije nego što se vrate do epifize, duboko unutar lubanje. Za žlijezdu bi bilo sasvim jednako djelotvorno da se nalazi u vratu ili gornjem dijelu hrptene moždine i oslobađa melatonin izravno u krvotok, obavještavajući tako životinju domaćina o stanju osvjetljenja.

Moguće je da je takav smještaj epifize nužan kako bi melatonin mogao najbolje djelovati na obližnje važne moždane centre kao što je hipofiza koja regulira reproduktivnu funkciju. To, međutim, ne zahtijeva da epifiza bude duboko u mozgu. Melatonin, kojeg krv prenosi s nekog drugog mjesta, jednako bi dobro mogao obaviti zadatak kao što je slučaj s jajnicima i hormonima nadbubrežnih žlijezda.

Možda je potrebno da melatonin ima trenutni pristup cerebrospinalnoj tekućini, i to je razlog zašto epifiza visi sa svoda u ventrikulu ispunjenu tekućinom. Međutim, ona oslobađa melatonin u jednoličnom toku koji traje satima, a njegovi se efekti pokazuju tijekom više dana i tjedana. Hormon sa svojstvima kakva ima melatonin nema potrebu za pristupom cerebrospinalnoj tekućini.

Napokon, psihološka svojstva melatonina prilično su beznačajna. Ta minimalna psihoaktivna svojstva ne opravdavaju trenutni pristup kolikulama i limbičkom sustavu - strukturama duboko u mozgu koje reguliraju opažanja i emocije.

Stoga epifiza ne treba biti u sredini mozga, ako je razlog za takav položaj tek podržavanje uloge melatonina u našem životu.

Međutim, ukoliko epifiza stvara DMT to bi svakako zahtijevalo stratešku lokaciju. Izravno oslobađanje DMT-a na vidne, slušne i emocionalne centre koje epifiza gotovo dodiruje, intenzivno bi utjecalo na naše unutarnje iskustvo. Vidjeli bismo, čuli, osjećali i mislili stvari na način kako nikada ne bismo mogli pod utjecajem melatonina.

Zbog iznimno kratkog vijeka trajanja od samo nekoliko minuta, za DMT bi bila korisna mala udaljenost od svega nekoliko milimetara između epifize i važnih struktura u mozgu. Mogao bi djelovati na ta mjesta, u mozgu, izravno putem cerebrospinalne tekućine bez prethodnog ulaženja u krvotok. Kad bi DMT prvo trebao ući u krv, enzimi monoamin oksidaze uništili bi ga puno prije nego što bi se vratio u mozak s nakanom vršenja snažnog utjecaja na um.

Ti razlozi također praktično pobijaju jedan od najvećih prigovora teoriji DMT-a o psihozi: nedostatak razlika između razine DMT-a u krvi normalnih dobrovoljaca u odnosu na pacijente s psihozom. Sada vidimo da koncentracije DMT-a u venskoj krvi iz podlaktice ne moraju imati neke posebne veze s njegovim djelovanjem na odvojena mjesta u mozgu, mjesta na kojima se DMT razgrađuje gotovo jednakom brzinom kao što se stvara.

To tumačenje dodatno potvrđuje ideju da razgradnja tkiva epifize utječe na svijest koja se zadržava poslije smrti. Ukoliko se taj posmrtni DMT prazni izravno u spinalnu tekućinu, jednostavna difuzija je sve što bi mu trebalo da se poveže s tim osjetilnim i emocionalnim centrima. Rad srca ne bi bio nužan.

Sada kad smo raspravili dvije teorije o ulozi epifize kod ljudi - melatoninski model i DMT model - vrijeme je da krenemo u analiziranje implikacija tih suprotstavljenih paradigmi.

U prethodnom poglavlju opisao sam kako epifiza, putem melatonina, koči reproduktivnu funkciju. U ovom poglavlju iznijet ću hipotezu da DMT iz epifize otvara naša osjetila za duboko psihodelična iskustva. To je

kao da u epifizi postoji snažna dinamika ili napetost između dviju uloga koje bi mogla imati - duhovne i seksualne.

Fascinantno je primijetiti da mnoge religijske discipline drže kako je celibat nužan za postizanje najviših duhovnih stanja. Objašnjava se to time da seksualna aktivnost troši energiju potrebnu za pun duhovni razvoj. Potrebno je izabrati ili život tijela ili život duha. Celibat zasigurno nije u skladu s razmnožavanjem, pa tu postoji sukob između produžetka vrste i antiseksualnog postignuća: najviši procvat pojedinačnog duha.

Taj sukob mogao bi se biološki odvijati u epifizi. Vrijedni resursi mogu se trošiti ili na proizvodnju melatonina koji je važan za razmnožavanje, ili na DMT koji je neophodan za duhovnost, odnosno, na hormon tame ili na kemikaliju unutarnje svjetlosti.

Međutim, moguće je da je sukob više prividan nego stvaran. Uzmimo u obzir mogućnost da oslobađanje DMT-a iz epifize utječe na seksualnu ekstazu kao posljedica tjelesnog napora, hiperventilacije i intenzivnih emocija seksualnog čina. Prilikom orgazma zaista se javljaju elementi psihodelije. U stvari, izuzetno ugodni učinci stvaranja DMT-a, aktiviranog seksualno, mogli bi biti među glavnim faktorima za motivaciju reproduktivnog ponašanja.

Praktikanti tanstre nastoje izvući najbolje iz oba svijeta. Ta duhovna disciplina priznaje da seksualno uzbuđenje i orgazam izazivaju snažna ekstatična stanja i zato koriste spolni odnos kao meditativnu tehniku. Kombinirajući seks i meditaciju praktikanti tanstre imaju pristup stanjima svijesti koja nisu dostupna ni jednoj ni drugoj aktivnosti ukoliko se prakticira odvojeno. Oslobađanje DMT-a iz epifize, stimulirano dubokom meditacijom i intenzivnom seksualnom aktivnošću, može dovesti do posebno izraženih psihodeličnih efekata.

Postoji i treći element koji povezuje razmnožavanje s višom sviješću, energijska matrica unutar koje se odigravaju ti suparnički prioriteti epifize. To je *duh* ili *životna sila*.

Teško je uvesti koncept „duha“ u bilo koju znanstvenu raspravu, a napose na polju biologije. Ipak, još je teže to *ne* učiniti kada određene pojave to jednostavno zahtijevaju. Kako bismo izravno i duboko razmotrili pitanja koja proizlaze iz materijala koji sam predstavio, ovom se temom moramo pomnije pozabaviti.

Kako definirati duh?

Usporedimo život i smrt: stanje živoga i stanje mrtvoga. U jednom trenutku mislimo, krećemo se i osjećamo. Stanice se dijele, nove mijenjaju odumrle u jetri, plućima, koži, srcu. U sljedećem trenutku više ne dišemo; naše je srce ispumpalo posljednji otkucaj. U čemu je razlika? Što je to nestalo, a trenutak prije bilo je tu?

Postoji nešto što nas „oživljuje“ kad se spoji s tijelom. Prisutno u materiji, pokazuje se kroz kretanje i toplinu. U mozgu, priskrbuje moć da primimo i preobrazimo misli, osjeća i opažanja u svijest. Kad nestane, svjetlo se gasi i motor zaustavlja. Što god to bilo, prisutnost te oživljujuće sile daje nam mogućnost da budemo u interakciji s ovim vremenom i prostorom.

Iako nije „osoban“, taj duh (ili životna sila) ima „povijest“ povezanu s našom specifičnom zbirkom oživljene materije. S nama je proživljavao stvari i, u biti, ostao nepromijenjen pod utjecajem tih događaja. Njegovo kretanje stvorilo je jedinstvena polja utjecaja kroz tonove ili zvukove koje je stvarao mentalnim i fizičkim aktivnostima našeg tijela. Kad je tijelo preslabo da ga zadrži, on odlazi. Jedan dio odlazi u drugu materiju, a dio se pridružuje pozadinskim poljima u okolišu. Međutim, jedinstvena polja koja su nastala njegovim boravkom u našem tijelu zadržavaju se još neko vrijeme prije negoli se rasprše. Što je polje jače ili ton glasniji, to je potrebno više vremena da izblijedi.

Jedan od najjačih razloga za moju opčinjenost epifizom leži u njezinoj ulozi u životu duha. Postao sam svjestan tog potencijala i značaja kada sam, kao student medicine sredinom sedamdesetih, saznao za zapanjuću podudarnost koja povezuje epifizu i budistička vjerovanja o reinkarnaciji. Ne mogu riječima opisati koliko me se snažno dojmilo to otkriće, koliko je potaklo moju potragu za duhovnom ulogom epifize i, u okviru toga, za duhovnom molekulom.

Već sam znao da *Knjiga mrtvih* tibetanskih budista govori da je duši nedugo preminulog potrebno četrdeset i devet dana da se „reinkarnira“. To znači, od vremena smrti osobe do „ponovnog rođenja“ životne sile u sljedećem tijelu treba proći sedam tjedana. Vrlo se jasno sjećam kako sam nekoliko godina kasnije osjetio trnce duž kraljeznice kad sam, čitajući udžbenik o razvoju ljudskog fetusa, otkrio da to isto razdoblje od četrdeset i devet dana obilježava dva ključna događaja u formiranju embrija. Četrdeset i devet dana treba proći od začeca do javljanja prvih

znakova epifize. Osim toga, poslije četrdeset i devet dana dolazi do diferencijacije fetusa na muški ili ženski spol. Dakle, za ponovno rođenje duše, zatim za formiranje epifize te spolnih organa potrebno je razdoblje od po četrdeset i devet dana.

Taj sam sinkronicitet otkrio kad sam imao nešto više od dvadeset godina. U to vrijeme nisam znao kako sve to objasniti, a ne znam ni danas. U stvari, nagađanja koja dovode u vezu različite pojave na temelju vremenskih podudarnosti mogla bi biti pusta želja poput kakve stare travarske „doktrine potpisa“ koja kaže da svojstva ljekovite biljke ovise o tome kako ona izgleda. Ako biljka izgleda poput srca, mora da je dobra za srčane bolesti.

To što ja iznosim gotovo da je „doktrina potrebnog vremena“. Ako budistički tekstovi i embriologija čovjeka otkrivaju daje za različite forme razvoja potrebno četrdeset i devet dana, ti događaji moraju biti povezani. Možda je takvo povezivanje logički klimavo, ali je isto tako intuitivno izazovno.

Na koji bi način anatomske pojavljivanje epifize i reproduktivnih organa četrdeset i devet dana po začeću moglo biti povezano s duhovnom ili životnom silom?

Dok umiremo - ako iskustva nadomak smrti mogu poslužiti kao određeni pokazatelj - događa se vrlo dubok odmak svijesti od poistovjećenja s tijelom. DMT iz epifize omogućuje pristup tim posebnim ne-utjelovljenim sadržajima svijesti. Svi prethodno opisani faktori kombiniraju se u jedan posljednji plamsaj stvaranja DMT-a - oslobađanje katekolamina, smanjena razgradnja i povećano stvaranje DMT-a, smanjenje razine anti-DMT-a i razgradnja epifiznog tkiva. Stoga je moguće da je epifiza najaktivniji organ u tijelu u trenutku smrti. Možemo li, dakle, reći da životna sila napušta tijelo kroz epifizu?

Posljedica te bujice DMT-a u našem umu, odnosno umirućem mozgu koji je s njim povezan, podizanje je vela koji u normalnim okolnostima skriva ono što tibetanski budisti zovu *bardo* ili prijelazno stanje između ovog i sljedećeg života. DMT otvara unutarnja osjetila za ta međustanja s mnoštvom vizija, misli, zvukova i osjećaja. Kada tijelo postane potpuno nepomično svijest je u cijelosti napustila tijelo i sada postoji kao polje među brojnim poljima manifestiranih stvari.

Molekula duha nadživjela je svoju zadaću kao izviđač tog područja. Doveda nas je do druge obale i sad smo prepušteni sami sebi. Tijekom sljedećih četrdeset i devet dana koristimo našu volju ili nakanu kako bismo obradili naš jedinstveni životni potpis, nagomilana iskustava, sjećanja, navike, sklonosti i osjećaje iz netom završenog života. Kada je dovršeno, to svjesno rješavanje osobne povijesti dovodi do stapanja tih polja s onima iz okruženja. To je kao kad se oglasi zvono. Zvuk, u početku glasan, stapa se s pozadinskom bukom, a zatim postupno nestaje.

Ono što preostane naseljava se u sljedeći fizički životni oblik koji izgleda najprikladniji, kako bi se nastavila obrada neriješenih problema. Postoji rezonancija, simpatetička vibracija, sličnih polja: c-mol teži c-molu, životinjske osobine životinjama, biljne kvalitete biljkama, ljudski problemi ljudima.

U slučaju ljudskih bića, te nemetabolizirane sklonosti, ti nedovršeni poslovi, mogu ući u fetus tek kad je on „spreman“. Moguće je da je za tu spremnost također potrebno četrdeset i devet dana, moguće je da se događa u formi epifize sposobne za sintetiziranje DMT-a. Epifiza bi mogla djelovati kao antena ili gromobran za dušu. A spolno razdvajanje na muško ili žensko, koje se događa točno u istom trenutku, daje biološki okvir kroz koji se životna sila može izraziti.

Kretanje te energije, preostale životne sile iz prošlosti u sadašnjost, kroz epifizu i u fetus, moglo bi biti prvi i primordijalni bljesak DMT-a. To je svitanje svijesti, uma, svjesnosti kao zasebnog biološkog i seksualnog entiteta. Zasljepljujuća svjetlost epifizinog DMT-a, koji je izlučen u mozgu što se razvija, obilježava prelazak preko tog praga.

Do te prekretnice četrdeset i devetog dana fetus bi mogao biti samo tjelesno, a ne i tjelesno-duhovno biće. Stoga, je li četrdeset i devet dana vrijeme za koje možemo smatrati da je fetus postao stvarno individualan, svjestan i, stoga, duhovan entitet?

Ovo poglavlje iznosi hipotezu da su prirodna izmijenjena stanja svijesti rezultat visokih razina stvaranja DMT-a u epifizi. Međutim, što se događa ako netko nema epifizu jer ju je uništio rak epifize ili moždani udar? Bi li on ili ona imali jednak pristup svjesnim iskustvima pod djelovanjem endogenog DMT-a kao netko s neozlijeđenom epifizom?

Enzimi i preteče u epifizi nisu za nju specifični, ali visoke koncentracije tih spojeva i iznimno pogodan položaj te žlijezde čine je idealnim izvorom

duhovne molekule. Pluća, jetra, krv, oko i mozak imaju odgovarajuće sirovine za stvaranje DMT-a. U stvari, istraživači su nekoliko godina, u šali, shizofreniju zvali plućnom bolešću zbog visokih koncentracija enzima koji stvaraju DMT u plućima! Moguće je da i ti drugi organi stvaraju DMT kada je prisutan isti sklop okolnosti koji bi stimulirao epifizu na njegovo stvaranje.

Koliko god su te teorije bile radikalne, vjerovao sam da ih je moguće testirati primjenom tradicionalnih znanstvenih metoda: osmišljavanjem eksperimenata, analiziranjem podataka i redefiniranjem teorija koje su temeljene na rezultatima ovog postupnog istraživanja. Tako je sljedeći korak u tom procesu stvaranja hipoteze bio utvrditi bi li se davanjem DMT-a ljudima ponovila slična iskustava. Ako je izvana unesen DMT izazivao učinke slične onima za koje smo vjerovali da su rezultat DMT-a nastalog u tijelu, kao što su iskustva nadomak smrti i mistična stanja, moja hipoteza bila bi bitno jača. Zato sam trebao pronaći način da provedem istraživanje DMT-a na ljudima.

Međutim, ja sam proučavao melatonin, a učinci tog hormona epifize jedva da su podsjećali na učinke DMT-a. Daljnja istraživanja fiziologije melatonina izgledala su uzaludna.

Esej o negativnim reakcijama na psihodelike kojeg sam napisao u San Diegu, a bio je objavljen dok sam radio na projektu s melatoninom, privukao je pažnju Ricka Doblina, čovjeka koji je neumorno prikupljao sredstava za istraživanje psihodeličnih droga i bitno pridonio podizanju svijesti o njima. On me 1985. pozvao na konferenciju gdje sam susreo glavne figure s područja istraživanja psihodelika i terapije. Predstavnici različitih disciplina bili su se udružili u obuhvatnim i dalekosežnim raspravama na temu: kako shvatiti psihodelična iskustva i što s njima učiniti. Ti su novi kolege priskrbili podršku, nadahnuće, vrijedno iskustvo i ključne informacije. S njima je bilo mnogo jednostavnije zamišljati kako bi stvarno trebao izgledati projekt istraživanja psihodelika.

Na snježni Božić 1987., dok se vraćao s jutarnjeg trčanja, Glenn Peake, moj mentor sa Sveučilišta Nevv Mexico, iznenada je umro. Ožalošćen i u tuzi, vidio sam kako se putanja moga istraživanja koleba. Dogodio se rascjep između istraživanja za koje sam vjerovao da je „respektabilno“ i

onoga što me u istraživanju najviše privlačilo. S jedne je strane bilo moje istraživanje melatonina, a s druge moj interes za psihodelike. Glennova prerana smrt ubrzala je zatvaranje tog rascjepa. Za vrijeme pogreba prisjetio sam se njegovog izravnog savjeta: „Radi ono što stvarno želiš istraživati. Koga briga što drugi misle!”

Odlučio sam prestati s istraživanjem melatonina i pokušati s projektom o DMT-u. Razgovarao sam o tim idejama s upraviteljem, direktorima i predstojnicima sveučilišnih odjela koji su podržavali moje eksperimentiranje s melatoninom. Svi su vjerovali da bi promjena područja značila stvaran ali razumljiv rizik. Ipak, svi su podržali projekt istraživanja psihodelika „...ako je to ono što stvarno želiš raditi.”

Godine priprema bile su iza mene. Ta 1988. godina za mene je bila sad ili nikad’.

II. dio

Začće i rođenje

5

U nastojanju da istražim djelovanje DMT-a na ljudima radio sam usporedno na dva zasebna ali preklapajuća područja. Jedno je bilo polje kliničkog istraživanja, a drugo zakonska regulativa. U ovom poglavlju fokusirat ću se na znanstvenu stranu studije: aktualan istraživački predložak. U sljedećem ću opisati labirint odbora i agencija kroz koje je protokol morao proći.

Svaki projekt koji ima nakanu proučavati ljude pregledava Odbor za etiku istraživanja na ljudima sa Sveučilišta New Mexico. Taj odbor numerira sve takve prijedloge. Prve dvije znamenke označavaju godinu, a tri sljedeće redoslijed unutar kojeg se protokol odvija. Prijedlog za DMT podnio sam koncem 1988. Kako je to bila prva studija koju je Odbor trebao razmotriti na siječanskoj sjednici postala je broj 89-001.

Prva rečenica, na koju sam prethodni mjesec utrošio sate smišljajući je i prepravljajući u pokušaju da pronađem savršenu početnu misao, bila je:

„Ovim će projektom započeti ponovno ispitivanje ljudske psihobiologije u zloupotrebi halucinogena triptamina, N,N-dimetiltriptamina (DMT) koji je ujedno endogeni halucinogen.”

Trebalo je proći gotovo dvije godine da mi je Državna uprava za hranu i lijekove 15. studenog 1990. odgovorila:

„Dovršili smo provjeru... i donijeli zaključak da se predložena studija, budući da nisu utvrđene nikakve opasnosti, može provesti.”

Dotad sam već imao nešto iskustva s poteškoćama koje nastaju kad se ljudima daje droga koja mijenja svijest i može biti zloupotrijebljena. Stekao sam ga nekoliko godina ranije pri podnošenju zahtjeva Državnoj upravi za hranu i lijekove za odobrenje protokola planirane studije DMT-a. Tada je droga o kojoj se radilo bila MDMA poznata kao *ecstasy*, stimulirajuća droga blagih psihodeličnih svojstava.

Terapeuti ranih osamdesetih, koji su bili međusobno slabo povezani, davali su ga pacijentima kao pomoć u psihoterapiji. To nije bilo nezakonito, a psihijatri i psiholozi tada su ustanovili da su učinci, u odnosu na LSD, pouzdaniji i lakši. U očaj ih je, međutim, bacila činjenica da se i ovaj „čudesni lijek”, isto kao i LSD desetljeće ranije, na sveučilištima počeo zlorabiti. Osim toga, znanstveni su radovi izvještavali da MDMA uzrokuje oštećenja mozga laboratorijskih životinja. Državna uprava za suzbijanje droga svrstala je MDMA 1985. godine u kategoriju zakonom najstrože zabranjenih droga, u Prvi popis.

Gotovo svi terapeuti koji su koristili MDMA nastojali su uvjeriti Upravu da promijeni mišljenje. Ja sam išao drugim putem i podnio zahtjev da mi se odobri MDMA u okviru novog legalnog statusa.

Godine 1986. podnio sam projekt na odobrenje Državnoj upravi za hranu i lijekove. Predložio sam da se MDMA da dobrovoljcima, te da se bilježe psihološki i fizički učinci. Kada su mi poslali svoju standardnu formulaciju „Ukoliko se ne javimo trideset dana od dana kada ste primili ovaj dopis, možete nastaviti”, pomislio sam: „Super! Za mjesec dana moći ću početi istraživanje!” Međutim, točno nakon dvadeset i devet dana nazvali su me i rekli da još ne mogu započeti. Ubrzo je stigao i dopis u kojem su svoju zabrinutost obrazlagali neurotoksičnim učincima MDMA. Nisu znali kada će raspolagati s dovoljno informacija kako bi mi dopustili da nastavim. Stvar je mogla potrajati.

Moj zahtjev za MDMA-om čamio je među spisima Uprave, bez ikakvih pomaka. No, shvatio sam da je ta ustanova glomazno i prilično konzervativno tijelo. Morala je biti. To mi je postalo potpuno jasno u

jednom neslužbenom razgovoru s dr. L., direktorom Odjela u okviru Državne uprave za hranu i lijekove, zaduženim za procjenu mog prijedloga za istraživanje MDMA.

Sudjelujući na jednom znanstvenom skupu 1987., dr. L. i ja slučajno smo se, u pauzi, našli jedan pored drugoga. Predstavio sam se i zamolio da razmisli o mojoj molbi za odobrenjem istraživanja MDMA na smrtno bolesnima, budući da je on bio zabrinut zbog mogućih dugotrajnih oštećenja mozga u normalnih dobrovoljaca. Na način koji sad izgleda pomalo hladno i bešćutno, rekao sam mu da ta pitanja ne bi trebala predstavljati problem kod ljudi za koje se ne očekuje da žive dulje od šest mjeseci. Dodao sam u šali da bi to moglo biti otvaranje puta za psihoterapijski rad sa smrtno bolesnima.

Dr. L. suho odgovara: „I smrtno bolesni imaju građanska prava i s njihovom se smrću ne treba poigravati. Osim toga, dijagnoze o smrtonosnoj bolesti ponekad su pogrešne." Napisao mi je pismo u kojem potvrđuje svoje protivljenje bilo kakvim istraživanjima MDMA koja bi uključivala pacijente na samrti.

Nekoliko godina kasnije, usred poodmaklog istraživanja DMT-a, Državna uprava za hranu i lijekove poslala mi je dopis u kojem pita bih li želio otkazati zahtjev za dobivanje dozvole za MDMA. Činilo mi se to dobrom idejom pa sam se s time složio.

Kako je moj projekt o melatoninu počeo otkrivati nedvojbeno blage psihološke efekte tog hormona epifize, odlučio sam posjetiti bliskog prijatelja i kolegu do čijeg sam mišljenje o tim stvarima držao. Sjedeći u potkrovlju njegova doma u sjevernoj Kaliforniji u kolovozu 1988. cijeli smo dan pretresali široku lepezu mogućih pristupa za organiziranje istraživačkog projekta psihodelika na ljudima. U suton dana došli smo do dva vrlo jednostavna ali čvrsta zaključka.

Prvo, jasno je da je DMT tvar koju treba istražiti. Nevjerojatno je zanimljiva, a svi je imamo u određenoj količini koja kruži tijelom. Drugo, bilo koji istraživački projekt koji se bavi psihodelicima ne smije doći u sukob s važećim stavovima o zloupotrebi droga; dapače, mora biti u suglasnosti. Američka vlada trošila je milijarde dolara na borbu s problemima nekontrolirane upotrebe raznih supstanci. Svakako, dio tog novca mogao bi financirati ispitivanja DMT-a na ljudima. Radije nego

da se borim protiv vlade pokušavajući ukloniti zakonska ograničenja, smatrao sam da je svrsishodnije obratiti se izravno znanstvenom mnijenju koje, naposljetku, odobrava istraživanje. Svi želimo znati što droga kao što je DMT čini i kako to čini.

Moji kolege iz područja psihodelika nisu bili posebno optimistični s obzirom na šanse za uspjeh projekta DMT-a. Slučaj MDMA-a mnoge je demoralizirao. „Znaš što” - predvidio je netko - „jedini dokument koji ćeš ikada napisati bavit će se nemogućnošću da projekt provedeš. Vidi što se dogodilo s protokolom za MDMA!” Međutim, na projektu MDMA radio sam sam, a za studiju DMT-a imao sam podršku i savjet dr. Daniela X. Freedmana.

Dannyja Freedmana sreo sam 1987. na jednom od mnogih znanstvenih skupova koje sam počeo posjećivati. Takve konferencije, kao i umrežavanje koje se tamo stvara, dio su rituala za uspostavljanje uspješne istaživačke karijere. Malen rastom, patuljast, dr. Freedman bio je tada neupitno najmoćnija osoba u području psihijatrije u Americi. Karijeru je započeo na Odsjeku za psihijatriju Sveučilišta Yale proučavajući LSD na laboratorijskim životinjama. Kasnije je napredovao i postao predsjedavajući Odjela za psihijatriju Sveučilišta u Chicagu. U vrijeme kad sam ga sreo i dalje je bio napredovao, postavši profesor i potpredsjednik za psihijatriju na Kalifornijskom Sveučilištu u Los Angelesu.

Bio je predsjednik Američkog udruženja psihijatara, kao i svake veće organizacije biologijske psihijatrije. Ne želeći mjesto u Ministarstvu zdravstva, vlast je odlučio provoditi kao izdavač najutjecajnijeg akademskog časopisa za psihijatriju *Archives of General Psychiatry*. Rutinski je stvarao i rušio karijere prihvatanjem ili odbijanjem bilo kojeg od tisuća radova koje su mu nadobudni istraživači neumorno slali.

Freedman je obučio desetine vrhunskih istraživača u akademskom i svijetu industrije. Mogao je nazvati kasno navečer bilo koga s kim je želio raspraviti o najnovijim istraživačkim idejama ili o razvoju političkih događaja. Imao je neiscrpnu energiju i činilo se da mu san gotovo i nije potreban. Cigarete je palio jednu za drugom i pio ogromne količine strahovito jake kave. No, premda je bio zavodljiv i šarmantan, ako biste ga razljutili znao je nepredvidljivo i žestoko reagirati.

Prema mojem mišljenju, svojim je člankom „O upotrebi i zloupotrebi LSD-a” iz 1968. postavio temelje ovom području.¹ Divio sam se njegovom

ozbiljnom ali otvorenom pristupu kliničkom istraživanju psihodelika. Pedesetih godina, dok je radio sa shizofreničnim pacijentima pod utjecajem LSD-a, gotovo je isključivo vršio istraživanja na životinjama. Svojim je ranim radovima o životinjskoj farmakologiji LSD-a postavio temelj za buduće laboratorijske pristupe u procjeni uloge serotonina na učinke psihodeličnih droga. Također, svjedočio je pred američkim Senatskim odborom kojim je predsjedavao senator Robert Kennedy, što je zapečatilo sudbinu psihodeličnih droga, pospremivši je u kategoriju zakonom zabranjenih.

Freedman je ozbiljno sumnjao u mogućnost dobrog istraživanja psihodelika na ljudima. Vjerovao je da dobrovoljci previše očekuju od učinaka droga. Isto tako, brinuo je zbog rizika „nepouzdanog osoblja“, što je eufemizam za članove istraživačkog tima koji uzimaju drogu. Ta se briga kasnije pokazala nepogrešivo točnom u predviđanju nekih problema s kojima se susrela naša skupina u Novom Meksiku.

U susretima i prepisci, Freedman mi je obećao svu moguću pomoć pod pretpostavkom da moje istraživanje DMT-a bude usmjereno isključivo na farmakološki aspekt. Smatrao je da bi psihoterapijsko istraživanje ishodilo iracionalnim ushićenjem, upitnim rezultatima i znanstvenim prijemom. Bilo je sigurnije i praktičnije najprije potvrditi i proširiti koristi od podataka iz laboratorija sa životinjama. I, dok je njegova logika bila neupitna, naša težnja biomedicinskom modelu pripremila je scenu za određene probleme koji će se pokazati u kasnijem istraživanju.

Pod vodstvom dr. Freedmana, napisao sam studiju o DMT-u: projekt „odgovarajuće doze“. Studija je bila jednostavna, uravnotežena i izvediva, a sadržavala je četiri definirana cilja:

- odabrati „iskusne korisnike halucinogena, očuvanih funkcija“ kao dobrovoljce
- razviti metodu mjerenja DMT-a u krvi
- stvoriti novu skalu procjene kojom bismo mjerili psihološke učinke DMT-a
- opisati psihološki i fizički odgovor na nekoliko doza DMT-a.

Nakon što sam naveo kratak pregled povijesti psihodelika u okvirima akademske psihijatrije, istaknuo sam da istraživanja na ljudima zaostaju daleko iza stalnih istraživanja na životinjama. Psihodelici su i nadalje popularne droge koje se zlorabljavaju, a preko razumijevanja o tome što čine i kako to čine osvijetlili bi se neki od gorućih problema ljudskog zdravlja.

Prikazao sam i prethodno objavljene podatke iz istraživanja DMT-a na ljudima i životinjama, te nabrojio kvalitete koje ga mogu učiniti idealnim kandidatom za istraživanje psihodeličnih droga na ljudima. Napomenuo sam da je jedan od najvažnijih razloga pri odabiru DMT-a taj što je vrlo malo ljudi za njega uopće čulo. Kada mediji otkriju moj rad, to će privući daleko manju pozornost nego što bi privukao projekt 0 LSD-u.

Potom sam iskopao endogeni psihotomimetički argument: tvrdio sam da znanstvenici tek moraju pronaći nekog boljeg kandidata za shizotoksin koji se prirodno stvara. Istraživači razvijaju nove antipsihotike koji blokiraju one iste receptore serotonina koje su psihodelici aktivirali. Stoga, što više znamo o DMT-u, to više možemo naučiti o psihotičkim poremećajima. Ukoliko bismo mogli blokirati učinke DMT-a kod normalnih osoba, možda bismo u našem arsenalu imali novo oružje protiv shizofrenije.

Također sam iznio pretpostavku da bi DMT, zbog kratkotrajnosti učinaka, mogao biti lakše iskoristiv nego droge dugotrajnijeg djelovanja, posebno u potencijalno negativnim uvjetima bolničkog okruženja.

Naposljetku, uporaba DMT-a pokazala se sigurnom, u prije objavljenim istraživanjima na ljudima, posebno dr. Szare.

Taj me je uvod doveo do teorijske osnove za proučavanje DMT-a - biomedicinskog modela. Psihofarmakolozi su nepobitno utvrdili da psihodelici, uključujući DMT, aktiviraju mnoge od receptora koje aktivira i serotonin. Laboratorijska istraživanja na životinjama, koja su se nastavila desetljećima nakon što su prestala ispitivanja na ljudima, otkrila su da postoje određeni tipovi receptora. Želio sam nastaviti proučavati podatke dobivene istraživanjem životinja te ustanoviti mogu li se primijeniti i na ljude.

Najvažnije biološke varijable bile su *neuroendokrini* u prirodi. Neuroendokrinologija je znanost o utjecaju droga na hormone na način

da prvo stimuliraju određene točke mozga. Primjerice, aktiviranje određenih receptora serotonina u mozgu uzrokuje podizanje razine pojedinih hormona hipofize kao što su hormon rasta, prolaktin i beta-endorfin. Hormoni koji se mijenjaju pri reakciji na drogu pokazuju koje doge utječu na koje receptore u mozgu.

Receptori serotonina, također, reguliraju otkucaje srca, krvni tlak, tjelesnu temperaturu i širinu zjenica. Sve bih to mjerio u nastojanju da temeljito katalogiziram druge znakove aktiviranja receptora serotonina od strane DMT-a. Bili su to objektivni, numerički podaci.

Za istraživanje bih regrutirao samo iskusne korisnike psihodelika. Iskusni bi dobrovoljci mogli lakše izvijestiti o učincima droge nego oni koji nemaju nikakve predodžbe o tome što mogu očekivati. Ujedno, manje je vjerojatno da bi zrele subjekte istraživanja hvatala panika pod utjecajem izuzetno snažnih učinaka DMT-a, što potencijalno može biti dezorijentirajuće u strogom okruženju Centra za klinička istraživanja. Naposljetku, javljala su se neugodna, ali realna pitanja odgovornosti. Morao sam sebe zaštititi od bilo kakvih zakonskih posljedica koje su mogle biti rezultat nečijeg stava da je počeo uzimati psihodelike zato to je sudjelovao u istraživanju. Ukoliko je netko koristio psihodelike u prošlosti, bilo bi mu teže tvrditi da je na te droge 'navučen' tijekom istraživanja.

Od dobrovoljaca bi se, osim toga, zahtijevalo da funkcioniraju na razmjerno visokoj razini, da rade ili pohađaju školu, kao i da su u stabilnoj vezi. Na taj način imao bih veću sigurnost u procjeni da su dovoljno utemeljeni u svakodnevnoj zbilji da mogu odgovoriti na ozbiljne i stroge zahtjeve istraživanja. Želio sam da imaju potporu iz drugih izvora, različitih od istraživačkog tima, kojem se inače mogu obratiti ukoliko ima zatreba pomoć izvan seansi.

Dobrovoljci će biti pomno medicinski i psihološki snimani. Žene ne smiju biti trudne niti bi im trudnoća smjela biti izgledna, a mi ćemo testirati urin na rekreativne droge svaki dan prije ispitivanja.²

Pregledavajući tehnike za mjerenje psiholoških učinaka psihodelika, zaključio sam da svi postojeći upitnici pretpostavljaju da su ti učinci neugodni i psihotični. Novija bi skala s manje predrasuda, temeljena na odgovorima ljudi koji vole psihodelike, mogla dati širu perspektivu učinaka psihodelika. Predložio sam da u tu svrhu intervjuiamo što je

moguće više rekreativnih korisnika DMT-a. Te bi osobe pridonijele širem pogledu na učinke DMT-a, što bi mogla biti osnova za nove skale izmjere. Kako bi istraživanje napredovalo, u skladu s njime mogao bih prilagoditi i upitnike.

Također, bilo je neophodno osmisлити analizu, metodu mjerenja DMT-a u krvi. Postojalo je nekoliko starijih metoda od kojih smo mogli početi, a mi smo htjeli pokušati s onom koja se činila najjednostavnijom i najosjetljivijom. Najizvjesnija metoda bila je ona koju su koristili istraživači Nacionalnog instituta za mentalno zdravlje, iste skupine koja je napisala rad o DMT-u za njegov „pristojan ukop“.

Na temelju studije iz 1976. koja opisuje učinke DMT-a na hormone kod ljudi, izračunali smo da je dvanaest dobrovoljaca dovoljno da se pokažu statistički značajne razlike između doza DMT-a i neaktivne slane vode - *placeba*. U većini studija o odgovarajućoj dozi za bilo koju novu drogu dobrovoljcima se daje jedna „velika“, jedna „mala“ i jedna ili dvije „srednje“ doze, kako bi se mogao opisati cijeli spektar učinaka. Želio sam dati što je moguće više DMT-a, te sam odlučio da će svaki dobrovoljac u istraživanju primiti *placebo* i četiri doze DMT-a: veliku, malu i dvije srednje.

Dobrovoljci bi primili različite doze DMT-a nasumice i dvostruko slijepo. *Nasumice* znači da slijed doza nema neki određen red, osim onoga koji će biti određen kockom - koja će doza biti uzeta kojega dana. Dr. sc. Clifford Qualls, biostatikar u Centru za opća klinička istraživanja Sveučilišta New Mexico, na svom je računalu izlistao potrebne doze u nasumičnom slijedu, zapečatio ih u kuverti, te poslao ljekarni. *Dvostruko slijepo* znači da niti dobrovoljci niti ja nećemo znati koju dozu će dobiti bilo koji dobrovoljac bilo kojeg dana. To će znati samo farmakolog koji posjeduje detaljnu listu jedinstvenog redoslijeda doza za svaku osobu.

Svrha studije s takve dvije značajke - nasumice i dvostruko slijepo - jest da smanji utjecaj očekivanja na buduće rezultate. U prvom sam se poglavlju osvrnuo na klasično istraživanje izloživši moć očekivanja u određivanju učinaka droge. Slično tome, ako bi dobrovoljci znali kada će primiti nisku dozu DMT-a, njihov bi odgovor mogao biti iskrivljen. Mogli bi reagirati na način sličan onome koji očekuju od niske doze a ne u skladu sa stvarno danim dozama, bilo da se radi o *placebo* efektu ili o srednjoj dozi koju bi primili toga dana.

Također, smatrali smo da je najbolje, prije nego što krenemo s kompliciranom dvostruko slijepom studijom, suradnju dobrovoljaca u istraživanju početi najprije s dvije „neslijepe“ doze DMT-a. Uvodna doza od 0,05 mg/kg uvela bi ljude u okruženje istraživačke okoline a da učinak ne bude toliko snažan da ih dezorijentira. Sljedeća doza od 0,4 mg/kg dopustila bi dobrovoljcima iskustvo najviše razine intoksikacije koju bi ikada primili bilo kojeg od narednih dvostruko slijepih dana. Tu dozu zovemo „baždarena“. Ako bi netko primio svoju prvu visoku dozu sredinom cjelokupnog istraživanja ne znajući pritom da će to biti najviše što će ikada dobiti, mogao bi odustati u straha da bi u drugoj dozi mogao dobiti još više. Neslijepom visokom dozom dobrovoljci imaju opciju odustati od istraživanja odmah, prije nego što počnemo na njemu prikupljati brojne podatke. Tako bi svaka osoba, zapravo, primila šest doza DMT-a - dvije neslijepe i četiri dvostruko slijepe.

Pri testiranju novih lijekova uvijek se rabi i *placebo*, pa ni moje istraživanje ne bi bilo izuzetak. Istraživanja kontrolirana *placebom* kasnije pomažu razdvojiti učinke očekivanja od učinaka droga. *Placebo* dolazi iz latinskog a znači *udovoljit ću* ili, da parafraziramo, *ispunit ću tvoja očekivanja*. Mnogi misle da je *placebo* neka nedjelatna tvar, na što pomislimo kad kažemo *neaktivan placebo*. Najpoznatiji primjer su tablete šećera. U našem istraživanju DMT-a nedjelatan *placebo* bila je sterilna slana voda, otopina soli.

Praktično govoreći, vrlo je teško održati dvostruko slijepo istraživanje koje je kontrolirano dvostruko slijepim *placebom*. Učinci aktivnih droga obično su mnogo očitiji od učinaka neaktivne slane vode ili šećera, i subjekti istraživanja i članovi tima gotovo uvijek mogu osjetiti tu razliku.

Ipak, u ovom prvom projektu DMT-a o reakcijama na doze, htjeli snio upotrijebiti *placebo* da vidimo možemo li mi i dobrovoljci razlikovati najnižu dozu droge od one u kojoj je uopće nema. U tim okvirima, *placebo* e odigrao vrijednu ulogu³.

Ova je zamisao imala nedostataka. Dobrovoljci bi obično osjetili jaku nervozu prije dobivanja prve dvostruko slijepe doze. Hoće li danas biti još jedno „rasturanje“ uz visoku dozu? Ili se mogu opustiti? Ako je bilo očito da u prvih nekoliko dvostruko slijepih seansi nije bilo visoke doze, nervoza bi bila veća nego kod onih koji su se prethodno riješili visoke

doze. I dok je nasumičan redoslijed - prema kojem su svi dobrovoljci primili isti komplet doza - statistički „ujednačavao“ taj faktor, na ljudskoj razini plaćala se stanovita cijena.

Također sam se pozabavio ublažavanjem psihološki i fizički štetnih učinaka. Prvi odgovor na paničnu reakciju bio bi smirivanje osobe uz ohrabrenje i podršku. Ako to ne bi djelovalo, upotrijebili bismo slabije sredstvo za smirenje kao što je injekcija Valiuma. Injekciju jačeg sedativa poput Thorazina upotrijebili bismo ako bi netko bio potpuno izvan kontrole. Za alergijske reakcije kao što je otežano disanje ili teži osip planirali smo intravenozno davanje antihistaminika. Ako bi krvni tlak skočio previsoko dovoljna bi bila tableta nitroglicerina stavljena pod jezik, kao u ljudi s *anginom pectoris*.

Priložio sam listu od nekoliko desetaka referenci koje podržavaju iznesene ideje. Pridodao sam radove prvog vala istraživanja psihodelika na ljudima. U nekim je člancima opisano ono što smo znali o učincima psihodelika na životinje i na receptore serotonina. Očekujući upite o sigurnosti, ukazao sam na moj prethodno objavljen pregled štetnih učinaka psihodelika u kojem obrazlažem da su - ukoliko su ljudi mentalno zdravi, dobro pripremljeni i pomno praćeni prije, tijekom i nakon iskustva - mogućnosti za ozbiljne i dugotrajne psihijatrijske posljedice iznimno niske.

Primjerci predloška studije poslani su svim odborima za nadzor istraživanja zloupotrebe droga, uključujući Odbor za etiku istraživanja na ljudima Sveučilišta u Novom Meksiku, Upravu za hranu i lijekove kao i Upravu za suzbijanje droga. Studija bi se odvijala u Općem kliničkom istraživačkom centru bolnice Sveučilišta New Mexico, pa sam i tamo poslao kopiju. Kako bi Istraživački centar mogao pokriti troškove analize velikog broja uzoraka krvi za DMT i razine hormona, zahtjev za financiranjem poslao sam i njihovom laboratoriju.

A potom, ono najteže: trebao sam uvjeriti sve odgovorne za nadzor i financiranje da se slože oko toga da je projekt siguran, da ga je vrijedno provesti i da zaslužuje novac.

Labirint

U Sjedinjenim Američkim Državama postoji Zakon o opojnim tvarima iz 1970. kojim se štiti javnost od potencijalno štetnih droga. Taj zakon ujedno je prepreka koja i kliničkim istraživačima onemogućuje pristup tim drogama. Ukoliko se netko želi baviti istraživanjem psihodeličkih droga na ljudima nema mu druge - kroz labirint mora proći.

Zakon o opojnim tvarima sve droge stavlja na „popis“, ovisno o njihovom „potencijalu zloupotrebe“, „općenitoj prihvaćenosti u medicinskoj upotrebi“ te o stupnju „sigurnosti upotrebe pod medicinskim nadzorom“. Droge s Popisa I, najstrože zabranjene, obuhvaćaju one koje su „visokog stupnja zloupotrebe, nedostatne medicinske koristi i nesigurne u upotrebi pod medicinskim nadzorom“. U skladu s primjedbama desetaka uvaženih psihijatrijskih istraživača, zajedno s dr. Danielom Freedmanom, Kongres je uvrstio LSD i sve ostale psihodelike na Popis I.

Na Popisu II nalaze se droge kao što su metamfetamin i kokain, koje su visokog stupnja zloupotrebe ali i određenih medicinskih svojstava - kokain kao lokalni anestetik u kirurgiji oka, a metamfetamin za liječenje, primjerice, hiperaktivne djece. Kodein je na Popisu III jer je, kao široko korišten anestetik, manje zloupotrebljavan nego droge s Popisa I i Popisa II, a ujedno ima malo ili manje ozbiljnih štetnih posljedica kada

se koristi pod liječničkim nadzorom. Lijekovi na Popisu IV, kao što su Xanax i Valium, „nižeg“ su potencijala zloupotrebe od onih sa Popisa III i izazivaju manje problema u medicinskoj upotrebi.

U slučaju psihodelika visoki potencijal zloupotrebe koji je zakon definirao nije rezultat nekontroliranog korištenja kao što se to obično događa s drogama poput heroina i kokaina. Psihodelici ne uzrokuju žudnju za neprestanim uzimanjem niti neugodne simptome pri prestanku uzimanja. U stvari, njihova je osobitost upravo da ne stvaraju nikakve posljedice ni poslije tri ili četiri doze dnevno, a nagli prestanak uzimanja ne uzrokuje neugodne simptome apstinencije. Prije bi se moglo reći da je njihovo duboko uznemirujuće i ponekad onesposobljujuće djelovanje *akutan* učinak. Zbog takvih vrlo destabilizirajućih učinaka Kongres je odlučio da psihodelici moraju biti strogo regulirani zakonom.

Istraživači su tijekom pedesetih i šezdesetih godina prepoznali i uzeli u obzir posebne opasnosti od LSD-a i ostalih psihodelika. Takvim pristupom mogli su uspješno spriječiti ili vrlo brzo reagirati na bilo koju štetnu psihološku reakciju na te droge. Međutim, nekontrolirano javno korištenje i nagli upadi medija u protokole istraživanja Learyja i kolega na Harvardu donijeli su očekivani odgovor. Te su droge *doista* uzrokovale probleme o kojima se mnogo govorilo, pa je radi ublažavanja štete vrata trebalo zatvoriti.

U nakani da preokrene tok zloupotrebe, Kongres je istaknuo negativna svojstva psihodelika nauštrb njihovih pozitivnih i neutralnih značajki. Tako je ono što je jedan dan bilo „sigurno pod liječničkim nadzorom“, drugi dan postalo „nedovoljno sigurno pod liječničkim nadzorom“. „Medicinski korisno“ u istraživanju, kao sredstvo učenja i dopuna psihoterapiji, ubrzo je promijenjeno u „općenito neprihvatljivu medicinsku primjenu“.

U takvu sam crnu rupu zurio pripremajući se da provedem DMT protokol kroz pravni sustav.

Proces je otpočeo u prosincu 1988. godine. Tijekom sljedeće dvije godine vodio sam dnevnik svakog telefonskog razgovora, pisma, sastanka, faksa i razgovora koji se odnosio na 89-001, protokol DMT-a. Iz tih bilježaka izvukao sam i zaključio najznačajnije informacije dobivene iz tih kontakata i opisao ih odmah nakon što sam dobio dozvolu za istraživanje.

Taj sam članak smatrao sažetkom tipa „što bi bilo da me pregazi autobus". Bilo je važno da drugi ljudi saznaju kako pronaći put kroz taj labirint. Put je postojao i njime se moglo proći; želio sam iza sebe ostaviti tu kartu ka uspjehu, bez obzira na ishod projekta o DMT-u.¹

Čuvari na ulazu u područje zakona bila su dva odbora Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Novom Meksiku: Znanstveno-savjetodavni odbor Istraživačkog centra i Odbor za etiku istraživanja na ljudima.

Znanstveno-savjetodavni odbor Centra za opća klinička istraživanja bavio se znanstvenim pitanjima u pozadini mog prijedloga. Kolege istraživači iz Odbora procjenjivali su znanstvenu vrijednost studije i nudili korisne prijedloge. Ujedno su odlučivali hoće li se istraživanje vršiti u Istraživačkom centru i hoće li platiti veliki broj testova krvi koje sam tražio. Kako sam zadnje dvije godine u Istraživačkom centru vodio istraživanje melatonina na ljudima, u to sam vrijeme bio i član Odbora.

Odbor za etiku istraživanja na ljudima odlučivao je o sigurnosti predložene studije. Imao je dužnost utvrditi da projekt ima prihvatljivu razinu sigurnosti, kao i da u dokumentu o informiranom pristanku bude jasno naznačena priroda istraživanja i rizici.

Bila je nevjerojatna sreća daje predsjedavajući tog presudnog etičkog odbora bio čvrsto uvjeren u slobodoumlje, odnosno u to da pojedinac mora imati prednost u odnosu na državu. Vjerovao je da obrazovani ljudi mogu samostalno odlučivati. Njegov je moto, kao vodećeg na prvim i najvažnijim ocjenjivačkim sastancima, bio ohrabrujuć: „Nismo ovdje da bismo se igrali Boga."

Dokument o informiranom pristanku ključan je element u istraživanju na ljudima. U njemu istraživač opisuje ciljeve protokola te zašto ga izvodi. Tu se točno navodi, do zamornih pojedinosti, što treba očekivati od sudjelovanja. Nabrajaju se mogući rizici kao i koristi povezani s dobrovoljnim sudjelovanjem, pojedinosti o tome kako će istraživački tim kontrolirati rizike, te se napominje da će dobrovoljci, u slučaju nepoželjnih posljedica, imati besplatan i cjelovit liječnički tretman. Informirani pristanak podsjeća potencijalnog subjekta istraživanja da je sudjelovanje potpuno dobrovoljno te da će neko vrijeme potrajati. Osoba se bilo kada i iz bilo kojeg razloga može povući, bez ikakvih posljedica, a da joj potrebna njega ne bude uskraćena. U slučaju da osjeća da nije tretirana na odgovarajući način, dokument o informiranom pristanku

sadrži imena i telefonske brojeve osoba koje on/ona mogu kontaktirati ukoliko žele dati prigovor.

Za trajanja pregovora sa sveučilišnim odborima počeo sam raditi i s dvije američke savezne ustanove koje su predstavljale nešto veće, i konačne, zakonske prepreke. U svojim su rukama držale konačne odluke.

Prva je bila američka Uprava za suzbijanje droga (Drug Enforcement Administration - DEA) koja je imala lokalni ured u Albuquerqueu, a sjedište u Washingtonu, D.C. Ta je Uprava trebala donijeti odluku o tome hoće li mi biti dopušteno da posjedujem DMT. U slučaju odobrenja dozvola bi dobila status *dozvole za Popis I*.

Druga savezna agencija bila je Državna uprava za hranu i lijekove (Food and Drug Administration - FDA), također smještena u Washingtonu, D.C. Uprava je trebala donijeti odluku o sigurnosti i korisnosti davanja DMT-a dobrovoljcima istraživanja. U slučaju odobrenja, dozvola bi imala formu dozvole za *istraživanje nove droge (IND)*.

Pri podnošenju zahtjeva sveučilišnim odborima rekao sam da istraživanje neće početi dok obje agencije ne izdaju svoje dozvole za rad s DMT-em. Međutim, te su savezne agencije najprije tražile lokalnu suglasnost.

Dokument o informiranom pristanku mogao je biti veća prepreka te sam etičkom odboru jasno iznio očekivane učinke DMT-a. Nisam želio uljuljkivati dobrovoljce da očekuju lagodno proveden dan, ali ih isto tako nisam želio plašiti naglašavanjem mogućih negativnih učinaka. Na drugoj stranici pristanka dobrovoljci su mogli pročitati sljedeće:

Primio sam na znanje da su primarni učinci ove droge psihološki. Mogu se javiti vizualne i/ili auditivne halucinacije ili druga perceptivna izobličenja. Moguća je promjena mog osjećaja za vrijeme (kratko vrijeme može prolaziti sporo i obrnuto). Mogu iskusiti vrlo snažne emocije, kako ugodne tako i neugodne. Mogu istodobno osjetiti suprotne osjećaje ili misli. Mogu biti iznimno osjetljiv i svjestan okruženja, a s druge strane, mogu okruženje uopće ne primijetiti. Mogu osjetiti kao da su se moje tijelo i um razdvojili. Može se pojaviti osjećaj lebdenja, prave smrti ili smetenosti. Euforija je vrlo uobičajena. Nalet iskustva je vrlo brz, a iskustvo s većim dozama vrlo je intenzivno tijekom 30 sekundi.

Vrhunac doživljaja traje 2-5 minute, a obično se osjeća kao blaga intoksikacija tijekom 20-30 minuta. Vrlo vjerojatno ću se normalno osjećati oko jedan sat nakon injekcije.

U pogledu rizika obrazac pristanka bio je kratak ali pošten:

Glavni učinci DMT-a su psihološki i gore su opisani. Obično traju manje od jednog sata. Emocionalne reakcije na te učinke rijetko traju duže (od 24-48 sati). U Istraživačkom centru mogu ostati toliko dugo koliko mi je potrebno da povratim ravnotežu, što uključuje i ostanak preko noći, ukoliko to želim... DMT je fizički siguran. Tijekom djelovanja DMT-a dolazi do kratkog, laganog do umjerenog, povećanja krvnog tlaka ili pulsa.

Bilo bi prerano i neprikladno u obrascu o pristanku sugerirati da sudjelovanje u istraživanju DMT-a nudi bilo kakve moguće koristi. Iako sam znao da će dobrovoljci vjerojatno uživati u iskustvu s DMT-em, ipak se to razlikuje od izjave da je tretman omogućen u svrhu liječenja neke bolesti. Stoga je nadalje pisalo:

Sudjelovanje u ovom istraživanju nema nikakvih koristi za mene osobno. No, potencijalna prednost je veće razumijevanje mehanizma djelovanja halucinogenih agensa.

Tjedan dana od podnošenja zahtjeva za studiju DMT-a, etički je odbor od mene zatražio da u uvodni odlomak dokumenta o pristanku unesem frazu „nije općenito prihvaćen u medicinskoj primjeni". Odgovorio sam da smatram kako će te riječi nepotrebno uplašiti buduće dobrovoljce. Dodao sam da, ako ikad dobijem dozvolu za studiju ta fraza ne bi, strogo uzevši, više bila istina. DMT bi imao općenito prihvaćenu medicinsku primjenu - u ovom slučaju, kao sredstvo kliničkog istraživanja. Odgovor je prihvaćen.

Važna pitanja koja sam morao dogovoriti s etičkim odborom u Istraživačkom centru i s Upravom sveučilišne bolnice bila su povjerljivost i anonimnost. Gotovo svi dobrovoljci imali su obitelj i posao, što nikako nisu željeli ugroziti priznanjem da koriste nelegalne droge. Priznanje da se krši zakon bio je preduvjet uključivanja u studiju, budući da su mogli

sudjelovati samo iskusni korisnici psihodeličnih droga. Sastao sam se s osobljem bolničkog odjela za medicinske dokumente i odgovarajućih ureda, glavnom sestrom i administratorom Istraživačkog centra te s odvjetnikom bolnice. Zajedno smo došli do složenog ali učinkovitog dogovora.

Podaci medicinskih nalaza napravljenih na vanjskoj klinici Istraživačkog centra sadržavali bi važne medicinske informacije. To je moglo biti od iznimne pomoći ako bi dobrovoljac u budućnosti razvio zdravstvene probleme za koje bi njegov osobni liječnik trebao osnovne vrijednosti, na primjer, u vezi rada srca. Stoga smo na bolnički karton koji je sadržavao rezultate fizičkog pregleda i nalaze laboratorijskih testova stavili pravo ime dobrovoljca. U tom se dokumentu nije spominjala upotreba droge niti se osoba povezivala s mojom studijom o drogi.

Na potpisu informiranog pristanka, koji je obično bio priložen bolničkom kartonu, moralo se nalaziti pravo ime i prezime dobrovoljca. Kako bih zaštitio povjerljivost sve sam ih čuvao zaključane, a ključ u kućnom uredu. Sve je to bilo nužno jer je dokument s „pravim imenom“ bio obilježen: „Potpisani pristanak. U posjedu glavnog istraživača.“

Zatim je svaki dobrovoljac dobio kod kao npr. DMT-3. Od tog trenutka nadalje imali su samo tu anonimnu identifikaciju, a ja sam jedini znao ključ. Svaki od njih dobio je nov bolnički karton naslovljen samo svojim DMT brojem. Taj smo kodni broj prvi put upotrijebili pri psihijatrijskom pregledu koji je detaljno opisivao povijest korištenja droge i emocionalne probleme osobe.

Naposljetku je trebalo riješiti još nešto što je imalo veze s vanjskim agencijama koje su koristile bolničke kartone u procjeni dugoročnih učinaka izloženosti eksperimentalnim drogama. U studijama o melatoninu u informirani pristanak uključio sam izjavu da proizvođač melatonina i Uprava za hranu i lijekove mogu pregledati podatke o pacijentima u svrhu ispitivanja bilo kakvog rizika ili problema u vezi s primanjem melatonina. Kad sam tu napomenu dodao u suglasnost za DMT budući dobrovoljci su prigovorili. Unatoč tome, morao je postojati neki mehanizam koji bi omogućio zakonsku istragu možebitnih dugoročnih zdravstvenih posljedica nastalih zbog korištenja DMT-a. To pak mora biti dobrovoljno.

Dogovorili smo kompromis da, u slučaju da Uprava za hranu i lijekove ili proizvođač DMT-a žele intervjuirati dobrovoljce istraživanja ili samo pogledati njihove medicinske nalaze, moraju prvo pitati mene. Ja bih sa svakim dobrovoljcem provjerio o čemu se radi. Dakako da su nalazi istraživanja mogli biti sudski zatraženi, ali bez ključa kodnog broja njihova bi korisnost bila ograničena. A ja bih bio odbio odati ključ na temelju liječničke tajne. Bilo bi to nezgodno, ali vrijedno truda.

Kako se ispostavilo, u pet godina istraživanja DMT-a na višeod šezdeset dobrovoljaca, ni u jednom trenutku nije bila prekršena povjerljivost ili anonimnost. Niti su u pet godina od završetka studije vlasti postavile bilo kakav zahtjev radi kontrole bolničkih kartona dobrovoljaca.

Znanstveno-savjetodavni odbor Istraživačkog centra potvrdio je daje znanstveni protokol DMT-a razmjerno izravan i nekomplikiran. Također je prepoznao da su glavne prepreke bile etičke, političke i administrativne prirode, područja u kojima taj odbor ima manje ovlasti i odgovornosti od etičkog odbora.

Bilo je, međutim, neizvjesnosti po pitanju sigurnosti i dužnosti. Istraživački centar tražio je od mene da zadržim dobrovoljce u bolnici preko noći kako bi bilo sigurno da su pod nadzorom medicinskih sestara cijeli dan nakon sudjelovanja. Odgovorio sam da bi to prepolovilo njihov broj. U prethodnim istraživanjima DMT-a dobrovoljce su slali kući popodne, nakon jutarnjeg rada, uz dobre rezultate glede sigurnosti. Centar je to prihvatio.

Znanstvenici Istraživačkog centra također su htjeli utvrditi najbolje vrijeme u danu za davanje DMT-a. Je li postojao dnevni ritam osjetljivosti na DMT? Odgovorio sam da to ne znam, ali da ćemo taj faktor standardizirati na način na dajemo DMT svakome u isto vrijeme, i to ujutro. Moguće promjene u osjetljivosti tijekom dana mogli bismo istražiti u drugim ispitivanjima.

Kolege istraživači zahtijevali su također više dokaza iz literature o životinjama u vezi analize razina različitih hormona u krvi koje sam želio mjeriti. Podatke sam lako pribavio. Naposljetku, htjeli su da se uzorci urina dobrovoljaca testiraju na štetne droge.

Za mjesec dana, 19. veljače 1989. godine, Istraživački centar odobrio je protokol DMT-a. Također se suglasio da financira moj zahtjev za

testiranjem razine hormona, kako bi se razvila metoda mjerenja DMT-a u ljudskoj krvi.

Tri dana kasnije studiju je odobrio i Odbor za etiku istraživanja na ljudima.

Tada sam počeo tražiti izvor DMT-a. Istovremeno morao sam biti siguran da je legalno posjedovati ga kad ga jednom pronađem. Jednostavniji od ova dva zadatka bio je posjedovanje, što je ovisilo o tome hoće li mi Uprava za suzbijanje droga (Drug Enforcement Agency - DEA) dati dozvolu Popisa I.

U travnju 1989. imao sam sastanak u ljekarni Sveučilišne bolnice u vezi s potrebama sigurnosti koje će DEA tražiti za čuvanje droga s Popisa I. Budući da su farmaceuti prethodno već radili na studiji marihuane, vjerovali su da imaju odgovarajući način pohrane.

Poslao sam im obrazac za dobivanje dozvole DEA-e koji sam imao, a u kojem je pisalo da je za dozvolu neophodno posjedovati DMT za laboratorijsku primjenu kako bismo mogli početi razvijati način njegova mjerenja u ljudskoj krvi. Kasnije dozvola treba pokrivati DMT za ljudsku primjenu kojeg će primiti dobrovoljci. Takav DMT mora biti pročišćeniji od onog koji se koristi za rad u laboratoriju. Davanje DMT-a ljudima neće biti moguće ukoliko Uprava za hranu i lijekove (Food and Drug Administration - FDA) ne odobri studiju i stupanj čistoće droge namijenjene ljudima.

U jednom članku obrasca DEA traženje „broj droge“ za DMT. Nazvao sam njihov ured u Washingtonu, D.C., a djelatnik je potražio DMT na nacionalnom popisu kodova za droge. Broj je završio u odgovarajućoj kutiji.

Dva tjedna kasnije nazvao sam DEA-u, ali ondje nisu imali podatak o mom zahtjevu. Osoba s kojom sam razgovarao odgovorila je: „Selimo se u novi ured i sve je u kutijama.“

Prošla su još dva tjedna i još uvijek nije bilo traga mom zahtjevu. Međutim, za nekoliko dana primio sam cijeli materijal natrag. Trebali su točan broj droge za DMT. *Taj* broj bio je na papiru priloženom uz vraćeni zahtjev. Osoba s kojom sam ranije razgovarao dala mi je pogrešan broj. Unio sam točan broj i isti dan poslao „ispravljen“ zahtjev natrag.

DEA je zahtijevala i dozvolu Farmaceutskog odbora Novog Meksika za Popis I. Dokument sam zatražio te ga za nekoliko tjedana i dobio. „Sve ovisi o Upravi za suzbijanje droga“, izjasnio se Odbor.

Tada su mi iz DEA-e priopćili da će odobriti zahtjev za laboratorijskim DMT-em ukoliko bolnička farmacija i osoblje provede nužne sigurnosne provjere. Radni je dokument otišao iz Washingtona u Denver, a zatim iz Denvera u Albuquerque.

Početkom lipnja 1989. na Sveučilište je došla lokalna djelatnica DEA-e u Albuquerqueu, referentica D., kako bi se susrela sa mnom i izvršila pregled ljekarne. Zatražila je imena članova farmaceutskog osoblja koji bi mogli imati kontakt s DMT-em, kao i naše adrese, telefonske brojeve i brojeve socijalnog osiguranja. Nije bila zadovoljna stupnjem sigurnosti i zatražila je da se narkotici drže pod ključem u zamrzivaču koji je trebao biti smješten u zaključanu komoru za narkotike. Rekla je i da ključ ne mogu imati ja, nego isključivo bolnički farmaceuti. Ako bi se dogodilo da bilo koji lijek nestane, nisu željeli da budem pod sumnjom da sam ga ukrao.

Gospoda je imala uznemirujuću naviku da se svako malo šali: „Pa, nećete zbog toga u zatvor!“ Ili: „Ne brinite, za to Vam nećemo staviti lisice.“

I šeretski bi se nasmijala, što meni baš i nije uspijevalo. Kad smo se toga dana pozdravljali, zaključila je: „Vaše je dupe u pitanju. Ako bilo što pode po zlu - krađa, gubitak, pogreška u čuvanju - od Vas ćemo tražiti objašnjenje.“

No, koliko god me njezin posjet učinio nervoznim, najviše su me brinule zadnje riječi referentice D.: „Usput, gdje ćete nabaviti DMT koji ćete dati svojim dobrovoljcima?“

Kasnije istog mjeseca DEA je načelno odobrila moj zahtjev za dozvolom da posjedujem laboratorijski DMT. Obećao sam da neću davati tu niže gradiranu drogu dobrovoljcima, kao i da ću čekati odobrenje FDA prije negoli počnem s istraživanjem. DEA je zadržala kontrolu nad tim mogu li ja posjedovati DMT za ljude, jer se radilo o drukčijoj drogi.

U ožujku 1989., tjedan dana nakon što smo dobili odobrenje Sveučilišta za istraživanje DMT-a i upravo nakon što sam poslao formulare DEA-u, nazvao sam Laboratorij Sigma u St. Louisu u državi Missouri. Sigma

proizvodi kemikalije i opskrbljivala me melatoninom za moj projekt o epifizi čovjeka. U katalogu su imali i DMT, pa sam ih upitao bi li mi mogli nešto prodati. Zatražio sam laboratorijski DMT za rad na mjerenju DMT-a u tjelesnim tekućinama. Zatražio sam također klinički gradiran DMT za ljudsku upotrebu. Sigma mi je odgovorila da nema problema za nabavu laboratorijskog DMT-a, tražili su tek dozvolu DEA-e za Popis I.

Dobiti DMT prilagođen ljudima bit će složenije jer to obvezuje Sigmu da mora priložiti posebnu dokumentaciju za UHL: „glavni spis o drogi“. Preporučili su kontakt s istraživačima koji su davali DMT ljudima u prethodnim istraživanjima, kako bismo otkrili tko je njih opskrbljivao. Tako bi Sigma znala s koliko će pojedinosti upoznati FDA. Ukoliko bi bilo problema u vezi toga tko je koristio spise, preporučili su da se pozovemo na američki Zakon o slobodi informacija. On omogućuje građanima da zatraže i dobiju povlaštene informacije u slučaju da nisu ugroženi interesi američke nacionalne sigurnosti.

Nabavio sam listu svih dozvola za korištenje droga u tekućim istraživanjima u zemlji, pa sam mogao kontaktirati bilo koga tko je posjedovao DMT. Nažalost, nitko se time nije bavio. Zamolba da dobijem informaciju o starim dozvolama koristeći se Uredbom o slobodi informiranja nije urodila plodom. O prethodnim dozvolama za DMT nije bilo ni spisa ni zapisa.

Moj zahtjev za davanjem DMT-a ljudima otišao je u FDA koncem travnja. Zatražio sam reaktiviranje starih dozvola za DMT koje je koristila prva generacija istraživača, nadajući se da bi ih među starim skrivenim spisima sama Uprava mogla pronaći. Jedan znanstvenik koji je davao ljudima DMT, suautor teze o „pristojnom ukopu“, na moje se traženje suglasio da FDA može dobiti uvid u njegove stare zapise. Međutim, u kasnijoj je prepisci otkrio da nema informacije o drogi i da se ne može sjetiti tko ga je opskrbljivao. Poželio mi je mnogo sreće.

Početkom svibnja FDA mi je poslala prvo pismo koje je potpisala gđa. P. u kojem savjetuje da se istraživanje nastavi ukoliko se ne jave unutar mjesec dana. DMT, naravno, nisam imao. Ipak, sada su imali zahtjev i moju zamolbu zaprimljenu s brojem dokumenta. Sigma se sada složila da razgovara s FDA o tome da za mene napiše glavni dokument o drogi.

U lipnju gđa P. iz FDA rekla je da im Sigma nije dostavila dovoljno informacija o tome kako se DMT dobiva. Sigma je, naime, odgovorila da

je njihov europski dobavljač DMT-a odbio dati bilo kakve informacije takve vrste, naime radilo se o poslovnoj tajni. Sigma je, osim toga, bila zabrinuta što je FDA tražila više informacija o DMT-u nego što su ih davali prethodno o drugim drogama u istraživanjima na ljudima. Sigma mi je dala ime kemičara FDA u potpisu koji je imao moj predmet: gđa. R. Tijekom sljedećih godinu i pol ona i ja obavili smo desetak razgovora.

Pitao sam gdu. R. zašto FDA traži više informacija o DMT-u negoli o melatoninu i mojem prethodnom istraživanju.

Odgovorila je: „Ovisi od slučaja do slučaja.”

Sigma se žalila da je FDA nerazumna, a FDA pak nije htjela povući idući potez prije negoli dobije više informacija. Kad sam upitao gdu. R. zna li tko je dobavljač Sigme, napominjući da bih im se želio izravno obratiti, dala mi je njihovo ime. Kad sam zamolio Sigmu da to potvrdi uznemirili su se, doživjevši to kao otkrivanje povjerljivih podataka. Unatoč tome, pristali su poslati FDA sve informacije koje imaju o njihovom DMT-u.

Upitao sam gdu. R.: „Ako Sigmin DMT ne bude imao sve potrebne podatke o tome kako ga izrađuju, bih li ga mogao sam pročistiti kako bi bio u skladu s vašim zahtjevima?”

Ona je u to sumnjala. Direktor odjela u FDA u kojem je prije radila bio je čovjek koji mi je na znanstvenom skupu unazad nekoliko godina rekao: „...i mrtvi, također, imaju svoja prava”. On je blokirao sve zahtjeve prethodnih istraživača koji su laboratorijske droge željeli pročistiti u namjeri da ih učine prikladnijim za ljudsku upotrebu.

„Možda je sada drukčije”, rekla je. „Imamo novi odjel i nove direktore.”

To je bila istina. Rastuća plima AIDS-a i zlorabe droga ukazivala je na kašnjenja u postupku kojim se izdaju odobrenja za ispitivanje pojedinih droga. Formiran je novi odjel za procjenu traženih droga za ove svrhe. Srećom, moj je zahtjev za DMT-em otišao tom novom odjelu, a ne dr. L.-ovom gdje moj prijedlog za MDMA nikad nije dobio odgovor.

Prošlo je nekoliko mjeseci a gđa. R. nije primila nikakvu informaciju od Sigme. Sigma je osjećala da je FDA prekršila tajnost podataka, pa vjerojatno nisu htjeli ići dalje u nekakav dugotrajan i zamršen proces. Što bi time uopće dobili? Prestao sam se nadati da ću od Sigme dobiti DMT prilagođen ljudskoj upotrebi.

U kolovozu 1989. iz FDA je stiglo gusto pisano pismo u kojem je bilo pobrojano dvadeset posebnih zahtjeva koje humani DMT mora zadovoljiti. Nije bilo pitanja u vezi s toksičnošću općenito, što bi zahtijevalo dodatno komplicirano i skupo testiranje na životinjama. Niti je bilo zabrinutosti u vezi s vrijednošću znanstvene studije. U svakom slučaju s te sam strane bio ohrabren.

Nazvao sam kolegu kemičara, onoga koji je prethodno otvoreno iznio svoje predviđanje da će moja jedina publikacija govoriti o neuspjehu pri dobivanju dozvole za provedbu istraživanja. Izravno sam ga upitao: „Hoćeš li mi napraviti malo DMT-a?”

Odbio je. Nije mu se činilo izglednim da bi njegov laboratorij mogao zadovoljavati uvjete „proizvođača”. A sam bi pokušaj bio i preskup i prespor.

Pitao sam i dr. sc. Davida Nicholisa, kemičara i farmakologa sa Sveučilišta Purdue u Indiani. Preporučio je dr. K.-a s Nacionalnog instituta za mentalno zdravlje koji je vodio program izrade teško nabavljivih droga za istraživanja. Dr. K. je rekao da njegov ugovor zabranjuje primjenu tih sastojaka na ljudima, premda bi u budućnosti i sam možda mogao zatražiti da sintetizira humane droge. Preporučio je da nazovem Loua G., jednog starijeg kolegu u tvrtki koja se bavi opskrbom kemikalijama, u Chicagu.

Kako se pokazalo, Lou koji je tu ostao nakon što je druga tvrtka kupila njegovu tvrtku pribavio je mnogo DMT-a za američka istraživanja na ljudima. Ipak, njegova čikaška tvrtka nije istraživačima dala nikakve proizvođačke podatke ili one o otrovnosti za životinje.

Lou se nasmijao i rekao: „Samo smo im rekli da je čist - 'negdje oko 95%'. Prije su stvari bile mnogo lakše.”

Pisao sam Nacionalnom institutu za zlorabu droga (National Institute on Drug Abuse - NIDA) i pitao ih imaju li humani DMT. Po isteku mjesec dana pisao sam ponovno. Gosp. W. je odgovorio da droge koje oni imaju obično dolaze iz laboratorija u Sjevernoj Karolini. Tu skupinu vodi dr. C.

Nazvao sam dr. C.-a koji mi je rekao da oni ne mogu napraviti humane droge. Kada sam ga podsjetio na nedugo objavljenu studiju u kojoj je

njegov laboratorij to radio za jedan drugi istraživački projekt, odvratio je da će pogledati. No, čak i da je pristao napraviti drogu ne bi bio izradio glavnu datoteku o drogi za Upravu za hranu i lijekove (FDA).

Rekao je: „Ne želim odgovornost. Nemam osiguranje u vezi ljudske upotrebe. Nemam to u ugovoru.”

Dr. C. je preporučio da nešto DMT-a pribavim od NIDA-a i pročistim ga do potrebnih 99,5% čistoće. Mislio je da oni možda imaju 5 grama ili tako nešto „u ladici”.

Kad sam ga upitao za to, gosp. W. je odgovorio: „Naš DMT je previše star. I nemamo nikakve podatke o tome kako ga napraviti.”

Nastavio je: „Imamo ugovor s dr. C.-om. Oni naprave što zatražimo. Postoji još jedan laboratorij koji radi drogu za ljudsku upotrebu. Mislim da je veći problem to što ovih dana nema mnogo potražnje za DMT-em. Ne bi nam se isplatilo da potrošimo veći novac iz ugovora za tako opskurnu drogu. Pokušat ću saznati nešto više.”

Nekoliko tjedana kasnije gosp. W. se javio telefonom rekavši da dr. C. može napraviti DMT, ali da ću za to morati platiti. Dr. C. se složio da procijeni troškove, te ponovio da neće izraditi datoteku o drogi koju zahtjeva FDA. „Previše je to posla.”

Stvari nisu izgledale naročito obećavajuće. Kad sam zamolio gdu. R. iz FDA da se uz DMT dr. C.-a priloži moja vlastita datoteka o drogi, odgovorila je da će mi se javiti.

„Ako dr. C. napravi DMT, bih li ga doista mogao upotrijebiti?”

„Provjerit ću s ovdašnjim ljudima koji rade na zloupotrebi droga”, odvrtila je.

„Zašto to ne bih mogao?”

Odgovorila je: „Ne znam. Možda će Vas nazvati naš direktor, dr. H.”

Dr. C. je procijenio troškove na preko 50.000 dolara.

„Pa” - rekao sam - „hvala što ste razmislili o prijedlogu.”

Zatvorila su se još jedna vrata.

Nazvao sam gdu. R.: „Ne prati me neka osobita sreća. Što mi Vi savjetujete?”

„Otići ću u Saveznu arhivu i vidjeti mogu li tamo naći neke dokumente o prethodnim istraživanjima o DMT-u.”

U srpnju 1989. gda. R. je našla spise starih studija. „Podaci u njima su očajni“, kazala je. „Nema ničega ni o životinjama ni o kemikalijama. Vratili smo ih. Ti ljudi nikada nisu odgovorili na naše zahtjeve za izvještajima. To vam ne bi pomoglo.“

„Kako to da ste uopće odobrili takvo istraživanje?“

„Ne znam. U to vrijeme nisam tu radila.“ Pokušavala je zvučati optimistično. „Poslat ću informaciju koju trebate kako biste mogli izraditi vlastitu datoteku o toj drogi.“

Informacija koju je poslala odgovarala je više velikim tvrtkama kao što su *Lilly* > *Merck* ili *Pfizer*. Uopće se nije doticala potreba pojedinačnog istraživača.

Nazvao sam gđu. R.: „Trebam pomoć. Zašto mi ne pomažete?“

„Naš direktor se zove dr. H. Evo Vam njegov telefonski broj! Inzistirajte na razgovoru!“

Nazvao sam ured dr. H. a njegova je tajnica upitala: „Trebate dr. W.-a?“

Prije nego što sam išta mogao izustiti prebacila mu je poziv.

„Ovdje dr. W.f - grunuo je prijateljski ali zapovjedni glas s drugog kraja linije. „Ja sam jedini liječnik za zlorabu droga u novom odjelu. Znam kako Vam je. Tu smo da Vam pomognemo. Ne očajavajte!“

„Kako mogu dobiti humani DMT?“ - upitao sam.

„Nađite nekoga da Vam ga napravi.“

„Što mislite o Daveu Nicholсу sa Sveučilišta Purdue?“

Odgovorio je: „Mislim da bi on to mogao.“

„Biste li mogli porazgovarati s Daveom?“

„Je li dr. Nichols pisao direktoru, dr. H.-u? Evo adrese. Ime osobe koja radi na Vašem zahtjevu je gda. M. Nazovite je za dva tjedna.“

Poslije ovog razgovora osjetio sam da su se stvari ipak pokrenule.

Nazvao sam Davea Nicholса. Iznio je cijenu od 300 dolara: zaračunao mi je samo potrebne sastojke i sirovine.

Tijekom svih tih razgovora znao sam da su financijska sredstva izvan Sveučilišta ključna kako bi projekt dobio sav potreban legitimitet. Uz to, dobivanjem dodatne financijske pomoći slobodnije sam se mogao

posvetiti nalaženju humanog DMT-a, a Istraživačkom centru olakšano je plaćanje za dio posla kojeg sam bio naručio. To bi, pak, povećalo podršku protokolu od strane Istraživačkog centra.

Pregledom nekih starijih istraživanja DMT-a i shizofrenije ispostavilo se da je određeni dio financirala Zaklada škotskog obreda, grana Slobodnih zidara, kroz njihov program Istraživanje shizofrenije. Zatražio sam da mi pošalju obrazac zamolbe za financiranje. Moj DMT prijedlog već je govorio o važnosti razumijevanja učinaka DMT-a i njegovoj mogućoj ulozi kao endogenog shizotoksina. Stoga nije trebalo mnogo preinaka u formuliranju zamolbe za potporu kako bi se jasnije izrazili ciljevi istraživanja.

Pisao sam dr. Freedmanu o tome da sam Zakladi škotskog obreda podnio zahtjev za potporom. Odgovorio je da je u znanstvenom odboru i da će „možda“ dati godišnju potporu. Za mjesec dana, u rujnu 1989. stigla je obavijest u kojoj je pisalo da je odobrena dotacija za projekt.

Ponovno sam pisao dr. Freedmanu obavještavajući ga o potrazi za humanim DMT-em. Načrčkao je napomenu na moje pismo i poslao kopiju direktoru Nacionalnog instituta za zloupotrebu droga, jednom od svojih bivših studenata. Na kraju njegovog telegrafskog dopisa stajalo je: „Strassman treba nekoga odgovornog u Nacionalnom institutu za zluporabu droga. Imaš kakav prijedlog?“

U rujnu sam nazvao g. W.-a u Institut. Upravo se bio vratio sa sastanka s dr. C.-om. Raspravljali su o tome kako dobiti drogu s Popisa I za istraživače.

„Želimo pomoći“, rekao je. „Nazovite gdu. B. u DEA i vidite može li Vam reći kako da dobijete odobrenje da dr. Nichols može napraviti malu količinu za vas. Ako je količina prevelika trebat će zakonsko odobrenje i neće moći zadovoljiti potrebne razine sigurnosti.“

Nazvao sam gdu. B.

„Može li Dave Nichols napraviti nešto humanog DMT-a za moj projekt?“

Odvratila je: „Dakle, ako bi dr. Nichols bio proizvođač, on mora zadovoljiti prilično stroge zahtjeve sigurnosti. Postoji li ured DEA u blizini Sveučilišta? Oni bi mogli navratiti i reći mu što za to treba. Tada bi dr. Nichols mogao procijeniti je li u mogućnosti odgovoriti na njihove zahtjeve.“

Glas mi je poprimio oštrinu. Bojao sam se da ću svaki čas jednostavno puknuti.

„Tražio sam humani DMT svugdje: kod Sige i drugih dobavljača, u Nacionalnom institutu za zlouporabu droga, u Nacionalnom institutu za mentalno zdravlje, kod prijašnjih istraživača i kod dr. C.-a u Sjevernoj Karolini. Dave Nichols voljan mi ga je napraviti, i to nevjerojatno jeftino. Treba samo Vašu suglasnost. Dobio sam vanjsku dotaciju, a Istraživački centar na sveučilištu podržava projekt. Stvarno sam već na rubu živaca! Čupam si kosu. Krvare mi desni. Ženi idem na živce."

Nastala je pauza. Čuo sam nešto što je zvučalo kao da gura stolac od stola.

„Oh!“, zvučala je iskreno zabrinuto. „Da vidim ovdje... Da, u pravilima postoji klauzula o 'podudarnim aktivnostima'. Dr. Nichols može napraviti malu količinu, ako budete surađivali. U tom slučaju neće trebati nikakvo dodatno osiguranje za njegov laboratorij."

Zatim sam čuo kako je odnekud izvukla neku tešku knjigu: „Prihvatljivo je da to učini..." - i počela je čitati neki tekst - „'... također u navedenom opsegu...' "

Govorila je takvom brzinom da nisam uspijevao zapisati ono što je čitala.

Gđa. B. je završila: „Kažite dr. Nicholsu da mi pošalje zahtjev. Tu je moja adresa. Trebat će dopuniti sadašnje dozvole s obzirom na to koliko bi DMT-a napravio. Provjerit ću s našim farmaceutima radi li se o odgovarajućoj količini."

„U redu", odgovorio sam. „Zvuči odlično. Mnogo Vam hvala na susretljivosti i pomoći."

Nazvao sam dr. W.-a. U povjerenju mi je „neslužbeno" kazao da moj projekt ukazuje na neke manjkavosti zakona o drogama: Kako da istraživači uopće proučavaju opasne droge?

Zatim je točno opisao kako treba odgovoriti na dvadeset zahtjeva koje je FDA napisala u pismu na četiri stranice, a koje je stiglo prije nekoliko mjeseci. Ti bi im koraci priskrbili neophodne informacije kako bi mogli odrediti je li DMT „siguran za ljudsku upotrebu".

Odjel za psihijatriju Sveučilišta New Mexico složio se da Daveu Nicholisu plati tri stotine dolara za DMT. Međutim, ček neće napisati dok DEA ne izda dozvolu za Popis I.

DEA neće odobriti ni Daveov zahtjev za izradu DMT-a ni moju dozvolu za posjedovanjem s Popisa I dok FDA ne odobri protokol. FDA mi ne može dati odobrenje dok ne posjedujem drogu i ne testiram je na sigurnost. DEA je također zahtijevala verifikaciju od FDA kako bi Dave mogao ići korak dalje i napraviti drogu.

Četiri mjeseca kasnije, u siječnju 1990. Dave je konačno primio suglasnost DEA-e da napravi DMT. Odmah je naručio materijal i počeo raditi.

U međuvremenu sam dobio laboratorijski DMT iz Sigme i pohranio ga u posebno zaključan zamrzivač u komori za narkotike u bolničkoj ljekarni. Sto miligrama, desetinu grama, u maloj bočici. Istraživački centar započeo je razvijati metodu mjerenja DMT-a u ljudskoj krvi.

Još sam od Nacionalnog instituta za zlouporabu droga dobio visoku ocjenu u vezi potpore i provođenja studije DMT-a, koje će vjerojatno dobiti potrebna sredstva. Dvije dotacije odobrene, ali nema droge! Neobično. Svi su željeli da se studija provede, ali nitko nije znao kako da mi pribavi drogu neophodnu za njeno provođenje.

U veljači je Uprava za suzbijanje droga dobila dostatne informacije od Uprave za hranu i lijekove kako bi znala da je protokol dovoljno dobar da ga Uprava za hranu i lijekove „načelno” odobri. Uprava za suzbijanje droga suglasila se da mi odobri dozvolu za Popis I. Ipak me je g. L., moja kontakt osoba, nazvala s lošim vijestima.

„Kontrola zlouporabe blokirala je dozvolu.”

„Tko predstavlja Kontrolu zlouporabe?”- upitao sam.

„Pokušat ću dobiti izuzeće za Vašu dozvolu. Javit ću se idući tjedan.”

Sljedećeg dana gđa. B. iz DEA-e, žena koja je iz gomile podataka znala izvući one najvažnije, nazvala je da potvrdi da je Dave doista proizvođač i da treba dodatno osiguranje. Nisam znao što bih rekao.

Rekao sam joj: „Ne znam što da kažem.”

„Tu je ime i broj agenta DEA-e u Indianapolisu, blizu Sveučilišta Purdue, koji je za to odgovoran. On će reći dr. Nicholisu što treba napraviti.”

Toga dana nazvala je ponovno: „Žao mi je. Dr. Nichols proizvodi jednu drugu drogu, a mi smo to pobrkali s vašim zahtjevom za DMT-em. Moja pogreška. Možete nastaviti kako ste planirali.”

Dave se javio telefonom kasnije u tjednu i obavijestio me da ga je odvjetnik s Purduea savjetovao da ne radi DMT zbog pitanja odgovornosti. Nazvao sam g. W.-a u Nacionalni institut za zlouporabu droga i pitao jesu li se ikada u praksi dogodile kakve zlouporabe kao rezultat istraživanja droga s Popisa I.

Dao je ohrabrujući odgovor: „Ne, nikada nismo bili tuženi zbog opskrbe marihuanom za istraživanja na ljudima, a to je droga s Popisa I. Samo pribavite savršeno formulirani dokument o informiranom pristanku.”

Istog dana nazvao je ponovno, a slušalicu je dao odvjetniku Nacionalnog instituta za zlouporabu droga koji je rekao: „Prvo biste bili tuženi Vi, zatim Sveučilište, zatim možda Uprava za hranu i lijekove, a onda, kao posljednji u nizu, dr. Nichols. Sve što on radi prema pravilima je FDA. On ne odlučuje kome se daje koja doza. To je Vaša odgovornost.”

Prenio sam to Daveu, na što je on rekao: „Nadam se da znaš što radiš. To je stvarno ispit povjerenja za mene i moje odvjetnike.”

U svibnju i lipnju tražili smo laboratorije za obavljanje testova koje je zatražio UHL, kad DMT napokon stigne. Za jedan test, naime, trebalo je DMT poslati van, a prva dva laboratorija koja sam kontaktirao odbila su raditi s drogom s Popisa I. Treći je naposljetku pristao obaviti testiranje.

U srpnju 1990. Dave je načinio drogu i nadzirao sve testove koje je FDA trebala kako bi odredila identitet i pročišćenost. Čistoća DMT-a bila je gotovo stopostotna.

Početkom srpnja poslao je mojoj klinici po noćnom kuriru pet grama DMT-a. Preko dana držao sam ga u uredu, te prenio u bolničku ljekarnu da ga predam prije nego što odem kući.

Nazvao sam dr. W.-a da mu kažem daje DMT stigao i da će vjerojatno trebati nekoliko mjeseci kako bi se napravili svi testovi i pribavili svi rezultati.

Rekao je: „Stavite sve to na hrpu i pošaljite gdi. R., kemičarki, i gđi. P. i nazovite ih za tjedan dana. Reći će da nikad nisu vidjele Vaše pismo.

Ako se ne jave, nazovite me za dva tjedna. Znam za jednog momka koji je dobio odobrenje a čekao je, jadan, mjesec dana prije negoli smo našli nekoga da mu napiše dopis."

Farmacija je priredila otopinu DMT-a u slanoj vodi. To je bio oblik u kojem ću ga davati dobrovoljcima. Farmaceut je to podijelio u sto staklenih bočica. Otuda je trebao ići uzorak za testove UHL-u. Imao sam još nekoliko završnih pitanja te sam u rujnu nazvao gdu. R. Nismo se bili čuli nekoliko mjeseci. „Moram se prisjetiti Vašeg slučaja", rekla je. Poslije nekoliko telefonskih poziva dala mi je neophodne informacije.

Koncem listopada bili su dovršeni svi testovi koje je DMT bez iznimke prošao. Spakirao sam sve i poslao noćnom poštom UHL-u. Počeo sam zvati nakon tjedan dana. Na desetke poruka koje sam ostavljao kod sekretarice nije odgovarao nitko. Nazvao sam dr. W.-a.

„U čemu je problem?" - upitao je. „Obično nazovete kada stvari zapnu."

„Mogu li početi s istraživanjem DMT-a?"

„Raspitat ću se malo da vidim mogu li što učiniti."

Ponovno sam nazvao početkom studenog. Tajnica mi je rekla da je njihov odjel promijenio ured, ali da dolaze svakih pola sata provjeriti ima li poruka.

U predvečerje 5. studenog 1990. nazvala me gda. M., referentica za moj projekt: „Sve su zapreke u vezi Vašeg projekta otklonjene."

„Je li usmeno odobrenje sve što trebam?"

„Da."

„Sveučilište to neće prihvatiti. Biste li, molim vas, faksirali dopis?", zamolio sam.

„Poslat ću ga sutra."

Mjesec studeni u planinama Novog Meksika hladan je i suh, vjetrovit i opor. Mnoge od tih telefonskih poziva obavio sam od kuće, u planinama Manzano, jugoistočno od Albuequerquea. Ponekad bih se šalio s prijateljima da moj zahtjev mora biti odobren zbog toga što imam ljepši pogled s prozora od bilo koga u Washingtonu.

Tkalačka radionica moje bivše supruge nalazila se u drugoj zgradi, petnaestak metara od glavne kuće. Kad sam spustio slušalicu nakon posljednjeg razgovora s gđom. M. prepustio sam se hladnom vjetru

i lagano prošetao šljunčanom stazom do vanjske kuće da joj priopćim novosti.

„Rekli su da mogu početi." Legao sam na hladan betonski pod zabuljivši se u strop. „To je sjajno, dragi!" - odgovorila je, nagnuvši se nada mnom za poljubac u obraz.

Tijekom sljedećih deset dana nazivao sam svaki dan tražeći faks. Stigao je 15. studenog. Na dnu dopisa koji je bio napisan rukom gđa. M. je napisala: „Želim Vam sretan Dan zahvalnosti!"

Toga dana nazvao je sveučilišni laboratorij da mi kaže da je DMT u staklenim bočicama rastvoren 30 % - bio je preslab za upotrebu. Nazvao sam laboranta.

„Kako ste izračunali koncentraciju?"

„Uzeo sam težinu slobodne baze DMT-a", odgovorio je.

„To nije slobodna baza. To je sol."

„Ah! Nisam znao. Hmm... Da vidimo! U pravu ste. Da, to je točna koncentracija. Ispričavam se!"

Četiri dana kasnije dao sam Philipu prvu dozu DMT-a.

• III. dio •

**Dispozicija,
okruženje**

i

DMT

7

Biti dobrovoljac

Odobrenje za istraživanje DMT-a dobio sam koncem 1990. i uskoro sam, s Philipom i Nilsom kao ljudskim kunićima, odredio najbolje doze i način rada s drogom. Nastupilo je vrijeme da se počne s regrutiranjem dobrovoljaca. Premda sam ih našao mnogo među dugogodišnjim prijateljima, morao sam povećati broj istraživačkih subjekata izvan kruga poznanika.

Nisam želio oglašavati. To bi moglo rezultirati bujicom poziva, a nisam imao vremena razgovarati s tek ovlaš zainteresiranim ljudima. Osim toga, javni poziv preko lokalnih medija privukao bi neželjenu pozornost.

Razmišljajući kako regrutirati studente Sveučilišta New Mexico, sjetio sam se problema kojeg su imali Leary i njegovi suradnici na Harvardu kad su u svoj program uključili apsolvante. Ukoliko bih na Sveučilištu tražio dobrovoljce bilo bi bolje da to budu studenti završnih godina, a ne mladi i nedovoljno zreli početnici. Također nisam želio uključiti više od jednog predstavnika iz svakog odjela. Learyjevo istraživanje na Harvardu stvorilo je klike studenata koji uzimaju drogu. Ti su učenici razvili mentalitet „mi” naspram „oni”, što je urodilo trzavicama unutar odjela između onih koji sudjeluju u istraživanju psihodelika i onih drugih. Zla krv te natjecateljski

duh ispunjen zavješću bili su značajan činitelj u konačnom protjerivanju Learyjeve skupine s Harvarda.

Nekoliko dobrovoljaca iz nove skupine bili su mi poznanici iz društvenog ili profesionalnog okruženja. Dvojica su bili akademski kolege iz odjela za psihijatriju, jedan je bio prijatelj moje bivše supruge, a sedam ih je pripadalo skupini kojoj sam bio predstavljen nekoliko godina nakon početka istraživanja. Gotovo tri desetine preostalih osoba pronašli smo usmenim putem: bili su to prijatelji dobrovoljaca koji su primili bilten o psihodelicima gdje se opisuje istraživanje u Albuquerqueu, ili se jednostavno dogodio susret prilikom kojeg se razgovaralo o istraživanjima.

Za potrebe priče izmislit ću dobrovoljca kojeg ću nazvati Alex, starog trideset i dvije godine, oženjenog muškarca koji radi kao informatičar programer u blizini Santa Fea. Budući da je većina naših istraživačkih subjekata bila muškog roda, nadam se da se nitko neće osjetiti povrijeđenim što sam dobrovoljce predstavio u muškom rodu.

Alexov prvi korak bio je da nazove moj ured gdje je dežurao tajnik odjela psihijatrije, a zatim bi razgovarao s članom istraživačkog tima. Poslije kratkog razgovora o godinama starosti, prethodnom iskustvu s psihodelicima, o psihofizičkom zdravlju, Alex i ja smo dogovorili sastanak u mom uredu.

Prije sastanka poslao sam mu dokumente s primjerkom suglasnosti za ovo istraživanje, nekoliko popularnih članaka o DMT-u te članak o epifizi, DMT-u i svijesti koji sam napisao prije nekoliko godina. Kasnije, kad je projekt već uznapredovao, dodao sam i članke koji su opisivali rezultate našeg rada.

Sastanak je trajao najmanje jedan sat. Morao sam prilično toga saznati o Alexu kako bih odlučio da li ga uključiti u istraživanje ili ne. Nasuprot tome, Alex je trebao saznati jesam li ja netko komu s povjerenjem može prepustiti nadgledanje svog snažnog psihodeličnog iskustva DMT-a.

Posebno je bilo važno koliko je Alex u to vrijeme imao stabilne životne okolnosti. Ukoliko bi se stanje doimalo kaotičnim nisam ga želio uključiti. Ako bi bio u nekom prijelaznom stanju, sam bi mogao odlučiti da prekine istraživanje na pola puta. Ukoliko bi se njegova sposobnost da održava društvene kontakte činila slabom, možda ne bi bio u mogućnosti

da podnese vrlo destabilizirajuće učinke DMT-a. Mogao je imati problem povjerenja prema nama, u bolnici, pod utjecajem DMT-a, ili možda ne bi bio u stanju između seansi sebi pronaći dovoljno podrške ukoliko bi njegovo iskustvo bilo posebno uznemirujuće.

Ako je Alex koristio droge ili alkohol, konzumiranje je morao smanjiti ili prekinuti. A napose u slučaju da se radilo o kokainu ili psihodelicima, što je moglo utjecati na njegove reakcije na DMT.

Informacija o prethodnom iskustvu s psihodelicima bila je ključna. Nije bio toliko važan broj koliko to da se radilo o potpuno psihodeličnim iskustvima. Budući da će ga seanse s visokim dozama DMT-a natjerati dublje u psihodelični prostor nego što je bio ikada prije, želio sam biti koliko-toliko siguran da Alex barem donekle zna u što se upušta.

„Koji je najjače iskustvo koje ste dosad imali na psihodeliku?" - upitao sam Alexa. „Jeste li mislili da ste umrli? Jeste li izgubili svaku vezu s tijelom i bili u izvanjskom svijetu?"

Jednako je tako bilo bitno ustanoviti je li Alex stabilan i odgovoran pod utjecajem DMT-a. Na neki način, bio sam više zainteresiran za njihova iskustva s lošim *tripovima* nego onim lijepim jer sam znao da će, u okolnostima istraživanja, biti i neugodnih trenutaka.

Istraživanje psihodelika u idealnim je uvjetima vrlo suradničke naravi. Osim mog osjećaja sigurnosti u vezi Alexa on je imao pravo, ali i odgovornost prema sebi, znati kako bi se osjećao kada bih mu ja davao DMT. Zanimali su ga moji motivi za provedbu istraživanja, što sam se nadao pronaći i kako nadziremo seanse. Pitao me jesam li religiozan te o mojim osobnim iskustvima s psihodelicima. Način na koji sam odgovarao na njegova pitanja i razmišljanja dao mu je važnu emocionalnu informaciju.

Tjedan dana kasnije sreli smo se na Istoku 5, istraživačkom krilu Sveučilišne bolnice New Mexico, radi liječničkog pregleda. Napravili smo pretrage krvi i elektrokardiogram da utvrdimo stanje srca.

A kad bi sestra stavila podvez iznad Alexova lakta, svi zajedno bismo gledali ispupčenje njegove vene. Dobre vene bile su važan faktor za uspješno sudjelovanje dobrovoljaca, budući da smo vadili krv u mnogo navrata. Ako bi mu se vene lako povlačile u okolno meso ili bi bile sklone stvaranju ugrušaka, u dane istraživanja bilo bi to prilično stresno.

Pomno sam ispitivao Alexovu povijest bolesti i napravio mu sistematski pregled. Rezultati nalaza bili su važni, ali isto je tako važno bilo izgraditi onaj bazični i bliski odnos prije davanja odnosno primanja DMT-a. Ponekad su neugodna pitanja o zdravlju, dodirivanje i naše zbližavanje na temeljnoj ili psihičkoj razini pomagali da Alex i ja uspostavimo osnove povjerenja i bliskosti. Nadao sam se da ćemo se na to moći osloniti kad upadne u grotlo jakih, dezorijentirajućih i potencijalno regresivnih iskustava DMT-a.

Alexovi laboratorijski nalazi i EKG bili su normalni, pa smo dogovorili psihijatrijski pregled. Po isteku formalnog psihijatrijskog intervjua slijedio je upitnik od devedeset stranica, što je moglo potrajati i nekoliko sati. Laura, naša medicinska sestra u timu, obavljala je sve te razgovore, što je bila prva prilika da se upoznaju. Zatim bi Laura predala Alexu još jednu hrpu upitnika i skala procjene.

Nakon što je sve to vratio, dogovorili smo Alexovu prvu neslijepu seansu s DMT-em: nisku dozu od 0,05 mg/kg, a narednog dana visoku dozu od 0,4 mg/kg. Za Alexa i druge muškarce prva seansa mogla se održati u bilo koje rasporedom dopušteno vrijeme. U slučaju žena, morali smo standardizirati vrijeme kada ćemo ih promatrati s obzirom na menstrualni ciklus. Dogovorili smo da prve dvije doze, kao i sve sljedeće, damo u prvih deset dana po prestanku menstrualnog krvarenja.

Ujutro dogovorenog dana Alex je ostavio svoj auto preko puta, u monolitnoj parkirališnoj zgradi nasuprot južne strane bolnice. Čuvaru je rekao da dolazi na „istraživanje“ te je dobio odgovarajuću propusnicu. Hodajući pješačkim mostićem iznad užurbane avenije Lomas stigao je na bolnički Prijemni ured gdje gaje službenik provjerio kao DMT-22. Zatim ga je uputio stubištem gore, na peti kat Istraživačkog centra. Prošavši vanjsku kliniku, Alex je ušao na odjel kroz nekoliko dvostrukih vrata.

Upisao se na prijemnom pultu gdje ga je dočekala dežurna sestra.

„Zdravo, DMT-22!“ - rekla je. „Kako ste?“

„Dobro, premda je čudno biti DMT-22!“

„Ma, ne brinite! Ovdje smo na to navikli. Evo, stavit ću Vam vašu identifikacijsku traku.“

Dobivši traku, Alex je otišao u Sobu 531.

U početku smo koristili bilo koju slobodnu sobu. Bilo je najbolje da je mirna - udaljena od sestrinske sobe, od užurbane kuhinje i ne previše blizu dvostrukim vratima koja vode u odjel Istok 5.

U neke dane glede raspoloživih soba nismo mogli puno birati, pa bi nas zapalo tmurno okruženje. Na primjer, povremeno smo morali koristiti prolaznu sobu na kraju odjela uređenu za pacijente s radioaktivnim implantatima za liječenje raka. Zatim bismo mogli koristiti „sobu za rastezanje" gdje su boravili pacijenti s višestrukim traumama i prijelomima kostiju. „Kavez" iznad kreveta omogućavao je bolji pristup užadi, čekrcima i kablovima za dizanje slomljenih udova u gipsu. Nekoliko dobrovoljaca izjasnilo se da im kavez ne smeta, ali ja sam ustanovio da uznemiruje i zastrašuje. Nakon što sam jednu-dvije seanse manevrirao oko mašinerije, prije nastavka eksperimenta odlučio sam je rastaviti.

Druga prostorija na istom kraju odjela bila je soba za presađivanje koštane srži. Potpuno sterilizirana, s nizom jakih ventilatora na stropu i dva para dvostrukih vrata koja su je dijelila od ulazne sobe, bila je sterilno okruženje gdje su visoko rizični pacijenti mogli biti razmjerno sigurni. Na sreću, postojali su prekidači tako da sam ventilatore mogao isključiti.

Trebala nam je ljepša prostorija. Zatražio sam da se na odjelu preuredi jedna soba za koju bismo imali prioritet prema rasporedu korištenja. Budžet dotacije Nacionalnog instituta za zlouporabu droga imao je stavku s predviđenim sredstvima za uređenje. Izabrali smo sobu 531. Ta je soba četvrtasta, široka oko tri metra i razmjerno mirna jer je posljednja na sjevernoj strani hodnika. Na kraju hodnika su vrata za bolničko stubište, a preko puta, bliže prolazu za stubište, jedna prolazna soba. Nasuprot sobe 531 nalazi se ulaz u sobu za presađivanje koštane srži, ali se od naših vrata nije moglo vidjeti što se ondje događa. Dogovorili smo se s tehničkom službom bolnice i preuredili sobu. Stolari su prekrili cijevi i crijeva koja su izlazila iz ploče iza kreveta, te postavili mali ormarić ispod umivaonika da pokrije njegove ventile. Na vrata smo stavili dodatnu izolaciju, što je sobu zaštitilo od zvukova s hodnika. A električar je, nakon jedne seanse kada nas je posebno iznervirao razglas koji je opetovano trubio iz zvučnika sa stropa, napravio prekidač koji se nadzire iz sestrinske sobe.

U vezi kreveta nismo mogli učiniti mnogo jer on podliježe pravilima odjela. Krevete bolnica posebno izrađuje i suviše su skupi. Ovom smo dodali drveno uzglavlje i uznožje i učinili ga ugodnijim oku. Ljepši

namještaj bio je ugodniji i tijelu: stolica za njihanje i stolčić za noge za mene, velika udobna fotelja za Lauru ili drugu sestru te dva stolca za goste.

Uzorak materijala za stolce birao sam s bivšom suprugom, bivšom kreatoricom tapiserija, a potpuno nas je zadovoljio tek jedan nakon stotina pregledanih uzoraka. Uzorak je, s jedne strane, trebao biti smirujući, a s druge, nije smio biti dosadan kako ne bi otupio moć zapažanja ili oneraspoložio dobrovoljce nakon što otvore oči. Imali smo poseban zahtjev da bude u skladu s određenim tipom vizualnih efekata koji nastaju od DMT-a, ali opet ne tako stimulirajući da bi dobrovoljci bili zavedeni ili gubili orijentaciju pri pogledu na namještaj. Najbolje je odgovarala ugodna plava boja, lagano prošarana, pjegasta i s mrljastim uzorkom. Naposljetku smo sve osvježili čvrstim svijetloplavim tepihom i smirujućom sivoplavom bojom na zidovima koji su prije bili bijeli.

No, unatoč promjenama u sobi 531 ipak je ostalo nekoliko manjih, ali nerješivih problema. Budući da je soba sada zvučno izolirana od hodnika, jače su se čuli stropni ventilatori. Neki dobrovoljci nisu na to obraćali pozornost, ali druge je to smetalo. Osim toga, kupaonice dviju soba bile su odijeljene tankim zidom, pa se moglo prilično dobro čuti kad je netko koristio tuš. Ako je osoba bila bolesna, vrlo dobro bismo čuli kašalj, stenjanje i plač.

Drugi faktor nad kojim nismo imali kontrolu bila je buka izvana. Međunarodna zračna luka u Albuequerqueu i veća baza američkih zračnih snaga nalaze se samo nekoliko kilometara južno od bolnice. Zračne rute uglavnom prolaze južno od grada, dalje od bolnice, ali nad glavama su nam s vremena na vrijeme prelijetali vojni zrakoplovi. Buka bi nas, unatoč dvostrukim prozorima, znala dobro stresti. I zvukovi iz bolnice katkada bi bili prodorni, posebno iz prostora za odlaganje otpada, točno ispod prozora sobe 531.

Kada se Alex smjestio u sobi 531 odjelna sestra koja ga je pratila niz hodnik izmjerila mu je srčano bilo, krvni tlak, težinu i temperaturu. Netko od kuhinjskog osoblja, član našeg istraživačkog tima, navratio bi da ga upita što želi jesti poslije seanse: lakši zalogaj, doručak, ručak, vegetarijanski ili mesni i što će popiti. Rijetko smo dobivali prigovore u vezi hrane!

Toga dana Laura je bila dežurna sestra u smjeni. Čim je stigla počela je pripreme za nisku dozu. Pod Alexovu ruku stavila je plavu plastičnu podlogu širine oko 35 cm koja štiti posteljinu od antiseptičke jodne otopine i upija krv ako bi kapnula iz intravenozne cjevčice prije nego je začepi. Na jednoj je ruci s prednje strane trljala mjesto na koži gdje će zabosti intravenoznu cjevčicu s antiseptičkim sredstvom, a na drugu je stavila manšetu za očitavanje krvnog tlaka i otkucaja srca.

Tih prvih dana kad smo radili neslijepe testove DMT-a nismo uzimali krv. Za davanje DMT-a trebala nam je samo mala igla. Međutim, kad smo uzimali uzorke krvi Laura bi priključila drugi, složeniji uređaj na drugu ruku. Sklop se sastojao od nekoliko posebnih plastičnih „plombi“ koje su dopuštale vađenje krvi u špricu dok bi istovremeno sterilna solna otopina jednolično kapala u venu. Nakon što bi uzela krv, Laura bi u cjevčicu dodala vrlo malo heparina, lijeka za razrjeđivanje krvi, kako bi se umanjila mogućnost zgrušavanja. Ako bi se igla začepila, a budući da smo jako ovisili o mjerenju razina različitih tvari u krvi, dan bi se neminovno odužio.

U dane kad smo vadili krv, morali smo uzorke održavati svježima, pa smo u tu svrhu pored kreveta imali bazen napunjen ledom. Epruvete za testiranje čekale su krv iz šprica. Bilo je najbolje maknuti čepove s vakumiranih epruveta prije seanse jer bi se, inače, pri otvaranju čulo glasno i ometajuće „plop“.

Naposljetku, tu je bila i rektalna sonda ili „termistor“. Htjeli smo mjeriti tjelesnu temperaturu nekoliko puta prije, tijekom i poslije primanja DTM -a. Lakše je bilo da termometar bude na jednom mjestu za vrijeme seanse, nego da se Alex mora bakćati s dodatnim komadom opreme. A najtočnije očitavanje temperature dobiva se iz rektuma. Svi su ti faktori išli u prilog mjerenju pomoću rektalne sonde. Laura bi je umetnula pola sata prije početka i ostavila do svršetka seanse. Sonda je bila oko 3 mm u promjeru, načinjena od žice obložene gumom i vrlo fleksibilna. Ulazila je oko 15 cm i rijetko stvarala neugodu, osim kod soba s hemoroidima. Unatoč tome što je bila umetnuta na odgovarajuće mjesto, ponekad bi skliznula van ako bi osoba tijekom seanse bila posebno nemirna. Samo ju je Nils odbio.

Termistor je bio priključen na laptop koji je snimao temperaturu svake minute. Pričvrstili smo ga za rukohvat kreveta, a ja bih na kraju svake seanse poslao podatke izravno u računala Istraživačkog centra.

Do trenutka kad bi sve pripreme bile dovršene, pa i u dvoslijepe dane kad smo vadili krv, Alex je bio u sobi najviše dvadeset minuta. Bili smo vrlo učinkoviti.

Na odjel sam obično dolazio trideset do četrdeset minuta prije davanja DMT-a. Na ulazu sam pitao dežurnu sestru kako je Alex, čime bih dobio naznake kakvo bi moglo biti jutro. U sobi 531 s Alexom sam razmijenio par šala i zatim otišao po DMT.

Silazeći šest katova u podrum, skrenuo sam desno probijajući se kroz prostoriju krcatu kontejnerima. Čvrsta metalna vrata ljekarne bila su s lijeve strane. Masnim slovima natpis je zapovijedao: „NE ZVONI VIŠE OD JEDANPUT! ČIM SE VRATA OTVORE, GURNI BLAGO I BRZO!" Pritisnuo sam zvono. Oko kamere piljilo je dolje, na mene.

Bilo je dana kad sam, vlastitom uvjerenju unatoč, pozvonio više od jednom - nisam mogao duže čekati. A bilo je dana i kad nisam bio dovoljno brz da gurnem vrata u trenutku kad bi se brava otvorila, pa sam morao pozvoniti ponovno.

Unutra se, čitavom dužinom uske pretkomore, proteže visoka pregrada na kojoj je metar i po visok zid debelog stakla, vjerojatno otpornog na metke. Iza stakla stoje zaposleni farmaceuti, a iza njih je skladište za sve bolničke lijekove zajedno s komorom za narkotike.

Farmaceut istraživačkog tima otključao je sobu za narkotike, prošao drugi par vrata, te otključao mali zamrzivač u kojem su bile naše droge. Napunio je šprice dozama DMT-a pripremljenog prethodne noći. Špricu je samo poklopio jer je stavljanje igle bilo nezgodno i potencijalno opasno - mogao je slučajno samome sebi ubrizgati DMT. Otopina droge u šprici bila je zamrznuta, te sam je metnuo u gornji džep da se otapa dok potpisujem razne obrasce.

Vraćajući se na odjel, rekao sam sestrama na ulazu da ćemo početi s davanjem injekcija za 15 minuta. Nadao sam se da će ova najava pomoći da se inače vrlo zaposlen odjel donekle utiša. Na odjelu su već čuli dovoljno čudnih priča od dobrovoljaca, ponekad čak viku i plač iz naše sobe, tako da su znali da se sprema nešto ozbiljno. Isključili su razglas za sobu 531 i čekali da se vratim za otprilike sat vremena. Otišao sam

u sobu za lijekove i pripremio špricu sterilne slane otopine za ispiranje nakon injekcije DMT-a. Pričvrstio sam iglu na vrh injekcije DMT-a i napunio džep sterilnim gazama natopljenim alkoholom, za brisanje vrška intravenozne cjevčice u koju ću ubrizgati Alexov DMT

S vanjske strane vrata Alexove sobe stavio sam natpis „Seansa u tijeku. Ne smetaj!“ No, ponekad ni to nije bilo dovoljno. Jednom ili dvaput ljudi iz održavanja, naviknuti da po volji ulaze u bolničke sobe, bučno su upali usred seanse. Neočekivani telefonski pozivi također nisu bili dobrodošli. Provjerivši da je telefon isključen, obišao sam Alexov krevet i sjeo.

„Tu je DMT“, rekao sam vadeći malu špricu iz gornjeg džepa, i odložio je na krevet pored Alexove noge.

Nekoliko smo minuta pričali o novostima i pripremali se za seansu. Dok smo razgovarali, otvorio sam gornji pretinac noćnog ormarića pored kreveta i izvadio drugu bočicu sterilne slane otopine. Umećući iglu u bočicu, izvukao sam dovoljno otopine da gotovo ispuni špricu s DMT-em. Ta dodatna količina tekućine u šprici olakšavala je kontrolu ubrizgavanja. Sestre su htjele da bočice sa slanom otopinom za tu svrhu držim odvojeno od već upotrijebljenih. Ako bi koja kapljica DMT-a dospjela u neku od njihovih bočica, bojale su se da bi to moglo uzrokovati neočekivan i neželjeni „trip“ kod nekog od pacijenata s odjela.

Započinjući svoj ritual dok sam govorio i slušao, izvukao sam žuti notes i zapisao Alexov DMT broj, datum, broj protokola i dozu. Na lijevoj margini otvorio sam stupac za minute kada ćemo mjeriti krvni tlak i otkucaje srca: -30, -1, 2, 5, 10, 15, 30.

Pitao sam: „Jeste li nešto sanjali prošle noći?“

Snovi dobrovoljaca prošle noći mogli su nam dati uvid u strahove, nade i želje u vezi s narednom seansom ili s prethodnima. Alex se nije mogao sjetiti nijednog.

Izvukao sam špricu slane otopine za ispiranje i alkoholnu gazu iz džepa te stavio sve na krevet pored otopine DMT-a.

„Jeste li uzeli neki lijek jutros ili prošle noći?“

„Ne.“

„Što planirate nakon današnje seanse?“

„Imam nekoliko sati posla, a poslije ništa posebno. Odmarati se, razmišljati o sutrašnjem danu. Dobro se naspavati.“

Ponekad bi te male vizite imale oblik kratkog savjetovanja ili terapije.

Sudionici istraživanja izvukli bi na površinu probleme u odnosima, karijeri ili školske brige, duhovne ili religiozne teme - sve je to bilo važno za atmosferu prije početka tako dubokog i dalekog putovanja kao što je ono u carstva DMT-a.

Počeo sam govoriti Alexu što može očekivati.

„Današnja doza DMT-a je niska. Može se dogoditi da nemate neke osjete, ali nemojte se previše opustiti. Bolje je biti suviše spreman nego nespreman. Nakon što vam damo DMT nećemo ništa naročito raditi. Mirno ćemo sjediti, budno promatrati, paziti na vas, bit ćemo vam pri ruci i slati vam pozitivne misli i osjećaje. Osjetite li potrebu za ljudskim kontaktom, samo pružite ruku i netko će je primiti. Ako izgubite kontrolu, tu smo da vam pomognemo. Ipak, to je vaše iskustvo a ne naše, tako da si poprilično prepušten sam sebi.”

U prvih nekoliko serija s DMT-em, preporučivao sam da dobrovoljci na početku zatvore oči, a otvore ih kad učinci počnu blijediti. Ponekad bi, međutim, šok prve ili druge minute iskustva visoke doze DMT-a uzrokovao gotovo refleksno otvaranje očiju u pokušaju da se ispitanik orijentira. To je gotovo uvijek pogoršavalo stvari. Soba, već prilično odbojna, mogla je poprimiti još neugodnije tonove, a sestra i ja, beznadno izmijenjenih lica, nismo izgledali baš poželjno. Stoga smo u tom trenutku seanse stavljali dobrovoljcima preko očiju tamni povež od mekanog satena namijenjen inače putnicima zrakoplova ili dnevnim spavačima. U lokalnim ljekarnama rijetko ga se moglo naći.

Obavivši uvodne radnje, rekao sam mu: „Uzmite vremena koliko vam god treba da budete spreman. Moglo bi vam pomoći da se usredotočite na disanje, na to kako se vaše tijelo osjeća u krevetu. Tako ćete se početi opuštati.

Kada budete spremni, recite mi. Injekciju ću vam najaviti 5-10 sekundi prije ubrizgavanja. S davanjem droge volim početi kad mi je velika kazaljka na satu u preglednom položaju.

Sada čistim injekciju alkoholom. Ovako. Alkohol će brzo ishlapiti tako da vas miris neće omesti. Iglu ću sad upiknuti u intravenoznu cjevčicu, ali neću isprazniti DMT. Jednostavnije mi je da mi je igla na dohvatu. Tako neću petljati s namještanjem igle kad dode trenutak za ubrizgavanje.

Obavijestit ću vas prije negoli počnem. Mogli biste osjetiti hladnoću ili žmarce. Možda će vas lagano zažariti ili ćete osjetiti kao da kroz vas

prolaze mjehurići - neki su ljudi tako opisivali svoj doživljaj. DMT se daje trideset sekundi. Kada bude sav ubrizgan, reći ću vam. Zatim ćemo ispirati cjevčicu solnom otopinom 15 sekundi kako bismo bili sigurni da je sav DMT ušao i da ništa nije ostalo u cjevčici. Najavit ću vam i početak i kraj ispiranja. Imate li pitanja?"

„Nemam, sve je jasno."

U takvim trenucima, naizmjenično pojačavanje i popuštanje napetosti u sobi uvijek je bilo fascinantno. Samo je jedan od naših brojnih dobrovoljaca imao iskustvo intravenoznog uzimanja rekreativne droge, a psihodelike nitko drugi nije bio uzeo na taj način. Neobičnost te činjenice bila je dovoljna da sve naše živce drži budnijima no inače.

Opisavši Alexu postupak i priredivši mu nisku dozu, unaprijed sam razmišljao kako će Alex prihvatiti visoku dozu. No, tko kaže da da niska doza neće imati snažnije učinke. Nekoliko je ljudi otpalo nakon prve seanse. Nekima smo se mi morali zahvaliti jer im je tlak prelazio vrijednosti koje smo postavili.

Nastavio sam: „Alex, djelovanje droge je brzo. Možda čak i prije ubrizgavanja cijele doze. Može biti i pomalo zastrašujuće. Ako ikako možete, ostanite budni i opušteni, pribrani, ali pasivni. Djelovanje će dostići vrhunac za par minuta. Zatim se opustite i pričekajte dok ne odlučite da počnete govoriti. Bit ćete u iskušenju da progovorite odmah, ali ćete u tom slučaju propustiti neke suptilne učinke bistrjenja uma - ako ne pričekate barem deset do petnaest minuta, čak i danas. Dakle, počnimo! Jeste li spremni?"

Alex je odgovorio: „Sasvim spreman!"

Kako bi se postiglo duboko otpušanje i opuštenost neophodna za uspješno iskustvo svih učinaka DMT-a, najbolje je bilo da dobrovoljci tijekom primanja injekcije leže. U suprotnom, mogli smo imati problema s namještanjem Alexa u udobniji položaj dok bi gubio normalnu svijest o tijelu u naletu djelovanja psihodelika.

Prilagodili smo mu krevet. Nekim je dobrovoljcima odgovaralo da im glava bude malo podignuta, a drugi su pak voljeli da im koljena budu malo povinuta, te bismo taj dio kreveta podignuli ili bi pod koljena stavili jastuk. Provjerili bismo da je povez na očima lagano, ali sigurno zavezan.

Nekoliko dubokih udisaja, kratko popravljanje odjeće, ruku, noga, stopala i onda Alexove riječi:

„Idemo!”

„Dobro. Počinjemo za otprilike 5 sekundi... U redu, počinjem.”

Blago pritisnuvši klip šprice, nadao sam se da neće biti nikakve prepreke, što bi ukazivalo na kakvu grudicu ili na ispadanje igle iz vene.

Za pola minute šprica se ispraznila. Izvukao sam je iz cjevčice.

„DMT je ubrizgan.”

Zubima sam smaknuo čep s igle na šprici solne otopine. Zabio sam iglu i rekao: „Sada ide ispiranje.”

Petnaest sekundi kasnije, iglu sam izvadio: „U redu, gotovo.”

Upoznavajući Alexa s tehničkim podacima o davanju DMT-a intravenozno na dan predviđen za nisku dozu, iskoristio sam to vrijeme da ga uputim u popunjavanje upitnika. Znali smo provesti čitav sat prelazeći pitanja o značenju pojedinih izraza ili fraza. Nakon nekoliko seansi, Alex bi popunio upitnik za deset minuta.

Prije završetka seanse, rekoh mu: „Večeras nemojte previše jesti ili piti! Dobro se naspavajte! Nemojte zaboraviti da preskočite doručak. Ako vam treba kava, svakako je popijte najmanje dva sata prije negoli dođete.”

Savjet je bio primjeren. U slučaju da DMT stvori jaku mučninu, najbolje je imati prazan želudac. Međutim, nije trebalo izazivati glavobolju nastalu odvikavanjem od kave.

Na karton DMT-22 zapisao sam datum i napomenu: „Nisku dozu podnosi dobro, bez ikakvih problema. Pacijent iz bolnice poslan kući na noćenje. Vraća se sutra ujutro radi visoke doze.”

Alex se vratio sljedećeg jutra. Slijedili smo isti postupak kao prethodnog dana sve do trenutka za injekciju. Pogledao sam Lauru s druge strane kreveta i primijetio da je ondje nadohvat, za svaki slučaj, posuda za povraćanje. Bacivši korištenu alkoholnu gazu u koš, rekao sam: „Nastupa jednako brzo, ali je puno snažnije. Može vas preplašiti. Ne pokušavajte se oduprijeti jer je to obično nemoguće.”

„U redu”, blago se ali odlučno smiješio Alex.

„Što obično radite kada vas preplavi psihodelično iskustvo?”

„Obično dišem duboko i polako. Naučio sam to meditirajući. Ili prebirem po ovome", rekao je pokazujući na ogrlicu, tibetansku molitvenu brojalicu.

Neki bi dobrovoljci držali kakav fetiš ili kamen, ili komad drveta. Neki bi mumljali, pjevušili ili pjevali. Nekolicina ih se prisjetila slike učitelja, prijatelja ili nekog voljenog. Oni koji su prakticirali duboku meditaciju, počeli bi njome prije negoli bi primili DMT te pokušavali održati mentalnu ravnotežu tijekom seanse.

Rekao sam: „Ponekad ljudi misle da su umrli ili da umiru, ili da smo ih predozirali. Dosad još nismo nikoga povrijedili. Ovo je fizički sigurna doza, iako će vaš tlak i puls poprilično skočiti. Na eventualne probleme znamo odgovor.

Ako pomislite da ste umrli, obično ljudima spomenem dva načina prihvaćanja takvog slučaja. Jedan je: 'Čovječe, umirem! Početi ću udarati i vikati, i pokušati to zaustaviti.' Drugi je: 'U redu, umirem. 'Ajmo vidjeti kako je to! Vrlo zanimljivo.' Naravno, lakše je to reći nego učiniti."

„Da, jasno mi je."

„Vjerojatno nećete osjetiti prvo očitavanje tlaka nakon 2 minute. Najvjerojatnije će vam trebati oko 5 minuta da ga osjetite."

Zapisivao sam u notes: DMT-22, datum, broj protokola, dozu. Stupce za tlak i puls.

Kad je sve rečeno i učinjeno, nas troje - Alex, Laura i ja - međusobno smo se pogledali. Ako bi prelijetao avion, pauzirali smo čekajući da prođe. Približio se trenutak za injekciju, a zrak u sobi i na odjelu postao je nekako gušći. Nije se imalo što više reći.

Alex je na oči stavio povez, a mi smo nagnuli glave nad krevet. Pripremio sam sve šprice i približio stolac. Laura je zagrijavala ruke pripremajući se da uzme Alexovu, ako bi mu trebao topao dodir.

„Jeste li spremni?" pitao sam.

„Da", jedva čujno.

Laura je rekla: „Puno sreće! Mi smo tu, i čekamo vas."

Gledao sam malu kazaljku na satu kako se primiće brojcima 9, i rekao: „Počinjemo za 5 do 10 sekundi."

Onda sam mu, kad je kazaljka došla na 12, tiho rekao: „Počinjem ubrizgavati..."

Deset, dvadeset, trideset sekundi, polako sam praznio drogu u Alexovu venu. Osjećaji koje sam u takvim trenutcima imao bili su intenzivni i proturječni - *ljubomora* na njegovo fantastično nadolazeće iskustvo; *tuga* zbog bilo kakve boli kroz koju će možda proći; i *sumnja* pomiješana sa *sigurnošću* glede razboritosti onoga što činim.

„DMT je ušao.“

Vrijeme je istodobno ubrzavalo i usporavalo. Moji su pokreti bili brzi, ali istodobno i olovni. Hoće li Alex biti u redu? Može li upravljati tripom? Osjećao sam kako mi srce tuče u grudima. Možemo li *mi* upravljati njegovim tripom?

Povratka nije bilo.

„Ide ispiranje...“

Prije negoli sam dovršio rečenicu, Alex je mumljao:

Evo ga...

Duboko je udahnuo, a onda glasno izdahnuo, upravo kad sam izustio: „Ispiranje je dovršeno.“

Znao sam da vjerojatno nije čuo kraj rečenice. Niti je vjerojatno da će se sjećati svog glasnog izdaha.

Naslanjajući se na stolac, i sam sam uzdahnuo, iako tiho, pogledavajući sestru, a potom se zagledao u Alexa i njegovo nepokretno tijelo. Jedna minuta. Devedeset sekundi. Bližilo se vrijeme prve provjere krvnog tlaka. On će biti na vrhuncu doživljaja DMT-a i neće osjetiti željezni stisak manšete.

U glavi i srcu odjekivale su mi njegove riječi.

Evo ga...

8

Ubrizgani DMT

Dvanaest je subjekata sudjelovalo u prvom istraživanju o reakcijama na DMT, koje je trajalo tijekom većeg dijela 1991. godine. Svatko je od njih primio neslijepu nisku i visoku dozu, i zatim dobio iste dvoslijepe doze. Taj niz injekcija zaokružen je dvjema srednjim dozama i placebom u fiziološkoj otopini. Ta serija injekcija bila je zaokružena s dvije srednje doze i slanim placebom.

Kad smo učinke DMT-a potanko opisali na temelju ispitivanja reakcija na pojedine doze, prvi je sljedeći istraživački zadatak bio: je li moguće razviti toleranciju na opetovano davanje DMT-a?

Tolerancija se događa kad ista količina droge stvara manje učinaka, ako se uzima u više navrata. LSD, psilocibin i meskalin nakon tri ili četiri dnevne doze stvaraju brzu i gotovo potpunu toleranciju. Drugim riječima, količina koja izaziva prilično duboke psihodelične efekte prvoga dana, daje li se svaki dan, četvrtog će biti jedva primjetna.

Čini se da je DMT bio jedinstven, i to po teško uočljivoj toleranciji na nj, čak i kod životinja kojima je davana puna doza svaka dva sata tijekom dvadeset i jednog dana u nizu. Jedina objavljena studija na ljudima nije mogla otkriti toleranciju na punu dozu intramuskularno dva puta na dan tijekom pet dana.¹

Izveštaji rekreativnih korisnika s „terena“ bili su oprečni. Neki vjeruju da mogu pušiti DMT čitavu noć bez smanjivanja intenziteta učinaka, dok drugi opisuju da su ga mogli uzeti samo tri ili četiri puta zaredom prije negoli su, čini se, postali imuni. Ipak, važan činilac u tim terenskim pričama je umor - teško je u jednoj seansi udisati veću količinu para DMT-a opet i opet iznova. Možda je takva „tolerancija“ rezultat nedovoljnog unosa DMT-a u pluća nakon drugog ili trećeg tripa.

Pojava manjka tolerancije na DMT također je jedan od čimbenika koji ga čini prirodno nastalim shizotoksinom. Ako se razvila tolerancija na endogeni DMT, psihotički će simptomi ili shizofrenija, primjerice, trajati samo toliko koliko treba da se razvije tolerancija. Budući da su psihotički simptomi obično kronični i stalni, pokazati da DMT ne može izazvati toleranciju bio bi moćan dokaz da on može igrati određenu ulogu u takvim poremećajima.

Bilo je i drugih razloga za moju zainteresiranost u vezi ispitivanja tolerancije. Izgleda daje kratkoća djelovanja DMT-a ograničavala njegovu korisnost kao sredstva za bilo kakav unutarnji psihološki ili duhovni rad. Za vrijeme najsnažnijeg djelovanja DMT-a ispitanik treba, koliko je moguće, biti što pribraniji. Dok bi se oni snašli, djelovanje bi već počelo slabiti. Opetovan ulazak u DMT-em izazvano stanje može dati bolje uvjete za primjenu njegovih psihodeličkih svojstava koja su nevjerojatno duboka.

Drugi, ne tako jasno naveden razlog za izvođenje ovog ispitivanja tik nakon istraživanja reakcije na visinu doze, ležao je u činjenici da se radi o isključivom istraživanju DMT-a. Protokoli koji bi uslijedili nakon projekta tolerancije počeli bi istraživati mehanizam djelovanja putem mijenjanja serotonina mozga i drugih receptora korištenjem različitih droga u kombinaciji s DMT-em. Negdje u sebi, znao sam da bi teško bilo provesti istraživanja u kojima bi se laboratorijski eksperimenti sa životinjama pokušali ponoviti na ljudima. Gledajući unatrag, mislim da sam želio odgoditi projekt tog tipa koliko god je to bilo moguće.

Iznio sam pretpostavku daje kratkoća djelovanja DMT-a razlog zašto prethodne studije nisu pokazale toleranciju. Svi eksperimenti tolerancije na LSD, psilocibin i meskalin bili su usmjereni na jednu dnevnu dozu. No, njihovi su učinci trajali šest do dvanaest sati, dok su učinci DMT-a mnogo kraći. To znači da DMT treba davati u puno kraćim intervalima,

svakih trideset do šezdeset minuta, kako bi se pokazale postupno slabije reakcije kroz dulje vrijeme.

Druga opcija bila je stalna intromenozna infuzija, „kapanje“ DMT-a u vene dobrovoljaca. Međutim, sviđala mi se zamisao da se nakon svake injekcije ljudi „otrijezne“, tako da možemo čuti što se dogodilo. Neprekidnim intravenoznim ubrizgavanjem komunikacija bi bila problematična.

Nakon dva mjeseca pokušaja i pogrešaka, procijenio sam da je najbolji režim četiri injekcije od 0,3 mg/kg DMT-a u intervalima od 30 minuta. Ta doza, mada vrlo psihodelična, bila je nešto ispod naše najviše doze od 0,4 mg/kg. Jedan čovjek, Cal, mogao je primiti četiri injekcije od 0,4 mg/kg u intervalima od pola sata. Njegova je supruga, međutim, bila potpuno iscrpljena nakon tri doze te je, tijekom pripremnog postupka, odbila četvrtu, zadnju dozu. Prisjećajući se mučnog iskustva kad smo Phillipu i Nielsu dali previše DMT-a, povukao sam se bez riječi i pristao na manju dozu. Bolje spriječiti, nego liječiti.

Odredili smo trinaest dobrovoljaca za ispitivanje na toleranciju, a među njima mnoge koji su već sudjelovali u projektu reakcije na visinu doze. Novi istraživački subjekti prošli su kroz iste preglede i primili svoje neslijepo niske i visoke doze.

Dok je eksperiment na toleranciju bio dvoslijep uz kontrolu placeba u fiziološkoj otopini, „slijepi“ je postao vidljiv u roku nekoliko sekundi djelovanja prve injekcije. Radilo se ili o DMT-u ili o fiziološkoj otopini. Ako se radilo o DMT-u, do podneva nas čekaju još tri velika tripa.

Vadili smo uzorke krvi slično kao u projektu reakcije na visinu doza, a imali smo skraćenu verziju tablica procjene, koje se mogu popuniti u pet minuta. Tempiranje je bilo zahtjevno, ali je funkcioniralo savršeno. Nakon deset do petnaest minuta dobrovoljci su počeli govoriti, a zatim su popunili tablice. Imali smo vremena obraditi njihov trip te se, u idućih pet do deset minuta, spremili za sljedeći. Ako se radilo o četiri injekcije slane vode, jutro bismo proveli u neobaveznom razgovoru.

Istraživanje je pokazalo da nema tolerancije na psihološke učinke opetovanih injekcija DMT-a. Iskustvo je i četvrti put bilo jednako psihodelično kao i prvi. Zbog toga su, kako sam se i nadao, subjekti bili u boljoj prilici proraditi i postići nešto s ponovljenom većom dozom, nego što su to mogli s jednim osamljenim iskustvom. Mnoge od najdirljivijih

priča dobrovoljaca DMT-a u sljedećim poglavljima nastale su u ovom istraživanju.²

Nakon što smo pokazali što DMT *radi*, biomedicinski model zahtijeva da se odredi i *kako* se ti efekti zbivaju. To su ispitivanja o *mehanizmu djelovanja*. Budući da je naše istraživanje bilo farmakološki temeljeno, u narednim eksperimentima trebali smo pokušati utvrditi koji moždani receptori posreduju kod učinaka DMT-a.

Prvi je bio projekt pindolol. Pindolol je droga koja se koristi u medicini za snižavanje visokog krvnog tlaka. Postiže to blokiranjem određenih receptora adrenalina. Drugo je svojstvo pindolola da ometa određenu vrstu receptora serotonina u mozgu, serotonin na položaju „1A“. Budući da se DMT čvrsto vezuje za receptore 1A u mozgu životinja, taj bi položaj mogao biti povezan s učincima DMT-a. Ako je, na primjer, blokiranje položaja 1A pindololom odgovorno za „slabije emocionalno“ iskustvo u odnosu na sam DMT, tada bi, prema našoj pretpostavci, položaj 1A regulirao emocionalne reakcije, izazvane DMT-em. Kako se pokazalo, pindolol izrazito *pojačava* učinke DMT-a na psihološka stanja i krvni tlak.

Jedanaestero dobrovoljaca sudjelovalo je u istraživanju pindolola, a neki od njih bili su veterani u ispitivanjima reakcije na dozu i tolerancije. Protokol je iskazivao manje dramatične primjere unutarnjeg djelovanja nego ispitivanje na toleranciju, premda je bilo izuzetno snažnih pojedinačnih iskustava.

U sljedećem istraživanju blokiranja receptora serotonina korišten je ciproheptadin, antihistaminik s anti-serotoninskim svojstvima. U ovom slučaju, ciproheptadin sprečava lijekove da se vežu uz „2.“ položaj serotonina, za kojeg istraživači smatraju da je najvažniji u kontroli rada psihodelika.

Protokol je bio istovjetan onom u studiji pindolola po činjenici da su dobrovoljci primili ciproheptadin nekoliko sati prije DMT-a. Osmero njih prošli su kroz cijelo ispitivanje. Većina su bili novaci.

Činilo se da su učinci podosta prigušeni, pa smo dali visoku dozu od 0,4 mg/kg sa i bez blokirajućeg serotonina. Kako ciproheptadin očigledno nije povećao efekte DMT-a, nadali smo se da će nam ta visoka doza najbolje omogućiti da odredimo značajnu razinu prigušivanja DMT-a. Međutim,

umirujuća svojstva droge bila su tako izražena da su otežavala očitavanje podataka. Bilo je teško reći koliko je za to odgovorna konkretna blokada DMT-a, a koliko su odgovorni efekti općega smirivanja.

U tim okolnostima, teško je bilo uvesti istraživačke subjekte početnike ili navesti one s iskustvom da se vrate. Tko bi želio primiti lijek koji će potisnuti učinke DMT-a? Mogao sam nagovoriti ljude naglašavajući da će dobiti dvije nerazblažene visoke doze: jednu prvog dana promatranja i drugu u kombinaciji s placebo-ciproheptadinom. Ipak, vlastite riječi u vezi projekta zvučale su mi pomalo obranaški; kao da prodajem, recimo, rabljeni auto.

Pokrenuo sam i nekoliko drugih eksperimenata koje je prihvatilo Sveučilište i odobrila Državna uprava za hranu i lijekove. Međutim, odobrena sredstva nisu bila dostatna za sveobuhvatna istraživanja.

Jedno od tih, ispitivanje naltreksona, nastavilo je s eksperimentima o mehanizmu djelovanja na način da se ustanove moždani receptori koji reguliraju učinke DMT-a. U tom slučaju naltrekson je blokirao receptore opijata, i za tu svrhu pomaže u liječenju ovisnosti o heroinu. Podaci eksperimenata sa životinjama pokazali su neku povezanost između opijata i psihodelika, a naltrekson bi nam mogao pomoći da saznamo više o tim odnosima kod ljudi.

Rad na projektu započeli smo s pripremnim radnjama na tri dobrovoljca. Međutim, od naltreksona se jedan momak osjećao tako loše da je odustao nakon prve seanse. Na dvojici drugih muškaraca, pak, učinci su bili gotovo nezamjetljivi, pa nismo išli dalje.

Drugi pilot-projekt bio je procijeniti utječu li faze menstrualnog ciklusa u žena na reagiranje na DMT. Mnoge žene izvijestile su o cikličkim promjenama u vezi osjetljivosti na psihodelike. Dapače, studije na životinjama jasno upućuju na to da hormoni spola utječu na reakcije na psihodelike i druge droge koje podižu razinu serotonina.

Kod jedne žene, Willow - koja je obično imala dosta snažna iskustva DMT-a, s dubljim uvidima - ciklus smo podijelili na rani, srednji i kasni. Na toj jednoj dobrovoljki nisu se pojavile nikakve uočljive razlike u psihološkim učincima. Budući da nismo imali financijskih sredstava da nastavimo s tim fascinantnim pravcem istraživanja DMT-a, dobrovoljke više nismo uvodili.

Također, stanja izazvana DMT-em pratili smo najsuvremenijim uređajima. Snimali smo moždane valove trojici muškarca koji su primili dozu od 0,4 mg/kg u Istraživačkom centru, koristeći EEG (elektroencefalogram). Nadali smo se da će nam to pokazati koje je područje mozga više ili manje aktivno tijekom intoksikacije DMT-em.

Ispitivanja su bila prilično zahtjevna, budući da je EEG uređaj izuzetno nezgrapn i bučan, i tražio je stalne prilagodbe. Osim toga, osamnaest elektroda bilo je čvrsto pričvršćeno za skalp dobrovoljca i zalijepljeno cementom najintenzivnijeg mirisa s kojim sam se ikada susreo. Iako su tri subjekta imala „potpuni” doživljaj DMT-a, seansa je bila strašno neugodna. Nisam angažirao više od ta tri dobrovoljca jer sam prvo htio biti siguran da su podaci dovoljno značajni da takvu neugodnost opravdaju. Kako rezultati nisu bili osobito upečatljivi, eksperimente s EEG-om više nismo provodili.

Naposljetku, iskoristio sam jedno istraživanje s vrhunskim uređajima za snimanje mozga, koje se odvijalo na Sveučilištu New Mexico. Radilo se o „funkcionalnom snimanju magnetskom rezonancom”, modificiranom skeniranju glave magnetskom rezonancom koja mjeri metabolizam mozga, a ne samo njegovu strukturu. Primjerice, u mogućnosti smo pokazati da područja mozga odgovorna za vizualne osjete, nakon vizualnog iskustva s DMT-em koriste više šećera.

Čak u većoj mjeri nego EEG oprema, uređaji za magnetsku rezonancu sasvim su dominirali scenom. Za skener, pomoćnu opremu i prateće osoblje bila bi potrebna posebna zgrada na drugoj strani kampusa. Ovo su bila jedina ispitivanja DMT-a ikad održana izvan Istraživačkog centra.

Uređaji magnetske rezonance stvaraju magnetsko polje izrazito snažne energije, pa u sobi ili na tijelu osobe ne bi smjelo biti nimalo metala. U suprotnom, metal trenutačno i nezadrživo bude privučen uređaju. Zbog veličine skenera, soba je ogromna i prilično hladna. Radi lakšeg održavanja magnetskog polja, temperatura sobe mora biti niska.

Dobrovoljce za skeniranje ugurali smo u sjajnu, vrlo usku metalnu tubu. Znao sam da mnoge ljude pri skeniranju magnetskom rezonancijom hvata panika, po prvi puta u životu, zbog tjeskobnog prostora u kojeg su se morali ugurati. Sada sam shvatio i zašto.

Najgora od svega bila je buka. Na stroju je masivna spirala koja se njiše naprijed natrag, slično kao kod stroja za pranje rublja, samo deset

puta brže i stotine puta glasnije. „DUM-DUM-DUM-DUM-DUM-DUM-DUM" - klopavanje navoja podsjetilo me na pneumatski čekić. Osoba u skeneru ili u sobi morala je nositi štitnike za uši. Ali, unatoč tome, buka je bila nepodnošljiva.

Ipak, neki naši dobrovoljci bili su nevjerojatno čvrsti i izdržljivi. Voljeli su DMT, željeli su pomoći eksperimentima, a bili su i zainteresirani da čuju što će pokazati skener. U toj prostoriji bio sam s njima sam, a četvero ili petero kolega istraživača sjedilo je s druge strane debelog „zvučno neprobojnog" stakla, nasuprot komandnoj ploči: podešavali su brojanike i prekidače i održavali kontakt interfonom. Skeniranje je otpočelo: dao sam injekciju DMT-a i ostao u sobi za vrijeme čitave seanse provjeravajući tlak i dajući moralnu podršku. Tijekom tripa, moje su kolege skenirale dobrovoljce svakih nekoliko minuta.

Dobiveni podaci, niti ovaj puta, a usprkos uloženom trudu, stresu i očekivanjima, nisu otkrivali ništa posebno. Istraživački tim je vjerovao da bi povećanje i skupe prilagodbe skenera mogle pomoći da se otkriju promjene izazvane u mozgu. No, nije mi se sviđao taj stroj i nisam više želio izlagati ni dobrovoljce ni sebe tom zaglušujućem zvuku, klaustrofobičnom prostoru i jakim magnetskim poljima.

I, mada može zvučati kao da sam izgubio svu skromnost ili zdrav razum, s obzirom na vrstu istraživanja za kakva sam tražio dobrovoljce, kod radioaktivnosti sam odlučno podvukao crtu. Tomografija emisijom pozitrona (*positron emission tomography* - PET scan) daje vrlo lijepe fotografije u boji moždane aktivnosti, uz radioaktivnost za koju sam mislio da je gotovo zanemariva. Pronašao sam nekoliko kolega koji su bili zainteresirani za ispitivanje DMT-a na taj način. To bi sasvim sigurno dalo još suptilniju analizu odgovora na pitanje gdje DMT djeluje u mozgu. Međutim, kad sam čuo o kojoj količini radioaktivnosti se radi, odlučio sam odustati.

U ovom i prethodnom poglavlju opisani su dispozicija i okruženje naših ispitivanja: tko su bili volonteri i u kakvim okolnostima i ispitivanjima su primali DMT. Ranija poglavlja dala su pregled onoga što smo znali o samoj drogi. Sada, kada je trojstvo dispozicije, okruženja i droge upotpunjeno, možemo početi slijediti duhovnu molekulu onamo kamo ona vodi.

9

Pod utjecajem

Opisati carstva DMT-a otprilike je kao da riječima prenosite osvajanje planinskog vrha, orgazam, ronjenje ili slično neverbalno ali duboko iskustvo koje oduzima dah. No, kako nitko od nas neće nikada sudjelovati u istraživanju DMT-a, pokušat ću općenito reći što se događa nakon intravenozne doze DMT-a.

U naših je dobrovoljaca puna intravenozna doza DMT-a gotovo odmah izazvala intenzivne psihodelične vizije, osjećaj odvajanja uma od tijela i preplavljujuće emocije. Ti su efekti potpuno nadomjestili što god da je okupiralo njihove umove prije negoli su primili drogu. Za većinu je psihodelična doza DMT-a bila 0,2; 0,3; i 0,4 mg/kg.

Efekti su počinjali nekoliko sekundi nakon dovršetka infuzije DMT-a od 30 sekundi, a ljudi su bili potpuno uvučeni u psihodelične svjetove u trenutku kada sam 15 sekundi kasnije dovršavao čišćenje intravenozne linije sterilnom otopinom soli. Vrhunac djelovanja DMT-a trajao je oko 2 minute, a dobrovoljci su osjećali opadanje intenziteta DMT-a u 5. minuti. Većina je mogla govoriti 12 do 15 minuta nakon injekcije droge, iako su bili umjereno omamljeni. Nakon 30 minuta gotovo svi su se osjećali razmjerno normalno.

Nakon injekcije, često smo mjerili razinu DMT-a u krvi i utvrdili da se psihološki efekti i razina DMT-a u krvi vremenski poklapaju. Dakle, razina DMT-a u krvi dostiže vrhunac za 2 minute, a nakon 30 gotovo da ga nije moguće otkriti. Budući da mozak aktivno prenosi DMT preko moždano-krvne barijere u druge dijelove mozga, izvjesno je da razina DMT-a u mozgu raste jednako brzo kao i u krvi.

Niže doze DMT-a od 0,1 i 0,05 mg/kg nisu, općenito, psihodelične ali zasigurno proizvode neke psihološke efekte koji su uglavnom emocionalni i tjelesni, premda su neki posebno osjetljivi ljudi imali značajne psihodelične i tjelesne reakcije čak i na niske doze. Neki su dobrovoljci odustali jer im se nije sviđao intenzitet od 0,05 mg/kg. Nakon te male doze nekima smo se zahvalili jer smo, zbog njihovog tlaka, brinuli hoće li im srca izdržati tu količinu u osam navrata sljedećeg dana.

Dok su napredovali duboki psihološki efekti DMT-a, fizičko je tijelo krenulo istim stopama, ali s vlastitom lepezom reakcija. Tijelo bi, početno, reagiralo na visoku dozu DMT-a tipičnom stresnom reakcijom tipa „bori se ili bježi". Došlo bi do velikoga skoka tlaka i pulsa, što bi se vremenski podudaralo sa psihološkim reakcijama. Nakon nekog vremena mogli smo, prema porastu tlaka dobrovoljca, pogoditi intenzitet seanse.

Prosječno, ritam srca odnosno puls skočio bi sa 70 udaraca u minuti na 100. Raspon je, međutim, bio širok. Kod nekih bi se puls popeo i do 150, a kod drugih ne bi bio viši od 95. Vrijednosti krvnog tlaka također su skakale od 110/70 do prosječno 145/100. Ritam srca i krvni tlak padaju jednako tako brzo kao što se penju, s tim da već između 2. i 5. minute snimanja počinju opadati.

Svaki hormon hipofize kojeg smo mjerili naglo se povisio. Na primjer, razina endogenog beta-endorfina, kemikalije slične morfinu, počela bi se naglo povećavati 2 minute nakon injekcije DMT-a i dostigla vrhunac nakon 5 minuta. DMT je, također, stimulirao oštre krivulje u otpuštanju vazopresina, prolaktina, hormona rasta, i kortikotropina, hormona odgovornog za stimuliranje nadbubrežnih žlijezda koje bi, potom, otpuštale kortizol, moćan steroid za sve vrste stresova, sličan kortizonu. Više razine tih hormona mogle su utjecati na psihološke učinke, ali o tome ću pisati u 21. poglavlju.

Kod visoke doze DMT-a promjer zjenica se udvostručio, s 4 na gotovo 8 milimetara, s najsnažnijim reakcijama nakon 2 minute. Za rast tjelesne temperature trebalo je dulje vremena. Počela je rasti nakon 15 minuta i stalno se penjala, barem do trenutka kada smo nakon 60 minuta uklonili rektalni termometar.

Od svih bioloških faktora koje smo mjerili jedini koji se nije povećavao bio je melatonin, hormon epifize. Bilo je to zapanjujuće i ponovno me uvjerilo kako je ta potencijalno duhovna žlijezda nevjerojatno zagonetna.

Možda DMT unesen izvana nije bio dovoljno jak stimulans da nadide obrambeni mehanizam epifize, o kojem smo prethodno govorili. Premda su hormoni stresa rasli, kao reakcija na duhovnu molekulu, možda te vrijednosti nisu dovoljno visoke da bi poticale dnevnu proizvodnju melatonina.

Postoji i mogućnost da je egzogeni DMT doista stimulirao epifizu da stvara više vlastitog *endogenog* DMT-a. No, naša metoda mjerenja DMT-a u krvi ne bi bila u stanju razlikovati ta dva izvora duhovne molekule.

Dobrovoljci, naravno, nisu osjećali povećanje prolaktina niti su imali svjesno iskustvo porasta krvnog tlaka, nego su u njihovom umu slike, osjećaji i misli definirali bit učinaka duhovne molekule.

Početno djelovanje prve neslijepe visoke doze preplavilo je gotovo sve ispitanike. Zbivao se intenzivan „nalet“ kroz tijelo i um koji se brzo razvijao i izazivao barem privremenu uznemirenost. Nalet se dogodio čak i prije negoli sam dovršio ispiranje slanom otopinom.

Pravu prirodu naleta gotovo je nemoguće opisati. Moj rječnik koristi izraze kao što su „iznenadno turbulentno kretanje, vožnja ili napadaj; osjećaj žurnosti ili žurbe; brz ili nasilan pokret“. U trenutku kad su efekti započeli nekoliko je dobrovoljaca bez razmišljanja izustilo: „Evo ga, idemo!“ Neki su taj osjećaj usporedili s „teretnim vlakom“, „nultom točkom“ ili „nuklearnim topom“. Nekoliko je ljudi izvijestilo da im je „dah stao u grlu“ ili da su „izgubili dah“. Oni koji su prethodno pušili DMT bili su u prednosti jer su mogli predvidjeti njegov dezorijentirajući napadaj. Smatrali su ipak da je navala intravenoznog DMT-a bila brža i snažnija nego pri metodi pušenja DMT-a.

Gotovo je svatko primijetio „vibracije“ koje bi izazvao DMT - osjećaj pulsiranja snažne energije kroz tijelo, vrlo brze i visoke frekvencije. Tipičan komentar je bio: „Uplašio sam se da će mi vibracija rasprsnuti glavu“, „Boje i vibracija bile su tako intenzivne da sam mislio da ću prsnuti“, „Mislio sam da ću iskočiti iz svoje kože.“

Taj plimni val učinaka DMT-a brzo je vodio gubitku svijesti o tijelu, uzrokujući kod nekih pomisao da su umrli. To razdvajanje tijela i uma istodobno je praćeno razvojem vizualnih efekata na vrhuncu djelovanja droge. Obično bismo čuli izraze kao što su: „Nisam više imao tijelo“, „Tijelo mi je nestalo - bio sam čista svijest.“ Čini se da je došlo do jasno raspoznatljivog osjećaja odmicanja svijesti od tijela: „padanja“, „penjanja“, „letenja“, osjećaja bestežinskog stanja ili naglog kretanja.

Neki dobrovoljci muškog spola, ali ne i žene, imali su određene lokalizirane osjete u genitalijama. Za neke je to znalo biti ugodno, a za druge emocionalno neutralno ili blago. Nitko nije ejakulirao.

Navala prvih efekata gotovo da je uvijek izazvala određenu dozu straha i uznemirenosti. Ipak, većina dobrovoljaca brzo se oporavila i prilagodila iskustvu nakon 15 do 30 sekundi dubokog disanja, tjelesnog opuštanja ili drugih metoda za postizanje duboke opuštenosti. Možda su zbog prethodnog psihodeličnog iskustva mogli učestalo odvajati emocije od reakcija fizičkog tijela bez imalo panike.

Vizualni doživljaji bili su glavni osjetilni efekti pune doze DMT-a. Mala je, obično, bila razlika između onoga što su dobrovoljci „vidjeli“ otvorenim ili zatvorenim očima. Međutim, ako bi otvorili oči vizije bi prekrivale ono što je u sobi. Posljedica je bila dezorijentacija, pa je manje zbunjujuće bilo da oči drže zatvorene. To je bio jedan od razloga da smo odlučili stavljati crni svileni povez na oči svim dobrovoljcima prije davanja bilo kakvih doza DMT-a.

Ispitanici su vidjeli sve vrste zamislivih i nezamislivih stvari. Najmanje složeni bili su kaleidoskopski geometrijski uzorci koji bi ponekad imali „majanske“, „islamske“ ili „aztečke“ značajke. Na primjer, „prekrasne šarene ružičaste mreže; izdužena svjetlost“, „nevjerojatno zamršeni sićušni geometrijski uzorci u boji, kao da ste udaljeni jedan centimetar od kolor-televizora“.

Boje viđenih prizora bile su svjetlije, intenzivnije i dublje nego one pri normalnoj svijesti ili u snovima: „Plavo je bilo kao nebo pustinje, ali

na drugoj planeti. Boje su bile sto puta intenzivnije." Elementi pozadine i prednjeg plana vidnog polja dobrovoljca bi se stapali u mnoštvu slika. Nemoguće je bilo razlučiti što je sprijeda, a što straga. Kako bi opisali taj efekt, mnogi su koristili izraz „četverodimenzionalno" ili „izvan dimenzionalnosti".

Također, javljale su se oblikovanije, specifične slike kao što su „fantastična ptica", „stablo života i znanja" te „plesna dvorana s kristalnim lusterima". Bilo je „tunela", „stubišta", „kanala" i „rotirajućih zlatnih diskova". Drugi su vidjeli „unutarnje funkcioniranje" strojeva ili tijela: „računalo iznutra", „dvosturku spiralu DNK" i „pulsirajuću dijafragmu oko moga srca".

Još je impresivnije bilo opažanje ljudskih ili „vanzemaljskih" likova koji kao da su bili svjesni dobrovoljaca te su s njima bili u interakciji. Ne-ljudski entiteti bili su prepoznati kao: „paukovi", „bogomoljke", „gmazovi" i „nešto slično kaktusu saguaro".

Vizualni su efekti trajali dok su tijela dobrovoljaca brzo metabolizirala DMT. Kad bi otvorili oči ili uklonili vrpce s očiju, soba im je bila neugodno svijetla. Predmeti u sobi počeli bi se lelujavati i svijetliti unutarnjim sjajem. Ispitanici su još spomenuli prošireno opažanje prostornosti, a pažnju bi im ponekad prikovali uzorci na drvenim vratima kupaonice.

Nekolicina sudionika izvijestila nas je o neobičnom slomu normalne fluidnosti vizije: „Vaši pokreti nisu bili vaši, više nisu bili lagani i koordinirani", i: „Izgledali ste kao roboti - kretali ste se u trzajima, mehanički, geometrijski."

Otprilike polovica dobrovoljaca imala je iskustvo slušnih efekata. Zvukovi su bili različiti ili bi čuli nešto što mi nismo. To je bilo najizrazitije tijekom navale DMT-a, a moglo je značiti tek pojačanje normalnog sluha. Neki su postali funkcionalno gluhi i nisu čuli brujanje uređaja za krvni tlak niti bilo koji drugi vanjski zvuk.

Ipak, dobrovoljci su vrlo rijetko čuli formirane glasove ili glazbu. Umjesto toga, jednostavno su čuli zvukove, i različito ih opisivali kao „visokotonske", „cvileće i zujeće", „brbljajuće", „šumoreće i škripave". Mnogi su napomenuli sličnost zvučnih efekata DMT-a s onima od dušikovog oksida gdje postoji „va-va", oscilirajuće, valovito izobličenje zvukova. S vremena na vrijeme javljale bi se stvari kakve se mogu čuti u crtićima: komičnu buku tipa „sproing" i „boing".

Ponekad bi se dobrovoljci izgubili i zaboravili da su u bolnici i uključeni u istraživački projekt. Neki bi pak, ispoljujući mentalnu snagu i životnost, sačuvali pribranost i koncentraciju čak i u tom stanju: „Um mi je definitivno bio na drugom mjestu, ali je pratio sve što se događa." Ipak, bilo je i seansi u kojima bi se smetenost izazvana početnim djelovanjem zadržala kod osobe sve dok efekti droge ne bi počeli blijediti.

Većina ljudi doživljavala je visoku dozu uzbudljivom, euforičnom i iznimno ugodnom. Ushit se ponekad vezivao uz doživljene vizije. Zanosu su mogli doprinijeti i novi uvidi dobiveni iz seanse: „Osjećam se sjajno! Kao da sam doživio otkrivenje." Često su osjećali svojevrsno blaženstvo, bez nekog vidljivijeg razloga.

Za druge, strah i nelagoda bili su gotovo nepodnošljivi. Na takve se osjećaje odnose primjedbe poput: „Mrzio sam to, nikad nisam bio tako uplašen"; „prijeteće"; „neviđeno mučenje, mislio sam da nikad neće prestati".

I dok su mnogi istraživački subjekti doživjeli snažne osjećaje na DMT-u, bilo pozitivne bilo negativne, neki su komentirali kako su im seanse s visokom dozom neemotivne: „Pokušavao sam se natjerati da osjetim mrvu uzbuđenosti zbog viđenih stvari, ali naprosto nisam mogao emotivnije reagirati."

Kad bi se efekti DMT-a jednom uspostavili, droga je imala iznenađujuće mali učinak na sposobnost osobe da misli i rasuđuje. „Um mi se nimalo nije promijenio. Bio sam naprosto budan za ono što se odvijalo tijekom iskustva." „Kako su efekti slabili, postajao sam poput novinara. Bio sam promatrač."

Drugi su, ipak, osjetili da im je mišljenje abnormalno te su se čak pitali može li DMT uzrokovati psihotične misaone procese. „Sve je izgledalo ispravno, ali malo pomaknuto. Izgledalo je kao da se sat upravo pokreće, svaki put kad bih ga pogledao. Boje u sobi bile su zlokobne." Netko drugi je rekao: „Znate, kao kada shizofreničari govore o svakodnevnim stvarima koje poprimaju dublje značenje. Recimo, otpali list postaje odjednom jako bitan. Stvari toga tipa."

Uobičajen efekt bio je gubitak normalne percepcije vremena. Na primjer, gotovo je svatko bio iznenađen koliko je vremena prošlo, jer su mislili da je seansa trajala svega nekoliko minuta. Međutim, na vrhuncu djelovanja DMT-a javljao se osjećaj bezvremenosti: u tih prvih nekoliko minuta imali su pregršt doživljaja.

Dobrovoljci bi obično ustanovili da visoka doza uzrokuje gotovo potpun gubitak kontrole. Osjećali bi se potpuno bespomoćno, ispražnjeno, nesposobni da funkcioniraju u „stvarnom” svijetu: „Osjećao sam se poput djeteta, bespomoćan, nesposoban da učinim bilo što.” Dobrovoljci DMT-a u tom su trenutku zaključili da su vrlo sretni što se nalaze u bolnici! Iza gubitka kontrole neki su osjetili drugu „inteligenciju” ili „silu” koja im je interaktivno usmjeravala um. To se naročito često događalo u slučajevima kontakta s „bićima”.

Gotovo su svi istraživački subjekti smatrali da ih je prva neslijepa visoka doza DMT-a odvela „dalje nego što su ikad bili”. No, ipak je ta prva seansa obično bila neugodnija nego druge visoke doze koje su primili kasnije. Kad su bili spremni izgubiti kontrolu, dobrovoljcima je to bilo lakše učiniti. Razumjeli su da je iskustvo droge, u osnovi, bilo sigurno, da će ga preživjeti i da neće imati ni psihičke ni fizičke posljedice. Uz to, kako je napredovao zajednički rad, raslo je i njihovo povjerenje u naše sposobnosti da ih u tom stanju podržimo, što je također imalo korisne učinke.

Iako su najneočekivaniiji efekti nastajali od visoke doze DMT-a, i niže doze također su stvarale različite reakcije koje su mnogi dobrovoljci smatrali ugodnima i zanimljivima.

Doza iz studije na toleranciju od 0,3 mg/kg, koja je bila potpuno psihodelična, za neke je bila njihova „odabrana doza” koja je uzrokovala puni spektar učinaka koji mijenjaju stanje uma, uz nešto manju uznemirenost.

Sljedeća niža doza od 0,2 mg/kg bila je sigurna granica na kojoj se javljaju tipični psihodelični efekti. Skoro svi su imali razmjerno intenzivne vizualne slike, dok su slušni efekti bili rijetki. Neki posebno osjetljivi dobrovoljci preferirali su dozu od 0,2, nasuprot dozi od 0,3 ili 0,4 mg/kg.

Doza od 0,1 mg/kg bila je najmanje popularna. Prevladavali su efekti energizirajuće vibracije, ali se skok u puno psihodelično iskustvo ne bi zbio. Dobrovoljci su osjećali kao da „visim: ni na nebu ni na zemlji”, zatim neugodnu napetost; i psihičku i fizičku. „Osjećam tijelo kao okus papra”, rekao je jedan. „Ta doza ima sve negativne tjelesne efekte bez ijednog pozitivnog učinka na um.”

Najniža doza od 0,05 mg/kg bila je ugodna i gotovo svi dobrovoljci rekoše da su osjetili poriv da se smiješe ili smiju, nakon što su je primili. Jedan dobrovoljac koji je prethodno bio uzimao heroin rekao je da ga ta doza podsjeća na heroin: „Kao da sam uvaljan u balu toplog pamuka." Nekoliko je ljudi osjetilo razmjerno intenzivan efekt od te sasvim male količine DMT-a koju smo dali prvog dana. Upozorilo nas je to da veća doza sljedećeg dana može biti posebno snažna.

Za čitatelje kojima su bliski drugi psihodelici, efekti DMT-a zasigurno zvuče manje-više uobičajeno. Mada su njegova svojstva na mnogo načina slična onima LSD-a, meskalina i psilocibina, kod duhovne molekule ima nešto što je neusporedivo. Ne znam je li to zbog toga što ona djeluje tako brzo ili zato što ima jedinstvenu kemijsku strukturu. Možda je to zato jer je mozak na nju naučen i aktivno traži taj endogeni psihodelik. Koji god da je razlog, koje god granice duhovne molekule da su dobrovoljci dosegli, vraćali bi se s pričama o susretima za koje ni oni niti ja nismo mislili da su mogući. Tim ćemo pričama pozornost posvetiti u nastavku.

IV. dio

Seanse

Uvod u izvještaje

Tijekom svake seanse DMT-a bilježio sam pojedinosti o svakom aspektu dnevnih događanja: što su dobrovoljci rekli i učinili; kako su izgledali, zvučali i kako sam ih doživio; stanje na odjelu gdje se provodi istraživanje, vremenske prilike i svjetska politika; o ponašanju i emotivnom stanju prisutnih osoba u prostoriji, bilo da se radi o sestri istraživačkog tima, obitelji ili prijateljima dobrovoljca, ili posjetiteljima; te vlastite misli i osjećaje.

Po povratku u ured zabilješke bih izdiktirao u diktafon, a moja bi ih tajnica prepisivala u program za obradu teksta. Odštampani, ti zapisi zauzimaju preko tisuću gusto pisanih stranica.

Nakon završetka određenog eksperimenta s DMT-em, poslao sam dobrovoljcu kopiju bilježaka da ih pregleda. Njega/nju sam zamolio da tekstove pročisti, provjeri točnost te da ih eventualno upotpuni, odnosno umetne eventualna naknadna zapažanja. Glede svojih susresta s duhovnom molekulom, neki su dobrovoljci dopunili moje zabilješke novinskim člancima, pismima, umjetnošću i poezijom.

Premda su u većini seansi davane psihodelične količine DMT-a, bilo je i mnogo dana s niskim dozama i placebo efektom. Tih smo dana bili opušteniji i mogli smo razgovarati i prolaziti kroz ranije seanse

visokih doza. Dobrovoljcima je prilično pomoglo da to učine u manje izmijenjenom ili čak potpuno normalnom stanju svijesti. Valovi šoka izazvani iskustvom jakog DMT-a protezali su se daleko izvan jedne seanse i nastavili bi odjekivati u svim vidovima dnevnog života osobe; danima, mjesecima ili godinama.

Utjecaj DMT-a na našu svijest je velik, ali nije presudan. Ako uspijemo ograničiti tipove iskustava koje DMT stvara, možemo se fokusirati na razuman broj hipoteza kako bismo pomogli razumijevanje takvih iskustava. Suvislo i smisleno grupiranje pomaže nam da priče nevjerojatno široke palete, koje ćemo čuti, dobiju smisao.

Sljedeći razlog za kategorizaciju iskustava je podržavanje hipoteze da DMT, koji se daje unosom izvana, izaziva izmijenjena stanja svijesti slična onima o kojima izvješćuju ljudi koji su prošli spontana psihodelična iskustva: mistična i stanja na rubu smrti, kao i pojave koje nazivamo otmice vanzemaljaca. Ako se stanja koja se javljaju bilo od unesene droge bilo prirodno podudaraju u dovoljnoj mjeri, to podržava ulogu endogenog DMT-a u stvaranju spontanih psihodeličnih iskustava. A to bi, onda, otvorilo širok spektar mogućnosti za učenje, razumijevanje i primjenu takvog otkrića u korisne svrhe.

Gotovo sva različita iskustva ovih izvještaja možemo smjestiti u tri glavne skupine. Iskustva većine ljudi mogu se svrstati pod najmanje dva tipa, ali ipak obično prevladava jedna specifična kategorija.¹

Te tri kategorije su *osobna*, *nevidljiva* i *transpersonalna* iskustva.

Osobno iskustvo DMT-a bilo je ograničeno mentalnim i fizičkim procesima dobrovoljca. DMT je pomogao otvoriti puteve njegovoj/njezinoj osobnoj psihologiji i odnosu spram tijela. Jedanaesto poglavlje „Osjećanje i razmišljanje” prikazuje nekoliko primjera takvog tipa reakcije. Kad bi se dobrovoljci približili krajnjim granicama ove kategorije, počele bi se javljati duhovne i teme bliske smrti. Osobno je tada postajalo nadosobno, *transpersonalno*.

Obilježje kategorije *nevidljivog* je susret s naizgled čvrstim i samostalnim stvarnostima koje koegzistiraju s našom. Kad su ta područja postojanja bila naseljena, kontakt naših istraživačkih subjekata s „bićima” stvarao je vrlo uznemirujuće i sasvim neočekivane seanse DMT-a. Te bizarne priče navodim u 13. i 14. poglavlju.

Najtraženije i visoko cijenjene seanse bile su *transpersonalne*. One su dovodile do iskustava na rubu smrti i mističnih duhovnih iskustava. Opisujem ih u 15. poglavlju „Smrt i umiranje“, odnosno u 16. poglavlju „Mistična stanja“.

Posljednje poglavlje o izvještajima („Bol i strah“) razmatra negativne, zastrašujuće i potencijalno štetne učinke DMT-a na naše dobrovoljce. Ondje susrećemo negativne aspekte sva tri tipa iskustva: osobnog, nevidljivog i transpersonalnog.

Ovaj uvod je prilika da se osvrnem na to što su ljudi govorili ili činili tijekom seansi DMT-a. U 7. poglavlju opisao sam kako bismo sestra istraživačkog tima i ja, nakon davanja DMT-a, sjedili mirno svaki s jedne strane kreveta. Dopuštali smo dobrovoljcima da imaju vlastito iskustvo, uz minimum „upletanja“. Ipak, nismo mogli ostati potpuno neutralni i pasivni kada bi netko počeo govoriti o zbunjujućim ili nelagodnim iskustvima. Ako bi dobrovoljac trebao našu pomoć ili podršku, mi bismo je pružali.

Tanka je linija između podrške osobi i govorenja njemu/njoj kakvu je vrstu iskustva upravo prošao ili prošla. Nakon velike doze DMT-a dobrovoljci bi bili izuzetno sugestibilni, otvoreni i ranjivi. Ti su činitelji zahtijevali posebnu senzibilnost s obzirom na interpersonalno polje bivanja u sobi u tom trenutku. Razmišljanje, podrška, edukacija, savjet i tumačenje prilično se razlikuju od kritike, argumenta, uvjeravanja i pranja mozga.

11

Osjećanje i razmišljanje

Većim dijelom, *osobna* iskustva s DMT-em ostaju u okviru granica čovjekova tijela i uma - u sferi osjećanja i mišljenja. Kao takvi, fenomeni koje susrećemo ne razlikuju se od onoga o čemu svaki psihijatar sluša u ordinaciji - o osjećajima s uporištem u tijelu te o mislima nastalim u umu.

Manje-više svjesno, većina naših dobrovoljaca nadala se duhovnom napretku uz pomoć DMT-a: konačnom odgovoru na pitanje zašto su rođeni ili o zajedništvu s Božanskim u kojem završavaju svi sukobi i prevladava nepokolebljiva sigurnost. Međutim, DMT kao prava duhovna molekula, pružila je našim dobrovoljcima trip kakvog su trebali, a ne kakvog su željeli.

Tijekom seansi, neki istraživački subjekti razriješili su teške osobne probleme. Poslije su shvatili da su proradili nešto na pozitivan način te su se osjećali bolje. Čini se da su na djelu bili osnovni procesi psihoterapije: razmišljanje, prisjećanje, osjećanje, povezivanje emocija s idejama. Većina se nas vrlo teško suočava s bolnim osjećajima, a DMT može učiniti da suočavanje bude lakše. Stanu je, naprimjer, seansa DMT-a pomogla da pristupi osjećajima suviše neugodnima da bi se svarili pri svakodnevnoj svijesti.

Snovi su osnovno sredstvo osobnog rasta i razumijevanja, a DMT može izazvati slike snova visoke simbolike. Koristeći taj poseban aspekt njegove moći, prekrasan primjer su Marshine seanse s visokom dozom u kojima duhovna molekula pokazuje što treba znati.

Za mnoge od nas traumatična iskustva postavljaju pozornicu za bolno slijepe situacije u kojima u pravilu susrećemo te iste osjećaje uvijek iznova. Visoka doza DMT-a izaziva mnoge doživljaje slične fizičkim i psihičkim traumama. U Cassandrinoj priči vidjet ćemo kako se ti aspekti mogu iskoristiti na pozitivan način.

Očekivao sam da ću tijekom ovih ispitivanja vidjeti mnoge dobrovoljce kako se bave vlastitim emocionalnim i psihološkim problemima. Seanse takve prirode mogle bi pomoći pri uvođenju psihoterapije podržane psihodeličkom drogom. Zabilježili bismo kako DMT utječe na dobrovoljce na potencijalno blagotvoran način, a potom bismo na osnovu takvih učinaka izgradili protokole za psihološko liječenje.

Prva generacija znanstvenika koji su istraživali psihodelike učinila je takve terapijske projekte glavnim uporištem za brojne aktivnosti istraživačkih centara. Mi bismo, u biti, tek slijedili njihove stope u iščekivanju da se taj rad obnovi u suvremenom kontekstu.

Za seanse ove vrste bio sam spreman. Smatrao sam da je moguće da dobrovoljci, koristeći psihodelike, postignu neke vrijedne uvide u osobne probleme, poteškoće i psihosomatske simptome. Osim toga, za rad s bolnim emocijama za koje sam mislio da bi mogle izroniti tijekom nekih seansi DMT-a, pripremilo me i to što sam prethodno mnogo godina prakticirao i podučavao psihoanalitičku psihoterapiju.

Stan je imao četrdeset i dvije godine kad smo se sreli i kad je počeo sudjelovati u ispitivanjima DMT-a. Njegova je supruga četrnaest godina radila kao terapeut za disanje s mnogim pacijentima u Istraživačkom centru. Pretpostavljala je da bi mogao biti zainteresiran za projekt, te mi se on javio.

Stan je bio među najiskusnijim korisnicima psihodeličnih droga, iskusniji od bilo koga u okviru naše studije budući da je dotad bio uzео LSD „više od četiri stotine puta". „Ne zovu je 'kiselinom' uzalud", smijao se na prvom sastanku. Uzimao je LSD ili gljive svakih nekoliko mjeseci u

društvu nekolicine prijatelja s kojima je dijelio čvrsto uvjerenje u njihove blagotvorne učinke.

Bio je oženjen, imao je malu kći te je obnašao visokoodgovornu dužnost u lokalnoj upravi. Bio je srednje visine i grade, dobrog izgleda i njegovane pojave. Nije volio razgovarati o svojim unutarnjim iskustvima, a interes za istraživanje DMT-a izrazio je na svoj osoben, jezgrovit, način: „Da bih podržao ciljeve istraživanja, te radi osobnog iskustva."

Od niske doze DMT-a (0,05 mg/kg) Stan nije imao značajnijih doživljaja. Kao i mnogi drugi, na početku seanse osjetio je potrebu da se smiješi.

Sljedećeg dana na rasporedu je bila seansa visoke doze. Noseći svoj raznolik asortiman igala, šprica i dezinfekcijskih gaza, ušao sam u sobu i našao Stana kako sjedi prekrštenih nogu na jastuku za meditaciju, a gornji dio kreveta bio je podignut u gotovo okomit položaj. On je bio jedan od nekolicine onih koji su se bolje osjećali sjedeći nego ležeći.

Stan nije rekao mnogo o jutrošnjem iskustvu visoke doze. Uglavnom bio je zatečen silovitošću djelovanja DMT-a. Zapravo, mislio je da bi čak mogao okušati jaču dozu: malo veću od 0,4 mg/kg.

Ujedno, nije bio siguran ima li DMT pozitivnih posljedica.

Nije tako koristan kao LSD ili psilocibin. Prebrz je i suviše silovit. Zapravo, s njime ne možeš raditi. Potpuno si izvan kontrole. To nije bilo duhovno iskustvo. U svemu tome bilo je vrlo malo naznaka emocija.

Bez obzira na to što je stvarno vidio, jedino je rekao da je sve bilo prepuno „kaleidoskopski plave i ljubičaste boje".

Stan je uspješno prošao studiju reakcije na doze, ali to na njega nije ostavilo neki poseban dojam. Ipak, uživao je sudjelujući u istraživanju i želio je da ga obavijestimo kad počne studija tolerancije.

Oko godinu dana kasnije, Stan se prijavio za projekt tolerancije na DMT. U međuvremenu, dogodilo se mnogo toga. Njegovoj supruzi vratila se ozbiljna psihička bolest i zatražila je razvod. U vrijeme dok se odvijala vrlo teška borba za skrbništvo nad djetetom, njihova osmogodišnja kći živjela je s njim.

Pitao sam se mogu li mu, u njegovoj kušnji, seanse DMT-a možda pružiti jasniji emocionalni uvid. Iako su ciljevi istraživanja ostali

nepromijenjeni, Stan je bio naš bližnji, čovjek koji prolazi kroz teško razdoblje emocionalne boli i gubitka pa, ako je moguće da mu se u okviru projekta pomogne, rado bismo to učinili a da pritom ne mijenjamo ciljeve istraživanja.

Ispalo je da je njegov prvi „dvoslijepi“ dan obilježen aktivnom drogom - četirima injekcijama visoke doze jedne za drugom. Prve dvije doze pomogle su mu da sagleda stres koji ga je pritiskao.

Mmmm. Pojavile su se one uobičajene boje. Pretpostavljam da ću uzeti nekoliko sljedećih doza unatoč nervozi.

Blago sam ga zadirkivao, ciljajući na njegov „psihodelički mačizam“, i hrabreći ga ujedno da zađe malo dublje. Rekao sam: „Znao sam da hoćete.“

Mirno je legao sa sjenilom na očima.

Volim ove zaslone za oči.

„Izgleda da prilično pomažu... Je li bilo kakvih misli ili osjećaja?“

Odredene nelagode, manje-više. Ne sjećam se da sam to osjećao ranije.

Ponudio sam ovakvo objašnjenje: „Mnogo toga vam se sada zbiva u životu. Pitam se ima li ta nelagoda veze sa sadašnjom nesigurnošću i gubitkom kontrole u vašem životu. Ova droga uzrokuje gubitak kontrole, a to može biti neugodno.“

Pet minuta nakon treće injekcije:

Osjećam vrlo blagu mučninu.

Primijetio sam da je mučnina u izmijenjenom stanju svijesti često način na koji nas odvraća od nelagode i depresije. Tijekom meditacije ili hipnoze, ili kada je čovjek na psihodeličnim drogama, ili čak na marihuani, nekako je lakše osjećati mučninu nego tugu.

Neću povratiti, ne brinite. Možda je to kombinacija nervoze i mojih sinusa. Nervoza je djelomično povezana sa školom moje kćerke sljedeće godine. Ona je u petom razredu. Ovoga jutra moram donijeti odluku. Jako je pogođena razvodom, a posebno joj teško padaju problemi s mamom. Meni je teško, ali njoj je još teže.

„Siguran sam da je teško i vašoj ženi. Situacija je strašna.“

Da. Volio bih da je doza jača. Da me razvali.

„Skroz naskroz?“

Da, skroz naskroz.¹

„Što mislite o još dvije doze?"

Nasmiješio se.

Imam dvije suprotne emocije: strah i očekivanje užitka.

Možda bi se u ležećem položaju Stan osjećao sigurnije te bi donekle mogao otpustiti kočnice i „povraćati", ako je doista trebao izbaciti unutarnje emocionalne toksine. Zapitao sam: „Želiš li da ti glava bude dolje?"

Nisam siguran da će to išta promijeniti, ali dobro. Pokušat ću. Ako budem trebao povraćati, u što bih to učinio?

„Pa, imamo koš za smeće. Nije baš lijep, ali ima širok otvor, pa ništa neće otići van."

Nakon što je primio treću dozu, uzeo je Laurinu ruku u svoju desnu, a svoju u lijevu ruku.

Nisam siguran za četvrtu dozu. Nisam siguran da sam za nju spreman.

„Prošle su tek 3 minute. Pričekajmo, da vidimo kako ćete se osjećati."

Nakon 5 minuta rekao je u šaljivom tonu:

Četvrtu ću uzeti za vas, Rick.

„Izgleda da je treća doza bila najteža."

Vi me to tješite, je li?

„Ne baš. Ljudi izgledaju loše nakon treće doze, a dobro nakon četvrte."

Pretpostavljam da imam dosta nerazriješenih osjećaja.

„To bi imalo smisla."

Lako je to vama reći.

„Znam. Oprosite ako je ovo zvučalo površno. Zašto mislite da su te stvari nerazriješene?"

Emocije su vrlo snažne. One su tu, ali mislim da ih se ja klonim kako bih se lakše nosio s razvodom. Blago rečeno, to nije baš ugodno. Emocionalni naboj svaki put raste, ali sada sam uglavnom smiren. Nestao je onaj nerazriješeni osjećaj. Možda je nešto ipak postignuto. A možda za 15 minuta neću ovako govoriti.

Deset minuta nakon četvrte i posljednje injekcije, Stan je otpuhnuo kroz napućene usne i rekao:

Ovaj put tura je mnogo ljepša. Kao da surfaš i hvataš tri vala. Obaraju te i istodobno pripremaju za četvrti, najveći. Želim to ponoviti!

Svi smo se nasmijali, jer laknulo nam je što se osjećao bolje. U tom čovjeku koji je emocije držao u sebi, doticaji s vlastitim nemirima zasigurno su uzrokovali snažne osjećaje.

Nekoliko minuta mirno je ležao opuštajući se i uživajući u svom novom nutarnjem miru.

Nakon četvrte doze Stan se doimao osvježen i dobrog duha. Ručao je i potom brzo otišao.

Nakon nekoliko dana čuli smo se telefonom.

Rekao je: „Osjećam se dobro. Jučer i danas uhvatila me blaga euforija, vjerojatno u vezi s ovim iskustvom. Nisam bio siguran hoću li nastaviti sa sve četiri doze. Neke su se stvari posložile i razriješile. Možda je to bila predaja. Doista sam doživio značajne promjene. Kod prve doze bilo je izmiješanih emocija, a druga i treća naprosto su me smlavile, uz mnogo nerazriješene tjeskobe. Četvrta je sve sredila.”

Pitao sam: „Je li u seansama bilo više sadržaja?”

„Nije. One djeluju poput čistača živčanog sustava. DMT raščističava neke stvari. Razina iskustva bila je potpuno energetska. Učinci su kumulativni. Nešto se dogodilo, nešto se promijenilo između treće i četvrte doze. Nakon treće, naprosto sam se prepustio.”

Stan je obuzdavao svoje osjećaje. Kao i mnogi drugi dobrovoljci, uživao je psihodelike zbog njihovog emocionalnog intenziteta. Na jakoj dozi LSD-a mogao je *nešto* osjetiti - možda ne uživanje, ali svakako ugodne osjećaje, što je bolje nego ništa. Kadgod se u životu nađemo blokirani, to je obično zato jer se ne možemo povezati s osjećajima koji prate takvu situaciju. Dok je u Stanovom slučaju izgledalo da „čistač” postupno svladava njegov psihološki otpor, svjesna obrada iskustva također je bila od pomoći. Stan je bio uznemiren i nesiguran. Iako je na jednoj razini „znao” o čemu se radi, unutaršnjeg emotivnog kontakta naprosto nije bilo. Njegov „slobodno-plutajući” nemir bio je sve samo ne bezimen. Život mu je bio u kaosu i samo takvo tumačenje pomoglo mu je da otpočne s određenim procesom. Zatim je emotivna snaga DMT-a dovela do izvjesnog rješenja.

To, što se Stan našalio rekavši da zadnju dozu DMT-a uzima meni za volju, a ne radi sebe, ukazalo nam je na zanimljivu opreku: nama su podaci trebali, ali smo isto tako brinuli o potrebama dobrovoljaca. Da je Stan imao vidljivo traumatično iskustvo i da je izgledalo da će se slomiti, mi bismo ispitivanje obustavili. No, on je izgledao raspoložen da nastavi te o ranom svršetku seansi nismo ozbiljnije razmišljali. Ipak, u njegovom je komentaru bila i određena doza istine.

Slike koje su se javljale dobrovoljcima na DMT-u ponekad su podsjećale na one iz snova. Kao što je Freud rekao, snovi su „kraljevski put do podsvijesti“. Promatranje, razmišljanje i razgovor o njima može nam pomoći da razumijemo skrivene emocije koje poznajemo samo kroz bolne simptome što ih uzrokuju za vrijeme uobičajenog stanja budnosti.

Zamislimo da se nekome ukočila desna ruka, a da na brojnim pretragama nije pronađen fizički problem. Šalju ga psihijatru koji od njega traži da se sjeti svojih snova. Te noći naš zamišljeni pacijent sanja da tuče šefa na poslu. Psihijatar sugerira da njegova ukočena ruka predstavlja duboku ljutnju na šefa, bijes za kojeg nije znao da u njemu vrije. Možda su to emocije koje se boji osjećati jer ne zna što bi mu se u tom slučaju moglo dogoditi. U umu pacijenta upalila se lampica, a u ruku vratila funkcija!

Mada ovaj primjer podsjeća na jutarnje crtiće nedjeljom, on također prikazuje suštinski proces kojim rad sa snovima može biti osobno koristan. Simptomi nisu uvijek tako očiti kao što je ukočenost; obično se radi o nervozi, depresiji ili problemima u međuljudskim odnosima.

Pristup za koji smo se bili odlučili u nadgledanju seansi DMT-a bio je klinički neutralan koliko je to bilo moguće, ali ignoriranje psiholoških problema koji su izranjali iz reakcija dobrovoljaca ukazivalo bi na nemar s naše strane. Ponekad sam morao brzo odlučiti da li da prihvatim vezenje psihološke niti koju bi započeo istraživački subjekt, ili potaknuti dobrovoljca samo onoliko koliko je potrebno da se donekle razriješe njegova ili njezina zbunjenost ili nesigurnost. Također sam morao uzeti u obzir rizik da takvi komentari ili tumačenja mogu dovesti do destabilizirajućih učinaka u njegovom ili njezinom životu. U slučaju Marshe, na primjer, radilo se o borbi za brak.

Na početku studije DMT-a Marsha je imala četrdeset i pet godina, dvaput je bila razvedena, a sa sadašnjim suprugom živjela je šest godina. Afroameričkih je korijena, a njezin je muž bijelac. Marsha je iskrena osoba i ima sjajan smisao za humor. Te je godine bila bolje raspoložena nego dulje vrijeme prije toga. Osjećala je veliko olakšanje nakon što je odustala od srednjoškolskog programa koji je ocijenila kao nehuman i manjkav u vezi njenog rasnog i etničkog porijekla. Problemi su se, međutim, nastavili kod kuće sa suprugom koji je bio „depresivniji nego ja“, pa je razmišljala da ga ostavi.

Dotad je Marsha uzela psihodelične droge nekih tridesetak puta u životu i ustanovila da „uvelike proširuju um“. Bila je dobrovoljac u našem istraživačkom projektu kako bi „pomogla svojim prijateljima“, „da iskusi tu drogu iz radoznalosti i čuđenja“, „zbog izazova“ i „zato što moj muž ne može, pa će to iskustvo imati posredno, preko mene“. Njezin je suprug imao malo povišen krvni tlak, što ga je diskvalificiralo.

Marsha je dobro prošla nisku dozu DMT-a. Visoka doza sljedećeg dana potpuno ju je izbacila van tijela. Preplašena, našla se u prekrasnoj kupolastoj palači, virtualnom Taj Mahalu.

Mislila sam da sam umrla i da se, možda, nikad neću vratiti. Ne znam što se dogodilo. Iznenada, BUM! Našla sam se tamo. To je bilo nešto najljepše što sam ikada vidjela u životu.

Marsha je do detalja opisala što je vidjela i kako se promijenila za vrijeme iskustva. Bilo je to jedno izuzetno ugodno jutro. Slušali smo njezin izvještaj a da nismo imali potrebe nešto posebno dodati. Ona je uživala. Unutrašnjih previranja gotovo da i nije bilo i tomu smo se zajedno s njome radovali.

Marsha je kasnije sudjelovala u studiji ciproheptadina. Kad je došlo vrijeme za njezinu seansu s četiri dvoslijepe doze, uzevši u obzir učinke prethodnih seansi, bili smo gotovo sigurni da će završnu dozu činiti nepatvorenih 0,4 mg/kg.

Počela je riječima: „Nadam se da ću danas sresti neke moje pretke koji će mi pomoći da lakše podnesem trenutne životne stresove.“

Govorila je o svom braku; suprug je odlazio na terapiju, a terapeut ga je savjetovao da prema njoj bude iskreniji. Poslušavši savjet, rekao joj je da mu se ne sviđa što postaje „debeli“, jer ga to seksualno odbija. Zanimalo ju je smatram li je debelom.

Zaobišao sam pitanje i rekao: „Možda ima važnijih stvari od toga koliko si teška.”

Blago je kimnula, a mi smo počeli pripreme za injekciju.

Nekoliko minuta prije negoli sam Marshi dao DMT, u sobu je ušao njezin suprug spreman da nam se pridruži na seansi. Atmosfera u sobi bila je pomalo tužna, ali i optimistična.

Počela je govoriti oko 15 minuta nakon injekcije.

Nisam ni pomišljala da bi to moglo biti ovako. Nije bilo prijelaznog stadija. Niti svemira sa zvijezdama ni svjetlosne točke kao prošli put. Znaate što se dogodilo? Bila sam na vrtuljku!

Tamo su bile raznorazne lutke veličine čovjeka, odjevene kao s kraja 19. stoljeća, muške i ženske. Žene su nosile korzete. Imale su velike grudi i stražnjice, i tanašni i uski struk. Sve su se okretale oko mene na vrhovima prstiju. Muškarci su nosili cilindar-šešire, i vozili bicikle s dva sjedala. Vrtuljak se vrtio rundu za rundom, rundu za rundom. Žene su imale crvene krugove nacrtane na obrazima, a u pozadini su svirale parne orgulje. Bilo je tamo i nekih klaunova koji su letjeli unutra-van. Nisu to bili glavni likovi, ali su bili zaposleniji, na neki način svjesniji mene nego one lutke.

Ovo je zvučalo kao san. Bio je to još jedan susret s klaunovima ili lakrdijašima, nešto o čemu sam slušao već neko vrijeme od drugih dobrovoljaca. No, izgledali su manje važni od vrtuljka i njezinih osjećaja u vezi s time.

Prije injekcije razgovarali smo o „terapeutskim” stvarima. Odlučio sam se staviti u ulogu terapeuta, da vidim što će se dogoditi. Kad netko dode na terapijsku seansu kako bi ispričao san, obično pitam, kao i tada: „Kako ste se osjećali?”

Pogrešno pitanje, pokušaj ponovno.

Tog jutra Marsha nije bila spremna „baviti se” snovima, pa sam se više usmjerio na površinske aspekte njezinog iskustva, na atmosferu karnevala.

„Je li stvarno bilo zabavno?”

Jest.

Možemo li ići dublje? „Je li bilo stvarno zabavno?”

Da, ali ne kao s Taj Mahalom. Nadala sam se vidjeti svoje pretke, hram ili visoke Afrikance u drevnoj odjeći.

„A umjesto toga ste se našli na sajmišnom karnevalu.”

Itekako! Bila sam tamo jedino ljudsko biće. Oni su, pak, imali te narisane osmijehe, nepromijenjenog izraza lica. Pomislila sam: „Hej, što je ovo?”

Dodala je:

Osjećala se seksualna energija; u vidu nadošle želje, pa nadraženosti, i dodatne želje. Nikad se tako nisam osjećala na DMT-u. Lutke su, valjda, bile tako krasne da im nisam mogla odoljeti.

Maknula je poveze s očiju i pogledala muža izvalivši:

'Ajmo

Nasmijao sam se. „Oprostite, morat ćete pričekati da dođete kući.”

Suprug se okrenuo prema meni i rekao: „Da li ljudi imaju seksualna iskustva tijekom djelovanja DMT-a?”

Iako umjesno, pitanje se nije uklapalo u osobne i emocionalne teme koje su u tom trenutku prevladavale. Morao sam odgovoriti, ali vrlo kratko, u nadi da ću ponovno pohvatati konce.

„Određene seksualne energije ima, ali obično ne onakve kao u seksualnom odnosu.”

Znao sam da moram brzo djelovati ako želim pomoći u tumačenju likova iz Marshine seanse. Što nam je duhovna molekula pokušavala reći?

„Jesu li lutke bile bijele? Jesu li imale *anglo* značajke američkih bijelaca?”

Da, sve do jedne. Nije bilo nebjelačkih likova ni u jednoj lutki koju sam vidjela iz doba veselih '90-ih.

„Zanimljivo. Čini se da DMT ima neki svoj vlastiti program. Što mislite, o čemu se radi?”

Naprosto ne mogu dokučiti. Iscrpljena sam i gladna.

Smjelo joj rekoh: „Zvuči kao pretjerivanje ili karikatura *anglo* ljepote. No, dosta je zanimljivo, u kontekstu onoga o čemu smo prije razgovarali - o vašoj zabrinutosti u vezi s težinom.”

Istina, možda bih se trebala šaliti na temu svog izgleda.

Pogledala je muža i rekla:

Rekla sam Ricku da misliš da sam debela, i daje to dio tvoje terapije.

Izgledao je malo posramljen.

Kad sam bila mlada, bila sam vrlo vitka. Kad smo se muž i ja sreli, imala sam 10 kila manje no sada. Izgledala sam poput čačkalice. Unutar moje

kulture takav se izgled ne cijeni. U mojoj kulturnoj tradiciji poželjno je biti debeo i težak, s velikim grudima i velikim strukom i velikom stražnjicom. U takvoj kulturnoj tradiciji grozno je biti mršav. Imali su poseban izraz za 'mršav', ali kad bi ga koristili, nisam znala što znači. Kao da su govorili o nečemu što je ružno, bolesno i loše.

Marshin se suprug ispričao i otišao u kupaonicu. Vrativši se, čini se da je osjetio da Marsha ima potrebu o tim stvarima govoriti nasamo, te je otišao na posao. Nastavili smo razgovor još neko vrijeme, a onda prešli na druge teme.

Obično nisam bio tako izravan s dobrovoljcima kao što sam tog jutra bio s Marshom. Ali, njezina vizija tijekom djelovanja DMT-a bila je u tako savršenom odnosu spram njezinih tekućih problema da nisam mogao zanemariti poruku koju nam je davala duhovna molekula. Njezin *anglo* suprug uspoređivao je Marshu sa svojom slikom idealne žene, kojoj Marsha nije odgovarala. Njezina figura nije bila „prava”. A, „lutke” *anglo* žene i muškaraca bile su beživotni, nacrtani likovi što se neprestano i besciljno vrte u krugu. Marsha se prisjećala ponosa s kojim je njezina obitelj pozdravljala popunjene figure zrelih žena i nastojala je to preslikati na sebe. Osjećala je da je njezina urođena seksualnost dovoljno dobra. Željela je seks sa svojim mužem, da ponovno uspostavi vezu na toj osnovnoj razini. Njemu je, iznenađenom i zatečenom, bilo teško odgovoriti na njezine emocionalne potrebe u tom trenutku. Bila je to skraćena verzija njihovih tekućih problema.

Drugi je način na koji DMT potencijalno blagotvorno utječe na um i tijelo kroz stvaranje kontroliranih i podržavanih traumatičnih iskustava. Riječ *trauma* dolazi od grčke riječi koja znači „rana”. Rječnik definira traumu kao „ozbiljan emocionalan šok koji ima duboke i, često, dugotrajne učinke na osobnost”.

Traumatična iskustva obično su izvan naše kontrole. Na primjer, mi ne biramo djetinjstvo prožeto zlostavljanjem, ne odlučujemo o izloženosti prirodnim ili drugim katastrofama, ili o stvarnoj ugrozi našeg života. Kad smo jednom iskusili takav događaj, prirodna je tendencija uma da odijeli osjećaje straha, bespomoćnosti i uznemirenosti koji su u tom trenutku prijetili da nas slome.

Unatoč tome, neprorađena trauma sipi lagano u naš život. Možemo se naći u situaciji da na osnovu traume uvijek iznova stvaramo duhove ili sjenke takvih osjećaja. Kao da se osjećamo prisiljenima ponavljati određene vrste odnosa koji stvaraju osjećaje kojima nismo mogli gospodariti ili kontrolirati ih ni prvi put, obično kad smo bili bespomoćna djeca. Na primjer, nasilnim postupcima supružnik-zlostavljač obnavlja osjećaje koje mu je stvarao roditelj koji je njega zlostavljao. Možemo primijetiti da je teško duboko se emotivno povezati, jer biti blizak znači biti i opasno ranjiv.

Ako želimo ukloniti posljedice trauma iz prošlosti, neizbježno je s njima otvoreno se suočiti. Obično to zahtijeva da voljno i ponovno proživimo osjećaje koji su uzrokovali traumu, u sigurnom i podrškom ispunjenom okruženju. Problem je kako uopće pristupiti tim osjećajima.

Na mnogo načina, visoka doza DMT-a je traumatična, a sa sobom nosi gubitak kontrole i poništenje osobnog identiteta. „Šok” je riječ koju smo mnogo puta čuli tijekom seansi DMT-a. Čak sam taj izraz počeo koristiti kad sam pripremao ljude za prvu seansu od 0,4 mg/kg. Nekolicina dobrovoljaca nam je preporučila da tiskamo majice s natpisom „Preživio sam 0,4” i podijelimo onima koji su uspješno prošli takve jutarnje događaje.

Siguran sam da su mnogi dobrovoljci do neke mjere bili privučeni u projekt DTM-a zato što je obećavao vrlo snažno, ali dobrovoljno i sređeno traumatično iskustvo. Iskušavanje apsolutanog gubitka kontrole u sigurnoj i podržavajućoj sredini, može dovesti do potpunijeg kontakta sa i uvida u neke bolne emocije, i, naposljetku, njihova otpuštanja. Cassandra je bila takav dobrovoljac kojem su nedovoljno izražene emocije nastale zbog trauma iz prošlosti ometale svakodnevni život.

Cassandra je imala dvadeset i dvije godine i, kad se prijavila za projekt DMT-a, bila je među najmlađim dobrovoljcima. Njezina pojava i ponašanje kod većine ljudi koje je susretala izazivali su proturječne osjećaje, pa ni ja nisam bio iznimka. Odjećom i držanjem više je podsjećala na muškarca, i bila je biseksualka. Njezino dopadljivo lice i vitko androgeno tijelo smatrali su privlačnim i muškarci i žene. Njen proračunato ležeran odnos prema pojavnosti i brizi za sebe učinili su da izgleda pomalo beskućnički, i budila je u ljudima zaštitničke i majčinske

osjećaje - starije sestre na odjelu imale su poriv da je nahrane i okupaju. Također je bila vrlo inteligentna, izravna u ophođenju, s oporim smislom za humor. Cassandra je bila komplicirana mlada žena i trebalo se malo potruditi da ustanovite s kim doista imate posla.

U odnosima je trpila. Njezini su se roditelji razveli prije negoli je navršila dvije godine, a majka ju je zanemarivala u odgoju. To se pokazalo pogubnim kad ju je sa šesnaest godina majka ostavila tjedan dana nasamo s očuhom. Kroz to vrijeme on ju je silovao više puta, i to je zacementiralo njezinu podvojenost prema muškarcima, ali i prema ženama: s jedne strane nepovjerenje i mržnja, a s druge, istovremena potreba za njihovom ljubavlju i zaštitom.

Nakon toga, pojavili su se simptomi posttraumatskog stresnog poremećaja. U seksualnim odnosima tijekom prve duže veze vraćala su joj se sjećanja na proživljeno silovanje. U dobi od dvadeset godina, odlučila je da ne želi imati djecu i podvrgla se podvezivanju jajovoda.

Cassandra je prolazila kroz mnoge povremene terapije i ljubavne veze. Na početku bi idealizirala i romantično doživljavala bilo terapeuta bilo ljubavnika. A potom bi došlo do razočaranja ili prezira zbog njegove ili njezine nesposobnosti da joj daju empatiju koju je tako strašno trebala. Sprijateljila se s jednim dobrovoljcem i, po završetku studije tolerancije, stupila s njim u intimne odnose. Nedugo potom napustila je zemlju ne ostavivši adresu.

Cassandrinu priču uvrstio sam ovdje mada, istodobno, spada i u poglavlje o kontaktu s bićima ili o mističnim iskustvima. Njezine su seanse uključivale susrete s „klaunovima" i vodile u duboki spokojan mir kakvog prije nije poznavala. Međutim, kontakt s bićima uglavnom je djelovao tako da se osjećala voljena i sretna, a mistično razrješenje njenih previranja dogodilo se tek nakon bolnog psihološkog procesa. Cassandrine seanse bile su, kao i mnoge druge koje ću ovdje predstaviti, križanci nekoliko tipova.

Uz to, izgledalo je kao da s njom provodim psihoterapiju a ne duhovno savjetovanje ili tumačenje „transdimenzijskih" pojava. Tako je reakcija koju su njezine seanse izazivale kako u meni tako i u njoj odredila da je smjestim u kategoriju osobnih iskustava „osjećanja-razmišljanja".

Šturo je izrazila očekivanja od svog sudjelovanja u našim ispitivanjima: „Želim vidjeti kako je biti na DMT-u." Također, zahtijevala je da joj ne postavljamo puno pitanja „tako da mogu, naprosto, uživati u doživljaju".

Mi nismo bili nepripremljeni u procjeni Cassandrine sposobnosti da podnese visoke doze DMT-a. Znali smo da može biti čudljiva i da trebamo biti posebno pažljivi kako ne bi stekla dojam da je na nešto prisiljavamo. U sobi 531 nismo htjeli ponavljati bilo što povezano s temom silovanja.

Cassandrin doživljaj niske doze DMT-a bio je blag i ugodan. Sljedećeg dana smo se našli da joj damo neslijepu visoku dozu od 0,4 mg/kg.

Kad je droga počela slabiti, rekla je:

Nešto me uzelo za ruku i trznulo. Kao da je reklo: „Idemo!" Zatim sam počela letjeti kroz prostor vrlo sličan cirkusu. Nikada prije nisam bila toliko izvan tijela. Prvo sam osjetila svrbež na mjestu gdje sam primila drogu. Prošli smo kroz nekakav labirint nevjerojatno brzo. Kažem „mi", jer se činilo da imam pratnju.

Bilo je izvrsno. Tamo se odvijala luda cirkuska predstava - gotovo groteskna. To je teško opisati. Izgledali su poput šaljivdžija. Kao da su predstavu radili za mene. Izgledali su smiješno - velikih noseva, a na šesirima im zvonca. Ali, imala sam osjećaj da bi mogli navaliti na mene, ne sasvim prijateljski.

Želim to napraviti ponovno. Hoću vidjeti mogu li te stvari malo usporiti.

Nazvao sam je sljedećeg dana.

Rekla mi je: „Nemoguće je iz toga izvući nekakav smisao. Radije bih čitavu stvar ponovila, da vidim kako je to. Osvježavajuće je promijeniti kut gledanja, vidjeti kako su moji svakodnevni problemi beznačajni. Jutros sam se osjećala smireno. U jednom kratkom trenutku poželjela sam da to završi jer je bilo tako intenzivno, ali sam se sjetila da trebam disati i vratila se natrag. Jako je čudno; nemoguće je pripremiti se, a ne možeš znati niti što da očekuješ. Radije ne bih previše analizirala."

Pristala je sudjelovati u studiji tolerancije.

Kada smo se mjesec dana kasnije sreli u sobi 531, Cassandra je bila dobro raspoložena.

Rekla je: „Dala sam otkaz u restoranu u kojem sam radila. Nisam sigurna što će se sljedeće dogoditi u mom životu. Srela sam ženu koja mi se stvarno sviđa; puno mislim na nju.”

Pitao sam je: „Što očekujete od današnje studije?”

„Dok sam se prošlog mjeseca vraćala s jake doze, stvarno sam po prvi put u životu osjećala svoje tijelo. Obično živim u svojoj glavi. Sjećam se tog osjećaja. Bilo je terapijski. Sviđao mi se osjećaj da budem u tijelu.”

„Možete li taj osjećaj zadržati?”

Odgovorila je: „Teško je učiniti sve to odjednom. Budući da sam jako dugo bila izvan kontakta s tijelom, u sukobu s njime, mislim da će proces biti postepen.”

Ispalo je da je prvog dana dvoslijepog ispitivanja tolerancije dobila aktivnu drogu. Shvatili smo to nakon 2 minute kada su Cassandrini puls i tlak dramatično skočili.

Nije mnogo govorila o prvoj jutrašnjoj dozi. Činilo se da se pokušava orijentirati, ne otkrivajući karte. Dovršivši popunjavanje prve od četiri tablice, rekla je:

Stalno sam razmišljala o mojoj novoj prijateljici. Bilo je dobro, ali sljedeći trip hoću da bude skroz moj.

A nakon druge doze, kad je uspjela progovoriti:

Čudno. Ovaj put sam otpustila više toga. Bez ikakvih problema. Sve se vrtilo oko toga kako se osjećati dobro. Nije bilo otkrivenja niti prizvuka nečeg značajnog. Tijelo je stvarno smetnja, zar ne? Definitivno sam osjetila prisutnost drugih bića. Bili su ljubazni prema meni, nježni i brižni. Izgledali su maleni i kao da su, u tom prostoru, mogli ući u moje tijelo i um. Imala sam osjećaj potpunog gubitka tijela, a ta mala bića nekako znaju kako ući u nj.

„Što mislite o trećoj dozi?”

Trebali biste to patentirati. Iako je sad, možda, prekasno. Kad bih samo mogla zadržati ovaj osjećaj. Kada bi svatko mogao učiniti ovo svaki dan, svijet bi bio puno bolje mjesto. Život bi bio mnogo bolji. Velike su mogućnosti za izražavanje dobra. Da se čovjek osjeća dobro u vlastitoj koži! I meditacija je, držim, nešto što te treba odvesti na isto mjesto.

„Ne bih rekao da je to moguće.”

Ni ja.

Nakon deset minuta na trećoj dozi, Cassandra se počela smiješiti. Baš u tom trenutku, vani, na hodniku, netko je počeo užasno kašljati.

Još uvijek to osjećam. Držim sve te stvari, ta sranja, na lijevoj strani trbuha. Ovaj put sam dobila poruku da sve otpustim. Još uvijek se osjećam opušteno. Toplo je i peckavo.

Izgledalo je to kao svojevrsno otvaranje. Ako bi se ona, odgovarajući na nekoliko mojih komentara, povukla ili zauzela napadački stav, ne bih na tome ustrajao. Međutim, činilo se da upravo traži neku pomoć.

„Što još uvijek držite u sebi?”

Bol.

„Kakvu bol?”

Ne znam, svu bol.

Počela je plakati.

Svu bol koju sam ikad osjetila.

Ima li je tamo mnogo?

Ima.

Sada je ridala.

„U redu je da to osjećate i da plačete, i da sve to otpustite.”

Dobro je utoliko što to mogu otpustiti.

Nakon 15 minuta uzdahnula je:

Osjećam kao da imam novo tijelo. Mnogo je svjesnije.

„Ono jest vaše.”

Suho se nasmijala, i još jače zaplakala.

Ovo nisu suze tuge, nego suze prosvjetljenja.

„Nije važno.”

Osjetio sam kako se narogušila kad je otpovrnula:

Da, važno je.

Ponukan da pomnije promotrim njene osjećaje, rekoh: „Mislim da su to suze pročišćenja.”

Da. Nakon ovog jutra, bit ću guru. Znae da u životu svi tragamo za nekim značenjem ili svrhom? Pa, svrha je da se osjećamo upravo ovako. Život nam, pak, dodjeljuje nešto drugo.

„Kako to mislite?”

Život nas, općenito, ne osposobljuje da budemo jaki. Nitko nas ne uči da se okrenemo sebi. Da spoznaš snagu koju imaš u sebi. Život te baca u ulogu žrtve. Znam da zvuči otrcano, ali je točno. Stvari se događaju kad ne

kontroliraš život. Ova iskustva s DMT-em nalik su najdubljoj meditaciji u kojoj imaš pristup unutarnjoj snazi i moći. Znae ono pitanje u vašim tablicama o „višoj sili ili Bogu“? Pa, ja se ne bih složila s tom idejom jer znači da je to izvana, a ja imam dodir s nečim što je dublje i više unutar mene. Ova seansa je bila kombinirana, u smislu da su mi se pridružila ta bića, i da je u većoj mjeri fokusirana na mene. U prvom tripu naglasak je bio na meni, a u drugom na onim bićima; ovo je bila kombinacija obaju.

„Kako se osjećate s obzirom da slijedi četvrta doza?“

To će biti najbolje, bit će još bolje. Idem sve dublje kroz te slojeve.

Čim sam Cassandri dao zadnju dozu, pred vratima su ljudi počeli glasno govoriti. U 6. minuti čuli smo silan tresak. Pet minuta kasnije je rekla:

Osjećam se jako voljenom.

„To je lijep osjećaj.“

Da, topao.

Izgledala je tužno, a prstima desne ruke kuckala je po krevetu.

Preplavljuju me osjećaji.

Van je bila strašna buka, netko je nešto bušio. Pomislio sam kako je nevjerovatno da naši dobrovoljci uspijevaju zanemariti sav taj bolnički kaos i da još uvijek imaju tako duboka iskustva.

Maknula je povez s očiju, ali ih nije otvorila. Zatim ih je napola otvorila, gledajući pravo ispred sebe. Pogledala je u strop i ponovno zaplakala.

„Što osjećate?“

Sve će biti u redu. Ne trebam se brinuti oko svojih problema, oko stvari kao što su: „Kamo da idem, što da radim“. Uopće ne brinem.

„Osjećaj je optimističan?“

Da, vrlo je okrepljujuć. Osjećam kao da postoji tisuće i tisuće djelića mene, a ova ih droga skuplja sve zajedno. Osjećaj je vrlo cjelovit.

„Rekli ste da se osjećate voljeni.“

Takav je bio osjećaj u mojim grudima. Vrlo ugodan. Kao da su mi se čitava prsa napuhnula. Uistinu dobar osjećaj. Ta su me bića, ili što već jesu, voljela. Bilo je vrlo ugodno i utješno.

Nekoliko tjedana poslije razgovarao sam s Cassandrom preko telefona.

Rekla je: „Dogodile su se duboke tjelesne promjene, vrlo blagotvorne. Kao da mi se vratio želudac. Prvi put nakon sto godina mogu disati duboko u trbuh. Osjećam veći optimizam. Dosad se to malo istrošilo, ali ne jako. Mogu se sjetiti optimizma u meditaciji. Kao da ste na najdubljoj mogućoj masaži tkiva. Na trećem tripu stvarno sam mogla otpustiti zapretene osjećaje. Valjda sam bila povrijeđena u svojoj nutrini kada sam bila silovana. Ondje sam skrivala stvari i štitila sebe, stalno ih potiskujući. Godinama sam čuvala te osjećaje, čvrsto stisnute u trbuhu. Sada se osjećam mnogo slobodnije.

DMT je daleko bolji od bilo koje terapije koju sam ikad prošla. Terapija me jedino podsjeća na to kako je nešto bilo loše i kako je loše sada. Na DMT-u sam vidjela sebe i osjetila se kao dobra osoba, kao voljena od patuljaka DMT-a."

Upitao sam: „Patuljaka?"

„Imala sam osjećaj da je bilo mnogo posjetitelja. Bili su veseli i odlično su se provodili, pružajući mi osjećaj da sam voljena. Sa svakom dozom bilo je sve više i više poznatog osjećaja potpune sigurnosti i ugone.

Bilo bi odlično raditi DMT možda jedanput godišnje, da se stvari pogledaju iz drugog kuta, da vidim gdje sam i da se iscijelim. Osjećaj slobode u trbuhu nije nestao. Grč se pomalo vraća, ali sve jasnije uviđam da ga se stvarno mogu riješiti."

Dodao sam: „To može biti korisna referentna točka."

Freud je skovao termin *transferencija* koji znači da ljudi obično reagiraju jedni na druge kao da su važni likovi iz ranijeg razdoblja života. U terapiji, osjećaji *protutransferencije* su oni koje terapeut, na sličan način, projicira u odnosu na svog klijenta, odnosno, klijenticu.

Cassandrin život bio je pun transferentnih osjećaja spram onih s kojima je stupala u odnose. Budući da ne postoji transferencija bez protutransferencije, ljudi su jednako jako odreagirali i prema njoj. Sudjelovati u njezinoj ugodi za mene je mogla biti zamka ili prigoda. No, naš smo odnos trebali promatrati bez utjecaja zbunjujućeg plesa transferencije i protutransferencije.

Sljedeći mjesec Cassandra se vratila na drugi dio studije tolerancije: četiri placebo doze u nizu.

Nakon što smo završili s četvrtom dozom slane vode, rekao sam: „Hvala vam na sudjelovanju!”

„Hvala vama! Bilo je lako razgovarati s vama.”

Shvatio sam ovo kao priliku da napravim još nešto prije negoli se pozdravimo. Bila je pribrana i stabilna, pa sam izravno dotaknuo osnovnu temu.

„Zanima me je li u početku bilo teško pouzdati se u liječnika (dakle, muškarca) koji će vas onesposobiti drogom?”

Odgovorila je: „Došla sam radi droge. Imala sam povjerenja u vas. Ni u jednom trenutku nisam bila zabrinuta. Vi ste promijenili moj život.”

Znajući da Cassandra uzdiže ljude na pijedestal, da bi ih kasnije oborila, oprezno sam dodao: „Pomogao sam vam da stvorite kontekst da *sami* promijenite svoj život.”

„Da, moguće. DMT te ogoli do dna duše. Znam da ne trebam brinuti. DMT mi je pokazao kako da stvari sagledam obuhvatnije. Sve će, u suštini, biti dobro. Sjećam se jedne ideje Samuela Coleridgea: Ako sanjaš prekrasan san iz kojeg poneseš ružu, i probudiš se s ružom u ruci, to znači da je san stvaran. Kad sam došla kući i vidjela modrice i rupe na mojoj ruci, stvarno sam se tako osjetila - kao da se to stvarno dogodilo, kao da sam stvarno tamo bila i osjećala što sam osjećala.”

Cassandrin nam slučaj pokazuje kako je iznimno važno primjereno reagirati na bilo koji problem osvijetljen DMT-em. Govorio sam samo ono najnužnije: daje održim u procesu, ne kanivši prosuđivati, pripisivati si zasluge ili na bilo koji drugi način iznevjeriti njezino povjerenje. Da nisam tako postupao, to bi je bilo izbacilo s kolosijeka i važnog rada kojeg je obavljala, a najvjerojatnije bi imala iskustvo još jednog zadiranja u njenu cjelovitost.

U Cassandrinom slučaju stopilo se nekoliko različitih tema. Ipak, ponajprije izgleda da se radilo o aktiviranju psihološke traume silovanja kroz simptom trbušne boli. DMT joj je olakšao emocionalni kontakt s onim što je njezina fizička bol predstavljala i, zapravo, s onim gdje je započela. Duhovna molekula pomogla joj je ukazavši joj na to da može pustiti uzde kontrole, posebno u blizini moćnog muškarca, a da se istodobno osjeća sigurna i voljena. Pitanja poput: tko ju je volio i rekao

joj da je dobra, kao i priroda te ljubavi, vode nas u druge kategorije kao što su kontakt s bićima i duhovnost.

I Marsha i Cassandra srele su klaunove i bića koja kao da postoje negdje drugdje, a ne u sobi 531. Pođimo sada pogledati te druge svjetove i njihove stanovnike kojima nas duhovna molekula može odvesti! Po svojoj prirodi, oni nisu ni osobni ni nadosobni. Bolje rećeno, nevidljivi su, a za dobrovoljce i istraživački tim prilično nenadani i neočekivani.

12

Nevidljivi svjetovi!

U ovom poglavlju slijedit ćemo duhovnu molekulu u neočekivana područja. Takav teren nije jednostavno prepoznati ili razumjeti jer su iskustva u odnosu na misli, osjećaje i tijelo dobrovoljca manje jasna. Više govore o samostalnim, neovisnim razinama postojanja kojih smo uglavnom tek maglovito svjesni. Izvještaji koji slijede izazov su našem pogledu na svijet i podižu emocionalni intenzitet rasprave: „Je li to san? Halucinacija? Ili je stvarno?“ „Gdje su ta mjesta? Unutra ili vani?“ Ovo su neka pitanja kojih ćemo se latiti dok pratimo pregled izvještaja.

Dobrovoljci su takva mjesta već spominjali. Marsha je bila putovala u „Taj Mahal“, a Cassandra je bila uvučena u „ludu cirkusku predstavu“ punu klaunova i drugih bića. U ovom poglavlju usredotočit ću se na pitanje „gdje“. *Kamo* nas to DMT uzima za ruku i vodi? Pri obilježavanju teritorija duhovne molekule taj korak je nužan.

Zanimljivost je ovih izvještaja da su to više izvatci nego snimke čitavih seansi. Rijetko se dogodilo da je samo okruženje stvoreno uzimanjem DMT-em zauzelo glavnu pozornicu nečijeg tripa. Prostori u kojima bi se dobrovoljci našli svakako su bili vrlo neuobičajeni. Međutim, važnije je bilo značenje ili osjećaj ili informacija, zajedno s mjestom gdje su bili. Naravno, kad bi se jednom neki „životni oblici“ pojavili u tim prostorima

teško je bilo ne biti svjestan njihova postojanja. Ti su izvještaji predmet posebnog poglavlja.

Usprkos njihove neobične prirode, ovi izvanci predstavljaju tek uvod; postavljaju scenu za sljedeću razinu postojanja prema kojoj vodi duhovna molekula. „Gdje” je pozadina, kulisa. U srž ove materije dolazi „Tko”. No, prvo ćemo se upoznati s krajobrazom.

Na najosnovnijoj biološkoj razini imali smo percepciju DNK i drugih bioloških komponenti.

Karl je bio naš prvi dobrovoljac studije reakcije na dozu: DMT-1. Dvije minute nakon što je primio prvu nisku neslijepu dozu počeo je govoriti:

Spirale su sličile DNK; crvene i zelene boje.

Philip, o čijem smo neugodnom iskustvu s 0,6 mg/kg već čitali, također je prepoznao poznati uzorak dvostruke spirale, ovaj put na dvoslijepoj dozi od 0,4 mg/kg:

Slike su se pretvarale u cijevi, kao protozoa, kao unutrašnjost stanice, u DNK koja se kovitla i vrti u spirali, Izledala je poput želatine, ili cijevi u kojoj se zbivaju stanične aktivnosti. Bilo je to kao da gledam kroz mikroskop.

Cleo, čija ćemo prosvjetljujuća iskustva obraditi u narednom poglavlju, također se susrela s DNK-a:

Spirala nalik DNK bila je sačinjena od nevjerojatno sjajnih kockica. „Osjetila” sam kutije u trenutku kad mi se pomaknula svijest.

Sarino iskustvo kontakta s bićem поближе ćemo ispitati u narednom poglavlju, a ovdje ćemo zabilježiti njezino zanimljivo iskustvo DNK-a:

Osjetila sam kako DMT propušta energiju moje duše i gura je kroz DNK. To se dogodilo kad sam izgubila tijelo. Tamo su bile spirale koje su me podsjetile na stvari koje sam vidjela u kanjonu Chaco. Možda je to bila DNK. Možda su to drevni narodi znali. DNK je svojstven svemiru, kao što je i svemirsko putovanje. Treba putovati bez tijela. Smiješno je razmišljati o putovanju svemirom u malim brodovima.¹

Neki su subjekti imali iskustvo biološkog prikaza informacije koje nije bilo tako očigledno kao DNK.

Vladan, četrdesetdvogodišnji istočnoeuropski filmski autor, bio je među najzaposlenijim istraživačkim subjektima; sudjelovao je kao dobrovoljac u mnogim probnim sudijama gdje smo radili s dozama i kombinacijama lijekova u korištenju s DMT-em. U našim preliminarnim ispitivanjima doza on je primio više psilocibina od bilo koga drugog.

Tijekom studije pindolola, na razmjerno niskoj dozi DMT-a od 0,1 mg/kg, susreo se sa simbolima koji su obilovali značenjima:

Na vrhuncu su se javile slike, mekane i geometrične. Javili su se trodimenzionalni krugovi i osjenčani stošci. Neprestano su se kretali. Bilo je gotovo kao da gledaš abecedu, ali ne englesku. Kao neki izmišljeni alfabet, nešto između runa i ruskog ili arapskog pisma. Osjećao sam da je u njemu neka informacija, kao da se radi o nekakvim podacima. Nije to bilo samo sporadično.²

Kasnije, dok je sudjelovao u probnoj seansi s ciproheptadinom, Vladan je primio 0,2 mg/kg DMT-a i ponovno vidio likove nalik abecedi.

Kao ploče izrezanog oblika, zaobljenih rubova, neka vrsta hijeroglifa. Nisu bili naslikani, nego, rekao bih, izrezani. Kroz njih sam vidio boje.

Drugi takav primjer vizualne transformacije jezika i brojeva dala nam je Heather. S dvadeset i sedam godina bila je jedan od naših najiskusnijih dobrovoljaca. Dotad je uzimala psihodelike u preko dvjesto navrata, imala desetke iskustava s pušenjem DMT-a, a dobro je stajala i s marihuanom, stimulantima i MDMA-om. Desetak puta je pila i čaj od *ayahuasce* koji sadrži DMT.

Vraćajući se sa svoje prve neslijepe doze DMT-a, počela je govoriti:

Čitavo vrijeme tripa tamo je bila neka žena koja je govorila španjolski. Imala je vrlo neobičan naglasak. Možda to nije bio španjolski jezik, ali je tako zvučao. U jednom trenutku je rekla: „Regular.”)

Preko čitave scene prebacila je bijeli prekrivač kojeg bi stalno povlačila natrag. Zaista jako čudno. Bilo je tamo i brojeva. Kao da se ispreprliću numerologija i jezik. Sve te boje i, onda, sve te brojke, rimski brojevi. Brojke su postale riječi. Odakle dolaze riječi? Riječi i brojeve žena je prekrila pokrivačem

Počelo je tipično kao s DMT-em, a potom se iskustvo produbilo, otišavši dalje nego što sam ikad bila na DMT-u. Dolazeći onamo čula sam zvonjavu, a zatim otišla do te stvari načinjene od jezika i brojeva. Bilo je potpuno neobjašnjivo. Možda me nečemu pokušavala poučiti. Prvo sam vidjela broj dva. Pogledala sam uokolo i posvuda vidjela brojeve. Bili su odvojeni u svojim malim kutijama, a onda bi se kutije pomiješale a brojke posložile u dugačke brojeve.

Eli je bio tridesetosmogodišnji arhitekt i jedan od naših najhrabrijih istraživačkih subjekata. Jednom se prilikom, na LSD-u, „vratio u djetinjstvo i promatrao se, sjedeći iznad sobe". Kad je u studiji ciproheptadina primio dozu od 0,4 mg/kg, primijetio je:

Zanimljivo je da sam počeo doživljavati nizove halucinacija, a onda sam si rekao: „Ah, to je, dakle, logos!" Ondje je plavo-žuta srž značenja i semantike, u biti.⁴

Nasmijao sam se na njegovo „u biti": „Lako vam je to reći!"

Znam! To su kao nizovi riječi ili DNK, ili slično. Razbacani su uokolo, posvuda. Nakon plavih amebastih oblika, pojavilo se nekoliko pulsirajućih mjesta. Pomislio sam: „Koliko ih samo ima." Osjećao sam se dobro. Zatim sam se našao u ustalasaloj zbilji. Kada sam pogledao uokolo, izgledalo je kao da sam okružen značenjem ili simbolima. Svojevrsnom srži stvarnosti gdje su pohranjena sva značenja. Provalio sam u glavnu komoru.

Trudeći se održati s Elijem korak, zapitao sam: „Kao da ste probili neku vrstu membrane i doprli do osjećaja nabijenog značenjem i izvjesnošću."

Tako je! Ne znam je li to zbog mog zanimanja za računala ili ne, ali kao da se radi o sirovim djelićima stvarnosti. To je mnogo više od pukih jedinica i nula. Ovo je jedna viša razina, s vrlo moćnim bitovima.

Eli je prešao na opisivanje „sobe" u koju je upao. S ovim izvještajem, pogled kojeg počinje pružati DMT postaje sve širi.

Bio sam u bijeloj sobi gdje sam imao određene emocije i osjećaje, što me je ispunilo intenzivnim osjećajem paralelne stvarnosti. Podsjećalo me je na jedan moj san, u kojem sam autom udario u auto nekih hispanoameričkih klinaca. Jako sam ih razljuto. Rekao sam im: „Ako mrzite mene, mrzite sebe. Naše kulture su pomiješane, tomu ne možete umaći." Njihova kultura, naša kultura; stvarnost je koja postoji istodobno. Bijela soba sastojala se uglavnom od svjetla i prostora. U njoj su bile naslagane kocke sa sličicama

na površini, kao da su logos svijesti. Sve je bilo lagano, ali pristizalo je mnoštvo drugih informacija.

Neki drugi dobrovoljci našli su se u sobama koje su izgledale kao „igraonice“ ili „dječje sobe“ ili kao skladišni prostor određen posebno za tu svrhu, prepun značenja i dubine.

Gabe, tridesetogodišnji liječnik, živio je i radio u udaljenoj seoskoj zajednici. Bio je jedan od dobrovoljaca koji je imao prethodno iskustvo pušenja DMT-a. Nakon što je primio 0,4 mg/kg DMT-a u kombinaciji s ciproheptadinom, izvijestio je o sljedećem:

Oblici i prizori koje sam vidio podsjećali su me na dječju sobu. No, nije bilo djece nego krevetića i raznih životinja, i sve je blistalo. Prenešen sam u prizor iz djetinjstva, ili sam barem tako osjećao. Kao da sam se nalazio u dječjim kolicima, preplavljen slikama iz djetinjstva. Pomalo zastrašujuće. Ne mogu to opisati, ali bih, možda, mogao nacrtati. Kao da se nalazite u sobi, s dječjim kolicima. U sobi su se nalazili ljudi nalik likovima iz crtića, no nisu bili to što sam želio vidjeti.

Aaron je koristio najsuvremenije zakonski dopuštene tehnologije za proširenje svijesti: elektronske naprave poput uređaja pogonjenog moždanim valovima, zatim vitamine i druge dodatke prehrani, kao i istočnjačke duhovne discipline. Kad je počeo raditi s nama imao je četrdeset i šest godina. Bio je jedan od nekolicine židovskih dobrovoljaca, pa sam prema njemu osjećao izvjesnu bliskost na toj razini. Radujući se iskustvu, bio je pun iščekivanja ali sumnjičav, i molio se je da sve protekne dobro.

Tijekom njegove seanse pindolola s DMT-em, uočio je dva elementa nevidljivih svjetova: aspekt informatičkog jezika i temu dječje sobe/igraonice.

Nema vrata niti išta kroz što biste prošli. To je ili s ove strane - mračno je; ili ondje - vide se nekakve slike. Ali, nerazumljive su, podsjećaju na majanske hijeroglife. Poprilično su me zaintrigirali. Hijeroglifi su se zatim pretvorili u sobu, a ja u dijete. Bilo je ondje dječjih igračaka. Sve u svemu, vrlo zgodno.

Kao korak dalje, drugog dobrovoljca duhovna je molekula odvela u neku vrstu „stana”. Kad je sudjelovao u studiji reakcije na doze, Tyrone je imao trideset i sedam godina. Bio je moj bivši student, mladi kolega psihijatar kojem sam bio mentor godinu dana.

Vraćajući se sa svoje dvoslijepe doze od 0,2 mg/kg DMT-a, izvijestio je:

Bio je to prizor stanova iz budućnosti!

Nasmijao se, jer se pojavilo neočekivano.

Kao stambeni prostori, bili su prekrasni. U ružičastoj, narančastoj i sličnim bojama. I žuta, uistinu jako svijetla.

Pitao sam: „Kako znate da su iz budućnosti?”

Mjesta za sjedenje, za rad, radne površine, bili su oblikovani iz zidova. Tako nešto nikada nisam vidio, doista su izgledali moderno. Zadržila me je gotovo organska narav tih stanova. Ne samo da su bili funkcionalni, nego je namještaj odisao životom, kao da je izrađen iz neke žive tvari, neke životinje, ili nekog drugog živog bića. Slobodno mogu reći da sam, gledajući te stanove, osjećao strahopoštovanje. Ili čak poštovanje kakvo čovjek osjeća pred umjetničkim djelom, gledajući npr. divnu sliku. Kada - ushićeni i zadubljeni u ono što prikazuje - izgubite pojam o vremenu i prostoru. Na kraju sam napustio to mjesto sa stanovima i otišao do nekog mjesta s procijepom u zemlji. Nije bio vodoravan nego okomit, procijep u prostoru.

Aaron je također sudjelovao u studiji s elektroencefalografom. Nekoliko dana nakon seanse u kojoj je primio dozu od 0,4 mg/kg DMT-a, poslao nam je rukom pisane zabilješke, bolje od mojih, u kojima opisuje mjesta gdje je bio toga dana. Ovdje nalazimo neke naznake naseljenosti tj. naravi tog neobičnog prostora.

Povratka nije bilo. Nakon par trenutaka postao sam svjestan da mi se nešto događa s lijeve strane. Vidio sam psihodeličan prostor blistav poput Day-Gloa, veličine sobe čiji zidovi i podovi nisu imali jasne granice ili rubove. Sve je električki vibriralo i pulsiralo. Ispred „mene” se podigao stol kao pozornica. Činilo se kao da mi je neka prisutnost nešto prinosila/ servirala. Htio sam znati gdje sam, ali sam „osjetio” odgovor da ja tu nemam što raditi. Prisutnost nije bila neprijateljska, samo pomalo uznemirena i otresita.

Philipu je doza od 0,4 mg/kg svakako bila podnošljivija od prevelike doze od 0,6 mg/kg, čega se i sam dobro sjećao. U ovoj seansi promatranje je obuhvatilo veće područje.

Ubrzo je prestalo uporno nizanje nejasnih prizora. Zatim sam se našao iznad neobičnog krajolika, kao na Zemlji, ali istodobno i vrlo nezemaljskog. Predjel je bio gorovit, te vrlo prijateljski i privlačan. Doživljaj je bio tako stvaran da sam morao otvoriti oči. Kada sam to učinio, prizor se preklapao s prizorom prostorije. Zatvorio sam oči, a preklapanja je nestalo. To je bilo nalik iznimno sjajnom plakatu obojanog živim bojama, ali puno složenije. Lebdio sam miljama iznad toga. Imao sam sasvim jasan dojam stvarnog proživljavanja, a ne tek neke žive vizualne percepcije. Ondje je bilo teleskopa, ili mikrovalnih antena ili stvari kao što su vodeni toranj načičkan antenama. Volio bih da sam vas mogao uzeti za ruku i pokazati vam. Beskrajan horizont. Drugačije sunce, nijansi i boja različitih od našeg.

Završimo ovo poglavlje Seanovim opisom svijeta nastalog djelovanjem DMT-a koji je prilično nalikovao našem. Ipak, taj svijet nije imao ništa sa sobom 531 koju su posjećivali i drugi ljudi osim Laure i mene. Primjer mi se sviđa jer materijale iz ovog poglavlja spaja s onim koji slijedi. Drugim riječima, to se događa „negdje drugdje” s „nekim odande” i „nešto se događa”, ali sve je tako poznato da nas obmanjuje svojom „različitošću”.

O Seanovom prosvjetljujućem iskustvu detaljnije ćemo čitati kasnije, ali trenutno ćemo spomenuti ono što je rekao nakon treće seanse od 0,3 mg/kg DMT-a tijekom studije na toleranciju. Gotovo kao primisao, prije nego što smo počeli njegovu četvrtu i zadnju dozu, rekao je:

O, da! Tamo je bilo ljudi i vodiča. Bio sam u društvu jedne meksičke obitelji, na trijemu njihove kuće u pustinji. Vani, u vrtu, igralo se mnoštvo djece itd. Igrao sam se s klincima. Bio sam dio obitelji. Imao sam osjećaj da neki stari čovjek stoji iza mene ili negdje u blizini. Htio sam s njim razgovarati, ali mi je nekako dao do znanja daje važnije da posjetim mladu djevojku. Sve je izgledalo prilično opušteno, dobroćudno. Tako prirodno i cjelovito. Nipošto se nije radilo o snu. Pomislio sam: „Izgleda kao lijep, uobičajen dan”, a onda sam stao i pomislio: „Ne, na tripu sam.”

Bili su ondje i neki crnci, koji kao da su me vukli. Imao sam neobičan osjećaj da me se izvlači. Pomalo neugodan osjećaj. Pozvali su me na stranu.

Želeći održati tijek njegovih misli, rekoh: „Zvuči kao prizor iz knjige Carlosa Castanede.”⁵

Da, doista. Nije mi to palo na pamet.

Možda mislite da ova viđenja i nisu tako čudna. Svi mi sanjamo o neobičnim stvarima i mjestima. Međutim, naši su dobrovoljci ne samo da su vidjeli te stvari nego su i neupitnom sigurnošću osjetili da su stvarno tamo. Svaki put kad bi otvorili oči ta bi se stvarnost nametnula onoj koja se trenutno manifestirala, a koja se prije nije vidjela.

Osim toga, nisu bili pospani, nego potpuno svjesni i budni, sposobni da sami sebi kažu kako da postupaju u tom novom prostoru. Zapanjujuće je koliko sam često čuo da kažu: „Osvrnuo sam se i vidio...”

Slušajući ta iskustva, počeli su se širiti i moji vidici kao psihijatra i istraživača. Izvještaje osoba o tim nevidljivim carstvima popratio sam s vrlo malo komentara. Bilo ih je teško pratiti i nisam znao što da kažem. Tada sam se počeo boriti s nagnućem da te priče uzimam kao snove ili plodove mašte pojačane DMT-em. Istodobno, počeo sam sumnjati i u vlastiti model onoga što se stvarno događa pod djelovanjem DMT-a. Jesu li ispitanici *uistinu* bili negdje drugdje? Čemu su točno nazočili?

To nisu nevažna pitanja. Kao što smo vidjeli u prethodnom poglavlju, osjetljivi, empatički i ohrabrujući odgovori ključni su u radu s ljudima pod utjecajem DMT-a. Nekakva lakomislena, sumnjičava primjedba puna nevjerice može dovesti do toga da se netko osjeća loše i zanemareno, što bi brzo odvelo do negativnog i zastrašujućeg ishoda. Nagovještaj toga vidimo u Seanovom glatkom odbijanju moje pretpostavke da je prizor s meksičkom obitelji temeljen na prisjećanju sličnih prizora iz knjiga Carlosa Castanede. On je s njima *doista* bio; to se nije događalo negdje drugdje.

U skladu s potrebom neposrednog praćenja i empatijske reakcije na iskustva dobrovoljaca, također sam im trebao pomoći da razumiju što im se dogodilo. Kad se radilo o nevidljivom krajoliku, suočili smo se s većim poteškoćama u davanju smisla onome što se zbiva. Kao što ćemo vidjeti u sljedeća dva poglavlja, problem je postao još izraženiji kad su na seansama prevladavali kontakti s bićima.

Kontakt kroz veo: 1

Materijal u ovom i sljedećem poglavlju iznimno je neobičan i teško razumljiv. Meni je uistinu jako čudan, a kad me ljudi pitaju: „Što si otkrio?" to bih pitanje najradije zaobišao.

Prelistavajući bilješke koje sam pisao uz krevet, opetovano bih se iznenadio vidjevši koliko je mnogo dobrovoljaca „ostvarilo kontakt" s „njima" ili s drugim bićima. Najmanje polovica njih učinila je to u ovom ili onom obliku. Opisujući ih, istraživački subjekti koristili su izraze kao „entiteti", „bića", „vanzemaljci", „vodiči" i „pomagači". Ti „životni oblici" izgledali su kao klaunovi, gmazovi, bogomoljke, pčele, pauci, kaktusi i krute figure. Napomene uz te bilješke još uvijek su mi neobične: „tamo su bila ta bića", „bio sam voden", „do mene su brzo došli". Moj um kao da odbija prihvatiti što tu, crno na bijelom, piše.

Možda s tim pričama imam problem jer preispituju važeći pogled na svijet, pa i moj vlastiti. Naš današnji pristup stvarnosti oslanja se na budnu svijest koja upošljava razna sredstva i instrumente kao jedini način spoznaje. Ako ne možemo vidjeti, čuti, omirisati, okusiti ili dodirnuti stvari u svakodnevnom stanju uma ili uz upotrebu osjetila pojačanih tehnologijom, tada to nije stvarno. Stoga su takva bića „nematerijalna".

Nasuprot tome, autohtone kulture u stalnom su kontaktu sa stanovnicima nevidljivih predjela i nemaju problema s posjećivanjem obaju svjetova. U većini slučajeva to rade uz pomoć psihodeličnih biljaka.

Mnogi suvremeni znanstvenici posjeduju čvrstu vjeru u duhovno. Ipak, ti isti znanstvenici uhvaćeni su u dubokom sukobu između osobnih i profesionalnih vjerovanja. Ono što kažu i ono što osjećaju može stajati u dubokoj opreci. Kada se radi o srcu i duhu teško je biti „objektivan“. Svoju vjeru znanstvenici znaju staviti u razne pretince i ne mogu pojmiti verificiranje ili vrednovanje svoje duhovne intuicije. U drugim slučajevima oni razvodnjuju narav tih vjerovanja kako bi održali neku dosljednost sa svojim intelektualnim razumijevanjem. Možda oni, jednostavno, zanemaruju prisutnost anđela i demona u svetim spisima, ili ih smatraju simboličnim ili halucinogenim manifestacijama pretjerano aktivne vjerske imaginacije.

Manjak otvorenog dijaloga o tim stvarima uvelike otežava samu zamisao da proširimo pogled na stvarnost nematerijalnih carstava, uz korištenje znanstvenih metoda. Što bi se dogodilo istraživanju duhovnih carstava kada bismo im mogli pristupiti oslanjajući se na molekule poput DMT-a?

Osim pitanja u vezi s postojanjem nematerijalnih ili duhovnih svjetova, možda bismo trebali proširiti predodžbu o tome što u njima možemo vidjeti. Mogu li naše duhovne i religiozne strukture obuhvatiti ono što stvarno boravi u tim različitim razinama postojanja? Priče koje ćemo čuti nadilaze razmjerno „dokučive“ susrete s Božanstvom ili s anđelima. One nisu posebno uredne, sređene ili usklađene s onim što se uobičajeno smatra „očekivanim“ duhovnim iskustvom.

Nadam se da će ovi izvještaji ubrzati zanimanje za nematerijalna područja, uz korištenje intelektualnih, intuitivnih, tehnoloških ili bilo kojih drugih sredstava koja posjedujemo. Jednom kad bude dovoljno zanimanja, ili čak potražnje za takvim informacijama, slične pojave mogu postati prihvatljiva tema racionalnog istraživanja. Ironično, možda ćemo se više morati oslanjati na znanost (posebno na neopterećena polja kozmologije i teorijske fizike) negoli na naše konzervativnije vjerske tradicije, kako bismo dobili zadovoljavajuće modele i objašnjenja tih iskustava iz „duhovnog svijeta“.

Kada smo počeli davati DMT, očekivao sam da ću čuti neka od tih iskustava. Bile su mi poznate priče Terencea McKenne o „samo-preobražujućim vilenjacima" koje je sreo nakon što je pušio jake doze tog opijata. Isto tako, o sličnim susretima bilo je riječi u razgovorima koje sam vodio s dvadeset iskusnih pušača DMT-a prije nego što je počelo istraživanje u Novom Meksiku. Kako je većina tih ljudi bila iz Kalifornije, priznajem da sam njihove priče pripisivao svojevrsnoj zapadnjačkoj ekscentričnosti.

Stoga, nisam bio ni intelektualno ni emocionalno pripremljen za učestalost kojom se u našoj studiji događao kontakt s bićima, niti za (često) krajnje bizarnu prirodu tih iskustava. Nisu bili pripremljeni ni mnogi naši dobrovoljci, pa čak ni oni koji su DMT pušili ranije. Također, iznenadile su me česte teme o postupcima tih bića s našim dobrovoljcima: manipulirala su, komunicirala, pokazivala, pomagala, pitala. To je, nepobitno, bila dvosmjerna ulica.

Ma kako neobični bili izvještaji koji slijede, naše studije iz 90-ih nisu prva znanstvena literatura koja opisuje „kontakt" izazvan DMT-em. Postoje, također, izvještaji iz 50-ih u kojima dobrovoljci navode isti učinak. Ti stariji slučajevi DMT-a izvanredni su po tome što nagovještaju svjedočanstva koja ćemo čuti gotovo četrdeset godina kasnije. A još značajnije je to da nisam bio u mogućnosti locirati slične izvještaje istraživačkih subjekata koji su uzimali slične psihodelike. S „njima", bićima nematerijalnog svijeta, ljudi se susreću samo na DMT-u.

Ti stariji klinički zapisi nastali su od pacijenata sa shizofrenijom, među kojima su mnogi bili hospitalizirani godinama, pa i desetljećima. Oni nisu bili posebno razgovorljivi, duhovni ili ugodni. Dobivali su DMT u istraživanjima kojima se nastojalo ustanoviti koliko je stanje pod DMT-em slično shizofreniji. Istraživači su, također, bili zainteresirani izmjeriti koliko su prirodno psihotični pacijenti bili više ili manje osjetljivi na efekte DMT-a.

U istraživanju laboratorija Stephena Szare, u Mađarskoj, jedan pacijent s dijagnozom shizofrenije je, nakon visoke intramuskularne doze DMT-a, izvijestio sljedeće:

Vidio sam vrlo čudne snove, ali samo na početku. Vidio sam čudna bića, patuljke ili slično. Bili su crni i kretali su se naokolo.'

Jedan američki istraživački tim također je dao DMT pacijentima sa shizofrenijom. Od devet osoba samo je jedna mogla nešto reći o svom iskustvu, i to jedna nesretna žena koja je primila pozamašnu intramuskularnu dozu od 1,25mg/kg DMT-a:

Nalazila sam se na jednom prostranom mjestu, a oni su mi nanosili bol. To nisu bila ljudska bića. Izgledali su zastrašujuće! Živjela sam u svijetu narančastih ljudi.²

Ove male vinjete trebale bi nas upozoriti da se ne opustimo suviše u uvjerenju da je ono što su izvijestili naši dobrovoljci fenomen New Agea 90-ih. Duhovna molekula razotkrila je znanosti Zapada nevidljive svjetove i njihove stanovnike davno prije negoli je naše istraživanje započelo.

Karlov rani susret sa životnim oblicima, kao što su bile njegove vizije DNK opisane u prethodnom poglavlju, ponudio je uvod u buduće, detaljnije priče drugih dobrovoljaca. Karl je bio četrdesetpetogodišnji kovač, oženjen Elenom, o čijem ćemo prosvjetljujućem iskustvu čitati kasnije.

Osam minuta nakon injekcije visoke neslijepe doze, opisao je ovaj susret:

Doista je bilo čudno. Prizor je vrvio vilenjacima. Bili su obijesni, zločesti. Četvorica njih pojavila su se duž autoputa kojim redovito putujem. Dirigirali su prizorom, bio je to njihov teren! Bili su približno moje visine. Držali su plakate pokazujući mi na njima nevjerojatno lijepe, složene i uskovitlane geometričke prizore. Jedan od njih je učinio da se ne mogu kretati. Kontrola je nesporno bila u njihovim rukama. Htjeli su da sve to gledam! Čuo sam hihotanje; vilenjaci su se smijali ili razgovarali, živim tempom. Brbljali su i cerekali se.

U prethodnom smo poglavlju čuli o Aaronovim iskustvima nevidljivih svjetova. Vratimo se njegovoj prvoj neslijepoj dozi DMT-a. Otprilike deset minuta nakon injekcije, pogledao me i slegnuo ramenima, smijući se:

Prvo su se javili nizovi slika poput mandala, vizije tipa fleurs-de-lisa (heraldičkog ljiljana). Onda mi se pravo u lice zaletila neka insektoidna stvar lebdeći iznad mene dok me droga prožimala. Ta me stvar isisala izvan glave u svemirski prostor. To je očito bio svemirski prostor, tamno nebo s milijunima zvijezda.

Bio sam u nečem nalik velikoj čekaonici, vrlo dugačkoj. Osjetio sam da me promatraju ona insektoidna stvar i njoj slična bića. Zatim su izgubili interes. Ponijeli su me u svemir i promatrali.

Nakon dvoslijepih visokih doza u nizu, Aaron je ukratko opisao svoje susrete s tim bićima:

Ozračje je zlokobno, uz prisutnost nekog vanzemaljskog insektoida, što baš i nije ugodna strana ovoga, zar ne? Situacija nije sličila onoj tipa „sad ćeš nadrapati, gade“. Više se radi o opsjednuću. Tijekom tog doživljaja imaš osjećaj da netko ili nešto preuzima kontrolu. Kao da se moraš braniti od njih tkogod oni bili, ali oni su nedvojbeno tamo. Ja sam svjestan njih, a oni su svjesni mene. Kao da imaju neki program. Kao da si ušetao u neki drugi kvart. Čovjek doista nije siguran o kakvoj se kulturi radi. Gmazovska bića, ili ona koja su tamo prisutna, imaju karakterističan miris.

„Što je s elementom straha?“, pitao sam. „Što je najgore što oni mogu učiniti ako vas se domognu?“

O tome se upravo i radi. Čudan je sam osjećaj da je tako nešto moguće.

U jednom od kasnijih poglavlja čitat ćemo o tjelesnim problemima koje je doživio Lucas poslije seanse s visokom dozom. No, zanimljivo je pogledati dio njegovog pisma koje nam je poslao nekoliko dana poslije iskustva:

Ne postoji ništa što bi te na to moglo pripremiti. Začuo se neki zvuk: bzzzz. Postajao je sve jači i jači, sve glasniji i glasniji. Dolazio je i odlazio, i onda PUF! Ispod mene zdesna, svemirska stanica. Ondje su bila barem dva bića, po jedno sa svake strane, koja su me vodila na platformu. Bio sam svjestan i mnogih bića unutar stanice - sličnih robotima, androidnih stvorenja koja su izgledala poput križanaca između lutaka za testiranje sudara i postrojbi Imperije iz Zvezdanih ratova, osim što su to bila živa bića, a ne roboti. Na dijelovima tijela imali su rešetkaste uzorke, posebno na mišicama. Obaoljali su nekakvu rutinsku tehnološku provjeru, ne obazirući se na me. Krajnje zbunjen, otvorio sam oči.

U tom trenutku u sobi 531 vrijednosti Lukasovog pulsa i tlaka naglo su pale do gotovo nemjerljive razine.

U 15. poglavlju čitat ćemo o Carlosovom iskustvu šamanskog rođenja i smrti, izazvanom prvom neslijepom visokom dozom DMT-a. Tijekom jedne od njegovih seansi s visokom dozom, i on je susreo bića koja su mu pokušavala ublažiti tjeskobu:

Vidio sam potpuno različit svijet, drugačije arhitekture i krajolika. Vidio sam jedno ili dva bića. Čak se razlikuju po spolu. Boja njihove kože različita je od boje mesa. Komunicirao sam s njima, ali nije bilo dovoljno vremena. Stigavši onamo, bio sam jako napet, uzbuđen i uznemiren. Pokušavali su ublažiti moj nemir, kako bismo mogli uspostaviti kontakt.

Gabe, o čijem smo prebacivanju u dječju sobu ili igraonicu već čitali, još je jače osjetio brigu i zabrinutost „duhova“ za vrijeme prve seanse visoke doze DMT-a:

Isprva me uhvatila blaga panika. Potom su se najljepše boje koje sam vidio stopile u bića. Bilo ih je mnogo. Govorili su mi, ali nisu stvarali zvuk. Prije bih rekao da su me blagoslivljali, duhovi života su me blagoslivljali. Govorili su mi da je život lijep. U početku sam imao osjećaj da prolazim kroz neku spilju ili tunel, ili da odlazim u svemir, velikom brzinom. Osjećao sam se kao bačena lopta.

Mnogi susreti dobrovoljaca sa životnim oblicima u tim nematerijalnim svjetovima bili su obilježeni snažnim dojmom razmjene informacija. Informacije su bilo raznolike, a ponekad su se ticale „biologije“ tih bića.

Chris je bio tridesetpetogodišnjak, oženjen, prodavač računala. Također je imao umjetničkog dara te je glumio u predstavama lokalnog teatra. Ranije, prije početka našeg istraživanja, psihodelike je bio uzeo nekih pedeset do šezdeset puta. Nadao se da će ga seanse DMT-a „pokrenuti u stanje svjesnosti koje tražim osam godina na LSD-u, a kojega sam dosad imao samo bljeskove“.

Njegova neslijepa visoka doza bila je „vrlo umirujuće iskustvo, jedno od najintenzivnih u životu“. Odvajanje uma i tijela bilo mu je lako, pa je zaključio da „ako je smrt takva, tada nema mjesta zabrinutosti“.

Chris se vratio na istraživanje tolerancije nekoliko tjedana kasnije.

Nakon prve doze, podigao je povez s očiju i rekao:

Bilo je mnogo ruku. Opipavale su moje lice i oči. Bilo je pomalo zbunjujuće. Ondje se nalazilo više osoba. Prepoznavali su me i identificirali.

Atmosfera je bila prisnija. Prvo sam mislio da je uzrok tom doživljaju povezan s povezom za oči, ali to nipošto nije bio slučaj!

Ispunjavajući tablice, dodao je:

Kako bih dospio do tog prostora, morao sam proći kroz nešto kao nedobronamjeran prostor. Činilo se da ga čuvaju nekakve kandže.

Jutra su se znala otegnuti, a njemu je trebalo ohrabrenje. Pustio sam intuiciji da me vodi: „Ako treba, pustite da vas poderu na komadiće, onda ćete moći nastaviti."

Komadanje je dio šamanske inicijacije, zar ne? Osjetio sam nečiju zmajoliku prisutnost. A boje su bile iste - crvena i zlatnožuta.

„Boje mogu biti kao tkanina, ili uvod ili zavjesa. Iako su vrlo lijepe, kroz njih možeš proći na drugu stranu."

Vraćajući se iz druge doze, izgledao je zaprepašteno. Tražio je prave riječi, ali sve su mu se činile neadekvatne:

Bilo je ludo, bez ikakvih boja. Čuo se uobičajen zvuk: ugodno brujanje, neka vrsta unutrašnjeg žamora. Onda su se pojavila tri bića, tri fizička oblika. Iz tijela su im izlazile zrake koje su se vraćale natrag u njihova tijela. Bili su gmazoliki i čovjekoliki, i pokušavali su mi objašnjavati kretnjama, a ne riječima. Htjeli su da im pogledom prodrem u tijela. Vidio sam nutrinu njihovih tijela i shvatio način njihovog razmnožavanja: što se zbiva prije rođenja i prelazak u tijelo. Kad sam ustanovio što su mi željeli priopćiti, nisu tek tako nestali. Stajali su ondje poprilično dugo. Njihova je prisutnost bila vrlo opipljiva.

Dotad sam već čuo brojne priče o sličnim susretima te sam mogao procijeniti realnost njegovog iskustva: „Tako nešto niste očekivali."

Pokušao sam to programirati, krenuvši s predodžbami o tome što ću vidjeti ali jednostavno nisam mogao. Mislio sam da razvijam određenu dozu tolerancije na ubrizgani DMT, ali potom: „bum"! Pojavila su se ta tri momka ili tri stvari.

Govoreći o svom iskustvu izgledao je pomalo smeteno.

Opazivši njegovu smetenost, rekao sam: „Ovo doista zvuči čudno."

Itekako. Dok sam skidao povez s očiju, dvoumio sam da li da vam o tome uopće pričam.

Chrisova treća doza bila je razmjerno mirna. Ostao je svjestan svoga tijela, kucanja srca u grudima, kruljenja želuca od gladi.

Njegova se četvrta doza naslanjala na teme iz prethodne tri, da bi završila s mnogo elemenata mističnog iskustva:

Pokušavali su mi pokazati najviše što su mogli. Komunicirali su riječima. Bili su poput klaunova ili veseljaka ili lakrdijaša ili vragolana. Bezbroj njih izvodilo je kerefeke. Tamo sam se dobro osjećao. Bio sam nevjerojatno sabran i imao dojam da sam na nevjerojatno mirnom mjestu. Zatim su mi poručili da sam dobio dar, da je taj prostor moj i da onamo mogu ići kadgod poželim. Trebao bih se osjećati blagoslovljenim jer imam obličje, jer živim. Nastavilo se to u beskonačnost. Ondje je bilo plavih ruku, stvari koje su lepršale, a potom je iz plavih ruku izletjelo tisuće stvari. Pomislio sam: „Kojeg li prizora!“ Zaista je bilo iscjeljujuće.

Bio je to dio mene, a ne nešto zasebno. To je bio umirujući dokaz da se radi o nečemu mojemu, vlastitome, te da je veza uspostavljena. Čitava je stvar doista bila presudna za moj duhovni razvoj. To je ono što sam pokušavao napraviti s LSD-em, kao neku samoinicijaciju. S LSD-em je to ponekad funkcioniralo, a ponekad nije.

Još su čudnije priče o postupcima, više ili manje nametljivim, koje su na našim dobrovoljcima izvodila bića tih nematerijalnih svjetova za vrijeme njihove omamljenosti DMT-em.

Jim, tridesetsedmogodišnji učitelj, bio je dobrovoljac koji nije volio puno pričati o svojim iskustvima. Tijekom ispitivanja tolerancije razgovarali smo o prolasku kroz jarke boje, što ga je (kako je priznao) zbunjivalo. Osjećao je da bi iza boja mogla stajati „bića“, a ja sam ga poticao da ispita je li doista tako. Nakon izlaska iz zadnje doze, rekao je gotovo smjesta, bez suviše emocija:

Otišao sam s njima, kako ste mi predložili. Moj um su podvrgnuli kliničkom istraživanju. U zjenice su mi stavljali neku vrstu dugačkog optičkog kabela.

To se dogodilo godinama nakon što smo prestali upotrebljavati karticu za mjerenje zjenica, tako da nije imalo ništa s onim što se događalo u sobi 531.

Pitao sam Jima kako se osjećao.

Osjećao sam se prilično čudno, ali mislio sam da je to zbog droge.

Jeremiah je u pedesetoj godini bio jedan od naših najstarijih dobrovoljaca. Sada, kao umirovljenik, nakon više desetljeća u službi vojnih snaga, nalazio se na pragu nove faze profesionalnog života kao trener za kliničko savjetovanje. Također je, po treći put, zasnovao obitelj te se sredinom ispitivanja reakcije na dozu podvrgnuo zatezanju lica. Bio je vrlo zauzet čovjek.

Tijekom nekoliko prvih minuta neslijepe visoke doze DMT-a, Jeremiah je nekoliko puta uskliknuo: „Auu!„ „Ooo!" "Nevjerojatno!" Blistao je od zadovoljstva, s velikim osmjehom na licu. Izgledalo je da se odlično provodi.

Nalazio sam se u dječjoj sobi. Visoko-tehnologiziranoj dječjoj sobi s Gumbyjem visine jednog metra koji me pratio i služio.³

Osjećao sam se kao dijete. Ne ljudsko dijete, nego dijete u odnosu na inteligencije koje je predstavljao Gumby. Biće je bilo svjesno mene, ali ne osobito zabrinuto. Njegova je zabrinutost bila blaga, kao što bi se roditelj osjećao da gleda svoje dijete koje leži unutar dječje igraonice. Čim sam ušao, čuo sam zvuk: hmmm. Zatim sam čuo dva-tri muška glasa u razgovoru. Jedan od njih je rekao: „Stigao je."

Osjećao sam evoluciju na djelu. Ove inteligencije nas promatraju. Izvan kaosa kojeg sebi stvaramo, ipak postoji nada.

Iskustvo nimalo nisam mogao promijeniti. Nisam ga mogao predočiti niti zamisliti. Predstavljao je za mene potpuno iznenađenje! Pokušao sam se otvoriti ljubavi, ali to je bilo besmisleno. Mogao sam jedino promatrati.

Ovaj zadnji komentar mi je bio posebno zanimljiv, jer se kosio s mojom pretpostavkom da je ono što je Jeremiah susreo bilo proizvod njegova uma, a ne „prava" percepcija. „Otvaranje prema ljubavi" je skraćeni izraz za nastojanje da se nemir uzrokovan neočekivanim ili neugodnim iskustvom pretvori u ljubav. Ako je to što je Jeremiah upravo susreo bilo samo proizvod njegove mašte, možda je mogao promijeniti vlastite reakcije. Činjenica da je svoj pokušaj doživio „besmislenim" podsjetila me je na uzaludnost pokušaja „otvaranja prema ljubavi" kada vam ususret dolazi jureći kamion. „Otvaranje prema ljubavi", kako je on to pokušao, u trenutku u kojem je bio bačen u vanzemaljsku dječju sobu, bila je toliko neučinkovita i neprikladna reakcija da se činila besmislenom.

Nekoliko mjeseci kasnije, Jeremiah je primio dvoslijepu dozu od 0,4 mg/kg DMT-a. Pet minuta nakon toga počeo je pričati:

Ovo je bilo puno intenzivnije nego kod prve veće doze. Jedan drugačiji svijet. Zapanjujući instrumenti. Stvari nalik strojevima. Nekim od uređaja upravljala je jedna osoba. Ja sam se nalazio u velikoj prostoriji, a ona je bila u njezinom drugom dijelu.

Osjećam se pomalo uzdrmano... pomalo hipersenzitivno... tijelom mi prolaze drhtaji.

„Možda bi vam pomoglo da zatvorite oči. Evo, pokrit ćemo vas dekom.”

U sredini je stajao jedan veliki stroj s kružnim cjevovodom, a cijevi kao da su se izvijale - ne poput zmiје, nego više u tehničkom smislu. Plavosive cijevi na krajevima nisu bile otvorene. Možda su bile plastične? Osjećao sam kao da me uređaj prespaja, reprogramira. Koliko sam mogao vidjeti, za nekakvom konzolom stajao je neki čovjek te je čitao podatke s ekrana i rukovao elementima uređaja. Bio je posve zadubljen u posao. Na uređaju su se izlistali rezultati, možda analiza rada mog mozga. Pomalo sam se plašio; osjećaj je bio gotovo nepodnošljivo snažan.

Jeremiahina posljednja dvoslijepa seansa bila je manje intenzivna, ali definitivno psihodelična, s dozom od 0,2 mg/kg. Na seansi je bio okružen ortopedskim kavezom za rastezanje, ali je tvrdio da ga ne smeta. Naša jutarnja sestra bila je Josette, koja je mijenjala Cindy.

Nakon deset minuta, počeo je govoriti:

Tamo su bila četiri jasno vidljiva bića koja su me promatrala odozgo, kao da sam na operacijskom stolu. Otvorio sam oči da vidim jeste li to vi i Josette, ali niste bili. Nešto su napravili i proučavali su rezultat. Znanstveno i tehnološki su jako napredni. Promatrali su me tik iznad šipke za rastezanje koja je bila ispred mene. Kao da su govorili: „Bok. Javi se ponekad!”

Josette je rekla da ju je nešto od onog što je Jeremiah opisao podsjetilo na neke njezine „čudne” snove, i nastavila pričati o jednom takvom snu.

Jeremiah je odgovorio:

To što ste opisali bio je san, a ovo je stvarno. Potpuno je neočekivano, sasvim stabilno i objektivno. Netko bi mogao reći da sam vaše gledanje mojih zjenica doživio kao promatranje od strane nepoznatih bića, a da su

cijevi koje sam vidio bile zapravo cjevčice u mom tijelu. Ali, to je metafora, a ovo uopće nije metafora. Ovo je samostojna, postojana stvarnost.

Josette je uzela posljednji uzorak krvi i napustila sobu zatvorivši vrata za sobom. Jeremiah i ja opuštali smo se zajedno.

DMT mi je pokazao stvarnost u kojoj postoje beskonačne varijacije stvarnosti. Postoji stvarna mogućnost usporednih dimenzija. Možda to nije tako jednostavno kao što bi bila planeta vanzemaljaca s vlastitom kulturom. To je previše blisko.

A nije niti poput neke vrste droge. Više nalikuje iskustvu nove tehnologije nego droge.

Možeš izabrati da se time pozabaviš, a i ne moraš. To će i dalje napredovati bez obzira na to obraćaš li pažnju ili ne. Ne vraćaš se tamo odakle si krenuo, nego onamo gdje su se stvari od tvog odlaska promijenile. Nije to halucinacija, nego nešto što se promatra iz prve ruke. Kada sam ondje, nisam intoksiciran. Bistre sam glave i trijezan.

Teme testiranja i eksperimentiranja na dobrovoljcima nakon što ih duhovna molekula dovede u nematerijalno castvo nastavljaju se Dmitrijevim seansama.

Porijeklom Grk, Dmitri je imao dvadeset i šest godina kad je počeo raditi s DMT-em. Živio je s Heather, o čijem smo iskustvu nevidljivih svjetova čitali u 12. poglavlju. Bio je pisac i izdavač, te iskusan i ustrajan istraživač unutarnjeg svijeta. Pušio je DMT oko šezdeset puta i „stotine puta“ uzeo LSD, ketamin od pedeset do stotinu puta, a MDMA oko trideset.

Kada sam došao u njegovu sobu, Dmitri je bio opušten u vezi dnevnog rasporeda:

„Nisam previše uzbuđen s ovime u vezi. Znam da je to samo niska doza.“

„Pričekaj do sutra“, odgovorio sam mu.

Deset minuta nakon što sam mu dao nisku dozu, Dmitri je rekao:

Bio sam prilično psihodeličan, više nego što sam mislio da ću biti.

Sljedećeg dana, dr. V. i njegov asistent, gosp. W., pridružili su nam se kao gosti. Dr. V. je radio u Nacionalnom institutu za zloupotrebu droga, agenciju koja je financirala moje istraživanje. Vodio je projekt za liječenje

uživatelja droga pomoću ibogaina, afričkog halucinogena. Želio je vidjeti učinke snažne psihodelične droge u istraživačkom okruženju.

Gosp. W. je bio jedan od ljudi koji su mi najviše pomogli tijekom lutanja labirintom zakonskih propisa za čovjeku prilagođeni DMT. Bilo mi je drago što s njime mogu podijeliti rezultate njegove podrške.

S nama je također bila Heather, Dmitrijeva partnerica. Tako nas je s Dmitrijem, Laurom i sa mnom bilo ukupno šestero. Prilična gužva u sobi 531.

Gotovo odmah nakon što sam dovršio s davanjem injekcije, Dmitri je počeo disati duboko i brzo. Nekoliko je puta uzdahnuo i zjevnuo, kao da otpušta tjelesnu napetost. Nakon devet minuta zatražio je čašu vode i zahvalio kad smo mu dali nekoliko gutljaja. Smočivši usta, počeo je s pričom:

Osjećam kao da sam u stanju laganog šoka. Zbilja se osjećam uzdrmano.

„Evo deke!”

Dobro.

„Ne zaboravite disati. Sada se otpušta dosta energije.”

Zamolio sam Lauru da vani isključi neki zujavi komad opreme. Dmitri nije bio sasvim siguran što radimo. Odlučio je ne osvrutati se na metož.

Prvo što sam primijetio bilo je da me straga peče vrat. Zatim se čulo to glasno i uporno brujanje. U početku je sličilo zvuku ventilatora, ali zasebno. Droga me počela obuzimati. Prepustio sam se i... BUM!

Osjećao sam se kao da sam u vanzemaljskom laboratoriju, u bolničkom krevetu poput ovoga, ali tamo preko. U nekakvom pristaništu ili prostoru za oporavak. Tamo su bila neka bića. Pokušavao sam shvatiti što se događa. Vozili su me na kolicima. Okoliš nije izgledao vanzemaljski, ali njihova fokusiranost jest. Prostor je bio trodimenzionalan. Očekivao sam likove nalik onima iz crtića, kao u reklamama za LSD, ali samo sam uspio uzdahnuti i izustiti: „O, moj Bože! O, moj Bože!” Doživljaj je bio drugačiji od svih drugih iskustava s DMT-em koje sam imao.

Imali su već pripremljen prostor. Nisu bili iznenađeni poput mene. Bilo je nevjerojatno ne-psihodelično. Uspijevao sam zapažati pojedinosti. Glavnu je riječ vodilo jedno stvorenje koje, stjecao se dojam, stoji iza svega i sve nadgleda. Drugi su bili dežurni. Održavali su stanje reda, a katkad i nereda.

Aktivirali su neku vrstu seksualnog kruga, i mene je zapljusnula zapanjujuća orgazmička energija. Neka smiješna karta pojavila se kao rentgenska zraka u crtiću, a žuta rasvjeta označila je da komunikacijski sustav, ili serija sustava, dobro radi. Provjeravali su moje instrumente, testirali stvari. Kad sam izlazio, naprosto mi se nametala misao: „vanzemaljci

Jako sam razočaran što nisam s njima popričao. Bio sam zbunjen i preplašen. Znao sam da me za nešto pripremaju. Kao da smo bili uključeni u neku misiju. Spremali su se da mi nešto pokažu. Ali, čekali su da se upoznam s okolinom i kretanjem i jezikom tog prostora.

Priča je bila vrlo neobična: u sobi krcatoj ljudima, u nadnaravnom ozračju. Nadao sam se da su dr. V. i gosp. W. dobro. Također sam se pitao hoću li izgubiti financijsku potporu za naredna istraživanja. Ili vidjeti kako se udvostručuje.

Ta su bića bila prijateljski nastrojena, nimalo nalik onima iz otmica od strane NLO-a. S jednim od bića uspostavio sam bolju povezanost. Kao da smo jedno drugome željeli nešto reći ali je to ipak ostalo lebdjeti u zraku, neizrečeno. Bila je to gotovo seksualna veza, ali ne seks kao tjelesni odnos već kao potpuna tjelesna komunikacija. Prema njima sam osjećao veliku ljubav. Njihov je rad definitivno bio povezan s mojom prisutnošću. Kakva je ta veza odista bila, ostat će zagonetka.

Završimo ovo poglavlje s jednom od najneobičnijih intervencija koja su na nekom dobrovoljcu izvela ta bića iz drugog svijeta. U Benovom iskustvu, oni ne samo da su ga testirali nego su mu i nešto implantirali u tijelo.

Ben je bio dvadesetdevetogodišnjak koji se nedugo prije doselio iz Seattlea. Kao litalica, promijenio je trideset poslova u samo deset godina. Bio je stari prijatelj Chrisa, o čijem smo susretu s bićima upravo čitali.

Tijekom jednog od svojih najdužih zaposlenja, Ben je dvije godine proveo kao vojni policajac.

Bio je žustar momak - kratko ošišan, gotovo obrijane glave, mišićave grade, i vrlo neposredan. Htio je doživjeti nešto novo i drugačije, stoga ne čudi da je u pismenoj izjavi o razlozima njegova sudjelovanja u

istraživanju u Novom Meksiku, odgovorio: „Ja sam istraživač, i očekujem da iskustvo bude vrlo zanimljivo.“

Kao i kod Dmitrija, Benova seansa neslijepe niske doze bila je razmjerno jaka. Njegova visoka osjetljivost na DMT upozorila nas je da će sljedeći dan vjerojatno biti jedno od najvećih psihodeličnih iskustava njegovog života. Rekao sam mu da se pripremi.

Sljedećeg dana, mada pomalo nervozan, jedva je čekao da počne svoju visoku neslijepu dozu. Potrošio sam malo više vremena nego inače pripremajući ga, savjetujući mu da nekoliko puta duboko udahne dok DMT bude ulazio u njegov organizam.

„Vaš udisaj će možda biti posljednja stvar koje ćete se sjećati; moguće je da izdah uopće ne primijetite. To će značiti da droga djeluje.“

Dok ga je droga polako obuzimala, Ben je nastojao dublje disati. Potom se njegovo disanje ujednačilo jer je očito pao pod utjecaj droge. Na površini njegovih grudi vidjeli su se otkucaji srca. U trećoj minuti na vratu mu se pojavio neki osip, nešto što se dogodilo i nekolicini drugih dobrovoljaca koji su kasnije ispričali uistinu zapanjujuće priče.

U osmoj minuti nekoliko mu se puta zgrčilo čitavo tijelo, nakon čega je pročistio grlo.

Bilo je vrijeme da ga se pokuša uzemljiti. „Pokrit ćemo vas dekom. Pokušajte, ako možete, disanjem smanjiti napetost.“

Usporio je disanje i počeo se smirivati, a lice mu je ozario širok osmijeh. Prije negoli sam osjetio potrebu da ga potaknem, šutio je trideset i šest minuta, dulje od većine dobrovoljaca.

Počelo je zvukom, visokotoncem čvrsto napete žice.

Bilo ih je četvero ili petero i brzo su došli do mene. Možda će zvučati ludo, ali izgledali su poput kaktusa saguaro, vrlo peruanskih boja. Kaktusi su bili elastični, fluidni, geometrički. Ne čvrsti. Nisu bili dobronamjerni, ali nisu bili ni ne-dobronamjerni. Ispitivali su, stvarno su ispitivali. Izgleda da su znali da je vrijeme ograničeno. Htjeli su znati što ja, ondje dospjelo biće, radim. Nisam odgovorio. Kad su procijenili da ne predstavljam nikakvu opasnost, otišli su svojim poslom.

Oči su mu bile otvorene, ukočene, buljio je u strop. Izgledalo je da ne može shvatiti kroz što je upravo bio prošao.

„Znam, Bene, zvuči vam nevjerojatno. Nama, također, ali dogada

Kolebljivo, kao da nije sasvim siguran želi li nam to reći:

Osjećao sam da su mi nešto umetnuli u lijevu podlakticu, baš ovdje, oko deset centimetara od ove lančaste tetovaže na šaki. Nešto dugačko. Nisu mi ni pokušavali uputiti umirujuće riječi glede sonde. Jednostavno su radili svoj posao.

Laura je upitala: „Jeste li osjećali strah?”

Možda na početku, jer su mi povrijedili ego. Kada su se sjatili oko mene, više sam bio zbunjen negoli prestrašen. Moja unutarnja reakcija bila je: „Hej! Što je ovo?!” no oni su se već bili prihvatili posla. Nije bilo vremena da kažem: „Tko ste vi, do vraga? Da vidim vaše osobne!”

Iznenaduje poprilična dosljednost u izvještajima dobrovoljaca u vezi kontakata s nematerijalnim bićima. Zvukovi i vibracije se pojačavaju, sve dok se prizor gotovo eksplozivno ne pomakne do „vanzemaljskog” carstva. Dobrovoljci se nadu u krevetu ili prostoru za iskrcavanje, istraživačkom okruženju ili u prostoriji s uređajima visoke tehnologije. Iznimno inteligentna bića tog „drugog” svijeta zainteresirana su za subjekta, očito spremna za njegov ili njezin dolazak i „primaju se posla” ne gubeći vrijeme. Ondje se znade naći jedno nadležno biće koje upravlja drugima. Dobrovoljci često navode emocionalnu kvalitetu odnosa: bića su puna ljubavi, brižna ili pak profesionalno distancirana.

Čini se da u opis njihova „posla” spadaju testiranje, ispitivanje, sondiranje, pa čak i promjene na umu i tijelu dobrovoljaca. Ponekad prvo testiraju, a sljedeće se radnje poduzimaju nakon što rezultati budu zadovoljavajući. Također, komuniciraju s dobrovoljcima pokušavajući prenijeti informacije kretnjama, telepatijom ili vizualiziranim slikama. Svrha kontakta nije ustanovljena, ali je nekoliko subjekata osjetilo dobronamjeran pokušaj od strane bića da nas unaprijede, bilo pojedinačno, bilo kao rasu.

Bio sam zbunjen i osupnut količinom i čudnovatom naravi tih izvještaja. Moji nezgrapni i šturi odgovori na priče dobrovoljaca u ovom poglavlju jasno oslikavaju moj nezgodan položaj. U početku sam pokušao izbjeći zamke prisutne kod stvaranja bilo kakvog modela objašnjenja, za moje dobro ili za dobro ispitanika. Ipak, nakon nekog vremena, svi smo imali potrebu da takvim seansama damo smisao.

Kao kliničkog psihijatra i istraživača, zabavljala me ideja da pravilnost i dosljednost izvještaja, kao i snažan dojam stvarnosti podržavaju biološko objašnjenje. Aktivirali smo određena fiksna područja mozga koja uzrokuju nastanak vizija i osjećaja u umu. Kako bi, inače, tako mnogo ljudi izvijestilo o sličnim iskustvima: kukcolikim i gmazolikim stvorenjima?

Smatrao sam da su ta iskustva bila halucinacije, premda prilično zamršene - jednostavno, proizvodi kemije mozga potaknuti „halucinogenom“ drogom, poput sna na javi. Očne jabučice nekih dobrovoljaca doista su se okretale u očnim dupljama tijekom seansi visoke doze DMT-a, podsjećajući na brze pokrete očiju kada sanjamo. Možda je DMT izazvao stanje budnih snova.

Međutim, istraživački subjekti uporno su odolijevali biološkom objašnjenju budući da su takva objašnjenja umanjivala značaj, dosljednost i neporecivost njihovih susreta. Kako bi itko mogao povjerovati da komadići moždanog tkiva, kada postanu aktivirani, zabljesnu susretima s bićima koja vrše eksperimente i reprogramiranje? Potrebu dobrovoljaca za modelom koji ima smisla i poklapa se s njihovim iskustvom nije zadovoljila niti pretpostavka da se radi o budnom sanjanju. Svoje su izvještaje mnogi čak uvodno naslovili rečenicama tipa: „Ovo nije bio san“, ili: „Ovo nisam mogao izmisliti ni da sam htio.“

Na nešto apstraktnijoj razini, pokušao sam dati psihološko objašnjenje, odnosno da su ta iskustva simboli nečeg drugog: želja, strahova ili nerazriješenih unutrašnjih sukoba. Međutim, ta „simbolička“ objašnjenja nisu bila nimalo uspješnija. Propala bi čak i malo ustrajnija tumačenja. Kako bi takva iskustva mogla odražavati nesvjesne psihološke probleme poput agresivnih ili ovisničkih želja?

Neki su dobrovoljci imali gotovo teoretičarsku potrebu da najneobičnijim seansama daju smisao: „Takvo je, naprosto, djelovanje droge.“

Za druge, međutim, ta je potreba postala hitna nužnost. Kako je uopće moguće da prođu iskustvo koje su upravo prošli? Radi li se ovdje o njihovoj mašti? Kako je njihova mašta mogla proizvesti scenarij koji se doimao stvarnijim od budne svijesti? Ako je to bilo „stvarno“, kako da sada netko živi svoj život znajući kako upravo sada postoji mnoštvo nevidljivih dimenzija naseljenih inteligentnim oblicima života? Tko su

ta bića? Kakva je priroda njihovog odnosa prema dobrovoljcima sada, nakon ostvarenog „kontakta“?

U određenom trenutku odlučio sam zatomiti svoj redukcionistički, materijalistički pristup tipa: „znam ja što je to“. To ne znači da sam se bolje osjećao u vezi s onim što sam slušao, ali barem više nisam riskirao da pogoršam stvari pogrešnim tumačenjem iskustva ispitanika. Tumačenje, objašnjavanje ili slično reduciranje njihovih izvještaja obično bi kod dobrovoljaca izazvalo da zamuknu, a ja sam znao da ću, ukoliko ih ne ohrabrim da progovore, izgubiti vrijedne i važne dijelove čitave priče.

Stoga sam, kao jedan vid misaonog eksperimenta, odlučio prihvatiti da svjetovi koje su dobrovoljci posjećivali i stanovnici s kojima su dolazili u dodir stvarno postoje, te da su zbiljski poput sobe 531, bolničkog kreveta, sestre istraživačkog tima i mene. Tako sam bio slobodniji reagirati s više empatije i vidjeti kamo to vodi. Isto tako, takav je pristup omogućio da počnem razmatrati druge načine shvaćanja neobično dosljednih izvještaja istraživačkih subjekata.

Unatoč tome, osjećao sam krajnju nelagodu pri zauzimanju spomenutog pristupa u vezi izvještaja o kontaktima. Počeo sam se pitati zapadam li ja to u neku vrstu kolektivne psihoze.

Isto su se pitali i dobrovoljci. Nakon što su na našim zajedničkim druženjima od kolega dobrovoljaca čuli za slične susrete, nekolicina je odlučila formirati DMT skupinu za podršku koja će se sastajati jednom mjesečno. Što su naveli kao razlog? „O ovome ne mogu razgovarati sa svakime.“ „Nitko to ne bi razumio. Naprosto je suviše čudnovato.“ „Želim se podsjetiti da nisam izgubio razum.“

Kontakt kroz veo: 2

U ovom poglavlju opisat ćemo dva najsloženija slučaja kontakta s bićima koja smo čuli pri istraživanju u Novom Meksiku. Mada su po kvaliteti slična izvještajima o kojima smo čitali ranije, ističu se bogatstvom pojedinosti, a za dobrovoljce, Rexa i Saru, imaju iznimno značenje. Njihove priče dokazuju kako nas duhovna molekula može odvesti daleko u svjetove i krajobraze kakve ne možemo ni zamisliti. Te osobite seanse vrhunac su potpuno neočekivanog niza dubokih iskustava.

Istodobno, bio sam zbunjen i zabrinut, pitajući se kamo nas to duhovna molekula vodi. Počeo sam se pitati da li me ovo istraživanje nadilazi. Ova su iskustva takva da su se moji modeli uma, mozga i stvarnosti počeli činiti odveć ograničeni da apsorbiraju i obuhvate prirodu onoga što su prolazili dobrovoljci poput Rexa i Sare. Također, zapitao sam se kako na odgovarajući način podržati, razumjeti i pomoći našim dobrovoljcima da objedine ta iskustva drugih svjetova. Otvaramo li, na taj način, Pandorinu kutiju? Kako će ti ljudi živjeti od sada pa nadalje, nakon što su imali iskustva tako neobjašnjive, ali izvjesne stvarnosti? Ima li riječi kojima bismo im mogli pomoći u njihovoj zbunjenosti?

Sara je bila DMT-34, a Rex DMT-42. Tijekom više od dvije i pol godine od početka projekta DMT-a i njihova volontiranja, čuli smo dosta

priča, ponekad teže prihvatljivih, o susretima s inteligentnim oblicima života. Da su se njihove seanse dogodile u ranijoj fazi istraživanja, možda njihovim iskazima ne bismo mogli dati takvu podršku niti bismo saznali toliko pojedinosti.

Rexove i Sarine seanse iznimne su po tome što su oni vrlo brzo obuzdali nevjericu i šok kad bi ih duhovna molekula izbacila kroz otvorena vrata u nevidljive svjetove i predstavila ih stanovnicima posjećenih mjesta. Oboje su mnogo toga prošli u životu i osobito su bili sposobni zadržati prisebnost u stresnim i zastrašujućim okolnostima. Ušli su u te situacije nastojeći iz njih naučiti sve što su mogli; ništa nisu zanemarivali, a prihvaćali su onoliko koliko su bili u stanju.

Kad se javio kao dobrovoljac za naša ispitivanja, Rex je imao četrdeset godina. U vojnoj službi bio je uzeo nešto PCP-a ili anđeoskog praha, misleći da je to THC, aktivni sastojak marihuane. Zbog posljedične psihoze proveo je tjedan dana u psihijatrijskoj bolnici. Nekoliko je godina studirao, no morao je odustati zbog financijskih poteškoća i beskućništva. Nakon razvoda u svojim dvadesetima, pretrpio je epizodu depresije. Nedaćama usprkos, njegovo je emotivno stanje bilo dobro, te nismo nimalo sumnjali da će izdržati naša istraživanja.

Rex je bio čovjek grube vanjštine, no svojom je ljubaznošću sasvim odudarao od takvog izgleda. Zbog blijede kože, isticali su se njegove tamne oči, kosa i brkovi. On je bio jedini dobrovoljac za kojeg sam češće bio „dr. Strassman” nego „Rick”. Iako po zanimanju stolar, osvojio je neke lokalne nagrade za kreativno pisanje. Povremeno je posjećivao vjersku zajednicu Wicca, koja se temelji na prirodi i zajedništvu.

Ovo su Rexovi razlozi za volontiranje: „Želim istražiti mogućnosti uma, prirodu aktualne i vidljive stvarnosti, kao i naš odnos spram stvarnosti i Boga. Nadam se u najmanju ruku proširiti svoje znanje.”

Rexova reakcija na prvu, nisku i neslijepu dozu DMT-a, bio je iznenađujuće jaka, te sam znao da će sljedećeg dana imati burna iskustva. Pet minuta nakon što je primio injekciju niske doze, rekao je:

Čuo sam nekakvo brujanje. Ne znam je li dolazilo od klima-uredaja. Zatim sam osjetio da se, odjednom, nalazim u društvu s vanzemalcem ili više njih, otprilike čovjekolikog oblića. Oko njih su se širile vijugave boje

koje su stvarale vanjske obrise lika. Iz onoga što sam pročitao, očekivao sam vilenjake, a ne nešto poput ovoga.

Krevet se okretao i ljuljao; osjećao sam nelagodu i strah. U grudima me nešto stezalo. Potom sam osjetio nekakvu vanzemaljsku prisutnost. Pokušao sam ostvariti kontakt i opustiti se. Čini se da je biće bilo daleko sabranije od mene. Zanimao sam ga ja i moj strah.

Sjećam se tog osjećaja još iz djetinjstva. Kad sam se bojao, opustio bih se i rekao sebi: „Čak da se dogodi i ono najgore, na koncu ipak odlazimo Bogu.“

Znao sam da će sljedećeg dana Rex imati potencijalno kataklizmički susret s bićima koje je upravo bio susreo. Jedino sam ga mogao upozoriti i pripremiti najbolje što mogu, s obzirom na iskustva drugih. Ipak, sam sebi sam zvučao čudno rekavši:

„Izgleda da su oni stvarno zainteresirani za vas, za ljude, posebno za njihove osjećaje.“

Pokušao je zvučati opušteno:

Super.

„Sutra se pripremite za komadanje. Znam da savjet nije sjajan, ali čini se da vas čeka gadno iskustvo.“

Sljedećeg sam se jutro probudio nervozan. Kako će proći Rex? Obojica smo bili zabrinuti zbog njegove reakcije na dozu 1/8 slabiju od onoga što će primiti danas.

Odmah smo se latili posla. Rekao mi je: „Mislim da se najviše bojim vrtoglavice, mučnine.“

Njegov me komentar podsjetio na tibetansku meditaciju koju sam naučio prije mnogo godina. Prema toj metodi, čovjek si jednostavno treba opetovano postavljati pitanje: „Jesam li to ja?“ Bez obzira na odgovor - „moje tijelo“, „moj posao“, „moji odnosi s drugima“ - važno je uvijek iznova pitati se: „Jesam li to ja?“ Moje tijelo, um, identitet, mišljenje, osjećaji - sve je počelo nestajati. Ta me je meditacija toliko bila uznemirila da sam istrčao van i povraćao.

Pitao sam se ne događa li se Rexu nešto slično:

„Mučnina i vrtoglavica katkada mogu biti povezani s nečim što ne želimo priznati, s nečim dubokim, ali očitim. Ima li ovih dana kakvih važnih stvari na koje nastojite ne misliti?“

„Prekinuo sam s djevojkom prije šest tjedana, a jutros sam je nazvao. Nisam baš siguran daje prekid bila dobra ideja."

Žene. Odnosi. Povjerenje.

„Što je bilo s vašim brakom? Kakav je bio?"

„Njoj su dijagnosticirali paranoidnu shizofreniju. Bila je grozna. Napravila mi je grozne stvari."

Vrijeme je za skok. Iznio sam svoju pretpostavku: „Dakle, na neki način imate strah od predanosti drugoj osobi, a predanost znači da nas iskorištava netko potpuno lud."

„Da." Tada je povezao stvari: „Također, bojao sam se fizičke reakcije na drogu, da će mi biti zlo i da ću umrijeti od alergije na nju. Pitao sam se jesam li alergičan, s obzirom na pritisak u glavi i grudima."

Vraćajući se na njegove emocije, a ne na tjelesne znakove simboličke obrade emocija, nastavio sam objašnjavati: „Predanost je bitna. Predanost sebi a potom predanost tomu da nemaš jastva kada do predanosti dode. Na koncu se radi o vjeri da će se za tebe netko brinuti i da tvoja očekivanja neće biti iznevjerena kada ti bude teško."

Razgovorali smo o takvim temama još neko vrijeme. Za otprilike pola sata Rex je izgledao opuštenije, premda sam ja osjećao vrtoglavicu i mučninu u želucu. To je mogao biti signal da se njegov uklonjeni strah preselio meni. Rekao sam mu da bismo sada mogli početi. Napravio sam nekoliko žustrih koraka hodnikom, osvježio lice hladnom vodom u kupaonici i osjećao se manje-više normalno.

Prvih pet minuta nakon injekcije, Rex je ležao vrlo mirno. Komentar iz mog notesa na iznešenu opasku o njegovoj smirenosti: „Hvala Bogu!"

U 7. minuti, na vratu mu se počeo formirati osip. Laura je pokazala prstom prema bočici antihistamina koju smo držali pri ruci u slučaju da se osip pojača ili da se alergijska reakcija proširi na pluća i da Rex počne teško disati. *Doista* je bio jako osjetljiv na alergije. Kao da je osjetio našu zabrinutost, ispružio je lijevu ruku, a Laura ju je primila u svoju.

Nakon deset minuta, Rex je maknuo povez s očiju i otpočeo:

Kad sam tonuo pod utjecaj droge prvi puta, svuda oko mene bilo je mnoštvo tih kukcolikih stvorova. Očigledno su pokušavali probiti se. Borio sam se s time da otpustim tko sam ili što bio. Što sam se više borio, to su oni postajali davolskiji, istražujući moju psihu i biće. Naposljetku sam počeo otpuštati dijelove sebe, jer više nisam mogao držati na okupu toliko

puno sebe. Dok sam to radio, još sam se držao ideje da je sve Bog i da je Bog ljubav, da se predajem Bogu i Njegovoj ljubavi, jer bio sam siguran da umirem. Kad sam prihvatio svoju smrt i rastapanje u Božjoj ljubavi, insektoidi su se počeli hraniti mojim srcem, proždirući osjećaje ljubavi i predaje.

Doživljaj se razlikuje od onog izazvanog LSD-em. Sve oko mene bilo je zbijeno, za razliku od prostranosti koju osjećam kada sam na LSD-u. Nije bilo osjećaja prostora, sve je bilo zbijeno. Nikad nisam vidio ništa slično. Njih su zanimala emocije. Dok sam se oslanjao na posljednju moju misao, da Bog znači ljubav, rekli su: „Čak i ovdje? Čak i ovdje?" Odgovorio sam: »Da, naravno." Još uvijek su bili ondje, a ja sam, istodobno, s njima vodio ljubav. Gostili su se vodeći ljubav sa mnom. Ne znam jesu li bili muškog ili ženskog roda ili nešto treće, ali to je bilo krajnje vanzemaljsko iskustvo, iako ne mogu reći da je bilo neugodno. Na um mi je pala neumitna misao da manipuliraju mojom DNK i mijenjaju joj strukturu.

Zatim je djelovanje droge počelo slabiti. Nisu željeli da odem.

Prisjećajući se mnogih prethodnih priča, rekao sam: „Da, oni su zainteresirani za nas i naše osjećaje. I, ne, ne žele da odemo."

Sam intenzitet doživljaja bio je gotovo neizdrživ. Što sam se više borio, to su forme postajale zlokobnije. Nakon svega ovoga trebat će mi dobra terapija - zamislite, molim vas, seks s kukcima!

Tražeci još uvijek psihološko objašnjenje tih čudnih iskustava, rekao sam: „To su oni: vaši strahovi, vaša ograničenja."

Rex nije progutao takvo objašnjenje:

Mmmm. Možda, ne znam. Komunikacija je bila neverbalna. „Čak i ovdje? Čak i ovdje?" nije bilo iskazano riječima. To je bila empatička komunikacija, telepatska komunikacija.

U 28. minuti, još se uvijek nije bio sasvim „vratio".

„Kako se osjećate sada?"

Upravo sada? Tijelo mi se ne osjeća sasvim svojim. Njime i dalje struji nešto iz druge dimenzije. Osjećam se prožetim nečim drugim"

„Što je s emocijama?"

Emocije, emocije... Lagano sam euforičan.

„Sretni ste što ste živi?"

Nasmijao se, pogledavši me pomnije:

Da! Sretan što sam živ!

„Možda ste odahnuli kad su se vama hranili. Ne bih bio iznenađen. Većina bi se ljudi na vašem mjestu onesvijetila."

Točno. Upravo tako. Ovisno o osobi, nekoga bi to moglo izluditi. Radi li se o tvorevini ega? Ili nečem drugom? Jednostavno, ne znam. Jednostavno, ne znam odakle te stvari dolaze.

Često se dogadalo da je odgovaranje na pitanja iz tablica procjene pomoglo Rexu popuniti neke praznine u njegovom opisu. Promišljao je isto što su mnogi dobrovoljci izjavili kada su razmišljali o realnosti susreta s tim bićima drugog svijeta:

Ova sugestija o „omamljenosti" - ne znam. Bio sam sasvim pribran. Moć zapažanja bila mi je netaknuta. Nisam se osjećao opijen ili intoksiciran; to se, jednostavno, dogadalo.

Rex je nekoliko dana dolazio na probna istraživanja pindolola. Prvo bi dobio dozu DMT-a. Kad bi nestali svi efekti, dali bismo mu dozu pindolola oralno, a nakon 90 minuta dodali istu dozu DMT-a. U tom trenutku, došlo bi do najvećeg utjecaja pindolola na receptore serotonina.

Doze od 0,05 i 0,1 mg/kg DMT-a sa ili bez pindolola bile su razmjerno blagog učinka. To vrijeme iskoristili smo za razgovor o njegovom susretu, nakon uzete visoke doze, s halapljivim vanzemaljskim kukcima.

Sad imam osjećaj da postoji nešto više, čemu nemam pristup u svakodnevnom životu. Možda se radi o osjećaju da sam ostvario kontakt s vanzemalcima. Mislim da takav kontakt očekujem u svakodnevnom životu. Tomu se nadam. Znam da je kontakt uspostavljen.

Morao sam pitati: „Kakav je vanzemaljski seks? Biste li ga opisali kao tjelesni odnos ili više kao osjećaj, ili nešto drugo?"

Osjećaj je pozitivan i topao. Podsjeća na trenutke nakon seksa, osjećaj da si živ i budan.

Zatim je Rex dobio dvije doze od 0,2 mg/kg, jednu sa i jednu bez pindolola. Činilo se da prva doza 0,2 mg/kg ima nešto blaži učinak:

Shvatio sam da su intenzivan pulsirajući zvuk zujanja i vibracija pokušaj bića pristiglih nakon uzimanja DMT-a da sa mnom komuniciraju. Bila su ondje i nešto su mi radila; na meni su vršila eksperimente. Vidio sam neko prijeteće lice, ali me zatim jedan od njih počeo hrabriti. Tada se oko mene otvorio prostor, pun raznih stvorenja i strojeva. Izgledalo je kao polje tamnog prostora. Sjajne psihodelične boje ocrtavale su stvorenja i

strojeve. Polje se širilo u beskonačnost. Pokazivali su mi to, dopustili mi da vidim. Tamo je bilo jedno žensko stvorenje. Imao sam osjećaj da umirem, no pojavila se ona i stala me hrabriti. Pratila me dok sam gledao strojeve i stvorenja. Dok sam bio s njom, imao sam duboki osjećaj opuštenosti i smirenosti.

Radovalo me što je napokon pronašao neku podršku u svojim tripovima:

„Konačno ste našli prijatelja!"

Da. Imala je izduženu glavu. Mislim da su me čuvari držali podalje od nje.

Njegovo sam iskustvo opet pokušao protumačiti na psihološki način: „Čuvari su vaša projekcija. Oni vas samo sprečavaju da vidite što je tamo."

I opet, baš kao i prošli put, Rex me blago prekorio:

Znam, ali oni stvarno izgledaju kao nešto drugo. Izgledaju poput čuvara, straže na vratima.

Nastavio je:

U mene su ulijevali komunikaciju, ali je to bilo jako intenzivno. Nisam to mogao izdržati. Iz lica bića koje me je hrabrilo izlazile su zrake psihodelično žute svjetlosti. Pokušavala je sa mnom komunicirati. Izgledala je vrlo zabrinuta za mene i za posljedice koje doživljavam zbog njenih pokušaja da komunicira.

Pravo ispred i iznad mene pojavilo se nešto, ocrtano zelenim obrisima. Okretalo se i nešto izvodilo. Ona mi je pokazivala, izgleda, kako se to upotrebljava. Podsjećalo me na računalo. Mislim da mi je htjela pokazati kako da s njom komuniciram pomoću tog uređaja. Ali njenu namjeru nisam bio razumio.

Vratili smo se nakon otprilike 90 minuta svjesni da bi sljedeća seansa od 0,2 mg/kg DMT-a s pindololom mogla biti najintenzivnije iskustvo DMT-a kroz koje će Rex proći. Upozorio sam ga: „Ako uzmemo u obzir kako je intenzivna bila tvoja prva seansa s 0,2, ova bi mogla biti prilično burna. Jeste li spremni?"

„Nadam se da jesam!"

Nakon dvije minute, Rexov se tlak poprilično povećao - 180/130, i Lauru sam kretnjom zamolio da ga za tri minute ponovno provjeri. Tlak je ostao visok, a puls se usporavao, što je normalan psihološki obrambeni

mehanizam koji štiti mozak i druge organe od previsokog krvnog tlaka. Međutim, izgledao je dobro.

U 5. minuti, dijastolički tlak (donji broj) držao se iznad 105. Pomislio sam: „Tlak je previsok.“ U 12. minuti, skinuo je povez s očiju. Činilo se da je iznenađen:

Imam vrlo neobičan osjećaj. Kao da ležim u kadi punoj tople vode.

„Je li vam toplo?“

Mmm, malo. Uglavnom sam mamuran. Stvari u toj prostoriji izgledaju jako neobično. Doživljaj je bio izuzetno snažan. Mislio sam da će trajati i trajati i da nikada neće proći. Mjesto je bilo isto, obasjano neonskim svjetlom. Nalazio sam se u ogromnoj, beskrajnoj košnici. Posvuda su bile insektoidne inteligencije, u hipertehnološkom prostoru.

Podigao je ruke iznad glave, pogledao u desnu i nasmijao se.

U jednom trenutku osjetio sam da me nešto mokro udara po čitavom tijelu. Cijedili su nešto po meni. Sve je tamo unutra bilo prijateljsko. Mislim da nisam izgubio svijest, ali se ne mogu sjetiti svega.

Buljio je u strop, zbunjen.

Žao mi je, doktore. Ne mogu se sjetiti.

„Nema problema. Vratili ste se. To je najvažnije.“

Uporno se nastojao prisjetiti:

Jedan mi je stajao sa strane. Osjetila se ista pulsirajuća vibracija. Htjeli su da im se pridružim, da ostanem s njima. Bio sam u iskušenju da to i učinim.

„Možda je to ono gdje ste otišli, čega se ne možete sjetiti.“

Gledao sam dolje niz hodnik koji se protezao u beskonačnost. Možda sam tu pogubio konce. Zvuk zujanja i kaleidoskopsko pomicanje bili su intenzivni i trajali su dugo vremena. Potom je prestalo, i našao sam se u toj košnici. Ovaj mi je put pomagao jedan drugi stvor, drugačiji od onoga kojeg sam vidio ranije tijekom jutra.

Biće je bilo vrlo inteligentno. Nimalo čovjekoliko. Nije bilo pčela, ali je pčeli sličilo. Pokazivalo mi je košnicu. Bilo je krajnje prijateljski nastrojeno i osjetio sam toplu senzualnu energiju kako prožima čitavu košnicu. Zaključio sam kako mora da je sjajno živjeti u tako toplom i senzualnom okruženju. Biće mi je reklo da se ondje nalazi naša budućnost. Ne znam zašto je to reklo ili što je time mislilo, ili je li to dobro ili nije. Sjećam se da sam, u povratku, sam sebi rekao: „Želim zapamtiti. Želim zapamtiti.“ Ali ne mogu.

Gdje se to Rex našao? Tko su bila insektoidna bića tako gorljivog interesa i složenih odnosa s njime - koja su ga proždimala i konzumirala, ali su, s druge strane, bila brižna i puna ljubavi? Moji pokušaji da doživljaj objasnim psihološkim stanjima nisu pali na plodno tlo, što se kod naših dobrovoljaca redovito događalo kadgod bih pokušavao pomoći u tumačenju njihovih iskustava na taj način.

Rex je prihvatio svoja iskustava. Ugradio ih je u razumijevanje sve složenijih snova bogatih simbolima, koji su se počeli javljati. Također je počeo više čitati o psihodeličnim biljkama i šamanizmu.

Prije jednog od njegovih posljednjih dana na pindololu, zamolio je da mu pregledam gnojni madež na nozi. Savjetovao sam ga da odmah ode dermatologu, koji mu je dijagnosticirao zloćudni melanom. Rex nije mogao biti uključen u daljnja istraživanja dok se ne riješi problem s rakom. Na sreću, melanom se nije proširio te je Rex uspješno izliječen jednostavnim odstranjivanjem tumora. Međutim, dotad sam već bio otišao iz Novog Meksika.

Sara je ušla u projekt DMT-a kad je imala četrdeset i dvije godine. Živjela je sa svojim drugim mužem, Kevinom, njihovim malim djetetom i dvoje starije djece iz njezinog prvog braka. Radila je kao slobodna spisateljica, a pohađala je i fakultet. Bila je žena čvrste građe, crvene kose i blistavih plavih očiju. Bila je vrlo neposredna, a vragolasti joj se smiješak često promaljao u razgovoru na bilo koju temu.

Sara je patila od ozbiljne depresije u raznim oblicima vjerojatno više od bilo kojeg našeg dobrovoljca. Naime, u pokušaju samoubojstva, u svojim dvadesetima, predozirala se tabletama za smirenje pa je prisilno hospitalizirana na dva tjedna. Potom je nekoliko godina uzimala antidepresive. Unatoč tome, već je desetak godina bila odličnog raspoloženja bez uzimanja ikakvog lijeka te je bila jedan od naših najzadovoljnijih istraživačkih subjekata, dubokih uvida.

Sara nam je rekla da ju je jednom posjetio „anđeo“ kad je, kao dijete, imala visoku temperaturu, a da sada ima „duhovne vodiče“ s kojima komunicira za savjet i podršku. Sebe je smatrala „osjetljivijom od većine ljudi na iscjeljujuće i psiho-energije“. Bila je sljedbenik vjerske udruge Wicca, kao i Rex s kojim se u toj zajednici i upoznala.

Sara se prijavila kao dobrovoljac za ovo istraživanje radi „osobnog razumijevanja i proširenja svijesti. Nadam se postići dublje razumijevanje sebe i odnosa prema svemiru i nevidljivim svjetovima." Jedino se bojala „da se ne izgubi[m] u ponoru, kao i da ne bude[m] dovoljno hrabra suočiti se s izazovom".

Iskustvo Sarine niske doze bilo je uobičajeno, slično iskustvima drugih dobrovoljaca - ugodno, opuštajuće, uz očekivanje još bogatijih doživljaja. Sljedećeg dana, seansa s visokom dozom bila je duboka i intenzivna. Pogledajmo njene zabilješke koje mi je poslala tjedan dana nakon događaja toga jutra:

„Rick je rekao: 'U redu, počinjemo za otprilike 15 sekundi.' Njegova mirna ruka na mojoj ruci bila je posljednja umirujuća veza sa stvarnošću. Kako bih se mentalno držala za nešto, pokušala sam brojati udarce srca. Nabrojala sam ih tri"

Začuo se zvuk sličan brujanju koje se pretvorilo u fijuk, a zatim sam izbačena iz tijela takvom brzinom, takvom snagom, kao da se događa brzinom svjetlosti. Boje su bile agresivne, zastrašujuće. Osjetila sam kao da će me pojesti, kao da sam na transporteru s brzinama većim od brzine svjetlosti, i padam pravo u psihodelični kozmički žrvanj. Bila sam prestražljena. Osjećala sam se napuštenom. Potpuno sama i posvema izgubljena. Nikad nisam bila tako usamljena. Kako opisati osjećaj da si jedino biće u čitavom svemiru?

Čuju se zvukovi: visoki glasovi koji pjevaju poput anđela. Ali ne pružaju mi utjehu. Vrlo su neosobni i ne mare za mene. Oni su, jednostavno, dio pozadinske buke pri prolasku kroz prazninu univerzuma.

Kao da idem unatrag od života u fizičkom tijelu prema životu u jednostavnom obliku energije bez tijela. Moja je bit bila sama u praznini, našavši se opet u onom pripremnom području života gdje duše čekaju inkarnaciju. Bila sam na mjestu gdje nema fizičkih oblika života: samo boje i zvukovi. Anđeli koji su pjevali bili su tamo samo da bi me promatrali a ne utješili. Ali iako me nisu tješili, vratila sam se s nevjerojatnim osjećajem Ljubavi.

Neka muška prisutnost pokušava komunicirati sa mnom, ali ja ga ne razumijem. U umu postavljam pitanje: „Što?" Odgovor je nerazumljiv. To (on) pokušava mi reći da ću nešto vidjeti. Ali što? Pokušavam ga pitati:

„Hoću li znati što, kad to vidim?" Prisutnost mi kaže da ću nešto vidjeti. Je li blizu svjetla na obzoru koje vidim u tamnom beskraju? Čuje se glasan huk. Miješa se s glasom jer znam daje Jamo vani" avion. Vraćam se. Glas je nestao.

Počinje tako da mi lice naizgled otvrdne; postane čvrsto, a ne magličasto. Osjećam napuhanu narukvicu tlakomjera. Pridružuje se ostatak mog tijela, i znam da sam se vratila, u cijelosti. Skidam povez s očiju. Osjećam duboku i intenzivnu ljubav prema Lauri i Ricku, koje prve vidim. Okrećem glavu da vidim Kevina. Kakvo divno olakšanje!

Sara je također sudjelovala u ispitivanju na toleranciju. Pogledajmo ponovno njene bilješke o tom izvanrednom danu. Nisu potrebne gotovo nikakve nadopune s moje strane.

Prva doza:

Prvi je trip bio pun spiralnih boja. Uplašila sam se, ali sam stalno ponavljala: „Opusti se, prepusti se, prihvati!" Zatim sam vidjela nešto što mogu opisati jedino kao prizor kockarnice u Las Vegasu - bljeskovi i rotirajuća svjetla. Bila sam pomalo razočarana. Željno sam očekivala duboko duhovno iskustvo, a dobila Las Vegas! No tada sam - prije negoli je bilo vremena da budem razočarana - nastavila „letjeti" i vidjela klaunove u predstavi. Podsjećali su na igračke ili klaunove iz crtića. Imala sam jaku potrebu da se smijem. Isprva sam bila sputana, ali, gledajući klaunove, nisam se mogla suzdržati te sam prasnula u glasan smijeh.

Rick mi je rekao da se u takvim iskustvima klaunovi često javljaju. Zapravo, rekao je: „O, vidjeli ste klaunove?¹" kao da su to njegovi stari prijatelji ili slično. Još je dodao: „Da, urnebesni su." Nakon toga sam se osjetila sigurnija, i straha je gotovo nestalo.

Druga doza:

Ovaj put su agresivne spiralne boje bile gotovo uobičajene. Iznenada, pojavilo se pulsirajuće „biće" u šarama. Zvuči čudno ako ga opišem kao „kotlokrpu". Pokušavalo me je navesti da odem s njime. U početku sam bila neodlučna jer nisam znala hoću li se znati vratiti. Ali u trenutku kad sam se odlučila da želim ići, primijetila sam da djelovanje droge slabi, a nisam bila dovoljno „opijena" da ga slijedim. Rekla sam mu: „Ne mogu poći s tobom. Znaš, oni žele da se vratim." Nije izgledalo uvrijeđeno i zapravo me „slijedilo" natrag sve dok nisam osjetila da je došlo do svoje granice.

Činilo mi se da me je pozdravilo. Povratak je bio polagan i s olakšanjem sam skinula sjenilo s očiju.

Kada sam skinula sjenilo, svi u sobi imali su tako sjajne oči!

Znao sam da je Sara bila na rubu nekog dubljeg uvida, ali ju je jaka reakcija na šarene halucinacije nekako zadržavala.

„Možete li prekinuti svoj doticaj s bojama? Ne možete ih izbjeći, ali možete zaustaviti svoje reakcije na njih.“

Upitala je: „Je li najbolje nadati se s nekom namjerom; kao npr. da opet vidim ono malo svijetleće stvorenje?“

„Najbolje je nemati nikakvu namjeru. Ako nešto namjeravate, a to se ne dogodi, to će vam se obiti o glavu. Reagirat ćete na to. Samo osjećajte svoje tijelo kako leži u krevetu i ne mislite ni na što!“

Kimnula je i svi smo na trenutak pogledali kroz prozor zamjećujući ljepotu nagomilanih olujnih oblaka na proljetnom nebu.

Sara je izgledala iscrpljeno.

Treća doza:

Shvatila sam da je istina što je Rick rekao, da ste tijekom najintenzivnijeg dijela svakog tripa obuzeti tim bojama. Ovoga puta sam brzo sunula na „drugu stranu“. Našla sam se u mračnom praznom prostoru. Iznenada su se pojavila bića. Bili su ogrnuti, poput silueta. Bilo im je drago što me vide. Ukazali su mi na to da su sa mnom, kao jedinkom, bili u kontaktu i ranije. Izgledali su zadovoljni što smo otkrili ovu tehnologiju. Osjećala sam se kao duhovni tragač koji je otišao daleko van kursa, pa je - umjesto susreta s duhovnim svijetom - premašio svoj cilj i završio na drugoj planeti.

Željeli su naučiti više o našim fizičkim tijelima. Rekli su mi da ljudska bića postoje na mnogim razinama. Trebalo je da se na vrijeme spojim s tijelom radi mjerenja tlaka i vađenja krvi. Kao da su oni, a ne Laura, skupljali informacije, a meni su zahvalni što to činim za njih. Na neki način, imali smo nešto zajedničko. Rekli su mi da „prihvatim mir“.

Djelovanje droge je počelo slabiti, te sam osjećala kako se od njih lagano odvajam. Kada sam se počela vraćati, vidjela sam te stvari iz njihovog svijeta koje se naprosto ne mogu opisati. Pomislila sam na to kako su domoroci Južnog Pacifika mogli vidjeti samo male brodice kapetana Cooka, a ne i njegove velike brodove, sve dok se nisu popeli i dotaknuli ih.

Povratak je bio vrlo težak. Nekako sam bila izgubljena, ali sam osjetila privlačeću zraku Kevinove ljubavi i slijedila je natrag.

Moje zabilješke kažu da se Sara ustala i otišla na WC. Kad se vratila, rekla je: „Umorna sam, ali spremna za četvrtu dozu.“

„To je zadnja doza. Samo se lijepo opustite.“

Kevin je dodao: „I pazi da tamo ne ostaneš.“

U 5. minuti tlak i puls su narasli više negoli su bili čitavog jutra, čak u usporedbi s očitanjem nakon 2 minute, kad su reakcije ljudi obično najsnažnije. Očito se naprezala, ali zbog čega, saznat ćemo kasnije. U 10. minuti, prema mojim zabilješkama, nešto je promrmljala.

Dosta toga vam možemo ponuditi. Duhovnost. ...U redu, požuri. Baš tu, baš tu. Učinio sam to za tebe. Tako, možeš izaći.

Sarine zabilješke o četvrtoj dozi:

Otišla sam ravno u duboki svemir. Znali su da se vraćam i bili su spremni za mene. Rekli su mi da ima mnogo stvari koje bi nam mogli dati, kad naučimo kako produžiti kontakt. I opet, htjeli su nešto od mene, ne samo tjelesne informacije. Zanimale su ih emocije i osjećanja. Rekla sam im: „Imamo nešto što vam možemo dati - duhovnost.“ Zapravo sam, čini mi se, mislila na Ljubav. Pokušavala sam smisliti kako da to učinim. Osjetila sam ogromnu energiju - blistavo ružičasto svjetlo bijelih rubova, kako nastaje meni slijeva. Znala sam da je to duhovna energija i Ljubav. Oni su mi bili s desne strane, pa sam ispružila ruke kroz svemir i pripremila se da budem most. Pustila sam da ta energija prođe kroza me njima. Rekla sam nešto kao: „Vidite, to sam napravila za vas. Imate je.“ Bili su zahvalni. Vraćala sam se s DMT-a gubeći visinu. Morala bih se vratiti.

Pomalo sam bila razočarana što je iskustvo potrošeno u „davanju“, a ja sam htjela duhovno prosvjetljenje. Jesam li prvo trebala tražiti nešto što bih donijela natrag? Valjda mi uloga zemaljskog duhovnog poslanika ne leži. No, dala sam sve od sebe. Oduvijek mi je bilo jasno da nismo sami u svemiru. Mislila sam daje jedini način da ih sretnemo jaka svjetlost i leteći tanjuri u svemirskom prostoru. Nikad mi nije palo na pamet da ih, zapravo, možemo naći u vlastitom unutarnjem prostoru. Mislila sam da su jedine stvari koje možemo sresti stvari iz osobne sfere arhetipova i mitologije. Očekivala sam duhovne vodiče i anđele, a ne vanzemaljske oblike života.

U mojim je, pak, bilješkama mali dodatak s kraja njene seanse:

Vidjela sam neku opremu ili nešto slično, štapove iz kojih kapaju suze. Izgledali su poput strojeva.

„Moguće je da su bili strojevi.”

Sarine bilješke opisuju njezino raspoloženje nakon seansi:

„Teško je sve to posložiti. Je li bilo stvarno? U svakom slučaju, doimalo se stvarnim, ali i snovi izgledaju stvarni kada sanjate. Ipak, ovi su doživljaji nekako drugačiji od snova, čak i onih lucidnih snova koje ponekad imam.

Je li to tamo stvarno bio drugi oblik života? Jesam li ja njima stvarno poslala snagu Ljubavi i duhovnosti? I, ono što još više uznemiruje - jesu li me, na neki način, označili? Promatraju li me? To me pomalo izluđuje i zbunjuje. Još gore, osjećam se vrlo osamljena u tom iskustvu. Kako bi to mogao razumjeti itko osim onoga tko je to doživio? Možda sam, zbog uzimanja te droge, skrenula? Znam da mi je sigurno promijenila život. I sad, što da radim s time? Kako da u sebi držim nešto tako značajno?”

Prije početka istraživanja DMT-a nisam bio upoznat s literaturom o vanzemaljskim otmicama. Niti je upoznata bila većina naših dobrovoljaca. O tome nisam znao gotovo ništa i nisam imao želju saznati više. To je bilo daleko više „granično” od studije o psihodeličnim drogama! Međutim, kako smo počeli slušati tako mnogo priča o susretima s bićima, znao sam da taj fenomen više ne mogu ignorirati. Svome stavu unatoč, sada sam primoran pridodati vlastito mišljenje s obzirom na iskustvo kontakta s „vanzemaljskim oblicima života”.

Pogledajmo iskustva koja su popularno prikazana kao „vanzemaljske otmice”. Primijetit ćemo naglašenu podudarnost između kontakata koji su se prirodno dogodili, i onih o kojima izvještavamo u našem istraživanju DMT-a. Ovo značajno preklapanje može olakšati da se prihvati moja pretpostavka kako iskustvo vanzemaljske otmice omogućuje prekomjerna razina DMT-a u mozgu. Može se dogoditi spontano, kroz bilo koje prethodno opisano stanje koje aktivira stvaranje DMT-a u epifizi. To se, također, može dogoditi kad se razina DMT-a povisi uzimanjem droga izvana, kao u našim ispitivanjima.

Naša je kultura fascinirana iskustvima vanzemaljskih otmica. Psihijatar John Mack objavio je mnoge izvještaje „otetih“ ljudi, koje naziva „onima koji su iskusili“, u svojim knjigama *Otmica (Abduction)* i *Putovnica za svemir (Passport to the Cosmos)*¹.

Kad se to počne događati, kaže Mack: „...svijest je uznemirena sjajnim svjetlom, zujećim zvukom, neobičnim tjelesnim vibracijama ili paralizom... ili pojavom jednog ili više humanoida, ili čak neobičnih bića ljudskog izgleda u njihovom okruženju.“ Mack naglašava da su mnogi oteti izvijestili o vibracijama visokih frekvencija, zbog čega znaju imati dojam da se raspadaju na molekularnoj razini.

Neki su se našli u poznatom okruženju kao, primjerice, u „parku s ljučakama“, a iz pozadine bi „izranjali“ nekakvi likovi. Oteti bi se, također, često našli na nekoj vrsti stola za ispitivanje ili vršenje raznih tretmana. Vanzemaljci su nad njima imali potpunu kontrolu. Usprkos očito neočekivanoj i čudnovatoj prirodi onoga kroz što su prolazili, u umovima ljudi nije bilo sumnje da se to stvarno događa. Stoga svoja iskustva opisuju kao „više nego stvarna“.

Na tom pripremnom stupnju javlja se uznemirenost različitog intenziteta, a posebno se osjeća odvajanje svijesti od tijela. Za mnoge je ljude iskustvo straha samo po sebi preobražujuće. Izgleda da „prepuštanje“ strahu mijenja prirodu iskustva iz negativnog u pozitivno. Osoba može „plutati“ ili na drugi način pronaći svoj put „u zakrivljen prostor koji, izgleda, sadrži računalnu ili sličnu tehničku opremu“. Kad-osoba stigne, „vide se čudna bića kako se užurbano kreću okolo vršeći zadatke koje ljudi ne mogu razumjeti“. Oteti obično izvješćuju da u tim okruženjima vide svjetlosne cilindre i tunele ispunjene energijama.

„Tipičan“ vanzemaljac izgleda onako kako ga obično prikazuju u medijima: velika glava, mršavo tijelo, velike oči, usta mala ili nikakva, sive kože. Međutim, Mack navodi i česte opise gmazova, bogomoljki i paukova.

Neki oteti osjećaju da se događa neka vrsta neuropsihološkog reprogramiranja ili silno brz prijenos podataka između njih i bića. Vanzemaljci, umjesto zvukovima i riječima, mogu komunicirati jezikom univerzalnih vizualnih simbola.

Mnogi oteti spominju zamršeni scenarij o vanzemalcima koji koriste svoje reproduktivne strojeve da bi stvarali „hibride između vanzemaljaca

i ljudi". Međutim, Mack navodi da projekt hibrida „ni u kojem slučaju nije sve što se događa... Oni mogu biti promatrani iz blizine... i ispitivani na drugi način, sondirani i praćeni. Ljudi ponekad imaju osjećaj da im se motri zdravlje, posebno kroz anorektalna i kolonoskopska ispitivanja, pa čak spominju i iscjeljenja... U drugim prilikama, ima izvještaja da su im kroz nos, uši i oči u mozak umetane sonde, te mogu osjetiti da im je preobražena psiha... Pod kožu im usađuju implantate... a ponekad nedvojbeno osjećaju da su to sredstva za praćenje ili promatranje."

Oteti izvješćuju da „su bića, izgleda, jako zainteresirana za našu tjelesnost i emocionalnost, te se čini, kao što se govori za anđele, da nam zavide na našoj utjelovljenosti... treba im nešto što im može pružiti samo ljudska ljubav." Čak može doći i do seksualnih odnosa između vanzemaljaca i ljudi. Ta iskustva „mogu varirati od hladnih i netjelesnih do ekstatičnih, iznad bilo čega što poznaju kao zemaljsku ljubav".

Mack opisuje da je „iskustvo povezanosti između jednog ili više vanzemaljskih bića i otetih, s kojima su u odnosu, moćan i dosljedan aspekt takvog iskustva.... Uobičajeno je da se početna sjećanja... odnose na hladan, indiferentan kontakt u kojem vanzemaljci (posebno sivi gmazovi ili bića slična bogomoljki) učine osobu potpuno bespomoćnom". Uobičajeno je da oteti osjećaju kao da s jednim vanzemalcem imaju poseban odnos. Kao da je taj vanzemaljac „glavni".

Odnos se kasnije može razviti u veći osjećaj bliskosti, odnosno vezu, pa čak i ljubav između otete osobe i vanzemaljca. Nekoliko Mackovih ispitanika kaže da ih vanzemaljci „pozdrave" kada se pojave u njihovoj stvarnosti. Telepatski im poruče: „Dobrodošli natrag!" Neki govore o nizu kontakata tijekom života, započetih u djetinjstvu.

Ljudi često izvješćuju i da ih vanzemaljci upozoravaju da je Zemlja u opasnosti. S time su povezane i otmice, utoliko što, s jedne strane, priskrbuju reproduksijski materijal za projekt hibrida, a s druge, široj javnosti prenose upozorenje o uništenju okoliša.

Kako je Mackov rad s tim subjektima napredovao, primijetio je još jedan zajednički, pa možda i temeljni element iskustva otmice. To je preobražujuća i duhovna narav susreta: „urušavanje percepcije prostora i vremena, osjećaj ulaska u drugu dimenziju stvarnosti ili drugih univerzuma... osjećaj povezanosti sa svime stvorenim." Osjećaj pripadnosti tom carstvu može biti tako snažan da u otetom pojedincu

stvari čežnju, te on poželi „ostati ondje". Mnogi se oteti više ne boje smrti, znajući da će njihova svijest preživjeti tjelesnu smrt. Jedan od njih je čak razmatrao ideju da se ubije kako bi se mogao vratiti u blaženo stanje koje je doživio u otmicama.

Neporeciva je podudarnost Mackovih prikaza otmica vanzemaljaca s kontaktima koje opisuju naši dobrovoljci. Kako bi itko mogao posumnjati, nakon što pročita naše zapise u posljednja dva poglavlja, da DMT ne izaziva „tipične" susrete s vanzemalcima? Kada bismo nekomu predložili iskaze nekolicine naših istraživačkih subjekata, i pritom izbrisali svaki spomen o DMT-u, bi li on mogao razlikovati naše izvještaje od onih iz skupine otetih osoba?

Koliko god bili šokantni i uznemirujući, kontakti s oblicima života iz druge dimenzije nikad nisu bili na popisu razloga dobrovoljaca za sudjelovanje u našem istraživanju. Niti je to bilo nešto što bih ja očekivao u bilo kojem obliku. Oni su prije svega težili transpersonalnim, mističnim i duhovnim stanjima. Našu ćemo pozornost sad usmjeriti njima.

Smrit i umiranje

Otkako je Raymond Moody 1975. objavio knjigu *Život poslije života*, a Kenneth Ring *Život poslije smrti* 1980. godine, izraz „iskustvo na rubu smrti” postao je dio općeg vokabulara.¹ Ta izvanredno neobična, izmijenjena stanja svijesti, događaju se kad se tijelo suoči s okolnostima životne opasnosti, kao što se može dogoditi npr. pri padu planinara s litice. Također se mogu pojaviti kad je tijelo već otpočelo proces umiranja, recimo nakon teškog srčanog udara ili pri utapljanju.

Općenito, iskustvo na rubu smrti (INS) obuhvaća osjećaj brzog putovanja kroz tunel, što je ponekad praćeno glasovima, pjesmama ili glazbom. Također, javlja se prisutnost „drugih” - bilo živih, bilo umrlih rođaka, prijatelja i članova obitelji. Ta bića mogu imati obličje duhova, anđela ili drugih „pomagača”. Osoba može doći do spoznaje da je doista umrla.

Mnogi dožive duboki mir i tišinu, dok drugi govore o zastrašujućim slikama i osjećajima. Neki dožive „pregled života”, organizirano i brzo prizivanje vlastitih sjećanja koja završavaju u sadašnjem trenutku. Neki osjećaju da im je „zapovijeđeno” da se vrate u život jer još nije vrijeme da umru.

Iskustvo na rubu smrti može dosegnuti vrhunac uranjanjem u neopisivo jaku svjetlost i ljubav koja izvire iz božanskog i svetog. To vodi u mistično i duhovno iskustvo u kojem vrijeme i prostor gube svako značenje. Oni koji su prošli takvo iskustvo osjećaju se prihvaćeni od nečeg mnogo većeg nego što su oni sami ili bilo što što su ikad prije mogli zamisliti - od „izvora svega postojanja“. Prisutna je uvjerenost da svijest postoji nakon smrti. Oni koji su postigli mističnu razinu iskustva na rubu smrti vraćaju se s osjećajem većeg poštovanja prema životu, mnogo manjim strahom od smrti, a svoje prioritete pomiču od materijalnih prema duhovnim.

Ono što se vidi i osjeća tijekom iskustva nadomak smrti daje nepobitan i siguran osjećaj da je to stvarno, pa je uobičajeno čuti izraze poput „bilo je više nego stvarno“. Onima koji se „vrate“ iz INS-a, doživljaj je teško opisiv; često kažu da je „neizreciv“.

Budući da je jedna od teorija koja me nagnala na istraživanje DMT-a bila vjerovanje da epifiza ispušta duhovnu molekulu kad umremo ili smo na rubu smrti, pozorno sam slušao doživljaje takve vrste. Ako bi DMT unesen u tijelo izazivao ponavljanje iskustva na rubu smrti, to bi podržalo moju hipotezu da endogeni DMT posreduje pri pojavi prirodnih INS-a.

Ipak, na seansama su kod samo dvoje istraživačkih subjekata, Willow i Carlosa, prevladavale teme smrti i umiranja. Prema tome, na osnovu onoga što smo doista vidjeli na seansama, sada mislim da je to prvotno očekivanje bilo naivno.

Problem s očekivanjem čestih INS-a kod naših dobrovoljaca odnosi se na dispoziciju i okruženje. Jasno, mnogi su naši istraživački subjekti iskusili radikalno i potpuno odvajanje svijesti od tijela. Većina nas osjećala bi da smo umrli. No, mnogi su naši sudionici u svojim prethodnim psihodeličnim iskustvima bili već prošli kroz takvu vrstu odvajanja, pa su znali o čemu se radi kad bi se to dogodilo u Istraživačkom centru. Shvaćali su da ne umiru niti su na rubu smrti, tako da su razvoj učinaka mogli promatrati uravnoteženije i pribranije. Nisu paničarili, nego su bili budni i fokusirano promatrali i pamtili što se događa. Kada bi nakon nekoliko minuta djelovanje DMT-a počelo slabiti, vratili bi se u tijelo.

Dakako, ukoliko bi vantjelesno stanje trajalo mnogo duže od nekoliko minuta i ukoliko bismo ih nastojali oživjeti, naravno da se moglo

razviti „klasičnije“ iskustvo na rubu smrti. Međutim, naši su dobrovoljci doživljavali iskustva koja bi, vjerojatno, samo neiskusni ili nepripremljeni pojedinci protumačili kao smrt ili iskustvo na rubu smrti.

Najprije ćemo se pozabaviti seansama nekolicine dobrovoljaca koji se usputno osvrću na temu smrti. Gotovo sasvim ležerno, oni spominju „smrtoliku“ prirodu iskustva visoke doze DMT-a. Potom ćemo pažljivije pogledati seanse VVillov i Carlosa u kojima smrt i teme na rubu smrti zauzimaju središnje mjesto.

Elenina seansa s visokom dozom DMT-a bila je obilježena mnogim elementima duhovnog prosvjetljenja. O tome više u sljedećem poglavlju, a ovdje, zasad, navodim komentar koji mi je napisala u pismu poslanom godinu dana nakon završetka njenog sudjelovanja u studiji o DMT-u:

U seansama DMT-a više sam puta dobila dar vlastite spoznaje o pojavi opisanoj u „Smjernicama za mrtve“, iz Tibetanske knjige mrtvih. Još je veći dar to što znam da sam prolazila kroz iskustvo umiranja i povratka.

Nisu samo Elenine napomene upućivale na *Tibetansku knjigu mrtvih*. U tom stoljećima starom tekstu, tibetanski budisti „ocrtali“ su različita *bardo* stanja u koja osoba ulazi tijekom putovanja od umiranja do rađanja u svoj sljedeći oblik života. *Bardo* je ponekad definiran kao „međustanje“, odnosno stanje između života, smrti i rođenja. Mnogi opisi *bardoa* točno odražavaju izvještaje prikupljene od onih koji su imali iskustvo na rubu smrti.-

Sean, čije ćemo duhovno prosvjetljuće iskustvo također pomnije razmotriti u sljedećem poglavlju, u danima kad nam je pomagao napraviti plan doziranja za studiju tolerancije, pribilježio je ovo:

Vro je neuobičajeno i uvrnuto, izvan svake kontrole. Čovjek tu nešto mora naučiti. Mislim da sam naučio kako je to umrijeti, biti potpuno bespomoćan u smrtnim ili sličnim mukama. Dosta mi je pomoglo.

Eli, kojeg smo upoznali u 12. poglavlju, nakon svoje prve visoke doze DMT-a nam je napisao:

Ošamućen, imao sam osjećaj da me nešto sputava. Opustio sam se i okolina se vidljivo počela mijenjati. Znao sam da prolazim kroz prvi bardo

smrti, da sam ovdje bio već mnogo puta, i to je bilo u redu. „Ovo je baš kao i prošli put“, pomislih. Uz dovoljno dug kontinuitet budne svijesti, pojavila mi se ova misao: „Ali, ovo mi je prvi put da sam prešao preko.“ Zaključio sam da sam prošao izvan vremena i prostora, i da sam imao doživljaj svog „normalnog“ obrasca umiranja ili, pak, da sam bio spojen s vremenom u budućnosti kada ću opet spoznati: „to je vrijeme u kojem sam ranije bio“.

Nekoliko mjeseci kasnije, u jednom drugom ispitivanju, Eli je rekao:

Više se ne bojim smrti. To je kao da si jednu minutu tamo, a zatim negdje drugdje; upravo tako. Stoga mislim da je učinak baš takav. Ovi mi eksperimenti pomažu u čitanju Tibetanske knjige življenja i umiranja³. Znam kako je biti potpuno slobodan.

Joseph, tridesetdevetogodišnji američki poslovni čovjek talijanskog porijekla, također je primijetio kako je iskustvo DMT-a slično smrti:

Mislim daje visoka doza poput traume smrti. Izbaci te iz tijela. Mogao sam, pod DMT-em, podnijeti smrt ili neko drugo fizičko iskustvo odlaska na nezemaljsku ravan. Bilo bi dobro kada bi se ovim opojnim sredstvom upoznali ljudi u staračkim domovima ili neizlječivo bolesni ljudi.

Za razliku od tih istraživačkih subjekata, smrt i teme iskustva na rubu smrti dominirale su u putovanjima Willow i Carlosa na visokim dozama duhovne molekule. Pogledajmo sada njihove priče!

Kada se pridružila projektu DMT-a, Willow je imala trideset i devet godina. Bila je udata, a živjela je u poluseoskom kraju. Radila je kao socijalna radnica u zdravstvu i pomagala zaposlenim ljudima koji su postali ovisnici o drogi. Svoje sudjelovanje u našem istraživanju smatrala je ironičnim, a posebno je cijenila to što čuvamo anonimnost ispitanika i povjerljivost podataka.

Psihodelične droge Willow je uzimala dva ili tri puta godišnje, a sveukupno ih je bila uzela oko trideset puta. Javila se kao dobrovoljac za istraživanje DMT-a zbog svoje „radoznalosti, kao i radi prilike da doživi[m] dublja i viša stanja svijesti, te stekne[m] uvide o vlastitom funkcioniranju.“

Niska neslijepa doza proizvela je efekte jače od uobičajenih.

Nikad dosad nisam imala tako mnogo vizualnih podražaja.

Upozorio sam je na sutrašnju seansu, rekavši: „Pomalo vam je to nalik padu s litice.”

Sviđa mi se misliti o sebi kao toliko ođvažnoj da se usudim skočiti s litice.

Sljedećeg jutra odmah smo se primili posla, ne gubeći vrijeme u dokonom razgovoru. Nije bilo ni 8 sati, a Willow sam već dao injekciju DMT-a. Tijelo joj se lagano trznulo.

Iako je u 3. minuti iznad naših glava preletio mlažnjak, na sobu i dvorište spustila se duboka i nepomućena tišina kojom su počesto bile blagoslovljene naše seanse s visokom dozom DMT-a. Sljedećih 25 minuta

Willow je ležala potpuno mirno. Potom sam se uzvrpoljio i upitao je kako se osjeća.

Dobro. Mjesto je oćaravajuće. Gotovo da ga ne želim napustiti. Prelasci zaokružuju stvari. Kako sam. Tko sam.

Prvo sam vidjela tunel ili kanal svjetla s desne strane. Da bih ondje dospjela, morala sam skrenuti. Zatim se ćitav postupak ponovio s lijeve strane. Namjerno je tako postavljeno. Kao da to nešto ima svoj izvor, negdje u daljini. Što sam dalje dospijevala, struktura je postajala veća, poput lijevka. Bila je sjajna i pulsirajuća. Zaćuo se zvuk slićan glazbi, poput neke melodije, meni napoznate, koja je podrćavala emocionalni ton događaja, privlaćeći me bliće. Ja sam bila jako mala, a to je bilo jako veliko. U tunelu, s desna, pored mene, nalazila su se neka velika bića. Imala sam osjećaj velike brzine. U odnosu na to, sve je drugo bilo nebitno. Sve je nekako bljeskalo, i prolazilo pokraj mene, kao da dolazi iz druge perspektive. Bilo je mnogo stvarnije od samog ćivota.

Preda mnom su se spojili lijevi i desni tunel. Ondje su bili gremlini, mali; uglavnom samo lica. Imali su krila i repove i slićno. Nisam na njih obraćala pažnju. Ondje je bilo i većih bića koja su me ćuvala i podrćavala. To je bilo njihovo carstvo. Naišla sam, tako, na loše i na dobre stvari - gremline napram visokih bića. Ova potonja su bila nasmiješena i smirena, puna ljubavi.

Nešto je prošlo kroza me, i izašlo iz mene. Sjećam se da sam u jednom trenutku pomislila: „Evo, sad će početi odvajanje!” Tijelo bih osjetila samo kad sam gutala ili disala. Nije to bio pravi fizićki osjet, već stanoviti odraz tog iskustva. Nametala mi se misao: „Ovo je umiranje i sasvim je u redu.”

Čula sam i prije za tunel sjajnog svjetla, ali nisam očekivala da će biti ovakav kao danas. Mislila sam da će uglavnom biti ispred mene, no javljao se s obje strane te se ispred mene napokon spojio. Osim toga, nije bio onako svijetao kao što sam mislila da će biti.

Zadioljena sam DMT-em u tijelu. Ondje je s razlogom. Ondje je zbog današnjeg procesa umiranja. Imala sam osjećaj umiranja, otpuštanja i odvajanja, nakon što su mi bića u tunelu pomogla.

„Kako se osjećate nakon povratka, ponovo u tijelu?”

Zasad se osjećam dobro.

Zvučala je pomalo sjetno.

Druga strana je jako, jako, različita. Nema riječi, tijela ili zvukova koji bi nas ograničavali. Prvo sam vidjela duboki prostor, bjelinu sa zvijezdama. Zatim je otpočelo to multidimenzionalno iskustvo. Bilo je živo. Čula sam vrevu života. Dok sam tamo odlazila, tijelo mi je pokušavalo reći: „Zapamti tijelo!” Nije se radilo o očajničkom pozivu, nego o pokušaju da doživljaj ostane stvaran, da se iskustvo učini stvarnim u osjetilnom smislu. Tijelo me je htjelo natrag.

Učinilo mi se da dolje vidim svjetlo, svjetlo svijeta. Izgledalo je kao da se podigao mali preklopac, otkrivajući istodobnu ali drugačiju stvarnost.

Nekoliko mjeseci kasnije, u fazi ispitivanja menstrualne faze, Willow je ponovno iskusila visoku dozu DMT-a. Kad se pokrenula, počela je govoriti:

To je kao neka kozmička šala. Kad bismo svi znali što nas čeka, svi bismo se ubili. U ovom obličju ostajemo ovoliko dugo jer to moramo dokučiti. Zato nam je teško teško sjetiti se neposrednosti tog iskustva.

Upravo čitam knjige o iskustvima na rubu smrti - Spašen svjetlošću i U zagrljaju svjetlosti. Zaista jako dobro opisuju stanje DMT-a. Čitam ih kao da su mi jako bliske.⁴

Svatko bi jednom trebao probati visoku dozu DMT-a. Ne znam jesu li bića danas govorila: „Iskušaj jednom smrt!” ili „Iskušaj jednom život!”. To je mjesto tako ispunjeno i tako cjelovito kao da poručuje da trebamo pokušati biti cjeloviti koliko je god moguće. A kad sam se vratila u tijelo, ono je bilo tako tromo i tako sputavajuće. Isto tako, vrijeme se ovdje čini vrlo čudno. Jedno od obilježja tog mjesta je vječnost. Barem bi trebalo biti.

Premda nije uputno bilo čije iskustvo s DMT-em nazvati „klasičnim”, nisam daleko od toga da taj izraz upotrijebim u opisivanju Willowinih

iskustava na rubu smrti. Njezina se svijest odvojila od tijela, zatim se vrlo brzo kretala tunelom ili tunelima, prema toplom, osjećajnom, sveznajućem bijelom svjetlu. Na putu su joj pomogla ta bića, a neka od njih su čak prijetila da će je povući prema dolje. U ranoj fazi putovanja pratila ju je predivna glazba. Vrijeme i prostor su nestali. Bila je u iskušenju ne vratiti se, no shvatila je da tu nevjerojatnu informaciju koju je primila mora prenijeti na ovaj svijet. U njezinom kupanju u bijeloj svjetlosti i spajanju s njome bilo je i naglašenih duhovnih i mističnih trenutaka.

Njezina izranjajuća svjesnost o „svjetlu tamo dolje, svjetlu svijeta” podsjeća nas, također, na jedan od posljednjih bardoa iz *Tibetanske knjige mrtvih*. To je stanje kada duša koja počinje tražiti novo tijelo u koje bi se utjelovila, vidi svjetlost svijeta i počinje svoj silazak.

Njezin komentar o tome kako bi svatko trebao počinuti samoubojstvo kad bi znao kako je krasan „život poslije života”, ukazuje na još jednu sličnost između iskustva koje je imala VVillov i iskustava koja se „prirodno događaju” u situacijama na rubu smrti: onima koji su to doživjeli nije do samoubojstva. Obodreni su saznanjem da ima „života poslije smrti”, pa im prelazak na drugu stranu nije više bauk. Prema tome, oni svoj život mogu proživjeti mnogo potpunije jer je strah od smrti, koji mnoge ljude izbezumljuje, sada bitno umanjen.

Bilo mi je zanimljivo čuti da je popularne knjige o iskustvima na rubu smrti doživjela kao proživljavanje svojih seansi s DMT-em. Nije mi trebalo puno više dokaza kako bih povjerovao da smo na pravom putu kada visoke razine DMT-a povezujemo s iskustvima na rubu smrti.

Carlos je bio izazov. Pričljiv i otvoren, a tobože svadljiv, imao je četrdeset i četiri godine kad se pridružio istraživanju DMT-a. Potjecao je od hispanskih i sjevernomeksičkih indijanskih obitelji, već dvadeset je godina bio u braku i imao je dvoje odrasle djece. Po zanimanju je bio računalni programer i nekoliko je godina pohađao Sveučilište u Novom Meksiku. Bavio se i urbanim šamanizmom. U tom svojstvu, vodio je skupinu u kojoj su pjevanje, vizualizacije i njegovo podučavanje omogućavali polaznicima širok opseg izmijenjenih stanja svijesti. Istodobno je stajao u nekoliko svjetova.

Carlos se vrlo dobro snalazio s mnogim tvarima koje mijenjaju svijest. Psihodelike je bio uzimao „preko stotinu puta”, a efekte je opisao

kao „potpuno čudnovate" Nedavno je, također, bio uzeo sjemenke biljke *Datura stramonium*, tj. kužnjaka, vrlo otrovne i opasne biljke koja može dovesti do delirija i, ponekad, do zastrašujućih prekida veza sa stvarnošću. Između psihodelične i smrtonosne doze doze tih sjemenki nema velike razlike.

Carlos nije imao pretjerana očekivanja od „medicine bijelog čovjeka". U meni je to stvorilo neobičnu dihotomiju. S jedne strane, želio sam mu „pokazati tko ima bolju drogu". Ovakva reakcija možda nije najpohvalnija, ali što se može! A, s druge strane, brinulo me to što njegovo podsmjehivanje DMT-u nije bilo mudro, te da bi ga snaga učinka mogla neugodno iznenaditi. Možda je njegovo nonšalantno ponašanje skrivalo unutarnje strahove.

Tog jutra kad je trebao primiti svoju prvu neslijepu nisku dozu, našli smo Carlosa kako sjedi u mojoj stolici za ljućanje. Bio je došao gotovo dva sata ranije. Ništa nije prepuštao slučaju te je, ne odveć suptilno, zasjeo u moje „sjedište vlasti".

„U ovom ću tripu, dakle putovanju, sigurno poći oko kvarta pa do nekog zgodnog dućana u blizini, a ne negdje drugdje", započe on.

Prije negoli smo počeli, htio je blagosloviti DMT u sva „četiri smjera" i za dobro zajednice. Takva je tradicionalna šamanska priprema opojne tvari koja mijenja um. Njegovi su blagoslovi bili jednostavni, ali duboki. Uspješno su uspostavili osjećaj dubljeg poštovanja prema našem radu negoli je inače bio slučaj.

Njegovo iskustvo niske doze tog jutra izgledalo je razmjerno blago. Odnosno, sve do 15. minute nakon injekcije, kada se počeo tresti. U početku su to bili samo lagani drhtaji, koji su ubrzo prerasli u zamjetno drhtanje čitavog tijela.

Mrzim ovaj dio. Moje se vlastito tijelo, moja energija, počinje tresti. Stanje je slično bilo kojem duhovnom putovanju. Kao nakon doživljenog šoka. Svaki put kad uzmem bilo kakvu vrstu psihoaktivne droge, neko se vrijeme tresem. Događa li se to i drugima?

Neočekivana ranjivost.

Odgovorio sam oprezno, uočavajući priliku za jedan iskreniji i dublji odnos. „Ponekad, posebno nakon velike doze. Obično ne nakon niske doze. Pitam se je li to strah."

Doista je izgledalo da, tresući se, osjeća nelagodu. Kao da je uplašen.
Ne brinite, nije to ništa. Nije važno je li doza, bilo čega, velika ili mala.
Drmaju me postraumatski efekti.

Dok je ispunjavao upitnik, drhtavica se smirila. Kad je završio, osjećao se dobro, te je nešto pojeo i otišao.

Kasnije smo Laura i ja razgovarali o Carlosovoj reakciji na nisku dozu. Unatoč tome što je učinke opisao kao „zanemarive“, njegovo je tijelo pokazivalo sasvim suprotnu reakciju. Smatrali smo da je najbolje malo zaobići pravila i dati mu 0,2 mg/kg prije nego što skočimo na 0,4.

Saslušavši plan, Carlos nije imao ništa protiv: „A, čujte, vi znate najbolje.“

Predviđanje se pokazalo opravdanim. Kada sam sljedećeg tjedna ušao u sobu, Carlos se jako tresao prilikom reakcije na to što je dežurna sestra tri puta promašila venu.

Ležernim je načinom, kojeg smo počeli prepoznavati, rekao: „Započelo je 70-ih godina prilikom jedne posjete crkvi.“

Tada sam više počeo brinuti za njegovo zdravlje, a manje me zanimalo hoće li se DMT bijelog čovjeka „pokazati dostatnim“.

Upozorio sam ga: „Ovo će vas pogurati. Dobit ćete predodžbu o mogućem djelovanju dvostruke doze. Ovo je psihodelična doza.“

„Dobro, jedva čekam. Želio bih još malo psihodeličnih efekata.“

Injekcija je prošla glatko. U 12. minuti glasno se nasmijao i uzviknuo:

O, čovječe! Nema tu nikakve duhovnosti... ništa! Pitajte me nešto.

„Dakle, što se dogodilo?“

Pitao sam se: „Što je ovo?“ Onda mi je sinulo: to je od droge. Takvo je njeno djelovanje. Bilo je previše toga za obraditi. Kao da pokušavaš slušati glazbu koja je, naprosto, preglasna. Nisam znao što se događa. Pitao sam se nisam li umro? Uzimao sam mnogo psihodelika, ali nikad nisam doživio ništa slično. Živčani sustav mi je smlavljen. A duh mi je smožden.

„Kako to mislite: 'duh'? Zvuči mi kao da govorite o samome sebi, o svom identitetu.“

Pa, o terminologiji bi se dalo raspravljati.

„Kada se spomene duh, ja pritome mislim na ono što nije niti rođeno niti umire. Ono što jest prije i poslije, i nije ovisno o tijelu.”

Navikao sam da „ja” označava tijelo i da ga mogu ostaviti; dakle, duh nije ovisan o tijelu.

Čini se da ga je naš razgovor oraspoložio.

Vidio sam tko sam na onoj temeljnoj razini. Znae ono, da zvučno i vizualno postoji kao izvjestan spektar u kojeg se čovjek može ugoditi, a koji čini njegovu individualnost? To se ondje nalazilo, sasvim ogoljeno.

„Upamtite... ovo je tek pola velike doze.”

Zastrašujuće li pomisli.

Dometnuo sam: „Sad vam je jasno!”

Je li on doista htio uzeti dvostruku dozu DMT-a? Radije bih da sad odustane, nego da svi kasnije požalimo.

„Kako se stvarno osjećate u vezi s dvostrukom dozom?”

Koliko to vrijedi? Kako to iskustvo može pomoći meni ili ljudskom rodu, ili mojoj zajednici? Da sam se vratio s nekim prekrasnom spoznajom, bilo bi super.

Nasmijao sam se i rekao: „Dakle, dosad već dvadeset minuta neprestano govorite o 'ničemu'”

Ipak, kad je dovršio upitnik, rekao je:

Mislim da ću s ispitivanjem ići do kraja. Uzet ću dozu od 0,4 a potom se podvrgnuti i ispitivanju o utjecaju pitidolola. I mislim da je to dovoljno. Pretpostavljam da šamani u Južnoj Americi koriste druge biljke da se ispune i učine DMT razumnijim. Čisti DMT izgleda prazan ili šupalj.

Kad sam drugog jutra, na dan doze od 0,4 mg/kg, ušao u sobu, Carlos se znojio i tresao.

Rekao je: „Radi se, uglavnom, o strahu tijela. Stresu. Nema šanse da se na to navikneš. Naprosto se pojavi suviše brzo. S *Daturom* imam strah od smrti, ali na nju se postupno navikneš. Kod prošlotjedne doze od 0,2 mg/kg, pomislio sam da ste mi dali pogrešnu drogu, da sam otrovan i da sam umro. Pritisak je strašan. Opojne tvari uzimam da tijelo napustim, a ne da ga tlačim.”

Pokušao sam ga nekako utješiti: „Ova će doza biti veća, ali kvalitativno nije različita.”

Dok sam mu davao drogu, počeo je pojati. Pri napola ubrizganoj drogi s pojanjem je naglo prestao. U 2. minuti duboko je uzdahnuo, a nakon 3 i pol minute ponovno počeo pjevati, ovaj put tiše.

U 12. minuti je rekao:

Skinite mi, molim, povez s očiju.

Laura je to i učinila.

Ovo je uistinu bilo nešto posebno. Oko tri i pol minute nisam bio ljudsko biće.

Ova doza stvara razinu stresa kakve nema u analima Carlosove povijesti.

Pročistio je grlo i rekao:

Sreo sam sebe kao Stvoritelja.

„Stvoritelja čega...?”

Stvoritelja svega. Takvu sam realizaciju imao i prije, ali ne na ovoj razini.

„Jedan naš dobrovoljac voli reći: 'Ateist možeš biti sve do doze od 0,4.'”

To je istina.

Carlos je duboko uzdahnuo i počeo pričati što se dogodilo. Nije bilo lako držati korak s njegovom nevjerojatnom pričom.

Čuo se zvuk čitavog univerzuma, kao nekakvo brujanje. Bilo je sveprožimajuće, prevladavajuće. Pomislio sam: „Sveca mu, kako sam upao u OVOR. Nešto nije bilo u redu, i čitavo je vrijeme postajalo sve gore. Potom je moja sposobnost da opažam na ljudski način isparila. Više nije bilo emocija, jer emocije funkcioniraju samo do određene točke.

Vidio sam čovjeka koji leži u bolničkoj sobi. Bio je gol, a sa svake mu je strane stajala po jedna osoba, jedna ženska i jedna muška. U početku nisu sličili ni na što poznato. Bili su savršena ljudska bića, općenitih obilježja. Prepoznao sam, u kontekstu, da smo to mi: ja, vi i Laura. Način saznavanja bio je sasvim drugačiji od stjecanja saznanja u ovoj stvarnosti. Nisam znao da sam uključen u bilo kakvo istraživanje.

S njim nešto nije bilo u redu. On je bio tamo kako bi se oporavio. Bolnica je bila iscjeliteljski centar. Ono što s njime nije bilo u redu bila je smrt. Gola je osoba bila mrtva. Ono što je ubilo tu osobu bio je stres od DMT-a. Nije se pojavio nijedan od mojih čuvara ili zaštitnika. Bili su izvan dosega.

Bio je izliječen, više nego izliječen. Bio je ponovno rođen. Ozdravio je od smrti, izliječio se od smrti. I onda je postao stvoritelj čitavog jednog svemira.

Postupno sam sve više čvrsnuo te sam krenuo ka svojoj svakodnevnoj prisutnosti. Promatrao sam stvaranje svemira; od temeljne mentalne energije preko vibracijske brzine do materijalnog svijeta. Shvatio sam da sam ponovno stvorio bolnicu i sobu. Kako je svijet sve više poprimao konkretan oblik, htio sam ga vidjeti te sam zatražio da mi maknete povez s očiju. Bio sam fasciniran svojim prstima, kao da sam ponovo rođen.

Inače sam držao predavanja na temu svemira kao tvorevine našeg uma. I, evo to se sada događalo. Moje se stajalište promijenilo kada sam saznao da ste vi moje tvorevine. Prema vama sam osjećao veliku bliskost, kao prema vlastitoj kćeri i sinu.

Rekao bih da je moje iskustvo klasično iskustvo smrti i ponovnog rođenja. To sam već prošao, ali nikada na način sličan DMT-u. Vizualno, zatim teksturom i atmosferom, bilo je spektakularno, s nevjerojatnim osvjetljenjem i efektima. Svedemo li ga na nužne elemente, doživljaj će biti vrlo, vrlo klasičan.

Doza od 0,2 je bila potresna - ovo je bilo još gore. Znao sam da postoji granica s onu stranu života. No, nikad nisam pomislio da bih onamo mogao stići, još tako mlad. To je jedna od stvari o kojima stari ljudi govore: „jednom, kad dođem gore“. Jedino su mjesto i vrijeme pogrešni. Stvari ovakve vrste očekivao bih u planinama, s prijateljima, u svečanijem ozračju.

Mada su me se dojmile značajke njegove seanse, pitao sam se i o drugim stvarima. „Stvaranje“ Laure, mene i bolničkog okruženja obrnulo je ravnotežu snaga u sobi. Carlos više nije imao razloga bojati se nas ili DMT-a. Unatoč tome, nije bio razloga da ponudim takvo tumačenje, koje ni Carlos ne bi pretjerano uvažavao. Umjesto toga, jednostavno sam se okrenuo osjećajima koji su nadolazili dok je govorio.

„Bili ste iznenađeni.“

Istinski iznenađen.

Carlos nije doživio onakvo iskustvo na rubu smrti o kakvom tako često slušamo u danas popularnoj kliničkoj literaturi. Willowin slučaj pruža nam primjer suvremenije verzije takvog iskustva. Ipak, Carlosova je seansa s visokom dozom DMT-a sadržavala mnoge elemente koje

praktikanti šamanizma opisuju kao dio inicijacije u naprednija područja njihove prakse, odnosno kao iskustvo smrti i ponovnog rođenja.⁵

Carlos je sebe doživio mrtvim, a ne umirućim. Vidio je svoje beživotno tijelo kako leži na krevetu, mada ne baš onakvo kakvo je ostavio jer je prije nego što mu je duhovna molekula ušla u mozak, bio potpuno odjeven. S njegovim ponovnim rođenjem dogodila se i rekonstrukcija njegovog univerzuma. Ovdje još jednom vidimo mistički vrhunac iskustva na rubu smrti. Čin stvaranja je doživio na način sličan Sarinom prvom iskustvu visoke doze u prošlom poglavlju, kao i Eleninom u sljedećem: ogromna energija usporava do razine vibracija da bi, naposljetku, rezultirala materijom. Carlos, osjećajući se kao iznova rođen, čudio se svojim prstima kao što se bebe čude svojem tek otkrivenom tijelu.

S obzirom na iskustva izazvana DMT-em, postoji progresija od osobnih do nadosobnih nizova iskustava. Uz pomoć iskre duhovne molekule i njene moći, čovjek može proraditi osobne psihološke i psihosomatske probleme. Susret na rubu smrti naznačuje ono što izgleda kao kraj svih briga, simulirajući ili predskazujući kako je to kad jednom izgubimo svoje tijelo.

Čini se da iskustvo na rubu smrti ima najveći utjecaj na one koji u okviru tog misterioznog iskustva poduzmu sljedeći korak - skok prema mističkoj razini svijesti. Upravo smo ta carstva, u koja bi DMT mogao voditi, dobrovoljci i ja smatrali najizglednijim u smislu prilike za značajnu osobnu preobrazbu. Sada ćemo ući u ta područja vidokruga DMT-a.

Mistična stanja

Jedan od faktora koji su najviše utjecali na moju odluku da izgradim karijeru kao istraživač psihodelika, bila je sličnost između iskustava visoke doze psihodelika i mističnih iskustava. Godinama kasnije, nadao sam se da ću vidjeti, istraživati i razumijevati takve seanse s našim dobrovoljacima DMT-a u Novom Meksiku.

Rasprava na temu duhovne relevantnosti psihodeličkih iskustava žestoko se vodi otkako su ljudi počeli uzimati te kemijske spojeve zbog doživljaja dubokih psiholoških efekata. Primjerice, knjiga *Različita psihodelička iskustva* očigledno se nadovezuju na knjigu Williama Jamesa *Različita religiozna iskustva* s početka dvadesetog stoljeća. Nedavno izdana knjiga *Enteogeni i budućnost religije* nastavlja dugačku i kontroverznu tradiciju da svaka duboka duhovna praksa uključuje psihodeličke sakramente.¹

U prvim kontaktima u zenbudističkoj zajednici, u centru za vježbe gdje sam učio, to sam pitanje postavio mnogim mladim američkim redovnicima. Skoro sam svakoga pitao jesu li mu psihodelične droge, posebno LSD, prve otvorile vrata u novu stvarnost. Upravo ih je potraga za stabiliziranjem, jačanjem i širenjem tog početnog psihodeličnog bljeska odvela do disciplinirane zajednice gdje se asketski život zasniva na meditaciji.

Dakako, pitao sam se može li se psihodeličnim drogama ubrzati i pojednostaviti put do suptilnih stanja uma bez „usputnih efekata“ koji inače prate vjerske organizacije, kao što su ritualno ponašanje i povlačenje od svakodnevnog svijeta.

Odgovor koji smo dobili na temelju našeg istraživanja u Novom Meksiku bio je složeniji. Da, psihodelici mogu uzrokovati stanja slična mističnim iskustvima; ali, ne, nemaju isti utjecaj. Reakcija moje budističke zajednice na samo postavljanje takvih pitanja, odnosno reakcija na razgovor o toj temi, otkrili su daleko više od tih razmjerno jasnih odgovora. No, o tome nešto kasnije.

Kako bih ustanovio sličnosti između duhovnog iskustva i mogućnosti duhovne molekule, prvo ću dati kratak pregled mističnih iskustava.

Sva tri stupa: jastvo, vrijeme i prostor, prolaze kroz duboku preobrazbu u mističnom iskustvu.

Ne postoji više ni najmanja odvojenost između jastva i onoga što nije jastvo. Osobni identitet i sve što postoji postaje jedno te isto. U stvari, „osobni“ identitet ne postoji, jer se na najdubljoj razini pokazuje temeljno jedinstvo i međuovisnost svega postojećeg.

Prošlost, sadašnjost i budućnost stapaju se u bezvremeni trenutak, u vječno sada. Vrijeme se zaustavlja, u smislu da više ne „teče“. Postoji egzistencija, ali ne ovisi više o vremenu. Sada i onda, prije i kasnije, sve se objedinjuje u upravo toj točki. Na relativnoj razini, kratka vremenska razdoblja obuhvaćaju ogromne količine iskustva.

Kako naše jastvo i vrijeme gube ograničenja, prostor postaje ogroman. Kao i vrijeme, prostor više nije tu ili tamo, nego je svuda, beskonačan, neomeđen. Ovdje i ondje je isto. Sve je ovdje.

U tom beskonačno prostranom vremenu i prostoru bez ograničenog jastva, mi preispitujemo sva proturječja i paradokse, i primjećujemo da nisu više u raskoraku. Mi možemo primiti, apsorbirati i zadržati sve što proizvodi naš um: dobro i zlo, patnju i sreću, malo i veliko. Sada smo sigurni da svijest postoji i nakon smrti tijela, te da je postojala davno prije našeg sadašnjeg tjelesnog obličja. U vlati trave vidimo čitav svemir i znamo kako nam je izgledalo lice prije susreta naših roditelja.

Našu svijest potresaju izrazito snažni osjećaji. Postajemo ekstatični, a intenzitet ushita je takav da ga tijelo više ne može izdržati - čini se da

nam treba privremeno bestjelesno stanje. Sve je prožeto blaženstvom, ali u potki svega stoji mir i stalozenost na koju ne utječe ni ta nevjerojatno duboka sreća.

Prožima nas snažan osjećaj svetosti i posvećenosti. Dolazimo u kontakt s jednom nepromjenjivom, nerođenom, besmrtnom i nestvorenom stvarnošću. To je osobni susret s „velikim praskom" Bogom, Kozmičkom Sviješću, izvorom svega postojećeg. Ma kako da to nazovemo, znamo da smo susreli kamen temeljac i vrhunac egzistencije, ono jedno koje isijava ljubav, mudrost i silu u nezamislivom stupnju.

Mi to nazivamo „prosvjetljenjem" jer susrećemo bijelu svjetlost veličanstvene kreacije. Možemo susresti vodiče, anđele i druge bestjelesne duhove, ali sve njih prolazimo dok se stapamo sa svjetlom. Sada su naše oči, konačno, potpuno otvorene i stvari vidimo jasno, u „novome svjetlu".

Značaj i bit takvog iskustva jedinstveni su u povijesti našeg života. Ono nam može poslužiti da se usredotočimo na dovršenje i ispunjenje, odnosno na rad na sebi kroz stečene uvide.

Neka slična iskustva imali su naši dobrovoljci u kontekstu druge, izazovnije, kategorije susreta kao što je iscjeljivanje tijela pomoću uma, kontakti s bićima ili iskustva na rubu smrti. Primjerice, iskustvo na rubu smrti koje je imala Willow bilo je duboko duhovno. I Cassandrina seansa tolerancije na DMT sadržavala je više nego jednostavan prolazak kroz osobnu traumu; ona je doživjela i prisutnost vrlo osjećajnih bića koja iscjeljuju. U ovom poglavlju, čut ćemo o duhovnim iskustvima koja su prevladavala na seansama dobrovoljaca.

Ove su seanse bile jedne od najznačajnijih u našem istraživanju DMT-a.

Budući da su se Elena i Sean relativno rano uključili u ispitivanja, podržali su vrijednost i važnost proučavanja uzvišenijih svojstava duhovne molekule. Do trenutka Cleinog duhovnog iskustvo već sam bio u procesu napuštanja Sveučilišta, tako da sam na njezinu seansu gledao nekako manje idealistički. No, kad bi svatko imao tako bogat susret s DMT-em kao što je bio njezin, bilo bi manje razloga za prekid istraživanja u trenutku u kojem sam to učinio ja.

Nadgledanje ovih seansi bilo je razmjerno lagano, barem ispočetka. Poznavao sam teritorij na temelju prakse, obrazovanja i iskustva. Poteškoće su nastale u tumačenju efekata i u mojoj procjeni njihove važnosti. Jesu li to bila „prava“ prosvjetljujuća iskustva? Kako da to saznam? I, s kim bih se u vezi toga mogao posavjetovati?

Premda se duhovno iskustvo Cleo dogodilo poslije Eleninog i Seanovog, na neki je način manje složeno od njihovih; stoga bih volio početi njime. Daje nam dobar uvod u ono kamo će nas odvesti susreti druga dva ispitanika.

Kad je počela surađivati u našem istraživanju, Cleo je imala četrdeset godina. Bila je slijepa zbog genetičkog poremećaja. No, svojom je upornošću stekla akademsku naobrazbu i certifikat za terapiju masažom. U to je vrijeme bila uključena u učiteljski program za savjetovanje. Crvenokosa, malena, strastvenog duha, Cleo je rođena u židovskoj obitelji, ali je kasnije počela prakticirati prirodnjačke obrede vjerske zajednice Wicca. Jednom je, na LSD-u, imala „iskustvo prošlog života“ u kojem je bila spaljena na lomači kao vještica.

Dok je bila dijete, otac ju je seksualno zlostavljao, a te su se sjećanja po prvi put pojavila tijekom nedavnog tripa na psilocibinu iz gljiva. Zanimljivo je da je Cleo kao dijete patila od fobije na snijeg; hiperventilirala je i povraćala kadgod bi se našla vani, na snijegu. Iracionalni strah je više nije smetao jer ga je proradila na psilocibinu prije više godina. Obično ne koristim riječ „nesalomljiv“, ali Cleo je, kao malo ljudi koje znam, rijedak primjer takvog duha i životnog stava.

Njezini razlozi za volontiranje odražavali su pionirski, altruistički duh: „Radoznala sam. Mislim da sam spremna za sljedeći korak. Vjerujem u ovakvu vrstu istraživanja - s akademske točke gledišta - i vjerujem da može dovesti do vrijedne kliničke/terapeutske uporabe halucinogena.“

U sobi 531, gdje sam joj trebao dati nisku dozu, Cleo je prebiral tarot karte. Izvukla je neke sa slikama leptira i putnika - optimistične teme.

U 15. minuti nakon injekcije, prokomentirala je:

Imala sam vrlo tanan osjećaj nečijeg pozivanja da nešto slijedim. Bilo je poput svjetla na obzoru, kao dva puta koja se stapaju na obzoru. Promatrala su me neke oči, sasvim dobronamjerno. Htjele su vidjeti tko je tu, i kao da su rekle da ću ih slijediti kasnije.

Sljedećeg jutra Cleo me upitala za savjet, koji sam joj dao prethodnog dana, o načinu pripreme za veliku dozu: „Što ste mislili kad ste rekli da 'prođem kroz' boje?"

Odgovorio sam: „Čini se da boje mogu opčiniti ljude. Ako uspiju proći kroz zavjesu koju, čini se, boje predstavljaju, često dobiju više informacija i osjećaja."

U 19. minuti nakon injekcije visoke doze DMT-a vani je počelo sniježiti. Sjetio sam se Cleine fobije od snježnih pahuljica. Laura je ustala i uključila grijanje.

Rick, sada mi je jasno zašto ste postali psihijatar.

„Zašto?"

Da biste ovo davali ljudima.

Rekao sam joj da ima pravo.

Očekivala sam da ću ići „van", no ušla sam unutar svake stanice moga tijela. Bilo je zadivljujuće. To nije bilo samo moje tijelo... oni... oni... sve je povezano. O, to sam dakle učinila. U redu.

Nasmijala se nepovezanosti svojih riječi.

Nakon trideset minuta, govorila je mnogo jasnije:

Osjetila sam DMT kako ulazi i izgara mi u veni. Bilo je teško disati u to. Zatim su se pojavili uzorci. Rekla sam sebi: „Pusti me da prođem kroza te."

U tom trenutku se otvorilo i našla sam se negdje sasvim drugdje. Mislim da sam u tom trenutku izašla van, u univerzum - postajala sam neki zvjezdani sustav i plesala s njime.

Pitala sam se: „Zašto si ovo činim?" A potom se pojavio odgovor: „To je ono što oduvijek tražiš. To je ono što svi vi oduvijek tražite."

Boje su se počele gibati. Boje su bile riječi. Čula sam što mi govore. Pokušavala sam paziti, ali one su rekle: „ Udi unutra!" Tražila sam Boga vani, a one su rekle: „Bog je u svakoj stanici tvoga tijela." I ja sam to osjećala, bila sam tome potpuno otvorena i otvarala se još više, i jednostavno prihvatila. Boje su mi nastavile govoriti, ali tako da ne samo da sam čula ono što sam vidjela nego sam i sve osjetila u svojim stanicama. Kažem „osjetila", ali to nije bilo nalik uobičajenom „osjećanju", nego svojevrsnom spoznavanju koje se zbiva unutar mojih stanica. O tome da je Bog u svemu i da smo svi mi povezani, i da Bog pleše u svakoj stanici života, i da svaka stanica života pleše u Bogu.

U pismu koje je poslala nekoliko dana kasnije, Cleo je napisala:

Promijenila sam se. Više nikada neću biti ista. Ovim pukim izričajem kao da se umanjuje važnost tog iskustva. Mislim da nitko tko ovo čita ne može stvarno proniknuti u to što sam osjećala, niti to može duboko i potpuno razumjeti. Euforija se nastavlja, sve do vječnosti. A ja sam dio te vječnosti.

Cleo je bila spremna i dobro pripremljena za seansu s DMT-em. Stoga, kad ju je duhovna molekula zazvala u sobi 531, ona se smjesta odazvala. Njezina seansa ima mnoga obilježja mističnog iskustva: nestajanje normalnog ograničenja vremena i prostora, ekstatičnu prirodu susreta te nedostatnost riječi pri opisivanju. Doživjela je izvjesnost svoje božanske prirode i dobila odgovore na sva pitanja u tim kratkim, ali intenzivno doživljenim trenucima.

Elena je bila među prvim dobrovoljacima. Kad je počela, imala je trideset i devet godina. Bila je niska, čvrsta, tamna i žustra, a ponašanjem prpošno netaktilna i otvorena. Živjela je s Karlom (DMT-1) i kćerkom u malom mjestu nedaleko Taosa.

Psihodelike je uzimala već dvadeset godina. U zadnje vrijeme, imala je gotovo stotinu doživljaja s MDMA-om i vjerovala da to doprinosi njezinoj odluci da uspori na putanji profesionalnog života. Prodala je svoju kuću i konzultantsku tvrtku, i počela intenzivan proces rada na sebi. Nadala se da će je sudjelovanje u studiji DMT-a, možda, „odvesti prema jasnijem razumijevanju duhovnih istina“.

Elena i Karl su bili zabavan par. Godinama sam ih poznavao iz društvenih krugova. Ustrajno su i dosljedno podržavali projekt tijekom teškog vremena kojeg sam opisao u 6. poglavlju. Stoga ne iznenađuje da su postali DMT-1 i DMT-2.

Elenina seansa neslijepe niske doze prošla je prilično mirno. Ipak, sljedećeg dana dok sam pripremao špricu s osam puta više DMT-a, bila je posebno napeta. Puls joj je skočio sa 65 na 114, a tlak od 96/66 na 124/70 dok me je samo gledala kako pripremam drogu! Njezine širom otvorene zjenice odražavale su i pridonosile jakoj napetosti u sobi. Pokušao sam tu nervozu u atmosferi rastjerati uklanjajući špricu i smirujući se najbolje

što sam znao. Bez učinka. Energija je graničila sa stanjem izvan kontrole. Karl i Cindy također su to osjetili te su izgledali vrlo uznemireni.

„Dakle, što kažete?“, pitao sam je nadobudno.

Elena se hrabro nasmiješila. „Bit ću u redu. Samo se bojim onoga što će mi donijeti nepoznato. Hajdemo početi!“

U roku od 45 sekundi od ubrizgane injekcije, Elena je počela stenjati, uzdisati i isisavati dah u sebe i ispuhujući ga. Snaga njezinih pokreta bila je tolika da nakon dvije minute nismo mogli očitati stanje tlaka i pulsa. Ruke su joj bile hladne i vlažne, a iz lica je nestala boja. U trenutku kad sam dobio stanje pulsa nakon 5. minute, puls se povisio - na 134, ali je tlak bio stabilan. Glava joj se polako njihala naprijed-natrag, a povremeno bi njome kimnula. Liznula je usnice, zijevnula, uzdahnula i izgledala kao da se ne može opustiti. Nakon još četiri minute, napokon se počela smirivati.

Boja lica vratila joj se za 13 minuta. Ležala je mirno. Deset minuta kasnije isprekidano se počela smijati, a smijeh je ubrzo prešao u grohot. U 30. minuti počela je uzbuđeno govoriti. Premda sam vodio bilješke, njezin kasniji izvještaj opisuje njena iskustva bolje od mog stenograma.

Prije nego što ste rekli: „U redu, gotovi smo“, u meni se podigla tako snažna energija da nema riječi kojima bi se to dalo opisati. Preplavila mi je srce. Kovitlac boja podsjetio me na vizualno iskustvo prethodnog dana, ali milijune puta snažnije. Mogla sam jedino pokušati da sačuvam prisebnost i paziti da ne skrenem u zbunjujući light- show. Zatim je sve stalo! Tama se otvorila svjetlu, a s druge strane prostora sve je bilo krajnje mirno. Onda su se iz ništavila pojavile riječi „samo zato jer je moguće“ i ispunile me.

Velika sila nastojala je ispuniti sve mogućnosti. Bila je „amoralna“, ali to je ljubav koja, jednostavno, jest. Nije bilo nekog dobrohotnog boga, samo ta praiskonska sila. Sve moje ideje i vjerovanja izgledale su besmislene i smiješne. Ovo ne želim nikad zaboraviti. Bila sam svjesna da mogu otvoriti oči i uspostaviti vezu sa svime oko sebe. Ali, prvo sam morala pričekati da se sve to učvrsti, kako bih punini iskustva omogućila da se oblikuje, i prenijela ga drugima.

Pitala sam se: „Zašto da se vratim?“ Nije mi se dalo otvoriti oči. A kad jesam, soba je izgledala vrlo svijetla, no inače upravo onakva kakvu sam napustila.

Nekoliko mjeseci kasnije, u studiji reakcije na doze, Elena je imala priliku ponovno ući u stanje visoke dvoslijepe doze. Ovaj je put, prije početka, bila mnogo manje nervozna.

U 20. minuti je počela govoriti:

Nadošlo je brzo i veliko, a u glavi mi je nastao nevjerojatan pritisak gurajući me natrag. Izbacilo me u područje gdje se počinje oblikovati čista životna energija. Kada je počelo usporavati, vidjela sam proces odvajanja svijesti. Ovo usporavanje stvara oblike i svijest. Prije nego što uspori, toga nema. To nije nesvjesno, nego svjesno. Stvarno je, od vlastite tvari, i nije fragmentirano. Zapanjujuće je kako se ovdje, na Zemlji, stvari kreću sporo!

To izlazi i usporava na periferiji, na rubovima, u oblik. Dolazi do beskonačnog toka stvaranja, nenaporno, a zatim taj golem proces uzima to natrag. Moj mali komadić energije isto tako ulazi i izlazi, ni manje ni više od bilo kojeg drugog dijela. Ne možeš umrijeti. Ne možeš nestati. Niti možeš bilo što dodati ili oduzeti. Postoji neprekinuti tok koji je besmrtnan. Ideja „ja jesam“ prožima sve i sva. U to sam sasvim sigurna.

Paradoksa je bila hrpa. Nisam bila izgubljena, ali se nisam mogla orijentirati. Nisam znala gdje sam ni tko sam, ali nije ni bilo potrebno znati tko sam ja ili gdje je to. Nisam morala brinuti što da učinim sljedeće. Ne postoji prazan prostor, sve je bilo ispunjeno.

Premda je svoj susret opisivala kao suštinski „amoralan“, Elenin osjećaj radosti i čuđenja ukazuje da ga nipošto nije doživjela hladnim ili beživotnim. Upravo suprotno, „bila je to ljubav“, i ondje je bila toliko sretna da je pomišljala ne „vratiti se“. Stekla je razumijevanje kruga rođenja i ponovnog rođenja i, posljedično, izvjesnost osobne besmrtnosti. Poput Carlosa u prošlom poglavlju, i ona je vidjela ono što današnji kozmolozi smatraju izvorom svemira. Prvo ne postoji ništa, zatim se dogodi Veliki prasak, nakon kojeg djelići i čestice usporavaju i hlade se, postajući elementi materije. Iz materije nastaju naša vlastita, zasebna, tijela i umovi.

Seanova priča je posebna zbog kombinacije više elemenata. Njegove seanse obuhvaćaju nevidljive svjetove i kontakte s raznim bićima, kao i mistična stanja. Ipak, njegovo iskustvo prosvjetljenja vrhunac je do kojeg su dovele druge vrste učinaka.

Kad smo počeli raditi, Sean je imao trideset i osam godina. Primio je više DMT-a od bilo kojeg drugog dobrovoljca. Sudjelovao je u svakom dvoslijepom eksperimentu koji je bio kontroliran placebom, kao i u pilot-studijama gdje smo određivali najbolje doze DMT-a u kombinaciji s pindololom i ciproheptadinom. Također je bio uključen u EEG istraživanje DMT-a, te u nekoliko seansi s psilocibinom tijekom preliminarnog rada s tom supstancom.

Kose boje pijeska, svijetle kože, srednje visine i grade, bio je uglađen i uzdržan do krajnosti. Seanov stabilan karakter, britak i radoznao um, kao i uvrnut smisao za humor mogli ste upoznati tek nakon što biste neko vrijeme proveli u njegovom društvu.

Bio je odvjetnik u većem poduzeću, u gradu Albuquerqueu. No, radio je samo honorarno, što mu je omogućavalo da vrijeme posveti svojoj drugoj ljubavi: uzgoju brojnih vrsta stabala toga područja.

Prethodno je uzimao LSD oko trideset i pet puta, a gljive s psilocibinom i meskalin po jednom ili dvaput. Njegovi razlozi za sudjelovanje u istraživanju DMT-a bili su skromni, na liniji njegova općenitog pristupa životu: „Da iskusim još jedan halucinogen. Ne znam što da očekujem - ali *nije* me strah novih iskustava ili samoga sebe, ili nečega što bih mogao napraviti."

Seanova neslijepa doza DMT-a prošla je dobro, no visoka doza sljedećeg dana bila je promašaj. Intravenozna cjevčica bila je slabo pričvršćena, a ja sam drogu nepažljivo ubrizgao pod kožu umjesto u venu. Posumnjali smo na tako nešto, ali utvrdili smo to sa sigurnošću tek sredinom njegova sudjelovanja u istraživanju o reakciji na punu dvoslijepu dozu. U nekoliko takvih doza otišao je mnogo dalje od onoga za što smo mislili da je njegova prva „velika" doza.

Djelovanje početne neslijepe doze od 0,4 mg/kg razvijalo se dosta sporo i nije bilo jače od niske doze prethodnog dana. Znam da mi se nešto učinilo čudnim pri davanju injekcije, ali mi nije sinulo da sam promašio venu. Nisam niti pomišljao da bih postupak trebao ponoviti. Možda je on, pretpostavljao sam, bio jedan od onih *koji slabo reagiraju na drogu*.

Kada smo jednog dana ispitivali dvoslijepu dozu, Sean je primio 0,2 mg/kg. Njegova je reakcija na tu nepoznatu dozu bila takva da sam pomislio da doista nešto nije u redu s prvom visokom dozom. I on je tako mislio.

Kladim se da je ovo visoka doza i da prošli put nisam dobio visoku dozu. Nikad nisam bio tako omamljen. Ponirem u vlaknastu gradu drveta od kojeg su izrađena vrata!

Sean je sudjelovao u početku studije dok još nismo redovito koristili povez za oči, i volio je na početku seanse držati oči otvorene. Pružilo mi je to priliku da mu pomognem promisliti o vizualnim efektima DMT-a i njihovoj katkada zbunjujućoj prirodi.

„Pitam se bi li ste se mogli fokusirati na taj prostor unutar vlaknaste teksture drveta, a ne toliko na sama vlakna. Kad se naviknete na ono što se događa na DMT-u, mogli biste ići i dalje. Šarenilo slika i prikaza samo su djelić svega toga.”

Upravo sam bio na rubu da puknem. Nisam imao osjećaj o tome što radite, samo da ste tu negdje. Radovalo me je što vas oboje poznajem; bio bih jako sputan da ste mi neznanci.

Njegovi komentari o tome kako mu je ugodno s nama govore, također, o ključnoj, ali rijetko razmatranoj varijabli koja postoji u odnosu između onih koji daju i onih koji primaju psihodelične droge. Uzajamno povjerenje ispitanika i osoba koje paze na nj omogućuje prepuštanje djelovanju DMT-a, dok nelagoda i nepovjerenje čine suprotno.

Nekoliko tjedana kasnije Sean je primio placebo, što mu je dalo vremena da razmisli o prethodnim seansama.

Vjerujem da je posljednji trip bio iskustvo na rubu smrti. Sada je sve mnogo životnije. Sada mi nikad nije dosadno, čak i kada bi mi trebalo biti! Radilo se o strahopoštovanju i strahu od Boga. Dan ili dva poslije nisam mogao misliti ni o čemu drugom. A želja da o tome razgovaram sa svakime ili s bilo kime popustila je nakon tri, četiri dana.

Zanimljivo je da je Sean imao tako duboko iskustvo a da to nitko od nas tada nije znao. To me je podsjetilo da budno pazim, jer se ljudi različito osjećaju i imaju drugačije sposobnosti da raspravljaju o svojim seansama, a posebno netom po završetku.

Sean je bio dobrovoljac u pilot-projektu ispitivanja na toleranciju prije kojeg smo nastojali odrediti odgovarajuću dozu DMT-a, kao i odgovarajuće vrijeme između injekcija. Jednog je jutra primio četiri injekcije 0,2 mg/kg u razmacima od sat vremena. Kad se vratio nakon treće doze, rekao je:

Nisam mogao sve gledati, jer je bilo jako živo i užurbano. Nešto me je upitalo: „Što želiš? Koliko hoćeš?”

Sean je ovo spomenuo prilično neobavezno. To je bilo prvi put da je spomenuo kako čuje „onog drugog”.

Odgovorio sam da želim vidjeti manje stvari, ali više pojedinosti. Tada se smanjio intenzitet krcatih, pucketavih panela živopisnog kineskog stila. Stvari su postale praktičnije i fokusiranije. Osjećam se slobodnijim da tamo odlazim. Nisam izgubljen. Postavljam pitanja i dobivam odgovore.

Sean je zatim dolazio na četiri doze od 0,3 mg/kg u razmacima od sat vremena. Imao je izrazito naporan dan. Premda sam, sjedeći pored kreveta, zapisao dosta podataka o njegovim seansama, u pismu koje mi je kasnije poslao opis je još bolji:

Prva je seansa bila zabavna. Osjetio sam da se podižem iznad kreveta metar ili metar i pol. Vizije su se brzo razvijale u uzorak iskričavog električnog plavozelenog svjetla. Zapitao sam: „Jesi li opet tu?” Nije bilo odgovora, pa sam gledao grad koji je ležao u ravnici daleko na obzoru, mijenjajući boje i nijanse s mnogo nejasnih „stvari” koje su plutale u „zraku” iznad grada.

Zatim sam primijetio ženu srednjih godina šiljastog nosa i svijetlo-zelenkaste kože, koja je sjedila meni zdesna i promatrala grad kako se mijenja zajedno sa mnom. Desnu ruku držala je na brojčaniku, kao da kontrolira panoramu koju smo gledali. Polako se okrenula prema meni i upitala: „Što bi još volio?” Odgovorio sam telepatski: „Pa, što još imaš? Nemam pojma koliko i što možeš.”

Tada je ustala, došla ispred mene s desne strane čela, dotaknula ga i zagrijala, i zatim oštrim predmetom otvorila dio na desnoj strani, otpuštajući ogromnu količinu pritiska. Nakon toga sam se osjećao mnogo bolje nego prije, premda sam shvatio da sam se i prije osjećao dobro.

Seanova druga doza bila je problematična jer je pored sobe prošao bučan usisavač, a pod prozorom je grozno škripao kamion za odvoz smeća. Neko vrijeme bio je zbunjen i uznemiren, a zatim se sabrao, ali seansa je ipak propala.

Treća doza:

Po prvi put uopće, prije negoli sam primio injekciju DMT-a, upao sam u stanje praznine. Nisam imao nikakve misli, ni nadanja, ni strahova niti očekivanja.

Trip je počeo električnim zujanjem u tijelu, a ubrzo su nadošle i vizualne halucinacije. Zatim sam primijetio pet ili šest likova kako brzo hodaju pored mene. Doimali su se kao pomagači, suputnici. Humanoidni muški lik okrenuo se prema meni, podignuo desnu ruku gore prema kolažu blještavih boja i zapitao: „Što misliš o ovome?" Kaleidoskopski uzorci odmah su postali svjetliji i počeli se brže kretati. Drugi, a zatim i treći lik pitali su i učinili istu stvar. U tom sam trenutku odlučio poći dalje, dublje.

Odmah sam ugledao blještavo žuto-bijelo svjetlo, ravno ispred mene. Odlučio sam mu se otvoriti. Obuzelo me čitavog te sam postao njegov dio. Nije bilo razlikovnih obilježja - ni likova ni linija, sjena ili obrisa. Nije bilo tijela ili bilo čega unutar ili izvana. Bio sam lišen sebe, misli, vremena, prostora, osjećaja odvojenosti ili ega, ili bilo čega što nije bijela svjetlost. Nema takvih znakova u jeziku kojima bi se mogao opisati taj osjećaj čistog bivanja, jednote i ekstaze. Javio se snažan osjećaj mira i ekstaze.

Nemam pojma koliko dugo sam bio u tom stjecištu čiste energije ili kakogod to već opisao. Naposljetku, osjetio sam kako se lagano kotrljam i klizim natrag udaljavajući se od tog Svjetla, klizeći niz kosinu. Vidio sam sebe kako to činim: golo, prozirno, blještavo biće nalik djetetu, koje isijava toplu žutu svjetlost. Imao sam povećanu glavu i tijelo četverogodišnjeg djeteta. Kako mi se tijelo odmicalo od Svjetla, tako su me dodirivali njegovi valovi. Kad je klizanje niz kosinu konačno završilo bio sam gotovo ošamućen od sreće.

Naravno, nismo imali pojma što je Sean doživljavao. U mojim bilješkama jednostavno piše da je u 9. minuti nakon treće injekcije izjavio:

Mislim da sam se vratio.

Nakon što je ispunio upitnik, rekao je:

Zanimljivo. Izabrao sam da uđem u blještavu svjetlost.

Dao sam mu općenitu podršku i ohrabrenje: „Drago mi je što se niste zadovoljili čekanjem i promatranjem, nego ste u svjetlost odlučili ući."

Nije to bio odveć svjestan izbor.

„Vjeru i ufanje iskazujemo kad optimistično skočimo s litice."

Nije bilo baš toliko strašno.

Zastao je i nasmiješio se.

Ne mogu vjerovati da ovo činim. Da ovo vi činite.

Vratimo se njegovom pismu o četvrtoj i posljednjoj dozi toga dana:

Svuda naokolo žičani su ljudi vozili bicikle, poput nekih programiranih ljudi, kao da se zabavljaju likovi iz video igara. Promatrao sam ih. Bili su plavozeleni, trčali su svuda oko mene. Kao da sam u tornju za parkiranje. Zaboravio sam što se na kraju dogodilo. Dugo su to radili! Čekao sam hoće li se još nešto dogoditi. Trip je polako završio, ali ne sjećam se kako.

Jutro je bilo na izmaku. Kada je maknuo povez s očiju, Seanovo je lice bilo pepeljasto. Koljena je svinuo gore prema grudima.

Laura je rekla: „Izgledate umorno.”

Ne, nisam umoran, samo sam smeten.

Pogledao je sobu i nas, te uzdahnuo:

Kakav dan!

Sasvim je jasno da kod određenih osoba postoje naglašene podudarnosti između duhovnih iskustava koja se prirodno događaju i onih izazvanih DMT-em. Seanse s visokim dozama poput onih koje su imali Cleo, Elena i Sean bile su ekstatične, duboke, revolucionarne, dubokih uvida. Svo troje dobrovoljaca bili su stabilne i solidne osobe s poznavanjem vjerskih pojmova. Riječi kojima su opisali svoje seanse vrlo su podudarne onima koje čitamo kod velikih mistika iz ranijih vremena.

DMT proizvodi mnoge značajke prosvjetljujućeg iskustva, uključujući bezvremenost; neizrecivost; supostojanje suprotnosti; kontakt i stapanje s krajnje moćnom i mudrom prisutnošću ljubavi koja se ponekad doživljava kao bijela svjetlost; zatim izvjesnost da svijest nastavlja postojati nakon smrti tijela; te znanje iz prve ruke o osnovnim „činjenicama” stvaranja i svijesti.

Iako zadovoljan, s osjećajem strahopoštovanja prema ovim seansama, s obzirom na sve što sam čuo počela su se javljati zahtjevnija pitanja. Budući da DMT može izazvati mistična iskustva, jesu li ti doživljaji nužno blagotvorni? Ili, recimo to drugačije, imaju li takva iskustva duhovni učinak kod dobrovoljaca koji su ih prošli? Ako imaju, dao bih sebi za pravo da te susrete označim kao istinski duhovne. Osim toga, tada bi bilo lakše prihvatiti povremene negativne učinke DMT-a, ako su istodobno prisutna uistinu preobražujuća iskustva.

Te misli nas vode do dvije odvojene kliničke teme: nepovoljni efekti koje izazivaju susreti s duhovnom molekulom, te, na drugoj strani, dugoročno blagotvorni efekti. Kako bismo dobili uravnoteženi pregled, pogledajmo tamnu stranu DMT-a.

Strah i bol

Pripremajući se za pisanje ovih poglavlja o seansama DMT-a, pregledao sam svaku stranicu bilježaka koje sam pisao sjedeći pored kreveta. Trebalo je mjesec dana da ih sve pročitam, režući i umećući izvještaje ljudi s obzirom na različite skupine iskustava. Jedna od kategorija bila je „nepovoljni efekti” u koju sam svrstao poteškoće ili problematične reakcije na DMT. U ovoj su „ladici” završili dijelovi seansi dvadeset i petero ljudi. Ti su nepovoljni efekti rangirani od onih laganih, manjih i vrlo kratkih do onih zastrašujućih, opasnih i trajnih.

Dvadeset i pet od šezdeset dobrovoljaca čini se mnogo. U to vrijeme nisam imao osjećaj da gotovo polovica naših dobrovoljaca ima probleme. Jesam li umanjivao poteškoće u želji da istraživanje guram naprijed pod svaku cijenu?

Taj broj iznenađuje još više budući da sam se nadao da ću smanjiti učestalost zastrašujućih reakcija na DMT ispitivanjem samo normalnih dobrovoljaca koji imaju prethodno iskustvo psihodeličnih droga. Izgledalo mi je to sigurnije od uvođenja osoba koje nisu imale pojma što da očekuju ili onih s određenim psihičkim problemima.

Pogledavši te seanse pobliže, uočio sam da je velika većina problema bila zanemariva ili barem kratkotrajna. To me je donekle ohrabrilo.

Jedan od glavnih razloga zašto sam odabrao DMT kao drogu za kliničko istraživanje psihodelika bio je taj što su njegovi učinci tako kratki. Pretpostavio sam da stvari, ma koliko postale loše, barem neće dugo trajati.

Okruženje u kojem se provodilo istraživanje pogodovalo je negativnim reakcijama na drogu, što je moglo pridonijeti visokom postotku kojeg smo zamijetili. Bolnica nije bila najugodnije mjesto za vršenje istraživanja, premda je nekim istraživačkim subjektima ulijevala sigurnost s obzirom na mogućnost da medicinski interveniramo u slučaju potrebe.

Osim aktualne fizičke okoline Istraživačkog centra, istraživačko je ozračje, također, stvaralo napetost kakva inače ne postoji na tipičnim psihodeličnim seansama. Vađenje krvi, ispunjavanje upitnika i razni drugi postupci uobičajeni kod provedbe eksperimenata utjecali su na naš odnos s dobrovoljcima. Htjeli smo od njih još nešto, a ne samo psihodelično iskustvo i to se nije moglo zanemariti.

Očekivao sam da gotovo svatko osjeti neku nelagodu kada DMT počne djelovati. Znao sam da će se mnogi naprezati da zadrže kontrolu nad sobom, posebno na većim dozama. Moje poznavanje iznimno razornih svojstava DMT-a davalo je dobrovoljcima osjećaj da netko sa strane ipak razumije njihovu prirodnu bojazan prije dobivanja velike doze duhovne molekule.

Nastojali smo učiniti najbolje što smo mogli pazeći na detalje kao što su mirisi, pokreti, govor, emotivna stanja i ponašanje svake osobe u sobi. Pridavanje pozornosti detaljima veoma je pomoglo pri zaštiti naših ispitanika od nepotrebno neugodnih ili drugih remetilačkih utjecaja. Shvatili smo da su reakcije i stavovi koji iskazuju podršku, brigu i razumijevanje najbolje osiguranje protiv ozbiljnih nepovoljnih efekata, kao i najbolji početni tretman u slučaju potrebe.¹

Problem nepovoljnih učinaka postaje iznimno važan kad u radu s psihodelicima procjenjujemo rizik u odnosu na korist. Pretežu li pozitivni učinci u odnosu na negativne? Vrijedi li prihvatiti negativne posljedice korištenja psihodelika s obzirom na njegove pozitivne učinke? Ovo se poglavlje bavi tamnom stranom DMT-a, a sljedeće važe koliko su im ta iskustva koristila na duže staze.

Starija literatura daje naznake tipova negativnih reakcija na DMT.

Jedan ispitanik Stephena Szara iz EEG studije DMT-a tijekom 50-ih, bila je jedna liječnica. Na vrhuncu djelovanja DMT-a primljenog intramuskularno, uzviknula je:

*Zastrašujuće je, zato što to ne mogu prekinuti [otvaranjem očiju]. Kakav neugodan osjećaj! O, jako loše! Bilo bi bolje da padnem u nesvijest. Hoće li to trajati još jedan sat? Dajte mi nešto da umrem brzo, bolje je da umrem. Kako ste to mogli učiniti?*²

Szara je kasnije ukratko izložio pet „paranoidnih ili halucinantnih“ reakcija svojih trideset prvotnih dobrovoljaca:

„Dan ili dva kasnije ispitanici su izvijestili kako su bili uvjereni da ih je netko, tijekom eksperimenta, htio ubiti ili otrovati. Imali su dojam da je DMT otrov, a voditelj eksperimenta ubojica. Jedan je subjekt postao vrlo nasilan tijekom ekperimenta te je morao biti odstranjen silom.“³

Szaraini su opisi, s obzirom da je on ipak istraživač psihijatrijskih pojava, neuobičajeno detaljni. U istraživačkom okruženju, nije uvijek jasno što se točno događa tijekom seansi s psihodeličnom drogom. To se posebno odnosi na nepovoljne reakcije u studijama u kojima je istraživački posebno zainteresiran da prikaže blagotvorne učinke droge.⁴

Negativne reakcije na DMT u naših dobrovoljaca u Novom Meksiku nisu se kvalitativno razlikovale od onih u dobrovoljaca na drugim vrstama seansi, o čemu smo već čitali. Imale su značajke svih prethodnih kategorija: osobne psihološke teme, nevidljive svjetove i kontakte s nematerijalnim bićima, te duhovna i iskustva na rubu smrti. Ono što je učinke činilo nepovoljnima nije bilo iskustvo kao takvo, već sama reakcija dobrovoljca. Reakcije ispitanika na elemente koji su izazivali nelagodu ili uznemirenost posljedično su odredile hoće li ispitanik nastaviti s padom u zastrašujuće aspekte iskustva, ili će se izvući i dospjeti do nekog pozitivnijeg ishoda.

Ida je bila jedna od nekolicine dobrovoljaca koji su odustali od istraživanja nakon neslijepe niske doze.

Kad se javila da volontira u istraživanju DMT-a, imala je trideset i devet godina. Upoznala se s mojom bivšom suprugom na duhovnoj radionici za žene, u Albuquerqueu. Bila je majka troje djece i nesretno udana od rane mladosti. Imala je opor smisao za humor što je, izgleda,

skrivalo veliku gorčinu i srdžbu. U njezinoj se blizini nije bilo lako opustiti jer niste znali smije li se zajedno s vama ili se smije upravo vama.

Budući da je bila fascinirana šamanizmom, zanimalo ju je istraživanje DMT-a. LSD i gljive psilocibina uzela je dvadesetak puta u životu, ali nijednom otkako je dobila obitelj prije gotovo dvadeset godina.

Ulazeći jednog popodneva u sobu 531 da bih Idi dao nisku neslijepu dozu, iznenadio sam se vidjevši je kako sjedi na krevetu čitajući časopis *New Yorker*. To je bio prvi i jedini put da se dobrovoljac pripremao za prvu seansu s DMT-em na takav način. Doimala se nervoznom.

Dok sam izgovarao upute, nastavila je listati stranice. U sobi se osjećala neugodna napetost, a sebe sam zatekao kako zamuckujem u svom uobičajenom govoru, što me je (prije negoli je to učinio moj um) upozorilo na njezinu intenzivnu uznemirenost.

U 4. minuti nakon injekcije oči su joj se nakratko otvorile. Pogledala me, a onda brzo svrnula pogled. Minutu nakon toga, počela je govoriti:

Nije mi se dopalo. Ne sviđa mi se taj osjećaj. Glava mi je postala stvarno vruća. Bila sam izvan tijela. Bilo je teško disati.

„Prilično je brzo, zar ne?”

Možda, za vas.

„Mislio sam na djelovanje droge. Je li izgledalo da dugo traje?”

Čekala sam da prođe odmah nakon što sam je počela osjećati. Učinke sam osjetila već kod ubrzigavanja droge. Ne bih se mogla pomaknuti čak i da ste me to zatražili. Pogledala sam svoja stopala i nisam ih prepoznala kao moja vlastita. Bilo je jezovito i nisam se osjećala sigurnom.

Nije bilo šanse da joj sutra dam osam takvih doza.

„Znate, nekim se ljudima droga, jednostavno, ne sviđa.”

Bila mi je odurna.

„Završit ćemo za danas, i pripisati to vašem osobnom dojmu! Nema potrebe izazivati sreću.”

Dobro.

Iz kuhinje su joj donijeli grozan ručak. Tortilje s mesom nepoznatog porijekla. Prikladan svršetak mučne seanse.

Iste sam ju večeri nazvao. Osjećala se dobro, ali je potvrdila želju da više nikad ne uzme DMT.

Za neke je dobrovoljce doživljaj visoke doze bilo silno uznemirujuć, i nekoliko istraživačkih subjekata nas je napustilo nakon seanse. Jedan od njih bio je Ken.

Ken je imao dvadeset i tri godine, a u Albuquerqueu je proveo svega nekoliko mjeseci prije nego što je pristupio našem istraživačkom projektu. Duge kose ukovršane trajnom i s napadnim motociklom, bio je jedan od naših kićenijih dobrovoljaca. Preselio se u Novi Meksiko zbog edukacije na jednoj školi alternativnih metoda zdravlja, nakon što je napustio jedno druge učilište jer se ondje „osjećao kao ovca“.

Uzimao je MDMA prilično često i priznao da mu je teško svesti konzumaciju na razumnu mjeru. Uživao je u „zabavi, slavlju, ljubavi, povezivanju, dubini i duhovnosti“ koje MDMA donosi. Zanimljivo, propustio je odgovoriti na upitnik o tipično psihodeličnim drogama. Nisam to bio primijetio sve dok nas nije napustio. Da jesam, mogao sam izbjeći propuste u vezi njegovog iskustva s ovim mnogo jačim drogama.

Nešto nas je, u vezi s Kenom, stalno kopkalo. Uvijek je djelovao nekako „suviše ležeran“, nabacivši „New Age fasadu“, te smo se Laura i ja pitali kakva je njegova tamna strana. Gdje su mu granice, rub do kojeg bi mogao ići, što ga ljuti? Što ga pokreće? Izgledalo je kao da lebdi kroz život, a ne da ga istinski živi. Gledajući unatrag, dakako, čini se da je to bila osnova njegovih kasnijih poteškoća, ali nije bilo načina da predvidimo njegovu negativnu reakciju na DMT.

Kenova niska doza od 0,05 mg/kg prošla je bez poteškoća.

Nekako je smirujuća a istodobno daje energiju, kao MDMA. Pojavilo se nekoliko boja. Bilo je ugodno. Pitam se kakva će biti sutrašnja velika doza.

Ni ja nisam bio siguran kako će se držati sljedećeg dana. Po mom mišljenju, MDMA je blaga droga. Ljudi koji je preferiraju u odnosu na psihodelike, teže podnose stres izazvan životnim situacijama ili jačim drogama koje djeluju na svijest. MDMA obično nazivam drogom „ljubavi i svjetlosti“, drogom koja naglašava pozitivno, a umanjuje negativno. E, kad bi život bio tako jednostavan!

Idućeg dana Ken je na sebi imao vrećaste tanke pamučne hlače obojane batik tehnikom i divlju psihodeličnu majicu kratkih rukava. Medicinske sestre na ulaznom pultu prokomentirale su kako je zgodan.

Kad je iz intravenozne cjevčice ubrizgan i posljednji djelić visoke doze DMT-a, činilo se da mu je zastao dah. Na osnovu Philipove i reakcije drugih dobrovoljaca na visoku dozu, znao sam da je takvo lagano gušenje gotovo uvijek znak silovitog učinka. Glava mu se zaljuljala naprijed-natrag, a stopala su, činilo se automatski, poskočila na krevetu, kao da se otpušta višak napetosti koju je osjećao.

Smirio se nakon otprilike 5 minuta, ali je pravio grimase i tresao glavom. Nakon još nekoliko minuta maknuo je povez s očiju i zabuljio se pravo preda se. Zjenice su mu bile široke, tako da smo Laura i ja sjedili tiho čekajući da se pribere. U 14. minuti, djelujući potresen, ali ipak pri sebi, počeo je govoriti:

Tamo su bila dva krokodila. Na mojim grudima. Rasturala su me i analno silovala. Nisam znao hoću li preživjeti. U početku sam mislio da sanjam, da imam noćnu moru. A onda sam shvatio da se to stvarno događa.

Bilo mi je drago da mu nismo stavili rektalnu sondu, budući da je ovo bio probni dan.

Na oči su mu navrle suze, no tu su se i zadržale.

„Zvuči grozno.”

I bilo je grozno. Nešto najstrašnije što sam doživio u svom životu. Htio sam se primiti za vaše ruke, ali bio sam tako jako stisnut da se nisam mogao pomaknuti niti govoriti. Isuse!

Njegovo je iskustvo završilo, tako da ga više nismo mogli savjetovati da to otpusti ili da se pokuša provući pokraj svojih gmazovskih napadača. Bio je zaglavio, i jedino smo mu mogli pomoći savjetom da to prihvati i, možda, čak nešto nauči iz svoje seanse.

„Kako sve to objašnjavate?”

Nemam pojma. Imao sam dojam da me se zbog nečega kažnjava.

Pogledao me je i upitao:

Hoće li sljedeće doze biti ovako velike? Mislim da ovo ne bih mogao podnijeti još jednom.

Ken je mirno ležao na krevetu promišljajući o onom što mu se upravo dogodilo. Nije želio puno govoriti, ali je ispunio upitnik bez većih poteškoća. Nakon što je pojeo doručak bio je mirniji i sabraniji.

Nakon što sam upisao podatke u njegov karton vratio sam se u sobu 531. Djelovao je osvježen i čekao me je prije svog odlaska iz bolnice.

„Kako se sada osjećate?"

Mislim da ovo nije droga za mene. Više volim blagost MDMA. Ovo je prejako i preintenzivno.

„To je u redu. Ima i drugih značajnih iskustava u ovom istraživanju koja vas očekuju. Svakako je dobra ideja da sada prekinemo."

Sadržaj njegovog grozomornog susreta nije mi izlazio iz glave: „Imate li ikakvu ideju zašto su vam došli krokodili?"

Ne baš. Inače volim gmazove; imao sam iguanu kao kućnog ljubimca. Smijao se.

Možda je to neka vrsta egipatskog iskustva iz prošlog života.

S Kenom smo ostali u kontaktu, premda je uskoro napustio Albuquerque i preselio se u Kaliforniju. Njegova je reakcija bila toliko traumatična da sam se bojao trajnijih psiholoških posljedica. Pitali smo se nije li u djetinjstvu bio seksualno zlostavljan. On se nije sjećao ničeg takvog, pa je to ostalo samo nagađanje.

Na neki način, Ken se u seansi pošteno uplašio. Gmazovsko silovanje ostala je loša uspomena na koju je rijetko mislio, ali čiji su se efekti nastavili talasati. Prestao je uzimati bilo kakve psihoaktivne tvari, pa i MDMA, i bitno smanjio uzimanje marihuane. Našao je posao u nekoj trgovini ljekovitih biljaka i živio je sa svojom djevojkom. Mogao je proći mnogo gore.

Lako je, nakon svega, Kenovo negativno iskustvo kontakta s bićima dok se nalazio na visokoj dozi DMT-a dovesti u vezi s njegovom navikom da odbija svaki mračan, sjenovit aspekt svoga bića. Njegove psihološke obrane bile su, jednostavno, preslabe da funkcioniraju pod silovitim naletom duhovne molekule.

Iako su potresne seanse s visokom dozom DMT-a mogle biti mračne i prijeteće, neki su ih dobrovoljci odlično znali preokrenuti u svoju korist. Tako je, na primjer, Andrea koja se uplašila kad ju je duhovna molekula gurnula u iskustvo na rubu smrti, prvotni strah upotrijebila kao katalizator za važan rad na sebi.

Andrea je imala trideset i tri godine te je živjela sa suprugom i dvoje djece sjeverno od Santa Fea. Bili su informatičari i prilično upoznati s drogama koje mijenjaju svijest. Psihodelike je uzela preko stotinu puta, a prije više godina često je koristila kokain i metamfetamin.

Kao dijete, Andrea je počela doživljavati ono što zovemo „paralizirajuća“ i „hipnagogičke halucinacije“. Nakon što bi zaspala, nije se mogla micati i vidjela bi kratke, zastrašujuće scene. Njezina majka, dosljedna katolkinja, rekla je da to Sotona dolazi mučiti je i da se mora moliti Isusu za zaštitu. Ta teška iskustva nastavila su se sve do danas, premda rjeđe.

Nemogućnost da nesmetano utone u san brinula ju je kad bi razmišljala o uzimanju DMT-a u Istraživačkom centru. Možda se neće moći potpuno opustiti nakon započetog djelovanja droge. Mislila je da bi, na DMT-u, mogla imati iskustvo na rubu smrti, te se pitala o svojoj sposobnosti da odvoji svijest od tijela.

Unatoč zabrinutosti, Andrea je tijekom niske doze uživala. Svoje je osjećaje sažela prvo izgovorenim riječima:

Bilo je ludo!

Sljedećeg je dana rekla: „Jutros sam se probudila i nakratko osjetila strah. Zatim sam pomislila da bi stvari danas mogle biti dobre budući da je jučer sve bilo lako.“

Iz nekog razloga stavio sam „pribor za hitne slučajeve“ - valijum za napadaje panike i nitroglicerinske pilule za teže oblike visokog krvnog tlaka - na uređaj za mjerenje krvnog tlaka. Ne sjećam se da sam ikada prije tako postupio prije seanse s visokom dozom.

Prije negoli sam joj ubrizgao pola injekcije DMT-a, Andrea se nakašljala.

Duboko je uzdahnula jednom ili dvaput dok joj se cijeli sadržaj injekcije širio krvlju.

Tada je povikala:

NE! NE! NE!

Sljedeće minute je plakala.

Ne! Ne! Ne!

Trzala je i mlatila nogama. Suprug joj je položio ruku na nogu nježno je tapšući i masirajući. Ja sam stavio ruku na njezinu drugu nogu.

U 2. minuti je uzdisala, više nije vrištala i činilo se da se malo smirila.

Rekao sam: „Dobro je. Samo dišite.“

Tiho je odgovorila:

U redu.

Otprilike u 4. minuti spazio sam suze ispod poveza sjenila za oči.

„Samo se isplačite."

Počela je jecati, nastavila tako još pet minuta i potom se malo opustila.

Jesam li vrištala?

„Nekoliko puta."

To sam i mislila. Bilo je teško otpustiti sve to.

„Mnogo je zapretenih osjećaja."

Tiho se nasmijala:

Sama sam se prijavila da volontiram, zar ne?

„Da. Imam vašu potpisanu suglasnost kod kuće."

Ni u jednom trenutku nisam stvarno napustila tijelo. Čitavo vrijeme sam se borila. Mislila sam da ću umrijeti. A nisam htjela umrijeti. Bojala sam se. Shvatila sam da s razlogom imam tijelo i da u ovom tijelu još dosta toga moram obaviti.

Andrea je sada, iz mogućeg poraza, okrenula strah u izazov.

Dok sam se vraćala s visoke doze, nisam bila sigurna želim li ikad više ovo ponoviti, ali sada mislim da želim. Mislim da idući put više neće biti tako strašno. To je bila smrt. Vidjela sam sebe u toj praznini, pravoj praznini. Bila je naprosto crna, suviše crna. Nikad mi se ništa slično nije dogodilo. Na LSD-u i gljivama možeš se prilagodavati paralelnoj stvarnosti i još uvijek biti u tijelu, i možeš se kretati unutar i van njega. S ovime nemaš izbora. Bila sam, jednostavno, potpuno nepripremljena, šokirana i uplašena.

Kad sam se vratio na prijemni pult da ispunim Andrein karton, nekoliko me dežurnih sestara pitalo je li sve u redu. Uznemirili su ih njeni vriskovi iz sobe 531.

„Imala je buran početak, ali sada je u redu."

Nakon tridesetak minuta, Andrea je izgledala prilično dobro i popunila je svoj upitnik. Za sat vremena jela je doručak. Zadivljujuće je kojom nas brzinom DMT baca u ponor, a zatim nas vraća natrag!

Kada smo dan kasnije razgovarali preko telefona, rekla je: „Sada su mi jasnije stvari koje želim napraviti sa svojim životom prije nego što umrem. Još nisam spremna otići. Prvi razlog zbog kojeg smo se doselili u Novi Meksiko bila je prilika za pohađanje škole, posebno metode tjelesnih tretmana. No obeshrabrila sam se i zapustila školu. No, život je ipak konačan, pa ako se treba posvetiti školi, sada je vrijeme da to učinim."

Sljedećeg mjeseca Andrea se vratila u projekt o toleranciji.

Prije samog početka, ponukao sam je da se pozabavi svojim strahom.

„Bojite li se biti nesvjesni? Ako da, onda vam želim reći da se ne trebate plašiti gubitka svijesti. Slobodno se onesvijestite. Bez oklijevanja. Možete izgubiti svijest, no ona će se vratiti, sve će biti u redu. Današnje četiri doze DMT-a zacijelo će vas iznuriti. Nadajmo se da ćete se, naprosto, prepustiti bez previše straha i boli.”

„Brine me samo kamo će me to odvesti. Hoće li mi biti dobro?”

Dok je ulazila prva doza od 0,3 mg/kg, ispustila je kratak prigušen jecaj. No, očekujući to, njezin muž, Laura i ja odmah smo reagirali polažući ruke na njezine ruke i noge. Brzo se smirila i tijekom čitavog jutra radila na razvoju teme koja joj se pojavila pri prvoj visokoj dozi: strah od smrti povezan sa strahom da život ne živi punim plućima.

Kao što je bio slučaj s mnogim dobrovoljcima studije na toleranciju, u četvrtoj seansi Andrea se gotovo ekstatično riješila nervoze i zbunjenosti.

U 18. minuti seanse je rekla:

Ova zadnja je bila pravi dar. Bila sam u takvom strahu i boli u prvim dozama, posebno u trećoj, da sam pomislila: „0, Bože! Zar ću ovo još jednom ponoviti u posljednjoj dozi?” I pomislila: „Da, napraviti ću to ponovno.” Eto, ja nikada ne odustajem. A kasnije je bilo lako.

Okolo mene se sjatila doslovce gomila bića koja su govorila: „U redu, sjećaš se kad si bila mlada i puna ideala, želeći naučiti tehnike iscjeljivanja tijela?” Nema nikakvog razloga da to ne učiniš sada.

Kada smo, kasnije toga tjedna, razgovarali telefonom, rekla je: „Doista sam zahvalna za ovo iskustvo. Stvarno sam se htjela ispuhati.”⁵

Promijenilo se moje gledanje na stvari. Osvijestila sam svoj interes za metode iscjeljivanja. Toliko toga želim učiniti.

Nemam onaj osjećaj tipa: „sve je savršeno”. U mojim seansama nije se pojavilo bijelo svjetlo. Na mnogo toga još moram poraditi. Radost na kraju djelomično se odnosila na osjećaj ispunjenosti.

Moglo se dogoditi da Andrea nastavi borbu protiv osjećaja boli i straha, što bi lošu situaciju učinilo još gorom. Znali smo da bi mogla imati poteškoće s opuštanjem nakon što nam je rekla kako je njezina majka uspoređivala simptome spavanja s napadima demona. Unatoč tome, ona

je uz našu i suprugovu podršku nastavila brodit i kroz vlastiti strah te je otkrila da u njegovoj pozadini leže tuga i zbunjenost. Suočavajući se s tjeskobom i strahovima, a prestavši s opiranjem, iz tog je iskustva izašla s jasnijim uvidom o tome tko je i što želi te s planovima za realizaciju svojih ciljeva.

U nekim seansama s DMT-em dizala nam se kosa na glavi zbog stvarnih, po život prijetećih, situacija kada se tlak ispitanika dizao ili padao do opasne granice. Lucasov tlak pao je na gotovo kritičnu razinu, a Kevinov se pak zastrašujuće podizao.

Pisac i poduzetnik Lucas, u svojoj pedeset i šestoj godini, bio je jedan od starijih dobrovoljaca. Živio je u udaljenom mjestu na sjeveru Novog Meksika, gdje je u stakleniku uzgajao sve vrste egzotičnih biljaka koje mijenjaju svijest. Bio je rječit, inteligentan i neustrašiv.

Ambulantni nalaz Lucasovog elektrokardiograma (EKG) nije bio stopostotno uredan. Srčani otkucaji bili su razmjerno spori, nešto manje od 60 otkucaja u minuti, a imao je i poremećaj koji poznajemo pod nazivom „sinusna aritmija". To znači da mu je pri udisaju i izdisaju puls usporavao ili brzaio više negoli je to bio slučaj kod većine ljudi. Nazvao sam kardiologa koji je analizirao njegov EKG, i on mi je rekao da, ukoliko Lucas nema znakova ili simptoma srčane bolesti, nema previše razloga za zabrinutost. Odstupanje je bilo „sasvim normalno".

Lucasova niska doza nagovijestila je da bismo narednog dana mogli imati zanimljivu seansu. Kao i Rex, koji je prošao kroz ulaz u futurističku košnicu (vidi 14. poglavlje), i Lucas je izvijestio o osjećaju ljuhanja, njihanja te o laganoj vrtoglavici:

Imaš osjećaj kao da se krevet lagano ljuha. Kao mreža za ležanje koja se ljuha naprijed i natrag.

Lucasova seansa neslijepe visoke doze sljedećeg dana, u kojoj se približio pristanišnoj bazi svemirske stanice gdje je bio u društvu mnoštva čovjekolikih humanoidnih robota, opisana je u 12. poglavlju. Pogledajmo sada one strašnije aspekte tog jutra.

Odmah nakon ubrizgane injekcije Lucas je posivio i počeo nemirno uzdisati. Nekoliko je puta privinuo i ispružio koljena, a potom je pogledao Cindy.

Isuse Kriste! Nisam imao pojma što će mi se dogoditi!

Osjetio je podražaj na povraćanje. Pogledao sam po sobi. Nije bilo „lavora za nuždu" u koji bi mogao povraćati. Cindy je pokazala na zgužvani ogrtač iza mojih leđa. Pružio sam mu ogrtač jer je to bilo jedino što smo imali. Uzeo ga je u ruke i zbunjeno pogledao.

Hm mm??

„Pokušajte u to", ponukao sam ga.

Ponovno se napregnuo kao da će povraćati, ali ništa nije izbacio.

Isuse Kriste!

Dok je bezuspješno pokušavao povraćati u ogrtač, počeo je kliziti niz krevet prema Cindynim nogama. Ustao sam, došao s njezine strane kreveta i pomogao mu da se vrati natrag. Držao je ogrtač ispred lica.

U 5. minuti tlak mu je pao sa 108/71 na 81/55, a puls sa 92 na 45. Bio je blijed; zapravo je pozelenio. Držao se za glavu i tresao. Lucas je padao u šok.

Dvije minute kasnije puls je narastao na 47, a tlak na 87/49.

Pokušali smo prilagoditi krevet - podignuti stopala, a spustiti glavu - kako bismo poboljšali dotok krvi u mozak. U toj zbrci nije bilo moguće upravljati komandama. Jesam li trebao pozvati kardiologa iz hitne službe? Jesam li trebao imati spremne neke lijekove kojima bih podigao krvni tlak? DMT tako silovito djeluje na povećanje tlaka da sam se zabrinuo: što ako se cirkulacija normalizira sama od sebe, a mi, zbog šoka, damo jaku dozu adrenalina - mogli smo predozirati i izazvati udar od previsokog krvnog tlaka.

Rekao sam: „Dobro vam ide. Duboko udahnite nekoliko puta, koncentrirajte se na disanje."

Izgledao je zbunjeno i bolesno.

Vitalni znaci oporavili su se sami od sebe u sljedeće 2 minute. U dvanaestoj minuti tlak mu je bio 102/78, a puls 73.

U 15. minuti počeo je opisivati svoj dolazak na svemirsku stanicu. Još važnije od užasa koji je doživio bio je njegov opis onoga što je vidio dok je otvarao oči:

Pogledao sam u Cindy, a maskara na njenom licu nevjerojatno je podsjećala na klaunovsku. Nije izgledala smiješno, nego zloćudno. Plašio sam se pogledati joj u lice. Ja vas, Cindy, inače ne poznajem, ali izgledate mi kao dobra osoba. To je bilo zbog droge. A, vi ste mi se, Rick, prikazali samo načas - lice od nehrdajućeg čelika s naznakama kurga i oteknuća.

Već je Cindy izgledala dovoljno grozno. Niti vas nisam mogao izravno pogledati. Vaše taktično ophođenje prema bolesnicima time bi se zauvijek kompromitiralo.

Počeo se opuštati te je krenuo uzbuđeno opisivati svoje putovanje u svemirski prostor. Bilo mi je teško usredotočiti se jer sam neprestano mislio o tome koliko smo, svi skupa, bili nadomak katastrofi.

Na putu kući pokvario mu se kamion. Pokupila ga je žena koja mu je ostatak puta opisivala grozna sjećanja na incest u djetinjstvu, što je pak iskrsnulo u njezinoj terapiji. Kad su se vratili kući, dočekale su ih dvije poruke: jedan prijatelj se ubio pucavši si u glavu, a drugi je naglo kopnio, umirući od raka.

Kad smo se sljedećeg dana čuli, on se pitao: „Što je stvarno? Što nije stvarno? Imao sam osjećaj kao da je stijena, a ne kamenčić, pala u jezero i da se sve zatalasalo. Naš prijatelj koji se ubio učinio je to u isto vrijeme kad sam ja uzeo DMT. Tjera me to na pomisao o postojanju stanovitog sinkroniciteta."

Kako nisam imao izbora, morao sam mu reći: „Mislim da bi bilo najsigurnije obustaviti daljnje istraživanje. Mislim da ste vi sjajna osoba, kakvu trebamo imati u ovakvoj studiji, i bilo bi mi jako žao da nakon ovoga imate negativne fizičke posljedice."

Lucas je malo prosvjedovao, ali je razumio. U svakom slučaju, događaji toga dana ozbiljno su ga uzdrmali. Zamolio me je da ga jednom dođem posjetiti. Koncem tjedna odvezao sam se do njega i proveo čitav dan s njime, u prvom i jedinom kućnom posjetu u okviru studije DMT-a. Razgovarali smo o njegovoj seansi, onome što se dogodilo i kako se on u vezi s time osjećao. Krajem dana nekako je vratio samopozdanje. Poslije nekoliko dana osjećao se prilično dobro i vratio se uobičajenoj svakodnevnici. Tijekom više narednih godina, dolazio je na gotovo svako druženje skupine koja je sudjelovala u istraživanju te je na svoje iskustvo s DMT-em sada, s odmakom, gledao pozitivno.

Kevin je imao trideset i devet godina i bio je oženjen Sarom, o čijoj smo priči čitali u 14. poglavlju. Bio je prilično ozbiljna osoba. U svojem bavljenju matematikom nalazio je izvjesnu, njemu doličnu, predvidljivost. Psihodelike je bio uzeo gotovo dvjesto puta, smatrajući ih „korisnim za emocionalni i duhovni rast".

Kevin je bio krupan i razvijen, jedan od onih ljudi čije tijelo kao da igra zaštitničku ulogu u obrani od vanjskog svijeta. Imao je opor smisao za humor, s iskrom u očima, no bilo je u njega i neke plahosti. Mnogo je energije potrošio držeći je na odstojanju. Jedan od načina otpuštanja te energije bila je hiperlogičnost i iznimna razgovorljivost.

I Kevin je u našu studiju jedva prošao, provukavši se kroz ušicu igle pri kardiološkom pregledu. Njegov je krvni tlak bio tik ispod pristupne granice, a EKG je pokazivao neka „nespecifična" odstupanja, ali nije ukazivao na nikakvo posebno srčano oboljenje. Pokazujući ogromnu odlučnost da se uključi u studiju tolerancije, počeo je redovito vježbati te je izgubio gotovo osam kilograma, a prestao je piti i kavu. Platilo je pregled kod privatnog kardiologa i testiranje na pokretnoj traci, i oba su nalaza potvrdila da je zdrav.

Njegova seansa niske doze protekla je, na sreću, mirno, no brinuo me njegov stav.

U 2. minuti nakon dobivene niske doze, rekao je:

No, kada će droga početi djelovati, ili je to sve?

O, osjećam neke tjelesne promjene. Srce mi se ubrzalo i čudno se osjećam s tlakomjerom na ruci.

Djelovao je suviše nonšalantno. Imao sam želju protresti ga i pripremiti za sutrašnji veliki trip. Poželio sam to još jače kad je rekao da Sara i on te večeri idu s nekim prijateljima na veliku *pizzu* s mesom i sirom!

Upozorio sam ga: „Da sam na vašem mjestu, sutrašnjoj bih seansi pristupio kao nekom krajnjem iskustvu, gdje me može očekivati čak i smrt. Budite na to spremni. Pristupite sa strahom, ali s vjerom. Tako se ja pripremam za seanse s ljudima kada dolazim u sobu.

Također, preporučujem lagani objed. Doista, večeras i sutra trebate prema sebi biti dobri."

Sljedećeg jutra, lijevajući u krevet, izgledao je dosta nervozno. Sara je sjela do uznožja kreveta spremna da pomogne.

Rekao je: „Brinem radi tlaka."

„I mi, ali trebao bi biti u redu. Znali smo naići na neke prilično visoke tlakove, ali bi se oni brzo normalizirali."

Nakon infuzije, ubrzalo mu se disanje, ali je ostao miran. Gornja vrijednost krvnog tlaka, sistolička, popela se na 208 u drugoj minuti. Na aparatu za mjerenje tlaka počeo je zvoniti prodoran alarm za koji nisam

ni znao da postoji. Laura nije mogla pronaći prekidač, pa je isključila čitavi uređaj. Predao sam joj poruku: „Uključi za četiri minute.”

Pogledajmo Kevinove bilješke, koje nam je poslao nekoliko dana kasnije, o tome što se događalo:

Osjećao sam trtice u tijelu. Neobičan osjećaj, kao da se podižem. Vidio sam boje koje dolaze prema meni u tami. Zatim vidim svjetlo, uzorak stanica koji izgleda kao koža pod mikroskopom, s bijelim svjetlom u pozadini. Iznenada, gore s desne strane gore vidim neki lik. Izgleda kao afrička božica rata. Crna je, drži koplje i štit, i čini se da nosi masku. Iznenadio sam je. Zauzela je obrambeno-napadački stav, i rekla: „KAKO SI SE SAMO USUDIO DOĆI?!” Mentalno sam odgovorio: „Eto, tako.”

Prizor preda mnom strelovito se mijenja, kao kad se u TV seriji Zvezdane staze svemirski brod prebacuje u brzinu veću od svjetlosne. U grudima osjećam ogroman pritisak. Srce mi užurbano lupa. Osjećam valove kako mi prolaze tijelom. I pomislim: „To je to. Rick i Laura su me ubili.” Zatim mi podsvijest ili netko kaže: „Ti umireš, nemoj umrijeti.” Izdaleka čujem nešto što zvuči kao alarm. Pomišljam daje nešto krenulo jako loše. Mislim na Saru i mog malenog sina. Borim se. Ne kanim umrijeti. Osjećam kao da sam skočio s desetmetarske skakaonice, udario u vodu te se nalazim na dnu bazena. Plivam prema površini.

Djelovanje počinje slabiti. Hiperosjetljiv sam na ljude u sobi. Čujem njihovo disanje i kretanje. Osjećam njihovu napetost.

U mojim bilješkama stoji da je u 3. minuti Kevin rekao:

Još uvijek sam ovdje.

„Dobro.”

Sistolički je tlak nakon 5. minute bio samo dva stupnja niži, 206, i alarm se ponovno oglasio. Sara je djelovala zabrinuto. Laura se okrenula prema meni s pitanjem u očima. Što učiniti? Situacija je graničila s kaosom.

Je li to alarm?

„Sve je u redu, tlak vam lagano opada.”

Bilo je nevjerojatno!

U mojim bilješkama pisanim pored kreveta piše da se Kevin, počevši govoriti, počeo straga po glavi.

Tlak je nastavio polako opadati.

Rekao je:

Imam laganu glavobolju u podnožju vrata.

Njegova je glavobolja najvjerojatnije bila rezultat istezanja arterija koje idu u mozak, a koje, nasreću, nisu prsnule pod naletom tlaka.

Zatim je dodao:

Bilo bi zanimljivo vidjeti bi li crna ratnica ponovno došla u idućim seansama. Možda se sljedeći put ne bi iznenadila.

Pomislio sam: „Idućim seansama?”

Nakon 30 minuta, Kevinov je krvni tlak pokazivao normalne vrijednosti. Bio je umoran, ali se osjećao dobro. Znao sam da sam izbjegao sudar s nečim vrlo opasnim.

Kasnije toga dana nazvao sam ga iz svog ureda. Zvučao je uzbuđeno i vršio pritisak da nastavi sudjelovati.

„Imao sam mnogo psihodeličnih iskustava u životu”, rekao je, „ali ništa se ne može usporediti niti me bilo što moglo pripremiti za ono što se danas dogodilo. Osjećam da sam se vratio kao druga osoba. Shvatio sam da postoji još mnogo drugih oblika života, a ne samo ovaj u kojem mi postojimo. Iako je bilo zastrašujuće, veselim se daljnjem sudjelovanju. Sljedeći se put želim sasvim prepustiti i vidjeti kamo ja to idem i što doživljavam. Želim znati više o prostoru u kojem sam bio.”

Laura i ja smo vijećali o tome možemo li ga uvesti u studiju tolerancije na četiri doze od 0,3 mg/kg. Budući da je to bilo neznatno niže od visoke doze od 0,4 mg/kg, opet smo se upitali: „A, što ako ga udari kap?” Odgovor je, naravno, bio: „Takav rizik ne možemo preuzeti.”

Kevin je bio razočaran, a mi smo pokušali izvući najbolje iz onoga što je prošao.

Rekao sam: „Imate dosta materijala za promišljanje. Iskusili ste visoku dozu DMT-a, nešto što rijetko tko doživi. Ja, vjerojatno, nisam trebao zaobilaziti pravila, s obzirom na odstupanja u kardiogramu.”

Krajem dana, vozeći se kući kroz planinski predio, pitao sam se kako bi izgledali prometni znakovi na autoputu da je Kevin umro. Iscrpljen, pojeo sam večeru bez teka i otišao ravno u krevet.

Pomna provjera i priprema bili su ključni u izbjegavanju težih nepovoljnih posljedica, kao što je nama uspjelo. Premda je, uz bolju provjeru, postotak negativnih učinaka mogao biti i niži, teško da smo s korištenim metodama mogli postići bolje rezultate. Gledajući s ove

distance, više sam trebao vjerovati intuiciji glede psihološke spremnosti i stanja krvožilnog sustava nekih dobrovoljaca.

Možda su naše doze DMT-a bile previsoke. Mogao je to biti dvosjekli mač. Premala doza ne bi prešla psihodelični prag, a previsoka je bila opasna, kao što smo vidjeli u Philipovom slučaju (opisanom u uvodu). Gledajući unatrag, možda bi bolje bilo da je naša najviša doza bila 0,3 mg/kg. Nitko je nije doživio kao „pod-psihodeličnu“. Izabrali smo 0,4 mg/kg na osnovi kliničkog suda i naših istraživačkih ciljeva. Međutim, tom smo dozom DMT-a možda ugrozili sigurnost i dobrobit jednog manjeg dijela dobrovoljaca koji su izgubili svoj put, borili se da ga nadu i tijekom putovanja bili traumatizirani.

Kada se sve sabere, ostaje činjenica da nas duhovna molekula ne vodi uvijek prema ljubavi i svjetlosti. Isto tako, može nam otvoriti uvid u zastrašujuće stvarnosti, i obilježiti nas takvim iskustvima jednako kao i onim ugodnim. DMT je potencijalno opasna droga. Zbog tog razloga, moramo dobro promisliti hoćemo li je uzimati i davati drugima.

• V. dio •

Pauza

Ako i jest tako, pa što?

Tijekom istraživanja DMT-a naši su dobrovoljci nesumnjivo imali neka od najintenzivnijih, najneobičnijih i najneočekivanijih iskustava koja su ikad doživjeli. Duhovna molekula istraživačke je subjekte pomaknula, gurnula, odvukla i pritislula u same sebe, izvan tijela te kroz različite razine postojanja. Čitali smo o svim vrstama seansi od kojih su mnoge, čini se, pomogle ljudima da steknu bolji uvid u svoj odnos, kako prema sebi tako i prema vanjskom svijetu. Isto tako, čitali smo o cijeni nekih iskustava koju je trebalo platiti.

Je li vrijedilo? Jesu li sudionici našeg istraživanja profitirali na bilo koji način? Jesu li doživjeli neke pozitivne promjene u svojim životima? Je li iz toga proizašlo išta što bi im moglo koristiti? Drugim riječima: „Ako i jest tako, pa što?”

Kao odgovor na to pitanje, reći ću vam: „Ovisi.” Ovisi o tome što podrazumijevamo pod „korišću”. Jesu li suptilne promjene u ponašanju, pogledu na svijet i kreativnost dovoljan razlog da se poduzme rizik o kojem smo čitali? Ili nam je potrebno čvršće tlo kako bismo se uvjerali da se događa nešto uistinu blagotvorno? Kako bi taj dokaz izgledao? Ako i nije bilo značajnijih rezultata, zašto nije? Je li pogreška bila u drogi, dispoziciji ili okruženju?

Prije nego što je studija započela, očekivao sam da će ljudi imati duboke psihodelične doživljaje. Međutim, svi dobro znamo kako je većina tih uvida, razumijevanja i realizacija kratkotrajna. Nadao sam se da će u sigurnijem, dosljednijem i pouzdanijem kliničkom okruženju naši dobrovoljci moći doprijeti dublje i dalje u psihodeličnom iskustvu nego ikad prije. Možda je pod tim okolnostima moglo biti više dugotrajnih efekata.

Što bi ukazivalo na potpunije angažiranje u realizaciji ideja, percepcija i osjećaja kojima je duhovna molekula omogućila pristup? Promjena karijere. Započinjanje psihoterapije. Redovita meditacija u okviru ili izvan neke organizirane duhovne discipline. Usuglašeni naponi da se promijeni način života kao, na primjer, više vježbanja, bolja prehrana ili napuštanje potencijalno štetnih navika uzimanja droge ili alkohola. Poklanjanje novca ili vremena dobrotovornim organizacijama i zajednicama. Drugim riječima, jesu li njihova prosvjetljujuća iskustva ishodila prosvjetljenijim ponašanjem?

Kada bi dobrovoljci dolazili na posljednju seansu bilo kojeg eksperimenta, pitao sam ih kako su doživjeli svoje sudjelovanje. Razgovor bih započeo rečenicom: „Što ste dobili sudjelovanjem u ovom istraživanju?”

Procjena mogućih koristi bila je razmjerno kratkoročna jer su eksperimenti općenito trajali tri do šest mjeseci. U tom kontekstu, većina je mislila da su na neki način rasli, posebno u reakciji na iskustva visoke doze duhovne molekule. No, takvi su bili neformalni, neobavezni dojmovi koje smo dobili u sobi 531, gdje je praćenje seansi i prikupljanje podataka odvlačilo našu pozornost.

Od prve skupine dobrovoljaca prikupili smo, također, dugoročnije kontrolne podatke. Laura je kontaktirala sve prvotne istraživačke subjekte iz studija reakcija na dozu i dogovorila s njima formalnije osobne i telefonske razgovore. Do mog odlaska iz Novog Meksika, završili smo samo jedanaest formalnih kontrolnih razgovora. Podaci o dugoročnijim učincima u gotovo pedeset dodatnih dobrovoljaca očito su od velike važnosti i nadam se da ću ih, u budućnosti, imati prilike upotpuniti.

Već smo spomenuli Seanovo mistično iskustvo tijekom ispitivanja na toleranciju. Na dan kad je u studiji ciproheptadina primio placebo,

imali smo vremena govoriti o drugim stvarima, a ne samo o njegovoj neposrednoj reakciji na DMT.

Nakon što sam ga upitao o općenitim efektima sudjelovanja u istraživanju, malo se zamislio pa rekao: „Izgleda da na neki način, stvaraš svoj vlastiti svijet. Potencijali uma upravo su zapanjujući.”

„Mislite na ono upečatljivo iskustvo kojeg ste imali u studiji na toleranciju?”

„Da”, odgovorio je. „Nazvao bih to mističnim iskustvom. Jedanput sam majku odveo u crkvu. Obred je bio u vezi s Uskrsom - putovanje svetog Pavla u Damask. Nakon susreta s Kristom, tri dana bio je slijep. Mislim da se tako nešto meni dogodilo, ali ne znam kako je stvarno utjecalo na moj život. Pretpostavljam da je traženje dopuštenja u sva tri navrata dio toga. Možda je poveći dio takvog iskustva utjecao na promjenu mog života. Sada osjećam da ipak nešto mogu učiniti sa svojim životom; više nego prije. Dopuštam sebi da doživim nova iskustva i u skladu s time postupam.”

Mike je bio tridesetgodišnji diplomant čije su seanse bile ugodne, premda su uvijek izazivale i malo nelagode. Nije bio siguran sjeća li se u cijelosti prve seanse s 0,4 mg/kg, i nije volio gubiti tlo pod nogama. Zadnjeg dana studije reakcije na dozu primio je placebo, pa sam ga pitao o tome što je iskustveno dobio iz vremena provedenog s nama.

Odgovorio je: „Katkada razmišljam o tome. Ako govorimo o literaturi, sada se više zanimam za granična područja unutar moje sfere interesovanja. Kad sam uzimao LSD u mladoj dobi, otvaralo mi je to vidike za mogućnosti kojih inače nisam bio svjestan. Možda je DMT imao slično djelovanje. Prije ove studije, bio sam običan štreber. Sada promatram i druge stvari. Ne pada mi na pamet ništa drugo što bi me pogurnulo u tom smjeru.”

No, dvije godine kasnije, bio je manje entuzijastičan:

„Osjećao sam se kao netko koga pikaju iglama i bombardiraju mu mozak kemikalijama. Svaki mjesec ili dva prođu mi umom misli o visokoj dozi. Ipak, ovo me iskustvo nije promijenilo. Samo me je podsjetilo na to kako sam uzimao drogu u svojim dvadesetima, kada sam bio bezbrižniji i imao vremena napretek.”

U 15. poglavlju čitali smo o iskustvu na rubu smrti koje je imala Willow. Jednom prilikom, nakon niske doze DMT-a, razmišljala je o utjecaju istraživanja na njen život:

„DMT me naučio o prelasku, promjeni i smrti. Kad je otprilike u to vrijeme umro otac moga muža, shvatila sam da mi se pogled na smrt prilično promijenio. Znala sam da je on prešao na drugu stranu, te da nije nestao.

DMT daje iskustvo smrti i umiranja. Imala sam na tripu iskustvo na rubu smrti. Smrt nije ništavilo, već punina. Sviđa mi se, doista. Više se ne bojim. I ne trebam čekati da umrem kako se ne bih bojala i da bih uistinu saznala što znači umrijeti. Osim toga, sada bolje i ozbiljnije prihvaćam život.”

Tyrone je bio dobrovoljac studije reakcije na doze koji se našao u „organskom stanu budućnosti”. U danu kad je primio placebo, imali smo priliku osvrnuti se na njegovo sudjelovanje.

„Možda se sada manje opijam”, priznao je. „Još uvijek popijem jedno ili dva piva navečer da se malo opustim, ali ne više pet zaredom (kao što sam znao činiti prije) subotom ili petkom navečer. Sve je, više-manje, po starom. Moja djevojka želi da se vjenčamo. No, nikada nisam bio u braku. To je važna odluka. Sada više razmišljam o tome da se trajno smirim. Možda je to posljedica studije, a možda i mog načina života. Moguće je da je to iskustvo pripomoglo mojoj sadašnjoj trezvenosti, ali ne pretjerano.”

Dvije godine kasnije, na kontroli, primjećuje: „Tada sam imao neke uvide, ali nisam ih nužno slijedio. Mada je bilo ugodno o tome razmišljati. No nisam, zapravo, o tome razmišljao mnogo, osim u prva tri-četiri mjeseca.

„Mislim da sam, u cjelini, postao zdraviji, ali ne vidim vezu između toga i DMT-a. Nakon studije, napravio sam veliki pomak i doživio neke promjene u karijeri, iako se sve to ionako spremalo. Nije bilo promjena koje bih mogao pripisati samom iskustvu DMT-a.”

Stan, o čijem smo terapijskom iskustvu čitali u 11. poglavlju, opisao je neke moguće posljedice izloženosti DMT-u kroz svoju osjetljivost na psihodelične gljive. Razgovor smo vodili nakon njegove niske dvoslijepe doze krajem studije reakcije na dozu.

Stan je rekao: „Otkako sam uključen u studiju, uzeo sam gljive dva puta. Nikada prije nisam imao takav doživljaj na psihodelicima. Imao sam iskustvo ulaska u bijelu svjetlost iz koje više nisam izašao. Nikada prije nisam osjetio da mogu izabrati hoću li ostati ili se vratiti. Vidio sam da je bijela svjetlost sve što jest i da je ovaj svijet samo sjenka i igra svjetla."

„Je li bilo ikakvih pozitivnih emocionalnih promjena?"

„Možda su se otvorili psihički kanali", odgovorio je, „ali tripovi su bili uglavnom bez sadržaja ili uvida. Možda sam malo više empatičan, usklađen, prijemčiv. Ako je tomu tako, onda je to vrlo suptilno. I, nije zbog DMT-a. Možda je bilo nekih promjena, ako bih se osvrnuo na nekoliko posljednjih mjeseci, ali nije ih izravno uzrokovalo iskustvo DMT-a."

Pratili smo Stana nakon završetka studije na toleranciju. Ostao je prilično suzdržan u vezi s utjecajem seansi DMT-a:

„Možda se promijenilo moje viđenje samog sebe. Takvo ti iskustvo može pomoći da se doživljavaš pozitivnije. No, učinak može biti i suprotan. Ja, međutim, nisam doživio nikakve uvide, niti duhovne niti psihološke. Ipak, efekt je bio pročišćujući i postavljeni su temelji za neke druge stvari."

Neka od Aaronovih iskustava opisao sam u 12. poglavlju, „Nevidljivi svjetovi", i u 13. („Kontakt kroz veo: 1"). Kad je jednog dana u okviru studije pindolola primio placebo, imao je priliku razmisliti o učincima DMT-a na svoj život:

„Dugoročni efekti vrlo su zanimljivi. Kao da sam zašao u nekakvo drugačije stanje. Ne u neko izmijenjeno stanje svijesti samo po sebi, već sam više otvoren sinkronicitetu, magičnosti života i neočekivanim mogućnostima."

Na kontroli nakon dužeg vremena, Aaron je rekao: „DMT me je prodrmao i neke stvari iznio na vidjelo, jer iskustvo je bilo prilično intenzivno. Otpuštajući neke stvari, ustanovio sam da imam veću kontrolu u životu, što je paradoksalno. Otkrio sam da mi je iskustvo DMT-a pojačalo verbalne, vizualne i glazbene sposobnosti. Iznad svega, DMT mi je pokazao drugu razinu ili proces koji je trebalo da vidim. Ništa od onoga što sam mislio ili osjećao nije moglo utjecati na kontroliranje seansi. Prepoznao sam pozitivan aspekt gubitka kontrole."

Sara, koja je imala tako složen kontakt s nematerijalnim bićima u studiji tolerancije, sudjelovala je i u studiji pindolola. U zadnjoj od četiri seanse imali smo priliku osvrnuti se na njezino sudjelovanje u istraživanju.

„Moja se percepcija proširila. Razvila sam svijest o svjetovima s druge strane ove stvarnosti. Imam dojam da se sjećam tih bića. Iskustvo susreta s njima bilo je tako stvarno da ne blijedi s vremenom kao što se to događa s drugim stvarima. Oni žele da se vratimo, da nas poučavaju i igraju se s nama. Želim se vratiti i učiti. Voljela bih da niste kontrolirali tko može dobiti DMT!"

Prije nego što je Rex prošao svoju seansu pindolola od 0,2 i više, opisanu u 14. poglavlju, „Kontakt kroz veo: 2", primio je nisku dozu DMT-a s pindololom. Nakon dovršene seanse, pitao sam ga kako je doživio svoje sudjelovanje u studiji.

„Imao sam veću potrebu za kreativnošću", odgovorio je, „i više sam pisao. Budući da su kaotične, seanse DMT-a su mi pomogle da budem fokusiraniji. Proživljeno iskustvo nekako me čini jačim.

Napisao sam nekoliko pjesama o Drugome. Mnoge su napisane ranije, a neke sam napisao nakon što je istraživanje otpočelo. DMT me suočio s aspektima mojeg Nesvjesnog za koje nisam znao da postoje, kao npr. moj strah od umiranja."

Također smo čitali o Kenovom užasnom susretu sa seksualno agresivnim krokodilima. Nekoliko mjeseci nakon toga, nazvao sam ga da vidim kako stvari stoje. Zvučao je iznenađujuće filozofično:

„To iskustvo doista je promijenilo moj stav o smrti. Pomisao na umiranje sada mi nije ni približno onako zastrašujuća kakva je bila prije. Također se promijenilo i moje gledište o životu: kako stvari, u suštini, nisu onakve kakve se čine. Donekle su smanjena moja očekivanja glede bilo čega.

„Osim toga, manje se bojim nesanice. Naravno, prisutan je i taj židovski osjećaj krivnje da se moraš uklopiti i biti normalan, ali sada tomu težim manje. Ne marim više za one ljude ili veća društva koja mi ne predstavljaju ništa. Prijateljstva koja nisu naročito važna postupno se kidaju."

Fredericka dosad još nismo susreli. Njegovo iskustvo DMT-a nije posebno odskakalo od „prosjeaka“ doživljaja s dozom od 0,4 mg/kg. Ipak, jednog jutra nakon primljene niske dozu duhovne molekule, o kasnijim efektima DMT-a rekao je ovo:

„Nakon doze od 0,4 mg/kg općenito sam opušteniji. Čini se da je pročistila neke energetske blokade. Teško mi je ne misliti na dvije stvarno naporne poslovne godine. Dok sam se vraćao s velike doze, vidio sam kako je energija bila blokirana strahom i prijanjanjem uz neke stvari. Ništa se posebno nije dogodilo, ali osjećam se budniji i osvješteniji. Nisam više u žurbi da obavim raznorazne stvari. Općenito sam opušteniji i manje usmjeren na zadane ciljeve. Ako se nešto ne obavi sada, obaviti će se prije ili kasnije.“

Gabe, liječnik o čijoj smo dječjoj sobi i kontaktu s bićima već čitali, opisao je neke pozitivne posljedice koje su proizašle iz susreta s duhovnom molekulom. Razgovor je vođen tijekom jutra kad je primio četiri injekcije slane otopine u okviru studije na toleranciju.

Rekao je: „Nakon mog sudjelovanja u studiji, osjećam veliku smirenost. Sa DMT-em vam se otvara sasvim drugačiji svijet od onog kakvog doživite na drugim psihodelicima. Možete doprijeti do dubokih stvari unutar svoje psihe, a one se smjenjuju poput prizora na filmskom ekranu. Ne možete ne primijetiti ih. S LSD-em sve to nije toliko filmski dinamično kao s DMT-em. Dva ili tri tjedna nakon studije na toleranciju bio sam daleko prisutniji u odnosima s kolegama. Bio sam ekstra-prisutan.“

Prevelika Philipova doza od 0,6 mg/kg dogodila se na početnom stupnju studije kad smo testirali ispravno doziranje za „visoku“ i „nisku“ seansu s DMT-em. Tijekom narednih mjeseci, kadgod bi se našao u nepoznatim ili neizvjesnim okolnostima, pojavili bi se simptomi lagane panike. Kao da je postao pretjerano osjetljiv na najmanju pomisao o gubitku kontrole. Unatoč tome, proradio je to u sebi i uspješno prošao svojim putem kroz projekt reakcije na dozu.

U kontrolnom razgovoru s Laurom izjavio je:

„Sad imam puno određenije shvaćanje kozmičke i božanske svijesti, uz izmijenjeno shvaćanje samoga sebe u međuljudskim odnosima.“

Osjećam se povezaniji sa svime oko sebe. Cjelovitiji sam. Moja vlastita božanskost nije mi više toliko apstraktna. Sada se više poklapaju mišljenje i osjećanje."

Iako je pretpostavljao da je to promijenilo i njegovu sposobnost da se angažira u psihoterapiji sa svojim klijentima, nije to smatrao izvanjski očitim. Nakon sudjelovanja u radu s DMT-em Philip je smanjio korištenje psihodelika. Sada ih uzima svaka dva ili tri mjeseca, umjesto nekoliko puta mjesečno, a koristi ih pažljivije i u kontekstu skupine za podršku. Nije bio siguran koliko je to rezultat drugih promjena u njegovom životu - preseljenja i razvoda - a koliko su tomu pridonijela iskustva s DMT-em.

Don je tridesetšestogodišnji konobar i spisatelj. Seanse transpersonalne visoke doze DMT-a uzdrmale su njegov pogled na svijet do te mjere da je po prvi put u više godina prestao pisati. Za razliku od Elene, kad se Don susreo licem u lice s prazninom i nedokučivošću izvora sveg postojanja, zapao je u očaj. Elena se nadahnjivala istočnjačkim misticizmom, dok je Don odgojen unutar katoličke vjere u koju je postojano vjerovao. Elena je onkraj „neosobne" praznine vidjela ljubav. S druge strane, Don se osjetio šokiran, preneražen i izdan odsutnošću osobnog Boga i Spasitelja koji bi trebao stajati iza svega. DMT je izbio sve njegove duhovne i filozofske potpornje, a nije ih imao čime nadomjestiti.

Kad sam ga nazvao zbog daljnjeg sudjelovanja u studiji, odbio je, ali me je obavijestio da se osjeća sasvim dobro.

Rekao mi je: „Bolje sam nego prije studije. Budući da je to za mene bio svojevrsan doživljaj smrti, sad osjećam veći polet glede života. Vratio sam se pisanju i našao sponzora koji će me djelomično podržati. U onome što pišem spominjem i seanse s DMT-em, ali ne previše."

U 15. poglavlju, „Smrt i umiranje", čitali smo ukratko o Rayevim EEG seansama s visokom dozom DMT-a. Kad smo nekoliko godina kasnije razgovarali s njime, o dugoročnim učincima njegovih seansi s visokom dozom rekao nam je sljedeće:

„Kako bih mogao opisati psihodelično iskustvo, u svom rječniku imam nekoliko novih riječi. Ljude vidim više kao organizme. Mislim da iskustvo DMT-a potvrđuje izvjesne duhovne ideje, naročito vjerovanje u

vrijednost subjektivnog svijeta, čija je valjanost veća ili jednaka valjanosti svijeta promatranog znanstvenim očima."

Također nam je poslao fotografiju svog malog sina čije je srednje ime Strassman.

Lucas, čije je stvarno iskustvo na rubu smrti umalo završilo srčanim zastojem, ipak je imao dojam da je iz seanse dobio nešto pozitivno.

„Nakon DMT-a više ne doživljavam svijet na isti način", rekao je. „Otvorenijeg sam uma i općenito opušteniji. Iskustvo je potvrdilo valjanost mog puta i onoga čime sam zaokupljen. Osim toga, osnažena su moja uvjerenja i duhovni pogledi."

Elena, o čijem smo mističnom iskustvu čitali u 16. poglavlju, godinu dana nakon dovršetka studije na toleranciju poslala mi je pismo:

„Većina mojih doživljaja vremenom izblijedi. S DMT-em je drugačije. Slike i iskuse iz mojih seansi postale su jasnije i suptilnije. Sjećam se da sam se mogla suočiti s vječnom vatrom stvaranja, a da nisam bila spaljena; da sam mogla nositi težinu čitavog svemira, a da se nisam slomila. Time dobivam drugi pogled na svoj svjetovni život i lakše ga, opuštenije, prihvaćam. Izvana gledano, sve je uglavnom isto. U svojoj nutrini, ogromnu utjehu nalazim u spoznaji da je duša vječna, a svijest beskonačna."

Rezimirajmo ukratko ovaj mali niz kontrolnih razgovora. Dobrovoljci su izvijestili o snažnijem osjećanju samoga sebe, manjem strahu od smrti i boljem prihvaćanju života. Neki su otkrili da se lakše mogu opustiti te se općenito manje naprežu. Nekoliko dobrovoljaca manje pije alkohol ili su primijetili veću osjetljivost na psihodelične droge. Ostali čvršće vjeruju da postoje različite razine stvarnosti. Također smo čuli o snažnom vrednovanju i potvrdi otprije držanih uvjerenja. U tim slučajevima pogledi i stajališta postali su širi i dublji, ali ne bitno različiti.

Srećom, kod Phillipa, Lucasa i Kena nije bilo dugoročnih negativnih posljedica. Premda s Kevinom nije održan formalni razgovor nakon epizode s visokim krvnim tlakom, vidjeli smo se poslije u društvu nekoliko puta; nije se stjecao dojam da ima bilo kakve negativne posljedice.

U nekoliko slučajeva kad su se dogodile vidljive promjene u „vanjskim“ životima dobrovoljaca, one su bile zacrtane, na neki način, i prije njihova susreta s duhovnom molekulom. Našim se subjektima dogodilo nekoliko razvoda, ali nijedan nije bio izravno u vezi s učincima seansi s DMT-em. Možda je Marshin susret na visokoj dozi DMT-a s bijelim porculanskim likovima na vrtuljku, opisan u 11. poglavlju, Marshu uvjerio da pripada „svojoj kulturi“ s Istočne obale. Ona se razvela i napustila Novi Meksiko. Međutim, bila je već dva puta udata i razvedena i očito je jasno sagledala poteškoće svog zadnjeg braka.

Nitko od njih nije napustio uspješnu karijeru zbog nekog drugog, dubljeg poziva. Peter, jedan od naših ispitanika, dok je bio na DMT-u vidio je slike zajednice u Arizoni u koju se namjeravao preseliti. Nakon dovršene studije reakcije na dozu, to je i učinio. No, kao dobrostojeći umirovljenik, financijski nije oskudijevao, te je selidba za njega bila lako i prirodno rješenje.

Sean je, također, donio dobru odluku glede karijere, prekinuvši dirinčenje u odvjetničkom uredu, tako da je mogao „uzgajati svoj vrt“ i saditi više stabala na udaljenom seoskom imanju. Osim toga, dostojanstveno je prebrodio prekid veze sa svojom tadašnjom djevojkom, i započeo novu, zadovoljavajuću vezu još tijekom sudjelovanja u studiji o DMT-u. U Seanovom slučaju, ovi su događaji, kada je počeo raditi s nama, već bili pokrenuti.

Andrea, čiji su se krikovi „Ne! Ne! Ne!“ prolamali Istraživačkim centrom, ostavljala je dojam osobe koja će najlakše napraviti veći pomak u životu. Seanse visoke doze pokazale su joj dragocjenost i ograničenja tijela, te pomogle da se sjeti mladenačkog idealizma u vezi karijere. Međutim, dvije godine kasnije, kad sam napustio Novi Meksiko, nije dospjela dalje od pribavljanja nekoliko kataloga lokalnih škola prirodnih načina liječenja.

Čak i u Eleninom slučaju nisam bio uvjeren da je ona stvarno, u praktičnom smislu, imala koristi od tog doživljaja. Ostali smo prijatelji, pa sam ostao upućen u njezin i Kenov život, i čini se da nema bitnijih promjena u njenim svakodnevnim interakcijama i reakcijama na njezin svijet. Njezin je slučaj bio jedan od prvih i zbog njega sam se opirao otvoreno prihvatiti vrijednost preobražujuće snage čak i najdubljih i najnevjerojatnijih duhovnih iskustava.

Posebno me razočaralo to što nitko nije započeo psihoterapiju ili neku duhovnu disciplinu kako bi dalje razvijao uvide koje je imao na DMT-u. Ona nekolicina koja je terapiju nerado prolazila, vratila se na terapiju ili je ponovno počela uzimati antidepresive, jer ti su ispitanici nedugo nakon seansi s visokom dozom opet pali u depresiju. Dakle, tražili su pomoć zbog mogućih nepovoljnih posljedica umjesto da su nastojali izvući korist iz psiholoških i duhovnih uvida sa seansi.

Zašto nije bilo vidljivijih koristi po naše dobrovoljce?

Mi se na seansama nismo usmjerili na to da pomažemo ljudima u razrješavanju njihovih problema. Nisu to bile terapijske studije. Dobrovoljci su bili razmjerno dobro prilagođeni. Nismo kanili davati *liječničke tretmane* našim istraživačkim subjektima. Planirali smo (i uglavnom to učinili) sjediti pored njih i podržavati ih, a ne toliko usmjeravati ili voditi ih nekim određenim pravcem. Kada i jesmo primijenili psihoterapijska načela ili tehnike, učinili smo to zbog kliničke potrebe ili opreza. S velikom većinom dobrovoljaca, obazrivo smo nastojali izbjeći rad na psihološkoj razini. U stvari, jedno od pitanja koje me najviše mučilo bilo je ovo: ne bi li neutralno okruženje imalo utjecaj na pozitivne reakcije kod onih koji su imali snažna iskustva DMT-a?

Još se jedan odgovor iskristalizirao tek kada se studija zahuktala. A to je shvaćanje, duboko i neporecivo, da DMT nije sam po sebi terapijski. Umjesto toga, ponovno smo se morali suočiti s presudnom važnošću dispozicije i okruženja. Ono što su dobrovoljci donijeli na svoje seanse, kao i širi kontekst njihova života, bilo je jednako važno, ako ne i važnije, kao odrednica njihovog suočavanja sa svojim iskustvima. Bez odgovarajućeg okvira - duhovnog, psihoterapeutskog ili nekog drugog—unutar kojeg bi proradili svoja putovanja s DMT-em, njihove seanse su postale samo jedan od niza snažnih psihodelijskih susreta.

Kako su godine prolazile, počeo sam osjećati čudnu nelagodu slušajući izvještaje dobrovoljaca o njihovim prvim seansama s visokom dozom DMT-a. Kao da ih nisam želio čuti. Te su me psihoterapijske, mistične seanse na rubu smrti uvijek iznova podsjećale na njihovu neučinkovitost u postizanju bilo kakve stvarne promjene. Htio sam im reći: „Vrlo zanimljivo, ali što sad? Koja je svrha?" I nadalje, taj nedostatak trajnijeg

utjecaja seansi počeo je nagrizati temelje moje motiviranosti da izvodim ovakav tip istraživanja. Povrh toga, izvještaji o kontaktu s nevidljivim svjetovima i njihovim stanovnicima, mada krajnje zapanjujući, natjerali su me da se hvatam za koncepcijsku slamku u vezi njihove realnosti i značenja. Moje stajalište u odnosu na seanse s visokom dozom počelo se pomicati od očekivanja revolucionarnih uvida do olakšanja kad bi se dobrovoljci vratili čitavi i neoštećeni.

Potreba da se žarište psihodeličkih istraživanja u Albuquerqueu pomakne, bila je jasna. Rizici su bili stvarni, a dugoročna korist upitna. Počeo sam tragati za načinom kako poboljšati omjer koristi i rizika. To je zahtijevalo usklađenje napora pri razvijanju terapijske studije koja će obuhvaćati rad s pacijentima umjesto s normalnim dobrovoljcima. Isto tako, potrebna je droga dugotrajnijeg djelovanja, što bi nam omogućilo da upotpunimo psihološka zapažanja tijekom akutne omamljenosti.

U sljedeća dva poglavlja opisat ću kako je obustava mog rada započela s istraživanjem koje obuhvaća psilocibin, drogu dugotrajnijeg djelovanja, i s planovima za liječenje pacijenata. Događaji izvan i unutar istraživačkog okruženja zajednički su pridonijeli ogromnom osobnom i profesionalnom pritisku. U određenom sam trenutku osjetio da ću, prekinem li s istraživanjem psihodelika, manje izgubiti, a više dobiti.

Poteškoće

Na naše istraživanje psihodeličnih droga počeli su utjecati mnogobrojni problemi. Njihov kumulativni učinak natjerao me je da napustim Novi Meksiko i obustavim istraživanje. U ovom poglavlju opisujem te događaje.

Neke poteškoće javile su se na samom početku i bilo je samo pitanje vremena kada će početi stvarati probleme. Najočitiiji od tih problema bio je biološki model.

Drugi problemi ishodili su iz niza nesretnih okolnosti. Takav je bio slučaj sveučilišnog Odbora za etiku istraživanja na ljudima koji nam nije dopustio da projekt psilocibina prenesemo iz bolnice u ugodnije okruženje.

Mnogih blokada maglovito sam bio svjestan, ali sam odlučio zanemariti ih nadajući se da će se, možda, „riješiti same od sebe”: nisam se trebao suviše iznenaditi što se kritična masa suradnika na Sveučilištu New Mexico nije pojavila u obećanom obimu. Sumnjao sam, ali morao sam se uvjeriti, da će od izoliranih seansi s visokom dozom DMT-a biti tek nekoliko održivih pozitivnih učinaka za naše dobrovoljce. U istraživačkom timu držao sam jednog posebno problematičnog i napornog apsoluta.

Odlučio sam zanemariti izvještaje koje sam čuo o kontaktu s bićima (na DMT-u) i nisam bio spreman baviti se njihovom učestalošću. Trebao sam predvidjeti odgovor moje budističke zajednice na javno povezivanje psihodelika s budističkom praksom.

Neka zbivanja bila su doista potpuno neočekivana i, gledajući unatrag, pojavila su se u vezi s naporima u izvođenju istraživanja, kao i s posljedicama na ljude oko mene. U ovu kategoriju spada i neočekivani karcinom koji se pojavio kod moje bivše supruge.

Posljedice rada s duhovnom molekulom tako su složene, tako učestale i dalekosežne da nitko tko nije bio ondje od samog početka ne može stvarno razumjeti kakvo je doista bilo ovo istraživanje. Međutim, svrha ove knjige je da prenese čitavu priču. Dio svake priče, pa i ove, jest njezin svršetak. Za one koji sada rade ili žele raditi s psihodeličnim drogama, važno je prenijeti te detalje, u duhu „informiranog pristanka”. Bolje je da znate u što se upuštate.

Kroz ove projekte provlačilo se nekoliko stvari koje su se od početka uredno posložile. Ispitanicima sam želio dati dosta DMT-a, vidjeti kako djeluju različite doze i potom ih povećati. Prva dva projekta - reakcija na doze i studija tolerancije - bila su kao predjelo i glavno jelo. Jedna visoka doza duhovne molekule bila je nevjerojatno psihodelična, a ponovljeno doziranje omogućilo je asimiliranje i učinkovitiji rad u dubljim stanjima izmijenjene svijesti. Međutim, model koji mi je omogućio početno istraživanje negativno se odrazio na sljedeće istraživačke projekte s DMT-em.

Jasan je zadatak biomedicinskog modela da secira, daje dubinsku analizu i opisivanjem objasni promatrane biološke fenomene. Budući da taj model u psihijatrijskom istraživanju preteže, temeljito sam ga proučio i prezentirao studije DMT-a s njime u skladu.

U studijama reakcije na dozu i toleranciju biološka su mjerenja na osobnoj razini bila manje specifična od psiholoških učinaka DMT-a. Vadili smo krv, mjerili vitalne znakove i temperaturu, i tim smo podacima mogli matematički pokazati da se nešto *stvarno* događa. Podaci iz tablica također su se lijepo uklopili u kliničku ali i objektivnu stvarnost; odnosno upitnicima su objektivno vrednovani subjektivni učinci. Ipak, najfascinantniji i najznačajniji podaci dobiveni su slušanjem i promatranjem naših dobrovoljaca u sobi 531.

Međutim, kad smo jednom započeli s istraživanjem mehanizma djelovanja, biomedicinski model je u većoj mjeri ograničavao vrste studija koje smo mogli izvoditi. U 8. poglavlju, „Ubrizgani DMT“, opisao sam te kontrolne studije DMT-a koje su mjerile učinke pindolola, ciproheptadina i naltreksona. Te smo droge, koje blokiraju receptore, kombinirali s DMT-em i zatim uspoređivali reakcije na takvu kombinaciju s reakcijama na DMT sam. Tako smo mogli izvesti zaključak o ulozi relevantnog receptora u posredovanju određenih efekata duhovne molekule.

U studijama takve vrste subjektivni efekti DMT-a pomaknuti su iz žiže našeg istraživanja. Sada su mehanizmi važniji od iskustva. U vanjskom okruženju dogodio se titanski pomak. Ti protokoli sada više ne pristupaju našim subjektima kao pojedincima koji stječu psihodelično iskustvo, nego kao biološkim sustavima koji pomažu da preciznije definiramo mehanizam droge.

Teško mi je bilo osjećati onakav zanos kao kod ranijih studija. U stvari, podjednako su dobrovoljci hrabрили mene da provedem studije koliko sam i ja tražio njihovu suradnju. Osim takvih poteškoća, imao sam osjećaj da sam naučio nešto duboko i temeljno o djelovanju duhovne molekule. U posljednjem poglavlju opisujem sljedeći zaključak - da je, s obzirom na okruženje, teško uočiti trajnu i bitnu korist od seansi visoke doze DMT-a. U kombinaciji s učestalošću negativnih efekata, koja je postupno rasla, uočio sam da je omjer rizika spram koristi bio nepovoljniji. Model sam trebao izmijeniti tako da sudjelovanje u studijama bude ljudima na korist.

Dvije okosnice koje bi mogle nositi projekte u kojima će ljudi „biti bolje“, bile su psihoterapijska i duhovna. Budući da duhovno osmišljen projekt ne odgovara kliničkom istraživačkom okruženju, počeo sam raditi na psihoterapijskom projektu - psihoterapijskoj studiji psilocibina sa smrtno bolesnima.

To je bio trenutak u kojem sam najviše osjetio da šire zajednice istraživača psihodelika na Sveučilištu - nema. Iako su Istraživački centar i Odjel psihijatrije dosljedno i neupitno podržavali moje projekte, nije postojao uži krug kolega psihijatara koji bi bili upoznati s istraživanjem psihodeličnih droga.

Za strogo biomedicinski model sam se odlučio najviše zbog obećanja drugih znanstvenika, istraživača psihodelika, posebno onih terapijskih

orijentiranih, da ćemo udružiti snage kad započne istraživanje u Novom Meksiku. Bio sam voljan preuzeti na sebe rizike dispozicije i okruženja svojstvene biomedicinskom modelu, pretpostavljajući da će mi kolege, kasnije, pomoći da stvar pomaknem prema aktivnostima koje su više okrenute liječenju.

Diljem Sjedinjenih Država postoji široka i rasprostranjena mreža znanstvenika i kliničara zainteresiranih za psihodelične droge od kojih mnogi imaju bliske veze s akademskom zajednicom i privatnim sektorom. Gotovo sve njih susretao sam na različitim skupovima prije početka istraživanja DMT-a. Činilo se da je mreža istraživača psihodelika spremnija za altruizam i suradnju od šire zajednice biomedicinskih istraživača. Možda bi znanstvenici koji vjeruju u snagu psihodelika mogli udružiti snage, umjesto da jedni drugima budu konkurencija.

Na tim se skupovima čula jednodušna pritužba da „nam vlada neće dopustiti da proučavamo te droge“. Kad bi samo netko negdje počeo s takvim istraživanjem, to bi mjesto postalo središte preporoda istraživanja psihodelika. Kako je postalo očigledno da ću ja dobiti dozvolu da dajem DMT, kao i da ću dobiti neka financijska sredstva za studiju, činilo se da će Sveučilište New Mexico postati upravo taj centar istraživanja psihodelika.

Bio sam spreman prihvatiti kratkoročna ograničenja povezana s modelom koji se zasniva na životinjskoj biologiji, kao cijenu za pokretanje projekta. Međutim, nadao sam se da će nakon uspostavljanja sigurne uporabe psihodelika pod medicinskim nadzorom, uz pomoć mojih kolega, početi više studija o terapijskom djelovanju. Predstavljalo bi to lagan prijelaz od naših projekata reakcije na doze i tolerancije prema projektima terapije psihodelicima.

Pri vrhu ove ambiciozne ideje za provedbu kliničkih istraživanja bilo je stvaranje novih psihodeličnih lijekova jedinstvenih svojstava. Sa svim dostupnim kliničkim pogodnostima bilo bi lako ustanoviti efekte novih medikamenata u normalnih dobrovoljaca kao i u specifičnoj populaciji pacijenata.

Zvučalo je vrlo dobro. Sveučilište New Mexico vodeće je sveučilište u zemlji i ima desetke odjela i pododjela, profesionalnih učilišta i uglednih medicinskih fakulteta. Vjerovao sam da će mi se - kad istraživanje u

Albuquerqueu jednom počne - polovica dobro pozicioniranih kolega diljem zemlje odmah pridružiti. Barem su tako rekli.

Nakon što je Državna uprava za hranu i lijekove odobrila studiju DMT-a a mi počeli s radom krajem 1990., pozvao sam kolege da se pridruže. Ukazala se prilika na koju smo svi čekali.

Evo kako su odgovorili:

„Moja žena misli da je Albuquerque premalen. Nema dovoljno trgovačkih centara. Kći ne želi napustiti prijatelje."

„Moramo čekati da sin, za sedam godina, diplomira na fakultetu."

„Sveučilište New Mexico je drugorazredno. Nikada ne bih tamo vršio svoja istraživanja."

„Mi se selimo svako malo. Ne bih mogao poduzeti još jednu selidbu a da ne znam da je posljednja."

„Moram čekati da završim doktorat. Ne znam kada će to biti."

„Ne želim raditi tako naporno. Volim svoj honorarni posao na klinici mentalnog zdravlja. Ondje imam duge praznike, i češće se mogu posvetiti meditaciji."

Gledajući unatrag, bio sam podlegao vlastitim željama. Bilo je jednostavnije razgovarati o transformacijskoj vrijednosti psihodeličnog iskustva negoli je pretočiti u praksu. Možda su moje kolege doista imali nadahnjujuća iskustva, ali nisu bili posvećeni ciljevima koji su zahtijevali odricanje i rad.

Bilo je, dakako, i drugih, manje očitih razloga kojima je svatko mogao opravdati neočekivanu promjenu stava glede važnosti udruživanja snaga za stvaranje kritične mase istraživača psihodelika. Jedan od tih razloga nesumnjivo je bio opravdan i razuman, premda težak za priznati: nelagoda u vezi stvarnog obavljanja takve vrste posla. Svatko tko o davanju psihodelika zna barem nešto postaje nervozan i na samu pomisao o tome.

Drugi se razlog odnosio na političke motive. Tko će određivati pravac u istraživanju psihodelika? Umjesto da svi udružimo snage, napredak koji se događao u Albuquerqueu neki su kolege vidjeli kao priliku da uspostave vlastite istraživačke ustanove, postavljajući se na čelo takvih organizacija.

Iako je nedostatak podrške mojih kolega istraživača psihodelika bio gubitak na emocionalnom planu, s time sam se mogao nositi. Veći je

problem predstavljala mogućnost da me ostave s rukama u vatri. Sada sam se bio posvetio istraživačkom kursu iz kojeg sam planirao prijeći na drugi kolosijek uz pomoć suradnika, čim bude moguće.

Kako se studija reakcije na doze bližila kraju, trebao sam odlučiti kako postaviti sljedeći zahtjev za financiranjem, odnosno kako oblikovati narednu studiju. Početi s prijedlogom za puni psihoterapijski protokol ne bi bilo razborito. Nisam imao veća iskustva u tom polju istraživanja i znao sam da takvi prijedlozi ne bi priskrbili financijsku potporu. No, postojalo je zanimanje za nastavak biomedicinski temeljenih studija. Imali smo bazu podataka i podršku Istraživačkog centra, i to je bilo moje područje stručnosti. Takve kontrolne studije mehanizma djelovanja ne bi bile sporne i pribavile bi financijska sredstva.

Mogao sam odgoditi taj proces provodeći studije reakcije na dozu i, možda, tolerancije, s drugim drogama kao što su psilocibin i LSD. Međutim, znanstveni projekti o mozgu ipak bi dobivali prednost. Svaka bi psihoterapijska studija bila manjeg značaja, neformalna i periferna s obzirom na glavni smjer mog rada. Napravio sam nekoliko prijedloga zasnovanih na mehanizmu djelovanja i dobio odobrenje i izdašne dotacije kako bi ih izveo. Istodobno, primio sam odobrenje i financijsku podršku za izvođenje studije reakcije na dozu sa psilocibinom.

Psilocibin, aktivni sastojak magičnih gljiva, u bliskoj je kemijskoj vezi s DMT-em. Oralno je aktivan, s daleko dugotrajnijim djelovanjem. Također, dosta je popularniji od DMT-a, tako da proučavanje njegovih efekata ima veću važnost za probleme javnog zdravlja vezane uz zloupotrebu droga.

Djelovanje psilocibina u trajanju od šest do osam sati bilo je privlačno na više načina. Imali bismo mogućnost proćavati njegove efekte ležernije negoli je slučaj s DMT-em. Dobrovoljci bi mogli sudjelovati u eksperimentima omamljeni psilocibinom na način kako nije bilo moguće s DMT-em koji ima iscrpljujuće i kratkotrajne vršne efekte.

Međutim, okruženje Istraživačkog centra bilo je prepreka oblikovanju i razmišljanju o protokolima za psilocibin. Mnogi bi naši dobrovoljci DMT-a objeručke zgrabili priliku da sudjeluju u projektu psilocibina kada ne bi morali, u stanju izmijenjene svijesti, proboraviti cijeli dan u bolnici.

Kratko trajanje efekata DMT-a obično nam je dopuštalo da pronađemo pokoji mirni trenutak u Istraživačkom centru. Ipak, mnogo su puta zvuk aviona, smijeh i razgovor medicinskog osoblja, tresak kartona po stolu, stenjanje i vrištanje pacijenata, ventilator iznad glave i buka stroja za prešanje otpada imali značajan negativni utjecaj na ljude i seanse s DMT-em. Posebno neugodni bili su mirisi izgorene hrane, lijekova i jakih sredstava za dezinfekciju. Stalan izvor neugodnosti bili su i rijetki, ali redoviti ulasci bolničkog osoblja u sobu 531. Sve bi se to posložilo tako da bi cjelodnevna seansa psilocibina stavila strpljenje na veliku kušnju.

Sveučilište je posjedovalo nekoliko manjih kuća u okviru gradskog bolničkog bloka s razmjerno stabilnim kliničkim, administrativnim i tehničkim osobljem. Nekoliko njih imalo je manja dvorišta i vrtove, i izgledale su odlično za održavanje istraživanja psilocibina „izvan glavne lokacije“.

U vezi s premještanjem istraživanja psilocibina van bolnice obratio sam se administrativnom osoblju i sestrama Istraživačkog centra, uredu Uprave za upravljanje rizikom i Glavnom odboru Sveučilišne bolnice te Odjelu psihijatrije. Svi su smatrali da je moj zahtjev razuman, razborit i u okviru mogućnosti.

Međutim, Odbor za etiku istraživanja na ljudima, čiji mnogi članovi nisu bili upoznati s našim istraživanjem, bio je zabrinut za sigurnost s obzirom na takvo mjesto istraživanja. Htjeli su da služba sigurnosti bude dovoljno blizu kako bi obradila svakog dobrovoljca koji bi se, moguće, opasno ponašao. Htjeli su da istraživanje nastavimo unutar bolnice u prikladnijem, bolničkom okruženju. Kako to često biva, njihovi strahovi upravo su doveli do ishoda kakvog su željeli izbjeći.

Nekoliko hrabrih dobrovoljaca DMT-a pristalo je doći na probni rad sa psilocibinom kako bismo odredili „nisku“, „srednju“ i „visoku“ dozu droge. Neki od njih odustali su nakon iskustva niske doze zbog ograničenja bolničke sobe i okruženja. Osim što su osjećali dosadu i tjeskobu, s tim istraživačkim subjektima nije bilo problema. A zatim smo imali ozbiljan incident.

Među dobrovoljcima je bila Francine, liječnica terapeutkinja koju sam susreo dok sam radio u bolnici kao psihijatar konzultant. Kada se prijavila za studiju DMT-a s pindololom, imala je trideset i pet godina.

Tijekom školovanja uzimala je dosta psihodelika, ali je s time prestala na fakultetu, a zatim se udala i dobila veću i uspješnu obitelj.

Brinule su me njezine priče o tome kako vozi na većim udaljenostima, pliva u jezeru i izlaže se drugim rizicima koji su zahtijevali usredotočenost i pozornost, što sve može biti ometeno utjecajem psihodelika. Možda je hiperaktivnošću pokušavala odagnati efekte droga. Tjelesno je bila prilično čvrsta, ali nije se stjecao dojam da je tjelesna grada jedino što upućuje na njenu napetost i sputanost. Osim toga, propustio sam pomnije ispitati postoji li bilo kakav znak da ne bi mogla vladati situacijama koje se javljaju pod utjecajem droge.

Francine je podnijela testiranje na nisku dozu DMT-a bez teškoća, ali je uzglavlje kreveta maksimalno podigla, pod kutom od gotovo devedeset stupnjeva. To je izgledalo strašno neudobno, ali je poricala da se tako osjeća. Tijekom čitave seanse neprestao je govorila - od trenutka kada bih počeo davati drogu pa sve dok efekti ne bi nestali. Jasno sam je upozorio na visoku dozu DMT-a sljedećeg dana.

Sumnjam da će biti tako velika. Na koncu konca, i prije sam uzimala mnogo LSD-a, bez nekih nepovoljnih učinaka.

Sljedećeg smo je jutro zamolili da stavi povez na oči i legne prije negoli počnemo s praćenjem visoke doze. Da nije bila toliko opterećena željom da nas svojim komentarima obavijesti o tome što joj se dogada, možda bi se lakše prepustila djelovanju droge. Nevoljko je pristala staviti povez na čelo, kako bi ga kasnije mogla spustiti na oči „ako zatreba”. I opet je zadržala uspravan položaj gornjeg dijela kreveta.

Visoka doza nije joj bila ugodna, a podsjetila ju je na vrijeme što je proteklo od školskih tripova do današnjeg doba. Kao zaposlenoj ženi, život joj bijaše ispunjen obavezama i odgovornošću, pa nije bila sigurna hoće li ponovo uzeti visoku dozu s obzirom na psihički rizik koji nosi. Tijekom čitave seanse, kao i kod niske doze, neprestano je govorila i držala oči otvorene. Jedan njezin komentar jezgrovito opisuje njeno stajalište prema duhovnoj molekuli:

DMT mi je govorio: „Pođi sa mnom, pođi sa mnom”, ali nisam bila sigurna mogu li si priuštiti da pođem.

Unatoč svojim strepnjama, Francine je prošla kroz studiju pindolola bez većih poteškoća, i rado je volontirala u radu pilot-studije psilocibina.

Smatrala je da će joj više odgovarati sporije nastupanje njegovih učinaka od „nuklearne bombe“ DMT-a.

Reakcija na prvu dozu psilocibina je, za Francine, bila izuzetno ugodan doživljaj. Bila je puno spremnija za suradnju s obzirom na strukturu okruženja toga dana. Smijala se, hihotala, uz radosne usklrike tijekom većeg dijela seanse. Kako je dan odmicao, zaključila je umjesto nas:

To je bilo nešto najnevjerojatnije što sam ikada doživjela. Nikad nisam bila tako opijena. DMT od 0,4 sad izgleda mala doza u odnosu na ovo. Trip je bio savršen. Možda više nikada neću htjeti otići na trip. Zašto bih? Koja bi bila svrha? Veća doza psilocibina svakako ne bi bila potrebna.

Kako njezin suprug nije mogao doći po nju s posla, morao sam je odvesti kući. Tada sam vidio koliko ga je brinulo njeno sudjelovanje u našim ispitivanjima. U njihovoj kući u gradu svo troje smo kratko porazgovarali, a na odlasku sam bio u nedoumici, s obzirom na bojazni njenog supruga. Kad sam odlazio, Francine se još uvijek tresla, blijeda ali vesela.

Kod drugih se dobrovoljaca primljena doza pokazala manje psihodeličnom, tako da sam je za sljedeći niz ispitivanja povećao za pedeset posto. Francine je nazvala Lauru rekavši da osjeća kako treba „održati korak“ s ostalim dobrovoljcima i da ne želi biti smatrana „triperom lake kategorije“. Uz lagano podozrenje, ipak sam pristao da se vrati.

Dan je počeo teško jer je, prije negoli smo Laura i ja stigli, pomaknula krevet u najudaljeniji kut sobe. Nije ga htjela vratiti natrag, na sredinu, na njegovo uobičajeno mjesto. Osim toga, jedan student medicine došao je u posjet prije nego što smo ih stigli upoznati, što se kosilo s mojim izričitim uputama. Francine je bila izuzetno osjetljiva po pitanju anonimnosti jer je i sama radila u bolnici. Zamisao o studentskoj posjeti prvo bih bio razmotrio s njome.

Obje ove neregularnosti - izmještaj kreveta i dolazak studenta - učinile su me, prije početka, jako napetim. Gotovo sam otkazao seansu, no izgledalo je da su svi voljni nastaviti.

Nekih 15 minuta nakon uzete kapsule psilocibina, Francine je postala nemirna, uplašena i nervozna. Optužila me da sam joj „pomutio“ um. Kad je njezin panični razgovor sa suprugom, preko mobitela, prekinut

usred razgovora, za tehničke je probleme optužila moje „moždane valove“. U sobi je mogla podnijeti samo Lauru, pa je zatražila da student i ja na neko vrijeme izađemo. Dok smo u sestrinskoj sobi odlučivali kako da nastavimo, dojurio je njezin suprug, upao u sobu 531 i pokupio je. Prije negoli sam se uspio snaći, progurali su se pored Laure i izjurili kroz dvostruka vrata Istraživačkog centra. Protrčavši pored mene, njezin je muž rekao: „Vidio sam je ovakvu i prije.“

Pomislio sam: „Sad mi to kaže.“

Osiguranje je došlo prekasno. Usred najjačeg djelovanja psilocibina, Francine je krenula u Albuquerque u blagom rastrojstvu.

Na sreću, toga je dana bila pod budnim okom supruga pa je sve prošlo dobro. Ja sam, međutim, morao napisati i poslati izvještaj svim sveučilišnim i nadzornim odborima. Državna uprava za hranu i lijekove i Nacionalni institut za zloupotrebu droga također su primili po primjerak priče o incidentu. Opisao sam Francininu seansu kao „nesretnu, ali ne i neočekivano nepovoljnu reakciju. Pod utjecajem tih droga znaju se dogoditi psihotični slomovi, no gotovo su uvijek kratkotrajni. Osoba se brzo vratila u normalno stanje i nije pokazivala nikakve negativne posljedice s obzirom na seansu.“

Strogo uzevši, to je bila istina. Sljedećeg jutra Francine se „osjećala dobro“ i došla je na posao kao da se ništa nije dogodilo. Međutim, ustrajala je u tvrdnji da je napuštanje Istraživačkog centra - protivno našem savjetu i pod utjecajem psilocibina - bilo jedino što je trebalo učiniti, i da je to, u stvari, vrlo hrabar postupak. Moj „negativan utjecaj“ nije joj ostavio puno izbora. Ni Laura niti ja nakon više mjeseci nismo mogli čak ni najmanje utjecati na njezin strah i nervozu koje je iskusila toga jutra.

U protokolima smo napravili neke izmjene, zahtijevajući pažljivije intervjue sa supružnicima dobrovoljaca kako bismo bili upoznati s vrstom i osnovama mogućih ozbiljnijih propusta s te strane. Jasnije smo formulirali izjavu da istraživački tim treba dati konačno dopuštenje za napuštanje bolnice. Također smo odlučili da svakome tko je zainteresiran za projekt psilocibina počnemo davati visoke doze DMT-a. Na taj bismo način dobili točniju informaciju o sposobnosti dobrovoljca da kontrolira krajnje psihodelična stanja.

Francinina seansa učinkovito je ugasila svaku nadu da premjestimo istraživanje van bolnice.

Bio sam duboko potresen. Francine je bila inteligentna i iskusna osoba i imala je iskustvo u radu s nama. S jedne strane, upozorila nas je rekavši da možda nikad više, nakon onakvog iskustva, neće poželjeti da uzme psilocibin. S druge strane, nisam je želio razočarati eventualnim odbijanjem njenog daljnjeg sudjelovanja. Njezina neugodna iskustva na DMT-u mogla su nas upozoriti na nemogućnost da se ona u cijelosti prepusti psihodeličnim stanjima, no tada je to bilo teško reći. Uz to, tog sam jutra previdio znakove upozorenja: čudan razmještaj kreveta i nametljiv posjet studenta medicine.

Počeo sam sumnjati u vlastitu sposobnost prosudbe.

Isto tako, plašio sam se davati pune psihodelične doze psilocibina u bolnici. Ali, ako ne budemo davali pune, aktivne doze, koja je svrha? Trebali smo proučavati psilocibin, a ne podpsihodelična svojstva psilocibina. Niže doze ne bi bile dostatne, a okruženje ne bi pak moglo podnijeti veće doze.¹

Kako je istraživanje odmicalo, tako su se i unutar istraživačkog tima pojavili sukobi. Posebno je bilo teško s jednim apsolventom medicine, honorarcem, koji nam se pridružio nakon što smo dovršili prvu studiju reakcije na drogu.

Bobu sam bio prepustio većinu prvih razgovora s potencijalnim dobrovoljacima DMT-a. Zaprimao je prijave za sudjelovanje, dogovarajući prvi niz pitanja s obzirom na podobnost osobe i upoznavajući je sa svrhom istraživanja. Potom bismo se našli, on, Laura i ja, i dogovorili hoće li osoba proći sljedeći korak u procesu odabira. Ukoliko bismo imali dodatna pitanja, Bob bi se njima pozabavio prema potrebi. Premda njegova uloga nije bila ključna, trebalo je nekoliko mjeseci da se obuhvatnije upozna s projektom. Na tom je položaju Bob upoznao priličan broj dobrovoljaca drugog vala.

Budući da se nešto kasnije uključio u istraživanje psihodelika, Bob je djelovao kao dijete u slastičarni. Pokazivao je velik ushit glede projekta i uvelike je pomagao pri dobavljanju novih subjekata. Fascinirali su ga dobrovoljci i želio je s njima provoditi vrijeme. Volio je posjećivati sastanke i skupove na kojima bi se poznati znanstvenici, istraživači psihodelika, osvrtni na „dobra stara vremena“, dok bi nove generacije istraživača planirale buduće projekte.

Međutim, nije imao mjere. Jedan ga je dobrovoljaca pozvao kući da zajedno uzmu drogu, i on nije želio propustiti priliku. Kad sam u vezi toga izrazio zabrinutost, povrijeđeno je odgovorio: „Istraživanja su odmakla, i moram vas sustići." Savjetovao sam ga da ubuduće ne čini ništa slično, ali propustio sam mu to izričito zabraniti.

Uskoro mi je jedan nepovezan incident koji se odnosio na „nadležnost", pokazao da si takvu ležernost ne mogu dopustiti. Taj poziv za buđenje dogodio se na psihijatrijskoj klinici gdje sam radio s pacijentima.

Nekoliko godina davao sam lijekove na recept Leanne, inteligentnoj i zgodnoj mlađoj ženi s dijagnozom manične depresije. Osoblju se kasnije priključio Tom, novi stažist s područja socijalnog rada, kojem sam tako postao šef. Zamolio me je da mu pronađem introspektivnog, stabilnog pacijenta s kojim će provoditi psihoterapiju, a ja sam se, normalno, sjetio Leanne. Počeli su raditi i, prema njihovim izvještajima, terapija je dobro napredovala. Malo predobro, kako se pokazalo kasnije.

Nekoliko mjeseci nakon što je terapija počela, Leanne i Tom stupili su u seksualne odnose. To nije spomenula niti Leanne (kad bismo se našli radi lijekova), niti Tom na tjednim sastancima. Nekoliko mjeseci kasnije Leanne je zatražila da Tom napusti suprugu i oženi nju. Tom se uspaničio i prekinuo vezu. Leanne je tužila Toma, Kliniku i Sveučilište. Zatim je Tom zaprijetio da će tužiti mene za „manjkavu kontrolu", ukoliko mu Sveučilište ne dopusti da ode bez težih posljedica. Sveučilište je htjelo izbjeći dugačak i skup, javnosti privlačan pravni proces, pa je prebacilo slučaj izvan sudnice, a ja sam izbjegao navođenje mog imena u optužnici. Naučivši iz tog iskustva koliku odgovornost imam prema onima kojima sam nadležan, čak i kada ne znam što rade, odlučio sam da je vrijeme da ponovo ustoličim ćudljivog diplomanta Boba.

Plaćući i optužujući me da nisam fer, Bob nije najbolje primio zabranu uzimanja droge s dobrovoljcima. Šef moga Odjela savjetovao mi je da ga otpustim. Međutim, naš istraživački tim bio je malen, a meni su bili potrebni mjeseci da podučim nekoga drugog. Dao sam mu još jednu priliku i rekao da može nastaviti sudjelovati ako obeća da se neće družiti s dobrovoljcima. Bolnički odvjetnik i moj šef preporučili su mi da zatražim da Bob o tome potpiše ugovor. To bi mi omogućilo da na čist način dovršim njegovo sudjelovanje u projektu ukoliko bi ponovno izmakao kontroli.

S obzirom na oduševljenje koje je Bob iskazivao u vezi sudjelovanja u projektu, iznenadila me je njegova izjava da o ponudi mora „malo razmisliti”. Za tjedan dana, nevoljko je pristao potpisati ugovor koji mu zabranjuje neprikladne aktivnosti izvan okvira istraživanja. Međutim, nedostatak samokontrole i želja da uzima drogu s onima koji su uključeni u istraživanje, javila se na drugi način - kao želja da drogu uzme sa mnom.

Bob je odlučio krenuti na sat vremena dugu vožnju do moje kuće u planinama, u zaleđu Albuquerquea, i jedne subote pojavio se na mojim vratima nenajavljen. Počevši s veselim, ali neuvjerljivim: „prolazio sam ovuda pa pomislih da svratim”, razgovor je brzo skrenuo na njegovo polje interesa: „Možda bismo zajedno mogli uzeti gljive s psilocibinom”. Bio sam iznenađen i pitao ga kako to misli.

„Moram još puno toga naučiti o psihodelicima, a sada ih ne mogu uzimati s dobrovoljcima. Ali, vi me toliko toga možete naučiti. Želim se domoći trunke tog znanja i iskustva. Ima li boljeg načina za to od tripa s Vama, u Vašem domu?”

Imajući dojam da razgovaram s psihičkim pacijentom, nakanio sam završiti razgovor, i to najbrže što je moguće.

„Ne. To se neće dogoditi. Naravno, možeš ti imati trip sa svojim prijateljima, ali ne s dobrovoljcima niti sa mnom. Najbolje bi bilo, čini mi se, da se uključiš u neku terapiju i o tome progovoriš. Potreban ti je određeni profesionalni odmak, a čini se da s tim imaš problema.”

Bobovo je lice pocrvenjelo i opet je zajecao.

„Znam da nije trebalo da dolazim! Žao mi je. Ne znam što me je spopalo. Valjda sam osamljen. Samo se pokušavam uklopiti.”

„Nema problema.” Pokušao sam zvučati umirujuće. „Pojedi nešto, pa možeš krenuti natrag.”

No, priči ovdje nije kraj. Sljedećih mjeseci, kadgod bismo se Laura, Bob i ja našli da razgovaramo o istraživanju, on je plakao ili bi stajao na rubu plača u vezi s problemom uzimanja droge: bilo s dobrovoljcima bilo sa mnom. Još gore, njegovi su se osjećaji prelijevali na njegove odnose s potencijalnim dobrovoljcima. Znali bi mi dojaviti neke od komentara koje bi Bob usput dobio kroz razgovor o projektu:

„Znate, Rick je prilično napet u vezi s ovim istraživanjem.”

Ili: „Šteta stoje Rick toliko samozatajan u vezi svojih osjećaja i motiva u vezi ovog istraživanja."

Također, propuštao je dobrovoljcima davati važne obrasce na potpis, kao i predložiti im stavke koje su trebali pročitati.

Nije bilo druge: Bob je morao otići, a teško je bilo reći mu to. Međutim, kao da mu je laknulo što više ne mora raditi u tako nerazumno restriktivnim uvjetima rada. Nažalost, sada je bio slobodan da se druži i uzima drogu s kime god želi. Unatoč njegovim nastojanjima da te aktivnosti zadrži za sebe, o tome sam neprekidno slušao.

Naposljetku, nisam mogao pojmiti što je sve duhovna molekula kadra učiniti. Tijekom našeg rada očekivao sam psihoterapijska, mistična i iskustva na rubu smrti. Međutim, nedostatak bitnije promjene do koje su takva iskustva trebala dovesti stavio me u položaj da se zapitam o njihovoj vrijednosti.

Isto tako, nisam bio pripremljen za izuzetno česte izvještaje o susretima s raznim bićima. To se kosilo s mojim shvaćanjem ljudskog mozga i stvarnosti općenito. Također je otupilo moju sposobnost da suosjećam i dajem podršku našim dobrovoljcima. Bliskih kolega psihijatara ondje nisam imao, što je dodatno doprinosilo mom osjećaju izoliranosti te me je zabrinulo glede mojih reakcija na seanse.

Biomedicinski model otežavao je regrutiranje dobrovoljaca, odnosno nije ulijevao nadu s obzirom na ono što ih očekuje. Dugoročne koristi izgledale su neznatne, a nepovoljni učinci izraženiji i učestaliji. Teško sam pojmio i prihvaćao prilično visok postotak kontakata s bićima. Kolege, čijem sam se pristupanju studiji nadao, nisu mi se pridružili ili su odlučili natjecati se za dragocjena financijska sredstva i suradnike. Za studiju psilocibina bolničko je okruženje bilo neprikladno i potencijalno opasno, što me učinilo pesimističnim u vezi rada s punim dozama. Sukobi unutar istraživačkog tima prijetili su mojem krhkom nadzoru nad projektom.

Čak se Margot, moja maserka, zabrinula, premda sam o svojim projektima rijetko govorio. Ona je vrlo intuitivna iscjeliteljica kojoj sam godinama dolazio na masažu, jednom ili dvaput mjesečno. Jednom, pregledavajući me dok sam ležao na stolu, bila se vrlo uznemirila i ražalostila.

Rekla je: „Vidim zle duhove kako kruže iznad vas. Žele prijeći na ovu razinu, koristeći vas i droge. Zabrinuta sam. Ne sluti mi na dobro.”

Margot je, čak i za novomeksičke prilike, bila malo previše zadojena New Ageom. Nasmijao sam se i odgovorio: „Ne boj se, Margot, ako mi pokucaju na vrata, neću im otvoriti.”

Međutim, bila je u pravu. Bilo metaforički, simbolički ili stvarno, oko mene se gomilala ogromna količina negativnosti. Što učiniti? Na rješenje nisam dugo morao čekati, iako ga nisam sam izabrao. Moglo bi se reći da je stiglo na pomalo zastrašujući način.

Moja bivša supruga, Marion, iznenada je dobila rak. Srećom, tumor je lokaliziran, a kirurg je bio uvjeren da nakon brzo dogovorene operacije ništa nije ostalo. Međutim, „kako bismo bili sigurni”, liječnik je preporučio radikalniji kirurški zahvat, što je Marion odbila. Usredotočila se na alternativne načine liječenja. U isto vrijeme, moj posinak, Marionino najmlađe dijete, koji je živio s ocem u Kanadi, postao je depresivan i napustio školu.

Marion me zamolila da odem u Kanadu kako bih bio s obitelji dok se ona ne oporavi, da pomognem njezinom sinu i priuštim sebi malo odmora. Premda nisam bio siguran koliko me mogu uspješno zamijeniti u Albuquerqueu, pristao sam.

Svaka dva mjeseca planirao bih svoj dvotjedni boravak u Novom Meksiku i tijekom tih posjeta nastojao voditi što više studija. Napori su bili ogromni te sam se zabrinuo što će biti s podrškom na lokalnoj razini ako odem. Ni istraživanja ni dobrovoljce nitko nije poznao tako dobro kao ja.

Kod jednog od naših istraživačkih subjekata koji je surađivao pri traganju za pogodnim dozama psilocibina, počele su se javljati poteškoće. Vladan, o čijem smo iskustvu čitali u 12. poglavlju, sa svakom je seansom psilocibina sve više tonuo u duhovni pesimizam. Počeo se pitati: „Čemu sve to?” Kako na visokim dozama nije uspio doživjeti onakav intenzitet iskustva kakav se nadao, počeo se, zamišljen, držati po strani. Kada smo izrazili želju da uzme pauzu, kupio je poluautomatsko oružje „samo za slučaj Armagedona”. Odlučno je odbijao svaku pomisao da bi ga mogao upotrijebiti protiv nas. Nisam bio osobito uvjeren u to, pa sam ga pozvao u ured tijekom jednog boravka u Novom Meksiku, u nakani da procijenim

opasnost. Nakon dva sata razgovora malo sam se opustio, ali Vladan nije htio odustati od oružja.

Dobio sam dozvolu da počnem s jednim istraživanjem LSD-a, no odlučio sam pričekati. Uvjeti za davanje LSD-a u Istraživačkom centru nisu izgledali obećavajuće.

I, naposljetku, moja bivša zajednica budističkog samostana počela je kritizirati moje istraživanje i ujedno povukla svoju podršku. Sva ta događanja dovela su do toga da konačno odustanem od istraživanja psilocibina. O tome govorim u sljedećem poglavlju.

Kako stadoh na sveti žulj

Općenito govoreći, rijetka su nastojanja da se duhovnost - sa svojim nematerijalnim i (stoga) nemjerljivim aspektima - ugradi u klinička istraživanja. U ovom ćemo poglavlju vidjeti da ni organizirana religija, ma kako bila sklona mistici, nije dovoljno otvorena niti pouzdana kao procjenitelj duhovnog potencijala kliničkog istraživanja psihodelika.

Na nekoliko mjesta u ovoj knjizi spominjem moj interes za budističku teoriju i praksu. Kroz više desetljeća posjećivao sam američki zenbudistički samostan od kojeg sam, osim teorijskog i praktičnog doprinosa istraživanju, primio i mnogo osobne podrške i vodstva. Od početnog nadahnuća za istraživanje psihodelika do osmišljavanja upitnika i metoda za nadgledanje seansi, moje shvaćanje budizma prožimalo je gotovo svaki aspekt rada s duhovnom molekulom.

Budući da sam odrastao kao Židov tijekom 50-ih i 60-ih u južnoj Kaliforniji, moj se vjerski odgoj prvenstveno sastojao od učenja hebrejskog jezika, židovskih blagdana, povijesti i kulture. Također, sjećali smo se Holokausta i podupirali Izrael, novostvorenu židovsku državu. Nismo mnogo učili o tome kako susresti Boga. To se događalo samo drevnim patrijarsima: Abrahamu, Izaku, Jakovu i Mojsiju.

Tijekom mog židovskog obrazovanja bilo je radosnih trenutaka. Pjevanje hebrejskih narodnih pjesama u većim skupinama (kao i molitve) bilo je ekstatično, premda u to vrijeme nisam koristio tu riječ. Takvi su bili i komplicirani izraelski narodni plesovi, s karakterističnim kovitlacima i vrtlozima, koje smo bili učili. Osim toga, jedna nas je vjeroučiteljica pokušavala naučiti meditirati. Zatvorili bismo oči kad i ona, a zatim kroz poluotvorene kapke gledali po sobi ne bismo li vidjeli tko viri. Naša je učiteljica imala blaženi izraz lica sjedeći za stolom ruku položenih u krilo. Prilikom meditacije u učionici, jednom sam ili dvaput opazio nešto unutar sebe što sam osjetio kao dobro, mirno i pravo, no ujedno sam se plašio i bilo mi je neugodno doći s time u dodir.

Kasnije sam otkrio da istočnjačka religijska učenja i prakse daju najpristupačnije metode kojima bih mogao zadovoljiti želju za dubljim istinama što su se pojavile tijekom mojih studentskih godina. Po tome sam sličan mnogima iz moje generacije. Te „nove religije“ obuhvaćale su zen i druge oblike budizma, hinduizma i sufizma. Njihovo naglašavanje mističnog jedinstva s izvorom svekolikih stvorenja odgovaralo je mojoj dubokoj potrebi za krajnjom istinom. Izvjesnost utjelovljena u nedavno pristiglim japanskim, indijskim i tibetanskim učiteljima, i duhovne vježbe koje su obećavale rezultate potvrđene generacijama praktikanata, posložili su se u neodoljiv paket.

Moje uvođenje u misterije Istoka dogodilo se ranih 70-ih u obliku transcendentalne meditacije. Uživao sam u tišini i spokoju do kojeg se tom praksom dolazilo, ali me njena intelektualna potka nije privlačila. Ubrzo nakon toga, u budizmu sam otkrio praktično i intelektualno nadahnuće koje sam tražio.

Budizam je dvije i pol tisuće godina stara religija, utemeljena na meditaciji, koja objektivno, psihološki i razmjerno lako dostupnim terminima opisuje i razmatra sva stanja uma koja čovjek može zamisliti, bilo da su užasavajuća, blažena, neutralna, poticajna ili štetna. Osim toga, budizam nudi praktične moralne uzročno-posljedične norme koje se kroz unutarnje uvide u meditaciji primjenjuju na svakodnevni život.

U nekoliko navrata pokušao sam naći prikladnu budističku zajednicu. Još jednom me je Jim Fadiman, sa Stanforda, uputio u pravom smjeru, ovaj puta prema američkom zen samostanu na Srednjem zapadu kojeg je vodio prilično suzdržan ali iznenađujuće stamen azijski učitelj. Tijekom

1974. ondje sam prošao kroz dvotjedno meditacijsko poniranje u sebe i osjećao se kao da sam došao kući. Redovnici su bili vedrog ali praktičnog duha, s obje noge na zemlji, te smo uživali družiti se. Najzanimljivije je bilo to da je većina njih svoje prve poglede na duhovni put stekla na psihodeličnim drogama.

Tu informaciju, dakako, nisu dali tek tako. Ali, u ranim slobodarskim danima hrama, takvo je neformalano samo-razotkrivanje bilo uobičajeno. Samo je trebalo upitati: „Jesi li uzimao psihodelike prije nego što si postao redovnik? Koliko je to bilo važno za tvoju odluku?" Velika većina ih je bila uzimala, a prve uvide u prosvijetljeno stanje uma doživjeli su upravo uz njihovu pomoć.

Petotjedno povlačenje u samostan za vrijeme odmora od Medicinske škole pomoglo mi je da oblikujem prenosivu i djelotvornu budističku praksu. Meditacija je bila jednostavna i jasna: sjedni udobno, ispravi leđa i samo sjedi. „Samo sjedi“, kao kada se nekome kaže „samo hodaj“, „samo operi sude“ ili „samo diši“. Drugim riječima, fokusiraj svoju punu pozornost na zadatak pred sobom. Stoga si, kad bi sjedio, naprosto sjedio. Nema razmišljanja, sanjarenja, vrpoljenja, emotivnih reakcija, priče ili bilo čega drugog što komplicira proces sjedenja. Pravilno disanje uz ravnomjerni udisaj-izdisaj odlično funkcionira kao sidrište, točka za uzemljenje lutajućeg uma i fokusiranje pažnje kadgod bi ometajuće misli ili emocije prekidale umirenu svijest.

Po povratku u Medicinsku školu, rezervirao bih sobu za podnevnu meditaciju gdje bi mi se u vrijeme ručka uvijek netko pridružio na polusatnom „sjedenju“. Ostao sam u bliskom kontaktu s nekolicinom redovnika, redovito posjećivao samostan i organizirao meditativne seanse koje su vodili svećenici na putu za New York.

Budizam i meditacija također su izgledali kao bogato područje za akademska istraživanja. Dogovorio sam da izborni predmet Škole mentalnog zdravlja slušam u Institutu Nyingma kojeg je na brežuljcima Berkeleyja, u Kaliforniji, osnovao tibetanski budistički lama. Na tom tečaju učili smo osnovna načela i praksu budističke psihologije. Tu sam prvi put čuo za *abhidharmu*, budistički sustav psihologije.

Abhidharma se može grubo prevesti kao „katalog mentalnih stanja“. Postoje stotine tekstova na tu temu, ali lama iz Nyingme nije bio zainteresiran da nam kaže nešto više od najosnovnijih načela.

Prema jednoj od temeljnih zasada, normalan tijek osobnog iskustva zapravo je lagana sinteza nekoliko komponenata. Ti se aspekti nazivaju *skandhe* ili „skupine“, pet „stvari“ koje čine naše stanje svijesti: forma, osjećaj, percepcija, svijest i navika. Proveli smo mnoge dane raspravljajući o svakoj od njih, sve dok nismo dogovorili definiciju s kojom smo se osjećali dobro i mogli je izraziti poznatim zapadnjačkim terminima.

Druga važna točka bila je mogućnost za razrješenje, odnosno metode kojima se može rastočiti ljepilo koje drži te *skandhe* zajedno. Budisti vjeruju da se rastakanjem fasade našeg osjećanja sebe može pristupiti dubljim slojevima stvarnosti, suosjećanja, ljubavi i mudrosti. U tom je procesu niz stupnjeva, i učitelj koji dobro poznaje materiju može pomoći meditantu da prepozna te stupnjeve i kroz njih napreduje. Budizam je usavršavao takve tehnike tijekom tisućljeća i milijuni praktikanata su potvrdili vrijednost spomenutih metoda i njihovih rezultata.

Premda su meditacije bile detaljnije i složenije od „samog sjedenja“, *skandhe* su bile fascinantne i davale su obećane rezultate. Budući da sam trebao napisati znanstveni članak o svom ljetnom iskustvu, iskoristio sam priliku da objavim opis sustava *abhidharme* i neka vlastita meditativna iskustva. Učenje o *abhidharmi* također me navelo na razmišljanje o njezinoj korisnosti u određivanju psihodeličnih stanja.¹

Nakon diplomiranja na medicinskom fakultetu, vratio sam se u Kaliforniju radi stažiranja na psihijatriji. Ondje sam, u Sacramentu, pomogao osnovati i vodio skupinu za meditaciju povezanu sa samostanom, koja se sastajala tjedno, a meditativne seanse vodili su redovnici. Godinama se skupina nalazila u mojoj kući tako da sam imao mnogo prilika raspravljati s članovima samostanske zajednice na temu mojih interesa, psihodelika i drugih stvari. U samostanu sam prošao obred zaređenja laika u budističku sektu čije je učenje slijedio poglavar, a s mojim prvim prijateljima redovnicima, koji su sada starješine u svećeničkoj hijerarhiji, zadržao sam bliske veze.

Nakon četiri godine stažiranja na psihijatriji na Kalifornijskom sveučilištu u Davisu, karijera i prilike za usavršavanje odveli su me iz Sacramenta, ali sam se za dvije i pol godine vratio na dodiplomski studij. Lokalna skupina za meditaciju koju sam pomogao oformiti još se uvijek sastajala, no struktura izvorišne organizacije bitno se promijenila. Mnogi

su redovnici otišli budući da je učenje postalo naglašeno fokusirano na samog učitelja i njegova duhovna iskustva. Istodobno, poglavar se posvetio samotnijem životu, okruživši se povjerljivim pomoćnicima. Osim toga, svjetovna zajednica sada je imala hijerarhiju. Sve se naglašenije gledalo na to „tko je unutra, a tko vani“. Nije bilo više neformalnog i opuštenog druženja i razmjenjivanja iskustava.

Kad sam se kasnije preselio u Novi Meksiko, bio sam vanjski član šire zajednice budističkog samostana. Nisam se želio petljati u politički ustroj kojeg sada niste mogli zaobići ako ste željeli osnovati lokalnu skupinu za meditaciju, ali sam se nalazio s članovima i redovito meditirao na neformalnim sastancima. Osim toga, ostao sam u kontaktu s nekoliko redovnika u vodstvu hrama s kojima se sada već poznajem preko dvadeset godina. Premda je samostanska zajednica u cjelini izgubila nešto od svoga sjaja, smatrao sam je mojim duhovnim domom i ondje 1990. godine sklopio brak.

Mnogo je načina na koje je budistička praksa utjecala na istraživanje DMT-a. Jedan se od njih odnosio na to kako nadgledamo susrete dobrovoljaca s DMT-em.

Nadgledanje psihodeličnih seansi obično se naziva „sjedjenje“ (engl. sitting; op. prev). Mnogi misle da taj naziv potječe od izraza za čuvanje djece, „baby-sitting“ tj. nečega što čovjeka stavlja u vrlo ovisno, povremeno konfuzno i ranjivo stanje. No, još je važnije „sjedjenje“ u smislu meditacije. Sestra istraživačkog tima (bilo Cindy ili Laura) i ja trudili smo se najbolje što smo znali da „samo sjedimo“ dok smo bili s našim dobrovoljcima tako da smo: promatrali kako dišu, budno pazili, gledali ravno pred sebe, bili spremni na odgovor, održavali pozitivan i osviješten stav i dopuštali da se iskustvo istraživačkog subjekta odvija bez nepotrebnih uplitanja.²

Razumijevanje meditacije pomoglo mi je, također, da vodim ljude kroz stanja DMT-a. Primjerice, primijenio sam model uma abhidharme kada sam upućivao dobrovoljce da se odupru bujici boja, ili da istraže prostor unutar teksture drvenih vrata, ako drže oči otvorene. Sugerirajući dobrovoljcima da se prepuste, usredotoče na disanje i tjelesne osjete, da zadrže protočan um bez obzira na naviruće misli - sve sam te postupke usvojio tijekom desetljeća vršenja i proučavanja meditacije.

Dodirne točke psihodelika i budističke meditacije nalazimo i prilikom izrade skala procjene.

Prethodni psihološki upitnici kojima su se mjerili efekti psihodeličnih droga, imali su ozbiljne nedostatke. Pretpostavljali su da su psihodelici „psihotomimetični“ ili „shizotoksični“, i stoga su naglašavali neugodna iskustva. Mnoge su takve skale napravljene u radu s dobrovoljcima, a ponekad su to bili zatvorenici tj. bivši ovisnici kojima nije bilo rečeno koje droge dobivaju ili kakvi mogu biti efekti.

Kako bih ponudio alternativu takvom načinu mjerenja psihodeličnog iskustva, za opisivanje mentalnih stanja upotrijebio sam metodu utemeljenu na abhidharmi i skandhama. Taj sasvim deskriptivan model dobro se stopio s pristupom koji dobro poznajemo pod nazivom „psihičko stanje“ kod razgovora sa psihijatrijskim bolesnicima: dok s nekim razgovarate, oprezno istražujete kvalitetu osnovnih psihičkih funkcija kao što su raspoloženje, mišljenje i percepcija.

Uobičajeni termini abhidharme kao što su „oblik“, „osjećaj“, „percepcija“, „svijest“ i „navike“ postale su okvir ili struktura unutar koje su nastala pitanja za skalu procjene, odnosno, način za klasifikaciju odgovora. Međutim, umjesto da sam ih nazvao skandhama, mislio sam da će zapadnjačkom znanstvenom publikumu više odgovarati tečniji naziv „klinički klasteri“.

Na kraju svake seanse tijekom čitavog projekta radili smo s tim novim upitnicima, *Skalama procjene halucinogena*, te vršili analizu.

Rezultati su bili izvanredni.

U kliničkoj je psihofarmakologiji dobro poznato da su dobri upitnici pouzdaniji od bilo kojeg biološkog činitelja u procjeni učinaka droge. Drugim riječima, u određivanju doza droge ili različitih tipova droga, dobro osmišljena skala procjene bolja je nego mjerenje krvnog tlaka, pulsa ili razine hormona. Nadao sam se da će ti upitnici odgovoriti u skladu s tradicijom, i to se dogodilo bez poteškoća. Koristeći rezultate tih upitnika, bolje smo mogli kategorizirati reakcije na različite doze DMT-a ili efekte kombiniranja DMT-a s drugim drogama, negoli je to bio slučaj s mjerenjem promjena bilo koje biološke varijable, uključujući krvožilne i podatke o hormonima u krvi. No, time je potvrđena i mudrost i snaga budističkog pristupa stanjima psihe.

Zajedno s dr. sc. Cliffordom Quallsom, biostatničarom u Istraživačkom centru, radio sam na tim obrascima koristeći „klinički klaster“ ili skandha metodu i usporedio tu analitičku metodu s velikim brojem alternativnih, isključivo statističkih modela. Tehnika abhidharme bila je jako dobra, čak nadmoćna u odnosu na druge, razvijene samo na temelju matematičkih pokazatelja. Budući da rezultati kompjutorske klasifikacije nisu bili bolji od onih kliničkog klastera, i budući da je upotreba skandhi dala prednost intuitivnom pristupu, pobjedu je odnio budistički sustav klasifikacije. Otada su i druge skupine koristile te upitnike i potvrdile njihovu korisnost u mjerenju stanja izmijenjene svijesti, svijesti pod drogom i slično.³

Budizam nije također pomogao u boljem razumijevanju seansi DMT-a. Njegova dalekosežnost obuhvaća sva iskustva: duhovno, na rubu smrti, pa i nematerijalnih i nevidljivih svijetova. Međutim, nedostatnost mog budističkog obrazovanja ipak me suočila s dva ozbiljna ograničenja.

Na koji sam način trebao odgovoriti dobrovoljki/dobrovoljcu koji je upravo prošao kroz duhovno iskustvo izazvano drogom? Je li to bilo „pravo“ prosvjetljenje ili nije? Kao što sam detaljnije opisao u 16. poglavlju, „Mistična stanja“, seanse su u svakom slučaju ostavljale dojam da se zbilo nešto uistinu duboko. Također, sami dobrovoljci nisu nimalo dvojili da su prošli najdublje i najintenzivnije iskustvo svog života. Međutim, valjanost ili „kvalificiranost“ onoga što su dobrovoljci razumjeli mogao sam utvrditi jedino prema psihijatrijskom modelu tumačenja, jer mi moja znanja i stručnost nisu dopuštali ništa drugo.

Drugi je problem bio kako staviti u odnos ono što sam znao o budističkom pristupu nematerijalnom svijetu s onim što su izvještavali dobrovoljci. Primjerice, tibetanski i japanski oblici budizma imaju čitav popis demona, bogova i anđela. Razumijevao sam ih simbolički, kao određene kvalitete unutar nas, a ne kao samostalne netjelesne oblike života.

Kad su dobrovoljci počeli izvještavati o kontaktima, moja je prva reakcija bila: „O, to je nešto o čemu se govori u budizmu. To su samo aspekti našeg vlastitog uma.“

Međutim, susreti su postajali sve neobičniji, a bića su počela testirati, sondirati, umetati stvari, proždirati i silovati naše dobrovoljce. Budistički sustav vjerovanja nije bio u stanju objasniti iskustva takve vrste. Općenito,

ako bih sve elemente tih priča pokušao uzeti „stvarnim“ ili „posebnim“, mogao sam, s druge strane, primijeniti budizmu svojstven skepticizam. To jest, radilo se samo o „susretanju bića“. Te naizgled stvarne životne forme nisu nužno bile ništa mudrije niti pouzdanije od bilo čega drugog na što bismo mogli naići u našim životima ili umovima.

Usprkos tome, bilo mi je potrebno neko vodstvo, kako za duhovno iskustvo tako i za aspekt „kontakta“. O rezultatima našeg rada i svojim nedoumicama počeo sam razgovarati s provjerenim prijateljima redovnicima. Najčešće sam se obraćao velečasnoj Margaret, budističkoj svećenici koju sam upoznao 1974. za vrijeme mog prvog boravka u samostanu.⁴

Po profesiji klinički psiholog, Margaret je postala budistička redovnica nakon što je shvatila da: „nisam željela biti puštena u ovaj svijet onakva kakva sam tada bila.“ Htjela je dobiti iskustvo vlastitog psihičkog i duhovnog zdravlja prije negoli pokuša pomoći drugima. Međutim, zavoljela je život u samostanu pa je ostala. Margaret i ja govorili smo istim jezikom, razmišljali o istim stvarima i promatrali čovjeka slično uvježbanim kliničkim pogledom.

Prije nego što je počelo istraživanje DMT-a, dogodilo se da sam nekoliko dana proboravio u samostanu. Dvogodišnje putovanje kroz labirint zakonskih propisa, traženja dozvole i financijske potpore kako bih počeo davati DMT, bližilo se kraju. Margaret je napredovala od glavnog pomoćnika do poglavara, tako da je bila vrlo opterećena obavezama. Ipak, našli smo vremena za susret i ja sam je informirao o svom osobnom i profesionalnom životu. Razgovor se prenio na moj interes za davanje DMT-a ljudima, istraživačkim subjektima. Upoznao sam je s mojim uvjerenjem da epifiza možda stvara DMT u mističnim trenucima našeg života i teoretizirao o njezinoj mogućoj ulozi u smrti i stanjima na rubu smrti.

Redovnica izdužene figure i obrijane glave od svojih je prstiju ispred usta načinila piramidu, te je tako spojene prste skupljala i širila. Njezine intenzivno plave oči su se suzile, pogledala je preko moga ramena i zagledala se u bijeli zid.

Tiho je rekla: „Govoriš o nečemu što bi samo jedan od milijun ljudi mogao napraviti.“

Ovu namjerno nejasnu primjedbu uzeo sam kao ohrabrenje da produbim temu. Razmišljajući o ulozi psihodelika u duhovnom razvoju,

spomenuo sam da su mnogi, sada stariji, redovnici svoje prve uvide na duhovnom putu stekli preko LSD-a i drugih droga.

Margaret se nasmijala rekavši: „Znaš, ja doista ne znam jesu li mi tripovi s LSD-em pomogli ili naškodili duhovnoj praksi!”

„Teško je reći, zar ne?”, odgovorio sam.

„Da, doista.”

Pogledala je na sat, pokupila šalicu od čaja i uljudno se ispričala.

Sljedeće godine, 1990., u samostanu sam se i oženio. Na odvojenom sastanku prije obreda neobavezno sam pričao s dva redovnika prijatelja, koji sada vrše najviše dužnosti unutar reda. Obojica su u mladosti uzimali psihodelične droge, i to s jednim momkom koji je kasnije, u Novom Meksiku, postao moj dobar prijatelj, inače poznat po korištenju MDMA u psihoterapijske svrhe. Obojica su me pitali o njemu i njegovom istraživanju MDMA, i na neki način bili fascinirani mojim planovima da proučavam DMT.

Po dovršetku studije reakcije na dozu 1992. godine, napisao sam Margaret dugačko pismo opisujući u cijelosti priče dobrovoljaca s iskustvima na rubu smrti, prosvjetljenja i kontakata s bićima. Također sam joj povjerio svoje mišljenje da je okruženje bilo previše neutralno i da su naši dobrovoljci predobro poznavali psihodelike a da bi im to donijelo ikakve koristi. Spomenuo sam potrebu izravnijeg pomaganja ljudima, u skladu sa psihoterapijskim projektom uz pomoć psilocibina sa smrtno bolesnima.

Privuklo me je istraživanje smrtonosnih bolesti zbog naprednih rezultata u tom području koje je dao prvi val kliničkih istraživanja psihodelika 60-ih godina. Osim toga, naglasak na pozitivne učinke duhovnih i iskustava na rubu smrti, koje omogućuju psihodelici, doprinio je mojem dubljem zanimanju za te droge.

Margaret je odgovorila: „Vrlo zanimljivo! Ali, u koju svrhu? Možda će budući rad na pomaganju' baciti nešto svjetla na to.” Također se pitala o odnosu rizika i koristi, te mi savjetovala da studiju izvodim samo u slučaju ako sam siguran da je rizik krajnje malen, a mogućnost uspjeha vrlo visoka. Također, mudro me uputila da promislim o nedostatnom vremenu u slučaju ublažavanja nepovoljnih učinaka eventualno bolne ili uznemirujuće seanse sa psilocibinom.

Godine su brzo prolazile i krajem 1994. povećao se broj mojih pitanja u vezi korisnosti istraživanja psihodelika. Negativni efekti su se gomilali, a dugotrajne i pozitivne bilo je teško procijeniti. Osim toga, iscrpila me stalna izloženost dobrovoljcima pod psihodelicima. Sve to povjerio sam Margaret.

Kao i uvijek, ona je podržala štogod je izgledalo korisno za moj duhovni rast. Ako je to značilo i odustajanje od istraživanja, imala je razumijevanja. No, potaknula me da potražim nekoga kome bih prenio projekt, kako se započeti rad ne bi prekinuo u mojoj odsutnosti.

Okolnosti koje sam opisao u prethodnom poglavlju, odvele su me u Kanadu, ali sam redovno putovao u Albuquerque kako bih nastavio voditi istraživanje. Nakon preseljenja, sreo sam članove lokalne skupine za meditaciju povezane sa samostanom i počeo s njima meditirati. Ondje postoji veći ogranak budističkog reda iz susjednih Sjedinjenih Država, blizu granice, čija je svećenica planirala tečaj meditacijskog poniranja za našu zajednicu. Stigla je velečasna Gwendolyn i vikend seminar je počeo.

Gwendolyn je ušla u hram gotovo ravno iz roditeljske kuće. Imala je niz iznimno dubokih duhovnih iskustava u samostanu i bila visoko rangirani učitelj. Unatoč tome, nije se najbolje snalazila u svjetovnim pitanjima tako daje upravljanje jednim urbanim meditacijskim centrom bio ozbiljan izazov njezinim socijalnim vještinama.

Tijekom pastoralnog savjetodavnog susreta s Gwendolyn, upoznao sam je s istraživanjem u Novom Meksiku i s mojim rastućim sumnjama glede svrhovitosti svega toga. Iskoristio sam priliku da iznesem svoju priču pred redovnicom koja o meni nije ništa znala, te da čujem njezine, svježe spoznaje.

Kad sam tjedan dana kasnije čuo Gwendolynin glas preko telefona, bio sam iznenađen.

„Nakon razgovora s tobom bilo mi je tri dana zlo, toliko me je to uzrujalo. Nazvala sam poglavara koji je, kako znaš, na samrti. Ovo je prva stvar za koju se osobno zainteresirao unazad godinu dana. Razgovarali smo, što sam učinila i s drugim starješinama samostana. Odlučili smo da smjesta moraš prestati sa svojim istraživanjem. Do kraja tjedna dobit ćeš službeno pismo.”

Odgovorio sam: „Razmislit ću o tome.”

Dva tjedna kasnije pismo je stiglo, ali ne od Gwendolyn nego od Margaret. Počelo je s „nadam se da ono što sam čula iz treće ruke nije istina. Ali, ako jest, dopusti mi da ovo kažem." Takvim uvodom otpočela je s optužnicom mogeg istraživanja - proteklog, sadašnjeg i planiranog:

„Tvoje istraživanje psihodelika sasvim je jalovo, lišeno svake stvarne dobrobiti za ljudski rod, i vrlo opasno.

Po mojem mišljenju, ideja o davanju psihodelika smrtno bolesnima užasno je opasna. Strašno je blizu preuzimanju uloge Boga, a slično sam vidjela u drugim profesijama koje se bave psihičkim zdravljem.

Pokušaj da se iskustva prosvjetljenja izazovu kemijskim sredstvima nikada ne može, i neće, uspjeti. Ljude će samo zbuniti, a za tebe će imati ozbiljne posljedice."

Potom je stiglo Gwendolynino pismo.

„[Tvoja istraživanja] protive se načinu života usklađenog s budističkim učenjima.

Taj DMT može izazvati iskustva prosvjetljenja koja su iluzije i suprotna učenju Buddhé.

Halucinogene supstance stvaraju zbrku i zbunjuju um, ometaju vjersku praksu i mogu biti uzrok utjelovljenja u kraljevstvima kaosa i patnje.

To je učenje i stajalište mene, [poglavar], [reda] i čitavog budizma.

Molimo te da takve eksperimente obustaviš."

Redovnike sam podsjetio na dijalog koji smo godinama vodili na temu mogeg interesa i istraživanja psihodelika. Također sam ukazao kako su članovi zajednice čitavo vrijeme izražavali interes za moj rad, kao i da nije bilo ranije preporuke da ga izbjegavam ili zaustavim. Ako ništa drugo, tu je bio entuzijazam i ohrabrenje da taj interes upotrijebim kao poticaj da krenem dublje u vlastiti duhovni odnos prema vanjskom svijetu. Podsjetio sam ih na mnoge razgovore s redovnicima koji su potvrdili važnost vlastitih psihodeličnih iskustava kao vodećih u njihovim prvim težnjama prosvjetljenju.

Uz to, jedva sam čekao da s njima raspravim o nekim stvarima koje su ih brinule. To se odnosilo na očite probleme u vezi s mišljenjem da je izvjesno znanje dostupno samo uz pomoć jednog vanjskog agensa, odnosno droge. Također, prihvatio sam teoretsku mogućnost, koju je postavila Gwendolyn, da neki mogu pogrešno protumačiti neku

ponovljenu psihodeličnu scenu (*flashback*) kao stvarno iskustvo prosvjetljenja.

Međutim, ništa od ovoga nije prihvaćeno kao osnova za proširenje razgovora na tu temu.

Zbog čega?

Poglavar je umirao i htio je osigurati, koliko je to bilo moguće, da učenje koje ostavlja za sobom ostane neokaljano. Osim toga, stariji redovnici lobirali su za to izbornu mjesto s kojeg se određuje budućnost zajednice. Tko je bio najrevniji branitelj učenja? Oni s pozitivnim psihodeličnim iskustvima koja su ih i uvela u budizam morali su šutjeti, i zbiti redove iza članova bez takvih iskustava. Psihodelici nisu smjeli postati kamen smutnje u tom ključnom trenutku postojanja samostana.

A zatim je ujesen 1996. časopis *Tricycle, The Buddhist Review* izašao s mojim člankom u kojem pozivam na raspravu o uvođenju psihodelika u budističku praksu.

U članku sam opisao Eleninu prvu seansu s visokom dozom, o kojoj smo čitali u 16. poglavlju, „Mistična stanja“. Njezino iskustvo poslužilo je kao primjer da je s DMT-em moguć duhovni napredak nekome tko je psihodelicima otvoren - osobi koja redovito meditira, sklona je introspekciji i preispitivanju samog sebe i koja osjeća duboku naklonost i poštovanje spram droga kao što je DMT. Također sam izrazio zabrinutost u vezi izoliranih iskustava koja, ako se događaju van duhovnog ili terapijskog konteksta, nisu osobito učinkovita u stvaranju ozbiljne dugoročne promjene u naših dobrovoljaca. Stoga sam zaključio riječima:

„Vjerujem da ima načina putem kojih bi budizam i psihodelijska zajednica mogle imati koristi od otvorene, iskrene razmjene ideja, prakse i etičnosti. Etičko, disciplinirano strukturiranje života, iskustva i međuljudskih odnosa, proizašlo iz tisuće godina tradicije budističkih zajednica može pružiti primjer psihodelijskim zajednicama. Ta dobro razvijena tradicija mogla bi unijeti smisao i dosljednost u izolirana, razjedinjena i slabo integrirana psihodelična iskustva. Mudrost psihodeličnog iskustva lišena neophodne ljubavi i suosjećanja koje treba njegovati u svakodnevnom životu, može, u suprotnom, biti potraćena u obilatom narcizmu i ugađanju vlastitim prohtjevima. Mada je moguće

da se to dogodi i u okviru meditacijske budističke tradicije, manje je vjerojatno u sustavu uzajamne kontrole kakva postoji u dinamičnoj zajednici praktikanata.

S druge strane, predani sljedbenici budizma s malo uspjeha u svojim meditacijama, ali vrlo dobri u moralnom i intelektualnom razvoju, mogu imati koristi od pomno kontroliranih, pripremljenih, nadgledanih i praćenih psihodeličnih seansi, pospješujući time svoju praksu. Psihodelici, ako ništa drugo, proširuju čovjekov pogled. A osobu dubljih stremljenja sličan pogled može potaknuti na dugotrajan naporan rad neophodan da se takav pogled oživotvori."⁵

Članak je zapečatio moju sudbinu u samostanskoj zajednici. Moja životna povezanost s tim vjerskim redom obilježila bi ga kao širitelja takvih ideja. Primjerke *Tricyclea* Gwendolyn je poslala članovima moje nove skupine za meditaciju, kao i svim ostalim skupinama i samostanu. U njemu je nadopisala moje komentare kojih se sjećala s našeg susreta za koji sam mislio da je povjerljivo dušobrižničkog karaktera. Pisala je lokalnoj zajednici rekavši im da ne ulaze u moju kuću jer, možda, u njoj držim psihodelične droge.

Njezino je ponašanje dovelo čitavu stvar do točke ključanja. Uložio sam formalni prigovor zbog otkrivanja povjerljivih podataka. Osim što sam upozorio na nedopustivost Gwendolyninih postupaka, tražio sam da se red nedvosmisleno izjasni o mojem istraživanju. Udovoljili su objema zahtjevima.

Samostan se u odgovoru složio da je ona doista prekršila povjerenje, no to je učinila zbog „općeg dobra“, odnosno zato da se „spriječe pogreške koje bi se mogle dogoditi u ime budizma“. Čovjek ne može biti dobar budist i smatrati da psihodelike može uključiti u budističku praksu.

Nisam mogao učiniti mnogo. Svetost je pobijedila istinu. Taj se budistički pravac nije ničim razlikovao od bilo koje druge organizacije čiji opstanak ovisi o jednodušno prihvaćenoj platformi ideja. Samo oni mogu određivati koja su pitanja dopuštena, a koja nisu.

Kasnije sam čuo da je samostanska zajednica izabrala Margaret za poglavaricu reda. Ona dva redovnika koji su, godinama ranije, uzimali psihodelike s mojim prijateljem iz Novog Meksika također su dobro prošla na izborima. Jedan je izabran za poglavara samostana, a drugi za njegovog prvog pomoćnika. Tako su političke ambicije prevladale nad iskrenim

dijalogom. Malo je bilo vjerojatno da će organizacija priznati i otvoreno razgovarati o tome kako su tri njihove vodeće osobe bivši korisnici LSD-a, ili da su oni odlučili ući u samostan nadahnuti iskustvima s drogom.

Mada sam se mogao izdignuti iznad licemjerja koje je stajalo iza osporavanja mog rada, određena je cijena ipak plaćena. U kombinaciji s događajima i okolnostima koje sam opisao u prethodnom poglavlju, moja energija da nastavim istraživanje prilično je okopnila. Nakon što sam zbog istraživanja dvaput morao putovati do veoma udaljenog Albuquerquea, dodatni pritisak moje duhovne zajednice slomio je i posljednju trunku moje želje da nastavim. Bilo je vrijeme da zastanem.

Na Sveučilištu sam dao ostavku te vratio preostalu drogu i novac od donacije za zadnju godinu projekta u Nacionalni institut za sprečavanje zlouporabe droga. Napisao sam zaključne tekstove svih projekata i poslao kopije odborima i nadležnim službama s kojima sam radio tijekom proteklih sedam godina. U ljekarni su izvagane sve naše droge, spakirane i poštom poslane u službu sigurnosti blizu Washingtona, D.C. Te količine DMT-a, psilocibina i LSD-a još i danas su tamo.

. VI. dio .

Što je moglo
i
što može biti?

DMT: duhovna molekula

Gotovo je nepojmljivo da kemijski spoj tako jednostavan kao što je DMT može omogućiti pristup toliko zadivljujućem nizu različitih iskustava, od neznatno dramatičnih do onih „zemljotresnih“, kakve je teško i zamisliti. Od psiholoških uvida do susreta s vanzemalcima. Od kukavnog straha do gotovo nepodnošljivog blaženstva. Od dolaska na rub smrti do ponovnog rođenja. Do prosvjetljenja. I sve to od prirodno nastajućeg kemijskog srodnika serotonina, rasprostranjenog i veoma bitnog moždanog neurotransmitera.

Jednako je tako fascinantno analizirati zašto su Priroda ili Bog stvorili DMT. Koja je biološka ili evolutivna prednost u tome da različite biljke ali i naša tijela mogu sintetizirati duhovnu molekulu? Ako se DMT doista stvara u posebno stresnim trenucima našeg života, je li to slučajnost ili namjera? Ako se radi o namjeri, koja je njena svrha?

Kod izvještaja smo vidjeli kako se iskustva dobrovoljaca značajno podudaraju sa prirodno uzrokovanim psihodeličnim stanjima svijesti. Ne možemo zanemariti poklapanje opisa istraživačkih subjekata kojima je data visoka doza DMT-a s onima od ljudi koji su spontano doživjeli duhovna, mistična i stanja na rubu smrti. Mada prije početka našeg rada nisam očekivao da bi kontakt s nematerijalnim bićima mogao biti

posebno često iskustvo, podudaranje između onoga što se događalo „na terenu” s onim u sobi 531 također je bilo nepobitno.

Sličnosti između pojava koje se događaju prirodno i onih izazvanih DMT-em podupiru moju teoriju da su spontana „psihodelična” iskustva posredovana podizanjem razine *endogenog* DMT-a. U 4. poglavlju, „Psihodelična epifiza”, iznio sam niz bioloških scenarija u kojima epifiza može sintetizirati DMT, te spekulirao o metafizičkim i duhovnim implikacijama tih mogućnosti.

Kako, dakle, ta duhovna molekula - bilo da je stvorena unutar tijela posredstvom (kako se pretpostavlja) bioloških kanala, ili daje uzeta izvana kao u našim istraživanjima - tako radikalno mijenja našu percepciju? U ovom poglavlju pustit ćemo mašti na volju i razmotriti sve moguće odgovore.

Većina nas, zajedno s najokorjelijim neuroznanstvenicima i nematerijalističkim misticima, prihvaća ideju da je mozak stroj, instrument svijesti. To je tjelesni organ načinjen od stanica i tkiva, bjelančevina, masnoća i ugljikohidrata. On obrađuje sirove osjetilne podatke koje prima od organa osjeta, koristeći elektricitet i kemijske spojeve.

Ako funkciju mozga poistovjećujemo s modelom „prijemnika stvarnosti”, onda ga možemo usporediti s drugim prijemnikom koji nam je svima dobro poznat: televizorom. Analogijom između mozga i televizora možemo vidjeti kako izmijenjena stanja svijesti, uključujući i ona psihodelična izazvana DMT-em, upućuju na mozak kao na sofisticirani prijemnik.

Najjednostavnije i najuobičajenije razine promjene kojima nam duhovna molekula omogućuje pristup su osobna i psihološka. Učinci mogu biti poput finog podešavanja televizijske slike, kontrasta, svjetla i boja. Te „slike” se sastoje od osjećaja, dojmova i sjećanja koji nisu nimalo neobični ili neočekivani. Nema ništa posebno novog, ali ono što se sada vidi daleko je jasnije, uz finije pojedinosti.

Tu vrstu reakcija u naših dobrovoljaca proizvele su niske doze DMT-a. Katkada su se pojavile i na višim dozama u onih kod kojih su osobne potrebe i psihofizički ustroj zahtijevali dublji rad na vlastitim životima i odnosima.

U radu s tim prilagodbama svijesti, DMT se ne razlikuje mnogo od ostalih droga ili procesa koji se koriste u psihoterapiji. Stimulansi, posebno amfetamini i droge njemu slične kao što je MDMA, pobuđuju mentalne procese na potencijalno koristan način. Olakšavaju pamćenje i razmišljanje. Pronalaženjem i pojašnjavanjem osjećaja vezanih uz ta sjećanja i misli omogućuju nam da se suočimo s tim emocijama i prihvatimo ih te, oslobođeni, krenemo dalje.

Na dubljim psihoterapijskim seansama primjenjuje se mnogo istovrsnih mehanizama. Istrajnost i podrška terapeuta pri otkopavanju bolnih sjećanja i ovladavanju snažnim osjećajima koje su izazvali, ima slične blagotvorne učinke. U našem radu s DMT-em vidjeli smo kako učinci droge u normalnom, prosječnom umu, zajedno s podrškom i poticanjem s naše strane, dovode do novog i snažnog doživljenog osobnog uvida.

Na primjer, Stan je silovitije i neposrednije mogao osjetiti neugodnost i stres razvoda, kao i posljedice po njegovu kći. Marsha se u svojim seansama nalik snovima, u kojima je vidjela karikature anglosaksonske ljepote, suočila s boli njenog supruga kojem je teško bilo prihvatiti tko je ona doista - kulturalno i fizički. A Cassandra je konačno spoznala vezu između svog surovog silovanja i abdominalne boli koju je godinama nosila u sebi, nakon čega ju je počela otpuštati.

Isto tako, uzrok određenih učinaka - pročišćujućih, terapijskih i iscjeljujućih - kojima smo svjedočili u takvim seansama, možda je biološki.

Na primjer, euforija koju bi stvorio DMT pomogla je dobrovoljcima da bez susprezanja promotre svoje živote i unutrašnja previranja. Ta se ekstatična stanja mogu, djelomično, dovesti u odnos sa silovitom navalom DMT-em izazvanog beta-endorfina, moždanog kemijskog spoja sličnom morfiju. DMT, također, stimulira uvelike pojačano lučenje hormona mozga, vazopresina i prolaktina. Znanstvenici smatraju da su ti sastojci važni kod osjećaja povezanosti, privrženosti i ugone s ostalim članovima vrste. Možda je povećanje tih moždanih kemijskih spojeva olakšalo našim dobrovoljcima da nam vjeruju, prepuste se djelovanju droge i iznesu teške osobne probleme na način koji prethodno nije bio moguć.

Što se događa kada nas duhovna molekula vuče i gura s onu stranu fizičke i emocionalne granice budnosti? Ulazimo u nevidljiva carstva koja inače ne možemo osjetiti, a čiju prisutnost jedva da možemo i zamisliti. Još više iznenađuje to što su ta područja, po svemu sudeći, naseljena.

U određenom trenutku odlučio sam da otvoreno prihvatim vrijednost izvještaja dobrovoljaca. Taj misaoni eksperiment zamijenio je moju prvotnu nakanu da objasnim, tumačim ili svedem njihova iskustva u nešto drugo, npr. da se radi o halucinacijama, snovima ili psihološkom simbolizmu izazvanom poremećenim radom mozga. Sada, nakon više godina dodatnog ispitivanja i promišljanja, mislim da treba ozbiljno razmotriti je li moguće da su ta iskustva doista bila točno to što je izgledalo da jesu.¹

U osobnoj i profesionalnoj nedoumici, nekako sam ipak iznašao radikalna objašnjenja navodnog kontakta naših dobrovoljaca s nematerijalnim bićima. Čak i nakon što sam ih iskazao, ostao sam sumnjičav spram njihove vrijednosti. Zašto se nisam mogao držati iskušanih i istinski bioloških ili tradicionalnijih psiholoških modela?

Na razini znanosti o mozgu, možda je ono što su susreli naši dobrovoljci predstavljalo živo halucinacijsko iskustvo kao rezultat DMT-evog aktiviranja centara mozga odgovornih za vid, emocije i misli. Na koncu konca, ljudi sanjaju i tada su preplavaljeni „stvarnošću“ tog iskustva. Moguće je da su brzi pokreti očiju, koji su se ponekad događali našim subjektima, ukazivali na stanje „budnog“ sna.

Međutim, dobrovoljci su bili uvjereni da postoji razlika između onoga što su doživjeli za vrijeme DMT-em potaknutih kontakata s bićima i uobičajenih snova. Također, bilo im je teško prihvatiti daje to „samo san“, budući da su iste stvari gledali otvorenih ili zatvorenih očiju u pozornom, budnom stanju svijesti. Slušajući njihove priče o susretima, povlačio sam crtu razgraničenja između njihovih priča i opisa snova pacijenata tijekom psihoterapije. Izvještaji naših dobrovoljaca bili su tako jasni, uvjerljivi i „stvarni“ da sam uvijek iznova mislio: „Ovako nešto nisam čuo tijekom čitavog mog terapijskog rada s pacijentima i njihovim snovima. Mnogo je bizarnije, bolje zapamćeno i čvršće strukturirano.“

Osim toga, usputno biološko objašnjenje (budnim snom ili halucinacijom) obično bi kod dobrovoljca izazvalo stanovit otpor. Slijedom toga, između nas se moglo razviti suptilno neslaganje koje bi ih pokole-

balo u iznošenju i otkrivanju dubljih slojeva svog iskustva, inače veoma dragocjenih u našem zajedničkom radu. Istraživački subjekt mogao je to izreći na jako mnogo načina: „Ne, to nije bio san ili halucinacija. To je bilo stvarno. Pa, valjda ih znam razlikovati. A, ako vi mislite da je to san ili slično, onda ću najneobičnije aspekte svoje seanse zadržati za sebe!”

Čim bih pokušao upotrijebiti psihološke modele, dobrovoljci su bili još skloniji odbaciti svaki moj pokušaj tumačenja kao neodgovarajući ili netočan. Iskustvo kontakta s bićima frejdovski bi sustav psihoanalize shvatio kao izražaj unutarnjih sukoba potaknutih agresivnim, seksualnim i ovisničkim impulsima. Dakako da je bilo trenutaka kad sam koristio ovaj pristup, reagirajući na određene seanse slične snovima. Međutim, nisam mogao mirne duše reći da se iza eksperimenata koje su ta bića provodila ili komunikacije s tim bićima nalazi neka situacija iz djetinjstva potisnuta u nesusjesno.

Jungovska psihologija daje širi pogled na jezik nesusjesnog te više od frejdovske škole nadograđuje i spaja područja mitologije, umjetnosti i religije. U svakom slučaju, to je psihološki model, a ne fizički ili biološki. Na primjer, viziju „neidentificiranog letećeg objekta” Jung je shvaćao kao žudnju za cjelovitošću koja se predstavlja kao krug. Da sam na spominjanje bića odgovarao kao da se radi o mentalnoj konstrukciji ili projekciji, bez obzira na širinu skale procjene, iskustvo bi se pretvorilo u „nešto drugo”. Time se ne objašnjava snažan i uvjerljiv osjećaj realnosti ispitaničkovog iskustva.

Osim tih intelektualnih problema, neprestano sam se suočavao s emocionalnim izazovom nastajućeg odnosa između iskustava dobrovoljaca i moje sposobnosti da im odgovorim. Moja istraživanja, obrazovanje i iskustvo dobro su se stopili s opisima istraživačkih subjekata osobnih i transpersonalnih situacija kao što su „osjećanje i mišljenje”, dolazak na rub smrti i ponovno rođenje te mistična stanja. Razumio sam ta iskustva, a dobrovoljci su osjećali da sam ih odgovarajuće pratio i reagirao, tako da sukobljavanja gotovo nije bilo.

Međutim, kadgod bih na seanse u kojima je došlo do kontakata s bićima reagirao bilo čime što sam prethodno znao ili vjerovao, to jednostavno nije djelovalo. Zašao sam u slijepu ulicu. Tako sam odlučio angažirati se u eksperimentu načina mišljenja kojeg sam opisao na kraju 13. poglavlja, „Kontakt kroz veo: 1”. Naime, pokušao sam odgovoriti

na izvještaje dobrovoljaca o kontaktima s bićima *kao da su stvarni*. U početku, to je značilo samo slušanje i postavljanje pitanja radi pojašnjenja. Kasnije, kako se prikupilo više priča, na iskaze drugih ljudi mogao sam reagirati s većom empatijom. Dobrovoljci su tako osjećali da razumijem i prihvaćam njihove iskaze. Stoga su mi povjeravali svoje najčudnovatije i neočekivane, ponekad i vrlo uznemirujuće, susrete.

Stoga, razmotrimo pretpostavku da su naši dobrovoljci, kada su putovali do daljnjih granica DMT-evog carstva, stekavši dojam da su *negdje drugdje*, tada doista opažali drugačije razine stvarnosti.

Te drugačije razine jednako su stvarne kao i ova. Samo što ih, najčešće, ne možemo opaziti.

Iznoseći ovu pretpostavku ne odbacujem kemijske procese u mozgu ili psihološke modele. Upravo suprotno, želio bih je pridodati opcijama koje razmatramo u pokušaju da dođemo do objašnjenja koja će pomoći dobrovoljcima, intelektualno zadovoljiti istraživače i koja će, možda, biti podložna provjeri pomoću još neotkrivenih ali teoretski mogućih metoda.

Vraćajući se na analogiju s televizorom, ti nas slučajevi navode na ideju da smo (umjesto pukog podešavanja svjetline, kontrasta i boje prethodnog programa) promijenili kanal. Emisiju koju gledamo ne prikazuje više svakodnevnu stvarnost na „Normalnom kanalu“.

DMT omogućuje redovit, opetovan i pouzdan pristup „drugim“ kanalima. Druge razine postojanja uvijek su prisutne. U stvari, one su upravo ovdje i emitiraju čitavo vrijeme! Ali mi ih ne možemo opaziti jer nismo za to napravljeni: našim žicama spojeni smo s Normalnim kanalom. Potrebna je samo sekunda ili dvije - nekoliko otkucaja srca, koliko duhovnoj molekuli treba da dopre do mozga - da se promijeni kanal, da se naš um otvori prema tim drugim ravnima postojanja.²

Kako se to moglo dogoditi?

Ne tvrdim da potpuno razumijem teorije fizike o paralelnim svemirima i tamnoj tvari. Međutim, ono što znam tjera me da ih razmotrim kao moguća mjesta kamo bi nas DMT mogao odvesti jednom kada nadiđemo osobnost.

Postojanje paralelnih svemira fizičari teoretičari zasnivaju na fenomenu *interferencije*. Jedna od najjednostavnijih prikaza interferencije

je ono što se događa snopu svjetlosti kad prolazi kroz sitne rupe ili se lomi na kartonu. Na površini na koju pada svjetlo javljaju se raznoliki prstenovi i obojeni rubovi, a ne grubi obrisi kartona kako bismo to očekivali. Iz ovog i daleko složenijih eksperimenata znanstvenici zaključuju da postoje „nevidljive“ čestice svjetla koje interferiraju s onima koje možemo vidjeti, odbijajući svjetlo na neočekivani način.

Paralelni univerzumi dolaze u interakciju kada dođe do interferencije. Teoretski, postoji nedokučivo velik broj paralelnih univerzuma, ili „multiverzuma“, od kojih je svaki sličan našem i ima iste fizičke zakone. Stoga, ne bi trebalo biti ništa posebno čudno niti egzotično u vezi s postojanjem takvih različitih carstava. Međutim, ono što ih čini paralelnim je to da su čestice od kojih se sastoje u svakom od univerzuma različito posložene.

Moguće je da DMT dopušta našem prijemniku (mozgu) da osjeti te multiverzume.

Britanski znanstvenik David Deutsch, autor knjige *Tkanje stvarnosti* (*The Fabric of Reality*), vodeći je teoretičar na tom polju.³

Deutsch i ja imali smo prepisku na temu je li DMT mogao izmijeniti funkciju mozga na način da omogući pristup paralelnim univerzumima ili razvije svijest o njima. On sumnja da je takvo što moguće jer bi zahtijevalo „kvantno računanje“. Kvantno računanje, prema Deutschu, „bilo bi sposobno da distribuirati komponente složenog zadatka u velikom broju paralelnih svemira, i da onda da rezultate.“ Stoga je njegova potencijalna snaga nezamislivo velika. Jedan od uvjeta za kvantno računanje je temperatura blizu aposlutne nule, tj. hladnoće kakva je prisutna u dubokom svemiru. Zato je malo vjerojatno da može doći do dužeg dodira između univerzuma u biološkom sustavu.

Unatoč tome, fizičari su ranije vjerovali da se supravodljivost - kada elektricitet prolazi kroz žice ili druge materijale gotovo bez imalo otpora - može dogoditi jedino pri tako niskim temperaturama. No, tijekom posljednjih deset do petnaest godina kemičari su razvili nove materijale koji omogućuju supravodljivost na sve višim i višim temperaturama. U stvari, zamislivo je da se supravodljivost jednoga dana dogodi pri sobnoj temperaturi.

Pitao sam Deutscha bi li buduće kvantno računanje moglo slijediti sličnu putanju. Iako je to smatrao „razumno dobrom“ analogijom, on drži

da je složenost kvantnog računanja mnogo veća nego ona supravodljivosti: „Kvantno računalo na sobnoj temperaturi bila bi daleko neobičnija stvar od sobne temperature supravodljivosti.”⁴

Budući da tako malo znam o teorijskoj fizici, ograničenja u mojim spekulacijama gotovo da nije bilo. To da je analogija između supravodljivosti i kvantnog računanja „razumno dobra”, ohrabrilo me da napravim sljedeći korak u teoretiziranju o DMT-u i mozgu.

U takvom scenariju, DMT je ključni sastojak promjenjivih fizičkih osobina mozga na takav način da se kvantno računanje može dogoditi pri tjelesnoj temperaturi. U tom slučaju, „vidjeti unutar” paralelnog univerzuma sasvim je mogući ishod.

U skladu s time, Deutsch, međutim, nije smatrao da bi časoviti uvidi u paralelni univerzum bili posebno neuobičajeni. Rekao je: „Čak i ako do kvantnog računanja u mozgu doista dolazi, to se definitivno ne bi osjećalo, subjektivno, kao 'dobivanje uvida u kvantna carstva [moj izraz]’. To se u tom trenutku uopće ne bi osjetilo kao nešto posebno. Upravo kao u svakom drugom eksperimentu s interferencijom, čovjek bi morao krenuti obrnuto od logike, statistike i složenosti ishoda svojih misli, pa da zaključi kako je ranije zasigurno 'mislio na kvantni način' da bi postigao takav ishod.”³

Deutschev komentar o tome kako bi mogao izgledati normalan paralelni svemir podsjetio me na neke priče koje smo čuli u 12. poglavlju, „Nevidljivi svjetovi”: susreti koji izgledaju razmjerno normalno, svakodnevna egzistencija koja nema nikakve veze s onim što se događa u Istraživačkom centru. Ljudi, prizori i odnosi koji su se, naizgled, odvijali praktički *paralelno* s ovom trenutnom egzistencijom.

Zamislite, na primjer, Seanovo upadanje usred sasvim obične obiteljske scene u, kako se činilo, ruralnom Meksiku, ili Heatherin susret sa ženom koja govori španjolski i uvijek iznova pred nju baca bijeli pokrivač. Mnogi su se dobrovoljci našli u praznim sobama, dvoranama ili stanovima koji su bili slični ovome svijetu, ali i različiti.

Isto tako, pitam se ne bi li nam se paralelni univerzum (oblikovan kao i naš, prije milijarde godina) pokazao posebno poznat. Iako bi isti zakoni fizike, a prema tome i biologije, vladali i u njihovom i u našem svijetu, organizmi i tehnologije razvijeni u oba svijeta mogli bi krenuti sasvim drugačijim pravcima. Ondje bismo slobodno mogli očekivati gmazolike,

insektoidne ili neprepoznatljive oblike određene inteligencije, kao i vrlo naprednu tehnologiju putovanja svemirom, super računanja ili miješanja biologije i tehnologije, o čemu su izvijestili mnogi naši dobrovoljci.

Najneobičnija carstva u koje bi DMT mogao odvesti su ona koja postoje u tajnovitom carstvu tamne tvari. *Ondje*, što bi vrlo lako mogli biti *ovdje*, nitko ne zna na što će naići.

Tamna tvar obuhvaća najmanje 95% mase univerzuma. Drugim riječima, gotovo je sva materija univerzuma nevidljiva. Ne možemo je vidjeti. Ona ne stvara niti odražava zračenje bilo koje vrste, vidljivo ili neko drugo. Jedino po čemu znamo da je ondje njezino je gravitacijsko djelovanje. Ona mora postojati već samim time što vidljivi svemir održava svoj specifični oblik. Bez te mase ne bi bilo dovoljno gravitacijske sile da svemir drži na okupu.

Znanstvenici su istaknuli nekoliko kandidata za „materijal“ koji ispunjava tamnu tvar. „Normalna“ materija koja zrači malo ili ništa svjetla - planete, mrtve ili nerođene zvijezde i crne rupe - može sačinjavati otprilike 20 posto tamne materije.

Međutim, vjerojatno je da se glavnina, ako ne i sveukupnost, tamne tvari sastoji od čestica prilično različitih od nama poznatih protona, elektrona i neutrona. Te se „crne“ čestice mogu ponašati po potpuno različitim zakonima fizike, drugačijim od onih u paralelnim univerzumima. Ukoliko bismo se našli u svijetu sačinjenom od takvih elemenata, sva je prilika da većinu stvari ne bismo prepoznali.

Vodeći kandidati koji bi bili gradivno tkivo tamne tvari su „slabointeraktivne masivne čestice“ (engl. *weakly interacting massive particles* - WIMPS). „Masivne“ su samo u relativnom smislu, u značenju da su veće od protona ili vodikovog atoma.

Novija razmatranja WIMPS-a govore o njihovoj neobičnoj prirodi, što nas odmah tjera natrag; da osluhnemo mnoge izvještaje naših dobrovoljaca: „Ako su WIMPS-i doista stvoreni u Velikom prasku, njima smo okruženi zbog njihove gravitacijske interakcije s materijom vidljivog svemira. U stvari, upravo dok čitate ovaj članak moguće je da svake sekunde milijarde WIMPS-a struje vašim tijelom putujući brzinom od milijun kilometara na sat. Međutim, budući da se WIMPS-i slabo prožimaju s materijom, većina će ih nesmetano proći kroz vas.“⁶

Znanstvene ustanove u Sjedinjenim Državama, kao i u drugim državama, troše milijarde dolara na senzore za WIMPS-e, ukopane duboko pod zemljom. Oni tragaju za slučajnim bljeskom svjetlosti koji bi ukazivao na rijetke sudare čestica tamne tvari s onima nama poznate materije. Ti osjetljivi uređaji moraju biti na takvim podzemnim dubinama kako bi onemogućili druge izvore zračenja.

Tako skupi detektori možda nam nisu potrebni. Moguće je da DMT mijenja značajke našeg mozga te da, pod njegovim utjecajem, opažamo interakciju WIMPS-a s normalnom materijom.

Teško je zamisliti kako bi mogao izgledati svijet tamne tvari, a kamoli oblik u kojem bi se mogli pojaviti njegovi stanovnici. Možda u raznolikost „života“ tamne tvari spada nešto od onoga što su, u 12. poglavlju, neki dobrovoljci opisali kao „vizualizaciju informacije“: pokretni hijeroglifi puni značenja, plutajući brojevi i riječi koji prenose informacije.

Bilo koja od tih nevidljivih razina postojanja, paralelni svemiri ili tamna materija, prisutni su istodobno s ovom stvarnošću. Obje ih, stoga, moramo uzeti u obzir kao opcije ako razmišljamo o tome kamo nas to DMT vodi kada nam svijest nije više u ovoj ravni iskustva. Zbog neposrednog prelaska u druga stanja svijesti ova su dva izmjenična gledišta vrlo prihvatljiva, s obzirom na izvanredno neobična mjesta koja opisuju naši dobrovoljci. Jer ona su jednako tako ovdje kao i ondje. Prema tome, pitanje o tome što je „unutra“ a što „vani“, kojeg postavljaju mnogi dobrovoljci, nema više nikakvog značaja.

Koncepcija tih različitih razina stvarnosti koje prožimaju i preplavljuju našu, vodi nas dalje do iznenađujuće sličnih izvještaja dobrovoljaca: „Očekivali su me“, ili „Poželjeli su mi dobrodošlicu.“ Radeći u tom okruženju, bića se osjećaju kao kod kuće, i njima je to sasvim uobičajeno. S druge strane, mi, sasvim osupnuti, jedino možemo zinuti i blenuti, jedva nalazeći riječi.

Budući da prisutnost tih bića obično ne osjećamo ili ne uočavamo izvan tih situacija, treba se upitati kako znaju predvidjeti naš dolazak. Možda je i njima naša prisutnost manje stvarna, sve dok ih ne opazimo. Mogu nas osjetiti, ali ne osobito jasno ili na drugi način koji bi omogućio interakciju s nama. To je kao da nas vide, ali samo naše slike, kao u ogledalu ili kroz prozor. Stoga mogu biti spremni, ali ne mogu djelovati

na nas sve dok mi ne zakoračimo kroz vrata ili zademo na njihovu stranu prozora.

Zamislite instrument koji treba izuzetno visoku temperaturu da snima ili šalje informacije. Dok je na sobnoj temperaturi, u stanju mirovanja, prašnjavo je sive boje i jedva je vidljiv, stapajući se s pozadinom. Kad postigne svoju radnu temperaturu, osim što je sposoban obavljati funkciju prijema i odašiljanja, sada sjaji crvenom svjetlošću i jasno se ističe. Možda DMT - mijenjanjem naše svijesti na način da opažamo stanovnike drugačijih ravni postojanja - mijenja i „pojavnost“ naše svijesti. Tako tim bićima postajemo stvarni u trenutku kad ona postanu stvarna *nama*.

Kako je moguće da su ta bića i najmanje svjesna *naše* prisutnosti, ako mi nemamo nikakav nagovještaj *njihove*? Samim razmišljanjem o tumačenju tog fenomena još jednom hodamo po iznimno tankom ledu.

Puka potreba da nastojimo razumjeti pokazuje nam kako smo daleko otišli u razmišljanju. Ipak, poduzet ćemo još jedan mali korak u otklancjanju nevjerice i pozabaviti se tim pitanjem.

Možda mi nismo „tamni“ za stanovnike tamne tvari ili nismo „paralelni“ za ona inteligentna bića koja su ovladala kvantnim računanjem. Ograničeni smo na donošenje zaključaka o tim alternativnim stvarnostima upošljavanjem moćnih matematičkih postupaka na ogromnim količinama eksperimentalnih podataka. Možda nas oni koji su evoluirali u različitim univerzumima doista mogu izravno promatrati vlastitim osjetilima ili pomoću posebne tehnologije, a možda je to u skladu s njihovim jedinstvenim fizikalnim zakonima.

Moramo postaviti pitanje koje se nakon toga nameće. Kada se već nađemo „tamo“, i uspostavimo kontakt s tim bićima, s kojim tijelom oni ulaze u interakciju? Kao što smo čuli, događaju se razne manipulacije: prilagodbe, implantati te ugodni ili zastrašujući seksualni ili tjelesni kontakti. Nije odveć teško prihvatiti interakciju različitih svijesti u sferi tamne tvari ili paralelnog svemira. Nešto je teže zamisliti kako promjene u našoj sposobnosti da prihvatimo novu razinu stvarnosti utječu na naše „tijelo“. Mislim da bismo to trebali razmotriti, makar i ovlaš.

Dok mi gledamo Normalni kanal, ili, bolje rečeno, postojimo u njemu, naše je tijelo čvrsto, ima određene granice i reagira na silu težu. Dok percipiramo ili se nalazimo u Kanalu tamne tvari, možda ćemo osjetiti da naše tijelo koristi WIMPS-e umjesto vidljivog tijela i gravitacije. Kada

naš mozak prima te nove i različite razine stvarnosti, niti naše tijelo nije više isto. Upravo kao što je izvjesnost onoga što vidimo, čujemo i znamo neupitna istina kada se nalazimo pod utjecajem DMT-a, tako i priroda našeg fizičkog jastva pretpostavlja radikalno drugačiju, ali na sličan način stvarnu, prirodu.

U našem normalnom budnom stanju vid i sluh igraju toliko pretjerano važnu ulogu da našu novu lokaciju primjećujemo prvo tim osjetilima. Međutim, dodir, osjeti tijela i materija mogu poprimiti i potpuno različite značajke. Poslužimo li se opisanom analogijom sivog i crvenog instrumenta, sasvim jednostavno možemo zamijeniti „netvarno“ za sivo, a „opipljivo“ ili „čvrsto“ za crveno.

Jednom kada bića iz sfere tamne tvari i mi opažamo jedni druge u istom mediju, pomoću WIMPS-a, oni mogu početi raditi na našim tijelima unutar tamne tvari: prilagođujući Seanovo uho, stavljajući implantat u Benovu podlakticu, sonde u Jimovo oko ili reprogramiranjem Jeremihnog mozga.

U tim se intervencijama koriste „stvari“ napravljene od tamne tvari (ili materije koja postoji u paralelnim univerzumima). Zbog toga, nema „fizičkog dokaza“ tih intervencija kada se vratimo u Normalni kanal. Oni ne koriste materijal ovog univerzuma. Unatoč tome, intervencije su se doista dogodile.

Ova nagađanja o nevidljivim svjetovima i njihovim stanovnicima vraćaju nas na iskustva vanzemaljskih otmica. U stvari, ovu smo raspravu isto tako mogli voditi o takvim iskustvima i načinu njihova odvijanja. Ta pozamašna sličnost u osnovi je hipoteze da je iskustvo vanzemaljskih otmica povezano s neuobičajeno povišenom razinom moždanog DMT-a.

U 4. poglavlju, „Psihodelična epifiza“, iznio sam pretpostavku o povezanosti epifiznog DMT-a s ključnim iskustvima rođenja, iskustva na rubu smrti, mističnih stanja i smrti. Susreti s vanzemalcima nisu me odviše zanimali, niti sam o njima mnogo znao. Rezultati istraživanja DMT-a prkosili su mojem neznanju i zahtijevali da sada uključim „kontakt“ kao još jedan fenomen posredovan visokom razinom DMT-a u mozgu.

U istraživanju susreta s vanzemalcima koji su se dogodili prirodno, John Mack govori o tome koliko se često ta iskustva događaju u vrijeme osobnih kriza, trauma i gubitaka. Možda u tih pojedinaca stres i bol nadvladaju sposobnost epifize da spriječi otpuštanje viška DMT-a, pa je to

okidač za takva neobična iskustva. Osim toga, mnogi oteti doživljavaju takve susrete od djetinjstva. Te osobe mogu imati posebno aktivne kapacitete za proizvodnju DMT-a zahvaljujući predispoziciji svog biološkog ustroja i mogućoj kombinaciji s kroničnim ili opetovanim stanjem ogromnog stresa. Prethodno smo govorili o tome kako se neka od nagnuća za stvaranjem viška DMT-a mogu očitovati putem specifičnih enzima ili kočilaca enzima.

Mack, također, bilježi da su se mnoge otmice iz domova ljudi dogodile u ranim jutarnjim satima. U to je vrijeme epifiza najaktivnija. Možda proizvodnja DMT-a u rano jutro otvara vrata susretima s vanzemalcima u tih predisponiranih pojedinaca?

Fascinantna je nedavna Mackova izjava da u srži fenomena takvih otmica možda leži „ponovno povezivanje s duhovnim". Slično, neki naši kontakti s bićima izazvani DMT-em npr. Cassandrini, Seanovi i Willowini, ukazuju na prelazak od iznenađenja i šoka zbog prisutnosti inteligentnih bića, na produbljenu duhovnu i psihološku ravnotežu.

Ova mistična iskustva posljednja su u nizu susreta kojima nas duhovna molekula može odvesti. Mnogim je dobrovoljcima koji su sudjelovali u našim istraživanjima to bio krajnji cilj. Zašto se, onda, tako mnogo naših istraživačkih subjekata, umjesto ondje, našlo u neočekivanim, nevidljivim svjetovima?

Moguće je da je sirova nezaustavljiva snaga DMT-a uzrokovala da naši istraživački subjekti prebace ili promaše svoj cilj. Podsjeća me to na osjećaj kojeg imamo kada po prvi put zajašimo neki jaki motor. Trzaj je tako nezamislivo snažan da često s motora padnemo na leđa ili završimo u jarku. Jedino naučivši upravljati tom silom možemo zauzdati stroj i poći pravo ka našem cilju.

Slično tome, vjerujem da bi istraživački subjekti - koji su prvenstveno doživljavali kontakte s vanzemaljskim oblicima života - otišli daleko iza te razine i dostigli onu transpersonalnu, kada bi na raspolaganju imali dovoljno vremena i prakse. Ovu teoriju potkrepljuju slučajevi Seana i Cassandre: kada su, u studiji na toleranciju, bili izloženi ponavljanju visoke doze DMT-a, napravili su pomak od kontakta s bićima do mističnog i iscjeljujućeg iskustva.

Drugo objašnjenje manje je nadobudno. Naime, visoka intravenozna doza DMT-a odbacuje ljude na područja stvarnosti naseljena bićima

jer takvo je njeno djelovanje. Ukoliko ljudima date odgovarajuću dozu DMT-a, upravo to će se dogoditi.

Sjećam se kako je Jeremiah, u 13. poglavlju, „Kontakt kroz veo: 1“, bio uvučen u vanzemaljski laboratorij. Suštu snagu tog iskustva pokušao je usmjeriti u pravcu duhovnog susreta tako što se „otvorio ljubavi“. Međutim, smjesta je shvatio da je to nemoguće. Možda je prava i krajnja funkcija DMT-a ostvarivanje kontakta kroz veo, a ne razvijanje mistične spoznaje. Uzmemo li veliki broj izvještaja dobrovoljaca kao pokazatelj istinitosti ove pretpostavke, tada ju moramo smatrati vjerojatnom.

U slučaju mističnih i stanja na rubu smrti, promislimo o opciji da DMT ne samo da omogućuje promjenu kanala, već nam pruža i pogled na program drugog kanala. Ovakvu pretpostavku iznosim zbog prazne, besadržajne prirode vršnog mističnog iskustva. Ondje nema zvuka, dodira, pogleda, mirisa ili okusa. Nema misli ili riječi, i nema vremena. Istodobno, prisutna je jedna neopisiva cjelovitost, sila i razumijevanje.

Između televizijskih kanala je „snijeg“, bijeli šum i slike zajedno s onim što je „između“ različitog programskog materijala raznih stanica. Ako pozorno pogledamo i posluhnemo, što tamo nalazimo? Odgovor: prirodu same aktivirane televizije kroz koju prolazi elektricitet energizirajući je i prenoseći nešto na ekran. Međutim, svakodnevnom umu koji traži obrasce, to nešto izgleda kao ništa.

U ovom slučaju, najbolja bi analogija možda bila da je DMT preustrojio receptivne odlike mozga kako bi prestao primati „vanjske“ informacije. Mozak je sada svjestan samo vlastitog postojanja, svoje šušte prirode. Prikazuje svoju vlastitu svijest ili rezonantne frekvencije, koji nemaju nikakav određeni sadržaj. U svakom slučaju, to je tlo o čijoj podršci ovise svi programi - prostor ispunjen programima.

Taj prostor između kanala, ili odsustnosti kanala, nije prazan; bolje rečeno, pun je samoga sebe. Sadržaj programa ispunjava tu savršenu prazninu pretrpanom puninom. Niti njezina priroda nije nužno „potencijalna“. Točnije rečeno, dovoljna je sama sebi. Ne treba ništa kako bi postojala takva kakva jest. Nešto joj, ipak, treba da bi uzela neko obličje i manifestirala se.

Nekim je dobrovoljcima brisanje svijesti o tijelu, što je uzrokovao DMT, bio poticaj da traže taj prostor između različitih razina percipirane

stvarnosti. Odlazili su ravno do te prazne cjelovitosti koja je u osnovi njihovog osjećaja sebe i vanjskog svijeta, sada bez podrške tijela. Kako je Freud rekao prije puno godina: „Ego je, prije svega, ego tijela." Ako nema tijela, što ostaje? Ti istraživački subjekti, poput Carlosa i Willow, iskusili su mističnu svijest tako što su napustili tijelo.

Drugi dobrovoljci našli su put do svoje suštinske prirode izravnijom uporabom vlastite volje. Sean je sebi dopustio da krene dalje i dublje u nepoznato. Elena se odmaknula od silovitog prikaza psihodeličnih boja koji je prikrio njihov bezoblični izvor. Oboje su uspjeli povući se i ići naprijed s pravom dozom suptilnosti potrebne da bi se balansiralo kao na oštrici noža i pripremilo za taj odlučni skok u prostor između misli, zapažanja i osjećaja. Duhovna molekula ih je dovela do ruba, ali na njima je bilo da naprave konačni korak.

Sada kada smo obradili neke od načina na koje nam DMT, bilo da se stvara prirodno ili daje izvana, omogućuje pristup ovakvim izuzetnim i zapanjujućim iskustvima, razmotrimo evolutivno značenje prirodno stvorenog DMT-a. Drugim riječima, zašto DMT uopće postoji u našem tijelu? Je li to slučajnost? Ili to ima neku svrhu?

S obzirom na postojanje biljaka, gljiva i životinja koje sadrže DMT, razložno je pretpostaviti da će ih druge vrste, posebno ljudi, tražiti i čuvati. Oni koji puše, piju ili jedu životne oblike bogate DMT-em doživljavaju iznimno poželjan prelazak u svjetove onkraj mašte. Takve biljne i životinjske vrste koje imaju sposobnost izazivanja psihodeličnih iskustava našle bi se visoko na popisu ključnih obnovljivih izvora, a njihov bi opstanak postao susjedima neizmjereno važan.

No, zašto se u ljudima stvara DMT? Kako do danas nismo otkrili nijedan oblik života koji bi pušio, jeo ili pio ljudsku epifizu, to znači da moramo odustati od hipoteze da je DMT na neki način osiguravao naš fizički opstanak.

Možda su naši drevni preci, koji su stvarali DMT, posjedovali neku prilagodljivu prednost u odnosu na one koji nisu. Možda im je pristup različitim stanjima svijesti omogućio veće sposobnosti za rješavanje problema u odnosu na druge koji su imali manje DMT-a. Oni koji su bili sposobni sintetizirati DMT s vremenom su zamijenili one koji nisu.

Premda je ovaj argument zanimljiv, do neke ga mjere razvodnjuje prisutnost DMT-a u jako mnogo drugih lako dostupnih oblika. Dakle, ukoliko netko ne bio mogao napraviti vlastiti DMT pomoću npr. duboke meditacije, postoji obilje biljaka punih DMT-a koje je mnogo lakše upotrijebiti nego prakticirati asketsku duhovnost. To bi svakako bio slučaj s ljudima koji žive u okolišu bogatom DMT-em, kao što je Latinska Amerika.

Ako podrazumijevamo da se DMT otpušta pri smrti ili u stanjima na rubu smrti, dobivamo plodonosniji pravac razmišljanja. Tada se životna sila ili duh kreće unutar, izvan ili kroz naše tijelo.

Biološke mehanizme ove pretpostavke pretresli smo u 4. poglavlju.

Sada ćemo, pomoću tih zamisli, istražiti njihov mogući značaj.

Na prvi pogled, u otpuštanju kemijskog spoja koji omogućuje prosvjetljujuća iskustva dok umiremo nema neke veće evolutivne prednosti za pojedinca ili za vrstu. Međutim, Karl Jansen, britanski psihijatar, iznosi pretpostavku da jedan poseban tip moždanih kemijskih spojeva koji se javlja u stanjima na rubu smrti blagotvorno djeluje na umiruće. To se događa zahvaljujući njihovim „neuroprotektivnim“ svojstvima.

U prisutnosti ketamina, moždani udar i drugi akutni oblici oštećenja mozga nisu tako razorni. Podaci dobiveni iz istraživanja na životinjama govore da te tvari, slične ketaminu, postoje u mozgu. Stoga, tijekom iskustva na rubu smrti mozak može otpustiti te tvari kako bi smanjio moždana oštećenja u slučaju da osoba preživi. Priroda iskustva na rubu smrti ovisi o psihodeličnim „pratećim učincima“ ketamina.⁸

Međutim, ostaje pitanje zašto ketamin ima psihodeličan, a ne, recimo, smirujući učinak? Premda je otpuštanje neuroprotektivnih spojeva na rubu smrti vrlo uvjerljiv odgovor, popratni psihodelični efekti nisu tako očito blagotvorni. Stoga se moramo zapitati jesu li ta duhovna svojstva slučajna ili pak svrhovita?

Mislim da su kemijski spojevi na rubu smrti, koje otpušta mozak, psihodelični zbog sljedećeg razloga: oni to moraju biti. To je kao da pita-mo zašto ima silikona u kompjuterskim čipovima. Silikon djeluje. Radi svoj posao. Moždani proizvodi na rubu smrti psihodelični su zato jer svijest u tom trenutku treba takva svojstva.

Psihodelični spojevi koji se stvaraju u stanju na rubu smrti posreduju u odlasku svijesti iz tijela. To je njihova funkcija i to je ono što rade. DMT je duhovna molekula jednako kao što je silikon molekula čipa. Premda ne uzrokuje da se um osjeća kao da napušta tijelo, otpuštanje DMT-a je sredstvo putem kojeg um osjeća da ga napušta životna sila tj. sadržaj svijesti dok ona napušta tijelo.

Ove teorije odnose se samo na ulogu DMT-a u neobičnim stanjima svijesti. Međutim, mogu li učinci DMT-a utjecati na našu normalnu, svakodnevnu budnost? Činjenica da mozak aktivno prenosi duhovnu molekulu kroz moždano-krvnu barijeru, govori da bi to mogao biti slučaj.

U 2. poglavlju, „Što je DMT?“ ukazao sam na to da je mozak, izgleda, „gladan“ DMT-a; on troši dragocjenu energiju aktivno prebacujući tu drogu iz krvi u svoje unutarnje šupljine. Nameće se pretpostavka da je DMT neophodan za normalno funkcioniranje mozga.

Na sposobnost mozga da svoja receptivna svojstva održi funkcionalnim možda utječe točno određena količina DMT-a. On drži naš mozak uključenim u Normalni kanal. Ako ga ima previše, na ekranu se uma javlja sva sila neobičnih i neočekivanih kanala. Ako ga pak ima premalo, naš pogled na svijet biva zamagljen i sužen.

Takvu vrstu otupljujućeg djelovanja koje crpi životnu energiju opisuju prosječni dobrovoljci kada uzimaju lijekove protiv psihoze.

Ti lijekovi blokiraju učinke endogenog DMT-a. Onomu što vidimo i osjećamo na ovoj razini postojanja možda je uzrok upravo u točno određenoj količini endogenog DMT-a. To je jedan od glavnih sastojaka koji održava našu svijest o svakodnevnoj stvarnosti. Na neki način, možemo smatrati da je DMT svojevrsni „termostat stvarnosti“ koji nas drži u uskom pojasu svjesnosti kako bi osigurao naš opstanak.

Kada iznesemo sva nagađanja, ma kako uzbudljiva, poticajna i revolucionarna bila, što nam je preostalo? Čak i ako se dogodi da se jednoga dana moje pretpostavke pokažu točnima, što smo stvarno dobili od DMT-a? Još se jednom vraćamo na prije spomenut izraz, „ako i jest tako, pa što?“ Koji je smisao toga? Dok se istraživanje u Novom Meksiku primicalo svom završenom svršetku, počeo sam raditi na najdubljim pitanjima koja sam izlučio iz istraživanja.

U početku ovog poglavlja, iznio sam problem kako je teško prihvatiti postojanje i učinke duhovne molekule u našem tijelu. Na sličan način, možemo li prihvatiti zaključak do kojeg sam, naposljetku, došao? Naime, da je priroda DMT-a u suštini neutralna i lišena ovih ili onih vrijednosti?

Sama po sebi, duhovna molekula nije niti dobra niti loša, niti blagotvorna niti štetna. Dispozicija i okruženje određuju kontekst i kvalitetu iskustva kojemu DMT vodi. Konačno, tko smo i što donosimo u seanse i u naš život znači daleko više negoli iskustvo te droge same po sebi.

Ipak, DMT i ostali psihodelici nikada neće razočarati, posebno oni koje svakodnevno, svake minute, stvaramo u mozgu. Moramo uzeti u obzir svu njihovu složenost i mističnu silu pri svakoj analizi ljudske svijesti. Dakle, ovaj „niti-niti“ odgovor ne znači da nema mnogo kategoričnih „da“ u odgovoru na važna pitanja o najboljoj uporabi tih droga. Dispozicija i okruženje koje smo koristili u Novom Meksiku omogućilo je ogromnu količinu informacija o tome što jest, a što nije moguće uz pomoć duhovne molekule. Sada je vrijeme da se okrenemo pitanju: „Što ćemo s tim znanjem?“ Je li moguće obrnuti tu informaciju u pozitivne svrhe?

Budućnost istraživanja psihodelika

U zaključnom poglavlju razmatrat ćemo mogući razvoj korištenja i proučavanja DMT-a i drugih psihodeličnih droga. Ti scenariji pretpostavljaju da postoji volja da se poveća opseg rasprave o psihodeličnim drogama, upravo kao što je poželio Willis Harman dok smo šetali kalifornijskom obalom prije mnogo godina. Mišljenje dobro obaviještenih osoba koje oblikuju javno mnijenje, kao i onih koji donose odluke, najbolje će odrediti koliko će te droge postati pristupačne i prihvatljive. Do najplodnije primjene doći će samo u slučaju ako uzmognemo odbaciti strah, nepoznavanje i stigmatu koja postoji o psihodelicima. Također, moramo izbjegavati naivno samozavaravanje nekih zagovornika njihove uporabe koje više štete nego koriste.

Pretpostavke se temelje na godinama ustrajnog promišljanja i rasprava tijekom zbivanja na Sveučilištu New Mexico. Premda će cjelokupna slika koju ovo poglavlje iznosi možda izgledati suviše optimistična, ona je zapravo suprotna - realističnija od mojih prvotnih istraživačkih zamisli. Takva je zato jer se temelji na predviđanju te uzima u obzir većinu implicitnih pretpostavki o radu s psihodelicima koje neminovno vode u negativne ishode i prerani svršetak studije.

Jedna od najvažnijih takvih pretpostavki je da su psihodelične droge same po sebi blagotvorne. Za pozitivan ishod potrebno je samo uzeti ih.

Druga je da su psihodelici „samo“ droge, odnosno da njihovi učinci ne ovise o okolini u kojoj ih ljudi uzimaju, niti o ciljevima, očekivanjima i modelima što ih postavljaju oni koji ih daju.

Istražujući DMT, sami smo ponovno ustvrdili da niti jedno od tih uobičajenih uvjerenja nije točno. Stoga model koji ću izložiti izbjegava te dvije najosnovnije i najpogubnije zablude u vezi rada sa psihodeličnim drogama.

Prije negoli zavirimo u budućnost pogledajmo, nakratko, tekuću situaciju u istraživanju.

U Sjedinjenim Državama i Europi radi se na više istraživačkih projekata psihodelika na ljudima, uz uporabu meskalina, psilocibina, ketamina i MDMA. Nitko ne proučava DMT. Svi projekti koriste „psihotomimetički“ model, uspoređujući učinke psihodelika sa simptomima shizofrenije. To su farmakološka i i psihološka istraživanja mozga.

U tijeku su i dva programa za psihoterapiju psihodelicima. Jedan, na Karibima, program je za liječenje ovisnika o drogama ibogainom, a drugi je pokrenut u Sankt Peterburgu, u Rusiji, te proučava psihoterapiju pomoću ketamina, također namijenjenu korisnicima droge.

Zamišljajući budući rad na DMT-u i drugim psihodeličnim drogama, vidim mnoga račvanja na putu. Jedna veća grana razlučuje „istraživanje“ od „uporabe“. Neki se pitaju jesu li „psihodelici“ i „istraživanje“ dvije riječi koje uopće spadaju zajedno. Pozabavimo se prvo time!

U istraživanju se očekuje da se od istraživačkih subjekata dobiju podaci. To utječe na odnos između onih koji daju i onih koji primaju psihodelike. Dobrovoljci znaju da projektu trebaju nešto dati, a znanstvenici od njih nešto žele dobiti. Za osobu pod utjecajem psihodelika sam trip nije dovoljan.

Isto tako, istraživaču ne odgovara u potpunosti da ispitaniku pomogne u ostvarenju najboljeg mogućeg ishoda. Time se podiže letvica očekivanja, s neminovnom mogućnošću razočarenja, ljutnje i nekomunikacije. Interpersonalno okruženje stubokom biva promijenjeno.

Postoji nekoliko alternativa tom modelu, a sve su puno popularnije od istraživačkog. No, popularno ne znači nužno „najbolje”. A argument protiv istraživačkog modela često je samo ovaj: „ima boljih načina da se te droge probaju.”

Urodeničke kulture koriste psihodelične biljke kao što su činile tisućama godina. Članovi afričke crkve u Gabonu uzimaju ibogain da bi došli u kontakt s precima. U Latinskoj Americi, napitak od biljke *ayahuasca* koja sadrži DMT omogućuje pristup duše drugim svjetovima. U Sjevernoj Americi, pak, pejotl otvara vrata eteričnih carstava onima koji traže iscjeljenje i duhovno vodstvo.

Na današnjem Zapadu raste korištenje psihodelika u ne-znanstvenom okruženju. Mnogi ljudi uzimaju psihodelike; sami ili u društvu bliskih prijatelja. U takvim slučajevima „popularne” upotrebe, psihodelici mogu biti korišteni da se dobiju različiti uvidi u samoga sebe, u odnose s drugima ili u svijet prirode. Neki ih uzimaju na velikim okupljanjima, bilo unutra ili vani, sa ili bez glazbe i blještavih svjetlosnih efekata. Mali broj terapeuta koji se pri liječenju koriste psihodelicima daje te droge u pojedinačnim ili skupnim terapijama. Psihodelici se rabe i u nekim vjerskim skupinama: crkve u čijim se obredima koristi *ayahuasca* niču i u Sjevernoj Americi i u Europi. U svim tim slučajevima, ilegalnost korištenja psihodelika onemogućuje otvoreni dijalog o njihovim učincima u takvim situacijama.

Svi ovi modeli sasvim su u redu, ali je važno ne pomiješati ih ili zamijeniti sa zadanim formatom istraživanja. Istraživanje može jednog dana dovesti do načina korištenja psihodelika koji ne zahtijevaju prikupljanje podataka od sudionika i pridržavanje razmjerno strogim pravilima interakcije. Na isti način, novi lijekovi i terapijske tehnike, ukoliko se u istraživanju pokažu korisne, probijaju se u svakodnevnu profesionalnu i društvenu interakciju.

Čini se da mnoga proturječja glede uporabe psihodelika izvire iz zbrkanog umovanja o osnovnim motivima korištenja psihodelika. Stoga, odgovor na pitanje: „Koji je najbolji način uzimanja psihodelika?” glasi: „Ovisi.”

Ako se želite zabaviti, uzmite ih sami ili s prijateljima i lijepo provedite dan. Ako želite naučiti nešto o sebi i svojim odnosima s drugima, uzmite ih na terapiji. Ako se želite osjetiti dijelom šire ljudske zajednice, uzmite

ih na koncertu, *rave partyju* ili drugom većem okupljanju. Ako želite iskustvo dublje povezanosti s Bogom i i njegovom kreacijom, uzmite ih u društvu s vjerskim učiteljem, u zajednici ili u Prirodi. Ako želite doprinijeti istraživačkim naporima, javite se za istraživačku studiju. Te su kategorije na neki način proizvoljne i u bilo kojoj situaciji može se dogoditi bilo koja vrsta učinaka; duhovna iskustva mogu se dogoditi u istraživačkoj studiji, na primjer, a psihoterapeutska u nekom vjerskom kontekstu.

Međutim, nevolje i problemi nastaju kad se pomiješaju različiti modeli zbog nesnalaženja u odnosu na autoritet i dopustivo ponašanje. Meni je to bilo najočitiije kada sam se bavio oprekom između vrlo otvorenih i nedovršenih znanstvenih metoda pokušaja i pogreške te konkurentnih prioriteta vjerovanja, discipliniranosti i doktrine moje budističke zajednice.¹

Nama je potreban otvoreni dijalog o najboljem načinu uporabe ove droge u našim životima i društvu. Budući da će legitimno istraživanje mnogo lakše od bilo koje druge vrste uporabe droge pružiti kontekst za tu razinu rasprave, napravu ću ograničiti na istraživačku točku gledišta.

Na istraživačkoj razini, projekte možemo podijeliti na one koji bi se *mogli* provesti naspram onih koje bi *trebalo* provesti. Dakle, premda ima mnogo mogućih pitanja koja možemo postaviti i proučavati, ona bi mogla biti varljiva ili čak opasna. Te opasnosti mogu utjecati na nas izravno ili neizravno. A mogu ugroziti i druge oblike života.

Mislim daje najvažnije pobrinuti se da psihodelične droge pomognu razviti neke ljudske vrline kao što su susretljivosti ili suosjećanje, a ne toliko pamet. Znati kako prosvjetljenje „funkcionira“, kako se događaju stanja na rubu smrti ili otmice vanzemaljaca manje je važno od toga da naučimo kako biti ljubazan, mudar i suosjećajan. Odnosno, biomedicinski model tipa „rastavi nešto na dijelove da vidiš kako radi“ može biti oprečan većini plodonosnih primjena psihodeličnih droga.

Do ovog zaključka došao sam s izvjesnom dozom ironije budući da sam sve studije koje ću predložiti osmislio nekoliko godina prije početka samog istraživanja. Sada, kad je ta faza mogega rada s psihodelicima dovršena, nemam osjećaj da su oni tako važni kao što sam mislio ranije, niti da ih sam želim iskušati.

Promotrimo raspon mogućih istraživačkih studija s ovim drogama, te njihove moguće pozitivne učinke, ograničenja i nedostatke.

Projekti *mehanizma djelovanja* dat će bolje i suptilnije određenje vrsta neurotransmisijskih receptora zaduženih za psihodelične učinke. Suvremene tehnologije za snimanje mozga također će nam omogućiti da točno odredimo područja mozga na koja te droge utječu.

Međutim, premda je moguće povezati određene promjene u psihologiji mozga sa subjektivnim efektima, daleko smo od znanja kako se jedno pretvara u drugo. To je, naravno, sveti gral kliničke neuroznanosti, no može biti i nedostižan cilj, slično pronalaženju središta crvenog luka: slojeve možemo ljuštiti sve dublje i dublje, ali središte nam izmiče.

Unatoč tome, otkrit ćemo teorijski i klinički važne informacije. Sofisticiranije razumijevanje mišljenja, percepcije i emocija može dovesti do novih tretmana za pacijente s oštećenjem mozga ili one kojima psihotične bolesti ograničuju sposobnost obrade informacija. Također je važno da budemo u mogućnosti preokrenuti akutne negativne učinke psihodelika u kriznim stanjima. Naposljetku, možda ćemo moći razviti nove psihodelične sastojke jedinstvenih svojstava.

Istraživanje te vrste u velikoj mjeri ovisi o ispitivanjima na životinjama. Trebali bismo uravnotežiti našu „potrebu za znanjem” s temeljnim načelima suosjećanja za životinje. To se još više odnosi na one koji su zainteresirani za psihodelike u terapijske i duhovne svrhe. Je li „duhovno” ubijati nebrojene laboratorijske životinje kako bismo povećali naš vjerski zanos ili stvaralački proces?

O načinu djelovanja tih droga znamo već jako mnogo. Prvenstvena usmjerenost na mehanizam djelovanja ili na novi lijek mogla bi nas uljuljati u uvjerenju da proučavamo psihodelike na najbolji ili najvažniji mogući način. Možda je bolje da vrijeme koje trošimo proučavajući kako te droge djeluju, ili osmišljavajući nove agense, utrošimo učeći kako najbolje upotrijebiti droge koje već imamo.

Možemo istraživati najneobičnija i najkontroverznija iskustva kojima vodi duhovna molekula, i raščlanjivati ih na manje sastavne dijelove. Ma kako bile egzotične, to ipak ostaju studije o mehanizmu djelovanja. Čak i unutar takve vrste ispitivanja: dok sondiramo, analiziramo i eksperimen-

tiramo, treba se sjetiti mantre „ako i jest tako, pa što?" Kako nam pomaže to što saznajemo?

Nadam se da sam uvjerljivo argumentirao da su psihodelična stanja koja se prirodno događaju (kao što je kontakt s nematerijalnim bićima, mistična i iskustva na rubu smrti) slična onima izazvanima u našim dobrovoljcima DMT-em unesenim izvana. Mnoge vrste sljedećih studija postavljene su na temelju tih sličnosti.

Prvi je korak ispitati ulogu endogenog DMT-a u posredovanju prirodno uzrokovanih psihodeličnih stanja. Mogli bismo početi s istraživanjem uloge epifize u proizvodnji endogenog DMT-a.

Ima mnogo ne-invazivnih načina proučavanja fiziologije epifize u živih ljudi uporabom suvremenih tehnika snimanja mozga. Ako je duhovna žlijezda aktivnija tijekom snova, duboke meditacije ili otmice vanzemaljaca, to bi bio dokaz za njezinu ulogu u tim događanjima. Osim toga, pomoću tih tehnologija mogli bismo utvrditi utječu li psihodelične droge izravno na epifizu.

Umirućim životinjama mogli bismo odstraniti epifizu u različitim vremenima nakon smrti. Ako bi u epifizama bila mjerljiva količina DMT-a, to bi podržalo tezu da se nešto slično događa i kod ljudi. Stvaranje DMT-a u ljudskoj epifizi u situacijama blizu, pri ili nakon smrti osnažilo bi hipotezu da duhovna molekula prati napuštanje svijesti iz tijela.

Podizanje razine DMT-a u tjelesnim tekućinama tijekom snova i porođaja sugerira odnos između endogenog DMT-a i tih dubokih pomaka u svijesti. Bilo bi još izazovnije naći visoku razinu DMT-a u ljudi usred stanja na rubu smrti, mističnog iskustva ili otmice od strane vanzemaljaca.

Mogli bismo, nadalje, istraživati hipotezu da djeca rođena carskim rezom nisu pri rađanju izložena prvobitnoj „seansi s visokom dozom DMT-a". U 4. poglavlju iznio sam tezu da je izostanak DMT-a u tom trenutku odgovoran za neke psihološke i duhovne poteškoće koje odrasli rođeni carskim rezom susreću kasnije u životu. Različitost reakcija na DMT u odraslih rođenih carskim rezom u usporedbi s onima rođenim vaginalno podržala bi ovu ideju. Kontrolirana izloženost DMT-u odraslih koji su rođeni carskim rezom mogla bi im omogućiti da dožive subjektivno iskustvo normalnog vaginalnog poroda, što bi moglo imati iscjeljujući učinak.

U drugom nizu eksperimenata, DMT bi se davao onima koji su prošli spontana psihodelična iskustva, a potom bismo ih zamolili da usporede ta dva doživljaja. Utvrdi li se njihova poveća sličnost, potvrdila bi se tako uloga endogenog DMT-a u izvornom, prirodno nastalom doživljaju. Izvana unesen DMT mogao bi, onda, omogućiti uravnoteženiji pristup tim stanjima koja bismo proučavali i učinkovitije koristili.

Najjednostavniji od ovih projekata bilo bi istraživanje odnosa između DMT-a i spavanja u kojem dolazi do brzih pokreta očiju tj. snova. Ako bi davanje DMT-a za vrijeme spavanja uzrokovalo trenutačan nalet tipičnih snova, time bi se potvrdila uloga prirodno proizvedenog DMT-a u uobičajenom stanju izmijenjene svijesti.

Ako bi se davanjem DMT-a ponovilo djelomično ili sva spontana iskustva na rubu smrti, prosvjetljenja ili otmice određene osobe, bila bi to čvršća potvrda uloge prirodnog DMT-a u tim iskustvima.

Problemu prosvjetljenja, prirodnog ili izazvanog drogama, počeli smo se približavati u eksperimentu s jednim od naših dobrovoljaca. Sophie je bivša časna sestra koja je imala četrdeset i dvije godine kad je sudjelovala u istraživanju. Mistično je iskustvo imala za vrijeme jednog samovanja u samostanu, što je časna majka i potvrdila. Sophie je imala minimalnu reakciju na visoke doze DMT-a, što je uzbuđujuća uvodna potvrda moje hipoteze. Naime, ako je DMT imao udjela u njenom mističnom iskustvu, možda je njezin mozak naučio kako da se nosi s višim razinama prirodno nastalog DMT-a tako da je smanjio svoju osjetljivost na duhovnu molekulu. To bismo mogli smatrati tolerancijom.

Međutim, sljedeći je dobrovoljac, koji je pokazao čak manju reakciju na 0,4 mg/kg DMT-a, ovu teoriju ozbiljno uzdrmao. Charles, tridesetčetverogodišnji barmen, ni jednog dana u svom životu nije meditirao. U ovom smo slučaju pretpostavili da su uzrok blage reakcije na DMT njegov genetski ustroj i predispozicije. Jednostavno, takav je rođen.

Zato sam trebao biti suzdržaniji kada sam Sophijine minimalne reakcije pripisivao njenom prethodnom mističnom iskustvu. Naravno, moguće je da je svaka od ovih hipoteza (u odnosnim slučajevima) točna, ali na neki bi način bilo intelektualno nečasno koristiti se podacima na tako proizvoljan način.²

Mada bi navedeni projekti jasno ukazivali na opravdanost istraživanja iznimno neuobičajenih stanja svijesti, nisu mi više tako izazovni kao prije. Sada sam manje zainteresiran za „kako“, a više za „ako i jest tako, pa što?“ Je li ono što saznamo, na koncu, svrsishodno, ovisi o tome kako se dobivenim informacijama koristimo.

Vjerujem da je najbolja istraživačka uporaba psihodelika tretirati isključivo poremećaje svojstvene ljudima i poboljšati izrazito ljudske odlike. Pokušajmo dakle zamisliti optimalno okruženje za davanje i primanje psihodeličnih droga koje odgovara tim izazovima.

Takav bi centar bio smješten u predivnom prirodnom okolišu, ali bi bio opremljen svime što je potrebno za hitne slučajeve. Zgrada i cjelokupno okruženje, ukrašeni zadivljujućim primjercima umjetničkih djela, pružali bi nadahnuće sudionicima istraživačkih protokola. Znanstvenici i istraživačko osoblje prošli bi obuku o psihoterapiji, psihodelicima i duhovnosti, a radili bi pod nadzorom liječnika. Protokoli bi se kretali u okvirima psihoterapije, kreativnosti, duhovnosti i procesa umiranja. Također bi se radile studije o fenomenu kontakta s bićima i vezi s paralelnim univerzumima i tamnom tvari.

Mnogo smo puta mogli vidjeti da je okruženje Istraživačkog centra negativno utjecalo na naše seanse s DMT-em. Za duže seanse sa psilocibinom, kliničko se okruženje pokazalo još gorim. Premda je ugodnije okruženje bitno, još bi prikladnije bilo okruženje velike ljepote u kojoj bi istraživački subjekti, tijekom svojih sugestivnih i ranjivih iskustava, nalazili poticaj i vodstvo. Ipak, zbog potencijalno opasnih nepovoljnih fizičkih učinaka psihodelika, posebno na krvožilni sustav, prisutnost odgovarajućeg osoblja i opreme je nužna.

Obučenost i iskustvo omogućuju liječnicima da na jedinstveni način i stručnost uvažavaju, razumiju i odgovore na reakciju čitavog ljudskog organizma na medikamente. U tom smislu, povlasticu i odgovornost u korištenju droga zakon stavlja u ruke liječnika. U okviru medicine, psihijatri prolaze kroz najiscrpniju obuku o ljudskom ponašanju i odnosu s fizičkim tijelom. Međutim, tradicionalna psihijatrijska obuka tek je preliminarna uvjet za davanje psihodeličnih droga drugom ljudskom biću. Jedna od najvažnijih dodatnih kvalifikacija trebalo bi biti vlastito iskustvo s psihodelicima.

Tijekom 50-ih i 60-ih, eksperimentiranje na samome sebi u psiho-farmakologiji je uglavnom bilo prihvaćeno. Slično, ali i u suprotnosti sa suvremenim američkim protokolom, europski istraživači psihodelika u svoje studije moraju „ući prvi“. Takav pristup povećava kvalitetu informiranog pristanka od strane istraživača, zatim daje probne podatke za daljnju doradu hipoteza ili tehnika, te povećava empatiju istraživača za iskustva dobrovoljaca. U budućim studijama u Sjevernoj Americi istraživači bi trebali tražiti odobrenje nadležnih tijela da smiju slijediti europske kolege u ovoj iznimno važnoj stvari.³

Osim što i sam mora imati takvo iskustvo, istraživač koji planira davati psihodelike drugima, mora jasno preispitati vlastitu motivaciju. Neophodna je formalna kontrolirana edukacija u sferi samo-provjere svakoga tko se nalazi u moćnom položaju da drugima daje psihodelične droge. Premda postoji mnogo takvih sustava, vjerujem da je psihoanalitički model najtemeljitiji i najobuhvatniji. Njime se istražuju važna iskustva iz djetinjstva u kontekstu razvoja bliskog odnosa s terapeutom i rada s njime. Također, ispituje nesvjesne motivacije i zahtjeve koji utječu na naše ponašanje i osjećaje. Taj unutarnji psihološki rad ključan je u nastojanju da pomognemo našim istraživačkim subjektima čije su interpersonalne potrebe i bojazni bitno uvećani dok se nalaze pod djelovanjem psihodelika.

Dok nadgledamo psihodelijske seanse, također je neophodno shvaćanje religijske osjetljivosti, i to onoliko duboko koliko je moguće radi najveće podrške i razumijevanja. To ne znači tek da sami trebamo imati duhovno ili religijsko iskustvo sa ili bez psihodelika, nego da se moramo obučiti i imati šire znanje o vjerskim osjećajima. Dublje upoznavanje s teologijom, etikom i obredima dodatno će pomoći u povećanju empatije i razumijevanju važnih aspekata potpunog psihodeličnog iskustva.

Prije početka istraživanja DMT-a, upoznatost s pojavama otmica od strane vanzemaljaca nipošto ne bih povezivao s pružanjem najboljeg mogućeg nadzora na seansama. No, sada bih. Smatram, također, da je korisno znati nešto o aktualnim teorijama u vezi „nevidljivih carstava“ kao što su tamna tvar i paralelni univerzumi.

Potkovani takvim znanjem i iskustvom, znanstvenici i istraživačko osoblje bit će spremni razumjeti, prihvatiti i reagirati na gotovo sve što bi se moglo pojaviti tijekom dubokih psihodeličnih seansi.

Tekuće studije u takvom idealnom mjestu istraživanja mogle bi generirati iscrpnu bazu podataka o reakciji na doze za stare i nove psihodelične droge. Standardiziranjem i optimiziranjem okruženja naučit ćemo što je stvarno moguće s određenim dozama pojedinih droga.

Osim toga, još mnogo stvari treba naučiti od niskih doza psihodelika. Ti „mali tripovi“ privlače slabu pozornost, ali mogu imati vrlo poželjne učinke. Na primjer, mnogi rani istraživači psihodelijskih psihoterapija radije su tretirati pacijente niskim dozama u „psiholitičnoj“ ili „umno opuštajućoj“ psihoterapiji jer su najlakše za rad, a pacijenti bolje podnose njihove terapijske učinke.

Jednog mi je ljetnog dana Albert Hofmann, otkrivač LSD-a, uz šalicu čaja u svome domu u Švicarskoj, kazao da su mu najdraže niske doze te droge. On i ostali opisuju ubrzavanje misli, izoštravanje percepcije i podizanje raspoloženja, što pridonosi suptilnim ali dubokim efektima na umne funkcije. Popratnih pojava gotovo i nema.

Psihodelici mogu pomoći u liječenju najtežih psihijatrijskih i psiholoških problema. Naš istraživački centar za psihodelike, kojeg predlažemo, veći bi dio svog rada usmjerio ka tom području. Međutim, moramo biti spremni za moguća oprečna stajališta o liječenju, što će se neizostavno pojaviti pri oblikovanju i tumačenju takvog istraživanja.

Na primjer, u nekoliko izvještaja unutar psihijatrijske literature spominje se smirivanje simptoma u pacijenata s opsesivno kompulzivnim poremećajem (engl. *obsessive-compulsive disorder* - OCD) nakon što su uzeli gljive koje sadrže psilocibin. Sindrom OCD-a sastoji se od neodoljive potrebe ponavljanja beskorisnih postupaka i misli, što oduzima velike, iscrpljujuće, količine vremena i energije. Saznanje da lijekovi poput Prozaca sa serotoninom kao aktivnim sastojkom pomažu pacijentima s OCD-om, usmjerilo je pažnju istraživača na taj neurotransmiter. Istraživači sada planiraju davati psilocibin u pokušaju da liječe pacijente s OCD-om, uzevši kao osnovni model fiziologiju receptora serotonina. Pribjegavanje psihološkim procesima zapravo nije potrebno, iako se to moglo pokazati ključnim u razumijevanju njegovih blagotvornih učinaka.

Također, mogli bismo popravljati loše zdravstveno stanje, ne samo u psihološkom nego i u neurotransmisijskom smislu, i poremećaje poput

posttraumatskog stresa, zlorabe alkohola ili droga, te boli i patnje povezanih sa smrtonosnim bolestima.

Posttraumatski stresni poremećaj uzrokuje osjećaj stalnog življenja u prošlosti, i beskonačne jurnjave unatrag u vremeplovu prema groznim događajima. Fizičko i seksualno zlostavljanje u djetinjstvu te izloženost prirodnim i čovjekom izazvanim katastrofama sve više zaokupljaju naše društvo. Rane studije koje su provodili istraživači psihoterapije psihodelicima istraživale su korištenje tih droga u posttraumatskim stanjima. Sve do svoje nedavne smrti, nizozemski psihijatar Jan Bastiaans psihodeličnim je drogama uspješno liječio mnoge teške slučajeve sindroma preživjelih logoraša nacističkih koncentracijskih logora.⁴

Mnogi ljudi zlorabe alkohol i drogu pokušavajući razriješiti slična bolna sjećanja i emocije. Ubrzo, međutim, komplikacije nastale zlorabom opojnih tvari postaju veći problem od prvotnog. Utvrđeno je da pripadnici Crkve američkih domorodaca, gdje se koristi peyotl, mnogo manje naginju alkoholizmu. Izgleda da slične učinke, kod ovisnosti o alkoholu i kokainu, imaju pripadnici brazilskih crkava u kojima se koristi *ayahuasca*.⁵

Konačno, negativne reakcije na bol i pogoršanje smrtonosne bolesti okidač su za ogromno mnoštvo nerazriješenih osjećaja. Rastući broj starih i umirućih pripadnika „baby boom” generacije (doba naglog porasta nataliteta iza Drugog svjetskog rata; op. prev.), kao i AIDS i druge epidemije pojačavaju, na ganutljiv način, želju za ugodnom i „dobrom” smrću. Nekoliko ranih studija pokazalo je obećavajuće rezultate terapijskih seansi na kojima su se koristile visoke doze psihodelika.

Implikacije našeg istraživanja s DMT-em mogu rad s umirućima učiniti, možda, još izazovnijim. Ako se DMT stvara u vrijeme smrti, onda bi davanje te droge živima bilo „proba” za pravo umiranje. Prepuštanje, iskustvo svijesti koja postoji neovisno o tijelu, susret s osjećajnom i moćnom prisustvošću u tom stanju - sve to, kako se čini, pruža snažan nagovještaj onoga što se događa kada tijelo ostavljamo za sobom.

Međutim, kada promatramo rad s umirućima, zalazimo na osjetljivo tlo. Ako pacijent ima zastrašujuće susrete s vlastitom psihom ili nematerijalnim carstvima, tada bi dragocjenog vremena za popravljivanje stvari moglo biti vrlo malo. Štoviše, što ako nema ničeg sličnog između iskustva umiranja i visoke doze DMT-a? Šok, gubitak orijentacije i strah mogli bi proces umiranja neočekivano otežati.

Osim liječenja kliničkih poremećaja, psihodelici bi se mogli koristiti u naglašavanju odlika normalnog stanja postojanja kao što su kreativnost, sposobnost rješavanja problema, duhovnost itd. Istraživački institut koji sam zamislio pomno će i odgovorno preuzeti vodstvo u takvim studijama. Taj rad može se, naposljetku, pokazati korisnim za više ljudi te može imati veći sveukupni utjecaj od terapijskih projekata strogo zasnovanih na patologiji.

Svjedoci smo rastuće dostupnosti antidepresiva s razmjerno malim popratnim pojavama, zatim pojačivača seksualne moći, stimulansa i sredstava za poboljšanje raspoloženja. Ovi novi kemijski agensi koji se lako uzimaju, tjeraju nas da preispitamo rizike i koristi prisutne u sredstvima koja čine da se izdignemo iznad prosjeka. Zašto psihodelike ne bismo koristili i kao pokazatelje, a ne kao sredstva za liječenje bolesnih?

DMT je izmamio nezamislive ideje, osjećaje, misli i slike, kažu naši dobrovoljci. Psihodelici potiču maštu i stoga su logična sredstva za povećanje kreativnosti. Problemi s kojima se suočava naše društvo i naša planeta zahtijevaju korištenje neistraženih ideja - ništa manje od novih i moćnih tehnologija. Nemoguće je prenaglasiti hitnu potrebu da unaprijedimo naše imaginativne sposobnosti. Psihodelici bi se mogli pokazati kao moćno sredstvo da to i učinimo.

Prethodno sam spomenuo Harmanovu studiju i Fadimanovu studiju iz 60-ih o pozitivnim učincima psihodelika na rješavanje problema. Istraživački subjekti, sve odreda profesionalci u svojim područjima, ustanovili su da su mnoga od rješenja koja su dobili pod utjecajem psihodelika bila sasvim učinkovita. Mnogo je dobro osmišljenih načina za procjenu kreativnosti, na umjetničkom, znanstvenom, psihološkom, duhovnom i emotivnom planu. Razmjerno bi jednostavno bilo obnoviti istraživanje o učincima psihodelika s obzirom na tu ključnu čovjekovu odliku.

Mnoge definicije imaginacije odnose se na božansku prirodu tog svojstva. Osmisliti i stvoriti nešto novo omogućuje nam da sudjelujemo u kreativnoj Božanskoj moći. Naša imaginacija vodi nas mislima na mjesta gdje nikad prije ništa nije postojalo. Vratimo se, zato, na ulogu psihodelika u duhovnosti.

Kao što sam napisao u 20. poglavlju, „Stadon na sveti žulj“ uvođenje psihodelika u duhovnost razuman je postupak. Ako vjernik/vjernica nema znanje iz prve ruke o suptilnim stanjima koja izviru iz svetih spisa,

obreda i naukovanja, tada bi ga pomno vodene, nadgledane i naknadno kontrolirane psihodelične seanse mogle potaknuti da produbi svoju odabranu vjeru. Ta vrsta rada, također, može pomoći pri otvorenijem i obuhvatnijem pristupu duhovnom.

Možemo se mi nadmudrivati oko toga što predstavlja biološke, psihološke ili duhovne značajke, no razrješavanje unutarnjih sukoba, prekidanje štetnih veza s ljudima ili opojnim tvarima te poticanje imaginacije - sve je to moguće održati i podržati pomoću ta tri modela. Međutim, kada se bavimo ispitanicima pod utjecajem psihodelika koji nakon prestanka djelovanja droge pričaju o kontaktu i interakcijama s naizgled samostalnim nematerijalnim bićima, neumitno se nađemo daleko izvan zone sigurnosti i izvjesnosti. Kako da, onda, pristupimo proučavanju ovih „transdimenzijskih“ svojstava DMT-a?

Moramo početi tako što ćemo pretpostaviti da su te vrste eksperimenata „uistinu moguće“. Drugim riječima, one daju naslutiti što se zbiva u drugačijim sferama stvarnosti. Najraniji pokušaji sustavnih istraživanja takvih kontakata trebali bi odrediti ustaljenost i stabilnost tamošnjih bića. Možemo li, smanjivanjem šoka izazvanog njihovom prisutnošću, produžiti, proširiti i produbiti našu interakciju s njima? Da li ljudi, kad susreću bića slične pojavnosti, ponašanja i „lokalnosti“, također izvješćuju o razmjeni usporedivih poruka i informacija?

U takvom institutu ne bi se provodila samo istraživanja. Eksperimentalne studije prvo bi ustanovile najbolji oblik korištenja psihodelika za određene indikacije: terapijske, kreativne ili duhovne. Kao i u bilo kojem drugom usporedivom okruženju gdje se razvijaju novi oblici liječenja, tada bi veći broj ljudi primio te specijalizirane usluge. Tijekom njihova boravka, manje bi se prikupljali podaci, a više bi se naglašavali rezultati mjerenja ishoda u kontrolne svrhe.

Prirodna posljedica ekspertize raspoložive na takvom institutu su edukacija i obuka, što bi također bila istaknuta aktivnost. Postojale bi stalne mogućnosti za učenje od stručnjaka na svim poljima prožetim ili obogaćenim psihodeličnim iskustvima. I konačno, istraživački bi centar udomio obimnu knjižnicu i arhivske usluge, te bi mogao poslužiti i kao mjesto razmjene svih vrsta obrazovnih materijala.

Epilog

Iako profesionalno i osobno prilično naporno, istraživanje psihodeličnih droga na Sveučilištu New Mexico nesumnjivo je predstavljalo najznačajnije i najpoticajnije vrijeme mog života. Nastavak rada na tom području, u Sjedinjenim Državama, bio je moj životni san i drago mi je da sam to i ostvario, našavši se u pravo vrijeme na pravom mjestu.

Kao znanstvenik i klinički istraživač dobro upućen u psihoterapiju i duhovna iskustva, smatrao sam kako imam znanja da započnem američku obnovu istraživanja utjecaja psihodelika na ljude. Na neki sam način bio (a na neki i nisam) spreman za dosege kojima nas je odvela duhovna molekula. Uspjeli smo otvoriti vrata koja su generacijama bila čvrsto zaključana. No, iz jednom otvorene kutije, poput Pandorine, izašla je neka sila s vlastitim planovima i jezikom. Bila je to snaga koja je liječila, ranjavala, zbunjivala i bila ravnodušna na divlji i nepredvidljiv način. Na svakom koraku, čuo sam kako doziva glasom koji je bio nježan, izazovan, angažiran i zastrašujući. Ali pitanje se nikada nije mijenjalo.

Isto je pitanje postavio Saul, dobrovoljac kojeg ovdje još nismo upoznali, na prvoj seansi visoke doze DMT-a. Zaključimo knjigu tom pričom. Psiholog Saul, star trideset i četiri godine, bio je čvrst i energičan, pomak-

nutog smisla za humor i prodornoga pogleda. Psihodelike je prethodno uzimao oko četrdeset puta, a meditaciju je prakticirao gotovo dvadeset godina. (Trudio sam se angažirati dobrovoljce koji su imali neko iskustvo u meditaciji. Činilo se da su ti ljudi sposobniji nositi se s početnim neugodnostima naleta DMT-a, a ja sam mogao uspoređivati meditaciju i stanje uma pod utjecajem droge.) Razlog njegova sudjelovanja u studiji reakcije na dozu: „Čuo sam za DMT i oduvijek ga želim probati. Uz to, sviđa mi se ideja da ga iskušam u bolnici pod medicinskim nadzorom."

Saulova niska doza bila je blaga i on se vratio sljedećeg dana na seansu sa 0,4 mg/kg.

Volio je pisati, pa njegovo pismo koje mi je poslao kasnije, za razliku od mojih relativno cjelovitih bilježaka, bolje opisuje iskustvo toga dana:

Prazan prostor u sobi počeo je svjetlucati. Pojavile su se velike kristalaste prizme, oštar prikaz svjetla razbacanog na sve strane. Moje vidno polje preplavili su zamršeniji i ljepši geometrijski uzorci. Tijelo mi je bilo hladno i lagano. Hoću li se onesvijestiti? Uzdahnuo sam i sklopio oči, pomislioši: „O moj Bože!"

Nisam čuo apsolutno ništa, ali mi je um bio potpuno ispunjen nekim zvukom poput jeke glasne zvonjave. Nisam znao da li dišem. Vjerovao sam da će sve biti u redu i otpustio sam takve misli prije negoli me stane obuzimati panika.

Ushit je bio toliko jak da ga moje tijelo nije moglo podnijeti. Gotovo iz potrebe, osjetio sam kako mi svijest leti van, napuštajući posudu koju predstavlja fizičko tijelo.

Iz divljeg divovskog vodopada plamenih boja koji se širio mojim vidnim poljem, iz gromoglasne tišine i neizrecive radosti oni su ukoračili ili, bolje rečeno, iskrsnuli. Uz dobrodošlicu, radoznalo, umalo su pjevušili: „Vidiš li sada?" Osjetio sam kako se njihovo pitanje ulijeva i ispunjava svaki mogući kutak moje svijesti: „Vidiš li sada? Vidiš li sada?" Čurlikavi, jednolično pjevni glasovi vršili su ogroman pritisak na moj um.

Nije bilo potrebe za odgovorom. To je bilo kao da me netko jednog uzavrelog i vedrog ljetnog popodneva u Novom Meksiku pita: „Prži li? Prži li?" Pitanje i odgovor su istovjetni. Mojemu „Da!" dodano je dublje „Naravno!" I, naposljetku, jedno jako dirljivo „Konačno!"

Dok smo se međusobno procjenjivali, „zurio" sam svojim unutarnjim očima. Kad su iščeznuli, vrativši se natrag u bujicu boja koja je sada

počela blijediti, čuo sam neke zvukove u sobi. Znao sam da djelovanje droge slabi. Osjetio sam kako dišem, zatim svoje lice i prste, maglovito svjestan nastupajuće tame. Je li tamo bilo vatre, dima, prašine, vojnih postrojbi, ogromne patnje? Otvorio sam oči.

Bilješke

Posveta

1. Jean Toomer i Rudolph P. Byrd, *Essettials* (Athens: University of Georgia Press, 1991), 27.

Zahvale

2. Sredstvima Nacionalnih instituta za zdravlje financirani su projekt melatonin (RR00997-10), studije DMT-a i psilocibina (R03 DA06524 i R01 DA08096) te, općenito, rad Kliničkog istraživačkog centra (M01 RR00997).

Prolog

1. Najizravniji način unosa DMT-a u mozak je, dakako, njegovo ubrizgavanje izravno u taj osjetljivi organ. Nije mi poznata nijedna studija u kojoj su istraživači davali psihodelične droge ljudima na ovaj način. Međutim, postoji jedan izvještaj u kojem je opisan izravan unos LSD-a u cerebrospinalnu tekućinu kroz kralježnicu. Budući da se mozak kupu u cerebrospinalnoj tekućini, ona omogućava izravan pristup mozgu. U ovom slučaju, učinci LSD-a počeli su se javljati „gotovo trenutno”. Pogledati, „Studies in Routes of Administration and Counteracting Drugs”, Paul Hoch, u *Lysergic Acid Diethylamide and Mescaline in Experimental Psychiatry*, pripremio Louis Cholden (Nevv York: Grune & Stratton, 1956.), 8-12.
2. Bilo je ljudi koji su koristili IV DMT izvan istraživanja kao rekreativnu drogu. Jedan čovjek s kojima sam razgovarao u procesu razvijanja tablice ocjenjivanja uzeo gaje na taj način 1960-ih. Njegovo mišljenje bilo je da je „samo malo brži” u odnosu na pušenje.
- 3 William J. Tumer ml. i Sidney Merlis, „Effect of Some Indolealkviamines on Man”, *Archives of Neurolog)- and Psychiatry* 81 (1959.): 121 -29.

Prvo poglavlje

1. Za pregled povijesnih podataka o važnosti psihodeličnih sredstava koja se javljaju u prirodi pogledati *Hallucinogens: Cross-Cultural Perspectives* Marlene Dobkin de Rios (Albuquerque, NM: University of Nevv Mexico Press, 1984.); i *Flesh of the Gods: The Ritual Use of Hallucinogens* Petera Furst (Nevv York: VVaveland, 1990).
Za spekulativnija razmišljanja o ovim pitanjima pogledati *Intoxication: Life in Pursuit of Artificial Paradise* Ronalda Siegela (Nevv York: EP Dutton, 1989.); *Food of the Gods* Terencea McKenne (Nevv York: Bantam, 1993.); i *The Long Trip: A Prehistory of Psychedelia* Paula Devereuxa, (Nevv York: Penguin, 1997.).
Za iscrpnije rasprave o konkretnim biljkama i njihovim ulogama u domorodačkim društvima pogledati *Plants of the Gods* Richarda E. Schultesa i Alberta Hofmanna, (Nevv York: McGravv Hill, 1979.). U vezi kemijskog sastava tih biljaka pogledati *The Botany and Chemistry of Hallucinogens*, Richarda E. Schultesa i Alberta Hofmanna, 2. izd. (Springfield, IL: Charles C. Ihomas, 1980.); i *Pharmactheon* Jonathana Otta (Kennevvick, WA: Natural Products Co., 1993.). Priča Alberta Hofmanna o otkriću LSD-a poseban je užitak - *LSD: My Problem C/nW*(New York: McGravv Hill. 1980.).
2. Neurotransmiteri omogućuju kemijsku komunikaciju među živčanim stanicama u mozgu. Stanica koja šalje informaciju oslobađa neurotransmiter, a on se veže za specijalizirana receptorska mjesta na stanici koja prima informaciju. To vezanje transmitera za receptor pokreće niz događaja koji završava time što stanica primateljica oslobađa vlastiti neurotransmiter, i proces se nastavlja. Među ostalim poznatim neurotransmiterima su norepinefrin (noradrenalin), acetilkolin i dopamin.
3. Ako želite steći osjećaj o golemoj količini informacija prikupljenih tijekom tih godina potražite knjigu *The Hallucinogens* (Nevv York: Academic Press, 1967.) Abrama Hoffera i Humphreya Osmonda. Zadivljujuće je što gotovo četrdeset godina poslije objavljivanja ova knjiga ostaje najbolji dostupan udžbenik o tim drogama.
4. Izvrstan je pregled znanstvenih osnova psihoterapije pomoću psihodelika rad VValtera N. Pahnkea, Alberta A. Kurlanda, Sanforda Ungera, Charlesa Savagea i Stanislava Grofa, „The Experimental Use of Psychedelic (LSD) Psychotherapy", *Journal of the American Medical Association* 212 (1970.): 1856-63.
5. Aldous Huxley, *Doors of Perception and Heaven and Hell* (Nevv York: HarperCollins, 1990.).
6. Povjesničari često ističu suprotnost između Learyevog nesputanog, svima otvorenog pristupa i Huxleyevog gledišta da njihovo korištenje mora biti ograničeno na malu elitu voda i umjetnika. Ostaje, međutim, činjenica da bez relativno bezakonitog pristupa Learya (pogledati Timothv Leary, *Flashbacks* [Nevv York: JP Tarcher, 1997.)) i Kena Keseya (pogledati Paul Perry, *On the Bus* (St. Paul, MN: Thundfers Mouth Press, 1997.)) većina nas vjerojatno nikada ne bi imala priliku susresti se s tim drogama.
7. Rick J. Strassman, „Adverse Reactions to Psychedelic Drugs. A Revievv of the Literature", *Journal of Nervous and Mental Disease* 172 (1984.): 577-95.
8. Kasnije otkriće da je CLA bila umiješana u drogiranje građana i vojnih novaka LSD-om i drugim psihodelicima a da to oni nisu znali pridodalo je sramotu i neugodnost ovoj već otprije bolnoj mješavini osjećaja. Detaljnije preglede ovog neobičnog poglavlja u domaćim operacijama američkih sigurnosnih službi možete naći u *Acid Dreams: The Complete Social History of LSD, the CIA, the Sixties, and Beyond* Martina A. Leea i Brucea Shlaina (Nevv York: Grove Press,

1986.); i *Storming Heaven: LSD and the American Dream* Jaya Stevensa (New York: Grove Press, 1998.).

9. Stanley Schachter i Jerome E. Singer, „Cognitive, Social, and Phvsiological Determinants of Emotional State", *Psychological Review* 69 (1962.): 379-99.

10. Osim toga što su dobili toliko imena, psihodelici su nadahnuli priličan broj obožavatelja. Nije mi poznato da postoje još neke droge, osim možda marihuane, koje bi imale toliko organizacija posvećenih edukaciji o njima i promicanju njihove uporabe. Postoje deseci organizacija u vezi s psihodelicima s tisućama članova koji plaćaju članarinu. Te organizacije objavljuju magazine, brošure, magazine i *web* stranice. Organiziraju i sponzoriraju konferencije te objavljuju i distribuiraju knjige. Pokojni dr. Freedman s UCLA-e, rani istraživač LSD-a i pokretačka sila u pozadini mog istraživanja, skovao je naziv *kultogen* koji se odnosi na taj fanatizam kojim su zagovornici i protivnici njihove uporabe žurili dati jednostavne, pristrane opise učinaka. Korisnici opijata, kokaina ili otapala ne organiziraju se tako djelotvorno. Sto je to tako jedinstveno u psihodelicima da izazivaju takve entuzijastične reakcije?

11. Droge iz drugih kemijskih obitelji također mogu biti psihodelične, ali samo u uskom rasponu doza. Na primjer, spojevi iz biljaka porodice pomoćnica, kao što je kužnjak, izazivaju halucinacije i promjene misaonih procesa. Međutim, to čine u kontekstu zbunjenog, deliričnog stanja uz opasne poremećaje srčane funkcije i kontrole temperature. Osoba se često slabo sjeća iskustva, dok zbog „malo previše" može doći do ozbiljnog trovanja, pa i do smrti. Istodobno, nema slučajeva da su psihodelične droge bile izravno fatalne.

Droge poput ketamina („K" ili „posebno K") i fenciklidina (PCP ili „andeoski prah") također izazivaju psihodelične učinke. Međutim, te su droge prvo bile korištene za opću anesteziju a pri višim dozama izazivaju nesvijest. „Klasične" psihodelične droge kao što su LSD i meskalin ne uzrokuju opću anesteziju.

Osim toga, ketamin, PCP i droge iz skupine pomoćnica svoj psihoaktivni učinak postižu kroz farmakološke mehanizme različite od LSD-a, psilocibina i DMT-a. Za naše potrebe svoju ću raspravu o „psihodelicima" ograničiti na one koji imaju slične strukture i farmakološka svojstva. Za pregled svih tvari s psihodeličnim svojstvima vidi *Psychedelics Encyclopedia* Petera Stafforda, (Berkeley, CA: Ronin Press, 1992.).

12 Metilna grupa, koja se sastoji od ugljika i tri vodika, sama po sebi najjednostavniji je mogući dodatak organskoj molekuli.

13 5-MeO-DMT aktivan je sastojak izlučina otrovnih žlijezda žabe krastače *Bufo alvarius* iz pustinje Sonora. Droga se ne dobiva lizanjem tih krastača, kao što se može čuti u netočnim medijskim izvještajima. Umjesto toga, neustrašivi korisnici uhvate krastaču i bezbolno „izmuzu" otrov na komad stakla. Nakon toga puste krastaču, osuše izlučine i popuše ih u luli. Pogledati „Identity of a Nevv VWorld Psychoactive Toad" VVadea Davisa i Andrcvva T. VVeila, *Ancient Mesoamerican* (1988.): 51-59.

Drugo poglavlje

1. Alexander Shulgin i Ann Shulgin, *T1HKAL* (Berkeley, CA: Transform Press, 1997.), 247-84.

2. R. H. F. Manske, „A Synthesis of the Methyl-Tryptamines and Some Derivatives", *Canadian Journal of Research* 5 (1931.): 592-600.

3. O. Gonçalves de Lima, „Observacoes Sobre o Vihno da Jurema Utilizado Pelos Indios Pancaru de Tacaratu (Pernambuco", *Arquiv. Inst. Pesquisas AgronA* (1946.): 45-80; i M. S. Fish, N. M. Johnson, i E. C. Horning, „Piptadenia Alkaloids. Indole Bases of P. Peregrina (L.) Benth. and Related Species", *Journal of the American Chemical Society* 77 (1955.): 5892-95.
4. Stephen Szara, „The Social Chemistry of Discovery: The DMT Story", *Social Pharmacology* 3 (1989.): 237-48.
5. Stephen Szara, „The Comparison of the Psychotic Effects of Tryptamine Derivatives with the Effects of Mescaline and LSD-25 in Self-Experiments", u *Psychotropic Drugs*, uredili W. Garattini i V. Ghetti. (New York: Elsevier, 1957.), 460-67.
6. A. Sai-Halasz, G. Brunecker, and S. Szara, „Dimethyltryptamin: Ein Neues Psychoticum", *Psychiat. Neurol., Basel* 135 (1958.): 285-301.
7. A. Sai-Halasz, „The Effect of Antiserotonin on the Experimental Psychosis Induced by Dimethyltryptamine", *Experientia* 18(1962.): 137-38.
8. D. E. Rosenberg, Harris Isbell i E. J. Miner, „Comparison of Placebo, N-Dimethyltryptamine, and 6-Hydroxy-N-Dimethyltryptamine in Man", *Psychopharmacology* 4 (1963.): 39-42.
9. Jonathan Kaplan, Levvis R. Mandel, Richard Stillman, Robert W. Walker, W. J. A. Vandenheuvel, J. Christian Gillin i Richard Jed Wyatt, „Blood and Urine Levels of N,N-Dimethyltryptamine Following Administration of Psychoactive Dosages to Human Subjects", *Psychopharmacology* 38 (1974.): 239-45.
10. Timothy Leary, „Programmed Communication During Experiences with DMT", *Psychodelic Review* 8(1966.): 83-95.
11. Ta nesigurnost oko djelovanja DMT-a doprinijela je tome da ova droga ostane relativno nepoznata sve dok ju sredinom 1980-ih Terence McKenna nije počeo naveliko javno hvaliti. McKenna je, više od bilo koga, podigao svijest o DMT-u kroz predavanja, knjige, intervju i snimke, do današnje rekordne razine.
12. Za izvrstan pregled sa sažetkom podataka o endogenom DMT-u pogledati Steven A. Barker, John A. Monti i Samuel T. Christian, „N,N-Dimethyltryptamine: An Endogenous Hallucinogen", *International Review of Neurobiology* 22 (1981.): 83–110.
13. J. Christian Gillin, Jonathan Kaplan, Richard Stillman i Richard Jed Wyatt, „The Psychedelic Model of Schizophrenia: The Case of N,N-Dimethyltryptamine", *American Journal of Psychiatry* 133 (1976.): 203-8.
14. Usprkos suzdržanosti prema teoriji o DMT shizofreniji, vrijedi primijetiti da se u dvadeset i pet godina otkako su je znanstvenici napustili, nije pojavio nijedan približno tako kvalificiran kandidat za tu ulogu.
15. U tom kontekstu, to je fascinantna studija o tome kako vjetrovi javnog i političkog mnijenja oblikuju znanstveni program istraživačke zajednice. Danas postoji obilje publikacija o „ketaminskom modelu" shizofrenije i potporama za njegovo istraživanje. Kao što smo ranije objasnili, ketamin je anestetička droga koja u niskim dozama stvara psihodelične efekte. Slično „klasičnim" psihodeličnim drogama, postoji preklapanje između efekata ketamina i simptoma shizofrenije. Međutim, vjerojatno postoji isto toliko razlika i sličnosti između shizofrenije i ketamina koliko i između shizofrenije i tipičnih psihodelika.
Postoje barem dva razloga za trenutani, relativno neometan napredak u istraživanju ketamina.

Danas postoji mnogo više tablica za ocjenjivanje koje mogu statistički usporediti drogom izazvana stanja sa shizofrenijom. One pružaju objektivniju, matematičku podršku sličnostima između shizofrenije i opijenosti ketaminom. Međutim, taj pristup može naginjati prikri vanju stvarnih kliničkih razlika između tih stanja. Upravo su te razlike iz stvarnog života natjerale ranije istraživače da odbace korisnost uspoređivanja efekata tipičnih psihodeličnih droga sa simptomima shizofrenije.

Druga, i vjerojatno važnija razlika je to što je ketamin „legalna" droga. Malo je restrikcija koje ograničuju njegovu upotrebu u istraživanjima na ljudima. Usprkos tome, nedavni nagli porast popularnosti rekreativne upotrebe ketamina zaoštrava nadzor i kontrolu nad njim. Osim toga, zabrinutosti oko pogoršavanja simptoma shizofrenije zbog ketamina i prirode informiranog pristanka za te studije izazivaju uznemirenost u vezi s istraživanjem psihodeličnog ketamina sličnu onoj sa starijim istraživanjima psihodelika.

- 16. Stvaranje DMT-a „od nule" u laboratoriju nije komplicirano. Prosječno vješt kemičar može ga proizvesti uz umjerene napore u nekoliko dana. Poteškoću u proizvodnji ne predstavlja sam mehanizam nego potrebni sastojci ili preteče (prekursori). Federalne službe nadležne za droge vrlo strogo nadziru opskrbu tim pretečama, a za kupovinu bilo čega što se može pretvoriti u poznatu psihodeličnu drogu potrebna je dozvola.
- 17. Toshihiro Takahashi, Kazuhiro Takahashi, Tatsuo Ido, Kazuhiko Yanai, Ren Iwata, Kiichi Ishiwata i Shigeo Nozoe, J'C- Labelling of Indolealkvlamine Alkaloids and the Comparative Study of Their Tissue Distributions", *International Journal of Applied Radiation and Isotopes* 36 (1985.): 965-69; i Kazuhiko Yanai, Tatsuo Ido, Kiichi Ishivvata, Jun Hatazavva, Toshihiro Takahashi, Ren Ivvata i Taiju Matsuzavva, „In Vivo Kinetics and Displacement Study of Carbon-II-Labeled Hallucinogen, N,N-[¹⁴C]Dimethyltryptamine", *European Journal of Nuclear Medicine* 12 (1986.): 141-46.
- 18. Nekim neshvatljivim podvigom kemije iz vremena prije pisma južnoamerički urođenici naučili su kombinirati biljke koje sadrže DMT s drugima koje sadrže anti-MAO spojeve ili inhibitore MAO-a. Uzet zajedno s inhibitorima MAO-a, progutani DMT može podnijeti enzimsku razgradnju dovoljno dugo da ude u krvotok i postigne svoje fiziološke efekte prije nego što se MAO dovoljno obnovi da ga razgradi. To je tajna zahvaljujući kojoj *ayahuasca* uspijeva učiniti DMT oralno aktivnim. Sporija apsorpcija u želucu i crijevima uzrokuje da efekti DMT-a iz *ayahuasce* traju 4 do 5 sati, umjesto samo nekoliko minuta kao kod DMT-a danog injekcijom.

Treće poglavlje

- 1. Willis W. Harman, Robert H. McKim, Robert E. Mogar, James Fadiman i Myron J. Stolaroff, „Psychedelic Agcnts in Creative Problem-Solving: A Pilot Study", *Psychological Reports* 19 (1966.): 211-27.
- 2. Dorothy Fadiman upoznao sam na skupu u Manausu u brazilskoj Amazoni 1995. - preko dvadeset godina kasnije. Kad se vratila kući u Kaliforniju poslala mi je svoj film iz 1970-ih o svjetlosti, *Radiance*. Krug se, napokon, zatvorio.
- 3. Krunska čakra ili Lotos s tisuću latica nije isto što i „treće oko". Ono je smješteno na sredini čela neposredno iznad i između očiju, a anatomski odgovara žlijezdi hipofizi.

4. Odnos između cerebrospinalne tekućine i svijesti nedavno su potvrdila istraživanja mozga. Na stanicama koje okružuju ventrikule nalaze se vrlo visoke razine određenih receptora serotonina. Upravo te stanice unutarnjih stijenki stvaraju cerebrospinalnu tekućinu. LSD se izvanredno snažno veže za te receptore. Možda psihodelici zaista djeluju na našu svijest s takvom snagom kontrolirajući stvaranje ove jedinstvene moždane tekućine. Descartes i njegovi sljedbenici sigurno bi se od srca nasmijali kad bi čuli za ova „moderna" otkrića!

5. Rene Descartes, „The Inter-Relation of Soul and Body", u *The Way of Philosophy*. Uredio R VVheelright (New York: Odyssey, 1954.), 357.

6. Nije poznato da li fontanela, otvor na lubanji smješten točno iznad epifize *male djece*, propušta dovoljno svjetla da utječe na žlijezdu.

7. Aaron B. Lerner, James D. Gase, Yoshiyata Takahashi, Teh H. Lee i VVataru Mori, „Isolation of Melatonin, the Pineal Gland Factor That Lightens Melanocytes", *Journal of the American Chemical Society* 30 (1958.): 2587.

8. F. Karsch, E. Bittman, D. Foster, R. Goodman, S. Legan i J. Robinson, „Neuroendocrine Basis of Seasonal Reproduction", *Recent Progress in Hormone Research* 40 (1984.): 185-232.

9. Kako starimo epifiza postaje puna kalcija. Kalcificirana žlijezda odličan je marker za središnju liniju mozga kod rendgenskih i CT snimaka. Međutim, samo se mali dio tog kalcija nakuplja u stanicama koje stvaraju melatonin. Iako razine melatonina opadaju sa starenjem, to ne ovisi o razini kalcifikacije epifize.

10. Rick J. Strassman, Clifford R. Quails, E. Jonathan Lisansky i Glenn T. Peake, „Elevated Rectal Temperature Produced by All-Night Bright Light Is Reversed by Melatonin Infusion in Men", *Journal of Applied Physiology* 71 (1991.): 2178-82.

Rano jutro također je vrijeme kada je najveća vjerojatnost da sanjamo. Neke studije iznose mišljenje da visoke doze melatonina pojačavaju sanjanje. Mi to nismo bili u mogućnosti provjeriti u našim eksperimentima zato što su subjekti morali ostati budni i otvorenih očiju kako bi svjetlost suzbijala melatonin. Ako melatonin stimulira sanjanje očekivali bismo manje živopisne snove kod dobrovoljaca čije je stvaranje melatonina bilo inhibirano. Zanimljivo je da droge i lijekovi koji suzbijaju noćno stvaranje melatonina pojačavaju snove umjesto da ih smanjuju.

Četvrto poglavlje

1. Iako bi DMT mogao biti uključen i u duhovna i u psihotična iskustva, važno je utvrditi razliku. Između duhovnih iskustava i psihoze postoji određeno preklapanje; na primjer, uzbudljiv osjećaj opasnosti, pojačana vidna i slušna opažanja, promjena brzine vremena. Međutim, mistična iskustva obično su rezultat zrelog i svjesnog napora da ih se postigne. Vježbači ih žele postići, postoji intelektualan i moralan kontekst koji ih podržava i ohrabruje, a njihovo je izražavanje društveno sankcionirano i prihvatljivo.

Simptomi shizofrenije pak najčešće su neočekivani, neželjeni i javljaju se kod osoba koje su već imale bihevioralnih i emocionalnih problema. Ta iskustva imaju slabu društvenu podršku, a osoba koja ih proživljava i drugi iz njene blizine žele da nestanu.

Baš kao što je slučaj s našim dobrovoljcima, dispozicija i okruženje jednako utječu na iskustvo s DMT-om kao i sama droga. Kako će se netko prilagoditi na prisutnost prirodno nastalog DMT-a u svom životu ovisi o još širem kontekstu dispozicije i okruženja: o tome tko je ta osoba,

njezinim iskustvima i očekivanjima, njezinoj interakciji s efektima DMT-a i načinu na koji ih interpretira, te o društvenom okruženju u kojem se javljaju.

2. Rick J. Strassman, Otto Appenzeller, Alfred J. Lewy, Clifford R. Quails i Glenn T. Peakc, „Increase in Plasma Melatonin, beta-Endorphin, and Cortisol After a 28.5-Mile Mountain Race: Relationship to Performance and Lack of Effect of Naltrexone", *Journal of Clinical Endocrinology and Metabolism* 69 (1989.): 540-45.

„Trans" kod trkača nije samo osjećaj euforije povezan s oslobađanjem endorfina. Također se javljaju osjetilne promjene: svjetlucanje i osvjetljenje vidnog polja; osjećaj tjelesne lakoće, gotovo lebdenja iznad tla; osjećaj da se vrijeme dramatično usporava. O svim tim efektima također su izvijestili dobrovoljci pod utjecajem niskih doza DMT-a. Možda trkači i naši dobrovoljci na niskim dozama DMT-a opisuju učinke istog biološkog događaja: povišenih, ali ne potpuno psihodeličnih razina DMT-a u mozgu. U slučaju trkača, oslobađanje golemih količina adrenalina i noradrenalina moglo bi stimulirati stvaranje DMT-a u epifizi i izazivati prirodno iskustvo niskih doza DMT-a. Nažalost, tada nismo bili u stanju izmjeriti razine DMT-a, te nismo mogli testirati ovu hipotezu.

3. Robin M. Murray, Michael C. H. Oon, Richard Rodnight, James L. T. Birley i Alan Smith, „Increased Excretion of Dimethyltryptamine and Certain Features of Psychosis. A Possible Association", *Archives of General Psychiatry* 36 (1979.): 644-49.

4 L. Bigelovv, „Effects of Aqueous Pineal Extract on Chronic Schizophrenia", *Biological Psychiatry* 8 (1974.): 5-15.

5. Richard Jed Wyatt, J. Christian Gillin, Jonathan Kaplan, Richard Stillman, Lewis R. Mandel, H. S. Ahn, W. J. A. Vandenheuvel i R. W. Walker, „N,N-Dimethyltryptamine - A Possible Relationship to Schizophrenia?" *Advances in Biochemical Psychopharmacology* 11 (1974.): 299-313.

6. Jace Callaway, „A proposed mechanism for the visions of dream sleep", *Medical Hypotheses* 26 (1988.): 119-24.

7. Magnetska polja također mogu utjecati na svijest, budući da osoba u pomacima svijesti primijeti posebno geološko mjesto ili formaciju, tzv. „točke moći". Novije studije opisuju da magnetska polja utječu na funkciju epifize, posebno da potiskuju stvaranje melatonina. Tim se učincima mogu preusmjeriti sirovine i energija epifize na taj način da se, umjesto melatonina, stvara DMT.

U jednom od sljedećih poglavlja ukazao sam na mogući odnos između DMT-a i otmica vanzemaljaca. Ipak, ovo je dobar trenutak da napomenem kako se ta iskustva ponekad događaju u blizini jakih strujnih vodova koji stvaraju snažna magnetska polja. Osim toga, susreti s vanzemalcima često se događaju na specifičnim lokacijama, što isto tako ukazuje na djelovanje magnetskih polja.

8. Jane Gutterfield English, *Different Doorway: Adventures of a Caesarean Born* (Mt. Shasta, CA: Earth Heart, 1985.).

Grofje razvio terapiju „psihodelicima" bez droge koristeći produženu hiperventilaciju. Trideset do šezdeset minuta kontroliranog disanja rezultira visoko izmijenjenim stanjem svijesti koje se može usporediti s iskustvom visoke doze psihodelične droge. Pomoću te tehnike dolazi do nekoliko dubokih metaboličkih efekata: kemija krvi postaje više alkalna ili bazna; pada razina kalcija; moždano-krvna barijera postaje manje učinkovita; dramatično se povećava razina hormona stresa. Sve to može se kombinirati da se aktiviraju rijetko korišteni načini

sintetiziranja DMT-a u epifizi. Vidi Stanislav Grof, *The Holotropic Mind* (New York: Harper San Francisco, 1993.).

Peto poglavlje

- Danici X. Freedman, „On the Use and Abuse of LSD", *Archives of General Psychiatry* 18 (1968.): 330-47.
- Te testove urina na drogu nismo prikupljali kao oruđe za kontrolu dobrovoljaca. Bili smo, naime, zainteresirani utvrditi nije li netko od testiranih pozitivan na psihodelično iskustvo koje bi bilo različito od onog što ga imaju dobrovoljci koji nisu uzimali rekreativne droge. U okviru prve studije bilo je svega nekoliko pozitivnih uzoraka urina i ti se podaci dobrovoljaca nisu razlikovali od onih dobrovoljaca s negativnim urinom. Stoga smo u narednim studijama te skupe testove izostavili.
- Tražili smo dobrovoljce da pogode kakvu bi dozu dobili svakog dvoslijepog dana. Pogoditi visoku dozu bilo je lako. No, zanimljivo je bilo ustanoviti razliku između srednjih doza od 0,1 i 0,2 mg/kg. Začudo, mnogi istraživački subjekti bili su zbunjeni niskom dozom i placebo slanom otopinom. Dogodilo se da su naše skale izmjere bile točnije nego što su to bili dobrovoljci u rangiranju doza - visokih s obzirom na niske, primljene bilo kojeg dana. Dakle, upitnik je pouzdano pokazao da 0,2 mg/kg uzrokuje snažniji psihološki odgovor nego 0,1, a 0,05 mg/kg jači nego slana voda, čak i onda kad je predosjećaj dobrovoljca u vezi s dozom bio pogrešan.

Šesto poglavlje

- Rick J. Strassman, „Human Hallucinogenic Drug Research in the United States: A Present-Day Case History and Review of the Process", *Journal of Psychoactive Drugs* 23 (1991.): 29-38.
- Slani oblik bio je neophodan za rastapanje DMT-a u vodi. Slična je situacija s kokainom - u vodi se rastvaraju različite soli kokaina, a ne slobodna baza.

Osmo poglavlje

- Gillin et al. (1976.); te B. Kovačić i Edward F. Domino, „Tolerance and Limited Cross-Tolerance to the Effects of N,N-Dimethyltryptamine (DMT) and Lysergic Acid Diethylamide-25 (LSD) on Food-Reinforced Bar Pressing in the Rat", *Journal of Pharmacology and Experimental Therapeutics* 197 (1976.): 495-502.
- Rick J. Strassman, Clifford R. Qualls i Laura M. Berg, „Differential Tolerance to Biological and Subjective Effects of Four Closely Spaced Doses of N,N-Dimethyltryptamine in Humans", *Biological Psychiatry* 39 (1996.): 784-95.

Deseto poglavlje

1. Ovu klasifikaciju moram« razlikovati od podataka dobivenih iz tablica procjene za halucinogene. Kasnije sam opisao razvoj i upotrebu tih tablica, ali ovdje treba spomenuti što su mjerile i kako se to razlikovalo od kategoriziranja iskustava što slijede. Objekt promatranja tablica bio je um, a ne pojedinačni dobrovoljac. U tablicama su se prikupljali brojevn i rezultati različitih aspekata akutne intoksikacije DMT-om, a sve se temeljilo na teorijskom razumijevanju rada uma. U tom je sustavu odredcni broj funkcija kao što su percepcija, emocije, svijest tijela, mišljenje i tendencije navika potpuno izmiješane, stvarajući ono što inače doživljavamo kao stanje uma. Nasuprot tome, klase efekata koje predlažem u ovom poglavlju odnose se na iskustvo osoba, ne samo njihovog uma. Akutni efekti sami po sebi, naravno, čine iskustvo, ali mu ne daju nikakvo značenje. Jedino u kontekstu jedinstvenog tijela, duha i uma osobe koja je provela seansu, imaju neko stvarno značenje.

Jedanaesto poglavlje

1. Ta ideja zajednička je ljudima koji psihodelike upotrebljavaju za osobni rast. Odnosi se na pročišćenje i olakšanje kroz katarzu. Snažno, potresno emocionalno iskustvo može biti korisnije nego otegnuta verbalna analiza istog problema. U kliničkoj su praksi, međutim, neophodne obje metode kojima se radi na blokiranom emotivnom rastu. Katarza bez ikakvog uvida nema dugotrajne koristi. Ali, uvid bez emocionalnog kontakta obično vodi blagom stvarnom progresu.

Dvanaesto poglavlje

1. Kanjon Chaco je spektakularno historijsko mjesto u ruševinama koje se nalazi oko tri sata vožnje sjeverozapadno od Albuquerquea. Anasazi Indijanci, vjerojatno preteče današnjih Pueblo plemena, nastavali su ga stoljećima. Odakle su Anasazi došli i kamo su otišli nakon što su sredinom 13. stoljeća napustili kameni grad dvije su među najvećim arheološkim misterijama. Njihove su astronomske vještine bile iznimno sofisticirane, a znali su koristiti navodnjavanje i agrikulturne tehnike šokantne s obzirom na to da su se morali zadovoljiti minimalnim padalinama. Kanjon Chaco neodoljivo očara svakog posjetitelja, a mnogi ljudi hodočaste tamo gotovo mističnim žarom.
2. Rune su drevan nordijski način proricanja slično I Chingu i tarotu. Datiraju unazad najranije 1000 godina pr.Kr., a rabe se urezane na kamenčićima, za razliku od štapića i karata. Moderne rune koriste dvadeset i pet različitih simbola.
3. „Regular" na španjolskom znači "regularno", „normalno", "svakodnevno". Akcentira se pravilno na zadnjem samoglasniku.
4. U klasičnoj grčkoj i neoplatonističkoj filozofiji logos je kozmička svrha koja svijetu daje red, svrhu i inteligenciju.
5. Carlos Castaneda napravio je terenski rad u meksičkoj pustinji, proboravivši godine s jednim indijanskim šamanom. Don Juanom Matusom. Mnoge scene koje opisuje počinju kao jednostavan susret s Don Juanom i njegovim prijateljima u okruženju sličnom onome koje je

Sean opisao. Vidi, kao primjer, Carlos Castaneda, *The Teachings of Don Juan: A Yaqui Way of Knowledge* (Berkeley, CA: University of California, 1998.).

Trinaesto poglavlje

1. Z. Boszormenyi and Stephen I. Szara, „Dimethyltryptamine Experiments with Psychotics", *Journal of Mental Science* 104 (1958.); 445-53.
2. Turner and Merlis (1959.).
3. Gumhy je lik iz američkog TV shovva za djecu koncem 50-ih i početkom 60-ih. Bio je načinjen od materijala poput gline koji se oblikovao žicom. Na taj način se mogao oblikovati na sve moguće načine, a djeca su to često voljela raditi svom Gumbyju od trideset centimetara. Gumbyjev vjeran drug bio je konj Pokey. Animatori su savijali i pomicali glinena tijela Gumyja i Pokeya, i snimali ih snimak po snimak kako bi se dobio dojam kretanja.

Četrnaesto poglavlje

1. John E. Mack, *Abduction* (New York: Ballantine, 1994.) i *Passport to the Cosmos* (New York: Crown, 1999.).

Petnaesto poglavlje

1. Raymond A. Moody, *Life After Life* (New York: Bantam Books, 1988); Kenneth Ring, *Life at Death: A Scientific Investigation of the Near-Death Experience* (New York: Coward, McCann, and Geoghegan, 1980.).
2. W. Y. Evans-Wentz, *Tibetan Book of the Dead* (New York: Oxford University Press, 1974.).
3. Rinpoche Sogyal, *The Tibetan Book of Living and Dying* (New York: HarperSanFrancisco, 1992.). This is a modern rendition of *The Tibetan Book of the Dead*.
4. Dannion Brinkley, *Saved by the Light* (New York: Harper, 1995.); i Betty J. Eade, *Embraced by the Light* (New York: Bantam, 1994.).
5. Mircea Eliade, *Shamanism: Archaic Techniques of Ecstasy* (Princeton, NJ: Princeton University Press, 1972.); i Michael Harner, *The Way of the Shaman* (New York: HarperSanFrancisco, 1990.).

Šesnaesto poglavlje

- 1 Robert Master and Jean Houston, *The Varieties of the Psychedelic Experience* (Rochester, VT Park Street Press, 2000.); William James, *The Varieties of Religious Experience* (New York Macmillan, 1997.); i Robert Forte, ed., *Entheogens and the Future of Religion* (San Francisco Council on Spiritual Practices, 1997.).

Sedamnaesto poglavlje

1. Možda je upravo nedostatak ovakvih promišljanja u osnovi novijih izvještaja o nepovoljnim reakcijama ispitanika u istraživanju ketamina - vidi Anna Nidecker, „Alleged Abuses Accelerate Reform", u *Clinical Psychiatry News* 26 (1998.): 1. Naime, jesu li znanstvenici znali što rade? Jesu li ketamin i sami uzimali? Koliko su pomno nadzirali uvjete u kojima je ispitanicima davan ketamin? Kakvi su bili njihovi stavovi i reakcije na stanja izazavana ketaimnom? Naravno, pri čitanju izvještaja o nepovoljnim učincima iz prvog vala istraživanja o utjecaju psihodelika na ljude tijekom 1950'-ih i 1960-ih treba uzeti u obzir spomenute varijable.
2. F. Kajtor and Stephen Szara, „Electroencephalographic Changes Induced by Dimethyl-trvptamine in Normal Adults", *Confinia Neurologica* 19 (1959): 52-61.
3. Sai-Halasz et at. (1958.).
4. U novije vrijeme, Doblin je iznio vrlo stresnu negativnu reakciju na psilocibin u poznatom istraživanju Good Friday. U izvornom članku iz 1966. (VValter N. Pahnke i VVilliam A. Richards, „Implications of LSD and Experimental Mysticism", *Journal of religion and Health* 5, 1966, 175-208) opisana su mistična iskustva izazvana psilocibinom kod studenata Teološkog fakulteta u okviru Sveučilišta Harvard. Međutim, ništa nismo čuli o pijanom momku kojeg su članovi istraživačkog tima lovili po kampusu, da bi ga naposljetku pritisnuli o vrata i umirivali injekcijama antipsihotičkih lijekova! Vidi Rick Doblin, „The Good Fridav Experiment: A Twenty-Five Year Follow-Up Methodological Critique", *Journal of Transpersonal Psychology* 23 (1991.); 1-28.
5. Vidi bilješku 1, poglavlje 11.

Devetnaesto poglavlje

1. Doza psilocibina koju su općenito koristili švicarski i njemački istraživački timovi bila je 0,2 mg/kg, što je manje od polovice doze za koju smo mi smatrali da daje nepogrešivo psihodeličan odgovor, a to je doza od 0,45 mg/kg. Premda su te grupe izdale svoje nalaze i indicirale „psihodelične efekte psilocibina", nisam mišljenja da su proučavali tipičan sindrom. Vidi: E. Gouzoulis-Mayfrank, B. Thelen, E. Habermeyer, H. J. Kunert, K.-A. Kovar, H. Lindenblatt, L. Hermle, M. Spitzer i H. Sass, „Psychopathological, Neuroendocrine and Autonomic Effects of 3,4-Methylenedioxyethylamphetamine (MDE), Psilocybin and d-Metamphetamine in Healthy Volunteers", *Psychopharmacology* 142 (1999.): 41-50; i, F. X. Vollenweider, K. L. Leenders, C. Scharfetter, P. Maguire, O. Stadelmann i J. Angst, „Positron Emission Tomography and Fluorodeoxyglucose Studies of Metabolic Hyperfrontality and Psychopathology in the Psilocybin Model of Pschosis", *Neuropsychopharmacology* 16 (1997.): 357-72.
Nastavili smo povećavati dozu sve do 1,1 mg/kg, do točke kada su dva dobrovoljca koja su primila tu količinu osjetila da je „previše". Jedan je postao nakratko dezorijentiran, a drugi je imao osjećaj prevelikog „psihičkog pritiska". Kanili smo koristiti 0,9 mg/kg kao krajnju dozu psilocibina, više od četiri puta jaču od europske „psihodelične doze", prije nego su druge okolnosti dovele do toga da sam napustio Sveučilište.

Dvadeseto poglavlje

1. Rick Strassman i Mare Galanter, „The Abhidharma: A Cross-Cultural Application of Meditation”, *International Journal of Social Psychiatry* 26 (1980.): 283-90.
2. Tajе metoda vrlo slična onoj koju Freud naziva „ravnomjerno raspoređena pažnja” a koju izvodi profesionalni psihoanalitičar. Analitičar daje podršku uglavnom sjedeći u tišini pored kauča na kojem leži pacijent. Takva vrsta nenametljivog slušanja i promatranja odražava mnogo onoga što se dogaša unutar čovjeka tijekom zen meditacije.
3. Na primjer, sada postoje španjolski, talijanski, ruski, portugalski, njemački i nizozemski prijevodi HRS-a. Razne istraživačke skupine diljem svijeta koristile su ga u mjerenju efekata ketamina, avahuasce, amfetamina, psilocibina i MDMA-a. Njemački istraživački tim HRS-om je čak izmjerio neke pokazatelje psihoze koja nastaje prirodno.
4. Kao što je običaj u većini redovničkih tradicija, Margaret je po ulasku u sveti red uzela drugo ime. Kako je njezino, kao i imena ostalih, japansko, a ja ne znam japanski jezik i nikako ne bih želio da slučajno izmislim neko nepodobno ili nezgodno ime, odabrao sam engleski pseudonim.
5. Rick Strassman, „DMT and the Dharma”, *Tricycle, The Buddhist Review*6 (1996.): 81-88.

Dvadeset i prvo poglavlje

1. U početnoj fazi istraživanja dobrovoljci međusobno gotovo da nisu bili ni u kakvom kontaktu. Čak i kad bi se susretali, bilo na druženjima u mojoj kući ili na sastancima grupe za podršku, koju su formirali krajem istraživanja, bili bi podjednako sramežljivi i nije im bilo ugodno razgovarati o neobičnim susretima s bićima. Kada smo počeli slušati te neobične izvještaje naših istraživačkih subjekata, nisu bili posebno popularni ni predavanja niti tekstovi Terencea McKennae. Često bih pitao dobrovoljce jesu li upoznati s popularnim opisima DMT-em potaknutih susreta s vilenjacima ili insektoidnim vanzemalcima. No, potvrdno je odgovorila tek nekolicina. Stoga mislim da ti izvještaji nisu bili nekakva masovna histerija ili samoispunjujuća proročanstva. Ustvari, da je u tome bila stvar, očekivao bih „epidemiju” mističnih i iskustava bliskih smrti, budući da sam upravo to očekivao i tomu se nadao.
2. Prije nego što su inženjeri televizije razvili opciju slike u slici, mogao sam protegnuti analogiju govoreći da su te razine stvarnosti uzajamno isključive. Dakle, tada nismo mogli gledati treći i četvrti kanal istodobno. Međutim, sada možemo. Koncept slike u slici, zapravo, pomaže u usporedbi s televizijom, ukoliko se sjetimo koliko su puta dobrovoljci otvarali oči i vidjeli miješanje i stapanje različitih razina stvarnosti. Također, dobrovoljci bi se često potpuno angažirali u novom svijetu u koji ih je doveo DMT, dok bi istodobno bili potpuno svjesni tijela u sobi 531 u Sveučilišnoj bolnici. Zakoračili su istovremeno u više svjetova, što, u slučaju obavljanja više radnji istodobno, uistinu predstavlja mitski napor!
3. David Deutsch, *The Fabric of Reality* (New York: Penguin, 1997.).
4. David Deutsch, iz vlastite dokumentacije i dopisa, siječanj 2000.
5. Ibid., lipanj 1999.
6. Nigel Smith i Neil Spooner, „The Search for Dark Matter”, *Physics World* 13 (2000.): 4.

7. Ključno je pitanje, svakako, zašto bića ili vanzemaljske inteligencije žele interakciju s nama. Mnogi koji su doživjeli otmice, iz Mackova opisa, govore da projekti hibrida između ljudi i vanzemaljaca imaju nakanu obnoviti populaciju našeg umirućeg planeta. I neki dobrovoljci su se vratili s motivom „uzgoja", nakon što su se našli u sobi s igračkama, kolijevkama i drugim predmetima iz djetinjstva. Osim toga, prenošenje informacija i „ugađanje", kao i „reprogramiranje" svijesti prati sličnu nit o naprednoj rasi koja nam želi prenijeti nešto od onoga što zna. To se često povezuje sa sve većim uništavanjem okoliša diljem planeta. Ovdje postoje sličnosti i s nekim pričama naših dobrovoljaca.
- Nekoliko je naših istraživačkih subjekata izvijestilo i o nematerijalnoj prirodi bića, posebno o njihovom nedostatku emocije ljubavi i povezanosti, kao osnovnom značajkom njihova interesa za nas. Na neki način, ulazeći s nama u interakciju i učeći od nas, oni mogu ponovno naučiti te davno zaboravljene ili izgubljene stvari. Takvi opisi graniče s „opsjednućem" te pomalo uznemiruju. U manje ozbiljnom tonu, prisjetimo se zaigranosti nekih likova koje su opisali dobrovoljci i prisjetimo se vila, vilenjaka i patuljaka iz naše narodne baštine.
8. Karl L. R. Jansen, „The Ketamine Model of the Near-Death Experience: A Central Role for the N-Methyl-D-Aspartate Receptor", *Journal of Near-Death Studies* 76 (1997.): 5-26. (Tražio sam, ali nisam mogao naći bilo kakve podatke je li DMT neuroprotektivan.)

Dvadeset i drugo poglavlje

1. Postoje primjeri religijskih i znanstvenih modela u naizgled boljim odnosima, kao što je istraživanje u okviru neke od suvremenih psihodeličnih crkava, na primjer, sjevernoameričke organizacije koje koriste peyotl i one južnoameričke koje koriste *ayahuasca*. U svakom slučaju, to su konvencionalni odnosi i ne radi se o pravim hibridima znanosti i religije. Znanstveni rezultati neće preinačiti praksu i učenja crkava, niti će uvidi i iskustva religijskih susreta promijeniti metode znanstvenog istraživanja.
2. Terence McKenna predstavio je DMT stotinama ljudi, o čemu smo razgovarali tijekom posjeta njegovom botaničkom vrtu na Havajima prije nekoliko godina. Procijenio je da možda pet posto ljudi kojima je dao DMT nije pokazivalo nikakve učinke njegova djelovanja. Terenceova procjena od pet posto točno je ono što smo mi vidjeli u našem istraživanju: tri od šezdeset dobrovoljaca.
3. F. X Vollenvveider, osobna komunikacija, lipanj 1993; i L. Hermle, osobna komunikacija, lipanj 1993.
4. F. X Vollenvveider, Ka- Tzetnik 135633, Shivitti: A Vision (Nevada City, CA: Gateways, 1998.).
5. Bernard J. Albaugh i Philip O. Anderson, „Peyote in the Treatment of Alcoholism Among American Indians", *American Journal of Psychiatry* 131, 1974., 1247-51; i Charles S. Grob, Dennis J. McKenna, James C. Callaway, Glacus S. Brito, Edison S. Neves, Guilherme Oberlaender, Oswaldo L. Saide, Elizeu Labigalini, Christiane Tacla, Claudio T. Miranda, Rick J. Strassman i Kyle B. Boone, „Human Psychopharmacology of Hoasca, a Plant Hallucinogen Used in Ritual Context in Brazil", *Journal of Nervous and Mental Disease* 184, 1996., 86-94.
- Kao primjer oprečnih modela učinkovitosti, mnogi pobornici tretmana ibogainom za liječenje ovisnosti iznose pretpostavku o prvenstveno farmakološkoj osnovi njegovih korisnih učinaka. Ustvari, članovi Nacionalnog instituta za borbu protiv zloporabe droge u raspravi o istraživanju

ibogaina u kojem sam i sam sudjelovao pitali su se postoji li neki način sprječavanja njegovih psihodeličnih „nuspojava“ i istodobnog zadržavanja njegovih terapijskih efekata.

Rođen u Los Angelesu, Rick Strassman je diplomirao na Sveučilištu u Stanfordu i na Medicinskom fakultetu Albert Einstein Sveučilišta Yeshiva.

Dr. Strassman je stažirao i specijalizirao opću psihijatriju na Sveučilištu u Kaliforniji, u Davisu, te u Medicinskom centru u Sacramentu, a za izvanredne rezultate kao stažist diplomant primio je 1981. nagradu Sandoz. Deset godina radio je kao stalni izvanredni profesor na Sveučilištu New Mexico, gdje je također provodio kliničko istraživanje o funkciji melatonina, hormona epifize. Također je počeo s prvim novim kliničkim istraživanjem psihodeličnih droga kojeg je, nakon više od dvadeset godina, odobrila i financirala vlada Sjedinjenih Država.

Dr. Strassman je objavio trideset znanstvenih članaka, ocijenjenih od strane kolega stručnjaka, te je radio kao recenzent za nekoliko časopisa o psihijatrijskim istraživanjima. Bio je savjetnik u Državnoj upravi za hranu i lijekove, Nacionalnom institutu za ovisnosti o drogama, Administrativnoj bolnici za veterane, Upravi zdravstvenog osiguranja i drugim državnim i lokalnim ustanovama. Sada radi kao psihijatar u Taosu, u Novom Meksiku, i izvanredni je profesor psihijatrije na Medicinskom fakultetu Sveučilišta New Mexico.

Web stranica dr. Strassmana je www.rickstrassman.com.